

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo Slovenskega trgovskega društva „Merkur“, „Slovenskega trgovskega društva v Celju“ in „Slovenskega trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

XI. leto.

1914.

V Ljubljani 1914.

Izdalo in založilo Slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

KAZALO.

I. Članki.

	Stran		Stran
Kranjsko vinogradništvo in naša vinska trgovina.		5. Dopustno je odsloviti brez odpovedi trgovskega pomočnika, ki si prepisuje iz knjig brez dovoljenja imena in naslove odjemalcev . . .	55
Spisal <i>B. Skalicky</i>	1	6. Pri službenih razmerah z določno in z naknadno nedoločno pogodbeno dobo stopijo v veljavo, če ni posebnega dogovora, zakonite določbe o prenehanju službenega razmerja (§ 20. zakona o trg. uslužbencih); trgovski uslužbenec obdrži pravico do plačila za dobo šestih mesecev, dasi ni mogel službe opravljati radi bolezni, katere ni sam zakrivil	67
Letina 1913. Spisal <i>F. Š.</i>	6	Iz železniške tarife	68
Praktiška geologija. Spisal <i>dr. Karl Hinterlechner</i> :		Tarifna uprava Belokranjske železnice. Spisal <i>Ivan Mohorič</i>	61
3. Mangan	8, 16	Konzumna društva in prodaja blaga neudom. Spisal <i>V. Žun</i>	65
4. Živo srebro	26, 40, 51	Anketa „Jugoslavije“ o rabi narodnega jezika v trgovini	69
Nove določbe o osebnih davkih. Spisal <i>V. Žun</i>	4, 18	Novela o razbremenitvi sodišč in trgovci. Spisal <i>dr. Viktor Sušnik</i>	73
Nekoliko narodno-gospodarske bilance za l. 1913. Spisal <i>J. Skalar</i>	13, 30	Pokojninsko zavarovanje zasebnih nastavljenec. Spisal <i>dr. Rudolf Marn</i>	75, 91, 103, 124, 136
Obrtniški in kazenski predpisi zoper nakup sumljivega blaga. Spisal <i>dr. Fran Mohorič</i>	15, 28	Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko	77
Vpogled v knjige. Spisal <i>V. Žun</i>	25	Iz železniške tarife za Belokranjsko železnico	79
Narodno-gospodarski odnošaji v Albaniji. Spisal <i>J. Skalar</i>	31	Razvoj avstrijskega trgovskega šolstva v zadnjem desetletju. Spisal <i>J. Skalar</i>	80
O eskontiranju knjižnih terjatev in faktur. Spisal <i>J. Skalar</i>	37, 52	Svetovna vojna. Spisal <i>M.</i>	85
Carinstvo. Spisal <i>Just Piščanec</i> . 44, 55, 81, 116, 128, 139		Postavni predpisi ob vojnem stanju, ki so važni za trgovca	86
Delniške družbe na Kranjskem v poslovnem letu 1912. Spisal <i>V. Žun</i>	49	Maksimalna tarifa na Kranjskem	89, 102, 113
Razsodbe obrtnih sodišč. Priobčil <i>O. S. B.</i> :		Nekatere opazke o trgovskem jeziku. Spisal <i>dr. Fran Mohorič</i>	93, 105, 114
1. Ako je bil delojemalec brez vzroka odpuščen pred potekom šesttedenske dobe, določene v § 8., zakona o trgovskih sotrudnikih, mu mora delodajalec plačati mezdo ne le za dobo šestih tednov, ampak za čas, ako bi nehalo službeno razmerje s pretekom določno pogojene dobe ali vsled redne odpovedi	42	Položaj našega trgovstva	97
2. Knjigovodja, ki se navzlic ponovnemu pozivu izrecno brani nesti v banko šeke za 4200 K, odklanja s tem vstrajno službeno opravilo	43	Moratorij	97
3. Višjim uslužbencem ne gre odškodnina za vsako delo, izvršeno čez uro preko normalnega delavnega časa	43	Izvozne prepovedi	100
4. Odpoved v zmislu zakona o trgovskih sotrudnikih je možna in dopustna vsak poljubni dan. Računanje odpovednega roka	54	Zvestoba za zvestobo	109
		Vojna in plačevanje davkov	110
		Zakon o poslovanju pod nadzorstvom. Spisal <i>dr. Viktor Sušnik</i>	111

	Stran
Uspehi trgovskih visokih šol	120
Vojno posojilo	131
Moratorij	131
Ustavitev plačil med moratorijem in vzrok za otvoritev konkurza	131
Popusti na občni pridobnini vsled vojnih do- godkov	132
Trgovski običaj pri tratah	132
Rekordno leto gradnje avstrijskih trgovskih ladij	132
Nove določbe glede moratorija	143
Podaljšanje ogrskega moratorija	143
Prepoved sladkornega uvoza na Angleško . . .	143
Prepoved plačil Rusije na Avstrije in Nemce .	143
Nekaj važnih razsodb obrtnih sodišč	143
Nedovoljeno prekoračenje dopusta za cel delovni dan	144
Pomožno službeno razmerje za gotovo dobo je dopustno	144
Ako se trgovski solrudnik brani, sopodpisati in- ventura	144
Nov konkurzni red	144
Detajlna trgovina z žganimi opojnimi pijačami v zaprtih steklenicah se ne more brez do- nosa sposobnostnega dokaza izvrševati . .	144
Opravična doba članov trgovskih in obrtnih zbornic se podaljša	144

III. Stastistika.

Avstrijsko ribarstvo l. 1912	11
Izvoz hmelja iz Avstrije v Ameriko	12
Poštni uradi v Avstriji	22
Pomorski promet med Avstro-Ogrsko in Ham- burgom	22
Vspehi posredovanja služb v Avstriji	34
Donos davka na vino in meso l. 1912	34
Avstro-Ogrska banka l. 1913	35
Promet v tržaškem pristanu l. 1913	35
Pridobivanje žvepla v Avstriji l. 1912	35
Trgovski promet v Bosni-Hercegovini	46
Avstrijski tobačni monopol l. 1912	47
Nekoliko pošne statistike	47
Statistika poljedelskih pridelkov l. 1913	47
Nove železniške proge v Avstro-Ogrski	47
Obseg državnega telefonskega omrežja	47
Avstro-ogrška zunanja in medsebojna trgovina l. 1912	47
Poštno-avtomobilne zveze v Avstriji	48
Avstrijsko rudarstvo l. 1912	58
Zvišanje državnega dolga	58
Promet v sueškem prekopu l. 1913	83
Tovorni promet na južni železnici l. 1913 . . .	84
Vloge pri avstrijskih hranilnicah l. 1912	84

	Stran
Poštna hranilnica l. 1913.	84
Pridobitne in gospodarske zadruga ter zadruga zveze v Avstriji l. 1913	84
Dobava zlata	96
Nabiralnice c. kr. poštno-hranilničnega urada l. 1913	96
Dohodki avstrijske loterije l. 1913.	96
Produkcija zlata in srebra v Avstriji	120
Produkcija zlata v Avstriji	132
Donos davka na vino in meso	132

IV. Penzijsko zavarovanje.

Penzijsko zavarovanje	84
Presoja invalidnosti	95

V. Slovensko trgovsko društvo v Celju.

VII. redni letni občni zbor	35
VIII. redni letni občni zbor	59

VI. Trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.

Trgovski ples	12
Občni zbor	22
VII. redni občni zbor	35
Darilo	35
Sestanek	35
Posredovalnica	48

VII. Podružnica slovenskega trgovskega društva „Merkur“ v Kranju.

V. redni občni zbor	24
-------------------------------	----

VIII. Gremij trgovcev v Ljubljani.

Občni zbor dne 8. marca 1914	35
--	----

IX. Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Poročila sej	24, 36, 48, 60, 72
------------------------	--------------------

X. Književnost.

Slovinci, čuvajmo svoje posojilnice. Spisal <i>Miloš Stibler</i>	24
Knjižnica „Slovenskega ilustriranega tednika“ .	48
Knjiga uradnih vlog	60
Trgovski koledar za leto 1915	118

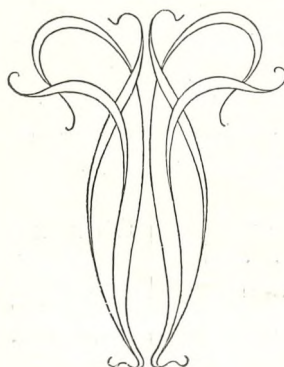
XI. Društvene vesti.

Podpora trgovske zbornice	12
† Leopold Somer in Franc Picek	12
Plesni venček	12

	Stran		Stran
Redni občni zbor	22	† Viljem Kosem	48
Konstituiranje odbora	24	† Fran Matajc	60
Himen	24, 60, 72	Društvena pisarna	96
† Vinko Pustovrh	36	Za Rdeči križ	96
Izleti	36, 48, 60, 72	Darila	96
Etabliranje	36, 48, 84	Knjižica	96
Prispevek	36	Volilo † Frana Babiča	96
Priporočilo	36	Gremij trgovcev	96
† Josip Počivalnik	48	Trgovski koledar 1915	132
Podporni zaklad	48		
Podpora	48		
Ugodna prilika	48, 60, 72, 84		

XII. Izkazi društvene posredovalnice.

V vsaki številki.

1883

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

<p>1.) <i>B. Skalický</i>: Kranjsko vinogradništvo in naša trgovina.</p> <p>2.) <i>Dr. Franc Mohorič</i>: Obrtniški in kazenski predpisi zoper nakup sumljivega blaga.</p> <p>3.) <i>V. Žun</i>: Nove določbe o osebnih davkih.</p> <p>4.) Š.: Letina 1913.</p> <p>5.) <i>Dr. K. Hinterlechner</i>: Praktiška geologija.</p> <p>6.) Raznoterosti:
Vabilo na naročbo. — Velikanoč ostane premakljiv praznik. — Znižanje obrestne mere. — Nekatero važne</p> | <p>razsodbe obrtnih sodišč. — Nemčija — naš konkurent v Srbiji. — Trgovci, sovražniki našega jezika. — Soglasna sodba vseh gospodinj.</p> <p>7.) Statistika:
Avstrijsko ribarstvo l. 1912. — Izvoz hmelja iz Avstrije v Ameriko.</p> <p>8.) Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.</p> <p>9.) Društvene vesti.</p> |
|--|--|

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upraviništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksporti-
tvrdba!

Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastoj
in poštne
prosto!

Najboljše ure sedanjosti so z znamko

„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastoj in poštne prosto.

Lasna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici

I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice - v Ljubljani

R. Z. Z. N. Z.

Obreduje hranilne vloge po

4³/₄%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna kmečka posestva, radi tega je tudi ves denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19,000 000.

Ustanovljena leta 1881.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo amerikiški umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski
čebelni pitanec

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Žrgovina
s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Žrgovina z moko in
deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“

===== v Ljubljani =====

naznanja, da je založilo sledeče knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
===== v treh delih. =====

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

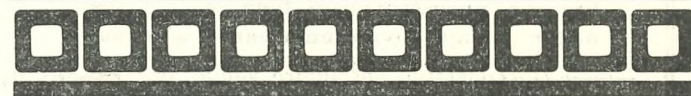
A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodniku nujno potrebne.

Častite naročnike in bralce pro-
simo, naj se ozirajo pri nakupu svojih
potrebščin na oglase v našem listu.
„Slovenski Trgovski Vestnik“ mora po-
stati ognjišče organizacije slovenskih
trgovcev, zato se ravnajte po geslu
„Svoji k svojim!“

Slovenski trgovci!

Prispevajte za
Trgovski dom!

TRGOVSKI VESTNIK.

Glasi slo. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XI.

V Ljubljani, dne 15. januarja 1914.

Štev. 1.

Kranjsko vinogradništvo in naša vinska trgovina.

Dasi je Kranjska ena najmanjših avstrijskih kronovin, je njeno vinogradništvo vendar precejšnjega pomena, kajti med dvanajstimi vinorodnimi deželami Avstrije zavzema Kranjska glede vinske produkcije še s to mesto.

V dobrih letih se pridelala na Kranjskem okroglo 400.000 hl vina v vrednosti 10 do 12 milijonov kron.

Da pomeni taka svota za tako majhno in revno deželo kot je Kranjska veliko, je umevno in da je torej obstoj našega vinogradništva velikega gospodarskega pomena za našo deželo, bo gotovo vsak pameten in previden človek pripoznal.

Neumestno in nespametno je torej, da se nekateri nerazsodni in razmer ne poznajoči ljudje zaganjajo v vinogradništvo, češ, da vinogradi nič ne neso, da jih je treba posekati in v pašnike izpremeniti ali sploh opustiti itd.

Gotovo je res, da so bile zadnje vinske letine zelo neugodne, ne samo na Kranjskem, temveč sploh skoro povsod v Avstriji in izven nje.

Krivi temu niso ne vinogradi, ne nova trta, ne obdelovanje vinogradov, krivi so le abnormalno neugodni vremenski in elementarni pojavi, zlasti gorka zima, hudi pozni mrazi in mrzlo poletje, toča itd.

Razmeroma pa je bila od teh pojavov prizadeta Kranjska — zlasti letos — manj kakor druge bolj severno od nas ležeče dežele n. pr. Nižja Avstrija, Moravska itd.

Saj smo imeli v nekaterih krajih na Dolenjskem (okoli Semiča - Črnomlja) skoraj dobro srednjo, na Vipavskem pa celo bogato vinsko letino. Vsega skupaj se je na Kranjskem pretečeno leto pridelalo 172.000 hl vina, torej skoro polovica najboljše vinske letine iz l. 1908, medtem ko se je na Štajerskem pridelalo le $\frac{1}{6}$, na Nižjem Avstrijskem le $\frac{1}{5}$ in na Moravskem le $\frac{1}{7}$ vinske letine iz leta 1908.

S Francoskega se čuje, da je tam v mnogih departementih (okrožjih) vinska letina še bolj neugodna kot v Avstriji. Tako so n. pr. v Šampaniji (Champagne), kjer pridelajo v dobrih letih nad pol milijona hektolitrov vina — pridelali letos samo 94.000 hl vina, torej niti peti del dobre vinske letine in že sedem let niso imeli tam normalne, polne letine. In vendar ne bo tam nobenemu človeku prišlo na misel, da bi vinogradništvo opustil, dasi so tam položne lege vsekako bolj pripravne za drugo kulturo kot so naše strme in vinske gorice.

Trenotni neuspehi ali katastrofe so pri vsaki kmetijski panogi mogoči, tedaj tudi pri vinogradništvu in se ne sme po njih napačno sklepati.

Ako si ogledamo situacijo v naših vinogradih prošlega leta, vidimo, da je precej podobna oni iz leta 1912.

Po topli zimi in zgodnji pričenši vegetaciji, je prišla sredi aprila 1913 reakcija v temperaturi, ki je bila tako huda, da je padla toplota kar na $4\frac{1}{2}^{\circ}$ R pod ničlo. Nastal je torej pravi pravcati zimski mráz ob snegu in burji, ki je na Dolenjskem, zlasti v višjih, torej ravno v boljših vinogradnih legah, uničil vse popke (očesa), ki so bili že močno napeti, da, v mnogih krajih že razviti v 4—6 cm dolge poganjke.

V nižjih legah, kjer ni ležal sneg in kjer ni bila vegetacija še tako napredovala, je bilo manj škode, ampak vendar so tudi tukaj vinogradi kazali po pozebi tako žalostno lice, da je bilo kar obupati.

K sreči je v majniku nastalo ugodno vreme. Popki, ki niso bili še razviti in ki niso pozebli, so nastavili lep zarod in tudi stranska očesa so se pokazala izvanredno rodovita.

Junija meseca je tudi grozdje lepo odcvetelo in ko bi bilo še ostalo poletje bolj toplo in ugodno, bi bili imeli na Dolenjskem skoro srednjo letino in bi pridelali precej in dobrega vina.

Žalibog sta bila avgust in prva polovica septembra mrzla in deževna in grozdje ni moglo prav dozoreti ter je pričelo gniti. Tudi je toča v mnogih krajih, zlasti okoli Metlike, kjer raste veliko in dobrega vina, uničila večji del težko pričakovanega pridelka.

Tako je na Dolenjskem v splošnem malo vina, le nekaj več kakor v l. 1912. Vino ni sicer tako močno kot v dobrih letih, je pa manj kislo kot leta 1912 in bolj prijetnega okusa.

Kakor v mokrih deževnih letih sploh, je vino letos podvrženo rjavenju, zato se priporoča, da se ga koj pri prvem pretakanju, ki bi se moralo že izvršiti, zažvepla (1 azbestni trak žvepla zadostuje navadno za 2 do 3 hl vina).

Največ vina na Dolenjskem se dobi v semiški okolici, kjer je bila tudi leta 1912 precej dobra vinska letina. Tu rasejo večinoma bela vina. Cena je 40 do 44 h liter.

Tudi v okolici Črnomlja je še dosti vina na prodaj, letina je bila tu povoljna, cena je malo višja kot v Semiču.

V metliškem okraju je v nekaterih občinah (Drašče, Radovica, Metlika) pobila 15. avgusta huda toča; kjer ni bilo toče, se dobi še precej in dobrega vina. Cena je od 40 h naprej.

V novomeškem okraju je bilo vina malo in se je zlasti v bližnji okolici Novega mesta že precej poprodalo. Dobi se pa v nekaterih krajih še dosti vina. Cena je od 32—40 h liter, boljše do 50 h.

V okolici Kostanjevice in Krškega je bila lani vsled mraza in toče bolj pičla letina. Vina se je prodalo še malo in ga je še dosti dobiti. Cena od 30 h naprej. V mokronoški okolici, izvzemši Št. Rupert, kjer je toča pobila, je tudi še nekaj vina na razpolago po zmerni ceni (okoli 40 h).

Vobče je pa vinska kupčija na Dolenjskem letos slaba. Vinski trgovci in gostilničarji so mnenja, da ni na Dolenjskem dobrega vina dobiti in beže vsi v južne kraje, zlasti v Istro, kjer plačajo pogostoma vino dražje kot doma in pri tem ni nič boljše od domačega.

Na Vipavskem je bila letos situacija v vinogradništvu in vinski trgovini povsem drugačna in veliko bolj ugodna kot na Dolenjskem. Izvzemši spodnjo Vipavko dolino, kjer je zlasti v nižjih legah slana nekaj škode napravila in izvzemši nekaj toče, ki pa ni bila nikjer posebno huda, niso vinogradi trpeli po ujmah.

Vinska trgovina je bila spočetka, zlasti ob trgatvi in po njej, prav živahna. Prišlo je mnogo tujcev, zlasti nižjeavstrijskih vinskih trgovcev, ki so veliko mošta pokupili. Pritožbe, ki so se čule takrat glede slabe kvalitete mošta, so bile večinoma neutemeljene. Vino je sicer letos zaradi hladnega poletja tudi na Vipavskem bolj šibko kot druga leta, ali kdor ni prezgodaj trgal, je dosegel prav dobro kvaliteto.

Žalibog pa zunanji vinski trgovci prav nič naših razmer ne poznajo in večkrat napačno ravnaajo in s tem sebi in vinogradnikom škodujejo.

Določili so predvsem prezgodnji termin za trgatve (20. september!), niso gledali, ali se trga v lepem vremenu ali v dežju in zato ni čuda, da je mošt, ki je ob vladajočem toplem vremenu začel koj kipeti, drugi ali tretji dan, ko je bil pripeljan na kolodvor, kazal že jako malo sladkorja.

Zato bi bilo bolje, da trgovci ne kupujejo prezgodaj, da kupujejo šele vino in ga plačujejo po odstotkih alkohola.

S tem bi se tudi delalo proti prezgodnji trgatvi, proti kateri se itak vsi strokovnjaki bojujejo, ker se ž njo slabša kvaliteta vina in kvari dobro ime vinskega kraja.

Vinski trgovci naj zahtevajo le povsod po novem načinu, to je brez kipenja na tropu pripravljeno vino, ker je vobče boljše kvalitete.

Letos so se, menda prvič v večjem številu, oglasili tudi domači (ljubljski in gorenjski) vinski trgovci in gostilničarji v Vipavi, kjer so v zgornji Vipavski dolini (Št. Vid, Lozice, Podraga itd.) pokupili precej vina in sicer le po novem načinu pripravljenega, kar je prav. To bo vendar enkrat vse starokopitneže prisililo, da se poprimejo že toliko vrsto let jim od veščakov nasvetovanega umnega kletarjenja.

Vina je na Vipavskem, posebno v srednjem in spodnjem delu Vipavske doline še veliko. Dobilo bi se ga gotovo še nad 20.000 hl. Cena je zmerna, od 30 h počenši. Kvalitetna vina so že večinoma prodana, ali pa so vsaj v trdnih rokah (večjih posestnikov, zadrug itd.). Nakupna cena znaša od 50 h naprej.

Vinska kupčija sedaj precej počiva, upati pa je, da se spomladi zopet oglasijo zunanji trgovci in preostajajoče vino pokupijo. Kdor izmed domačih vinskih trgovcev bi se torej rad založil z vipavcem po zmerni ceni, ta naj se potrudi sedaj.

Na Vipavskem se prideluje po veliki večini le belo vino.

Velika pomankljivost našega vinogradništva je, da nimamo prave eksportne vinske trgovine. Med tem, ko je n. pr. na Nižjem Avstrijskem na stotine vinskih trgovcev, ki izvažajo na tisoče hektolitrov vina na leto v druge, nevinorodne dežele, nimamo na Kranjskem niti ene vinske trgovine,¹⁾ ki bi izvažala naše vino v tujino, nasprotno pa skoro vsi vinski trgovci vino k nam uvažajo iz drugih dežel, n. pr. iz Istre, iz Dalmacije itd.

Posebna specialiteta Kranjske pa je, da celo gostilničarji po deželi v vinorodnih krajih kupujejo tuja vina in da se naš vinogradnik ne brani piti in drago plačevati po gostilnah tuje vino, medtem ko ima svojega doma polno klet in ga ne more prodati.

¹⁾ izvzemši zadrug.

Te razmere se morajo spremeniti, kar bo v korist trgovskim krogom samim. Če nima kmet denarja, ga tudi trgovec ne dobi in vlada splošna revščina.

Ne rečem, da bi si ne smel gostilničar na deželi nabaviti tujega, zlasti močnejšega vina, posebno kadar je pri nas vino slabše kvalitete, ampak to vino naj bi porabil le za cepljenje (rezanje) domačega vina v namen, da ga zboljša in ga napravi bolj pitnega.

Nasprotno se pa bodo morali naši vinogradniki privaditi, da ne nastavlajo, posebno ne v pričetku kupčevanja z vinom, to je po trgatvi, pretiranih cen, kajti to marsikaterega tujega kupca, kateremu so navadno nižje kupne cene v drugih deželah znane, preplaši, da se obrne drugam, in ko je svojo zalogo napolnil, se ne briga več za naše vino. Zato navadno na Dolenjskem vino spomladi v ceni pade.

Vsekakor pa bi morali vinski trgovci dobro kvaliteto vina zopet dobro plačevati.

Žalibog, da nimajo pri nas vinski trgovci navadno zmisla za kvalitetno vino in bi najraje kupili vselej »eno k drugem«. To ni prav. Gotovo bi na kvaliteto vina pri nas zelo dobro vplivalo, da se vino plačuje po kvaliteti, kakor n. pr. na Štajerskem, Avstrijskem i. t. d. Vsak vinogradnik bi se potrudil pridelati kar najboljšo vino in naše vino bi kmalu zaslovelo po daljnih krajih, kjer bi našlo dobro plačujoče odjemalce.

V severnih krajih (na Češkem, Moravskem, v Galiciji itd) zahtevajo po večini le kvalitetna ali vsaj boljša vina, ker tam vina za žejo navadno ne pijo. Da si te kraje pridobimo, moramo jim nuditi le dobro blago po primerni ceni.

K sklepu svojih izvajanj naj podam še malo sestavo o množini vinskega pridelka v zadnjih šestih letih, to je od leta 1908. in leta 1913., da interesenti lahko sami presodijo stanje vinskih zalog v Avstriji.

Vinski pridelok v hl je znašal leta:

Vinski pridelek v hl je znašal leta :						10 letni pre- mer od leta 1903 do leta 1912.	Pridelek leta 1913 cenjen po trgatvi.
	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.	hl	
1. Niž. Avstrija	2,447.439	1,000.275	153.260	742.386	275.305	923.920	480.810
2. Štajersko	1,870.028	1,640.573	324.366	402.706	398.717	840.373	325.000
3. Koroško	475	140	—	75	44	115	80
4. Kranjsko	390.271	361.360	58.704	225.991	103.893	207.575	172.100
5. Tirolsko	977.448	717.634	704.878	583.094	979.029	880.383	1,017.000
6. Predarlško	1.785	1.126	298	920	234	767	400
7. Goriško- Gradiška	372.814	393.928	113.735	252.007	350.416	225.052	530.000
8. Trst z okol.	11.680	12.470	8.640	7.080	5.984	7.048	7.390
9. Istra	754.826	570.812	429.227	407.467	447.078	495.915	509.200
10. Dalmacija	988.835	1,416.661	727.992	1,056.920	1,388.613	931.294	1,156.400
11. Češka	11.020	9.900	4.512	10.340	3.884	10.905	4.000
12. Moravska	313.948	127.691	21.285	147.668	16.657	164.864	44.409
Skupaj . .	8,142.194	6,252.571	2,546.897	3,836.654	3,969.870	4,688.211	4,246.829

C. kr. vinarski nadzornik B. Skalický.

Obrtniški in kazenski predpisi zoper nakup sumljivega blaga.

Spisal dr. Fran Mohorič.

I. Splošni pregled.

Pri vprašanju glede nakupa sumljivega blaga je treba poprej izločiti vsako ostrejšo kaznivo udeležbo pri kaznivih činih zoper tujo lastnino, torej zlasti vsako istočasno udeležbo ob času storitve (zavajanje, pripomoč, kazniva kakor neposredna udeležba) pri tatvini, ropu, poneverbi, poškodovanju tuje lastnine (§§ 5, 239 kaz. zak.) in vsako naknadno vednostno udeležbo (prikrivanje, razpečanje, prevzetje), ki vsebuje kaznivo potuho neposrednega kaznivega dejanja (§§ 185, 464, 96 kaz. zak.) pri tatvini, poneverbi, najdbi.

Tudi izven vsakega stika s storitvijo in storilcem so možni taki slučaji pridobitve tuje lastnine, ki zahtevajo kazensko odgovornost in kaznivost naknadnega pridobitelja, kateremu sploh sicer ni znano, da bi neposredni prejšnji imetnik pridobil imetje kakega predmeta vrednosti na kaznivi način, pri kateri priliki pa vendar ni vse v popolnem, poštenem redu.

V navadnem teku gospodarskega življenja je vedno lastnik ali njegov izkazani zastopnik (namestnik) oni, ki zamenja, prodaja, zastavlja kako reč; lastnik — poprejšnji imetnik je torej vselej znan. Če pa prodaja in izroča osebno znani posestni prednik, takrat se vselej ve, kdo je prodajal, in ne nastane zlahka sum nepoštenne pridobitve. Pač pa lahko nastaja tak sum, če razpečava stvari sicer znani razpečevalec, ki se pa po rednem teku gospodarskega življenja ne peča in ne razpolaga s takimi rečmi, in nastajajo dvomi, kako bi ta imetnik mogel priti do takega predmeta — ali z drugimi besedami — nastane sum imetnikove nepravilne ali celo nepoštenne pridobitve. Tako nastane pojm sumljivega blaga, in je torej blago lahko sumljivo: 1.) ker ga ima ali razpečeva imetnik, a) ki je sicer poznan, b) ki se pa navadno ne peča s takimi rečmi; 2.) ker je blago samo na sebi sumljivo. Varnost premoženja zahteva, da sumljivo blago ne sme priti v gospodarstveni, zlasti obrtni in trgovski promet.

Kaka pa so sredstva, ki naj zabranjujejo promet s sumljivim blagom?

a) Prva možnost za odvrnitev domneve sumljivega blaga je ta, da imetnik verjetno in podrobno razloži, kako je prišel sam do razpečevanega blaga; zato je tudi prva dolžnost pridobitelja-prevzemnika, da razpečevalca podrobno in v dvomljivem slučaju natanko izpraša in blago prevzame še le, če je razpečevalec nastale dvome verjetno in podrobno ovrge. Kdaj se je razpečevalcu taka ovržba dvoma posrečila, se da izreči še le po kakovosti posameznega slučaja in se v splošnosti ne

dajo za vse slučaje sestaviti pravila. Poznanje imetnika, samopravnega člana ugledne znane rodbine, — imetnika, kateremu je predmet po svoji kakovosti lahko pridobljiv, in ki je tudi (na vprašanje) povedal, kje je dobil predmet in iz katerega razloga ga prodaja, — so take okolščine, ki morejo same ali v zvezi z drugimi okolščinami razpršiti vsak dvom in utemeljevati (ali opravičiti) dobro vero zadnjega pridobitelja.

b) Druga možnost za ovržbo vsakega suma je pridobitev pri posebnih prilikah, kjer se take reči običajno prodajajo, n. pr.: ribe na javnem trgu, ki je pod nadzorstvom krajevnih oblasti, ali na sejmu itd.

c) Tretja možnost za pridobitev nesumljivega blaga — nesumljivega glede osebe pridobitelja — je pridobitev od imetnika, ki se z izdelovanjem takih reči peča po svojem poklicu, obrtu. Sicer se pa vrsta takih možnosti in pozornosti ne da v poedinosti določiti natanko.

Naravna sredstva za preprečitev razpečavanja sumljivega blaga so:

1.) sicer:

- a) zadržanje ponuževalca in izročene ponujane blaga;
- b) istočasna ali vsaj nemudna naznanitev ponuževalca in ponujene reči pristojni varnostni oblasti;
- c) ali pa takojšnja stavitev ali izročitev ponuževalca in ponujane reči varnostni oblasti.

2.) S tem pa je tudi združena zdržljivost glede nakupa ali tudi vzastavovzetja sumljivega blaga.

II. Stališče veljavnega zakona.

Zakon se tudi teh naravnih sredstev drži in nalaga obveznost:

1.) k dejanski činitvi, namreč k zadržanju sumljivega blaga in k naznanitvi ali celo izročitvi sumljivega ponuževalca;

2.) k opustitvi nakupa ali vzastavovzetja sumljivega blaga.

Naš kazenski zakon (z dne 27. maja 1852) urejuje zabranitev prometa s sumljivim blagom med prestopki v 11. poglavju pod skupnim naslovom: »O pregreških in prestopkih zoper varnost lastnine«, v katerem poglavju so urejeni:

1.) prestopki, zakrивljeni iz zlobnosti (hudobnega naklepa), kakor: tavina, goljufija, poneverba, zlobna poškodba in udeležba tatvine ter poneverbe (§§ 460, 461, 468 in 464); v dodatku k tem tudi zaradi hudobnega naklepa kaznivi čini izdelovalcev lastnini nevarnega, prepovedanega orodja, kakor vetrihov itd. (§§ 469 do 470);

2.) prestopki iz kaznive malomarnosti, zaradi ognja (§§ 434 do 459)¹⁾; dalje se v tej skupini

¹⁾ Če bi nepredvidnost oziroma zanemarjenje ognja povzročilo smrt človeka (zlasti, kakor se čisto zgodi, otroka) se krivda stopnjuje v pregrešek pod § 335.

nahajajo končno tudi prestopki zaradi nakupa, zamenjave in vzastavovzetja sumljivega blaga (§§ 471 do 478) in še nekatere določbe zoper pokritje javno prodajanih živil in drugih vsakdanjih potrebščin (§§ 482 do 485) in zaradi nemarnostne krive (§ 486).

Tudi naš zakon se drži v obče naravnih preprečenih sredstev, ustanavlja:

- 1.) zapoved naznanitve sumljivega prodajalca;
- 2.) prepoved nakupa sumljivega blaga.

V tem oziru je torej kazniv:

ad 1.) kdor opusti naznanitev sumljivega prodajalca ali vzastavodajalca;

ad 2.) kdor kupi ali v zastavo vzame sumljivo blago.

Pri tem je pač jasno, da kdor kupi sumljivo blago, tudi — vsaj v navadnih slučajih — opušča naznanitev sumljivega ponuževalca, ker bi sicer z naznanilom — »na lastno škodo« moral izročiti pridobljeno priznano sumljivo blago, vendar je možno, da kdo še le naknadno začne sumiti o nepoštenih pridobitvi prednikovi, in takoj ob pojavljajoči se sumljivosti naznani zadevo pristojni oblasti.

(Konec prih.)

Nove določbe o osebnih davkih.

Z osebno-davčno novelo, ki naj stopi v veljavo že z letošnjim Novim letom, so se marsikateri določbe zakona o osebnih davkih temeljito izpremenile. Za trgovca gotovo najvažnejša je določba, da se je uvedel obligatorni vpogled v gospodarske in poslovne knjige pri dohodninskem davku.

Ker bomo o vpogledu v poslovne knjige in pa o načinu, kako naj napravljamo napovedi za dohodnino, obširneje govorili še v prihodnjih številkah našega lista, hočemo za sedaj označiti le v splošnem najvažnejše določbe, ki nam jih je donesla davčna novela.

Kakor je precej znano, obstoji zakon o osebnih davkih iz leta 1896. iz šestih poglavij. V prvem poglavju se nahajajo določbe o občni pridobnini (s krošnjarskim davkom vred), drugo poglavje govori o pridobnini od delniških družb, hranilnic, pridobitnih in gospodarskih zadrug in drugih, javnemu dajanju računov podvrženih podjetj, v tretjem poglavju se razpravlja o prihodnini ali rentnini, četrto poglavje obsega osebno dohodnino, v petem poglavju so našteje kazenske, v šestem pa splošne določbe, ki veljajo za vse štiri vrste osebnih davkov.

Drugo in tretje poglavje, to je pridobnina od delniških družb in pa rentnina se tudi po davčni noveli nista izpremenili, kvečjemu je omeniti, da se bo rentnina dolej vedno odmerjala na podlagi dohodkov prejšnjega

leta, dočim se je doslej pri premenljivih prejemkih vzel za podlago obdačbi povprečni donos zadnjih treh let.

Nekoliko več izprememb kaže prvo poglavje glede občne pridobnine ali patenta.

Doslej so se na deželi volili udje pridobninskih komisij za tretji in četrti razred posredno, to je po volilnih možeh. Ta določba, ki gotovo v dobi, ko so za državni in deželni zbor uvedene neposredne volitve, ni bila več na mestu, po davčni noveli odpade. Odslej bodo volili tudi trgovci in obrtniki na deželi, torej ne samo v Ljubljani na sedežu davčne administracije, direktno članе pridobninskih komisij. Komisijski člani se pa ne bodo volili več na štiri leta, kakor doslej, temveč na osem let, istotako bo trajala funkcija članov, ki jih imenuje finančni minister, osem let.

Kljub temu, da osebnodavčni zakon zahteva od komisijskih članov strogo molčečnost o vseh zadevah, ki se izvedo pri komisijskih sejah, in za prestopke zoper molčečnost določa stroge kazni, in sicer zapor do treh mesecev ali denarne kazni do 2000 K, se vendar pogosto čujejo pritožbe, da komisijski udje greše zoper ta nad vse važni pogoj pravične davčne priredbe. Doslej so morali komisijski udje v roke predsednika obljubiti, da »bodo imeli v tajnosti komisijske razprave in vse razmere davčnih zavezancev, za katere izvedo pri razpravah«. Po davčni noveli pa bodo morali komisijski udje ob nastopu svojega posla priseči, da bodo postopali pri komisijskih razpravah ne gledé na osebo nepristransko, po najboljši vesti in vednosti in imeli »strogo v tajnosti, karkoli izvedo po razpravah sploh, zlasti o razmerah davčnih zavezancev«.

Da se izenostavi priredba pridobnine, je bila po iniciativi davčnega odseka sprejeta v zakon važna določba glede rešitve prizivov. Ako namreč predpisani davčni stavek ne presega vsote 500 K, to je torej večinoma pri vseh prizivih, in sta pridobninska komisija ter njen predsednik mnenja, da je prizivu v celoti ugoditi, o prizivu že razsoja pridobninska komisija sama in ga torej ni treba šele predložiti finančnemu ravnateljstvu, da o njem odločuje pridobninska deželna komisija.

Korenite izpremembe določa osebno-davčna dovela za osebno dohodnino, to je za četrto poglavje zakona o osebnih davkih.

Že ime samo »osebna dohodnina« se prevrže v »dohodnino«, najsi so že postavodajni zastop vodili pri tem merodajni razlogi ali ne. Po našem mnenju je prvotna označba bolj odgovarjala davku, ki se plačuje z ozirom na osebo in ne z ozirom na predmet, kakor to vidimo pri realnih davkih, pa tudi pri davkih od podjetb in obrtov.

Kakor se je pri pridobninski komisiji po davčni noveli poslovna doba zvišala na osem let, tako se bodo odslej volili in imenovali udje cenilne komisije za daljšo dobo nego doslej, in sicer za šest let. Tudi novi udje

cenilne komisije bodo odslej dalje morali ob nastopu svojega posla priseči, da bodo postopali pri komisijskih obravnavah nepristransko in imeli v tajnosti vse, kar bi izvedeli po komisijskih razpravah, zlasti o razmerah davčnih zavezancev. Doslej so dobivali komisijski udje samo odškodnino za pota. Po izvršitvenem predpisu k osebnodavčni noveli bo pa pod gotovimi pogoji pristojala komisijskim udom tudi odškodnina za zamudo pri zaslužku ali pridobitku. Tudi zaupniki se bodo odslej imenovali za dobo šest let, dočim dosedANJI zakon glede poslovne dobe zaupnikov, imenovanih po deželnem odboru, (mestnem magistratu), ni imel nobene posebne določbe.

Dohodnine proste so po najnovejšem sklepu osebe, katerih letni dohodki ne presegajo vsote 1600 K. Mero-dajni za obdačbo pa so pri vsakovrstnih dohodkih, najsi gre za stalne ali premenljive prejemke, dohodki, ki so se dosegli v letu pred davčnim letom. Trgovcem in obrtnikom torej poslej ne bo več treba napovedati povprečnega zneska, ki so ga imeli pri svojem podjetju v dobi zadnjih treh let, temveč jim bo napovedati n. pr. za davčno leto 1914 dohodke, ki so jih imeli l. 1913, torej v dačnemu letu predidóčem letu. Po § 157. doslej veljavnega zakona je bilo treba dohodkom glavarja hišnega gospodarstva prišteti tudi dohodke pripadnikov tega gospodarstva, ako se ni dokazalo, da se taki dohodki ne stekajo v skupno gospodarstvo. To precej trdo določbo je davčna novela bistveno ublažila, ker se odslej ne smejo več prišteti skupnim dohodkom delovni dohodki zakonske žene ali drugih pripadnikov hišnega gospodarstva (torej zlasti dohodki otrok), ako taki zaslužki ne izvirajo iz gospodarstva davčnega zavezanca samega in skupni dohodki hišnega gospodarstva ne presegajo vsote 4000 kron. Predvsem pa moramo pripomniti, da ta izjema velja samo za dohodke iz dela, torej brez bistvenega sodelovanja glavnice. Tako se ta določba ne bo smela torej uporabljati tedaj, če ima n. pr. soproga trgovino, pač pa tedaj, če je šivilja, učiteljica, ali ima kak drug zaslužek, pri katerem ne sodeluje bistveno glavnica.

V splošnem so dovoljeni tudi po osebno-davčni noveli odbitki od dohodkov, kakor jih je že dopuščal doslej veljavni zakon, vendar pa so se dovolile nekatere nadaljne olajšave. Tako se sme odtegniti od dohodkov premija za zavarovanje za življenje do zneska 300 K, ako je davčni zavezanec sam zavarovan, če so pa zavarovani tudi žena in otroci, sme se odbiti od zavarovalnih premij 600 K, ako znašajo vse premije 600 ali več kron. Doslej so bili dopustni odbitki le zneski do 200 K, oziroma 400 K. Prispevki za bolniške blagajne, zoper nezgode, za starost in onemoglost, za vdovske, sirotinske in pokojninske blagajnice se bodo odslej mogli v vsakem slučaju odbiti, ako jih je davčni zavezanec plačal zase, za svoje rodbinske ude ali svoje nameščence in delavce, najsi bo po zakonu ali po pogodbi dolžan plačevati take

prispevke ali ne, istotako so odbitni postavni prispevki za zaskurvanje podpor za slučaj bolezni, materinstva, brezdelnosti itd.

(Konec prih.)

Letina 1913.

Zelo lepa zgodnja pomlad je sicer kaj prijetna, vendar kmetovalcem le prerada izpremeni veselje v žalost. Po naravnem poteku vremenskih pojavov poudari za prvo gorko spomladansko dobo večji ali manjši hlad, časih pravi mráz.

Če se ob zelo gorkih prvih pomladnih dneh narava prehitro zbudi in se rastlinstvo prezgodaj začne razvijati, potem ga pozni spomladanski mrazovi hudo oškodujejo, občutljivejše rastline tudi uničijo. Tako pomlad smo imeli zadnji dve leti zaporedoma, in to je bilo vzrok, da po mnogih krajih ni bilo skoraj nič sadja in po Dolenskem tudi malo vina.

Začetek lanskega leta je torej slabo kazal; vendar so se razmere pozneje ublažile in je bilo vreme vse leto v splošnem še dosti povoljno; le pred jesenskimi poljskimi opravili je bilo nekoliko preveč moče. Da je po nekaterih krajih tudi nekoliko toča potolkla, je umevno, saj si skoraj ni mogoče misliti leta brez toče.

V splošnem pa — kakor rečeno — so bile razmere še precej povoljne, da je bilo pričakovati dobro letino, boljše kakor je bila v resnici; posebno mrva je dala slabši pridelek, kakor bi bil človek mislil. Na Kranjskem smo v zadnjih treh letih pridelali naslednje množine važnejših pridelkov:

	1. 1911.	1. 1912.	1. 1913.
pšenice . . .	252.800 q	194.700 q	253.800 »
rži	98.800 »	79.200 »	100.700 »
ječmena . . .	74.200 »	66.800 »	85.200 »
ovsa	117.900 »	111.300 »	148.900 »
turščice . . .	116.900 »	144.700 »	170.100 »
ajde	45.200 »	44.100 »	78.200 »
prosa	41.300 »	40.400 »	73.300 »
sočivja	24.200 »	57.000 »	50.000 »
krompirja . .	1.443.400 »	1.951.900 »	2.309.100 »
pese	200.000 »	331.800 »	478.800 »
repe	383.200 »	730.300 »	1.198.600 »
korenja	158.600 »	230.500 »	254.900 »
zelja	156.800 »	268.300 »	295.500 »
detelje	757.400 »	908.700 »	901.700 »
krm. zmesi . .	117.300 »	173.900 »	218.300 »
mrve	4.432.600 »	4.974.400 »	4.620.300 »
vina	226.000 hl	103.900 hl	192.200 hl

Vsa števila so zaokrožena na sto. Skoro vsi pridelki lanskega leta presegajo pridelke prejšnjih dveh let. Izvzeto je le sočivje, potem detelja in mrva. Če vpoštujemo, da smo imeli leta 1911. sušo, leta 1912. pa preobilno močo, potem ni nič čudnega, če pridelki lanskega

leta izkazujejo višja števila in so se približali normalnim letinam; nikakor pa letina ni bila taka, da bi bila odškodovala za prejšnji dve neugodnejši leti.

Sicer se pa uspeh letine najjasneje pokaže, če se primerjajo relativna števila, zato naj v nastopnem pregledu podam pridelke na 1 ha za zadnja tri leta in pa za primerjanje povprečna števila za desetletje od l. 1903. do l. 1912.

Pridelali smo na 1 ha

	v desetletju 1903—1912	1. 1911.	1. 1912.	1. 1913.
pšenice	9·2 q	9·5 q	7·3 q	9·7 »
rži	7·7 »	7·8 »	6·2 »	8 »
ječmena	7·9 »	7·6 »	6·8 »	8·6 »
ovsa	9·5 »	9·4 »	8·8 »	11·2 »
turščice	12·6 »	9·3 »	11·5 »	13·6 »
ajde	4·3 »	2·4 »	2·4 »	4·2 »
prosa	10·5 »	7·8 »	7·6 »	13·4 »
sočivja	5·8 »	3·1 »	7·4 »	6·7 »
krompirja	88·1 »	65·7 »	88·9 »	103 »
pese	104·8 »	57 »	94·4 »	136·5 »
repe	65·6 »	24·2 »	46 »	77·4 »
korenja	— »	52·1 »	75·7 »	93·7 »
zelja	84·3 »	51·6 »	88·2 »	95·3 »
detelje	38·2 »	34·3 »	41·8 »	42·3 »
krm. zmesi . . .	— »	11·7 »	17·2 »	15·9 »
mrve	24·4 »	25·6 »	28·7 »	26·6 »
vina	19·8 hl	22·2 hl	10·3 hl	19·6 hl

Navzlic temu, da je bilo v zadnjem desetletju več nepovoljnih letin, se podatki za lansko leto vendarle ne razločujejo mnogo od povprečnih podatkov. Posebnega pa o lanski letini ni pripomniti; reči se more, da je bila v splošnem še precej povoljna srednja letina.

Le za vino moram pripomniti, da povprečni pridelok na 1 ha 19·6 hl navzlic temu, da se bliža povprečnemu desetletnemu pridelku 19·8 hl na 1 ha, nikakor ni zadovoljiv, kajti k tej povprečni višini lanskega vinskega pridelka je pripomogla le Vipavska dolina, ki je tudi lani imela dobro vinsko letino. Nasprotno pa desetletni povprečni pridelok zato izkazuje tako nizko število, ker je naše vinstvo tudi v tej periodi še trpelo na posledicah trtne uši in nekaj tudi sicer zelo slabih vinskih letin je bilo v njej.¹⁾ Obseg kranjskih vinogradov se je skrčil na 9799 ha.

Za trgovca je važno tudi to, da pozna razen razmer domače dežele tudi razmere države in — razmere svetovne žitne produkcije. Zato si v spopolnitev gori navedenih podatkov oglejmo še letino 5 glavnih pridelkov v Avstriji: pšenice, rži, ječmena, ovsu in turščice.

V vsej tostranski državni polovici se je lansko leto pridelalo

¹⁾ Natančnejše podatke o kranjskem vinstvu je objavil „Sl. trg. Vestnik“ leta 1912. v 3. številki. O lanski letini ima tudi pričujoča številka natančne podatke. Ured.

pšenice	16,230.233 q ali 13·4 q na 1 ha
rži	27,045.236 » » 13·8 » » 1 »
ječmena	17,502.902 » » 16 » » 1 »
ovsa	26,777.554 » » 14·1 » » 1 »
turščice	3,377.939 » » 11·8 » » 1 »

Pri produkciji posameznih pridelkov so posamezne dežele takole udeležene:

Pšenice se je pridelalo:

v Sp. Avstriji	1,315.266 q	Prenos	3,741.314 q
» Zg. Avstriji	776.356 »	na Tržaškem	284 »
na Solnogr.	136.671 »	v Istri	97.417 »
» Štajerskem	800.310 »	» Dalmaciji	297.347 »
» Koroškem	178.678 »	na Češkem	4,836.952 »
» Kranjskem	253.827 »	» Moravskem	1,883.999 »
» Tirolskem	180.779 »	v Šleziji	140.496 »
» Predarlsem	828 »	» Galiciji	5,033.821 »
» Goriškem	98.599 »	» Bukovini	198.603 »
Odnos	3,741.314 q	Skupaj	16,230.233 q

Rži se je pridelalo:

v Sp. Avstriji	3,565.065 q	Prenos	6,600.727 q
» Zg. Avstriji	1,199.982 »	na Tržaškem	350 »
na Solnogr.	185.845 »	v Istri	8.325 »
» Štajerskem	765.278 »	» Dalmaciji	43.759 »
» Koroškem	366.801 »	na Češkem	9,943.819 »
» Kranjskem	100.676 »	» Morav.	3,687.091 »
» Tirolskem	403.904 »	v Šleziji	601.936 »
» Predarlsem	822 »	» Galiciji	5,884.912 »
» Goriškem	12.354 »	» Bukovini	274.317 »
Odnos	6,600.727 q	Skupaj	27,045.236 q

Ječmena se je pridelalo:

v Sp. Avstriji	1,037.328 q	Prenos	2,044.065 q
» Zg. Avstriji	467.137 »	na Tržaškem	817 »
na Solnogr.	14.175 »	v Istri	32.754 »
» Štajerskem	209.848 »	» Dalmaciji	110.384 »
» Koroškem	91.837 »	na Češkem	7,076.134 »
» Kranjskem	85.225 »	» Moravskem	3,959.839 »
» Tirolskem	126.436 »	v Šleziji	298.410 »
» Predarlsem	1.613 »	» Galiciji	3,264.585 »
» Goriškem	10.466 »	» Bukovini	715.914 »
Odnos	2,044.065 q	Skupaj	17,502.902 q

Ovsa se je pridelalo:

v Sp. Avstriji	2,398.546 q	Prenos	5,071.474 q
» Zg. Avstriji	1,281.529 »	na Tržaškem	295 »
na Solnogr.	65.302 »	v Istri	12.882 »
» Štajerskem	735.507 »	» Dalmaciji	10.065 »
» Koroškem	333.573 »	na Češkem	9,773.887 »
» Kranjskem	148.928 »	» Moravskem	3,489.641 »
» Tirolskem	84.061 »	v Šleziji	740.675 »
» Predarlsem	1.429 »	» Galiciji	6,892.732 »
» Goriškem	22.599 »	» Bukovini	785.903 »
Odnos	5,071.474 q	Skupaj	26,777.554 q

Turščice se je pridelalo:

v Sp. Avstriji	357.493 q	Prenos	1,761.757 q
		na Tržaškem	1.508 »
na Štajerskem	536.182 »	v Istri	166.957 »
» Koroškem	79.743 »	» Dalmaciji	504.971 »
» Kranjskem	170.072 »	na Češkem	1.037 »
» Tirolskem	245.691 »	» Moravskem	182.742 »
» Predarlsem	8.992 »	v Galiciji	304.775 »
» Goriškem	363.584 »	» Bukovini	454.192 »
Odnos	1,761.757 q	Skupaj	3,377.939 q

Iz teh absolutnih števil, ki so vzeta iz ravnokar objavljene uradne statistike in zato niso zaokrožena — saj vsakdo ve, da se ne smejo vzeti doštevilo — pa ni mogoče spoznati kakovosti letine; zato je treba relativnih števil, da se primerjajo pridelki na hektaru v posameznih kronovinah. Da nam števila ne narasejo preveč, jih preglejmo v nastopni sporeditvi za vseh pet pridelkov skupaj.

Na 1 ha se je pridelalo q:

	pšenice	rži	ječmena	ovsa	turščice
v Spodnji Avstriji . .	16·9	16·5	14·8	13·9	20
» Zgornji Avstriji . .	14·2	14·1	12·3	14·5	—
na Solnograškem . .	15·4	16·8	15·7	7·3	—
» Štajerskem . . .	12·5	10·8	11	11·3	13·5
» Koroškem . . .	13·1	11·3	12·8	13	11·4
» Kranjskem . . .	9·7	8	8·6	11·2	13·6
» Tirolskem . . .	13·8	15·8	15·1	13·4	19·7
» Predarlsem . . .	8·2	5·8	6·1	4·4	7·6
» Goriškem . . .	14	10·9	10	11·5	22·7
» Tržaškem . . .	9·2	7	9·3	6·5	5·7
v Istri	7·7	6·1	6·1	4·9	9·4
» Dalmaciji	7·9	6·5	5·2	2·7	12·6
na Češkem	21·2	18·7	22·7	19·6	24·7
» Moravskem	17·9	16·5	19·7	17·7	17·7
v Šleziji	11·9	11·7	13	12·4	—
» Galiciji	9·4	8·7	9·9	9·7	5·2
» Bukovini	13·4	13·4	18·5	15·1	8·8
povprečno	13·4	13·8	16	14·1	11·8

Ta števila govore kaj jasno govorico, ki mora nepoznavalca gospodarskih razmer naravnost presenetiti. Kako velikanski je razloček med višino pridelkov istih rastlin v raznih deželah! Dočim je n. pr. Češka pridelala na 1 ha 21·2 q pšenice, je je Istra pridelala samo 7·7 q, torej Češka skoraj trikrat toliko. Pri drugih pridelkih je razmerje še širše. Češka sploh prednjači v vseh pridelkih. Na zadnjem mestu je pa glede pšenice Istra, glede rži Predarlška, glede ječmena in ovsia Dalmacija in glede turščice Galicija. K r a n j s k a je med 17 deželami glede pšenice na 12 mestu, glede rži na 13, glede ječmena na 14, glede ovsia na 11 in glede turščice na 6 ali, če izpustimo Češko, ki prideluje čisto neznatno množino turščice, na petem mestu.

Sploh se vidi iz pregleda, da je severozapadni del tostranske državne polovice najbogatejši, južni del pa najubožnejši.

Če primerjamo še v celoti uspeh lanske letine v Avstriji s povprečnimi števili iz desetletne dobe 1903 do 1912, se nam pokaže tale pregled.

Povprečni pridelek na 1 ha:

	v desetletju 1903—1912	1913
pšenice	13.3 q	13.4 q
rži	13 »	13.8 »
ječmena	14 »	16 »
ovsa	11.5 »	14.1 »
turščice	12 »	11.8 »

Pšenica, rž, ječmen in oves so lansko leto nekoliko prekosili povprečna števila, turščica je pa nekoliko zaostala za njimi.

Š.

Praktiška geologija.

Spisal dr. K. Hinterlechner.

Dalje.

3. Mangan.

Sam na sebi je mangan trd, krhek, ter srebrnobelega barve, ki nekoliko modri.

Kakor železo, tako se mora nataliti tudi ves potreben mangan iz rud. Njegove rude so:

1. psilomelan, ki ima v sebi 49—62% Mn;¹⁾
2. polianit, 63.19% Mn;
3. piroluzit ali rjavi manganovec do 63% Mn;
4. manganit 62.49% Mn;
5. braunit, 69.6% Mn;
6. hausmannit, 72.03% Mn;
7. rodonit, 41.94% Mn;
8. rodohrozit ali dialogit (der Mangan-spat), 47.81% Mn;
9. vad ali manganova pena.

Manganove rudnine, ki se rabijo v praksi, se imenujejo splošno vse rjavi manganovec, nemško Braunstein. V strokovno mineraloškem zmislu pa smemo tako nazivljati le piroluzit. Snov, ki je v trgovinah pod imenom piroluzit na prodaj, ni čisti piroluzit v mineraloškem zmislu, ampak zmes raznih manganovih spojin.

Vso navedeno vrsto manganovih rudnin smemo deliti z ozirom na kemično sestavo posameznih njenih reprezentantov v tri pododdelke. Rodonit in rodohrozit tvorita vsak zase po en, vse ostale rude pa skupaj en pododdelek.

Rodonit je spojina mangana, silicija in kisika $[\text{Mn}_2(\text{SiO}_3)_2]$, torej silikat; rodohrozit pa mangana, ogljika in kisika (MnCO_3) , torej karbonat.

¹⁾ Mn je znak za kemično čisti mangan.

Vse ostale rudnine so razne spojine mangana s kisikom; v nekaterih se nahaja tudi nekaj vode. Posebej braunitu je primešano nekoliko nekega manganovega silikata (MnSiO_3) , psilomelanu pa nekaj drugih snovi. Z ozirom na vlogo kisika se imenujejo rude vsega tega pododdelka oksidi.

Izmed oksidov so najbolj razširjeni: psilomelan, polianit in piroluzit; ostali oksidi, torej manganit, braunit, hausmannit in vad se nahajajo le v podrejenih množinah. Silikat in karbonat pa imata že po svoji naravi manj mangana v sebi nego oksidi.

Oksidi so neprozorni, temne barve, ter so deloma kovinskega lica. Kakor se bo doznalo iz pozneje navedenega, se družijo prav radi z železnimi rudami (rusi in rjavi železovec).

Rodohrozit je sploh precej redek. Po svoji obliki je podoben jeklencu (glej str. 28. lanskega letnika). Barve je rožnordeče do malinaste. Sveti se kot steklo ali pa tudi biserno.

Rodonit se nahaja istotako le poredko. Barve je rožnordeče do rdečkastorjave.

* * *

Če izvzamemo morda vad, so vse ostale manganove rude pogojno primarnega izvora; kar se tiče karbonata in silikata, velja to sploh brez izjeme. Poslednji dve rudi se spremenita pod vplivom zraka in vode v okside. V oksidacijskem pasu imamo opraviti v takih slučajih s sekundarnimi oksidi. Vsled teh razmer je torej dvojno mogoče, kadar gre za rudišče, ki je iz oksidov. Njegove rude so ali prvotne tvorbe, ter se nahajajo tedaj tudi v primarnem pasu, ali so pa sekundarne, to se pravi razkrojine prvotnih, in šele pod njimi slede manj vredne prvotne snovi.

Ob gladini talne vode prenehajo zadevne spremembe. Lepi izgledi so znani tozadevno iz jugozapadne Španske (Huelva). Dokler se nahajajo v ondotnih rudnikih v oksidacijskem pasu, torej nad talno vodo, rekše, dokler kopljejo okside, se delo izplača; ko dospe do silikatov ali karbonatov, torej do prvotnih tvorb, pa postanejo podjetja pasivna.

Predmetne spremembe rudišč so, kakor sem dejal, v genetični zvezi z zračnim kisikom in z vodo (glej stran 38. lanskega letnika); v prvotnem štadiju jih torej na rudiščih ni spoznati. Zato se imenujejo ti pojavi sekundarne globinske razlike (sekundäre Teufenunterschiede²⁾). — Poleg njih pa razlikujemo še neko drugo vrsto sprememb. Znana so rudišča, ki se na omenjeni način še niso spremenila. Njih rudninska narava pa kljub temu v raznih globočinah ni ista. Taka rudišča so torej že prvotno v raznih globočinah prav različne rudninske sestave; ta prikaz se imenuje: prvotna globinska razlika (primärer Teufen-

²⁾ Teufe = Tiefe.

unterschied). Pri manganskih rudiščih se pojavlja poslednja na ta način, da preide manganišče (Manganerz-lagerstätte) v globočini v železnik (Eisenerz-lagerstätte). V primerni globočini nimamo torej nič več opraviti z manganovimi, ampak z železnimi rudami. V bistvu še vedno ugodna globinska razlika, kajti časih preidejo namreč manganišča v globočini tudi v popolno nerabni železnati kremen (derber Eisenkiesel).

V tehniki služijo manganove spojine v vrlo različne svrhe. V kemični industriji za proizvodnjo klor, kisika, broma in joda. V steklarnah barvajo z manganom steklo; vijoličasta barva pohaja od manganovega oksida. Navadno steklo je časih vsled deloma nečistih materialij (železov oksidul) več ali manj zeleno; da odstranijo¹⁾ to barvo, dodajo steklovini manganovega superoksida. Dalje služi mangan za proizvodnjo rjave glazure lončarskega blaga in kalijevega permanganata. Permanganat okisava, ter uničuje s tem organske snovi. Žato se rabi v desinfekcijske svrhe. Kot blede (!) rožnordeča raztopina služi za izplakovanje ust. Sicer služijo manganove spojine pri dobivanju zlata in aluminija po nekih metodah. — Pri izdelovanju pokosta (Firniss), mila in nekih barv. — Splošno znana je uporaba v elektrotehniki; velike množine rjavega manganovca se rabijo za Leclanchéjeve elemente, ki služijo splošno pri navadnih hišnih telegrafih.

Najvažnejša uporaba manganovih rud je pa vse-kakor ona za izdelovanje feromangana, oziroma litega, kovnega železa, odnosno litega jekla. (Primerjaj podatke v septembrski številki lanskega letnika).

Medtem ko se rabi v kemične svrhe razmeroma malo a najčistejših manganovih rud, se potrebujejo v ravnokar navedeno svrhu velike množine (devet desetih vse manganove produkcije celega sveta!). Pri manganovi rudi, ki naj služi kemični industriji, je treba dalje vpoštevati, da je porozna in pa v kosih dražja nego jedrnata ali pa prstena.

Zadevno cen manganovih rud, ki se rabijo v železni industriji, sledi pozneje več. Tu naj le popolnoma splošno omenim, da se menjava cena navadno v plavžih rabljenih rud približno od 20—50 (nemških) mark za eno tono. Nasprotno se pa plačujejo manganove rude, ki se rabijo v druge namene, pro tono po 60 do 600 (šeststo!) mark. Da so take rude posebno čiste in visokoodstotne, se ume po sebi.

Manganove rude, ki se naj izrabljajo v plavžih, morajo imeti vsaj nekako 30% mangana v sebi. Če jim je primešana železna ruda, pa zadostuje tudi že 18% mangana, ako je v železni rudi 30% železa. So pa, ki zahtevajo dosti boljših kvalitet, kajti rude s kakimi 50 do 60% mangana niso ravno redke. Taka snov ima dosti visoko ceno.

¹⁾ Piroluzit: *pür* (grško) ogenj in *luo* (grško) perem; nečistosti se torej „izperejo“ ali odstranijo iz stekla. Žato ime Glasmacher-seife za rjavi manganovec v nemščini.

Pri bogatih manganovih rudah se sme računati z mnogo višjimi stroški pri dobivanju, prevažanju itd., nego pri železnih; pri manganovih smejo biti pogojno dvakrat tako visoki in še višji kakor pri železnih rudah.

Tržna snov je, kakor že rečeno, navadno zmes raznih manganovih rud. Prav kakor pri železnih in drugih rudah se določa nje vrednost temeljem kemične analize, in sicer se vpoštevata pri teh cenitvah razen manganove množine tudi ono primešanega fosforja in kremikove kisline (Kieselsäure).

V Ameriki določuje zadevne cene Carnegie Steel Trust, in sicer tako-le:

Fosforja ne sme biti v rudi nič več nego 0.1% in kremikove kisline nič več kot 8%. Za vsaki 0.02% fosforja, ki ga je več, se odtegne 1 cent,¹⁾ in za vsak odstotek, ki ga je kremikove kisline več, 15 centov. — Cene določajo »per unit« = po manganovih enotah, to se pravi: pro procent mangana pro tono, in sicer tako-le v raznih slučajih:

Če ima ruda v sebi kovine:

- a) več kot 49% stane vsak % . . . 28 cts (=138 h).
- b) le 46—49% » » % . . . 27 »
- c) » 43—46% » » % . . . 26 »
- d) » 40—43% » » % . . . 25 »

Pri ruskih rudah služi kot osnova 50% mangana, ne več kot 0.17% fosforja in 9% kremikove kisline. Snov je posušena pri + 100° C. — Per unit mangana plačujejo v evropskih lukah 0.65 do 1.28 mark. Za vsak odstotek kremikove kisline se odtegne pro tono 0.2 do 0.4 marke.

Za turške rude velja kot osnova: 45% mangana, ne več kot 0.03% fosforja in 11% kremikove kisline.

Japonske rude prodajajo v Hamburgu v obliki presejanih kosov per tono tako-le:

min. 87% Mn O ₂	mark 115.—
» 85/90% min. 85 Mn O ₂	» 95.—
» 80%	» 85.—
» 70/75% min. 70%	» 75.—
drobiž ca. 65/70%	» 50.—

Nemške rude; osnova 50% Mn O₂ po približno 20 mark in približno 1.00 pfgr za vsak unit dioksida, ki ga je preko 50%.

Francoske kalcinirane rude so stale leta 1904 še, 35—40% mangana, 30 centov per unit.²⁾

Za avstrijske rude je znašala povprečna cena metrskega stota na proizvodnišči leta 1912. K 1.26, leta 1911. pa K 1.10. Posebej kranjska ruda je stala leta 1912. po uradnih podatkih K 1.40; ruda iz Bukovine pa K 1.24.

Manganovi rudniki (po uradnih podatkih).

V vsej Avstriji je bilo l. 1912. trinajst sem spadajočih podjetij; delovalo se je pa le v treh. Od teh odpade

¹⁾ 100 cents = 1 dolar = K 4 vin. 93.

²⁾ Vse doslej navedene cene navajam po P. Kruschu „Die Untersuchung und Bewertung von Erz-lagerstätten. 1. izdaja.

po eno na Kranjsko, na Bukovino in na Češko. Na Češkem se ni produciralo nič rud.

Kranjska industrijska družba ima predmetni rudnik na Begunjski, ki obsega 6 mer v občini Begunje.

Dalje ima L. Globočnik iz Železnikov dve rudniški podjetji (a — Jesenovec in b — Rov sv. Nikolaja pri Železnikih) v obsegu 4 mer. Tu je delo opuščeno.

Kakor pri razgovoru o železnih rudnikih, enako naj podam tudi na tem mestu par splošnih sličic tujih podjetij, da dobimo merilo za domače razmere raz mednarodni, tržni vidik.

Najznamenitejši manganovi rudniki se nahajajo danes na Ruskem in sicer v Kavkazu (Čiatura, vzhodno mesta Kutais) in pri Nikopolu ob Dnèpru.

Pri Čiaturi se nahaja oolitski piroluzit v eocenskih tvorbah. Predmetno ležišče je povprek 2 m, včasih pa do 5 m debelo, ter sestoji iz 5 do 12 različnih žil. To ležišče se dá baje 120 km daleč zasledovati. Mangana ima 40—45%, krajevno pa tudi 50% v sebi. Eksportno blago ga vsebuje povprečno 51—52%, včasih celo 61%; fosforja ovaja povprek 0.16% in kremikove kisline ne preko 8%. Pred nekaj leti so cenili množino ondotne rude na 98 milijonov ton.

Eocenskim tvorbam pripadajo tudi manganove rude pri Nikopolu. Tu izrabljajo nekaj žil, ki so 0.5 do 3 m debele; ondotna ruda ima do 50% mangana v sebi. Vse rude je tu nekako za 7.5 milijona ton.

V Braziliji je znano več do 2 m debelih ležišč, ki se vlečejo preko 2 km daleč, in ki so iz manganita in piroluzita. Mangana vsebujejo ondotne rude 45 do 55% fosforja in kremikove kisline pa le prav malo.

V Harzu so izkoriščali svoj čas manganova nahajališča, ki so merila preko 1 m v debelost. Manganovega superoksida je imela ruda povprek 60, 63 do 67%.

V zapadni Nemčiji (Nassau, Wetzlar, Hessen, Hunsrück) se nahajajo manganove rude, ki jim je primešan rjavi železovec, na nekem apnencu pod razmeroma prav mladimi tvorbami. Debelost manganovega rudišča znaša do 6, izjemoma pa celo do 12 metrov.

Na grškem otoku Milos se nahaja ob morju cela vrsta vzporednih ležišč, ki merijo v debelost po 2 do 6 čravljev. Eksportna snov ovaja 30—32% mangana.

Prav lepe rude se nahajajo dalje na raznih mestih na Balkanu. Ona od Cevljanovića v Bosni ima v sebi na primer 46.01—50.42 mangana, prav malo fosforja in ne mnogo kremikove kisline, poleg 3—5% železa.

(Dalje prih.)

Raznoterosti.

Vabilo na naročbo. „Slov. trgovski Vestnik“ stopa v enajsto leto svojega življenja. Lahko se reče, da je „Vestnik“ edini slovenski strokovni list, ki je doživel tako dolgo dobo let, kajti v našem narodu še ni prišla doba strogega združenja posameznih stanov in z veseljem moramo konstatirati, da se je naša organizacija od vsega početka vedno bolj razvijala in naraščala in zato je

tudi njeno glasilo uspevalo. Zdrava podlaga, zdrava rast, to velja tudi za naš list. Uverjeni smo, če v pričetku leta vabimo na naročbo, da nam vsak dosedanji naročnik ostane zvest in da bo list tudi drugim priporočal. Naravnost bogato strokovno literaturo imamo že zbrano in nanizano v desetih letnikih „Slov. trgovskega Vestnika“, ki bi drugače nikoli ne izšla v slovenskem jeziku. Da se bo uredništvo tudi v bodoče potrudilo, da bo list nudil zanimive in poučne članke in sestavke, kaže že prva števika, ki se zlasti ozira na uspehe letine naših naravnih pridelkov. Tako stari sodelavci so nam obljubili svojo izkušeno pomoč, kakor tudi novi pisatelji na gospodarskem polju bodo priobčevali svoje proizvode v listu. Uredništvo bo istotako skušalo najvažnejše novice na gospodarskem, trgovskem in zakonodajskem polju prinašati v listu; do stopno bo pa tudi za eventuelne nasvete, ki bi bili v korist in izboljšanje lista. Ugledno mesto, ki si je naš list pridobil med slovenskimi revijami, hočemo tudi obdržati in še kolikor mogoče obogateti slovensko strokovno literaturo. Vabimo torej tako na naročbo lista, kakor tudi na sodelovanje. Vsak prispevek se honorira.

*

Velikanoč ostane premakljiv praznik. Leta in leta že so prihajale v Vatikan peticije, naj bi se gotova nedelja in sicer če mogoče druga nedelja v aprilu določila kot velikonočna nedelja. S tem naj bi se odpravili premakljivi velikonočni prazniki in stalno uredili. Predvsem so bili nemški trgovski krogi, ki so se z vso verno poganjali za stabilnost Velikonoči in sicer s čisto kupčijskim namenom. Dejali so, da ljudstvo vedno o Velikonoči nakupuje blago za poletje in da povzroča Velikanoč, ki pade zelo zgodaj kakor n. pr. v letu 1913, vsakovrstno škodo in neprijetnosti za tovarnarje in trgovce. Papež je to zadevo odkazal komisiji kardinalov, a sam se je večkrat izrekel, da nima nič proti temu, če se Velikanoč stalno ustanovi. Pred nekaj dnevi se je pa komisija negativno izrekla o predlogu. Izrekla je, da premakljivost velikonočnega praznika sicer ni dogmatično načelo, toda gre za prastaro navado, ki bi jo cerkev le vsled posebno nujnih razlogov mogla izpremeniti. Taki nujni razlogi pa niso dani. Ker je katolicizem razširjen po vsej zemlji, so dežele, v katerih pade Velikanoč v poletje in v jesen, dočim v drugih — kakor pri nas — v pomlad. V zmislu te odločbe ostane Velikanoč še nadalje premakljiv praznik

*

Znižanje obrestne mere. Znaki, da se je napetost na denarnem trgu polegla, se čimdalje bolj množijo. Obrestno mero so znižale že banke na Angleškem in v Nemčiji. Tudi pri nas je denar že cenejši in trgovci ter obrtniki že lažje dihaajo, kajti znatno visokih obresti bi dolgo ne mogli več plačevati. Še tekom tega meseca pričakujemo obvestil od naših denarnih zavodov, da se bodo posojilne obresti, zlasti na menični kredit, znižale. Posledica bo, da se bo vse gospodarsko življenje izboljšalo in da bo postalo veliko denarja prostega, ki leži zdaj v bankah radi visokih obresti. Kapitalisti sicer niso veseli znižanja, toda za te ni prav nič škoda, če dobijo manj obresti, saj so v letu 1913 bili edini, ki so vlekli lepe dobičke na denarnem trgu.

*

Nekatere važne razsodbe obrtnih sodišč. Iz uradne zbirke teh razsodb posnamemo nekatere, ki so za naše čitatelje večjega pomena. Pridejana številka znači številko, pod katero se nahaja razsodba v omenjeni zbirki in jo vsled tega lahko oni poišče, ki hoče celo razsodbo prečitati.

Četudi je pogojena enomesečna odpovedna doba, vendar velja štiritedenska odpoved za enomesečno. (Št. 2.095.)

Oboleli nastavljenec nima pravice terjati odškodnino za vožnjo po železnici. (Št. 2.095.)

Nastavljenec, ki je delal mnogokrat čez navadne ure in ki pri izplačevanju redne plače ni zahteval za te nadure nobene odškodnine, nima pravice zahtevati plačila naknadno. Sodišče je

bilo mnenja, da je bil na tistem zadovoljen z daljšim službenim časom v zmislu § 863 o. d. z. (Št. 2.098.)

Trgovski nastavljenec, ki med poizkusno dobo izstopi iz službe v ponedeljek ob 1/29. zjutraj, sme terjati plačilo samo do prejšnje sobote. (Št. 2.100.)

Poizkusni mesec se ne sme računati po § 902 o. d. z., ampak po členu 328, odst. 2. trg. zak. Utemeljena je ta razsodba takole: Po splošnem naziranju se razume pod enim mesecem doba meseca v koledarju, saj se tudi plača izplačuje vedno isti dan v mesecu, ne glede na dolgot meseca. V predstojećem slučaju je trajal tedaj poizkusni mesec od 30. januarja do 29. februarja 1912 in je imela tožena tvrdka pravico, tožnika brez odpovedi odpustiti. (Št. 2.103.)

*

Nemčija — naš konkurent v Srbiji. Pod tem naslovom je priobčil pretekli teden ugledni dunajski dnevnik „Die Zeit“ večji članek, ki se peča z izpodrivanjem našega gospodarskega prometa s Srbijo po naši zvesti zaveznici Nemčiji. Nemčija si je znala v zadnji balkanski vojski pridobiti naklonjenost srbskih političnih in gospodarskih krogov, njen konzul dr. Schlieber je očitno in na tistem deloval zoper našo državo, kar mu je bilo seveda lahko, saj je naša politika naravnost odpirala srbski trg od nas.

Bivši nemški konzul dr. Schlieber je s pomočjo nemškega kapitala ustanovil nov finančni zavod v Srbiji, srbsko diskontno družbo, kateri bo sam načeloval. Financirali sta podjetje „Schaffhausenscher Bankverein“ in „Darmstädter Bankverein“. Poleg tega se snuje z nemškim kapitalom nova banka, ki bo raztezala svojo delavnost zlasti na novoosvojene pokrajine. Dr. Schlieber je bil premeščen kot konzul v Južno Ameriko, toda ostal je v Srbiji in mu je sedaj kot neoficialni osebi še veliko lažje delati za Nemčijo, kajti v Beogradu je on persona gratissima. Pred nekaj dnevi je bilo brati, da avstrijska montanska družba kot najnižja ponudnica ni dobila neke zelo velike dobave, seveda iz političnih ozirov, da pa je v ozadju zopet tičala nemška konkurenca. Municijo in orožje Srbija že nekaj let sem dobiva samo iz Nemčije, v kolikor je ne izdeluje doma, steyrska orožna tovarna pogori pri vsaki ponudbi, naj bo še cenejša. Če se že kaj kovinskih izdelkov naroči na Dunaju, naroče se pri dunajskih podružnicah nemških tvrdk. Celo pri kmetijskih strojih stopa Nemčija vedno bolj v ospredje.

V Novi Srbiji bo sploh gospodovala Nemčija na gospodarskem polju. Veliki premogokop pri Gevgeliju pride v nemške roke, berlinska tvrdka Julius Berger je dobila koncesijo za železniško progo Skoplje-Bitolj, ki se bo gradila z nemškim kapitalom in podaljšala do Ohridskega jezera. Nemški kapitalisti zgrade dve tovarni — v Stari in Novi Srbiji — za lončene in porcelanske izdelke, torej predmete, ki so se doslej dobivali skoro izključno iz Avstrije.

Za naše razmere zanimivi članek konča takole: „Celo navadni turist opazi, če pride v Beograd, vedno rastoči vpliv Nemčije. Pri vsakem koraku se čuti, da je Nemčija na vrhu. Če se kupuje v prodajalnah, zagotavlja trgovec: Nemško blago! Kakor se je poprej ko smo mi bili na vrhu, reklo: To je z Dunaja, če se je blago hotelo pohvaliti!“

Daleč so jo pritirali naši državniki! Menda se tudi našim Nemcem odpirajo oči, kam smo zabredli.

—u—

*

Trgovci, sovražniki našega jezika! „Jugoslavija“, društvo jugoslov. slušateljcev trgovskih ved na Dunaju nam je poslalo naslednji oklic, ki ga v celoti objavimo:

Naše gospodarstvo je na nizki stopnji, industrija večinoma v tujih rokah, a trgovino tlačijo že v začetku velike napake — zla...

Mi dajemo zaslužek, namesto našim ljudem, tujcem, našim gospodarskim in narodnim nasprotnikom.

Mi naravnost nočemo, da naša trgovska mladina zasluži svoj kruh in da se v tujini v največji meri izobrazí, ter vrnivši se v

domovino z bogatim strokovnim znanjem dela z vsemi silami za procvit naše trgovine.

Mi se navdušujemo za gospodarsko neodvisnost, a delamo ravno nasprotno.

Da, naši trgovci, obrtniki in vsi oni, ki so žalibog prisiljeni naročati blago od tujcev, ti si s tujci dopisujejo v njihovem jeziku in odvezemajo na ta način kruh stotini naših ljudi.

Zakaj ne bi naši trgovci, ki s kupovanjem blaga pri tujcih koristijo samo tem samim, imeli pravice, zahtevati, da se z njimi dopisuje in vodi račune v slovenskem jeziku.

Poglejmo druge narode, pogledjmo Čehe!

Pozivljamo vse od bančnih podjetij do zadnjega odjemalca, da si v lastno korist, v korist svojih sinov in svojega naroda, dopisujejo s tujcem, naj bo tovarnar, trgovec, obrtnik ali bankir, edino v svojem narodnem jeziku in zahtevajo odgovore, račune in vsako najmanjšo stvar izključno v slovenskem jeziku.

Dosedaj se je prosilo, da se spoštuje naš jezik tudi v trgovini, a to, na žalost brez uspeha.

Odsedaj najodločnejše zahtevamo, da se da našemu jeziku tudi v trgovini dostojno mesto, drugače bomo prisiljeni objaviti imena onih slabičev, ki nimajo toliko samozvesti in narodnega ponosa, da bi s tujci dopisovali v narodnem jeziku, in narod jim bo prisodil zaslužen kazen: da se povsod izogiblje njih in njihovih podjetij, ker kdor od naroda živi, ga mora tudi spoštovati.“ — Da naši trgovci v tem oziru veliko grešijo, smo v listu že večkrat poudarjali in tudi ponovno opozarjali na škodo in zapostavljanje naše materinščine. Toda v vseh slučajih dosledno zastopati načelo, ki ga zahteva oklic, nikakor ne gre, ker ima pri tem trgovec občutno škodo, zato je tudi konec oklica veliko preoster. Vendar upamo, da so se in se še bodo razmere v tem oziru zboljšale, zlasti, ko pridejo mlajše moči, ki niso tako konservativne, do veljave in samostojnosti. Tudi mi pravimo vedno: Slovenščino povsod na prvo mesto!

*

Soglasna sodba vseh gospodinj, ki so le enkrat poskusile izdelke Kolinske tovarne v Ljubljani, je taka, da so ti izdelki t. j. Kolinska kavna primes ter žitna in sladna kava, v resnici od vseh najboljši. Imajo namreč izboren okus, kakor nobeni drugi tovrstni izdelki. Zato ni čudno, če gospodinje čimdalje bolj zahtevajo po trgovinah izrecno Kolinsko kavno primes ter Kolinsko žitno in sladno kavo. Poudarjamo obenem, da je Kolinska tovarna domače trgovsko podjetje, v katerem je investiranega veliko slovenskega denarja. **Dobiček, ki ga to domače podjetje prinaša, ostane v domačih rokah in ne roma v tujino, odkoder bi se nikdar več ne vrnil.** Zato je v lastnem interesu slovenskih trgovcev, da to podjetje po najboljših močeh podpirajo z obilimi naročili in da izdelke Kolinske tovarne pri svojih odjemalcih priporočajo.

Statistika.

Avstrijsko ribarstvo l. 1912. Že lansko leto smo priobčili statistiko avstrijskega ribarstva l. 1911. in tudi v naslednjem jo hočemo podati za pretečeno leto. Zanimiva je osobito zato, ker iz nje razvidimo, kako je naše ribarstvo lepo napredovalo. Posebno je bil večji konzum, kar nam dokazuje, da so našle ribe jadranskega morja vedno več poznavalcev in odjemalcev.

Oficielni podatki za ribarstvo leto 1911/12, ki je trajalo od 23. aprila 1911. do 22. aprila 1912. so sledeče: V celem se je vlovilo 67,003.685 rib proti 43,319.525 l. 1910/11. Tehtale so 12,462.374 kg proti 10,960.895 kg. Vrednost teh rib je znašala 10,392.676 K (8,856.247 K), kar znači prirastek 1,536.429 K. Že to je vsekakor lep dokaz napredovanja!

Ribičev je bilo 17.338 (16.879) in sicer samo tuzemskih. V uporabi so imeli 5.383 (5.288) čolnov, ki so imeli vrednost 2,903.437 K.

Mreže in ostalo orodje je bilo vredno 3,541.481 K, tako da je bilo v tej panogi narodnega gospodarstva investiranih približno šest milijonov kron.

Tudi ribarska konzervna industrija se je v pretekli dobi zelo dvignila. Pruducirala je namreč 7,631.796 škatlic v olju vloženih sardel proti 4,586.991 l. 1910./11. in sicer 5,187.787 na Primorskem in 2,444.009 v Dalmaciji (v prejšnji dobi 2,981.794 ozir. 1,605.197); dalje 138.034 v olju namočenih makrel, 1,541.897 kg slanih sardel (936.345 kg l. 1910./11.); potem 1700 kg prekajenih jegulj. Vrednost vse konzervne industrije je znašala 4,072.043 K. (3,101.869 K). Od tega zneska odpade na Primorsko 2,155.952 K (1,981.143 K) in na Dalmacijo 1,916.091 K (1,120.726 K). S.

Izvoz hmelja iz Avstrije v Ameriko. Avstrijski izvoz hmelja je znašal meseca novembra 1913. 28.244 metr. stotov. Značilno je, da so razen v Nemčijo, kamor so novembra izvozili 11.364 metr. stotov, obenem izvozili v Združene države severo-ameriške 8008 metr. stotov, čeprav znaša carina na hmelj v Združenih državah 173 K 06 v od 100 kg in čeprav je bila v Združenih državah dobra letina hmelja. Nemčija je n. pr. novembra izvozila v Združene države samo 1124 met. stotov hmelja. Meseca septembra 1913 je izvozila Avstrija v Ameriko 15270 met. stotov, dočim je Nemčija izvozila samo 1858 met. stotov hmelja. Iz tega je razvidno, da je v Ameriki avstrijski hmelj zelo priljubljen.

Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.

Trgovski ples. Naše društvo je priredilo zadnjo nedeljo velik ples v veliki dvorani Narodnega doma, pri katerem je sodelovala vojaška godba 53. pešpolka iz Zagreba. Naši trgovci so se potrudili, dati tej svoji prireditvi čim najsijajnejše lice. Dohodi k plesni dvorani so bili bogato okrašeni z zelenjem ter preprogami. Proti 9. uri se je razpredel živahen ples. Opažali smo prav lepo število gostov iz bolj oddaljenih krajev. Da, celo Ljutomer je bil zastopan... Pa tudi častniški zbor garnizije je bil zastopan po deputaciji. Med našimi gg. smo opazili ravnatelja Schreinerja in ravnatelja dr. Tominška, dvornega svetnika gospoda dr. Vouška, svetnika gospoda Kermeka, gg. profesorjev obeh zavodov in njih dame ter še mnogo drugih. Četvorke, besede itd. je vodil predsednik g. dr. R. Pipuš. Vojaška godba je bila tja do ranega jutra vro marljiva. Celo v velikem premoru nam je dala pod spretnim vodstvom svojega dirigenta g. Črnega koncert, obstoječ iz zgolj slovensko-narodnih komadov, kar zasluži še posebno našo zahvalo in priznanje. Zbrano občinstvo seveda ni štedilo z burnim priznanjem.

Društvene vesti.

Podpora. Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko v Ljubljani je v svoji seji dne 16. decembra prejš. leta dovolila našemu društvu 500 K podpore.

† **Umrl** je 15. prejš. mes. v Gradcu večletni član našega društva gosp. Leopold Somer, potnik tvrde Ant. Krisper v Ljubljani; nadalje je umrl v Ljubljani dolgoletni član Franc Picek, trgovec in posestnik v Ribnici. Zadnjemu je zapel društveni pevski zbor zadnji pozdrav. Vrlima članoma bodi ohranjen blag spomin.

Koledar. Tudi VIII. letnika našega koledarja, ki nudi res mnogo praktične in poučne vsebine, smo že mnogo razpečali.

Koledarjev imamo še nekaj v zalogi, ter opozarjamo tem potom vse interesente, ki ga še nimajo, da si ga pravočasno nabavijo.

Čistega prebitka trgovskega plesnega venčka, ki se je vršil 10. januarja t. l. je bilo 285 K 65 h. Odbor je sklenil, da pripada ta znesek podpornemu zakladu našega društva.

XIII. redni občni zbor našega društva bo v nedeljo, 25. januarja t. l. ob 10. dopoldne v društvenih prostorih. Na dnevnem redu so sledeče točke: Pozdrav predsedstva, poročilo tajnika, poročilo blagajnika, poročilo preglednikov računov, volitev odbora in slučajnosti. Gospode člane vabimo k obili udeležbi.

Trgovsko društvo „Merkur“ je priredilo v soboto 10. t. m. v veliki dvorani Narodnega doma svoj običajni plesni venček, ki je bil letos gotovo ena izmed najfinejših prireditev pred pustom tako kar se tiče priproste, a okusne dekoracije dvorane, kakor glede elegancie toalet. Zabava je bila neprisiljena in prav animirana, ples živahen. Godbo je oskrbel Društveni orkester. Ples je otvoril g. Fabiani z go. Šarabonovo, nakar je sledil plesni program, ki je obsegal v prvi vrsti skoro same valčke, kateri so se ljubljanskemu občinstvu doslej še najbolj priljubili. Prve četvorke se je udeležilo 70 parov. Prireditve so posetili župan ljubljanski in deželni poslanec g. dr. Ivan Tavčar, podžupan in deželni odbornik g. dr. Karel Triller, deželni poslanci gg. Mazelle, Reisner, Šuklje in Turk, predsednik društva g. Lilleg, predsednik trgovske in obrtniške zbornice g. Knez, svetnik zbornice g. Mejač, tajnika g. dr. Murnik in g. dr. Windischer, predsednik planinskega društva g. dr. Tominšek, predsednik gremija trgovcev g. Samec in več naprednih občinskih svetnikov.

Po „Slov. Narodu“.

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejmo se: 2 knjigovodja, 2 korespondenta, 4 kontoristi, 3 poslovodje, 3 potniki, 10 skladiščnikov, 24 pomočnikov mešane stroke, 7 pomočnikov železninske stroke, 10 pomočnikov manufakturne stroke, 15 pomočnikov špecerijske stroke, 3 pomočniki modne in galanterijske stroke, 15 kontoristinj, 13 blagajničark, 20 prodajalk, 4 učenci in 2 učenki. Službe iščejo: 3 korespondenti, 2 kontorista, 1 potnik, 7 pomočnikov mešane stroke, 1 pomočnik železninske stroke, 3 pomočniki špecerijske stroke, 2 pomočnika modne in galanterijske stroke, 4 kontoristinj, 5 prodajalk, 5 učencev in 3 učenke. Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti majhni odškodnini.

Vabilo

na

IV. redni občni zbor

Trgovsko-obrtne banke v Ljubljani, registrirane zadrage z omejenim jamstvom v likvidaciji,

ki se vrši

dne 28. januarja 1904 ob 4. uri popoldne

v prostorih Slov. trg. društva „Merkur“ (Narodni dom, pritličje na levo).

Dnevni red:

1. poročilo o poteku likvidacije,
2. predložitev sklepnih računov,
3. revizijsko poročilo.

Načelstvo,
kot likvidacijski odbor.

Delniška glavica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Kar je dobrega, to se prodaja!

Zátkovi jajčni rezanci in makaroni,

Zátkov steliziran zdrob za otroke,

Zátkove drobtinice (prezelci) iz svežega pšeničnega prepečenca

== so priznani izdelki, ki Vašega odjemalca nikdar ne prevarajo. ==

Monopol - Bratje Zátka, družba z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavica K 8.000.000. — Rezervni sklad K 800.000. —

Zamenjava in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 3/4 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Priporočamo našim gospodinjam **pravi : FRANCKOV :**
kavni pridatek s tovarniško znamko : kavni mlinček :
iz **zagrebške tovarne.**

Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

 Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in kro-
jaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, posredništvo točno.

Vzorci na zahtevo poštnine prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa
po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo,
naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin
na oglase v našem listu. „Slovenski trgov-
ski Vestnik“ mora postati ognjišče organi-
zacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte
po geslu „Svoji k svojim!“

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica.

Denarnega prometa koncem leta 1913 **K 700,000.000.—**

Vlog „ **43,500.000.—**

Rezervnega zaklada „ **1,330.000.—**

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 1/2 %

brez odbitka. Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *J. Skalar*: Nekoliko narodno-gospodarske bilance za l. 1913.
- 2.) *Dr. Franc Mohorič*: Obrtniški in kazenski predpisi zoper nakup sumljivega blaga.
- 3.) *Dr. K. Hinterlechner*: Praktiška geologija.
- 4.) *V. Žun*: Nove določbe o osebnih davkih.
- 5.) Raznoterosti:
Državna in kazenska pomilostitev v noveli k zakonu o osebnih davkih. — Razmerje poslovdje pri družbi z omejeno zavezo. — Kontrolna banka za industrijo in trgovino. — Pravila za kupovalce.
- 6.) Statistika:
Poštni uradi v Avstriji. — Pomorski promet med Avstro-Ogrsko in Hamburgom.
- 7.) Trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.
- 8.) Društvene vesti.
- 9.) Podružnica slovenskega trgovskega društva „Merkur“ v Kranju.
- 10.) Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.
- 11.) Književnost.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in **upraviništvo**: Ljubljana, „Narodni dom“.

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport.
tvrdka!

Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastoj
in poštne
prosto!

Najboljše ure sedanjosti so z znamko

„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastoj in poštne prosto.

Lasna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
dr drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

**Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.**

Blagovoli se naj povprašati

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Žrgovina
s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Žrgovina z moko in
deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

Slovensko trgovsko društvo

„MERKUR“

===== v Ljubljani =====

naznanja, da je založilo sledeče knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,

v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodniku nujno potrebne.

Častite naročnike in bralce pro-
simo, naj se ozirajo pri nakupu svojih
potrebščin na oglase v našem listu.
„Slovenski Trgovski Vestnik“ mora po-
stati ognjišče organizacije slovenskih
trgovcev, zato se ravnajte po geslu
„Svoji k svojim!“

Slovenski trgovci!

Prispevajte za
Trgovski dom!

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice - v Ljubljani

R. Z. Z. N. Z.

Obrestuje hranilne vloge po

4³/₄ %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna kmečka posestva, radi tega je tudi ves denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19.000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah

Vinko Majdič lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski
čebelni pitanec

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

1883

300018192, 2

TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XI.

V Ljubljani, dne 15. februarja 1914.

Štev. 2.

Nekoliko narodno-gospodarske bilance za leto 1913.¹⁾

Priobčil J. Skalar.

Razni strokovni časopisi so ob novem letu priobčili poročila o gospodarskih uspehih preteklega leta. Ta poročila nam dajejo v celoti dober pregled o našem narodno-gospodarskem položaju in morajo vzbuditi zanimanje vsakega trgovskega izobraženca. V njih se zrcalijo vzroki uspehov in neuspehov, iz njih se lahko učimo za prihodnost. Naslednji izvlečki naj nam to pričajo:

A. Narodno-gospodarska bilanca vobče.

Ta bilanca je označena s par besedami: Jako burno leto, ki je napravilo konec visoki konjunkturi in je postavilo na njeno mesto depresijo. Napačno pa je naziranje, da je balkanska vojna vzrok tega preobrata na narodno-gospodarskem polju. Še predno je nastala ta vojna, so se pokazali v narodnem gospodarstvu resni znaki, ki so kazali na to, da se bližajo viharji. Pomanjkanje denarja in podraženje železa, ti dve važni znamenji izza prejšnjih let, sta tudi pred vojno obstojali. Pomisliti je samo, da je znašal bančni diskont več kot eno leto 6% in to pomenja za veliko večino trgovstva še dražji denar. In kar je tem važnejše! Denar ni bil le drag, ampak ga sploh ni bilo dobiti! Mnogoteri polom je bil tedaj neizogiben, pa ni ga povzročila balkanska vojna, k večjemu ga je le pospešila.

In kar trdimo o posameznih trgovcih, se nanaša tudi na razne korporacije in dežele, ki so mogle dobiti denar le potom lombardnega kredita. Še danes je lombardno stanje avstro-ogrske banke višje kot pred enim letom in navzlic temu, da so na ta način dobljena posojila dokaj draga.

Važen moment v našem narodnem gospodarstvu pa je izboljšanje trgovske bilance. Seveda je še pasivna, vendar se je ta pasivum nekoliko zmanjšal in to je pri sedanjih slabih časih precejšnje vrednosti, saj je na ta

¹⁾ Za januarjsko številko prepozno došlo.

Ured.

način ohranjena pariteta valute. Prezreti pa ne smemo, da leži vzrok zvišanega izvoza v tem, da smo se hoteli za vsako ceno iznebiti ogromnih zalog in da se je uvoz k nam zmanjšal z ozirom na to, ker se je potrebovalo manj surovin in konzumnih predmetov.

B. Drag denar in javna posojila.

Merilo za gospodarsko stanje kakšne države je predvsem njen denarni trg. Avstro-ogrska banka in »Državna banka« v Nemčiji sta vzdrževali skoraj skozi celo leto 6% obrestno mero, angleška banka 5% in francoska banka 4%. Kaj takega gospodarska zgodovina še ni videla! Pač se je zvišala obrestna mera za krajšo dobo, aii nad eno leto se ni še nikdar vzdržala na tako nenormalni višini! Povsod je pač branila politična skrb ustanovitev prejšnjih normalnih razmer. Vendar so bili vzroki visokih obrestnih mer v posameznih državah različni. Dognano je, da sta Pariz in London financirala balkanske države in mnogo, mnogo milijonov je došlo iz teh mest, dasi deloma potom Petrograda. Višina tega izposojenega zneska bi sicer na denarni trg ne vplivala tako neugodno, toda nenormalne oblike, v katerih so se dajala ta posojila, so izključevale širše občinstvo od udeležbe in tako so se stavile na državne banke izjemne zahteve. Avstro - Ogrska ni prispevala k vojnim stroškom ničesar; da, še celo stroškov lastne vojne priprave ni mogla sama kriti, saj je avstrijski trg za nalaaganje denarnih vrednosti ustavil jeseni l. 1912. svoje redno poslovanje in isto zopet začel šele v zadnjih tednih. Pač pa so zvišane zahteve na menični in lombardni kredit in omenjena gospodarska depresija imela za posledico visoko obrestno mero.

C. Hranilne vloge.

Tudi tukaj se kaže naše žalostno gospodarsko stanje. Vloge pri največjih dunajskih hranilnicah (I. avstrijska hranilnica, nova dunajska hranilnica, centralna hranilnica in Komunalne hranilnice) so znašale le za 7.5

milijonov kron več kot leta 1912. Pomisliti pa moramo, da znašajo samo obresti od hranilnih vlog pri omenjenih hranilnicah v znesku ene milijarde kron 40 milijonov, tako, da se je stanje hranilnih vlog faktično zmanjšalo za približno 32 milijonov kron. — Tudi poštna hranilnica izkazuje, da se je vložilo za 25 milijonov kron manj kot leta 1912. Takrat so vlagatelji sicer tudi dvigali svoje prihranke, deloma iz strahu pred vojno, deloma radi vpo-klicanja rezervistov. Začetkom leta 1913. so začele vloge vsled pomirjenja občinstva sicer naraščati, vendar to ni trajalo dolgo in zadnja tri četrtletja leta 1913. je postalo dviganje hranilnih vlog trajno. Vzrok leži pač v ne-ugodnem gospodarskem stanju manjših hranilcev, ki tvo-rijo večino hranilnih strank. — Pa tudi dunajske banke niso mogle doseči leta 1911. vpostavljene rekordne šte-vilke pri zvišanju hranilnih vlog — 108 milijonov kron, dasi imajo mnogo podružnic in delujejo z vsemi sredstvi na to, dobiti v širšem občinstvu klientelo. Zvišanje hra-nilnih vlog pri bankah znaša v preteklem letu le 85 mili-jonov kron. Vendar je vpoštevati, da je v tem znesku zapopaden že oni del vlog, ki se je dvignil za časa vojne nevarnosti in se po zboljšanih zunanje-političnih raz-merah, zopet vrnil bankam; dalje pa tudi znašajo samo obresti od hranilnih vlog (890 milijonov kron) približno 36 milijonov kron. Z velikim tozadevnim prirastkom se tedaj dunajske banke ne morejo ponašati — vse znamenje časa!

Č. Borza leta 1913.

Za nalaganje denarja v vrednostnih papirjih ni bilo preteklo leto ugodno. Vojna in pomanjkanje denarja so nezmerno vplivali na kurzno višino. Posebno rente so mnogo trpele in dasi so se v zadnjih mesecih malo po-pravile, stoje še vedno za 3% nižje kot 31. decembra 1912. Ostali papirji so se avtomatično znižali z državnimi rentami, izmed katerih je imela kronška renta še leta 1911. kurz 91. Seveda so avstrijske državne rente toza-devno v dobri družbi z nemško in francosko, ter angle-škimi konzoli, ki so tudi izdatno padli.

Izmed delnic so največ trpeli oni papirji, po katerih je bilo poprej največje povprašanje. Železninarske vred-note so šle brezprimerno nazaj, tako znaša pri delnicah alpinske montanske družbe kurzna izguba 90 milijonov in pri praški železninarski industriji 75 milijonov kron. Skoda-delnice stoje še vedno nekoliko višje kot leta 1912. Značilno pa je, da praznujejo turški papirji nekaj pre-porod, predvsem delnice orientskih železnic in tabačni papirji. Tudi Lloydove delnice so poskočile, enako one premogovnikov in petrolejskih podjetij. Malo so trpele delnice bančnih podjetij.

Nekatere zanimive podatke nam daje sledeči izkaz o kurznem gibanju najvažnejših vrednostnih papirjev:

Vrednostni papir	1913		Sklepni kurz	Diferenca proti 1. 1912.
	najvišji	najnižji		
Avstr. majska renta	79.95	86.15	85.70	2.85
" kronška "	82.95	88.75	87.85	1.60
" renta v zlatu	102.20	108.80	108.35	4.50
drž. zakladni listi	95.50	97.60	96.75	1.95
Ogr. renta v zlatu	98.25	105.70	100.35	5.15
Anglobanka	321.	342.25	320.50	18.25
Živnostenska banka	261.	275.50	269.50	5.
Orientiska železnica	701.	915.	907.	193.
Ferdinandova sev. železnica	4.740	4.980	4.900	100.
A.E.G. Union, elektr. družba	537.	614.50	536.	32.
Fest-tovarne, deln. družba	580.	652.	586.	54.
Dynamit Nobel	1.600.	1.840.	1.660.	30.
Leykam-Josefsal.	344.	456.	359.	75.
Montanska družba, Alpine	770.	1.069.50	1.039.50	252.50
Plznška deln. pivovarna	2.010.	2.190.	2.046.	26.
Praška železn. industrijska družba	2.512.	3.514.	3.450.	1.050.
Trboveljska premog. družba	232.	343.	345.	67.
Turška tabačna režija	293.	428.	294.	137.
Anker, zavarovalnica	6.378.	6.880.	6.880.	538.
Assicurazioni generali, za-varovalnica	15.050.	17.450.	17.100.	600.
Donau, zavarovalnica	1.170.	1.350.	1.170.	130.

D. Izpraznjene službe in povpraševanja po delu.

Naravno je, da je slabi gospodarski položaj vplival tudi neugodno na delovni trg. Neizmerno povpraševanje po delu in jako majhno število izpraznjenih služb označuje ta položaj leta 1913. Posledica tega je bilo veliko število brezposelnih, ki se je kazalo v nekaterih panogah bolj, v drugih zopet manj. Natančnih tozadevnih številčk seveda ni mogoče podati, vendar nudijo podatki statističnega za-voda v trgovinskem ministrstvu o poslovanju posredo-valnic za oddajo služb primerno sliko:

	Število izpraznjenih služb.			
	Od junija do avgusta 1. 1912	1. 1913	Od septembra do novembra 1. 1912	1. 1913
V industriji vobče	104.474	83.601	110.426	89.727
» montan. industriji	5.970	4.478	4.963	4.774
» trgovini	10.070	9.285	11.394	9.778
» prometu	2.741	3.234	2.540	3.893
Skupaj	123.257	100.598	129.323	107.872

V obeh četrtletjih se kaže leta 1913. manj prostih mest kot leta 1912. in sicer za 44.119 mest ali 17% = $\frac{1}{6}$ manj; v industriji znaša to zmanjšanje celo eno petino. Nasprotno sliko nam pa kaže statistika o onih, ki so iskali službe.

	Število prošenj za službo.			
	Od junija do avgusta 1. 1912	1. 1913	Od septembra do novembra 1. 1912	1. 1913
V industriji vobče	129.946	149.614	142.639	171.091
» montan. industriji	688	1.113	1.073	1.611
» trgovini	17.598	24.466	22.311	30.721
» prometu	3.264	4.612	3.417	5.431
Skupaj	151.496	179.805	169.440	208.854

V vseh strokah je bilo tedaj leta 1913. povpraševanje po službah večje kot leta 1912. in sicer za 67.723 = 21% = $\frac{1}{5}$. Zgornje številke nam pa tudi kažejo naraščanje krize; zakaj v prvem četrtletju znaša prirastek prošnji za službe 18,4%, v drugem pa že 23,3%. Posledica tega je bila, da so zavodi mogli le deloma ustreči prošnjam za službe in sicer:

74.893	63.466	82.741	75.736
--------	--------	--------	--------

Oddaja služb potom posredovanja je tedaj padla za 18.432 = 12%.

(Konec prih.)

Obrtniški in kazenski predpisi zoper nakup sumljivega blaga.

Spisal dr. Fran Mohorič.

Na vsak način pa je jasno, da oni, ki kupi sumljivo blago, zakrivi več in zasluži večjo kazen nego oni, ki sumljivega blaga ne kupi, nego samo opusti naznanitev sumljivega ponudjevalca. Zaradi enostavnosti in enotnosti dejanja je tudi reči, da oni, ki sumljivo blago kupi, storisamo eden in sicer strožje kaznivi prestopki in ne dva prestopka, namreč prestopki zaradi opuščene naznanitve in zaradi izvršenega nakupa (del činitve je vsebovan v celoti).

V podrobnosti razvrščuje in stopnjuje prestopke zaradi nakupa ali vzastavozetja sumljivega blaga v nastopnih določbah:

1.) glede vseh državljanov pod nadpisom: »Obveznost zadržanja sumljivega prodajalca sploh«:

a) Vsakdo, ne samo trgovci in obrtniki (torej všteti pred vsem trgovci in obrtniki), je obvezan, kadar se mu ponujajo v nakup ali vzastavozetje predmeti, ki po svoji kakovosti vzbujajo sum kraje zoper ponudjevalca, po možnosti le tega zadržati, in če se ne izpriča, provzročiti (to je pač z naznanitvijo ali samoprestavitvijo) njegovo stavičev pred oblast.

Kdor to obveznost opusti izpolniti po lastni krivdi (iz malomarnosti ali nalašč), je kazniv po § 473 (z globo 25 do 100 gld. = 50 do 200 K).

Nadalje pod nadpisom: »Kazen za kupca sumljivih reči«:

b) »Ravno tako zakrivi prestopki in je kazniv po vrednosti predmeta z globo 25 do 100 gld. = 50 do 200 K vsakdo (torej tudi všteti trgovci in obrtniki), kdor na predoznačeni (§ 476) način nakupi ali v zastavo vzame sumljivo blago.«

2.) Posebne določbe ima zakon za razne trgovce, ki so seveda kaznivi vobče:

a) kakor vsakdo drugi že v primerljaju §§ 476 in 477 kaz. zak.;

b) in še razentega — v posebnih, njihov poklic zadevajočih slučajih. Takih določb je več.

Pod nadpisom: Kazen zoper starinarje in krošnjarje, kupujoče od neodraslih, določa § 471 kaz. zakona:

»Starinarji, krošnjarji ali kdorkoli obrtue ali trguje z žerabljenimi, odloženimi ali starimi predmeti, se, ako kaj nakupi ali zamenja od nedoraslih otrok, za ta prestopki kaznuje po okolščinah osebe in blaga s 50 do 100 gld. = 100 do 200 K ali z zaporom od enega do deset dni.« Pri ponavljanju in nepopoljiljivosti se kazen postri, združi z izgubo obrta in odpravitvijo tuzemca iz kraja za nedoločen čas, inozemca iz kronovine ali države za vselej (§ 472).

3.) Pod nadpisom: Trgovci z dragocenostmi in galanterijskim (lepotičnim) blagom, kakor tudi zlatinarji in srebrinarji, določa § 473:

a) Trgovci z dragocenostmi in s takozvanim galanterijskim blagom, kakor tudi zlatinarji in srebrinarji, katerim se ponujajo dragocenosti ali zlatnine¹⁾ in srebrnine v nakup po nekom, ki po sklepnih okolščinah ni lastnik ali lastnikov sel, so obvezani, zadržati blago in kupca, in če se ne more zadostno izkazati, provzročiti njegovo stavičev k oblasti. Opustitev tega predpisa (te previdnosti) je prestopki, kazniv s 25 do 100 gld. = 50 do 200 K.

b) Dalje pod nadpisom: Kazen, ako so »nase spravili« sumljivo blago, določuje § 474:

»Ako nase spravijo na tak način jim ponujano sumljivo blago (to je: dragocenosti, zlatnine in srebrnine), je kupca kaznovati po različni vrednosti blaga s kaznijo 50 do 100 gld. = 100 do 200 K.«

4.) Pod nadpisom: Predpis glede zlitega zlata in srebra, določa § 475 kaz. zakona:

Zlatinarji in srebrinarji, katerim se ponuja v nakup zlito zlato in srebro, ki ni oznamenjeno z imenom drugega upravičenega zlatinarja in srebrnarja, so obvezani prodajalca zadržati in provzročiti njegovo stavičev k oblasti.

Ako to opuste, ali tako neoznačeno zlato in srebro spravijo nase, so kaznivi po kazni, določeni v prejšnjem paragrafu.

Tukaj je posebno poudarjati omejitve, prvič v osebnem oziru zgol na zlatinarje in srebrnarje, in

¹⁾ Juwelen, Gold- und Silberwaren, torej izdelki iz zlata in srebra = zlatnine in srebrnine; zlatinarji in srebrnarji = torej: izdelovalci zlatnin in srebrnin; zlatarji in srebrarji pomenjajo lahko tudi pozlatarje in posrebrarje nezlatih in nesrebrnih predmetov, in zlatar obsega tudi že pojmi srebrarja.

drugič v stvarnem oziru na blago — na zlito zlato in srebro.

ad 3.) Pod točko 3. gre osebna omejitev na trgovce z dragocenostmi, zlatinarje in srebrnarje, omejitev v stvarnem oziru: na dragocenosti, zlatnine in srebrnine: (zlate in srebrne izdelke in ne tudi na zlito zlato in srebro).

ad 2.) Pod točko 2. gre osebna omejitev na starinarje, krošnjarje in enake obrtne razpečevalce; v stvarnem oziru pa na nakup starinskega blaga od neodraslih. Tudi po §§ 476, 477 kaz. zak. (pod točko 1.) je nakup od neodraslih lahko kazniv, vendar ni kazniv že vsak, ampak le sumljiv nakup; mogoče pride nedorasli z očetovim pismom (morda ponarejenim) kot očetov sel, in kupec ni kazniv, če je bil s tem premoten, sicer pa v dobri veri. Starinar pa sploh ne sme kupiti od neodraslih, če bi tudi blago prinesel z očetovim pismom; naj se torej oče sam potruži k starinarju, ali če je oče bolan, starinar k očetu.

Po obrtnem redu (§ 15, točka 12, 13) spada starinarstvo med koncesijske obrte; po § 54 morajo starinarji in zastavarji voditi v obsegu in načinu svojega obrta posebne knjige in so podvrženi redarstvenemu nadzorstvu. Način vodstva teh knjig je urejen z naredbo ministrstva notranjih zadev in trgovine z dne 2. aprila 1884 št. 69; o obsegu obrta starinarjev in zastavarjev veljajo določbe naredbe ministrstva za trgovino in notranje zadeve z dne 6. julija 1886 št. 112 d. z., in za zastavarje posebej zakon z dne 23. marca 1885 št. 48 d. z., z nadaljnjimi naredbami z dne 24. aprila 1885 št. 49 d. z., in z dne 2. junija 1885, št. 1373.

V stvarnem oziru ima starinar zapisovati vse kupljene in prodane starinarske reči, tako, da je sumljivo blago možno zasledovati tudi naknadno, seveda nekvarno pravičnih pridobitvenih pravic novega lastnika (§ 367 o. d. z. in čl. 306 trg. zak.); zlasti je točno zapisovati zlatnine, srebrnine, dragocenosti, umetnine in starine, dovoljeno orožje in vse druge, več kakor 10 kron vredne predmete (§ 1, nar. z dne 2. maja 1884). Knjiga mora imeti razpredelke za 1.) tekoče številke, 2.) označbo predmeta, 3.) dan nakupa, 4.) ime, poklic in bivališče prodajalca s posebno pripombo, ali je prodajalec starinarju znan ali neznan, 5.) nakupno ceno, 6.) dan prodaje, 7.) prodajno ceno, 8.) predelek za opombe (§ 1.).

Zlasti važna je tudi določba § 2., glasom katere mora imeti starinar hranjena in po časovnem vrstnem redu urejena vsa oblastvena naznanila o izgubljenih in lastniku protizakonito odtujenih predmetih, istako vsa zasebna taka naznanila, katera mora na zahtevo predložiti nadzorujočim oblastim.

ad 3.) in 4.) Ta obveznost do preglednega zbiranja oblastvenih naznanil pa ne velja samo za starinarje, marveč tudi za druge obrtnike, zlasti za trgovce z dragocenostmi in lišpom, kakor tudi za zlatinarje, torej z ozirom na določbe zoper nakup sumljivega blaga za vse zakonito posebej obvezne obrtnike, naštete v §§ 471, 473, 475 kaz. zakona. — Izvzeti obveznosti starinarjev in zastavarjev do vodstva take knjige so obrtniki z umetnimi starinami (antikvitetami) glasom ministrske naredbe z dne 6. julija 1886, št. 112 d. z. Nadaljnje določbe in naredbe, ki ne spadajo v obseg naše razprave, je najti v obrtnem zakonu Manzove izdaje v dodatku XIV., pri §§ 14 in 54 o. z.

(Konec prih.)

Praktiška geologija.

Spisal dr. K. Hinterlechner.

Dalje.

3. Mangan.

Aktivni sta v vsej Avstriji dandanes (po uradnih podatkih) le dve podjetji: ono kranjske industrijske družbe na Kranjskem in pa (en) rudarstven obrt bukovinskega grško-orientalskega verskega zaklada. V naslednji razpredelnici navajam nekaj številke zadevno prvega sub I., z ozirom na drugo podjetje pa sub II. Doba: leto 1912.

	I. (Kranjsko)	II. (Bukovina)
1. Množina produciranega blaga v metrskih stotih:	15.263	109.444
2. Njega denarna vrednost v K:	21.368	135.823
3. Producirana množina v odstotkih:	12 24 ⁰ / ₀	87-76 ⁰ / ₀
4. Blago se je porabilo oziroma izvozilo:	V lastnem podjetju v Škedenju pri Trstu.	a) na Češko, Moravsko, v Šlezijo, Galicijo in na Nižje Avstr. b) na Ogrsko, Rumunsko in v Nemčijo.

Bukovinski v govoru stoječi rudnik se nahaja v jugozapadnem kotu imenovane kronovine, ter je 4 km oddaljen od vasi Jakobeny ob Zlati Bistrici. Ondotno ležišče je 40 m debelo, in leži med kristalastimi skrilavci. Predmetno rudišče je zmes piroluzita, hausmanita, rjavega železovca in kremenjaka (Quarz). Imenovane rude niso primarne. Nastale so namreč iz rodonita in iz rodohrozita (Manganspat); rjavi železovec se pa dela iz nekega kristala-

stega skrilavca. Poglavitna, prvotna ruda je *rodonit*. Vse 40 m debelo rudišče sestoji iz več sivozelenih, do poltnastih (Fleischfarben) plasti, ki so kot roka, oziroma do 2 metra široke.

* * *

Na str. 76. lanskega letnika tega lista sem dejal, da so dobivali železne rude na Kranjskem pri Savskih jamah, ki jih navaja specialna mapa kot Reichenberg (približno severno od Jesenic), dalje pri Starih jamah, ki so jih svoj čas imenovali Lepajne in v ozemlju pri sedanjih »Valvasor-Schützhütte«. Dodatno naj omenim kot sem spadajoče nahajališče železnih rud še Ferdinandov rov, ki so ga izkopali v svrhu rudosledbe na jugozapadnem pobočju Begunjsice, in sicer nekako južno od mesta, ki je označen v specialni mapi kot »Pri jamah«. Vsa ta nahajališča železnih rud leže — kakor sem prilično tudi že dejal — v enem in istem pasu karbonskih tvorbo, ki se vleče od Dovjega ob južnem pobočju Golice, Belšice, Stola in Begunjsice z nekimi presledki v vzhodno smer. Poleg navedenega karbonskega, rudonosnega pasu se pa vleče, in sicer vzporedno nad njim, od Begunjsice proti Golici še neki pas. Ta se odlikuje po manganovih rudah, in v tem pasu leži edini na Kranjskem uspevajoči rudnik na take rude.

Za čitatelje, ki se zanimajo za geologijo nekoliko več, naj pripomnim še sledeče: Pas, v katerem se nahajajo železne rude, je enoten, rekše: ta pas pripada le karbonskim usedlinam. Nasprotno je pas, ki ovaja manganove rude na vzhodu in na zapadu, docela različne starosti. Tvorbe, v katerih se nahaja mangan na Begunjsici, prištevamo jurski formaciji; nasprotno so usedbine, ki imajo v sebi manganove rude in ki se nahajajo na pobočju Stola triadne starosti, ker pripadajo Rabeljskim skladom (Raibler Schichten). Raz stališče stratigrafije razlikujemo torej tri pasove, za prakso pa zadostuje, če ločimo tu od nižje ležečega pasu z železnimi rudami le en, nekako 300 metrov višje ležeči pas, ki vsebuje manganove rude.

Kranjski, še dandanes uspevajoči rudnik na manganove rude se nahaja na jugozapadnem pobočju Begunjsice. Tu leže rude med nekimi apnenci. Neposredno pod rudnim horizontom leži takojimenovni manganov skrilavec.

Debelost rudnega ležišča meri povprečno 2 do 5 metrov. Na zapadni strani je najsilnejša; proti vzhodu postaja manjša. Kakor se rudišče vleče (bauwürdige Länge), se dobiva ruda z uspehom nekako 2000, kakor visi (Breite im Einfallen) pa k večjemu 500 in na vzhodni strani celo le 200 metrov daleč.

Predmetna ruda je rjavi manganovec, ki je pleniv (blättrig), jedrnat in šipek (mulmig); presna ruda (fri-

sches E.) je pogosto še gnetna kot ilovica. Mangana ima v sebi 20 do 32%, a tudi 36 do 40 odstotkov; po drugih virih celo do 62%. Poslednje pa seveda le v prav čistih kosih.

Predno zaključim odstavek o manganovih rudah na Begunjsici, naj se mi dovoli navesti še par opazovanj po F. Fellerjevem originalu. »Die zwischen Hangendkalk und Liegendenschiefer eingeschaltete Erzzone hat den Charakter einer mehrfach an- und abschwellenden lenticulären¹⁾ Lagermasse, welche lokal eine Mächtigkeit von mehreren Metern erreichen kann, dann aber im Streichen sich wieder vollständig aus-schnürt, so dass Hangendkalk und Liegendenschiefer in unmittelbare Beziehung treten. In die Erzzone selbst schalten sich gerade dort, wo sie eine grössere Mächtigkeit besitzt, stets tonigsandige und schiefrige Zwischenmittel ein, welche natürlich den Wert der Lagermasse wesentlich beeinträchtigen, eventuell zu einer völligen Vertaubung der Lagerstätte führen können.« »Die Erze werden auf einer Seilbahn in den Zelenicagraben²⁾ hinab-befördert« itd.³⁾

Geološki pas, ki ovaja na Stolu manganove rude, se sicer ne da proti vzhodu daleč zasledovati preko pobočja južno od Valvasor-Schützhütte, pač pa proti zapadu. Tu je doslej znan do Medvedje doline (Javorniški potok). V bližini njegovega izvira se nahaja manganov rudnik z imenom »Bukla«, ki so ga opustili že leta 1846. Tu so rudarili od leta 1804.

Kakor na Begunjsici, tako se nahajajo tudi na (severnem) pobočju Košute jurske usedline, v katerih so sledili svoj čas rude. Neke sorodne snovi se nahajajo dalje v Bohinju, na Pokluki (Koprivnik), na Jelovški planoti in na Rudnici (v Bohinju).

Manj pomembni manganovi rudniki so se nahajali v preteklosti tudi pri Železnikih in pri Kranju (Šmarjetna gora).

Že pri razlagi zadevno železnih rudišč sem dejal (lanski letnik str. 86.), da se nahajajo južno od Železnikov (Vancovec vrh specialne karte) neki strešniki (Dachschiefer) z manganovimi skrilavci. Poslednji so precej enakomerno razviti in merijo nekako 1—2 metra v debelost. Vlečejo se dosti daleč. Kadar sprhne ti manganovi skrilavci, se spremene v enako rudo, ki vsebuje poleg železa tudi mangan; pravilneje bi navedli morda mangan na prvem mestu. Neka analiza iz leta 1872. kaže namreč, da je v tej rudi (iz rova sv. Nikolaja, Vancovec vrh) poleg samo 11,3 odstotkov železa 29,34 mangan. — Zadnji čas (spomladi 1913) so poročali časopisi, da so

¹⁾ Lenticulär = leči podoben.

²⁾ Zelenicagraben = dolina Završnice, kjer gradi kranjski dež. odbor vodni nabiralnik.

³⁾ »Das Alter der Eisen- und Manganerz führenden Schichten im Stou- und Vigunšca-Gebiete an der Südseite der Karavanken«. »Verhandlungen« c. k. drž. geološk. zavoda. Dunaj 1910. Str. 415.

pričeli pri Železnikih zopet rude slediti; med temi menda tudi mangan.

Navedeni strešniki se vlečejo od imenovanega mesta kot pas proti zapadu. Južno od Jesenovca je v njih še eno nahajališče manganovih spojin.

Predmetne manganove in železne rude so talili nekda v Železnikih.

Manganovo rudo, ki se nahaja v neklih apnenicah na Šmarjetni gori pri Kranju, sem že omenil na str. 86. lanskega letnika.

* * *

Koroško. Kakor na Kranjskem, tako se nahaja manganova ruda tudi na Koroškem, v kolikor se mislim pečati na tem mestu s to kronovino, v bližini železnih rud (glej str. 88. lanskega letnika).

Na Koku (nekako severozapadno od Trbiža), ki je 1946 metrov visok, sledili in našli so železne in manganove rude na njega vzhodni in zahodni strani med nekimi apnenci. Na vzhodni strani so rudarili že v 17. stoletju v dveh rovih v približni nadmorski višini 1900 metrov.

V 70-tih letih minolega stoletja je sledil iste rude na zapadni strani Koka L. Globočnik v dveh rovih v nadmorski višini (približno) 1700 metrov. Rudišči je izsledil v obeh rovih. Na sivem apnencu je ležala najprej 0.9—1.3 m debela plast rusega železovca in nad tem 0.9 metra manganove rude. Med obema tvorbama je ležala tanka, skrilava vmesna snov. Nad manganovim rudiščem je sledil neki rdeč skrilavec in še višje rdeč apnenec.

Kemične uradne analize manganove te rude so ovajale¹⁾ 51.78 do 81.7% manganovega superoksida, kar odgovarja 40.19 do 51.6% mangana.

Pri plavžu narejene analize pa

I. 45.32% mangana in 0.050% fosforja ter

II. 34.59% » » 0.113% »

* * *

Štajersko. Prvo manganišče so izsledili na Štajerskem svoj čas pri Vranskem, kjer pa sedaj že od leta 1879. ne rudarijo več. — Na Štajerskem ni dandanes sploh nobenega aktivnega rudnika več na manganove rude.

* * *

Dalmacija. Tu so dognali manganove rude na več mestih v raznih formacijah. Množin, ki se rabijo v praktične namene, pa niso izsledili doslej še nikjer.

(Dalje prih.)

¹⁾ F. Seeland „Der Bergbau auf Roteisenstein und Braunstein auf dem Kok nordwestlich Uggowitz“. „Verhandlungen“ c. kr. geol. drž. zavoda na Dunaju 1878. Stran 36—37.

Nove določbe o osebnih davkih.

Spisal V. Žun.

(Konec.)

Še neko zelo važno določbo glede odbitkov ima osebno-davčna novela pri davčnih zavezancih, katerih davku podvrženi dohodki ne znašajo več nego 3600 K na leto. Pri teh se namreč smejo odbiti od dohodkov tudi tisti zneski, ki se na leto odplačujejo na račun na zemljišču in hiši vknjiženega dolga, v kolikor ne presegajo 1 odstotka prvotne dolžne glavnice in letna skupna anuiteta znaša manj nego 1000 K.

Popolnoma nove so določbe o takozvanem samskem davku, o katerem bomo več govorili ob drugi priliki. Za sedaj le omenjamo, da določa § 172. a, da se za osebe z davku zavezanimi dohodki nad 2400 K, h katerih gospodarstvu ne pripada nobena oseba, katere morebitni dohodki bi se skupno priredili (n. pr. žena, otroci, vnuki etc.), zviša dohodnina za 15 odstotkov, za davčne zavezance, h katerih gospodarstvu ne pripada več nego ena taka oseba, pa za 10 odstotkov. O izjemah bomo govorili na drugem mestu.

Če ima davčni zavezanec, čigar dohodki ne presegajo 2400 K, poleg žene še druge rodbinske ude (torej zlasti otroke), ki nimajo samostojnih dohodkov, zniža se za vsakega rodbinskega uda razen prvega davek za eno stopinjo, če pa njegovi dohodki presegajo 2400 K, toda ne znašajo več nego 4800 K. zniža se davek od tretjega rodbinskega uda dalje za eno stopinjo pri vsakem.

Pri osebah, katerih letni dohodki ne znašajo več nego 12.000 kron (po dosedanjem zakonu 10.000 kron), se more z ozirom na posebne razmere, ki posebno neugodno vplivajo na plačilno zmožnost davčnega zavezanca, davek znižati za kvečjemu 3 stopinje. Kot take razmere pridejo v poštev izredni stroški vsled vzdrževanja in vzgoje otrok, podpiranje svojcev, trajne bolezni, zadolženost itd. Tako izredno znižanje za več nego eno stopinjo se more skleniti le, če sta navzoči dve tretjini komisijskih udov.

Če kak davčni zavezanec nima davku zavezanih dohodkov nad 3600 K, bo smel po osebno-davčni noveli odbiti od svojih dohodkov tudi eno odstotno letno amortizacijo od dolga, ki je vknjižen na njegovem zemljiškem ali hišnem posestvu.

Kakor že omenjeno, znaša po davčni noveli takozvani eksistenčni minimum, to je dohodek, ki je prost dohodnine, 1600 K. Pri dohodkih nad 1600 K do 1700 K in nad 1700 K do 1800 K sta ostala stara davčna postavka (13 K 60 h, oziroma 15 K 20 h, od tretje stopinje dalje (to je od dohodkov nad 1800 K) do 25. stopinje (dohodki od 9200 K do 10.000 K) so se pa davčni postavki za malenkost zvišali, in sicer počenši z 20 vi-

narji do 6 K. Pri nadaljnjih stopinjah so pa davčni postavki izdatno poskočili.

Z davčno novelo se je uvedel tudi nadavek za manj obremenjena gospodarstva (napačno samski davek nazvan). Davčni zavezanci, ki imajo več dohodkov nego 2400 K in nimajo skrbeti za ženo in otroke (vnuke), morajo poleg postavnega davčnega postavka plačevati še 15 odstotkov, če pa imajo skrbeti samo za eno tako osebo, 10 odstotkov. Postava dovoljuje nekatere olajšave od tega splošnega pravila. Tako se vpoštevajo sinovi in hčere, ki sicer ne živijo v skupnem gospodarstvu z davčnim zavezancem, pa dobivajo od njega redne prispevke v znesku nad 5 odstotkov dohodkov davčnega zavezanca, istotako obratno roditelji, ki jih redno podpirajo otroci, dalje sinovi, za katere plačuje davčni zavezanec roditeljsko takso, in revni bratje in sestre ter svaki in svakinje do druge stopinje, ako živijo v preskrbi davčnega zavezanca. Pri davčnih zavezancih z dohodki do 4800 K, ki so vzredili dva ali več otrok, spredaj omenjeni nadavek sploh odpade. Tudi sme komisija primerno znižati nadavek pri osebah z letnimi dohodki do 12.000 K, ki so radi hibernirani na postrežbo tujih oseb, kakor tudi pri osebah z dohodki nad 4800 K do 12.000 K, ki so zredile dva ali več otrok.

Pa tudi pri navadnih davčnih postavkah dovoljuje zakon rodbinskim očetom nekatere olajšave. Pri osebah z dohodki do 2400 K, ki imajo skrbeti poleg žene za več nego enega rodbinskega uda, ki nima samostojnih dohodkov, se zniža za vsakega takega uda (razen enega) davčni postavek za 1 stopinjo, pri osebah z dohodki od 2400 K do 4800 K pa je dopustno znižanje šele pri tretjem nepreskrbljenem rodbinskem udu.

Pri priredbi dohodnine bo po doslej veljavnih določbah in po predpisih osebno-davčne novele¹⁾ sodelovati mogel davčni zavezanec tako-le:

Davčno oblastvo določi rok, do katerega naj vložijo osebe, katerih letni dohodki presegajo 2000 K, napoved o dohodnini za dotično leto. Napoved se mora vložiti pismeno ali pa dati ustno na zapisnik. Zanj se morajo uporabljati tiskovine, ki se pošljejo davčnemu zavezancu brezplačno, pa se morejo tudi dobiti pri davčnih oblastvih.

Osebam, katerih letni dohodki ne presegajo 2000 kron, ni treba podajati napovedi, ako jih davčna oblast izrecno ne zahteva, smejo pa to storiti v vsakem slučaju. Priporočati je davčnim zavezancem z dohodki pod 2000 K, da vložijo napovedi ali vsaj natančno izpolnjene stanovanjske izkaze, ako hočejo, da se jim odtegnejo razni odbitki, n. pr. obresti od dolgov, razne zavarovalnine.

¹⁾ Določbe davčne novele so tiskane z razprtimi črkami.

Ako davčni zavezanec ne vloži napovedi v javno razglašenem roku, mora ga davčna oblast posebej pozvati, da poda tekom 14 dni svojo napoved, ker bi se sicer odmeril davek na podlagi pripomočkov, ki so na razpolago davčni oblasti in cenilni komisiji. Tudi se mu zapre kazni radi nereda. Vendar pa se odmera ne more izvršiti uradoma brez napovedi in tudi ne naložiti zaprečena kazni, ako davčni zavezanec pojasni vzroke, ki opravičujejo njegovo zamudo glede dohodninske napovedi.

Davčna oblast preskuša vložene napovedi ter more zaslišavši davčne zavezance, izvedence in druge, zaupanja vredne osebe (priče, pojasnilnike), napovedi dopolniti in popraviti; tudi ji je treba vložene izkaze, zaznamke in drugačne pripomočke za odmero popolniti in pripraviti za uporabo cenilne komisije. Vendar pa se smejo v ta namen zahtevati prepisi bilančnega ali glavnicega računa le na podlagi pravičnega sklepa cenilne komisije.

Če se pokažejo pomisleki proti pravilnosti ali popolnosti napovedi, mora predsednik cenilne komisije pozvati davčnega zavezanca, da napoved pojasni. Za pojasnilo se mora dovoliti vsaj osem dnevni rok in se morajo naznaniti vzroki, zakaj se dvomi o pravilnosti ali popolnosti napovedi; tudi se morajo pomisleki staviti v taki obliki, da onemogočujejo davčnemu zavezancu določeno odgovarjanje in dokazovanje. Tudi cenilna komisija more skleniti, da se izdajo pomisleki proti davčni napovedi; tak sklep je treba označiti v sejemnem zapisniku.

Davčni zavezanci imajo pravico, da nasvetujejo izvedence o določenih vprašanjih, ki so za nje bistvene važnosti, in predlagati, da se le-ti zaslišijo pod prisego, o čemer odločuje komisija, če bi pa ta ne bila zbrana, predsednik. Cenilna komisija, oziroma njen predsednik morata sprejeti vse dokaze, ki jih ponudi davčni zavezanec, ako so le izvršljivi in po zakonu o osebnih davkih dopustni, zlasti še dokaze po pričah in izvedencih. Odkloniti jih smeta le, če se dejstva, katera naj se dokažejo, priznajo za resnična ali so brez pomena za priredbo ali bi bilo dokazno poizvedovanje združeno z neprimernimi stroški, ali se iz okolnosti razvidi, da so se dokazi očitno ponudili le v ta namen, da bi se postopanje zavleklo. V važnih slučajih je ugoditi pismeni prošnji davčnega zavezanca, da se zaslišijo pod prisego priče in izvedenci, ki jih navede, ako se vidi to potrebno za pravilno priredbo davka. Če zahteva davčni za-

vezanec osebno razpravljanje radi pojasnila, sme se njegova zahteva zavrniti le iz važnih razlogov. Odkloniti se smejo dokazne ponudbe davčnega zavezanca le po komisijskem sklepu, ki se mora vpisati v zapisnik in se morajo vzroki odklonitve davčnemu zavezancu na njegovo zahtevo sporočiti.

Če zahteva davčni zavezanec, da se razprava vrši ž njim ustno, lahko tudi predlaga, da se to ne godi v navzočnosti cele komisije, temveč v odseku, ki se sestavi iz komisijskih udov s komisijskim predsednikom na čelu. Tudi sme davčni zavezanec predlagati, da se njegov konkurent, ki je član cenilne komisije, ne udeležuje sej tega odseka, ako se je bati, da bi moglo škodovati njegovi konkurenčni zmožnosti, če tak konkurent izve za dejstva, ki se naj razpravljajo v odseku. O takih predlogih odločuje predsednik cenilne komisije definitivno. Odsek mora komisiji poročati o dovršenih razpravah, toda imena trgovskih drugov, prejemni viri in odjemalci se ne smejo naznaniti komisiji.

Če davčni zavezanec brez zadostne upravičbe ne sluša povabilu komisije, ali ne odgovori na pomisleke ali na vprašanja, ki so bistvene važnosti za priredbo davka, more komisija prirediti davek uradoma na podlagi pripomočkov, ki so ji na razpolago. Če so se pa vprašanja nanašala le na določene dohodne vire, se more taka uradna odmera izvršiti samo za te dohodne vire. Neki trgovec je navedel v svoji napovedi te-le dohodke: iz zemljišča 250 K, iz poslopij 735 K, iz trgovine z mešanim blagom 3232 K, iz glavniške imovine 560 K. Dobil je od predsednika cenilne komisije poziv, da naj v 8 dneh pojasni, kako da je navedel iz trgovine le 3232 K, ko se je doglalo, da je vse skupilo v letu 1913 znašalo 115.000 K in se torej z ozirom na promet ne morejo njegove povedbe glede trgovine smatrati za popolne. Davčni zavezanec na ta poziv ni odgovoril; zato mu sme komisija na podlagi uradnih pripomočkov zvišati dohodek iz trgovine, ne pa iz dohodkov iz zemljišča, iz poslopij ali iz glavniške imovine, kajti glede teh dohodkov se ne nahaja v »kontumacu«.

Davčno oblastvo naznani vsakemu davčnemu zavezancu znesek dohodnine, ki jo mora plačati, s posebnim plačilnim nalogom, ki se pošilja pod kuverto. Zoper ta plačilni nalog se more davčni zavezanec pritožiti v 30. dneh po dnevu, ko se mu je vročil plačilni nalog. Davčni

zavezanec sme ali sam ali po svojem pooblaščenцу zahtevati, da se mu naznanijo v aktih se nahajajoči razlogi odmere. Tudi se mu mora na zahtevo dovoliti vpogled v akte in prepis aktov, v kolikor temu niso na poti posebne določbe glede nekaterih internih aktov in tistih delov aktnega materiala, katerih vsebina se je iz javnih ozirov ali z ozirom na zajamčeno molčečnost v davčnih zadevah ne sme pokazati. Prizivi se morejo tudi ustno dati na zapisnik pri davčnem oblastvu prve stopinje.

Tudi davčno oblastvo se sme pritožiti zoper dohodnino, ki jo je odmerila cenilna komisija, o prizivu pa mora obvestiti prizadetega davčnega zavezanca. Le-ta ima pravico, da vloži tekom 14 dni protispis pri cenilni komisiji. Tak protispis proti prizivu davčnega oblastva je kolka prost, kakor se tudi priziv davčnega zavezanca ne kolekuje.

Če pri priredbi vgotovljeni letni dohodki ne znašajo več nego 6000 K in sta predsednik cenilne komisije ter komisija mnjenja, da je treba prizivu docela ugoditi, odločuje o prizivu že kar cenilna komisija sama. V vseh drugih slučajih pa se prizivi predlože prizivni komisiji.

Prizivna komisija preskuša akte prve inštanice. Ako spozna za potrebno, more prizivna komisija tudi odrediti vpogled v poslovne in gospodarske knjige davčnega zavezanca, istotako more odrediti, da mora davčni zavezanec pokazati pogodbe, zadolžnice, najemninske pobotnice, izvlečke iz konta, fakture in druga dokazila, ki jih ima davčni zavezanec in so potrebna, da se pojasnijo okoliščine, ki so bistvenega pomena za odločbo prizivne komisije. Vpogled v gospodarske in poslovne knjige davč. obvezancev ter druga dokazila more skleniti prizivna komisija le tedaj, če je za to vsaj en glas nad absolutno večino navzočih udov. Davčni zavezanec se pozove, naj predloži svoje knjige v vpogled v določenem času, s pripomnjo, da bi v slučaju, da ne mara brez zadostnega vzroka pokazati svojih knjig ali drugih dokazil, prizivna komisija o dejstvih, ki naj bi se pojasnila s knjigami in drugimi dokazili, odločevala sama na podlagi uradnih pripomočkov. O postopanju pri vpogledu v poslovne knjige bomo govorili o drugi priliki. Na tem mestu le še pripominjamo, da so iz vpogleda v

knjige izvzeti »zapiski, ki obsegajo izključno imena odjemalcev, poslovne kalkulacije in fabrikacijsko postopanje ali imajo za predmet vodstvo gospodinjstva«.

Bistvena popolnila k dosedanjemu zakonu obsega osebno-davčna novela tudi za kazensko postopanje radi davčne prikrajšbe in radi davčne zatajbe, ker nudi obtožencu v njegovo obrambo večje pravice, nego jih je imel doslej. Obdolženec ima namreč pravico poslužiti se odvetnika ali kake druge, za zastopstvo upravičene osebe, ki se mora na obdolženčevo zahtevo pripustiti k razpravi in sme tudi za obdolženca staviti dokazne predloge. Obdolženec sme tudi vsak čas zahtevati, da se mu pokažejo akti, ki jih ima na razpolago davčna oblast in sme tudi prepisati te akte, ko to dopušča tok razprave, na vsak način pa pred zaključkom preiskave. Interni uradni akti se ne smejo vpogledati, kakor to določa posebna ministrska odredba.

Davčni oblasti je pa dala osebno-davčna novela nad vse važno pravico, da sme v kazenskem postopanju radi dohodnine zahtevati vpogled v gospodarske in poslovne knjige in druge zapiske obdolženčeve, vendar pa mora zato dobiti pooblaščenje od finančnega ravnateljstva, ki o zadevi sklepa v senatu treh udov, od katerih mora biti eden sodni uradnik, ki ga določi višje deželno sodišče, drugi pa voljen od prizivne komisije, ki ga izbere predsednik prizivne komisije. V ostalem pa veljajo glede vpogleda v knjige iste določbe, kakor pri prizivnem postopanju. Glede rekurzov proti kazenski razsodbi odločuje razsojevalni odsek petih udov, od katerih morata biti vsaj dva sodna uradnika in eden sodnik lajik. Davčni zavezanec sme pred tem senatom svoj rekurz ustno izvajati sam ali po odvetniku, vendar pa v tem štadiju ne more več doprinesti novih dejstev ali pravnih sredstev.

Raznoterosti.

Državna in kazenska pomilostitev v noveli k zakonu o osebnih davkih. C. kr. finančno ravnateljstvo v Ljubljani nam pošilja v objavo:

V uradni „Wiener Zeitung“ je bila objavljena novela o osebnih davkih, zakon, s čigar vsebino in postankom se je pečala javnost že več let. V krogih davkoplačevalcev so se posebno razmotrivali in kritizirali izpremembe v davčni lestvici, znatno zvišanje davka prostega eksistenčnega minima, kakor tudi mnogoteri drugačni oziri na gmotno šibkejšje elemente, temu nasproti pa zopet povišek za manj obtežena gospodarstva — ta povišek je javnost po krivem nazvala „davek za samce“ — mnoge določbe, ki naj zagotovijo v polnem obsegu pravice strank v priredbenem in kazenskem postopku, posebno pa uvedba takozvanega obveznega vpogleda v knjige in podelitev obširne pomilostitve.

V resnici je uvedba obveznega vpogleda v knjige novo sredstvo za ugotovitev dohodka davkoplačevalcev. Od te nove uvedbe, v zvezi z obširno amnestijo je pričakovati, da se bodo tudi tisti davčni zavezanci, katerih ravnanje dosedaj ni bilo od kritično, v bodoče zavedli svojih državljanskih dolžnosti glede neposrednih osebnih davkov.

Po členu II. novele o osebnih davkih se nanaša pomilostitev na občno pridobnino, rentnino, dohodnino, plačarino, na hišni davek in na vojaško takso. Kdov v bodoče glede nobene teh davščin ne bo namenoma zakrivil kak prestop, temu se ni bati za preteklost niti naknadne izpremembe pravomočno izvršenih odmer, niti uvedbe kazenskih preiskav glede navedenih davščin — naj se je tudi pred razglasitvijo novele o osebnih davkih podal napačne davčne napovedi, ali pa da sploh ni vložil napovedi in izjav, katere bi po zakonu moral podati. Pri pomilostitvi se ne bo delalo razlike, jeli so po zakonu prepovedana dejanja ali opustitve res povzročile, da se davčni predpis popolnoma ali delno ni mogel izvršiti ali ne. Ako pa zadene davčnega zavezanca v bodoče kazni radi kakega namenoma izvršenega prestopa, zakriviljenega po razglasitvi novele o osebnih davkih glede kake zgoraj imenovane davščine, bi izgubil seveda dobrote amnestije za zadnja tri leta. Splošna odveza (generalni pardon) obstoji tedaj za vso preteklost, ampak le za one, ki bodo v bodoče zadoščali v polnem obsegu svojim davčnim dolžnostim.

Člen II. novele vsebuje nadalje še dalekosežne olajšave za tiste davkoplačevalce, proti katerim že tečejo davčno kazenske preiskave v prvi ali drugi inštanci. Te določbe zanimajo, kar se lahko z zadovoljstvom povdarja, pač le tesen krog davčnih zavezancev. Razen tega se bodo davčni zavezanci, ki so sedaj v preiskavi, obvestili od preiskovalne oblasti še posebej tako o koristih, ki so zanje nastale z amnestijo, kakor o korakih, potrebnih za doseg te koristi.

Obe novosti — amnestija in možnost vpogleda v knjige — bodeta imeli gotovo določilen vpliv na prihodnji razvoj davčne priredbe in na bistveno in trajno izboljšanje razmerja med davkoplačevalci in državnimi organi. Pričakovati se da, da le-ti organi ne bodo več primorani davčne zavezance šele z opetovanimi očitki, vabili in izpraševanji opominjati na odkritosrčno izpolnjevanje svojih dolžnosti. Davčne izjave bodo imele veliko večjo važnost za odmero in bodo tvorile zato zanesljiv in tedaj tudi sigurnejši temelj priredbe. V isti meri pa se bo seveda tudi povišala odgovornost napovednikov za pravilnost napovedeb.

*

Razmerje poslovdje pri družbi z omejeno zavezo. Poslovdja družbe z o. z. je tožil to v izplačilo novoletne nagrade. Obrtno sodišče na Dunaju se je izreklo za nepristojno in je iz tega vzroka tožbo zavrnilo. Izreklo je, da poslovdja družbe z o. z. ni njen nastavljenec v zmislu sotr. zak., ampak družbin organ v zmislu § 15. in sledečih postav z dne 6. marca 1906, drž. zak. št. 58, Pristojno je torej le redno sodišče.

*

Kontrolna banka za industrijo in trgovino. Kakor znano, namerava več bank in sicer dunajsko bančno društvo, zemljiško-

kreditni zavod, kreditni zavod in Živnostenska banka ustanoviti bančni zavod, ki se hoče izključno posvetiti blagovni kupčiji. Pravila novega podjetja bodo najbrž odobrena in banka, ki se bo imenovala „Avstrijska kontrolna banka za industrijo in trgovino“, se bo kmalu konstituirala. Podjetje se bo zlasti pečalo z določevanjem in z roki plačilnih pogojev, z inkasiranjem faktur itd.

Pravila za kupovalce. Marsikdo, ki kupuje v prodajalnah in pusti tam denar, misli, da se mora pokazati kot gospoda, od katerega so prodajalci odvisni in da si lahko dovoli vsakovrstne nepotrebne šikane. Dobro bi bilo, da se kupovalci ravnotako vzgojijo za kupovanje, kakor prodajalci za prodajo. To velja zlasti ob takih dneh, ko je velik promet. V naslednjem naj bodo navedena neka-tera pravila za kupovalce. Ko vstopiš v prodajalno, ne začni: „Hm, kaj sem že hotel kupiti?“ ampak premisli si že takrat, ko na kljuko pritisneš. — Ne bodi nepotrpežljiv, če se ti takoj ne postreže; prodajalec ali prodajalka tudi ne smeta biti nepotrpežljiva, če jih za kakšno malenkost pošiljaš po lestvi večkrat gorindol. — Ne zahtevaj vedno veselega obraza za prodajalniško mizo; tudi prodajalka sme imeti glavobol. — Ne daj si pokazati cele skladovnice, če hočeš kupiti naprtnik. — Težki zavoji, katere prodajalec s trudnimi nogami po nepotrebem vlači pred tebe, ti bodo enkrat lahko na duši ležali. — Če se ti slabo postreže, pokličeš takoj principala. Lepo bi bilo od tebe, če mu sempatja tudi poveš, da ti je osebje dobro postreglo. — Ali si že na to pomislil, da bi pot, ki jo prodajalec ali prodajalka vsak dan v prodajalni prehodita, segla od enega mesta do drugega? — Ne kupi nikoli, če si slabe volje: Ti trpiš, prodajalka trpi in nazadnje tudi blago trpi. — Končno naj ti velja zadnje pravilo, vsled katerega so vsa druga odveč: Postavi se, ali vsaj misli si, da stojiš en dan sam za pudlnom!

Statistika.

Poštni uradi v Avstriji. Leta 1912. je bilo 9859 avstrijskih poštних uradov in sicer 31 v evropski in azijski Turčiji, 5 v kneževini Liechtensteinski in 9823 na avstrijskih tleh. Od teh je bilo 6987 pravih poštних uradov in 2836 poštних oddajnic. Izmed poštних uradov je bilo 503 eraričnih, 1213 se jih je prištevalo k I. razredu, 2483 k II. razredu in 2788 k III. razredu. 4634 poštних uradov je imelo tudi brzojavno službo, 291 samo oddajno službo in 98 uradov je poslovalo le začasno (v letovišcih.) Po kronovinah se razdelje poštni uradi tako-le: Nižja Avstrija 791, Zgornja Avstrija 384, Solnograško 115, Štajersko 477, Koroško 211, Kranjsko 188, Primorsko 226, Tirolsko 500, Češko 1782, Moravsko 709, Šlezija 200, Galicija 1038, Bukovina 164 in Dalmacija 202. Poštних oddajnic je imela Nižja Avstrija 159, Zgornja Avstrija 79, Solnograško 50, Štajersko 266, Koroško 84, Kranjsko 160, Primorsko 180, Tirolsko 435, Češko 334, Moravsko 338, Šlezija 107, Galicija 536, Bukovina 68 in Dalmacija 40. V celi državi je prišel na 30,5 km² in 2904 prebivalcev en poštni urad.

Pomorski promet med Avstro-Ogrsko in Hamburgom se je l. 1912. gledé uvoza izdatno povečal. Uvozilo se je blaga za 580.767 q³ v vrednosti 16,2 milijonov mark proti 370.699 q³ v vrednosti 9,9 milijonov mark l. 1911. Glavni predmeti uvoza so bili: Surov sladkor 532.783 q³ (14,2 mil. mark), fižol 12.746 q³ (0,4 mil. mark). — Izvoz iz Hamburga v Avstro-Ogrsko pa je iznašal v označenem letu 241.714 q³ (18,5 mil. mark) proti 277.169 q³ (18,6 mil. mark) l. 1911. Izvažalo se je predvsem sledeče blago: Kava 54.511 q³ (8,3 mil. mark), čaj 3267 q³ (0,7 mil. mark), kakao 21.156 q³ (2,5 mil. mark), asbest 34.339 q³ (0,5 mil. mark), goveje kože 3.923 q³ (0,6 mil. mark), palmovega olja 11.561 q³ (0,9 mil. mark). — Skupen uvoz Hamburga potom morja je iznašal l. 1912. 16,6 mi-

lijonov ton v vrednosti 4607,4 milijonov mark (proti 15,7 milijonov ton v vrednosti 4200,6 milijonov mark l. 1911.) in izvoz 8,1 milijonov ton v vrednosti 3631,2 milijonov mark (proti 7,6 milijonov ton v vrednosti 3369,4 milijonov mark l. 1911.).

Trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.

Občni zbor trgovskega in obrtnega društva v Mariboru se vrši v nedeljo 15. svečana t. l. ob 3. uri popoldne v restavraciji „Narodnega doma“ z običajnim dnevnim redom.

Društvene vesti.

Redni občni zbor našega društva se je vršil dne 25. januarja t. l. v društvenih prostorih ob lepem obisku. Predsednik g. A. Lilleg je pozdravil zborovalce, konstatiral sklepčnost in imenoval za zapisnikarja g. Fabianija. V svojem poročilu se je spomnil umrlih članov in sicer podpornega Ivana Adamiča, ki je umrl 24. aprila l. l., ter rednih članov Frana Babiča, ki je umrl 22. avgusta ter volil društvu 500 K, dne 15. decembra je umrl član Leopold Sommer in 30. decembra Fran Picek v Ribnici. Člani so se v znak častnega spomina umrlim dvignili s sedežev.

Tajnik g. Golob je nato poročal: „Slavni občni zbor! Odbor našega društva me je poveril, da Vam podam kot tajnik društva dvanajstič s tega mesta poročilo o delovanju odbora. Dana naloga za me ni težka, ker sem mnenja, da je odbor, ki mu je lanski občni zbor izkazal s skoro soglasno izvolitvijo svoje zaupanje, deloval kolikor je pač bilo v njegovi moči v prid svojih članov.

Kot že nekaj let hočem pred prehodom v podrobno poročilo podati malo sliko o splošnih gospodarskih razmerah naše domovine. V lanskem poročilu sem omenjal neugodni gospodarski položaj v našem narodnem gospodarstvu. Obupne razmere leta 1912 so segale v isti meri v prvo polovico leta 1913. Potem se je pričelo opaziti počasi majhno izboljševanje razmer. Obrestna mera se je še le proti koncu leta nekoliko znižala. Precej dobra letina je ugodno vplivala na trgovstvo, vsled česar je trgovcem došlo nekaj več denarja, s katerim so nekoliko lažje zadoščevali svojim obveznostim. Seveda razmere še daleko niso take kot so bile pred začetkom krize; so pa tudi trgovske panoge, katerih položaj se ni izboljšal: tako na primer v manufakturni stroki, dalje so trgovske stroke, katerih položaj se je celo poslabšal, to je lesna trgovina, ki se vsled stagnacije v stavbni industriji tako doma kot v deželah, kamor se les od nas izvažal, nahaja v veliki krizi. Tudi industriji se še ne obetajo boljši časi.

V preteklem letu se je pojavila vesela in dalekosežna za kmetijski kot trgovski stan velevažna ideja, ki meri na to, da se ustanovi v naši domovini velika moderna tovarna za sladkor. Sprožitelj te velike ideje je bivši deželni glavar pl. Šuklje. V kolikor se da presojati, bi ustanovitev tovarne za sladkor izredno dobro vplivala na gospodarstvo v naši deželi. V dokaz naj bo Češka, v kateri je položaj kmetijstva vsled velikih agrarnih industrij na visoki stopnji. Dela za belokranjsko železnico so napredovala in letošnje leto nam prinese otvoritev belokranjske železnice, tako da bo tudi naša Belokrajina, ki ima kolikor toliko naravnega bogastva, odprta svetovnemu prometu.

V nadi, da se bližamo vroči želji po izboljšanju gospodarskih razmer naše domovine, prehajam k podrobnemu poročilu za preteklo leto.

Vse društveno delovanje se je osredotočilo v odboru, ki je imel 7 sej. Seje je vodil društveni predsednik g. Alojzij Lilleg, ali pa če je bil ta zadržan, prvi podpredsednik g. dr. Windischer.

Kot prejšnja leta je izvolil odbor za posamezne panoge delovanja odseke, katerih naloga je bila o svojih sklepih poročati odboru in staviti predloge.

Eno najvažnejših nalog ima redakcijski odsek, v čigar delokrog spada urejevanje društvenega glasila „Slov. trgovski Vestnik“ in izdajanje „Trgovskega koledarja“, katerega je društvo letos že osmič izdalo. „Trgovski Vestnik“ in „Trg. koledar“ pričujeta, da je ta odsek vršil svojo nalogo v polni meri. Podajati sliko o podrobnem delovanju tega odseka se mi zdi odveč, ker sem prepričan, da si častiti zborovalci, ki berete „Vestnik“ in „Koledar“, lahko sami napravite sodbo o tem, koliko resnega dela je treba pri izdajanju takega lista in takega koledarja.

Dalje omenjam učni odsek, ki je imel 23. septembra l. l. dobro obiskan sestanek članov, na katerem se je sklenilo prirediti laški tečaj, ki ga vodi carinski revident g. Just Piščanec.

V delokrog tega odseka spada tudi izdajanje slovenskih trgovskih učnih knjig. Društvo je po iniciativi tega odseka izdalo in založilo preteklo leto knjigo „Trgovska korespondenca“, ki smo jo tako dolgo pogrešali.

Posredovalnica je imela v preteklem letu 1458 poslovnih števil. Izkazov prostih služb se je razposlalo 6117. Prostih mest je bilo od strani trgovcev prijavljenih 281, za službo je prosilo 681 interesentov, uspešno se je posredovalo v 212 slučajih, toliko uspehov je bilo posredovalnici prijavljenih. Kosmatih dohodkov je imela posredovalnica K 968-46. Omeniti pa moram, da se je posredovalo delodajalcem, članom, učencem in učenkam brezplačno. Posredovalnica je v zvezi tudi z „Delavskim statističnim uradom v ministrstvu“, kateremu pošilja vsak mesec poslovno poročilo.

Pevskemu odseku je podrejen društveni pevski zbor. Pevski zbor je priredil 4. maja popoldanski izlet na Skaručno, dalje 8. junija pešizlet čez Orle v Grosuplje in 3. avgusta izlet v Kamniško Bistrico. Pri teh izletih je zapel društveni pevski zbor več pesmi ter tako oskrbel za dobro razpoloženje med izletniki. Vsi trije izleti so zelo lepo vspeli in ostanejo izletnikom gotovo v najlepšem spominu. Nadalje je zapel pevski zbor eno podoknico in 3 žalostinke.

Dalje naj omenjam veselični odsek. Ta odsek je priredil 16. novembra v veliki dvorani „Narodnega doma“ zabavni večer s petjem, godbo in plesom. Pri tej prireditvi, ki je vrlo dobro vspela, je zapel društveni pevski zbor več krasnih zborov ter žel zaslužen priznanje.

Nadalje je veselični odsek prirejal pod vodstvom gosp. Hodka v zimski sezoni plesne zabavne večere, ki so bili zelo dobro obiskani. Slednjič je veselični odsek priredil dne 10. januarja t. l. trgovski plesni venček. Ker se je večina predpriprav za to prireditev vršila že v preteklem letu, zdi se mi potrebno izpregovoriti v tem poročilu o tej prireditvi. Plesni venček je bila krasna prireditev, katere čisti dobiček je znašal K 285-65. Navedeni znesek se je določil podpornemu skladu našega društva. Obisk je bil dovoljen. Sešli so se člani in prijatelji društva na tej prireditvi v lepem številu. Le nekaj sem opazil, kar ni bilo na mestu. Pogrešali smo namreč dokaj oseb iz trgovskega stanu, katerih dolžnost bi bila naše prireditve posecati. Tem gospodom pokličemo v spomin delovanje našega društva. Če bi imeli to pred očmi, bi prišli gotovo do prepričanja, da je njih sveta dolžnost, zanimati se za svoje stanovsko društvo in njega priredbe. Vsak stan mora danes prevevati živ čut stanovske skupnosti.

Končno naj omenjam še podporni zaklad. Iz tega zaklada se je v preteklem letu radi brezposelnosti podelila podpora v skupnem znesku K 280.

Kakor znano, vzdržuje društvo obsežno knjižnico, ki je članom brezplačno na razpolago. Knjižnica je odprta vsak dan med uradnimi urami, dalje vzdržuje društvo čitalnico, v kateri je na razpolago članom 38 strokovnih in političnih časopisov.

S podružnico v Kranju kakor tudi s slovenskima trgovskima društvoma v Celju in Mariboru smo v tesni zvezi in je naše glasilo tudi njih glasilo. „Slovenski trgovski Vestnik“ dobivajo vsi člani teh društev.

Članom je na razpolago pravni svet, ki so se ga v obilni meri posluževali. Društvo je dalo pismeno in ustmeno mnogo pojasnil. Med drugim so se dala 10 članom pojasnila glede sposobnostnega dokaza, 5 članom glede nedeljskega počitka in delovnega časa v trgovinah, 5 glede učnega razmerja. Dalje smo dali več pojasnil glede prevzema blaga, glede zapiranja in odpiranja trgovin, prodaje šolskih knjig, izložbenih omar, naročenega in neposlanega blaga, prodaje in izdelovanja fluidov, Francovega žganja, več pojasnil glede žganjetoča, obrtnega lista, prostovoljne razprodaje, oddaje in prodaje trgovin, občne in osebne pridobnine, registriranja varstvenih znamk, glede dobave kruha, glede odplačila predujema, dopusta, davčne napovedi, glede voznine na železnici, glede odpovednega roka, glede krošnarjenja in sejmarjenja, glede najeminske pogodbe, dalje smo sporočili tudi več članom imena tvrdk za dobavo olja, polenovke, gob, divjega kostanja, masla, konopra itd. Oskrbeli smo svojim članom tudi več prestav iz tujih jezikov. Nadalje smo poslali finančnemu odseku poslanske zbornice na lanskem občnem zboru sprejeto resolucijo glede obligatornega vpogleda v kupčijske knjige povodom reforme osebne dohodnine. Obenem se je poslalo prepis resolucije drž. poslancu g. dr. Vladimirju Ravniharju s prošnjo, da jo podpira na merodajnem mestu. Trgovski in obrtniški zbornici smo dali izjavo glede izložne tekme, dalje glede reforme pravosodstva na polju zakona o živilih in razširjenja nedeljskega počitka na konsumna in gospodarska društva ter glede obrtnih nadzornikov, glede uvedbe petdesetvinskih in petvinskih novcev. C. kr. deželno vladno smo prosili za preureditev zapiranja in odpiranja trgovin v Ljubljani in na deželi.

Dne 11. novembra se je vršil v društvenih prostorih sestanek odbornikov, kjer so se sporazumno z gremijem trgovcev in društvom slovenskih trgovskih sotrudnikov določili kandidati za dopolnilne volitve v obrtno sodišče dne 23. in 25. novembra.

Društvo je razen posredovalnice rešilo še 927 raznih dopisov in razposlalo večje število tiskovin tičoč se članarine, Knjigovodstva, Trg. računstva, Korespondence, Koledarja itd.

V preteklem letu je prejelo društvo sledeče znatnejše prispevke in podpore: od Kolinske tovarne 1200 K, od trgovske in obrtniške zbornice 500 K, od gremija trgovcev 400 K. Gospod Franc Čuden, trgovec v Ljubljani je daroval pevskega zboru 50 K. Bodi izrečena navedenim in vsem drugim, ki so količkaj darovali v prid našega društva topla zahvala.

Društvo je štelu koncem leta s podružnico vred 595 članov in sicer 3 ustanovne, 520 rednih, 72 podpornih članov ter čez 200 naročnikov na „Slovenski Trgovski Vestnik“.

Podružnica v Kranju je imela koncem leta 45 članov in sicer 1 ustanovnega, 39 rednih in 5 podpornih članov. Podružnica je priredila o Binkošti izlet v Benetke. Nadalje je priredila kakor običajno tudi letos skupno z društvom „Narodna čitalnica“ in „Sokol“ plesne vaje, ki so zelo dobro obiskane. Podružnica je imela 7 sej, v katerih se je razpravljalo o tekočih podruž. zadevah.

Blagajna podružnice je imela tekom leta K 1474-86 dohodkov, K 716-37 stroškov, torej prebitka K 758-49.

Slednjič naj omenim še, da skrbi društvo tudi za družabnost svojih članov. Tako prireja društvo v ta namen enkrat na mesec prijateljske sestanke (večere) pod imenom „Merkurjevi večeri“, kjer imajo člani razen razvedrila tudi priliko se pogovoriti o važnih stanovskih vprašanjih. Vsi sedanji „Merkurjevi večeri“ so bili zelo dobro obiskani.

S tem je moje poročilo, ki obsega vse važnejše pojave preteklega leta končano in prosim slavni občni zbor, da blagovoli moje poročilo na znanje vzeti in odobriti.

Prvi podpredsednik g. dr. Windischer priporoča z ozirom na tajnikovo poročilo, da je društvo preskromno, da zlasti s svojim delovanjem na polju strokovne književnosti posega v delokrog drugih faktorjev, ki so dolžni skrbeti za strokovne knjige. S „Trgovsko korespondenco“ je vrsta slovenskih strokovnih knjig pravzaprav zaključena. Društvo je tekom 6 let izdalo vse za slovenske trgovce in obrtnike potrebne strokovne knjige ter leži v tem književnem delovanju društva kakih 12.000 do 15.000 K denarja. Učni odsek pa namerava izdati še knjige o trgovski vedi, trgovski zakonik in knjige o blagovnem znanstvu. Iz blagajniškega poročila g. Krofite posnamemo, da je imelo društvo v preteklem letu 17.457 kron 28 v. prejemkov in 14.137 kron 10 v. izdatkov. Društveno premoženje znaša 58.380 kron 51 v. in se je pomnožilo za 3320 kron 18 v. Za knjige je prejelo društvo 1790 kron 90 v., izdalo pa 2600 kron. Premoženje trgovskega doma znaša 32.102 kron; 50 v., premoženje podpornega sklada pa 21.181 K 56 v. Na predlog pregledovalca g. Peruzzija se podeli blagajniku absolutorij in se mu izreče zahvala. Pri sledečih volitvah so bili z vzklikom izvoljeni v predsedstvo gg. Lilleg, dr. Windischer in Drčar ter za predsednika društvenega razsodišča g. dr. Triller. V odbor pa so bili nadalje izvoljeni: iz vrste samostojnih trgovcev gg.: Ivan Jelačin, Ivan Kostevc, Ivan Mejač, Ivan Samec, Andrej Šarabon; iz vrste sotrudnikov gg.: Pavel Fabiani, Avgust Jurjevec, Fran Kovač, Hanuš Krofta, Konrad Lisac, Ignacij Novak, Josip Šelovin, Josip Tičer, Ljudevit Vašič, Ivan Volk; iz vrste podpornih članov gg.: Fran Golob, dr. Viktor Murnik, Ivan Volc in revizorja gg.: Anton Dečman in Avgust Peruzzi. — Končno izreče občni zbor na predlog I. podpredsednika g. dr. Frana Windischerja zahvalo izredno delavnemu načelniku veselicega odseka gosp. Kostevcu, načelniku pevskega odseka g. Drčarju in pevovski Prelovci in marljivima članoma Hodku in Fabianiju. Odboru se prepusti, da se posvetuje o nasvetu odbornika Volka glede društvenega izleta v Trst. Nato zaključí predsednik g. Lilleg občni zbor ter vzpodbuja člane k skupnemu delovanju.

*

Konstituiranje odbora. Odbor našega društva se je v seji dne 10. februarja t. l. naslednje konstituiral: za tajnika je bil izvoljen g. Fran Golob, za njegovega namestnika pa gosp. Josip Tičer; za blagajnika g. Hanuš Krofta, za njegovega namestnika g. Ljudevit Vasič; za gospodarja g. Ivan Volk in za knjižničarja g. Konrad Lisac. Dalje se je v tej seji vršila tudi volitev v kurtorij podpornega zaklada in v odseke ter so bili izvoljeni sledeči gospodje: a) V kurtorij podpornega zaklada: Ivan Kostevc, Fran Kovač, Viktor Rus, Andrej Šarabon in Veličan Volk; b) v gospodarski odsek: Josip Drčar, Ivan Jelačin st., Avg. Jurjevec, Ivan Mejač, Hanuš Krofta, Alojzij Lilleg, Andrej Šarabon in Josip Šelovin; c) v pevski odsek: Josip Drčar, Ignacij Novak, Anton Pintar, Zorko Prelovec in Veličan Volk; d) v posredovalni odsek: Fr. Kovač, Ivan Mejač, Ivan Samec, Josip Tičer in Ivan Volk; e) v redakcijski odsek: Fran Golob, dr. Rudolf Marn, Ivan Volk, dr. Fran Windischer in Ivan Volc; f) v učni odsek: Konrad Lisac, dr. Viktor Murnik, Avgust Tosti, Ivan Volc in dr. Fran Windischer; g) v veselice odsek: Pavel Fabiani, Fran Hodko, Ivan Jelačin, Ivan Jelačin ml., Ivan Kostevc, Fran Kovač, Hanuš Krofta, Ignacij Novak, Viktor Rus in Ljudevit Vasič.

*

Himen. Poročil se je 1. svečana t. l. član našega društva gosp. Ivan Koželj, trgovski potnik v Ljubljani z gospico Fani Premk. Iskreno čestitamo.

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 korespondent, 1 poslovodja, 1 potnik, 6 pomočnikov mešane stroke, 1 pomočnika železninske stroke, 2 pomočnika manufakturne stroke, 1 kontoristinja, 6 prodajalk, 4 učenci in 2 učenki. Službe išče: 3 knjigovodje, 2 korespondenta, 6 kontoristov, 4 poslovodje, 7 skladiščnikov, 20 pomočnikov mešane stroke, 8 pomočnikov železninske stroke, 12 pomočnikov manufakturne stroke, 15 pomočnikov spekerijske stroke, 3 pomočniki modne in galanterijske stroke, 18 kontoristinj, 10 blagajničark, 26 prodajalk, 7 učencev in 5 učenk. Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno za druge pa proti mali odškodnini.

Podružnica slovenskega trgovskega društva „Merkur“ v Kranju.

V. redni občni zbor „Podružnice slovenskega trgovskega društva „Merkur“ v Kranju“, ki se vrši v četrtek dne 19. februarja 1914 ob pol 9. uri zvečer v restavraciji P. Mayr z naslednjim dnevnim redom: 1.) Nagovor predsednika; 2.) Poročilo tajnika; 3.) Poročilo blagajnika; 4.) Poročilo pregledovalcev računov; 5.) Spremembe pravil; 6.) Volitev predsednika, 7. odbornikov, 3 namestnikov in 2 pregledovalcev računov; 7.) Slučajnosti.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Seja dne 23. januarja 1914. V društvo je bilo sprejetih 9 rednih članov.

Obolenje je naznanilo 45 članov.

Bolniških stroškov se je izplačalo 21 članom v znesku kron 2103'22.

Društvenim zdravnikom se je izplačalo za II. polletje 1913 K 1660 —, lekarnarjem za IV. četrtletje 1913 K 596'82.

Umrli je v Gradcu dne 15. decembra preteklega leta redni član gosp. Leopold Sommer.

Dopisov se je rešilo 89.

Književnost.

Miloš Stibler: Slovinci, čuvajmo svoje posojilnice! Poljudna razprava o važnosti posojilnic. II. zvezek Gospodarske knjižnice Zadrúžne zveze v Celju. Cena 20 vinarjev. — Opozarjamo na ta spis, ki je jako pripraven za umevanje važnosti posojilnic med ljudstvom. Naroča se pri Zadrúžni zvezi v Celju.

Trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Kar je dobrega, to se proda!

Zátkovi jajčni rezanci in makaroni,

Zátkov steliziran zdrob za otroke,

Zátkove drobtinice (prezelci) iz svežega pšeničnega prepečenca

so priznani izdelki, ki Vašega odjemalca nikdar ne prevarajo.

Monopol - Bratje Zátka, družba z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000.—. Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 3/4 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Priporočamo našim gospodinjam **pravi : FRANCKOV :**
kavni pridatek s tovarniško znamko : kavni mlinček :
iz **zagrebške tovarne.**

Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodrukniki, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVC

trgovina z manufakturnim blagom in kro-
jaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštnine prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa
po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo,
naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin
na oglase v našem listu. „Slovenski trgov-
ski Vestnik“ mora postati ognjišče organi-
zacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte
po geslu „Svoji k svojim!“

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica.

Denarnega prometa koncem leta 1913	K 700,000.000.—
Vlog	„ 43,500.000.—
Rezervnega zaklada	„ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 1/2 %

brez odbitka. Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *V. Žun*: Vpogled v knjige.
- 2.) *Dr. K. Hinterlechner*: Praktiška geologija.
- 3.) *Dr. Franc Mohorič*: Obrtniški in kazenski predpisi zoper nakup sumljivega blaga.
- 4.) *J. Skalar*: Nekoliko narodno-gospodarske bilance za l. 1913.
- 5.) *J. Skalar*: Narodno-gospodarski odnošaji v Albaniji.
- 6.) Raznoterosti:
Nove deželne doklade. — Pristojbine za pisma v prometu z Albanijo. — Vpeljava direktnih tarif v prometu z Dalmacijo. — Pisemske brzjavke v prometu z Ogrsko in Bosno-Hercegovino. — Volitve delegatov in namestnikov za občni zbor deželnega urada splošnega pokojninskega zavoda za nameščence v Trstu.
- 7.) Statistika:
Iz lastne izkušnje. — Napovedi za osebni in rentni davek za leto 1914. — Neopravičeno očitjanje insolvence — razžaljenje časti.
- 7.) Statistika:
Vspehi posredovanja služb v Avstriji l. 1912. — Donos davka na vino in meso l. 1912. — Avstro-ogrška banka l. 1913. — Promet v tržaškem pristanu l. 1913. Pridobivanje žvepla v Avstriji l. 1912.
- 8.) Slovensko trgovsko društvo v Celju.
- 9.) Slovensko trgovsko in obrtniško društvo v Mariboru.
- 10.) Gremij trgovcev v Ljubljani.
- 11.) Društvene vesti.
- 12.) Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravištvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport.
tvrdka!

Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastoj
in poštnine
prosto!

Najboljše ure sedanjosti so z znamko
„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mesini trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

po najnižjih cenah.

Cenik zastoj in poštnine prosto.

Lasna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti šte. 13
priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje Kartoni

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

**Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.**

Blagovoli se naj povprašati

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

**Riunione Adriatica
di Sicurta.**

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XI.

V Ljubljani, dne 15. marca 1914.

Štev. 3.

Vpogled v knjige.

Spisal Val. Žun.

Novela o osebnih davkih, ki velja že za priredbo dohodninskega davka za letošnje leto, je prinesla zlasti za trgovski stan dalekosežno uredbo — prisilni vpogled v knjige, ako se poizvedbe tičejo dohodnine.

Že po doslej veljavnem zakonu o osebnih davkih se je za dokaz pri priredbi osebnih davkov vpošteval tudi vpogled v opravilne knjige, toda davčna oblast je imela pravico vpogledati le tedaj, ako je davčni zavezanec sam ponudil vpogled v svoje opravilne ali gospodarske knjige.

Po osebno-davčni noveli se pa more davčni zavezanec tudi prisiliti, da dovoli vpogled v knjige. Davčna oblast, oziroma prizivna komisija sicer nima take pravice kakor policijska ali sodna oblast, ki lahko v gotovih slučajih tudi dejansko prisili, da se ji izroče knjige in druga v sodnem ali policijskem postopanju važna dokazila; ona pa more indirektno izsiliti vpogled v knjige. Zakon ji dovoljuje, da sme z redovnimi kaznimi do 200 K, ki se smejo ponavljati, prisiliti davčnega zavezanca, da ji dovoli vpogled v knjige, poleg tega pa izgubi davčni zavezanec, ki ne mara pokazati svojih knjig, pravico sodelovati pri priredbi dohodnine, kar se pravi, on more pričakovati, da se obdači previsoko, ne da bi se mogel z uspehom pritožiti zoper to.

Vpogled v knjige sme zahtevati že davčna oblast prve stopinje (okrajno glavarstvo ali davčna administracija) ako je uvedla zoper davčnega zavezanca kazensko postopanje radi davčne prikrajšbe ali davčne zatajbe in dobila za vpogled pooblaščenje finančnega (deželnega) ravnateljstva, ki o tem odločuje v senatu treh članov, od katerih mora biti eden sodnik, drugi voljen ud prizivne komisije in samo eden finančni uradnik. Kdor je torej zatajil kake dohodke v svoji napovedi, more pričakovati vsak čas, da se mu odredi vpogled v knjige.

Ako pa zoper davčnega zavezanca ni uvedeno kazensko postopanje, tedaj davčna oblast ali cenilna komisija nima pravice zahtevati vpogled v knjige. Šele če se davčni zavezanec pritoži zoper dohodnino in prizivna komisija kljub vsem dokazom, ki jih je ponudil davčni zavezanec, še vedno ni popolnoma na jasnem glede dohodkov davčnega zavezanca, more odrediti vpogled v gospodarske in poslovne knjige, ako je za to vsaj en glas nad absolutno večino navzočih članov.

Vpogledati se morejo poslovne in gospodarske knjige davčnih zavezancev ne samo pri trgovinskih in obrtnih podjetjih, temveč tudi pri obratih drugih oseb n. pr. pri kmetovalcih, odvetnikih, notarjih, zdravnikih i t. d. Zakon ne razločuje, ali je kdo po zakonu dolžan voditi knjige, kakor n. pr. protokolirane tvrdke, temveč določa, da se vpogled v knjige vrši, ako davčni zavezanec sploh vodi knjige in so sicer dani pogoji za prisilni vpogled v knjige. Poleg poslovnih knjig in zapiskov se morejo vpogledati tudi razna druga dokazila, pogodbe, zadolžnice, najeminske pobotnice, izvlečki iz konta, fakture i t. d. Izvzeti so zapiski, ki obsegajo izključno imena odjemalcev, poslovne kalkulacije in fabrikacijsko postopanje, n. pr. knjiga o receptih in gospodinjske knjige.

Kadar davčni zavezanec sam ponudi vpogled v knjige, opravi vpogled predsednik pristojne cenilne komisije sam ali pa tisti državni uradnik, ki ga pismeno za to določi predsednik ali davčna oblast. Če se pa davčna oblast in davčni zavezanec v to zedinita, da opravi vpogled v knjige kak komisijski član, ki ni državni uradnik, se seveda more izvršiti tudi to ob navzočnosti davčnega zavezanca ali njegovega pooblaščenca.

Kadar se pa odredi vpogled v knjige vsled priziva ali v kazenskem postopanju, določi predsednik prizivne komisije knjigovodstva in davčnega prava veččega državnega uradnika s posebnim pismenim ukazom. Drug, nego državni uradnik, ne sme opraviti vpogleda v knjige. Davčna oblast se more pri vpogledu v knjige poslužiti kakega izvedenca v knjigovodstvu, zapriseženega tolmača in uradnih pomož-

nih oseb. Take osebe pa morajo z obljubo v roko obljubiti strogo molčečnost, ako niso državni uradniki, ki so že itak vezani po disciplinarnih predpisih. Pri vpogledu mora biti davčni zavezanec ali sam novzoč ali pa mora pismeno pooblastiti v to kako drugo osebo. Tudi ima pravico, da si privzame na svoje stroške k vpogledu izvedenca v knjigovodstvu iz imenika, ki se vodi pri trgovinskih (deželnih ali okrožnih) sodiščih, kakor tudi enega zaupnika. Vpogled se vrši po navadi v uradnih prostorih davčnega oblastva.

Davčnemu zavezancu se mora osem dni poprej sporočiti vpogled v knjige in se mu morajo obenem naznaniti osebe, ki se mislijo pritegniti temu uradnemu poslu. Davčni zavezanec ima tekom petih dni potem, ko dobi to obvestilo, pravico zahtevati, da se vpogled v knjige opravi v njegovih obratnih prostorih ali na njegovem stanovanju, ako gre za obsežne poizvedbe ali pa govore za to druge ozira vredne okolnosti.

Davčni zavezanec more tedaj, če se je vpogled v knjige odredil v prizivnem (ne pa v kazenskem) postopanju, v istem času zahtevati od predsednika prizivne komisije, da vpogleda ne opravi uradnik, ki ima svoj uradni sedež v okolišu cenilne komisije davčnega zavezanca. Istotako more odkloniti izvedence in tolmače, ki so njegovi konkurenti ali pa so uslužbeni pri njegovih konkurentih.

O vpogledu v knjige je treba napraviti zapisnik, v katerega se vpišejo vsa dejstva, ki jih je bilo treba doognati z vpogledom. Istotako se morajo vzeti v zapisnik pojasnila in povedbe davčnega zavezanca ali njegovega zastopnika ter ugotovitve, ki jih je zahteval. Tudi glede zunanje kakovosti knjig in vpiskov mora dati zapisnik potrebna pojasnila, kakor se morajo sploh navesti okolnosti, ki so važne pri presoji verodostojnosti knjig.

Če davčni zavezanec ne mara predložiti knjig in drugih zapiskov ali dokazil, ali če trdi, da ne vodi zapisnikov, ki se zahtevajo od njega, treba je to ugotoviti v zapisniku obenem z okolnostmi, ki jih je navedel davčni zavezanec v podkrepljenje svoje trditve. Ako želi dati davčni zavezanec, njegov zaupnik ali njegov izvedenec kake pripomnje na zapisnik, treba jih je tudi navesti v zapisniku. Posebno važna je določba davčne novele, da sme davčni zavezanec zahtevati rok 14 dni, da poda svojo izjavo o uspehu vpogleda v knjige in morebitnem izvedenškem mnenju.

Kadar se mora uspeh vpogleda v knjige sporočiti komisiji, torej pri prizivnem postopanju ali pa v slučaju, če davčni zavezanec sam ponudi vpogled v knjige, ne smejo se imenovati imena poslovnih prijateljev, dohodnih virov in odjemalcev. Če je pa kako ime v zvezi z okolnostmi, katere mora komisija na vsak način vedeti, da more presojati dokaze, sme se imenovati tudi tako ime, vendar pa more zahtevati davčni zavezanec, da se ime ne sporoči celotni komisiji, temveč le odseku, ki se

sestavi iz komisijskih članov. Kadar se davčni zavezanec boji, da bi dejstva, ki so se spoznala iz vpogleda v knjige, mogla škodovati njegovi konkurenčni zmožnosti, more istotako zahtevati, da se uspeh vpogleda sporoči le komisijskemu odseku in se temu odseku ne pritegne član, ki bi mu utegnil škodovati pri konkurenčni zmožnosti. Odsek voli komisija sama, o zahtevi davčnega zavezanca odločuje predsednik.

O vpogledu presoja prosto davčna oblast, oziroma komisija. Vendar pa določa novela, da se v piski trgovinskih knjig, ki se vodijo po predpisih trgovinskega zakona, morajo smatrati za verodostojne, če se ni z drugače dokazanimi dejstvi ali z neresničnostjo drugih važnih vknjižb ali knjižnih dokazil izkazalo nasprotno.

Če je kdo po svojem poklicu zavezan k molčečnosti, n. pr. odvetnik, zdravnik, bankir, in dovoli vpogled v knjige le v toliko, da se ne izvedo imena klientov, ne sme komisija, oziroma davčna oblast že iz tega vzroka smatrati dokaz za ponesrečen, ako so sicer vpiski verodostojni.

V odločbi, ki se izda v davčni zadevi sami (n. pr. o prizivu, v kazenskem postopanju), se mora vtemeljeno sporočiti davčnemu zavezancu tudi, v koliko se je vpošteval dokaz vpogleda v knjige.

Praktiška geologija.

Spisal dr. K. Hinterlechner.

Dalje.

4. Živo srebro.

Živo srebro je srebrno bele barve. Sveti se kovinsko. Pri navadni toplini je tekoče. Strdi se šele pri -40°C ; zavre pri $+375^{\circ}$, izhlapeva pa tudi že pri navadni toplini. V naravi ima živo srebro obliko malih kapljic. Kot tekočino ga je pa dobiti le poredkoma. Navadno je spojeno z drugimi snovmi.

Najpomembnejša ruda živega srebra je cinober, ki je spojina živega srebra z žveplom. Prvega je v njem 86,2%. Barve je cinober košenilno do škrlatasto rdeče; včasih pa tudi sive ali črnkaste; barva zavisi mnogo od raznih primesi. Mestoma tvori kristale, ki so prozorni ali pa tudi samo prosojni; svetijo se demantsko. Navadno je cinober gručav, zrnat, jedrnat ali pa prsten. Cinober je malo trši od kamene soli, pri vsem tem pa mëlek.

Cinober je bil že starim Grkom in Rimljanom znan. Ti so ga dobivali iz španskih, še danes svetovno znanih rudnikov pri Almadenu.

Metacinarit se imenuje črna modifikacija cinobrove snovi. Nahaja se le redko.

Poleg cinobra je za prakso pomemben živosrebrni sivec (das Quecksilberfahlerz), ki je komplici-

rano sestavljena spojina živega srebra, srebra, bakra, cinka, nekaj železa in antimona ali pa arzena. Živega srebra vsebuje razne množine (do 18,5%). Posebno pogosto pa tudi te rude ni dobiti. Kjer se nahaja v zadostnih kvantitetah, izrabljajo poleg njenega živega srebra baker. Temelj vse živosrebrne industrije tvori torej cinober skoro sam.

Razen doslej navedenih rud razlikujejo v teoriji kakor tudi v praksi še tele različke, ki so pa po svojem bistvu le raznobarvni agregati cinobra z drugimi snovmi.

a) Opekasta ruda (das Ziegelerz); nje barva je kakor opeka rdeča, struktura pa peščeno zrnata. Živega srebra je (v Idriji) v njej pogosto do 70%; pri Sv. Ani nad Tržičem pa do 50%.

b) Jeklena ruda (das Stahlerz) je kot jeklo sive barve. Poglavitno je zmes cinobra, ki ima (tudi) več kot 75% živega srebra v sebi, in bituminoznih snovi. Poslednje povzročajo njegovo barvo. Sijaj jeklene rude je skoro kovinski. Ta snov spada med najbogatejše rude živega srebra.

c) Jetrasta ruda (das Lebererz) je jetrasto-rjave do temno košenilnordeče barve. V bistvu je jeklena ruda, ki je pa po gorotvornih silah zelo zmečkana. Živega srebra je v njej navadno malo manj kot v jekleni rudi.

d) Zgornja jetrasta ruda (Quecksilberbranderz) je posebna vrsta jetraste rude. Barve je čno-rjave. V ognju gori vsled primešanih, premoških snovi. Odtod nje ime.

e) Školjkovita ruda (Korallenerz) vsebuje včasih do 10% živega srebra. Po svojem bistvu je ta ruda peščenec, ki mu je primešanih nekaj okamenin.

Globinske razlike. Tozadevno prideta v poštrev v praksi le cinober in živosrebrni sivec. Cinober je lahko prvotna ruda, ali pa predstavlja razkrojino živosrebrnega sivca. V obeh slučajih ga je dobiti tudi na zemski površini. Živosrebrni sivec je nasprotno le prvotna ruda. Kjer se nahaja na zemski površini, je torej nespremenjen. Če se naredi iz njega, kakor sem ravnokar dejal, cinober, tedaj sega ta sprememba kvečjemu do gladine talne vode; prestane pa pogojno tudi že prej. To so bistvene sekundarne globinske razlike. Iz percentualne razlike množin živega srebra v obeh rudah sledi pomen tega spoznanja sam posebi za nova podjetja. — Zadevno primarnih globinskih razlik nimamo doslej še nobenih zanesljivih izkušenj.

V Almadenu so postale rude v globočini bogatejše.

* * *

Cinober in njemu sorodne rude živega srebra nastopajo skoro navadno v ozemljih, katerih hribine so več ali manj zmečkane in razkosane. Sicer jih je tudi dobiti v neščenjajih, skratka: v poroznih tvorbah. V takih hribinah se naseli ruda v razpokah in v večjih in manjših

duplinicah. Če se naseli v drobnih luknjicah in duplinicah, se naredi impregnacijski pasovi, rekše hribina je z rudo nekako prepojena, ne da bi bilo videti v posameznih partijah mnogo kompaktne rude. Kompaktne žile tvori ruda po razpokah; te žile pa nimajo navadno za prakso tolikega pomena kakor impregnacijski pasovi. — Prav pogosto je izslediti v bližini živosrebrnih rud bituminoznih snovi. V njih okolišu je vsaj mnogokrat tudi največ teh rud. — Končno naj pripomnim, da je skoro vedno v bližini sem spadajočih rud tudi kaka vulkanska hribina, torej kaka tvorba, ki je privrela kapljivotekoča iz zemske notranjosti na njeno površino. Obenem s takimi snovmi se pojavljajo na nekaterih mestih vroči vrelci (toplice). V nekaterih takih pramenih se nareja zanesljivo cinober (Islandija in Kalifornija). Zaradi vseh teh okolišnosti se domneva dandanes, da je prišel sploh ves cinober ali njega snovi in njemu sorodne spojine v vrhnje zemske partije raztopljen v gorki vodi ali pa morda v plinasti obliki. Jako lepi izgledi, oziroma potrdila za te razlage se nahajajo ravno v naši ožji domovini, kakor bom pozneje razložil.

* * *

Živo srebro služi v najrazličnejše svrhe. Splošno je znano, da polnijo z njim toplomer in tlakomere; je pa tudi sicer skoro neobhodno potrebno za izdelovanje raznih fizikalnih priprav. — V živem srebru se raztope skoro vse kovine; najvažnejša izjema je v tem oziru železo. Te raztopnine so zlitine (Legierungen), ki jih imenujemo posebej amalgame. Če prevladuje v amalgamih živo srebro, tedaj so tekoči. Vsled navedene zmožnosti služi živo srebro mestoma za dobivanje zlata in srebra iz njih rud. S cinovim amalgamom (77% živega srebra) izdelujejo ogledala. Z zlatim amalgamom pozlačujejo kovine v ognju. V tehniki narejajo iz živega srebra in iz žvepla cinobrovo barvo. Posebno važna je slednjič vporaba živega srebra v medicini v razne namene. Tu naj omenim le porabo sublimata, ki je spojina živega srebra in klora. Živo srebro in njegove spojine so jako močni strupi, ako se jih vporablja neprimerno; to za človeka kakor za vsako drugo živalskoorganizirano bitje. Zato služi za uničevanje raznih parazitov, oziroma povzročiteljev bolezni; torej tudi za razkuževanje ali za desinfekcijo. Zlasti v kirurgiji. Sublimatova raztopina, ki ima na 20.000 delov vode le 1 del sublimata (20.000:1) že zadržuje razvoj bakterij; njih daljno razmnoževanje se pa prepreči z raztopino 1000:1 sploh popolnoma. Zlasti sublimatova alkoholova raztopnina je tudi radikalno sredstvo proti raznemu mrčesu (stenice, molji).

* * *

Produkcija živega srebra iz njegovih rud, ali pravzaprav kratko rečeno: iz cinobra, je razmeroma pravenostavna. Če segrevaš zadostno cinobrov prah na zraku,

tedaj ti zgori žveplo, ki je v njem, živo srebro se pa spremeni v pare. Ako vlovimo te pare v primerni posodi, ki mora biti dosti hladna, se dobi živo srebro, ki se je nahajalo pred poskusom v cinobru. — Na segrevanju cinobra, obenem z nekimi primesmi ali pa tudi brez njih, je osnovana vsa tehnika tega dela v praksi. Zato gre pri tem postopanju v prvi vrsti za kurivo in v drugi za dobro kondenzacijo živosrebrnih par, da se ne poizgube v zrak. Pa tudi, da ne škodujejo preveč delavstvu.

Tem potom pridobljeno živo srebro splošno ni kemično čisto; zato tudi navadna tržna snov ni čisto živo srebro. Največkrat so mu primešane male množine raznih kovin, kakor so: svinec, cin, baker, cink, srebro, zlato itd. Tako živo srebro se prevleče, če stoji nekaj časa mirno na zraku, s sivkasto kožico; če ga dosti dolgo treseš, se pa spremeni v črn prašek. Čista in onečiščena snov se spozna lahko, če jo vliješ na bel papir. Čisto živo srebro se razprši v kapljice, ki so in ostanejo docela okrogle, ako se kotalijo po papirju; na tem ne ostane od njih pri poskusu nobenega sledu. Med seboj se združujejo manjše kapljice lahko v večje. Snov, ki je (primerno) onečiščena, ti ne razpade pri omenjenem poskusu v lepe kroglice; če jih kotališ po papirju, dobi ta maroge; med seboj se posamezne manjše kroglice ne zlivajo rade v eno večjo. Na ta način se dajo že sledeče množine posameznih kovin spoznati: 0.00095% cinka, 0.0018% svinca, 0.0012% cina; baker, srebro in zlato se tem potom ne dajo dokazati. — Od mehanično primešane nesnage (prah) očistijo živo srebro s tem, da ga stiskajo skozi usnje ali les; sicer ga destilirajo ali ga pa obdelujejo kemično.

Na trg pride živo srebro v kovanih ali litih železnih »steklenicah«, ki ga drže nekako po 34.5 kg.

Produkcija in poraba živega srebra sta v takem razmerju, da je cena njegova dosti visoka. Zato, in dalje, ker se dá razmeroma lahko proizvajati iz svojih rud, so rabljive tudi še snovi, ki imajo le prav malo živega srebra v sebi. To pospešuje končno okolnost, da so tudi transportne razmere dosti ugodne.

V Almadenu na Španskem pade množina živega srebra ondotnih rud le redko pod 8%; navadno so bogatejše (14 do 15%; včasih 8 do 20% in celo 2 do 80%). Na Monte Amiata v Italiji (Toskansko) ovaja pretežna množina rude 5 do 6% živega srebra. Tudi pri Nikitovki (Rusko) in v Kaliforniji ima ruda le nekaj odstotkov te snovi v sebi. O idrijskih razmerah sledi pozneje več. — Že tu naj pa pripomnim, da zadostuje za uspešno rudarenje 1%, a včasih še precej manj.

Leta 1904. so imeli rude povprek in približno v sebi živega srebra v odstotkih: avstrijske 0.6%, italške 0.6%, španske 3.9% ter ruske in ameriške po 1%.

Splošno odločujejo zadevno spodnje meje, do katere se sme iti brez škode: delavske mezde, cena kuriva, lega in vodne razmere. Pri kurivu je treba dalje vpošte-

vati, kje ga je dobiti; čim bližje se nahaja pri rudniku, tem boljše je za produkcijo.

Trgovino z živim srebrom obvladuje popolnoma tvrdka Rotschild, ki ne pusti ceno prenizko pasti. En kilogram živega srebra stane približno 5 kron.

(Dalje prih.)

Obrtniški in kazenski predpisi zoper nakup sumljivega blaga.

(Konec.)

Ad 4. Glede §-a 475. kaz. zak. je omenjati, da se zlito zlato in srebro sploh ne nahaja ali le redkokdaj nahaja v zasebni lasti, razen pri lastnikih rudnikov in tovarn, ki ga tudi ne shranjujejo, ampak razpečavajo v večji meri. Po posebnih določbah je zlivanje zlata in srebra prepovedano zasebnikom; zato je zlito zlato in srebro v zasebni posesti že samo na sebi sumljivo blago. Če ga je zlatinar preustroil v zlatnine, je ta sumljivost za odjemalca zlatnin odnehala, in tako bi zlatinar dajal potuho pri prodaji sumljivega zlata, zato tudi zakon za njegov obrt ustanavlja posebno odgovornost, brez ozira na zahtevano sumljivost blaga v drugih slučajih.

Navidezno čuden je drugi odstavek § 475., določujoč kazni po §-u 473., čeprav vsebuje dva (oba) primerljaja, namreč primerljaj §-a 473. o opustitvi zadržanja blaga in ponujevalca, in §-a 474. o nakupu blaga, pri čemer pa ima § 474. kaz. zak. strožjo kazni sam za sebe. Z oziroma na to razlikovanje uči Herbst,¹⁾ da določa § 475. tudi isti dve kazni, kakor §§ 473. in 474., in se ima drugi stavek pravilno glasiti: so kaznivi po kazni, določeni v prejšnjih paragrafih (473 in 474) in ne v prejšnjem paragrafu (474). Vendar govori besedilo zakona za en enoten prestop, kar je že samo ob sebi olajšava za storilca, sicer je pa v §-u 474. itak določena strožja kazni (za opuščeno naznanitev ali za nakup) in je razširjevalna razlaga Herbstova v kazenskem pravu dogmatično izključena. Za Herbstov nazor pač govori še nadalje dejstvo, da je v §§ 476. in 477. zopet posebej urejen primerljaj opuščene naznanitve in slučaj nakupa, toda zopet je omenjati, da je kazni v §§ 473., 476. in 477. povsem enaka in da sta oba paragrafa zopet povsem samostojna, in zato širša določba §-a 476. vsebuje tudi ožjo §-a 477.

Književnost se sicer v to razlikovanje podrobnosti ni spuščala, omenja skupino §§ 471. do 477. samo mimogrede²⁾ in tudi pravosodje nima tozadevnih podrobnih odločb.

¹⁾ Dr. Eduard Herbst: Handbuch des allgemeinen österr. Strafrechtes, 5. izdaja, II. del, stran 201 (komentar).

²⁾ Tako zlasti Lamach: Grundriss des österr. Strafrechtes 4. izdaja, stran 95 in Stoos: Das österreichische Strafrecht, II. izdaja, navaja samo §§ 471 do 477, ne govori pa o njih medsebojnem razmerju.

Pač pa je omenjati, da kak nakup blaga ali že ponudba postane sumljiva naknadno, ko se pozvejo nove sumljive okoliščine, ali glede osebe ponujalca, oziroma prodajalca, ali glede stvari. Glej tudi Lamasch str. 95. (Grundriss), ki citira odločbo z dne 15. januarja 1910. Odločba c. kr. vrhovnega kasacijskega dvora z dne 15. januarja 1910 Kr IX 169/9, Zb. 3724 se v tem oziru glasi: Predpisi §§ 473. in 476. zahtevajo naznanitev tudi od onega kupca, ki je glede poštenosti prodajalčeve pridobitve šele naknadno prišel v dvom.

Ta odločba se poziva na § 54/1 obrtnega zakona (5. februarja 1907, št. 26 drž. zak.), ki se glasi: Na kateri način imajo imetniki starinarskih in zastavljalnih obrtov . . . voditi svoje knjige in kateremu redarstvenemu nadzorstvu o obsegu in načinu svojega obrta se imajo podvreči, to je prepuščeno naredbenemu potu.

III.

Domnevno stališče novega kazenskega zakona.

Naš kazenski zakon iz leta 1852. je že v mnogih točkah zastarel. Pripravlja se že več desetletij novi zakon, o čemer pričajo razni osnutki novega kazenskega zakona: Glaserjev, Pražakov, Schönbornov in zlasti novi osnutek iz leta 1909. z dodatnim predelkom komisije za justične predmete o reformi kazenskega prava in poročilom vseučil. prof. dr. H. Lamascha iz leta 1913.

Vobče se ne da prikrivati, da ima veljavni zakon vsaj deloma prav stroge določbe. Zlasti če se k temu uvažujejo določbe zasebnega prava, po katerih more dobroverni pridobitelj na premičninah pridobiti lastninsko pravico tudi takrat, če je neposredni prednik sam ni imel. in če je ta prednik posedoval razpečano blago, katero mu je lastnik le posodil, ali zaupal v hrambo, ali iz kakega razloga koli (§ 367. o. d. z., čl. 306. trg. z.).

Seveda se mora tudi bodoči zakon posluževati naravnih sredstev: 1. obveznosti naznanitve sumljivega ponuditelja in blaga; 2. prepovedi nakupa in vzastavovzetia sumljivega blaga.

Pač pa more novi zakon prinašati olajšave in omejitve splošne obveznosti vseh državljanov na nekatere posebne osebe, in istotako tudi morebiti na nekatere posebne predmete. Po novem osnutku je število postopkov zmanjšano.

1. Nova osnutka h kazenskemu zakonu sta namreč število paragrafov od sedanjih osem zmanjšala na dva in sicer z nastopnim besedilom:

a) V XXXII. poglavju pod skupnim nadpisom: Prikrivanje, pospeševanje in neposrednim nadpisom: Pridobitev sumljivih reči (§§ 411. do 415.) določa § 415.:

1. Kdor tujo reč spravi na-se, jo vzame v zastavo ali sodeluje pri njenem razpečavi

ali zastavitvi, čeprav bi po okoliščinah moral priti v dvom, da je reč pridobljena na kak, s kaznijo prepovedan način, se kaznuje z jetniščem ali z zaporom do treh mesecev ali z globo do 1000 kron.

2. Opetovano kaznovani storilec se kaznuje z jetniščem do 6 mesecev.

b) Končno določa § 477. v XXXVII. poglavju med takozvanimi naredbenimi prestopki z neposrednim nadpisom: »Opustitev zadržanja sumljivega prodajalca«:

Kdor namenoma ali malomarno a) pri trgovanju z rabljenimi predmeti ali pri obratovanju zastavarskega obrta b) opusti zadržati osebo, ki ponuja kako reč v nakup ali zastavitev pod sumljivimi okoliščinami ali staviti ponuditelja, kadar se ne more zadostno izkazati, pred javno oblast, se kaznuje z jetniščem ali z zaporom do 4 tedne ali z globo do 300 kron.

Kdor bi sebe ali bližnjega sorodnika izpostavil nevarnosti, ni kazniv.

Razmerje med novimi in starimi določbami je torej nastopno:

1. V obče je novi zakonski osnutek sprejel stališče dosednjih kazenskih določb a) §-a 476. k. z. — v §-u 477. glede opuščene obvezne naznanitve sumljivega razpečevalca in b) §-a 477. k. z. — v §-u 415. glede nakupa ali zastavljanja sumljivega blaga.

2. Nakup blaga, sumljivega po okoliščinah (iz stvari same ali iz osebe prodajalca) je kakor dosedaj splošno prepovedan in je vsakdo kazniv, kdor kupi ali v zastavo vzame sumljivo blago, obrtnik kakor neobrnik.

3. Po §-u 477. k. z. je mogel biti sodelovalec pri kupčiji (storjeni namenoma) sumljivega blaga kazniv samo v zmislu §-a 5. kot zavajalec, pomočnik — udeleženec, — po novi določbi je posredovalec istotako storilec kakor prodajalec sam; to dejstvo je torej raztegnitev nasproti sedanjemu stanju.

4. Opetovano kaznovanega kupca sumljivega blaga zadene večja kazen; slično določbo nahajamo v §-u 472. k. z. glede starinarjev dosedaj.

5. Kake posebne določbe glede oseb, namreč starinarjev, trgovcev z dragocenostmi in lepotninami, zlatinarjev in srebrnarjev, nadalje glede blaga kakor dragocenosti, zlatnin in srebrnin, glede litega zlata, glede nakupa od nedoraslecev v novem osnutku več ni; vse te osebe in reči so vsebovane že v splošni določbi o nakupu za vse.

6. Pač pa nahajamo mnoge omejitve glede obvezne naznanitve sumljivega ponuditelja in stavitve pred pristojno oblast.

- a) Obveznost je omejena v osebnem oziru samo na:
- α) trgovino z rabljenimi predmeti (to so predvsem starinarji);
 - β) poslovanje v zastavljalnici (pač samostojno poslovanje, ne že poslovanje podrejenega uslužbenca, ki ima vprašati gospodarja ali predstojnika), tako, da torej izven teh izrečno navedenih obrtnikov za druge navadne osebe več ne obstaja kazensko odgovorna obveznost obnove.
- b) Pa tudi pri imenovanih obrtnikih je zajamčena nekaznivost onemu, ki bi sam sebe ali kake bližnje sorodnike z naznanitvijo spravil v nevarnost kazni.

To so olajšave novega osnutka nasproti dosedanjemu stanju.

7. Končno je kazni v obeh slučajih znatno zvišana, kakor razvidno iz primerjanj:

- a) §§ 774., 475. k. z. globa 100 do 200 K = 10 do 20 dni zapor;
 - b) po §§-ih 473., 476. in 477. globa 50 do 200 K = 5 do 20 dni zapor.
- ad a) Temu nasproti imamo v §-u 415. jetnišče ali zapor do treh mesecev ali globo do 1000 K; v slučaju povratka jetnišče do 6 mesecev;
- ad b) v §-u 477. jetnišče ali zapor do 4 tednov, oziroma globo do 300 K, ki pa seveda zadeva samo trgovce-strokovnjake.

7. Tako v starem kakor v novem pravu tvorijo navedene kršitve zakona le prestopki, kajti po §-u 2. osnutka so prestopki oni kaznivi čini, za katere je določena kazni na prostosti do 6 mesecev (torej jetnišče ali zapor do 6 mesecev, ker ječe pod 6 mesecev ni), v globi pa je meja kazni za prestopke 2000 kron, vendar z enim pridržkom, namreč ako kaznivi čin ni označen izrečno kot pregrešek, katere označbe pa v naših slučajih ni.

8. Nagibi k §-u 415. se izrečno pozivajo na določbe §-a 477. k. z. in nagibi k §-u 477. istotako na stališče §-a 476. k. z. z izrečno omejitvijo obveznosti le na osebe, ki trgujejo z že rabljenimi predmeti ali so zaposlene pri obratu zastavarskega obrta.

9. Obe novi določbi pa ste samostojni in je kazniv:

- a) po §-u 477. obveznik, ki sumljivega ponudnika ne naznani;
- b) kupec sumljivega blaga pa, čeprav tudi on ni naznanil sumljivega ponudnika, se kaznuje samo po §-u 415. in ne zaradi dvojnega prestopka po §§-ih 415. in 477., tako, da Herbstov že navajani nauk k §-u 475. k. z. ni sprejet tukaj, kakor ni priznan v starem zakonu.

Nekoliko narodno-gospodarske bilance za leto 1913.

Priobčil J. Skalar.

(Konec.)

E. Dobra letina.

Znano je, da je imela naša monarhija leta 1912. izvanredno dobro letino, t. zv. rekordno, letino in tudi leto 1913. se sme prištevati k srednje dobrim letinam. Pri poglavitnih žitnih vrstah: pšenici, rži, ječmenu, ovsu in koruzi se je pridelalo leta 1913. — 235·66 milijonov q proti 239·7 milijonov q leta 1912. in 217·5 milijonov q povprečnega doneska v zadnjih desetih letih. Vsled zadnjih dobrih letin je mogla monarhija kriti skoraj vso svojo potrebo iz lastnega. Navzlic temu, da se je vsled slabe ogrske tozadevne letine leta 1912. moralo uvažati precej koruze, je znašal skupni uvoz žita in moke v označenem letu le 8·1 milijon q, v trgovski vrednosti 119·5 milijonov kron. Izvozilo pa se je žita in moke 4 milijone q v vrednosti 116·6 milijonov kron. Do novembra leta 1913. se je uvozilo 6·2 milijonov q v vrednosti 80·8 milijonov kron, izvozilo pa 3 milijone q v približni vrednosti 70 milijonov kron. Naša trgovska bilanca v tej panogi narodnega gospodarstva je tedaj ugodna.

Tudi v prometu z Ogrsko se zrcali naša dobra letina. Medtem ko je znašal še leta 1911. žitni uvoz iz Ogrske nad 16¹/₂ milij. q v vrednosti 324·2 milijonov kron, padel je leta 1912. na 13·8 milijonov q v vrednosti 297 milijonov kron in je znašal v prvih desetih mesecih p. l. le 8·6 milijonov q v vrednosti 197·6 milijonov kron.

Vendar pa kvaliteta naše letine ni tako izvrstna kot kvantiteta. Zanimive so tozadevne številke dunajske produktne borze, ki je cenila 50 kg:

	pšenice	rži	ječmena	ovsa	koruze
povprečno meseca					
septembra na	11·95	8·67	9·31	8·70	8·72
koncem leta „	12·05	8·75	9·20	8—	8—
povprečna letna cena	12·32	9·48	9·80	9·55	8·30
razlika v primeri s					
prejšnjim letom	— 0·37 —	1·32 —	0·87 —	1·47 —	1·34

Vseeno se pa mora konstatirati, da so današnje cene navzlic znižanju boljše kot so bile pred vpeljavo zvišane carinskega varstva. Kriza in pomanjkanje denarja na rentabiliteto kmetijstva nista vplivala. Povprečna vrednost letine na podlagi zgornjih cen znaša namreč:

leta 1913.	3854·52 milijonov kron
„ 1912. (rekordna letina)	4040·72 „ „
„ 1911. (kvalitativno izvrstna letina)	3807·24 „ „
in povprečna vrednost v dobi 1901—1910	3163·72 „ „

F. Bombaževinska industrija.

Ta industrija je v pretečnem letu pač največ trpela. Vzrok leži v glavnem v forsiranju produkcije, ki ni bila v pravem razmerju s prirastkom prebivalstva. Dasi se je slednje pomnožilo v zadnjem desetletju samo za 10%, se je zvišalo število vreten od 4 milijonov na 5 milijonov ali

za 25%. Enako je narastlo število tkalskih stolov od 140.000 na 160.000 ali za 18%. Na ta način je produkcija morala prehiteti konzum.

Z ozirom na neugodni položaj so tedaj predilnice zmanjšale svojo produkcijo za 38% in so namesto 390 milijonov pudov leta 1912., v pretečnem letu producirale le 340 milijonov pudov. Vendar so mogle oddati le 300 milijonov pudov tkalnicam. Velike množine — seveda za nizko ceno — so tudi izvažale predilnice v inozemstvo. Tkalnice pa niso mogle produkcije organizacijskim potom primerno zmanjšati, ker jim tega nenakost naročil in odjemalstva ni pripustila. Pač pa so od slučaja do slučaja obustavile svoj obrat, da tako zenačijo produkcijo s konzumom.

Izvoz na Balkan je seveda trpel vsled vojne, vendar je Turčija navzlic zapletljajem redno plačevala in bila sploh izvrstna odjemalka. Naravno je tedaj, da jo hočejo tvornice tembolj pritegniti nase.

Leto 1914. more postati po sedanjih znakih nekoliko boljše, posebno glede modnih predmetov.

G. Sladkorna industrija.

Medtem, ko je bila letina v kampanji 1911/12 jako slaba, je morala sladkorna industrija Avstro-Ogrske v kampanji 1912/13, ki sega do konca avgusta in tedaj po večini v leto 1913., obdelavati dozdej najvišjo množino sladkorne pese (127,308.000 q proti 78,856.000 q leta 1911/12). Sladkorja se je pridobilo 19,016.000 q proti 11,456.000 q v kampanji leta 1911/12. Produkciji odgovarja tudi izvoz v inozemstvo in konzum v tuzemstvu. Rafinade se je izvozilo v kampanji 1912/13 za 8,232.000 q (za 4807 q več kot v prejšnji dobi), kar znači doslej najvišjo številko. Surovega sladkorja pa se je izvozilo 1,722.000 q ali za 398.000 q manj kot v kampanji leta 1911/12. Od te množine je izvažala največ Ogrska in 96% se je izvozilo na Angleško. Zanimivo je, da je bil izvoz v Turčijo navzlic vojni za 80% večji in da je tudi izvoz na Angleško izreden, saj se je izvozilo le l. 1907/08 več surovega sladkorja (2,916.000 q proti 2,914.000 q). Izmed drugih držav, v katere se je zvišal uvoz, pridejo v poštev: Vzhodna Indija, Levanta, Švica, Severna Amerika, Grška, Romunija, Bolgarija, Tripolis in Argentinijska. Inozemstvo je sprejelo v konzum 6,750.000 q sladkorja proti 5,800.000 q v prejšnji kampanji. Sladkorne cene so bile od januarja do julija iste, avgusta meseca pa so se znižale sorazmerno s ceno surovega sladkorja.

H. Naša trgovinska bilanca leta 1913.

Omenil sem že, da se je zmanjšal v zadnjem letu pasivum naše trgovinske bilance. Vendar nas to dejstvo samo ne more poprej razveseliti, predno nismo preskusili, kje leži vzrok zmanjšanja. Rezultat ni razveseljiv. Naš pasivni saldo je znašal namreč v prvih enajstih mesecih preteklega leta 530.1 milijona kron proti 773.4 mili-

jonov kron v isti dobi leta 1912. Zmanjšal se je tedaj za 243.3 milijonov kron ali približno 30%. Vzrok leži v zmanjšanem uvozu (— 180 milijonov kron) in v povečanem izvozu (+ 63.5 milijonov kron). Številke uvoza (3247.5 proti 3067.7 mil. kron) in izvoza (2474.1 proti 2537.6 milijonov kron) nam kažejo jasno, da leži vzrok zmanjšane pasivnega salda v zmanjšanem uvozu. Ako pa se uvaža manj surovin kot v normalnih časih, je to dokaz, da tuzemske tvornice nimajo dovolj dela in naročil. To dejstvo je pri letošnji bilanci brezdvomno opaziti. Enako je s fabrikati, kar znači oslabljenje konzumne zmožnosti in splošno stagnacijo gospodarskega delovanja. Zvišan izvoz pa ima svoj vzrok v nadprodukciji naše industrije, ki je bila primorana svoje velike zaloge sprazniti za vsako ceno med svet. Seveda je prišla na ta način naša država v nove kupčijske zveze z inozemstvom, in če bodo te zveze trajne, pride letošnje podcenjevanje sčasoma tudi naši trgovski bilanci v prid.

Narodno-gospodarski odnošaji v Albaniji.

Poroča J. Skalar.

Diplomatje so ustvarili ob Adriji novo državo — Albanijo, ki je dobila v zadnjih dneh tudi svojega kneza. Države, ki so bile iz političnih ozirov interesirane na tej ustanovitvi, so pa začele — že v podkrepljenje svojih zahtev po tej novi državi — misliti tudi na to, kako bi domači trgovini in industriji v novi deželi pripomogle do uvoza, veljave in naselitve. Ustanovila so se razna »albanska društva«, ki so imela namen, proučevati razmere v Albaniji in olajšati domačim interesentom pot tja doli. Tudi Avstrija ni v tem oziru zaostala — saj je bila na ustanovitvi Albanije najbolj interesirana — in zanimanje, ki se je gojilo poprej le v našem zun. ministrstvu, je prešlo tudi med naše trgovce in industrialce. Posebno nižje-avstrijsko obrtno društvo je začelo z uspešnim delovanjem in je ustanovilo poseben oddelek vzorcev za to novo »obljubljeno deželo«. V koliko je pa to upanje upravičeno, naj posnamemo iz predavanja, ki ga je imel inženir Steinmetz iz Sarajeva dne 16. februarja t. l. v društvu avstrijskih narodnih gospodarjev o narodno-gospodarskih odnošajih v Albaniji.

Albanija se deli v topografičnem oziru v dva dela: notranje gorovje in obrežno ravnino. Dasi je pa tudi v notranjosti dežele nekaj ravnine, vendar je pripravn samo za živino — in ne tudi za žitorejo. A živinoreja je na jako nizki stopinji in le Kucovalahi so se povzpeli na nekoliko višje stališče. Dejstvo, da je kmetijstvo na tako nizki stopinji in da je izborna Kosovo polje prešlo v last Srbije, povzroča že zdaj med prebivalstvom pomanjkanje in lakoto.

Gozdov je v Albaniji malo; v južnem delu sploh nič, v severnem nekaj, ki pa zdaleka ne dosega krasnih

in velikanskih bosanskih gozdov. Pa še pri teh je radi pomanjkanja komunikacij izkoriščanje skoro nemogoče, ne glede na čudne posestne razmere. Te so povsem neurejene, in če trdi posameznik, da je gozd njegova last, s katero sme poljubno nazpolagati, bo trdil rod, da gredo te pravice njemu in nasprotno.

Rudokopovni v Albaniji, dasi so že stari Rimljani tam pridobivali srebro. Vendar je mnogo sledov in dokazov, da se nahajajo tako raznotere žlahtne rude kakor tudi premog v obilni množini. Seveda čakajo na primerno izkoriščanje od strani bodočih generacij ali pa tujcev.

Iz vsega tega je razvidno, da bo notranjost dežele tudi še v bližnji bodočnosti »terra incognita« in da bo treba neizmerne truda ter velikanskih investicij, ako se bo hotelo doseči njeno primerno izkoriščanje.

Boljše so razmere v ravnini, ob obrežju. Zemlja je izredno rodovitna, vendar povzročajo neodtekajoče se vode močvirja in ž njimi neprijetne posledice, mrzlico, slabo pitno vodo itd. Kmetijstvo je na jako nizki stopinji, brezbrizni in leni prebivalci se poslužujejo najenostavnejših orodij. Razentega ni zemlja po veliki večini ($\frac{2}{3}$) niti obdelana. Po večini so tedaj pašniki, ki bi bili za živinorejo lahko izborne važnosti. Najvažnejši pridelek kmetijstva sta koruza in olive, vendar je olje iz slednjih vsled nenapredovanja v fabrikaciji jako slabo. Ostali pridelki kmetijstva pa nikakor ne zadostujejo za potrebe dežele in se morajo uvažati. Dasi je dovolj rodovitne zemlje na razpolago, vendar je dandanes Albanija navezana na uvoz najrazličnejših pridelkov. Vzroki leže v že omenjeni brezbriznosti, v pomanjkanju prebivalstva (delavnih moči) in v zamotanih posestnih razmerah. Večina zemlje je v posesti raznih begov, ki jo dajejo proti primerni odškodnini ($\frac{1}{3}$ letine) v najem. Toda najemniki ne podedujejo pravice do najemnine kakor v Bosni, temveč so na milost in nemilost izročeni svojim gospodarjem, ki jih ob vsaki priliki in iz najmanjšega vzroka lahko prepode od borne domačije. Ni jim tedaj mnogo na tem ležeče, da povečajo množino pridelkov in kvaliteto istih, za bega — nočejo delati. Končno pa je vzrok zaostatka veliko pomanjkanje denarnih sredstev. Kreditne razmere so silno žalostne in 40 do 60% obresti na posojila so povsem navadne. Za denarne zavode bi bilo tedaj dovolj plodonosnega posla.

Vendar se ne sme zanikati, da so naravni pogoji za kmetijstvo ob obrežnih ravninah veleugodni. Zemlja je izredno rodovitna in za razne vrste kmetijskih pridelkov naravnost idealna. Predvsem prospevajo žito, riž, bombaž, vino in sadje. Pri racionalnem gospodarstvu bi se tukaj dalo izredno veliko napraviti in ne bi nam bilo treba uvažati sadja celo iz daljnih prekomorskih dežel. Ako bi se ustanovile moderne tovarne za pridobivanje olja, bi se gotovo izborna obrestovale; istotako bi primerno gojenje tobaka lahko dona-

šalo deželi lepe dobičke. Kakor je notranjost dežele vsled velike množine hrastovega drevja velike važnosti za svinjerejo, so obrežne ravnine jako prikladne za govedo- in konjerejo. Tudi za gojitev perutnine je dežela izredno ugodna.

Seveda dežela v sedanjem stanju ne nudi preveč veselja za nalaganje denarja in špekulacijo. Treba bi bilo predvsem velikanskih melioračnih del, zgradb kanalov, komunikačnih sredstev itd. V to pa Albanci sami niso zmožni in bodo morali to nalogo, radi ali neradi, prepustiti tujcem. Vesti, da je ljudstvo proti naseljevanju tujcev in proti prodaji zemlje istim, niso resnične; nasprotno bi posestniki radi prodali del svoje zemlje tudi tujcem, saj jim dozda donša bore malo.

Ako sta kmetijstvo in živinoreja zaostala, se more v isto s podvojenim poudarkom trditi o industriji. Razen par parnih mlinov v bližini Drača in Skadra in ponižnih parnih žag ne najdemo nobene industrije. In pri tem ima dežela v obilici izbornih vodnih sil! Izrabljanje teh ter povzdiga dežele je tedaj naloga bodočnosti!

Prometna sredstva v Albaniji so izredno pomanjkljiva. Nobenih železnic, malo cest. Skoro neverjetno je, da so le tri izpeljane ceste, in če so le ozke steze. Turčija pač ni ničesar storila za to svojo deželo! Za promet skrbe le tovarne mule in da je slika zanimivejša, se prikažejo tuptam tudi dvokolnice. Namesto telefona, ki je v sedanjem stanju Albanije nepotreben, bi bilo pač umestnejše, skrbeti najpoprej za dobre komunikacije. Kar velja o cestah, velja tudi o mostovih, ki sta v celem d v a ! ! Številne reke se morajo prebroditi ali pa se mora »trudni popotnik« prevažati s čolnom! Naprava železnic bo morala biti tedaj najpomembnejša naloga novi državi in bi bila najvažnejša železniška zveza med Dračem in Valono ter ona med Sv. Ivanom Meduvanskim in Skadrom (40 km). S tem bi bil odprt najvažnejši in najrodovitnejši del Albanije prometu, svetu. Enako slab je promet po morju; dobrih pristanišč iščeš danes zaman. Še le po raznih preddelih bi lahko St. Quaranta in Sveti Ivan postali izborni pristanišči. V to pa je treba denarja in zopet denarja!

Albanska trgovina je dandanes radi gospodarske zaostalosti zelo majhna, takorekoč v povojih. Polovico vsega izvoza tvori olivno olje, izvažajo pa se tudi še kože in volna. Dasi je dežela rodovitna, vendar je celo glede moke navezana na uvoz. Prvo mesto pri uvozu pa zavzemajo izdelki tekstilne industrije, sledi jim moka, sladkor in kava. Trgovska bilanca je zelo pasivna, dasi bi vsled naravnega deželnega bogastva bila lahko aktivna. Največ (45%) je dozda uvažala Avstro-Ogrska, vendar se je to odstotno razmerje v zadnjem času na korist — Italije spremnilo, dasi baje italijanski trgovec ni nič kaj priljubljen in so Albanci zelo konzervativni. Sin kupuje tam, kjer je kupoval oče: pri Avstriji!

Najvažnejša trgovska središča v Albaniji so Skader, Drač in Valona. Drač ima vsled svoje ugodne geografične lege prihodnost kot prvo trgovsko mesto albansko. Njegova bodočnost se kaže tudi v tem, da si je izvolil novi knez ravno to mesto za svojo rezidenco. Ako se bo pristanišče uredilo primerno modernim zahtevam in ako se bodo izpeljale projektirane železnice, je njega procvit zasiguran.

Avstro-Ogrska je v prvi vrsti poklicana igrati v gospodarskem oziru prvo vlogo v Albaniji. Seveda bo treba premagati mnogo druge inozemske konkurence, kar ne bo težko, ako se bodo avstrijski trgovci otresli dosedanje ozkosrčnosti. Brez rizika ni dobička! V tem oziru nas daleko nadkriljujejo drugi narodi in temu dejstvu se moramo tudi zahvaliti, da Italija z nami tako uspešno konkurira. Ako pa hočemo izrabi naravna albanska bogastva, moramo biti pripravljeni na velike denarne investicije. Z ozirom na predstoječa izvajanja je brezdvomno, da se bo primerno visok in previdno vporabljen kapital jako visoko obrestoval!

Raznoterosti.

Nove deželne doklade. Vedno novi davki! Trговец se že s strahom sprašuje, kedaj bo konec izžemanja produktivnih stanov. Leto 1913, leto gospodarske in denarne krize, leto konkurzov in falimentov, je komaj minilo in trgovca je navdalo upanje na boljšo bodočnost, ko ga zopet zadevajo nova težka bremena. Mali finančni načrt je uveljavljen; osebna dohodnina in deloma davek na žganje sta zelo udarila na trgovca. In zdaj še zvišane deželne doklade na obrtni davek in užitnino. 35 odstotkov več kakor poprej pri obrtnem davku, pri užitnini pa celo 105 oziroma v Ljubljani 174% več! Trгоvcu, ki ima hišo in zemljišča, se tudi zvišajo doklade za 150%, torej se sploh vsi mogoči davki, direktni in indirektni zvišajo ob času, ko je trговец sam pomoči potreben in se še ni opomogel od udarcev gospodarske krize. Kaj naj storimo? Protestirali bi in sicer soglasno brez izjeme, protestirali ostro, toda protest je prepozen, zakon o zvišanju doklad je že sankcioniran. Molči in plačaj! Da, stori tako, toda kako dolgo, ne moreš vedeti. Kadar te bo zadušilo, bo tudi konec plačevanja davkov in deželnih doklad, potem naj bodo srečni oni, ki te do krvi pritiskajo!

Zvišanje doklad je trgovce najbolj presenetilo. Kar naenkrat je bila predloga tu, z mrzlično naglostjo se je obdelala v deželnem zboru in stopila v veljavo že s 1. marcem. Kakor vihra je naenkrat završalo in zdaj stojimo že pred sklenjenim dogodkom O da, navni ljudje trdijo: trговец bo prevladal davke na konsumente. Tako se res najlože izogne davkom, toda tako morejo govoriti le ljudje, ki jim trgovske razmere niso znane. Nikjer drugod ni toliko konkurence kakor pri trgovcih in iti nad konkurenčno ceno se pravi, samemu sebi vrat zaviti in popolnoma izgubiti odjemalce. Nepregledna škoda zadene trgovce z novimi davki in to ga bo morda spametovalo, da se bolj zanima za zakonodajne zastope, kjer pravzaprav niti zastopan ni. Napaka ali recimo naravnost greh je pri teh zastopih, da prav nikoli ne vpoštevajo razmer posameznih stanov, kadar nalagajo davke ali sklenejo druge zakone. Gledati moramo torej na to, da dobimo v javnih zastopih ljudi, ki bodo poznali naše potrebe in jih ob takih prilikah tudi vpoštevali. Sicer ne bo za trgovca nikoli bolje in bo ravno on tista citrona, iz katere se še vedno da izprežati kak nov davek. Sicer prepozno, toda

vendar ogorčeno protestiramo proti zvišanju, obenem pa tudi proti diferenciranju doklad med realnimi in direktnimi davki!

*

Pristojbine za pisma v prometu z Albanijo. Od 1. februarja t. l. znaša pristojbina za pisma s c. kr. poštnimi uradi v Albaniji (Drač, Sv. Ivan Meduvanski, Santi Quaranta, Skader in Valona) samo 10 vinarjev (v prometu iz Albanije 10 centimov) za vsakih 20 gramov.

*

Vpeljava direktnih tarif v prometu z Dalmacijo. S 1. februarjem t. l. je stopila v veljavo tarifa za direktni prevoz tovarnega blaga od avstrijskih postaj do dalmatinskih pristanišč in sicer po poti čez Trst. Na ta način je omogočen direktni promet od avstrijskih postaj do imenovanih pristanišč, s katerimi imajo Avstrijski Lloyd, Dubrovniška parobrodna delniška družba in Avstrijska parobrodna delniška družba „Dalmatia“ redne zveze. Pristanišča, ki pridejo tukaj v poštev, so razdeljena v šest vrst. Podrobni podatki so razvidni iz „Naredbenika za železnico in plovbo“ z dne 29. marca t. l.

*

Pisemske brzojavke v prometu z Ogrsko in Bosno-Hercegovino so se vpeljale za poskušnjo 1. marca t. l. Pisemske brzojavke, ki so oddane v Avstriji (ozir. na Lichtensteinskem) in so namenjene v označene dežele, so podvržene v splošnem določilom, ki so veljavna za promet teh brzojavk v Avstriji. Pristojbina znaša 2 vinarja za taksno besedo, najmanj pa 60 vinarjev za eno brzojavko z določbo, da se poviša na zgoraj tako, da je število deljivo z 10. Oni poštne uradi na Ogrskem in v Bosni-Hercegovini, ki smejo sprejemati take brzojavke, so navedeni pri vseh poštah in brzojavnih uradih. Tudi poskusna uvedba pisemskih brzojavk v prometu z Nemčijo je že v principu določena in se bo v kratkem razglasila.

*

Volitve delegatov in namestnikov za občni zbor deželnega urada splošnega pokojninskega zavoda za nameščence v Trstu se bodo vršile v nedeljo 29. marca 1914 od 8. ure zjutraj do 12. ure popoldne v prostorih deželnega urada v Trstu, Via della Caserma, št. 4, II. nadstropje.

V teh prostorih bo tudi volilni imenik na vpogled udeležencem od 1. marca 1914 naprej vsak dan od 8. ure zjutraj do 3. ure popoldne, izvemši nedelje in praznike. Prepis volilnega imenika bo tudi na vpogled pri agenturi v Ljubljani pričenši z gori navedenim dnevom.

Slučajne reklamacije sprejema podpisana komisija pri deželnem uradu do 15. marca 1914.

Aktivno volilni pravico imajo vsi delodajalci in delojemalci, ki so zavarovani pri deželnem uradu, pasivno pa samopravni člani pokojninskega zavoda.

Vsak volilec ima samo en glas.

Voliti se sme samo z uradnimi glasovnicami, z zelenimi za delodajalce in z belimi za nameščence.

Glasovnice izda volilna komisija in jih pošlje tudi za nameščence delodajalcem, kateri jih morajo v zmislu § 41. poslovnega reda vročiti nemudoma svojim uslužbencem.

One glasovnice, katerih ni bilo mogoče dostaviti, se morajo vrniti volilni komisiji; te glasovnice pa lahko zahteva volilec od imenovane komisije, ako se legitimira. Duplikate poškodovanih ali izgubljenih glasovnic izdaja tudi volilna komisija; volilci, kateri ne dobe glasovnice, jo lahko zahtevajo istotako od volilne komisije.

Na vsako glasovnico se mora napisati toliko imen, kolikor delegatov je treba izvoliti v dotičnem volilnem razredu. Glasovnico izroči volilec osebno volilni komisiji na dan in ob času, ki je določen za volitve, ali pa jo pošlje komisiji frankirano po pošti tako, da dospe ob času glasovanja.

Delodajalci volijo lahko potom pooblaščenca, kar pa morajo naznaniti deželnemu uradu.

Število delegatov, katero se ima izvoliti, je razdeljeno sledeče :
po 4 v kategoriji delodajalcev in delojemalcev veleindustrije in obrta (B).

po 10 v kategoriji trgovine in prometa (C).

po 4 v kategoriji prostih poklicev, kmetijstva in gozdarstva (D & A).

Smatralo se bode namestnikom delegatov one kandidate, ki dobe za izvoljenimi delegati največ glasov.

*

Iz lastne izkušnje ve vsak trgovec, kako zelo se je slovenskim odjemalcem priljubila Kolinska kavna primes. Ne da se pa tajiti, da je še marsikatera slovenska rodbina, kjer je še ne rabijo, dasi je Kolinska kavna primes najboljši in obenem edini pristno domači kavni pridatek; to pa iz enostavnega vzroka, ker tega dejstva ne vedo. Slovenskih trgovcev dolžnost je, da povedo onim svojim odjemalcem, ki Kolinske kavne primese še ne kupujejo, da je ta kavni pridatek izdelek Kolinske tovarne, akcijskega podjetja našega trgovstva, najboljše in edino pristno blago te vrste.

*

Napovedi za osebni in rentni davek za leto 1914 je letos vložiti v času od 15. marca do 15. aprila. Pri tej priliki opozarjamo čitatelje na določbe nove davčne novele k osebnim davkom in na olajšavo povodom amnestije, katere pojasnila so dobro razložena v treh letošnjih številkah našega lista. Pripomnimo zlasti, naj uvedejo trgovci redno knjigovodstvo, s katerim bodo lahko vedno dokazali svoje dohodke in jim ne bo treba odgovarjati na nadležne pomisleke. Smo zato, da napovedo resnične dohodke tudi oni, ki so jih morda že leta in leta zatajili. Letos se ne more nikomur nič pripetiti, ker velja generalni pardon za vse grehe preteklosti; niti naknadnega davka ni treba plačati. Priti v kazensko preiskavo, za katero so se predpisi precej poostriili, ni nič prijetnega, ker pri veljavnih strogih kaznih gre kazenski znesek kaj kmalu v tisoče. Ker se bo odslej tudi bolj strogo gledalo na pravilnost napovedi, je bolje, da se davkoplačevalec ne izpostavlja nevarnostim. Obstoji sicer mnenje, da se vsakega obdači za več kakor napove in da je zato bolje manj napovedati, toda to mnenje je popolnoma napačno. Za odmero davka obstoje gotovi predpisi, katerih se mora držati tako uradništvo kakor cenilne komisije in na odmero postopanje prav nič ne vpliva, če je davčni zavezanec vložil nizko ali visoko napoved.

*

Neopravičeno očitiranje insolventnosti — razžaljenje časti. Najvišje sodišče na Dunaju je pred kratkim obravnavalo o ničnosti pritožbe, ki jo je dvignila generalna prokuratura v varstvo zakona, in je izdalo razsodbo, ki jo bo trgovstvo vzelo z zadovoljstvom na znanje. Svoje dni je vzbudila razsodba nekega dunajskega okrajnega sodišča, s katero je bil obtoženec, ki je neki trdkri neopravičeno očitil insolventno, oproščen, nemalo začudenje. Šlo je za ta-le slučaj: Potnik B. je v kavarniški družbi trdil, da je postala toženka s 700.000 K insolventna in je naprosil nekega slučajno navzočega časnikarja, da to sporoči s'rokovnemu časopisu v Berlin. Berlinski časopis je priobčil vest o insolventnosti trdkre in razni tu- in inozemski časopisi so mu sledili. Ta vest pa je bila napačna. Časnikar je tedaj preklical svoje poročilo, trdkra pa je tožila povzročitelja neosnovanega natolcevanja, omenjenega potnika B. radi razžaljenja časti. Potnik se je zagovarjal pred sodiščem s tem, da se je za časa lanske gospodarske krize govorilo o denarnih težkočah raznih trdkri in da ni hotel razžaliti trgovske trdkre. Okrajno sodišče je tudi oprostilo B. češ, da ni izrekel svoje trditve o insolventnosti z namenom, očitati trdkri krivo ali nepošteno dejanje, ampak da je hotel s svojimi besedami le označiti novo žrtev nastale gospodarske krize.

Deželno sodišče ni pritrdilo vzklicu trdkre in je potrdilo oprostilno razsodbo prvega sodišča. Svoje stališče je podkrepilo med

drugim tudi s tem, da očitiranje insolventnosti samo na sebi ne vsebuje razžaljenja časti, ampak je to odvisno od načina, kako se je izrekel ta očitek. V tem slučaju se pa obtoženec o vzrokih insolventnosti ni izrekel, priče so imele le vtis, da leži vzrok v splošnih gospodarskih odnošajih. Pri tem se je izrekel deželno sodišče, da more očitiranje insolventnosti povzročiti materično škodo, razen tega pa tudi škodovati časti in socialnemu stališču po nedolžnem za insolventnega označenega. Ker pa nima obstoječa postava nobenih določil za ogroženje časti in družabnega stališča, se je morala izreči omenjena razsodba.

Kakor že omenjeno, je povzročila ta oprostilna razsodba med trgovstvom veliko razburjenje. Raznotere stanovske korporacije so protestirale proti takemu naziranjju in so razentega opozorile justično ministrstvo na omenjeni slučaj. Zastopnik trdkre je pa napravil na generalno prokuraturo obširno vlogo s prošnjo, da ta vloži primerno ničnostno pritožbo. To se je tudi zgodilo in najvišje sodišče je izrekel, da sta bili razsodbi okrajnega in deželnega sodišča protipostavni.

Zanimivi so vzroki razsodbe najvišjega sodišča. To pravi: Pravilno je, kar je trdkri deželno sodišče, da se mora pri izjavi, kakršna je inkriminacija, gledati tudi na postranska dejstva, na namen izjave, dalje na vtis, ki ga napravi izjava na one, ki o njej zvedo. Obe sodišči pa nista polagali nobene važnosti na to, da je obtoženec naprosil časnikarja, brzojaviti vest o insolventnosti berlinskemu časopisu, t. j. sporočiti jo potom časopisja najširšim krogom. Vpoštevali pa tudi nista, da je označil svoto 700.000 K, ki naj bi jo toženka dolgovala. Že višina dolgov je morala na interesente napraviti vtis, da je izrabljala trdkra, presegajoč meje dopustnosti, svoj kredit; da je postopala tedaj ne oziraje se na svoje upnike, brezvestno ozir. zagrešila kazniva dejanja. Jasno je, da mora tako poročilo, brez navedbe vzrokov, uničevalno vplivati na prizadetega. Takoj je izbacjen iz kroga solventnih trgovcev in je do dokaza nasprotnega položaja znan kot kridatar. Ne zmanjša se mu tedaj le njegovo trgovsko stališče, ampak tudi njegova meščanska čast, osobito v krogu njegovih stanovskih tovarišev, je občutno prizadeta. Da se to prepreči, mora povzročitelj poleg vesti objaviti tudi vzroke t. j. da ni kriva gospodarskega poloma trdkra, temveč splošna gospodarska kriza, ali drugi vzroki, nesreče itd. Ravno pri taki višini dolgov, ne bo nihče mislil, da je trdkra prišla po nesreči v stiske zato bi se moralo to takoj objaviti. Ker tega obtoženec ni storil, je kriv razžaljenja časti in bi se moral v zmislu §. 487, 488, odnosno 491 kaz. zak. obsoditi, glasom katerih mora razširjevalec vesti zagovarjati oni vtis, katerega napravi vest pri tretji osebi.

I. Sk.

Statistika.

Vspehi posredovanja služb v Avstriji l. 1912. Delovno-statistični urad trgovinskega ministrstva je izdal tozadevno poročilo, glasom katerega so mu bili l. 1912 na razpolago podatki 904 posredovalnic. Te posredovalnice so poslovale pri 891.495 ponudbah in 946.028 prošnjah za službe ter so privedle v 645.166 slučajih do uspehov. Povprečno je prišlo na 9 prostih mest 10 prosilcev in od 10 prosilcev je dobilo 7 službo potom posredovalnic. Od 1000 posredovanih odpade 559 na moške, 416 na ženske in 25 na moške in ženske vaje. Od 1000 posredovanih služb pride 542 na industrijo, 292 na domače gospodinjstvo, 132 na kmetijstvo, 34 na trgovino in proste poklice. Najvišje število posredovanih odpade na Nižjeavstrijsko (51,5%) in na Češko (30,2%). Tudi Merkurjeva posredovalnica je v zvezi s tem uradom.

*

Donos davka na vino in meso l. 1912. Finančno ministrstvo je izdalo sestavo donosa užitnine l. 1912., ki znaša pri vinu 13,56 milijonov kron. Od teh odpade na tarifo za vino, vinski

in sadni mošt 7·9 milijonov kron, na odkup 4·53 milijonov kron in na zakup 1·12 milijonov kron. V primeri z l. 1911. znaša ta donos za 72.786 kron več. Davek na meso in klano živino je znašal po tarifu 9·83 milijonov kron, po odkupu 6·32 milijonov kron in po zakupu 2·66 milijonov kron, skupaj 18·81 milijonov kron ali za 0·73 milijonov kron več kot l. 1911.

*

Avstro-Ogrska banka l. 1913. Naša državna denarna banka je imela l. 1913. poleg svojih glavnih zavodov na Dunaju in v Budimpešti 56 filialk in 81 poslovalnic v Avstriji ter 42 filialk in 103 poslovalnice na Ogrskem; dalje 3 filialke v Bosni in Hercegovini, skupno torej 292 uradov.

Celotni promet je znašal 15.268,289.09 (— 261, 108.305) K vrednost zaloge zlatnikov, zlata, tu- in inozemskih trgovskih denarjev (kg à 3278 K) 31. decembra 1913, 1.240,972.547 (+ 31,135.917) K bankovcev je bilo v prometu za 2.493,641.100 (— 322,156.300) K. Eskontiralo se je za 4,977.302 K menic, varantov in vrednostnih papirjev v vrednosti 8.951,718.241 K. Zaradi neplačila je bilo protestiranih 47.024 menic za 25,654.271 K = 0·339%.

Posojila proti zastavi so znašala leta 1913 310,618.800 — 44,395.300) K, tozadevne obresti pa 16,171.533 (+ 7,747.390) K. V žiro-prometu se je gibalo 94.209,519.207 (— 3.947,360.689) K. V oskrbništvu banke je bilo 213.013 depôtov v nominalni vrednosti 2.315,800.985 (manj 23 depôtov v nominalni vrednosti 43,804.282 K). Ta bančnastoka je donášala 1,603.724 (+ 3.570) K. Hipotečnih posojil je dovolila banka 85 v znesku 12,228.200 K; koncem l. 1913. je bilo 3.874 teli posojil v znesku 299,885.310 K in je zanimivo, da odpade na Avstrijo le 54,330.387 K, na Ogrsko 245,490.422 K in na Bosno-Hercegovino 64.500 K. Dohodki iz te stroke so znašali 1,909.244 (+ 34.059) K.

*

Promet v tržaškem pristanu l. 1913. Tržaška trgovska in obrtna zbornica je sestavila tozadevne provizorične podatke, glasom katerih je došlo l. 1913. v Trst 14.231 (+ 1.625 proti l. 1912.) ladij s 5,480.074 (+ 907.486) tonami, odplulo pa je 14.186 (+ 1.572) ladij s 5,475.445 (+ 884.445) tonami. V železniškem prometu je došlo 148.820 (+ 7.600) vagonov po 100 q³, odpeljalo [pa se je 120.933 (+ 924) vagonov.

*

Pridobivanje žvepla v Avstriji l. 1912. Od 15 podjetij so obratovala štiri. Imela so 179 delavcev (169 moških, 3 ženske in 7 mladoletne) in 5 nadzornikov. Vsa podjetja so bila v rokah zasebnikov in so pridobila za 139.962 q³ (— 18.090 q³ = 11·45%) žveplene rude v skupni vrednosti 213.040 K (— 7·415 K = 3·36%). Povprečna vrednost 1 q³ je znašala 1 K 52 h (+ 13 h). Na produkciji so udeležene: Bukovina s 57·24%, Štajerska s 26·43%, Češka s 15·77% in Šlezija s 0·57%.

Slovensko trgovsko društvo v Celju.

VIII. redni letni občni zbor „Slov. trgovskega društva v Celju“ se vrši dne 5. aprila 1914 ob 2. uri popoldne v knjižnici „Narodnega doma“.

V slučaju, da ta občni zbor ne bi bil sklepčen, se vrši drugi občni zbor dne 18. aprila 1914 ob 8. uri istotam. Ta sme glasom § 11. točka 3 zadružnih pravil brez ozira na število zborovalcev sklepati.

Ker je društveno delovanje v zadnjem letu zelo živahno, je tudi zanimanje za društvo naraslo, zato je upati, da bo zanesljivo že prvi občni zbor sklepčen, kajti sramota za nas celjske Slovence bi pač bila, če se ena tretjina v Celju bivaajočih članov ne bi žrtvovala za par uric, da omogoči sklepčnost.

Dnevni red je sledeče:

1. Pozdrav predsednika.
2. Poročilo tajnika.
3. „ blajnika.
4. „ rač. pregledovalcev.
5. „ posredovalnega odseka.
6. Volitev a) predsednika,
b) 12 odbornikov,
c) 4 namestnikov,
č) 3 pregledovalcev računov.
7. Slučajnosti.

Slovensko trgovsko in obrtniško društvo v Mariboru.

VII. redni občni zbor se je vršil dne 15. svečana ob 3. uri popoldne v restavraciji „Narodnega doma“.

Predsednik g. dr. R. Pipuš je otvoril občni zbor ter pozdravil navzoče. Tajnik je nato prečital zapisnik zadnjega občnega zbora, ki se je odobril, ter prešel na poročilo o društvenem delovanju v poslovnem letu. Društvo je imelo 43 članov in sicer 1 častnega in 42 rednih. Blagajniško poročilo izkazuje 1435 K 36 h premoženja. Na predlog revizorja g. Križka se izreče blagajniku absolutorij. Nato je obširno poročal g. Souček o delovanju „kluba obrtnih pomočnikov“, ki je bilo zelo povoljno. Pri volitvi odbora so bili izvoljeni: za predsednika g. dr. Radoslav Pipuš, za podpredsednika g. Simon Jagodič, za tajnika g. Ignac Baloh, za blagajnika g. Vilko Weixl, za odbornike gg. Franc Bureš, I. N. Šoštarič, Karel Jančič, Fran Majer in J. Zidanšek; namestniki: Ivan Souček, Franc Horvat in Fran Pleteršek; kot pregledovalca računov pa Vilko Berdajs in Josip Šerec.

*

Darilo. Predsednik g. dr. Radoslav Pipuš je podaril društvu 100 K Društvo mu izreka toplo zahvalo.

*

Sestanek. ki ga je sklicalo naše društvo 10. t. m., je bil zelo dobro obiskan. Drugi tak sestanek trgovcev in obrtnikov se vrši 24. t. m. v restavraciji „Narodnega doma“. Na tem sestanku se bo predavalo o železniških tarifih, na kar gg. člane že danes opozarjamo.

Gremij trgovcev v Ljubljani.

Občni zbor dne 8. marca 1914. Načelnik g. Ivan Samec otvori občni zbor in konstatira sklepčnost, ker je navzočih 97 članov in pozdravi zastopnika obrtne oblasti g. dr. Berceta. Nato se spominja dogodkov preteklega leta, ki je bilo za trgovino in industrijo jako slabo. Novi finančni načrt je v veliko škodo trgovcem, vendar se je nekoliko ublažil proti prvotnemu načrtu. G. načelnik je mnenja, da dokler ne dobi trgovina in industrija svojih zastopnikov v državnem zboru, se bo ti dve panogi narodnega gospodarstva vedno izžemalo in praznilo, kakor bi bili brez dna. Nato se spominja v preteklem letu umrlih članov Friderike Bürger, Lujize Lassnik in Franceta Babiča. Zborovalci vstanejo v znak sožalja.

Nato se prečita zapisnik zadnjega občnega zbora, ki se brez ugovora odobri.

Dalje poroča tajnik g. Svetlin o delovanju gremija v letu 1913. Gremij je imel 333 članov in sicer 124 protokoliranih, 41 družabnih in 168 neprotokoliranih. Uslužbencev je bilo in sicer sotrudnikov, kontoristov itd. 833, kočijažev, hlapcev itd. pa 327, vajencev in vajenk 153. Vlog je došlo 416, ki so se vse rešile. Odborovih sej je bilo 13 in dve seji šolskega odseka. Najvažnejše zadeve, ki so se razpravljale v odborovih sejah, so: Deželna vlada je pre-

povedala pouk narodnega gospodarstva na gremialni šoli, zato se je v II. letniku uvedel pouk o meničnem pravu. Gremij je naročil 150 iztisov brošure o malem finančnem načrtu, ki jo je spisal tajnik centralne zveze avstrijskih trgovcev. Te je razdelila med člane po nabavni ceni. Deželna vlada je naznanila, da je izdala na obrtne oblasti prve instance strogo odredbo glede nadziranja trgovskih potnikov, da ne bodo kršili § 59 obrtnega reda. Na trgovinsko ministrstvo se je vložila prošnja, naj se na sedežih deželnih in okrožnih sodišč ustanovi poseben senat, ki bo razsojal o prestopkih zakona o ponarejanju živil. Temu senatu naj se pritegne sodnik laik, ki naj pripada isti stroki trgovine kakor obdolženec. Vsled prošnje slov. trgov. društva „Merkur“ se je vložila na deželno vlado prošnja, naj se spremeni zakon o odpiranju in zapiranju trgovin v Ljubljani.

Zakon o delovnem času trgovskih uslužbencev določuje, da morajo imeti trgovski uslužbenci opoldne prost čas in sicer pol-drugo uro oni, ki imajo hrano drugod, eno uro oni, ki imajo hrano v hiši. Ljubljanska državna policija pa je zakon napačno tolmačila, namreč da morajo ta čas biti tudi trgovine zaprte, česar pa zakon ne določa. Na pritožbo nekega člana je načelstvo tozadevno posredovalo pri policijskem ravnateljstvu. Potom časopisja je gremij opozarjal trgovce, naj se v konkurzi izvolijo trgovci kot upravitelji konkurznih mas. Dalje je opozarjal na zakon o prodaji žganja po trgovinah. Posredoval je pri policijskem ravnateljstvu glede strožjega nadziranja neupravičenih krošnjarjev. Na železniško ministrstvo se je potom centralne zveze avstrijskih trgovcev vložila peticijska, da se zopet uvede osebni vlak od Jesenic do Ljubljane, ki prihaja ob 7. uri zvečer. O priliki katoliškega shoda se je pri deželni vladi izposlovalo, do so bile trgovine na nedeljo odprte. Na vprašanje trgovske in obrtne zbornice, če je potreba po novih pet- in petdesetvinskih novcih dana, je gremij odgovoril, da je že dovolj drobiža v prometu in da ni potrebe kovati nov drobiž. Centralna zveza avstrijskih trgovcev je gremiju naznanila, da nekatere stranke državnega zbora delajo na to, da se razširi penzijsko zavarovanje na vse trgovske uslužbenke, kar bi zelo občutno zadelo trgovce. Gremij je brzojavno protestiral proti takemu razširjenju pri raznih poslancih in državnem zboru.

V eni zadnjih sej se je odbor baval z vprašanjem ustanovitve gremialne trgovske šole za vaje, kajti člani, kakor vaje, so vpraševali, kaj je s to šolo. Občni zbor je sicer že sklenil, da se vsled nedostajanja materialnih sredstev taka šola ne more ustanoviti, vendar spravlja odbor to zadevo zopet pred občni zbor. Po obrtnem redu in po gremialnih pravilih so vaje popolnoma enakovredne vajencem. Učiti se morajo 2 do 4 leta in plačevati iste gremialne pristojbine, vsled tega lahko zahtevajo tudi iste pravice. Gremij v Inomestu je naznanil, da ga vlada naravnost sili, da mora ustanoviti šolo za vaje. Zato je stvar zdaj zelo akutna. Gremij je poizvedoval pri drugih gremijih in izvedel, da ima večina teh šol za vaje. Po zaslišanjih vodstev obrtne in gremialne šole ter po daljših poizvedbah je odbor sklenil, da se občnemu zboru nasvetuje ustanovitev posebnega trgovskega tečaja za vaje, v katerem bi se poučevali trgovski predmeti 6 ur na teden. Tečaj bi bil trileten, ki se izpopolni vsako leto, ker bi v prvem šolskem letu bil le prvi letnik. Stroški bi iznašali prvo leto 940 K, drugo leto 1800 K in tretje leto 2800 K. Res je, da bila ustanovitev nove šole precej občutno breme za člane, toda upati je, da bodo oni faktorji, ki podpirajo sedaj obstoječo gremialno šolo, zvišali prispevke. Gremialna šola prav lepo uspeva, to dokazuje nadzorovalno poročilo dvornega svetnika Gelcicha, ki se jako pohvalno izrekel o šoli.

Načelnik je nato dal odborov predlog za ustanovitev gremialne šole na glasovanje, ki pa je bil z veliko večino odklonjen.

Računski zaključek za leto 1913 in proračun za 1914 se odobrita. Čisto gremialno premoženje znaša 44639 K 87 h. Proračunani primanjkljaj za leto 1914 se pokrije z običajno doklado.

Nato se vrše volitve z vsklikom. Za načelnika gremija in za načelnika šolskega odseka je bil izvoljen g. Ivan Samec, za podnačelnika gg. Ivan Kostevc in Ivan Mejač; za odbornike pa gg.: Ivan Bonač, Josip Ciuha, Anton Gerkman, Franc Golob, Ivan Jelačin ml., Anton Kanc, Ignac Kessler, Josip Perdan, Karol Seunig, Franc Stupica, Josip Vidmar in Karol Kregar. Za namestnike odbornikov so se izvolili gg.: Miro Domicelj, Alojzij Jerančič, J. Marchiotti, Matevž Soklič, Peter Šterk in Franc Zajec. V razsodišče so se izvolili kot odborniki gg.: Ivan Česnik, Franc Golob, Ivan Jelačin ml., Ivan Korenčan, Viktor Rohrmann in Ivan Stupica; kot namestniki pa gg.: Fr. Krivic, A. K. Kregar in Andrej Verbič. Za računsko pregledovalca pa sta bila izvoljena gg. Robert Kollmann in Viktor Meden; kot odposlanca v pomočniški zbor pa gg.: Ivan Samec in Ivan Kostevc.

Pri slučajnostih se je dovolila slov. trgovskemu društvu „Merkur“ podpora 400 K. Nato je g. načelnik zaključil občni zbor.

Društvene vesti.

Umrl je 11. t. m. večletni član našega društva gosp. Vinko Pustovrh, trgovec v Celju. Vrlemu članu bodi zemljica lahka in ohranjen prijazen spomin.

Izlet. Naše društvo priredi skupno z društvenim pevskim zborom dne 21. maja t. l. celodnevni izlet v Zagorje ob S. Pri tej priliki si nameravamo ogledati tudi tamkajšnjo steklaro. Podrobnosti glede tega izleta, na katerega gg. člane in prijatelje društva že danes opozarjamo, priobčimo v prihodnji številki.

Etabliranje. Gosp. Franc Urek je prevzel nekdanjo Stergulcevo trgovino in gostilno v Cerknici v najem. Podjetnemu članu želimo obilo sreče.

Prispevek. Kolinska tovarna v Ljubljani je nakazala našemu društvu znesek 600 K kot prispevek za prvo polovico leta 1914. Hvala!

Priporočilo. P. n. trgovce opozarjamo na inserate v našem listu ter jih prosimo, da se pri naročilih vedno ozirajo v prvi vrsti na oglase v našem listu. Kdor nas podpira, ga tudi vi podpirajte!

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 korespondent, 2 kontorista, 1 poslovodja, 1 potnik, 6 pomočnikov mešane stroke, 1 pomočnik železninske stroke, 3 pomočniki specerijske stroke, 2 kontoristinj, 5 prodajalk, 7 učencev in 3 učenke. Službe išče: 3 knjigovodje, 3 korespondenti, 6 kontoristov, 5 poslovodij, 3 potniki, 10 skladiščnikov, 22 pomočnikov mešane stroke, 4 pomočniki železninske stroke, 12 pomočnikov manufakturne stroke, 16 pomočnikov specerijske stroke, 3 pomočniki modne in galanterijske stroke, 17 kontoristinj, 14 blagajničark, 21 prodajalk, 5 učencev in 4 učenke. Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Seja dne 27. svečana 1914. V društvo se je sprejelo 8 rednih članov.

Obolenje je naznanilo 39 članov, med temi sta bila sprejeta 2 člana v Leonišče in 2 člana v deželno bolnico.

Bolniških stroškov se je izplačalo za 14 članov v znesku K 872-07.

Dopisov se je rešilo 52.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice - v Ljubljani

r. z. z n. z.

Obrestuje hranilne vloge po

➡ **4³/₄ 0/0** ➡

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna kmečka posestva, radi tega je tudi ves denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19,000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriki umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah

C. in kr. dvorni založniki

A. ZANKL SINOVI

tovarne barv, lakov in firnežev
LJUBLJANA.

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

na Dunaju, v Göstingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.

Priporočajo:

vse vrste oljnate, suhe, emajlne in fasadne barve, firnež, pristni kranjski, mavec (Gyps), olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče, steklarski in mizarski klej in druge v to stroko spadajoče stvari.

Ceniki na razpolago!

Ceniki na razpolago!

Trgovina
s specerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
nimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Vinko Majdič
lastnik valjčnega mlina v Kranju.
Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski :: :: ::
čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“

===== v Ljubljani =====

naznanja, da je založilo sledeče knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

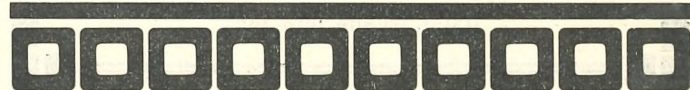
Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodruidniku nujno potrebne.

Častite naročnike in bralce pro-
simo, naj se ozirajo pri nakupu svojih
potrebščin na oglase v našem listu.
„Slovenski Trgovski Vestnik“ mora po-
stati ognjišče organizacije slovenskih
trgovcev, zato se ravnajte po geslu
„Svoji k svojim!“

Slovenski trgovci!
Prispevajte za
Trgovski dom!

Delniška glavica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Kar je dobrega, to se proda!

Zátkovi jajčni rezanci in makaroni,

Zátkov steliziran zdrob za otroke,

Zátkove drobtinice (prezelci) iz svežega pšeničnega prepečenca

so priznani izdelki, ki Vašega odjemalca nikdar ne prevarajo.

Monopol - Bratje Zátka, družba z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavica K 8.000.000.— Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 3/4 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Priporočamo našim gospodinjam **pravi : FRANCKOV :**

kavni pridatek s tovarniško znamko : kavni mlinček :

iz zagrebske tovarne.

Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani“

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

☛ Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek! ☛

J. KOSTEVC

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica.

Denarnega prometa koncem leta 1913	K 700,000.000.—
Vlog	„ 43,500.000.—
Rezervnega zaklada	„ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 1/2 %

brez odbitka. Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo **c. kr. deželne vlade.**

Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *J. Skalar*: O eskontiranju knjižnih terjatev in faktur.
- 2.) *Dr. K. Hinterlechner*: Praktiška geologija.
- 3.) *O. S. B.*: Razsodbe obrtnih sodišč.
- 4.) *Just Piščanec*: Carinstvo.
- 5.) Raznoterosti:
Kako naj se napovedo dohodki iz trgovine in obrtov?
— Trgovsko-politična razmotrivanja. — Pisemske brzoglasne v prometu z Nemčijo. — Srbski trgovinski muzeji v Avstriji. — Očitane insolvence. — Rok za vlaganje dohodninskih napovedi. — Sleparske razstave. — Telefonske dopisnice. — Slovenski trgovci.
- 6.) Statistika:
Trgovski promet v Bosni-Hercegovini. — Avstrijski tobačni monopol l. 1912. — Nekoliko poštnih statistike. — Statistika poljedelskih pridelkov l. 1913. — Nove železniške proge v Avstro-Ogrski. — Obseg državnega telefonskega omrežja. — Avstro-ogrski zunanji in medsebojni trgovina l. 1912. — Poštno-avtomobilne zveze v Avstriji.
- 7.) Slovensko trgovsko in obrtniško društvo v Mariboru.
- 8.) Društvene vesti.
- 9.) Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.
- 10.) Književnost.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in **upraviništvo**: Ljubljana, „Narodni dom“.

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport-
tvrdba!

Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastonj
in poštne
prosto!

Najboljše ure sedanjosti so z znamko
„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastonj in poštne prosto.

Lasna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdolovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Trgovina
s specerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
niml pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Vinko Majdič
lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski :: :: ::
čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“

v Ljubljani

naznanja, da je založilo sledeče knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,

v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodniku nujno potrebne.

Častite naročnike in bralce pro-
simo, naj se ozirajo pri nakupu svojih
potrebščin na oglase v našem listu.
„Slovenski Trgovski Vestnik“ mora po-
stati ognjišče organizacije slovenskih
trgovcev, zato se ravnajte po geslu
„Svoji k svojim!“

Slovenski trgovci!

**Prispevajte za
Trgovski dom!**

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice - v Ljubljani

r. z. z n. z.

Obrestuje hranilne vloge po

4³/₄ %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna kmečka posestva, radi tega je tudi ves denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19.000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah

C. in kr. dvorni založniki

A. ZANKL SINOVI

tovarne barv, lakov in firnežev

LJUBLJANA.

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

na Dunaju, v Göstingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.

Priporočajo:

vse vrste oljnate, suhe, emajlne in fasadne barve, firnež, pristni kranjski, mavec (Gyps), olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče, steklarski in mizarski klej in druge v to stroko spadajoče stvari.

Ceniki na razpolago!

Ceniki na razpolago!

1883

c

300018192, 4

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XI.

V Ljubljani, dne 15. aprila 1914.

Štev. 4.

O eskontiranju knjižnih terjatev in faktur.

Spisal J. Skalar.

Zgodovina kredita na knjižne terjatve in fakture.

Avstro-ogrška monarhija, ki je bila dolgo časa pretežno agrarna država, se počasi izpreminja v industrialno državo. Nešteto novih podjetij je vzrastlo in ta so si pridobila tako v Avstro-Ogrski kakor tudi v inozemstvu, posebno na Balkanu, svoje dobre in stalne odjemalce. Nesrečna mednarodna politika pa je dovedla do tega, da so gledé uvoza na Balkanu dosegle prvo mesto druge države, dočim smo bili mi potisnjeni v stran. Posledice niso izostale. Mnogo novih tovarn so producirale, ne glede na potrebo in število odjemalcev. Rastle so tedaj zaloge tovarn, ki so morale gledati na to, da spravijo svoje izdelke, če tudi za vsako ceno, med svet.

Vsled omenjenih okoliščin nastala nadprodukcija in z njo zvezan tudi hud konkurenčni boj sta tedaj vzrok, da leži toliko obratne glavnice našega trgovca v blagu (zalogi) in v terjatvah. Da spravijo tovarne svoje blago med trgovce, mu rade volje odpro kredit in po istem principu se ravna trgovec, ki prodaja svojim odjemalcem istotako na upanje. Krijeta se tako eden kot drugi s tem, da zahtevata za dano blago akcept. Vendar je za avstrijskega trgovca akceptiranje menice, t. j. sprejem gotovega plačilnega roka, težavno, ker je možnost plačila odvisna le premnogokrat od elementarnih dogodkov. Če bo dobra letina, bodo tudi trgovca plačevali njegovi dolžniki; ako bo slaba letina, bodo ta plačila izostala in trgovec ne bo mogel izvršiti plačila menice, oziroma bo to združeno zanj z mnogimi težkočami.

Da se odpomore tem neprilikam, so mislili merodajni kupčijski krogi na to, da bi se dobilo že na terjatve posojilo, s katerim bi bilo trgovcu in tovarnam pomagano. Prvi tozadevni poizkusi so bili v

Avstriji in ker se je eskontiranje knjižnih terjatev vsled žalostnih gospodarskih razmer osobito pri nas razvilo, lahko rečem, da je domovina eskontiranja knjižnih terjatev in faktur Avstrija.

Bilo je l. 1892., ko je ustanovil c. kr. priv. avstrijski kreditni zavod za trgovino in obrt skupno s c. kr. priv. splošnim zemeljskim kreditnim zavodom »Dunajsko kreditno družbo za trgovino in industrijo« r. z. z o. z.; l. 1894. se je ustanovila »Avstrijska diskontna družba r. z. z o. z.«, kateri je kumovalo dunajsko bančno društvo (W. B. V.). Tem vzgledom so sledili potem še drugi bančni zavodi, ki so se pečali z eskontiranjem knjižnih terjatev. Posebne važnosti je pa l. 1907. ustanovljeni »Kreditni zavod centralne prodaje« (Kreditinstitut Zentralverkauf), s katerim se je začela nova panoga izrabljanja knjižnih terjatev t. z. »kredit na fakture«. Razume se, da so temu vzgledu takoj sledili drugi zavodi in zasebni posojevalci denarja, tako, da lahko rečem, da je dandanes posojevanje na knjižne terjatve in na fakture ena največjih panog denarnega kredita v Avstriji.

Tudi v drugih državah so vpeljali kmalu za Avstrijo omenjeni kredit, vendar ni dosegel nikjer iste višine kakor pri nas, najsi že bo kakor v Nemčiji, kjer trgovstvo samo temu kreditu ni prinašalo potrebnega zanimanja, ali pa tako kakor v Italiji, kjer trgovstvo še ni tako daleč, da bi se mogla ta panoga narodnega gospodarstva brez rizika vpeljati. Tudi balkanske države se zelo zanimajo za ta kredit, neznane pa je še na Ruskem.

Pogoji za dovoljenje kredita na knjižne terjatve in fakture.

V prejšnjem odstavku sem že omenil nekatere zavode, ki se pečajo s tem kreditom. Predvsem pridejo tu v poštev banke, ki hočejo svoj denar in tuje vloge tako naložiti, da pri tem le malo riskirajo, dosežejo pa kolikor mogoče visoke obresti in imajo razentega še priliko svoje terjatve hitro spraviti v denar.

Da odgovarja trgovstvo prvi zahtevi, združilo se je v mnogih krajih v zadruge, pri katerih jamčijo člani, dasi omejeno, vendar drug za drugega. Na ta način ni riziko banke nič večji kot pri drugih denarnih kupčijah.

Zadruge so potem eskontirale knjižne terjatve in so dobivale od bančnih zavodov denar proti menicam. Glede obrestovanja teh menic bi omenil, da so jih sprejemale banke spočetka proti obrestni meri avstro-ogrske banke in jih oddajale proti navadnemu privatnemu eskontu na denarni trg; pozneje so zvišale obrestno mero za 1% nad ono avstro-ogrske banke, kar je povzročilo, da so zadruge zvišale svoje zahteve od 1 1/2% nad obrestno mero avstro-ogrske banke 2—3 1/2% nad to mero.

Bančni zavodi so se kaj radi poprijeli novega načina kreditiranja. Vodili so jih pri tem strogi kupčijski oziri, saj so morali najti nekako kompenzacijo za menični material, čigar nazadovanje bi lahko imelo usoden pomen za njihovo likviditeto.

Iz vsega rečenega sledi, da sta imela tako producent in konzument, kakor posojevalec denarja in oni, ki je iskal posojila, veliko zanimanje na razvoju novega kreditiranja. Ni čuda tedaj, da se je razvil ta kredit v taki meri in da je našel razumevanje pri vseh faktorjih blagovnega prometa!

Juridična stran eskontiranja knjižnih terjatev in faktur.

Odstop pravice do izterjevanja terjatev ni nič drugega kot cesija, o kateri govoré §§ 1392—1399 spl. drž. z. Odstopajoče terjatve postanejo last eskontujočega zavoda z onim dnevom, s katerim se je predložila t. z. vložilna listina, v kateri so navedene vse tozadavne terjatve. Brez te listine zavod odstopajočih terjatev še ne more smatrati za svojo last. Z istim dnem pa pridobi zavod tudi vse pravice, katere je imel dozdej trgovec do svojih upnikov, n. pr. pravico, da sme blago nazaj zahtevati, ali pravico do blaga, dokler ni račun popolnoma plačan, dalje vsa kritja, poročila itd.

Trgovec, ki želi eskontirati terjatve, jamči za njih pravilnost in da eskontujočemu zavodu v pokritje svoj akcept ali pa t. zv. kritno menico (Deckungswchsel), ki jo odda potem zavod banki. Eskontujoči zavod ima pravico, stopiti v zvezo z onimi trgovčevimi dolžniki, katerih terjatve so se mu odstopile; dalje ima pravico zahtevati takojšnjo plačilo na terjatve posojenega zneska, če se izkaže, da ga je trgovec glede obstoja ali višine terjatev varal, ali če je prišel trgovec v plačilne težkoče (konkurz), ali če je trgovec brez dovoljenja eskontujočega zavoda zastavil terjatve tretji osebi (zavodu) in dobil nanje denar, končno, če ni izpolnil vseh obveznosti,

do katerih se je obvezal pri eskontiranju terjatev napram zavodu.

Omenim naj tukaj le še, da se dobi za eskontirane terjatve denar ali pa se piše eskontirani znesek trgovcu v dobro, seveda po odbitku primerne diskonta (po največ za tri mesece). Dostikrat se ne izplača in se potem piše v dobro tudi še drug primeren del eskontiranih terjatev, ki služi zavodu v eventuelno kritje, dokler ne izterja vseh terjatev. Ta znesek, »zaprta valuta« imenovan, se trgovcu ne obrestuje.

Kdaj in na kakšen način se poslužujemo kredita na knjižne terjatve?

Znano je, da mora trgovec le premnogokrat prodajati na upanje, (na kredit) in velik del njegovih aktiv obstoji iz knjižnih terjatev. Ta denar je vezan toliko časa, dokler ne dospe faktorni znesek v plačilo. Za trgovca je bil do vpeljave eskontiranja knjižnih terjatev mrtev. Zdaj še le postane zanj vsak kreditni kupčijski slučaj kupčija proti gotovini, saj mu ni treba šele čakati plačila od strani svojih dolžnikov. Zdaj lahko eskontira svoje terjatve, dobi denar in lahko plača z gotovim denarjem svojega liferanta.

Eskontiranje knjižnih terjatev pa ima tale vpliv: 1. Trgovec, ki je doslej kupoval na up in je izrabil v svoje dobro dobo do dospelosti fakturnega zneska, kupuje zdaj proti gotovini, za kar dobiva po navadi več popusta, kakor znašajo bančne obresti za sorazmerno časovno dobo. 2. Trgovcu je pa zdaj dana tem lažja možnost, da prodaja na upanje, saj knjižne terjatve lahko vnovči. Razen tega pa vidi svoj dobiček v tem, da so bančne obresti navadno manjše kot popust, ki bi ga moral odjemalcu dovoliti pri kupovanju proti gotovini.

Na dlani leži, kolikega pomena sta omenjena dva slučaja za trgovca. V prvem slučaju ima na razpolago vse dobrote kupovanja proti gotovini. Saj je znano, da se kupuje najboljši in najcenejši takrat, kadar se hoče, ne kadar se mora. Vse udobnosti konjunktore lahko izrabi in razume se, da mu bodo dobavitelji kot kupcu proti gotovemu denarju prav dobro postregli in mu šli v vsakem oziru na roko. Saj je od njih neodvisen, ne potrebuje od njih za trgovstvo važne usluge — kredita.

Ne manj važen je drugi slučaj. Zdaj ima trgovec možnost, povečati poljubno krog svojih odjemalcev in dovoljevati kreditne kupčije novim trgovskim prijateljem. Seveda bo oprezen trgovec tudi sedaj preskusil premoženjske razmere, osobito novih odjemalcev in ne bo dovoljeval lahkomišljeno knjižnega kredita.

Kdor pa se poslužuje eskontiranja knjižnih terjatev, se mora držati glavnega principa: za eskontirane knjižne terjatve prejeti denar lahko porabi za

nakup blaga ali za plačilo svojih liferantov, nikakor pa ne sme ta denar investirati v zemljišča, hiše itd. Trгоvec, ki greši proti temu poglobitnemu načelu, bo le prekmalu odvisen od denarnih zavodov in če ne bo mogel v posestvih naloženega denarja takoj vnovčiti, bo gospodarski polom zanj neizogiben. In zakaj se ne sme po eskontiranju prejeti denar nalagati na zemljišča itd.? Zato, ker so eskontirane knjižne terjatve odvzete od trgovčeve obratne glavnice. Za te terjatve dobljeni denar mora prejeti zopet obratna glavnica, ker se sicer ta tako zmanjša, da nastane pravkar omenjena odvisnost od denarnih zavodov.

V kakšne neprilike lahko oni pride, ki greši proti temu temeljnemu načelu, naj nam pokažejo sledeči slučaji:

a) Bilanca tvrdke pred eskontiranjem knjižnih terjatev.

Aktiva sestoji n. pr.

iz blagovne zaloge v vrednosti	60.000 K
iz knjižnih terjatev v znesku	100.000 »
Skupaj	160.000 K

Pasiva pa znašajo n. pr.

upniki	80.000 K
lastna glavnica	80.000 »
Skupaj	160.000 K

Tvrdka je kupovala doslej na šestmesečni up in bi rada eskontirala del svojih knjižnih terjatev, recimo 40.000 K, da s tem zneskom plača svoje dobavitelje v gotovini. Po izvršitvi te transakcije nastane

b) Bilanca tvrdke po delnem eskontiranju knjižnih terjatev in uporabi prejetega zneska za plačilo liferanta.

Aktiva sestoji zdaj:

iz blagovne zaloge v vrednosti	60.000 K
iz knjižnih terjatev	100.000 K
manj eskontirane	40.000 » 60.000 »
Skupaj	120.000 K

Pasiva pa sestoji:

iz upnikov	40.000 K
iz lastne glavnice	80.000 »
Skupaj	120.000 K

Ako opusti sedaj tvrdka iz kateregakoli vzroka svoje zveze z denarnim zavodom, ali obratno, tedaj ji to ne bo delalo nobenih preglavic, saj ima na razpolago še dovolj knjižnih terjatev, s katerimi lahko krije svoje obveznosti napram upnikom. Pač pa bo morala tvrdka zopet jemati svoje blago na upanje.

Drugače pa je, če porabi tvrdka izkupiček za eskontirane knjižne terjatve za nakup posestva. S tem odtegne znesek 40.000 K obratni glavnici in v prav velike neprilike lahko pride, ako ji odpove denarni zavod svoje zveze. Saj bo le v prav redkih

slučajih mogla posestvo takoj prodati. Ne bi ji preostajalo več drugega, kakor prositi za moratorij, čeprav bo slejkoprej aktivna. Bilanca pod c) nam tudi kaže, da znašajo zdaj tvrdkine knjižne terjatve manj, kakor terjatve njenih upnikov.

c) Bilanca tvrdke, ki je nakupila za eskontirani znesek posestvo.

Aktiva sestoji:

iz blaga v vrednosti	60.000 K
iz knjižnih terjatev	100.000 K
manj eskontirane	40.000 » 60.000 »
iz posestva v vrednosti	40.000 »
Skupaj	160.000 K

Pasiva pa sestoji:

iz upnikov	80.000 K
lastne glavnice	80.000 »
Skupaj	160.000 K

Onim trgovcem, ki si iščejo kredita potom eskontiranja knjižnih terjatev, se ne more tedaj dovolj priporočati, da se drže dobro temeljnega načela. Za nakup zemljišč in posestev dobi trgovec lahko drug kredit, kjer ni potreba dolga v kratkem času odplačati! Kdor se bo ravnal po teh navodilih, bo kmalu spoznal dobrote eskontiranja knjižnih terjatev in vporabljal jih bo v svoj prid!

Vrste ali načini eskontiranja knjižnih terjatev.

Glede načina, kako se eskontirajo knjižne terjatve:

1. Eskontiranje, ne da bi se o tem obveščal dolжник (tiha cesija).
2. Eskontiranje z obveščanjem dolžnika.
3. Kredit na račune (fakture).

1. Eskontiranje knjižnih terjatev, ne da bi se obveščal dolжник (tiha cesija).

Ta način je najenostavnejši. Trгоvec cedira poljubno število knjižnih terjatev v poljubni višini denarnemu zavodu in sprejema fakturne zneske ali druge vrednote slejkoprej s am. Vendar niso ti zneski in vrednote njegova lastnina, temveč so last denarnega zavoda; pač pa so trgovcu le zaupani in je njegova dolžnost, jih takoj po prejemu odrajtovati denarnemu zavodu.

Zavod obračunava po navadi s trgovcem po treh mesecih. Vsi v tem času vplačani denarni zneski ali sprejete druge vrednote, se pišejo navadno trgovcu z 1% pod bančno trgovsko mero v dobro. Po preteku trimesečne dobe mora za one terjatve, ki bi morale dospeti v plačilo in se to iz kateregakoli vzroka ni zgodilo, povrniti v gotovem denarju zavodu, ako slednji to zahteva. Pogostokrat se pa denarni zavod zadovolji,

da mu ostanejo knjižne terjatve še nadalje cedirane in v tem slučaju se nadaljuje račun še za tri mesece.

Prednost tega načina leži v tem, da odjemalci o odstopu terjatve ničesar ne zvedo. Seveda le toliko časa, dokler izpolnjuje trgovec obveznosti nasproti denarnemu zavodu. Dalje je na ta način dana trgovcu prilika, cedirati toliko terjatev, kolikor samo potrebuje denarja v pokritje nastalih plačil. Pa tudi enostavnost tega načina je velikega pomena, tako za odjemalce kakor za trgovca. Za denarni (eskomptni) zavod pa ima to slabo stran, da ga nepošten trgovec lahko občutno oškoduje, ako ne oddaja prejetih denarnih zneskov in vrednot, kakor je bilo dogovorjeno. Dasi se mora trgovec podvreči nadzorovanju od strani eskomptujočega zavoda in dovoljevati vpogled v knjige i. t. d., vendar tudi še tako stroga kontrola ne izključuje goljufije.

(Konec prih.)

Praktiška geologija.

Spisal *dr. K. Hinterlechner.*

Dalje.

4. Živo srebro.

Iz *Almadenska*¹⁾ rudnika so dobili od leta 1564. do 1900. približno 160.000 ton živega srebra. V to svrhu so prodrli le kakih 350 do 375 metrov globoko. Do globočine 500 m cenijo množino živega srebra na $\frac{1}{4}$ do $\frac{1}{3}$ milijona, do 1000 m pa celo na $\frac{1}{2}$ do $\frac{2}{3}$ milijona ton.

V *Huanca velica* (Peru, Južna Amerika) so nakopali od leta 1571. do (približno) 1825. 270.000 ton živega srebra.

V *Novem Almadenu* (Kalifornija) od leta 1850. do 1897. 34.000 ton.

Mnogo poznatih, sem spadajočih rudnikov ni imelo že izpočetka niti 10.000 ton živega srebra; podjetja s kakimi 100.000 tonami spadajo pa sploh med redkosti.

V *Avstriji* se nahajajo živosrebrne rude na raznih mestih. Uradno se izkazujejo zadevni rudniki na *Kranjskem*, ki zavzema s svojo *Idrijo* prvo mesto, dalje na *Koroškem*, *Tirolskem* in v *Dalmaciji*. V poslednjih treh kronovinah so vsega skupaj trije rudniki; ne delajo pa v nobenem. Na *Kranjskem* so tudi trije, rudari se pa le v enem.

Kranjsko. Predmetna podjetja se nahajajo v *Idriji*, v *Litiji* in pri *Sv. Ani nad Tržičem*.

V *Idriji* se rudari baje od leta 1479. našli so to rudišče drvarji v gozdu že leta 1490. Do leta 1580. je imel rudnik razne posestnike; navedenega leta ga je prevzela država, ki ga ima še dandanes. Po francoski okupaciji je podjetju zelo slaba predla, ker se ni skrbelo pod francosko vlado prav nič za napredek in za bodočnost.

¹⁾ **Popravek.** Na strani 27, leva polovica pri *d)* čitaj mesto zgornja: žgalna, ali če se hoče zgorljiva jetrasta ruda.

Od leta 1525. do 1900. so producirali v *Idriji* približno 60.000 ton živega srebra. Njegova množina, ki se nahaja še v zemlji, se ceni na 30.000 ton. Množina vse rude, ki je bila od početka ondi, se pa ceni najmanj na približno 100.000 ton. Vsled teh razmer zavzema *idrijsko nahajališče* med istovrstnimi v Evropi brezdvomno drugo mesto.

*Idrijski rudnik*¹⁾ leži južno od mesta. Dotično ozemlje je zgrajeno iz tvorb *karbonske*, *permske*, *triadne* in *kredne* formacije. *Karbon* zastopajo temni, glinasti skrilavci, ki se svetijo nekako svileni. — *Permski* formaciji pripadajo *Grödenski peščenci*, katerim se prištevajo tu rdeči in beli peščenci in drobnozrnati konglomerati z nekimi skrilavci. — Mestoma se nahajajo tudi temni apnenci vrhnjega perma. Razsežnost permskih tvorb je precej omejena. Praktičnega pomena pa nima ta formacija sploh nobenega, če prav se nahaja v njej nekaj malega cinobra. — *Triadna* formacija sestoji ondukaj: 1. iz apnenih in peščenih *Werfenskih skladov*; 2. nad njimi slede temni, bituminozni dolomiti ali dolomitski apnenci, tako imenovana *dolomitova brečija rudnikova*, ki predstavlja *školkoviti apnenec*; 3. nad tem slede *Wengenski skladi*, ki so po mnogi, bituminozni snovi navadno krepko črno barvani; po svoji naravi so apneni in peščeni (skrilavi) glinavci (*Schiefertone*). Neka posebna vrsta teh glinavcev so peščeni skrilavci, ki se odlikujejo po rastlinskih okeninah. Poslednji se smatrajo že od nekdaj kot glavno nahajališče rude. 4. Nad *Wengenskimi skladi* sledi še *Cassianski dolomit*. — *Kredna formacija* pride za rudnik šele posredno v poštev.

Lega navedenih formacij je pri *Idriji* silno nepravilna. Skozi ondotno ozemlje se vleče namreč (daleč) od severozapada proti jugovzhodu važen in zelo porušen geološki pas. V tem leži rudišče, ki se razteza v iste smeri. Zato je zgradba ali tektonika *idrijskega rudišča* zelo nepravilna.

Rudišče samo se nahaja v *triadni* formaciji; oblika njenih tvorb je klinu podobna. Klinova ostrina je obrnjena proti zemski površini. Ves *triadni klin* leži med dvema premikoma²⁾ (*Überschiebungen*).

V *karbonskih* tvorbah se nahaja na mnogih mestih prosto živo srebro; zato se imenujejo ti skrilavci v nemški literaturi »*Silberschiefer*«. Glavni predmet *idrijske rudarije* pa ni ta, ampak *cinober*, ki se nahaja zlasti v *Wengenskih skladih* ter v brečijah in v dolomitih *školkovitega apnenca*.

¹⁾ Literatura: Josef Kropáč „Über die Lagerstätten verhältnisse des Bergbaugebietes Idria“. Samostojni ponatis in pa „Berg- und Hüttenmännisches Jahrbuch“. Knjiga LX, 2. zvezek. — Dunaj 1912. Manz. — M. V. Lipold; glej „Jahrbuch“ c. kr. geol. drž. zavoda. Dunaj; letnik 1874. Dalje F. Kossmat; istotam letnika 1899 in 1911.

²⁾ Za izraz „Überschiebungsfläche“ bi si dovolil predlagati „ploskev-premičnica“ ali kratko „premičnica“.

Osnovo Wengenskih skladov tvorijo ležiščni skrilavci (Lagerschiefer); v nemški literaturi se imenujejo »Skonca-Schiefer«. V teh se nahaja okamenelo rastje, ki sem ga zgoraj omenil.

V ležiščnih skrilavcih se nahaja cinober in sicer kot poprhi (Anflug), v obliki plasti, leč in gnezd (Nester). Cinober teh tvorb je temne barve. — Nad ležiščnimi skrilavci sledijo ležiščni peščenjaki, ki so bogato prepojeni s cinobrom. V tem horizontu se nahajajo takoimenovane školjkovite rude (Korallen-erze).

Z ozirom na vprašanje zadevno postanka predmetnega rudišča je važno, da se nahaja v wengenskih skladih vulkanski groh (Tuff). V zvezi s tem naj dalje omenim, da so znani na severozapadu tudi neki porfirji, torej hribine, ki so privrele nekaj zanesljivo v kapljivotekoči obliki iz zemske notranjosti. — Precej jasni dokazi, da je tudi živo srebro idrijskega rudišča istega izvora. Splošno naj pripomnim, da igrajo najbrž važno vlogo zadevno postanka tega rudišča tudi bituminozne snovi.

Školjkoviti apnenec. Njega glavni reprezentant je pravzaprav dolomit, ki je večinoma zdrobljen v brečijo ali pa (mestoma) v konglomerate. Včasih je ta snov po gorotvornih silah naravnost v pesek zmleta. — Za rudarijo so v govoru stoječe tvorbe največjega pomena. Poleg wengenskih skladov, ki so izvečine že izrabljeni, so namreč poglobitvi rudni nosilci. To vkljub temu, da ne prihaja precejšen del za prakso sploh v poštev, ker nima niti 0,2% živega srebra v sebi. — Živega srebra vsebujejo brečije in dolomiti razne množine; povprečna kvantiteta pa znaša 0,7%.

V werfenskih in cassianskih skladih je le prav malo rude.

Glavni predmet rudarije je v Idriji, kakor sem že dejal, cinober. Snov, ki se jo še izplača dobivati, ima vsaj 0,2% živega srebra v sebi; bogatejša ruda ga pa ima povprek približno 6 do 7 odstotkov. Poslednja leta se je produciralo preko 1 milijona meterskih stotov rude; leta 1912.: 1.177.797, v vrednosti 2.882.630 K. Metrski stot rude je torej stal K 2,45.

Kovinskega živega srebra se je produciralo v Idriji isto leto 7625,55 q v vrednosti K 3.972.912. 1 kg živega srebra je torej stal K 5,21.

Od pridobljenega živega srebra je porabil erar 620 q v lastni tovarni za umetni cinober; ostala snov je bila na prodaj kot (čista) kovina.

Za Idrijo je zavzemala svoj čas glede živega srebra prvo mesto Litija. Nekako jugozapadno od imenovanega kraja in prav blizu pri njem se nahaja 450 m visoki Sitarjevec, ki pripada karbonski formaciji. Ta je zastopan tu po nekem sivem peščenjaku, ki prehaja deloma v skrilavce, deloma v konglomerate. Rudonosna tvorba je sivi peščenjak. V njegovi bližini se nahajajo

tudi pri Litiji bituminozne in poogljenole snovi. V govoru stoječi rudni horizont se pa ne nahaja le zapadno od Litije, ampak se vleče tudi še proti vzhodu, do reškega potoka. — Lega karbonskih usedlin je pri Litiji isto tako nepravilna.

Živosrebrna ruda je pri Litiji cinober. Poleg njega se nahajajo še druge rude, zlasti svinčeni sijajnik. Cinober ni torej tu (niti) glavna ruda. Živosrebrna ruda se nahaja kot poprhi in kot žilice, ki so nekaj centimetrov debele. V 80 letih minolega stoletja so producirali v Litiji še dosti živega srebra, kakor uče te-le številke:

Leta 1883	1.400 kg
» 1884	4.800 »
» 1885	10.000 »
» 1886	14.700 »

Vsled raznih rudarstvenih težkoč se dandanes (in že od 90 let minolega stoletja) v Litiji živosrebrne rude sploh ne izrablja več.

Literatura: A. Brunlechner „Beiträge zur Charakteristik der Erzlagerstätte von Littai“. „Jahrbuch“ c. kr. geolšk. drž. zavoda na Dunaju. 1885. — 35. knjiga.

Sv. Ana nad Tržičem. Predmetni rudnik leži nekako 6 do 7 km severno od Tržiča v dolini Sv. Ane in na zapadni strani ceste čez Ljubelj, hrib, v katerem so kopali rudo, se imenuje Ostróg. To ozemlje ima nekaj podobnosti z geološkimi razmerami v Idriji. Geološka formacija (trias) je v obeh krajih ista; tudi pri Sv. Ani je zelo zrušena. Ista je dalje na obeh lokalitetah živosrebrna ruda, namreč cinober. Podobno so tudi tu apnenci bituminozni, in končno se nahajajo tudi tod v bližini vulkanske tvorbe. Cinober je vrasel v apnencu, ali pa tvori gnezda v njem; nahaja se pa tudi po apnenčevih razpokah in razsedlinah. Jedrnatte partije so redke.

Do leta 1900. je pripadal ta rudnik poleg Idrije k glavnim, kranjskim nahajališčem v govoru stoječe rude. Saj so dognali pri prvih poskusih leta 1761. (1762.), da ima poslednja 8% živega srebra v sebi; pozneje se je seveda izkazalo, da so bogatejša snovi, vendar le redkosti. Že M. V. Lipold trdi, da je bilo po neki preiskavi iz leta 1874. v par lepših kosih le 0,508 do 0,92% živega srebra; povprek je pa bilo v tej rudi po idrijskih poizkusih celo le 0,1 do 0,2% živega srebra.¹⁾

Leta 1886. so nakopali v svetoanskem rudniku 17.260 metrskih stotov cinobra; živega srebra so pa producirali tedaj 147,93 stota.

¹⁾ M. V. Lipold „Quecksilbergbau im Pototschnigg-Graben nächst St. Anna im Loibeltale in Oberkrain“, „Österr. Zeitschrift f. Berg- und Hüttenwesen“, III. letnik 1885 in „Beschreibung einiger Quecksilber-Erzvorkommen in Kärnten und Krain“. Ravnotam. XXII. letnik 1874. Na ta spis se bom skliceval tudi sicer še parkrat.

Ahlburg: „Der Erzbergbau in Steiermark, Kärnten und Krain“. „Zeitschrift für das Berg-, Hütten- und Salinen-Wesen in preussischen Staate“. Letnik 1907; knjiga 55.

Stegovnik, severovzhodno od Tržiča. Med viri Kokre in Tržiške Bistrice se pričinja s Stegovnikom¹⁾, ki je 1694 m visok, neki pas devonskih apnencev. Ti se vlečejo preko kranjsko-koroške meje v severovzhodno smer nekako proti Beli (približno) južno od Železne Kaplje (na Koroškem). Imenovane tvorbe so obdane od mehkih silurskih skrilavcev. Ob meji obeh formacij se nahajajo mestoma razne rude bakra,²⁾ svinca, cinka, antimona. Razen teh so našli in rudarstveno sledili na Stegovniku in Rušu (1614 m) cinober začetkom 90 let minolega stoletja. Cinober se nahaja v apnencih v impregnacijskem pasu, ki meri nekako 1 m v debelost. Kakor v idrijskem in raznih drugih ozemljih, tako so tudi tu (trdi) apnenci (med mehкими skrilavci) zelo porušeni.

Po svoji legi ob kranjsko-koroški meji pripada to nahajališče pravzaprav obema tema kronovinama.

Jugozapadno od Medvoda so kopali svojčas svinčene, bakrene in živosrebrne rude v starem rudniku v Knapovščah. Poleg živega srebra se nahaja tod cinober. Žile in žilice navedenih rud so tu v takozvanih poziljskih skladih.

Radovljica. M. V. Lipold omenja v spredaj citiranem spisu med drugim sledeče: »In Radmannsdorf erfuhr ich, »dass in dem den Savefluss am rechten Ufer begrenzenden Hügelzuge zwischen Lanzow und Wallenburg, gegenüber der Stadt Radmannsdorf am Fusse und am nördlichen Gehänge des Hügelzuges im Lehme und auch bei zwei Quellen metall. Quecksilber gefunden wurde, und dass dieser Fund Anlass zu Schurfarbeiten auf Quecksilber gab.« — Imenovani si je ogledal zadevne lokalitete sam. Pri preiskavi pa ni našel niti sledu te kovine. To leta 1873. Zanimivo je, da je našel isti v uradnih zapiskih v Idriji, da so izsledili živo srebro v istem ozemlju tudi že sto let preje, leta 1771. Strokovna preiskava je bila pa tudi tedaj brez uspeha. Lipold domneva, da pohaja predmetna snov iz Idrije in da jo je pri Radovljici le kdo izlil.

Vipava³⁾. Južno od Vipave (Manče, pravilno menda Manče, in Šembid) so izsledili živo srebro v ondotnih eocenskih peščenjakih. Njih lega je jako strma; nepravilnosti so torej tudi v tem oziru. Peščenjaki so bituminozni ter z živim srebrom impregnirani. Mestoma je bilo leta 1890. toliko živega srebra, da se je dalo z žlico zajemati. Na prvem nahajališču je zmanjkalo kmalu sploh

vse živo srebro. Zato so pričeli izpirati pozneje prod Vipave ob njenem izviru. V njenih peskih so dobili 1 m globoko 0.02% živega srebra. Sicer so sledili predmetno kovino tudi na večih mestih v vznožju Nanosa.

Škofja Loka. Poleg cinobra se nahaja živo srebro dalje pri Sv. Tomažu severozapadno in pri Sv. Ožboltu v dolini Hrastenice, nekako južno od Loke. Oba teritorija sta iz peščenjakov.

Pri Gozdu severovzhodno od Kamnika je imel Emerik Mayer iz Ljubljane v 70 letih minolega stoletja rudosledno pravico. V nekih skrilavcih med Črno in Tuhinjsko dolino so namreč izsledili nekaj studencev, v katerih se je nahajalo baje živo srebro.¹⁾ — Po istem viru so sledili končno leta 1842. živo srebro tudi nekje na Rožniku pri Ljubljani, »welche Unternehmung jedoch lediglich nur auf einen beispiellosen Schwindel gegründet gewesen zu sein scheint« (l. c. p. 82).

Kakor mi je pravil kand. phil. g. J. Rus, so izsledili svoj čas baje živo srebro tudi nekje ob kranjsko-hrvatski meji (med Prezidom in Čabarjem). Tudi gospod Rus mi je to sporočil po ustnem sročilu; absolutno izključena stvar ni.

(Dalje prih.)

Razsodbe obrtnih sodišč.

Ako je bil delojemalec brez vzroka odpuščen pred potekom šesttedenske dobe, določene v § 8., zakona o trgovskih sotrudnikih, mu mora delodajalec plačati mezdo ne le za dobo šestih tednov, ampak za čas, ako bi nehalo službeno razmerje s pretekom določno pogojene dobe ali vsled redne odpovedi.

(Odločba obrtnega sodišča na Dunaju od 27. marca 1913.)

Tožnik je bil uslužben kot prodajalec pri toženi firmi od 1. februarja 1913 z mesečno plačo 110 K. Dne 27. februarja je moral tožnik službo zapustiti zaradi bolezni in je odslej za delo nezmožen. Plačan je bil le za mesec februar. Tožena firma ga je odpustila iz službe pismeno dne 11. marca.

Tožnik zahteva radi neopravičenega odpusta plačilo do preteka zakonitega odpovednega roka, torej do 30. junija 1913 za 4 mesece v znesku 440 kron.

Toženka ugovarja, da je tožnik sam kriv bolezni, ker je prišel navzlic svarilu v mrzlo skladišče prelahko oblečen in se je vsled tega prehladil, pripravljena pa je plačati tožniku mezdo od dneva, ko je zbolel, za dobo šestih tednov, višji zahtevke pa da je neutemeljen.

Sodišče je ugodilo tožbenemu zahtevku v celem obsegu.

Razlogi: Toženka opravičuje odpust tožnika iz službe zgolj z njegovo boleznijo, dasi mora priznati, da

¹⁾ W. Fritsch: »Die Mineralschätze Krains.« „Zeitschrift des berg- und hüttenmännischen Vereines für Kärnten“ 1870.

¹⁾ F. Teller: „Ein Zinnober führender Horizont in den Silur-Ablagerungen der Karawanken.“ „Verhandlungen“ c. kr. drž. geol. zavoda. Dunaj. 1886.

²⁾ K. Peters: „Bericht über die geologische Aufnahme in Kärnten, Krain und dem Görzer Gebiete im Jahre 1855.“ „Jahrbuch“ c. kr. drž. geol. zavoda letnik 1856 (str. 643).

³⁾ Moser L. C.: Vorkommen von Mercur bei Manče.“ „Verhandlungen“ c. kr. drž. geol. zavoda. Dunaj 1890. in pa „Bericht über den Stand des Quecksilber-Bergbaues im Wippachtale in Innerkrain.“ Istotam; letnik 1893.

more biti vzrok odpusta le več kot šesttedenska nezmožnost za delo vsled bolezni. (§ 27, št. 5 zak. o trg. sotrudnikih in § 9. tega zakona.) Sodišče je smatralo za nedokazljivo, da si je tožnik sam nakopal bolezen vsled nepaznosti (§ 8 navedenega zakona), ker je delal navzlic svarilu lahko oblečen v mrzlem skladišču, kajti znano je, da se vzrok prehlajenja ne more določiti z gotovostjo. Tožnikov odpust je bil torej neopravičen in tožnik je opravičen že vsled odpusta terjati zahteve, naštete v § 29. naved. zakona. Toženka se moti, če meni, da mora odškodovati tožnika s plačo le za dobo šestih tednov, kajti § 29. nav. zakona določa, da zapade vsa plača z razvezo službenega razmerja. Moči je torej določiti zahtevo tožnikovo glede visokosti že sedaj, ko še ni gotovo, ali bo njegova bolezen trajala več ali manj kot šest tednov, ne glede na to, da bi bilo krivično in zoper namen zakona, v slučaju neopravičenega odpusta ravno z bolnim uslužbencem slabše ravnati kakor z zdravim.

Knjigovodja, ki se navzlic ponovnemu pozivu izrecno brani nesti v banko ške za 4200 K, odklanja s tem vstrajno službeno opravilo.

Tožnik je bil od 1. aprila 1912 pri toženki knjigovodja z mesečno plačo 100 K; tudi je imel pravico do novoletnega darila v enaki visokosti; odpovedni rok pa ni bil domnjen.

Dne 23. oktobra 1912 je zahteval prokurist delodajalke, da naj nese tožnik ške v znesku 4200 kron v banko, kar je ta odklonil, rekoč, »da ne gre, ker noče opravljati poslov, ki so v opravilu pisarniškega sluge«. Tudi dva druga knjigovodja delodajalke sta nunjo pozvala tožnika, naj nese ške v banko, a tudi tema nasproti je tožnik odločno odklonil. Toženkin prokurist je nato tožniku dejal, da naj nese ške v banko ali pa naj si poišče drugo službo. Tožnik se tudi sedaj ni uklonil, nakar je bil odpušen.

Tožnik zahteva, naj se toženka obsodi v plačilo plače za čas od 23. oktobra 1912 do 31. decembra 1912 v znesku 225 K in razmernega dela novoletnega darila v znesku 18 K 74 vinarjev.

Tožbeni zahtevek se je zavrnil.

Razlogi: Tožnik je zakrivil vstrajno odklonitev službe s tem, da se ni pokoril naročilu in se branil nesti ške v banko. Vstrajnost branitve izhaja iz vsega tožnikovega vedenja, ki jasno kaže, da nikakor ni hotel izvršiti naročenega opravila, dasi so mu predstojniki živo prigovarjali in dasi je prokurist ponovil zahtevo v taki obliki, da je bilo nepokorščino smatrati vsekakor za odklonitev službe.

Ni pritrditi toženčevemu ugovoru, da ni bil zavezan izvršiti naročeni posel, kajti tožnik je bil po § 6. zakona o trgovskih sotrudnikih, obvezan opravljati okolnostim primerna dela, zlasti z ozirom na to, ker obseg službenih

dolžnosti njegovih ob sklepu pogodbe ni bil povsem natančno določen.

Toženka se je smela poslužiti za pošiljatev šekov v vrednosti 4200 kron le zanesljivih oseb in poveriti to opravilo le kateremu svojih uradnikov, kajti izvršitve takega naročila nikakor ni kvalificirati kot manjše službeno opravilo.

K temu pride še okolnost, da mora delodajalec pač upravičen biti, iz važnih vzrokov poveriti delodajalcu začasno nadomestna opravila, za katera je ta sposoben in ki jih more opraviti brez škode za svoje zdravje in za svoj stan, kar je v tem slučaju bilo mogoče.

Dokazano je torej, da se je tožnik vstrajno branil opraviti službo, vsled česar je bila toženka v zmislu § 27. št. 4 navedenega zakona opravičena, tožnika predčasno odsloviti. Zato pa se je moral tožbeni zahtevek kot neutemeljen zavrniti, ki je bil naperjen na odškodninsko plačilo za zakoniti odpovedni rok.

Višjim uslužbencem ne gre odškodnina za vsako delo, izvršeno čez uro preko normalnega delavnega časa.

Tožnik je bil uslužben pri toženi firmi kot uradnik od 1. avgusta 1912 do 31. maja 1913 z mesečno plačo 20 kron proti mesečni odpovedi. Dne 13. januarja mu je bila izročena v skrb blagajna za poštne. Vsled tega je moral tožnik po končanem delavnem času pisma frankirati in odpraviti tako, da je bil vsak dan s svojim delom pozneje, gotov kakor drugi uradniki. Nesporno je tožnik po prevzemu blagajne za poštne v času od 13. januarja 1913 do dne vložene tožbe (27. maja) 70 ur več delal.

Tožnik zahteva za to pomnoženo delo 70 kron, torej eno krono za vsako uro čez čas, in vtemeljuje svoj zahtevek s tem, da je približno osem dni po prevzemu blagajne in pozneje še večkrat knjigovodju povedal, da pristaja na plačilo za delo čez ure. Knjigovodja je vselej odgovoril, da se bo o tem že pomenil s poslovodjem. Obljube za tako plačilo sicer ni bilo, pač pa je tožnik izjavil, da bo še dalje delal, če se mu bo jeseni plača zvišala. Mesto tega je sledila zadnjega aprila odpoved.

Toženka je predlagala zavrnitev tožbenega zahtevka, ker je bil tožnik opozorjen, da bo vsled prevzete blagajne imel nekaj več dela, in ker je bil tožnik s tem povsem zadovoljen.

Tožbeni zahtevek se je zavrnil.

Razlogi: Višjemu uslužbencu kakor je tožnik, ne gre po sebi odškodnina za vsako uro, katero je delal čez normalni delavni čas, ker je v bistvu višje službe ležeče, da jo ni moči meriti natančno po urah in po urah plačati. Tožnik pa sam ne more trditi, da je bilo domnjenjeno plačilo za delo čez ure ali da mu je bilo le-to obljubljeno. Če se je namestnik delodajalke izogibal točnim odgovorom na tožnikovo prošnjo za plačilo pomnoženega dela, bila bi stvar tožnikova, zahtevati končni odgovor. Nedo- ločni odgovori pa gotovo ne obsegajo obljube.

O. S. B.

Carinstvo.

Spisal Just Piščanec.

(Dalje.)

Rabljene zaznamovane vreče iz grobih tkanin, ki so napolnjene z žitom vsake vrste, sladom, slad.cimami (tudi pivnimi tropinami), oljnim semenjem, semeni, kaolinom, ogljem, papirnato snovjo, iz svobodnega prometa avstrijsko-ogrskega carinskega ozemlja izstopile v inozemstvo ali v carinske izjemne kraje, in se odtam vračajo prazne, imajo z naslednjimi pogoji in kontrolami pravico do carine prostega ravnanja z njimi:

- a) carine prosto se odpravljajo tedaj, kadar se prinese ena ali več po spodaj navedenem vzorcu izdanih izkaznic carinskega urada, ki dokazujejo izstop primerne števila vreč, napolnjenih z blagom gori omenjenih vrst. Te izkaznice se glasé:

Izkaznica o izvozu vreč.

Spodaj imenovani carinski urad potrjuje, da so na njem izstopile iz svobodnega prometa avstrijsko-ogrskega ozemlja dne rabljene zaznamovane vreče iz grobih tkanin, in sicer:

z besedami	} z (s) {	žitom vsake vrste	} NB. Kar se ne ujema, je treba prečrtati. Za druge nego imenovane predmete se ne smejo izdajati izkaznice.
..... vreč		sladom in sladovimi	
.....		cimami (tudi pivnimi tropinami)	
.....		oljnim semenjem	
.....		semeni	
.....		kaolinom	
.....		ogljem	
.....		papirnato snovjo	

- b) Stranke naj dajo napraviti izkaznice o izvozu vreč po gornjem vzorcu v obliki pismenih zalpek ali dopisnic ter naj jih prilože voznim listinam. Te izkaznice naj izstopni urad, ko jih je ogledal — pri tem naj se prepriča o pravilnosti napovedi, števila vreč in njih vsebine — izpolni, pritisne nanje uradni pečat, pristavi datum in podpis. Ako so se te izkaznice izročile carinskemu uradu naslovljene in frankirane, se pošljejo na navedeni naslov ter se ta naslov sprejme v carinskouradno ovedbo na tovornih listih, drugače se izročajo prevaževalnemu podjetju. Izdajo potrdila je razvidno napraviti na izvirnem voznem listu s tem, da se pritisne štampljila z vsebino: »Izkaznica za carine prosti zopetni vstop vreč izdana in

poslana na navedeni naslov«

izročena prevaževalnemu podjetju«

Izpraznjene vreče vstopijo lahko tudi čez kak drugi urad nego tisti, čez katerega so se izvozile, in vstopni carinski urad naj se le pre-

priča, da gre za vreče imenovanih vrst izvoznega blaga.

- c) Pod a) omenjene izkaznice naj vzame vstopni urad iz prometa, oziroma naj urad, ako se glasi ena izmed izkaznic na večje število napolnjeno izvoženih vreč, nego jih je ob zopetnem uvozu, na izkaznici odpiše število vreč, ki so vstopile, in pošlje izkaznico stranki nazaj.
- č) Vreče se lahko vračajo tudi razparane.
- d) Za vreče, v katerih se izvažajo drugi nego imenovani predmeti, se ne izdajajo potrdilnice. Carinski uradi, ki imajo ocarinjevalne pravice glavnega carinskega urada, ter carinski uradi, čez katere so izstopile napolnjene vreče, pa so na podstavi začetkom tega paragrafa omenjenih določil za druge ovojje, pooblaščenim carine prosto odpravljati take prazne rabljene zaznamovane vreče, kadar se vračajo, ako je verjetno dokazana okolnost, da so vračajoči se ovojji takih domačih izvoznih pošiljatev.
- e) Vreče, ki se vračajo prazne iz inozemstva, naj se napovedo razen po teži tudi po številu vreč in se ne smejo v stiskanih balah, temveč le v zamotih, izmed katerih obsega vsak enako število vreč, prinesiti na carinski urad.
- f) Glede malega mejnega prometa z vrečami, ki se vračajo prazne iz sosednjega ozemlja, ostanejo obstoječa določila neizpremenjena v moči.
- g) Carine prosto odpravljati prazne vreče, ki so izstopile napolnjene s predmeti, za katere je predpisana izvozna izkaznica, ni dopuščeno.
- h) Za vreče, ki so določene za to, da za menjavo prevozila v inozemstvu sprejmejo domače žito, ki se samo izvažajo na ladji, se morejo izdati izkaznice o izvozu vreč, ako so vreče in žito, h kateremu spadajo, naložene na isti ladji in napovedane na isti izvozni napovednici, in ako so po številu in velikosti v pravem razmerju z množino tega žita.

Carine prosti zopetni uvoz iz inozemstva vračajočih se praznih rabljenih zaznamovanih notranjih ovojev in shrank (kakor steklenic za pivo, rudninske vode itd.) je dovoljen z dovolilom finančnega deželnega oblastva. Tudi ima zadnje pravico izdajati za rok treh let obča dovolila za zabeležni postopek s sličnimi zaznamovanimi notranjimi ovoji pridržuje si poljubni preklic.

Izvozne izkaznice za vreče veljajo eno leto. Deželno finančno oblastvo sme ta rok podaljšati še za eno leto.

Naknadno izdajanje izvoznih izkaznic je dopuščeno le s privolilom finančnega ministrstva. Duplikati se načeloma ne izstavljajo. Vreče morajo biti zaznamovane. Ako so opremljene samo s kako črno črto, niso še smatrati za zaznamovane.

(Dalje prih.)

Raznoterosti.

Kako naj se napovedo dohodki iz trgovine in obrtov?

Po pravkar izdanem izvršitvenem predpisu k osebno davčni noveli se naj med dohodke zlasti prištevajo:

- Plače, provizije, obresti in drugačne protidajatve, ki se pogodijo ali dovolijo za poslovne ali obrtne dajatve in dovolitve uporabe;
- dosežena cena za blago in izdelke, ki so se prodali v gotovini ali na upanje;
- denarna vrednost tistega blaga in izdelkov, ki so se vzeli iz obrata za to, da jih rabi ali uporabi davčni zavezanec, njegovi pripadniki in posli, ki so le za osebno potrebo, ne pa zaposleni v trgovini ali obrtu;
- vrednost blaga koncem poslovne dobe (koncem leta 1913 za napoved za leto 1914).

Od teh dohodkov se pa odbijejo obratni stroški, pri čemer pridejo zlasti v poštev:

- Stroški za vzdrževanje in obnovitev obratno služočih poslopij in drugačnih naprav, kakor tudi stroški za vzdrževanje in spopolnjevanje živega in mrtvega inventarja; ne smejo se pa od dohodkov odbiti stroški za nove zidave in razširjenja takih poslopij kakor tudi ne stroški za povečanje živega ali mrtvega inventarja;
- odbije se nadalje primeren odstotni znesek za uporabo poslopij, strojev, orodja itd.;
- stroški zavarovanja predmetov, naštetih pod a);
- zakupnina in najemnina zemljišč, poslopij, orodja in pravic, ki se vzamejo v zakup ali v najem, da se izvršuje obrat;
- stroški kurjave in razsvetljave v obratu — ne v stanovanju davčnega zavezanca;
- stroški za nabavo surovin, blaga in sploh materiala, ki se potrebuje za obrat;
- plače, oziroma mezde v poslovnem obratu zaposlenih uradnikov, nameščencev, pomočnikov, pomagačev, delavcev, hlapcev, slug itd.; vrednost naturalij, ki se vzamejo iz obrata, da se prehranijo pravkar našete osebe, se sme le tedaj odbiti, če se je vpostavila tudi med dohodke;
- dohodnina, ki jo plačuje službodajalec za svoje uslužbenke, kakor tudi prispevki v bolniške in pokojninske blagajne ter pokojnine, ki se dadó prejšnjim uslužbencem;
- občna pridobnina z dokladami, istotako zemljiški in hišni davek od zemljišč in hiš, ki služijo obratu, kakor tudi neposredne davščine (kolki, užitnina, carina, posebna davščina od žganih opojnih pijač itd.);
- obresti poslovnih dolgov;
- denarna vrednost blaga, ki se je prevzelo iz poprejšnje poslovne dobe.

Pri obratih, pri katerih se ne vodijo kupčijske poslovne knjige in ni znatnega razločka med blagom koncem posameznih gospodarskih dob, se sme vrednost blaga pri dohodkih in stroških izgubiti. Ne smejo se pa odbiti zlasti obresti glavnice, ki jo je naložil trgovec ali obrtnik v svoje podjetje, kakor tudi ne izdatki za prehrano davčnega zavezanca in pripadnikov njegovega hišnega gospodarstva (žene, otrok, hišnih poslov).

Ako vodi davčni zavezanec pravilne knjige, zlasti trgovske knjige po predpisih čl. 28 in nasl. trgovskega zakona, tedaj je seveda pri preračunu dobička izhajati od zaključka v teh knjigah. Če pa ne vodi knjig po trgovskih načelih mora dobiček, ki ga dobi po svojih knjigah, spopolniti po predpisih, ki smo jih ravnokar našeli.

*

— u —

Trgovsko-politična razmotrivanja. Bivši ogrski poslanec Szterényi je predaval pred kratkim v klubu dunajskih industrialcev o nalogah, ki čakajo Avstro-Ogrsko v najbližjem času v trgovskem oziru in je izvajal med drugim tudi to-le: Le malo je še časa, ki nas loči od nove nagodbe z Ogrsko in ko bodo trgovske pogodbe z raznimi državami potekle. Interesna zveza obeh držav monarhije je na vsak način mnogo večja kot morejo biti nasprotja v gospodarskem oziru. Neobhodno je potreben sporazum, da se morejo interesi monarhije zastopati z združenimi močmi. Posebno težko bo naše stališče pri sklepanju novih trgovinskih pogodb. Na Rumunskem smo izgubili naše prvenstvo pri uvozu, saj smo krili 1886. l. še 44·03%, 1910. l. pa le še 28·9% celega uvoza, medtem ko je Nemčija uvozila v isti dobi 14·71%, oziroma 33·74%. Podobna slika je v Srbiji, kjer smo participirali 1884. l. z 62·4%, 1910. l. pa le z 19·07% uvoza, Nemčija pa z 14·9%, oziroma 41·3%. Ugodnejše je naše razmerje v Turčiji, kjer smo ohranili drugo mesto izmed uvoznih držav. Na Bolgarskem smo bili udeleženi l. 1886. s 26·5%, l. 1910. s 26·8% in smo na ta način prišli na prvo mesto. Vendar je splošni efekt ta, da smo polagoma izgubili naš naravni trg — Balkan, ki smo ga nadvladali v trgovskem oziru več stoletij. Kar se tiče novih trgovinskih pogodb z balkanskimi državami, je bil predavatelj mnenja, da se naj za zdaj ne sklepajo definitivne pogodbe, ampak le začasne, pri katerih pa se morajo vpoštevati najvažnejša železniška in plovna vprašanja. V splošnem bi bilo potrebno, da se razjasni popolnoma razmerje med obema državnima polovicama, in da se vpostavi za vso našo trgovinsko politiko nov program. Ta politika je ravno tipično polje za kompromise, sporazume. Gospodarski interesi obeh držav zahtevajo predvsem mirno politično in gospodarsko dobo, po možnosti daljšega obstoja, kakor je bilo doslej običajno. Seveda ni ideja t. z. daljše nagodbe na Ogrskem nič kaj popularna, na vsak način je pa za oba dela želeli dosednji prosti promet. Končno je izrazil predavatelj željo, da naj medsebojni sporazum vsaj na gospodarski podlagi ustvari stalen mir in s tem ono podlago, na kateri lahko uspešno nastopamo za interese proti vsakomur.

*

Pisemske brzojavke v prometu z Nemčijo so se vpeljale zu poskušnjo 1. aprila t. l. Te brzojavke so podvržene v splošnem določilom, ki so veljavna za promet teh brzojavk v Avstriji. Pristopnina znaša 3 vinarje za takšno besedo, najmanj pa 60 vinarjev za eno brzojavko z določbo, da se poviša na zgoraj tako, da je število deljivo z 10. Pisemske brzojavke, ki se ne morejo dostaviti adresatu, vrača namenilni poštni urad oddajnemu telegrafičnemu uradu.

*

Srbski trgovinski muzeji v Avstriji. Iz Belgrada poročajo, da namerava srbska vlada otvoriti po vzorcu naših trgovinskih muzejev v inozemstvu srbske muzeje in sicer v mestih, ki pridejo za srbsko trgovino v prvi vrsti v poštev.

*

Očitjanje insolvence. V št. 3. „Trg. Vestnika“ smo priobčili zanimivo razsodbo najvišjega sodišča na Dunaju, ki je izreklo, da vsebuje neopravičeno očitjanje insolvence razžaljenje časti. Pred kratkim pa se je vršila pred nekim dunajskim okrajnim sodiščem razprava, v kateri je šlo za opravičeno očitjanje insolvence. Lastnik tovarne za perilo B. se je izrazil napram znanemu izdelovalcu perila C., da izdajatelj perila A. ne bo mogel izdelati na-

ročenega perila, ker je prišel v konkurz. Pri razpravi je trdil B., da je očital A.-ju pač insolvenco, nikakor pa ne konkurza. V dokaz te svoje trditve je predložil dve pismi, ki jih je pisal A. V prvem pismu prosi za moratorij do 31. decembra 1913., v drugem pa označuje na podlagi bilance svoja aktiva z 120.000 K, pasiva pa z 210.000 K. Sodnik je izrekel oprostilno razsodbo ker je smatral za dokazano, da se je glasila izjava tako, kot trdi B. Dokaz resnice se je B.-ju brez dvoma posrečil. Iz predloženih pisem namreč sledi, da je bil A. začetkom meseca decembra 1913. insolventen. S tem pa so dani predpogoji za konkurzno postopanje in dolжник ne sme delati nobenih novih kupčij in ne sme izvrševati plačil, temveč mora konkurz takoj napovedati, ako noče biti kazniv po § 486. kaz. zak. Vsi ti momenti, vsled katerih je mogoče nekorektno in nečastno postopanje dolžnika, so dani že pri insolventi in uvedba konkurznega postopanja ne doda nobenega novega momenta. Očitane nečastnega dejanja je potemtakem že dano, naj si že neopravičeno očitamo konkurz, ali pa insolvenco. Vsled donosa dokaza o slednji je bilo tedaj izreči oprostilno razsodbo.

*

Rok za vlaganje dohodninskih napovedi je sicer preteklo 15. aprila t. l.; toda kdor še ni vložil napovedi, dobi še poseben poziv od davčne oblasti in po tem pozivu je šele kontumiciran. Lahko se tudi prosi za podaljšanje roka za vložitev napovedi, kar davčna oblast rada dovoli. Tako prošnjo je treba kolekovati z 1 K.

*

Sleparске razstave. Od trgovske in obrtniške zbornice za Kranjsko smo prejeli: „Ponavljajoče se sleparske manipulacije razstavnih agentov dajejo podpisani trgovski in obrtniški zbornici povod prositi ugledno načelstvo, da opozori svoje člane na to, naj se pri zbornici pred udeležitvijo na tu- in inozemskih razstavah informirajo o zanesljivosti in realnosti dotičnega podjetja, da se obvarujejo eventualne škode. Številni večji del na Dunaju nastavljenih agentov se neprestano trudi, posebno male obrtnike pridobivati za inozemske razstave dvomljive vrednosti, ki za nje ne obetajo absolutno nobenega uspeha. Navadno se pošlje dotičnemu obrtniku tiskana pogodba v podpis, po kateri se zaveže, da bo plačal, ko sprejme določeno odlikovanje (zlato kolajno, častno diplomu, častni križ, prvo darilo i. e.) pavšalni znesek (nekaj sto kron). Dokazano pa je, da vsi ti razstavljalci vedno dobe obljubljeno „odlikovanje“, na kar morajo dogovorjeni pavšalni znesek plačati. Znan je primer, da je neka avstrijska tvrdka vzlic temu, da je namenoma na neki zakotni razstavi v Parizu po takem agentu razstavila manj vredno blago, prejela obljubljeno „prvo“ odlikovanje. Tem agentom je le na tem, da prodajo kolajne, ki nimajo za dotičnega obrtnika nobene vrednosti in imajo namen občinstvo le varati. Vzlic opetovanim svarilom zbornice in stalne avstrijske razstavne komisije na Dunaju dobe ti agenti še vedno svoje odjemalce. Za postopanje teh agentov je značilno to, da vabijo k udeležbi na takih zakotnih razstavah večinoma male obrtnike, ki za eksportni promet absolutno ne pridejo v poštev, ker niso zmožni jezika dotične dežele, tudi ne morejo dovoljevati niti kratkoročnih kreditov in tudi nimajo potrebne organizacije (zastopnikov), da bi mogli vzdrževati stalne zveze z inozemskimi tržišči. Za take kroge je iz teh razlogov tudi razstavljanje na resnih razstavah v inozemstvu brez vrednosti. Večina takih razstav se vrši v Parizu ali Londonu ali v takih mestih, v katerih se istočasno vrši kaka večja resna razstava. V tem primeru se naravno namerava varati občinstvo v tem pogledu, da bi se zakotna razstava zamenjavala z resnim podjetjem. Ali se more misliti, da bi se z razstavo ene obleke, enega para čevljev, enega modrca itd. — več navadno agenti ne zahtevajo za take razstave — moglo pridobiti kupčijske zveze na teh svetovnih trgovskih tržiščih. Ker Avstrija še vedno nima zakona proti umazani konkurenci, kakor ga imata Nemčija in Francija, ki bi omogočil krepko postopanje napram takim agentom,

more se le z opetovanim svarilom skušati doseči zboljšanje. Ako je kak tamošnji član morda s takimi razstavnimi agenti že sklenil kak dogovor, se prosi dotične primere naznaniti in razložiti podpisani zbornici, ki se bo skupno z stalno avstrijsko razstavno komisijo na Dunaju potrudila, da dotičnega obrtnika obvaruje škode. Vsekako pa prosimo, da blagovolite pri vsaki priliki na to delovanje razstavnih agentov opozarjati in svoje opazke takoj naznaniti trgovski zbornici.

*

Telefonske dopisnice. Interesantno novost je pred kratkim uvedla ameriška poštna uprava, namreč dopisnico, ki ima na sprednji strani razen adresatovega imena tudi njegovo telefonsko številko. Če pride dopisnica na pošto, kamor je namenjena, tedaj jo takoj telefonskim potom prečitajo adresatu in potem še le na običajen način ekspedirajo. Te telefonske dopisnice se frankirajo s posebno znamko 20 vinarjev.

*

Slovenske trgovce ponovno opozarjamo na Kolinsko kavno primes. Ta kavna primes se je zaradi svoje izvrstne kvalitete, glede katere se nobena druga ne more z njo meriti, v zelo kratkem času jako razširila in splošno priljubila, kar najbolj zamorejo potrditi ravno trgovci sami, ki so v neprestanem stiku s svojimi odjemalci. Ker je Kolinska tovarna v Ljubljani, ki to kavno primes izdeluje, akcijsko podjetje slovenskega trgovstva, zato je v lastnem interesu slovenskih trgovcev, da izkušajo Kolinski kavni primesi pridobiti čim največ odjemalcev. To nikakor ni težavno delo, kajti priporočati dobro blago, kakor je Kolinska kavna primes, zamore vsak z mirno vestjo. Kolinska kavna primes se mora razširiti tudi v tiste sicer že zelo redke kroge, kjer je zdaj še pogrešamo. Da se to zgodi čim preje, naj po svojih močeh poskrbi slovensko trgovstvo samo, kajti v njegovem lastnem interesu je, da Kolinska tovarna, ki je akcijsko podjetje slovenskega trgovstva, prispeva čim najboljše. Svoji k svojim!

Statistika.

Trgovski promet v Bosni-Hercegovini. Deželna vlada v Sarajevu je izdala publikacijo o tem predmetu za l. 1912., ki nam kaže razvoj omenjenih dežel. Uvoz je znašal 4.031.354 q blaga in 35.879 kosov živine v skupni vrednosti 174.713.655 K proti 3.629.856 q blaga in 13.988 kosov živine v skupni vrednosti 154.101.977 K l. 1911. To je doslej dosežena najvišja množina. Izvoz pa je znašal 10.968.149 q blaga in 179.083 kosov živine v vrednosti 130.179.153 K proti 10.792.473 q blaga in 114.317 kosov živine v vrednosti 121.765.583 K l. 1911. Bosansko-hercegovinska trgovska bilanca, ki je od l. 1907. dalje pasivna, je bila tudi leta 1912. na 44.534.502 K pasivna, medtem ko je znašal pasivum leta 1911. le 32 milijonov kron. Vzrok leži v prvi vrsti v vojaškem gibanju l. 1912., ker se je moralo uvažati več blaga in je tudi izvoz živine iz istega vzroka moral zaostati. Razen tega je pa tudi kuga živine na gobcih in parkljih na ta izvoz neugodno vplivala. Dalje je zaznamovati slabo letino na tobaku in slivah, kar znači izpadek 9 milijonov kron.

V Bosno-Hercegovino se je l. 1912. največ uvozilo žita, moke in riža in sicer za 29.094.591 K = 16 1/10%, potem železa in železninarskih predmetov za 13.851.244 K, oblek, perila in lišpa za 12.664.322 K, kolonialnega blaga za 10.801.193 K, bombaževine in bombaževinskega blaga za 10.314.761 K. V primeri z l. 1911. se je uvozilo več žita, moke in riža za 6 1/4 milijona kron, živine za 5 3/4 milijona kron, voz za 2 3/4 milijona kron, železa in železninarskih predmetov za 2 1/3 milijona kron. Manj se je pa uvozilo bombaževine in bombaževinskega blaga za 1 1/3 milijona kron, maslin olj za 612.000 K, svile in svilenih predmetov za 118.000 K. Najvažnejši predmeti izvoza so: les, premog in šota (35.423.934 K),

klana in tovarna živina (23,532.468 K), žito in riž (13,620.493 K). Prirastek pri izvozu kažejo ti-le predmeti: klana in tovarna živina za 11 milijonov kron, žito, moka, riž za $2\frac{3}{4}$ milijona kron in živalski produkti za $1\frac{1}{2}$ milijona kron. Zmanjšal pa se je izvoz pri sočivju, sadju, rastlinah in rastlinskih delih za $5\frac{1}{2}$ milijona kron, pri tobaku za $3\frac{1}{2}$ milijona kron, pri železu in železninarskih predmetih za 2 milijona kron in končno pri lesu, premogu in šoti za 850.000 K.

*

Avstrijski tobačni monopol l. 1912. Skupni prejemki so znašali 339.18 milijonov kron, v primeri z l. 1911. (311.65 milijonov kron) za 27.53 milijonov kron = 8.80% več. Vzrok leži v povečani konzumu tuzemstva, ki je znašal 326.74 milijonov kron (proti 300.51) = 26.23 milijonov kron ali 8.720%. Izvoz se je zvišal od 6.41 milijonov kron na 7.51 milijonov kron ali za 1.1 milijonov kron = 17.160% več. Seveda so se tudi izdatki zvišali in sicer za 13 milijonov kron; znašali so 123.03 milijonov kron. Vzrok leži v predčasnem nakupu turškega tobaka, ker se je bala avstrijska tobačna režija, da bo balkanska vojna na tobačno kupčijo neugodno vplivala, dalje v zvišanih mezdah in večjih fabrikacijskih stroških. Dobička je bilo okroglo 216.15 milijonov kron ali v primeri z letom 1911. za 14.77 milijonov kron več. Priracunati se mora temu dobičku pa tudi zvišanje imovine za 13.41 milijonov kron, tako da znaša čisti dobiček l. 1912. pravzaprav 229.56 milijonov kron in prirastek 23.4 milijonov kron = 11.30%.

*

Nekoliko poštne statistike. Trgovinsko ministrstvo je izdalo tozadevne podatke za l. 1912., katerim posnamemo sledeče: V imenovanem letu se je oddalo na Dunaju 461,773.800 pisemskih pošiljatev, došlo pa je 335,385.400. Pisem z navedbo vrednosti in zavojev se je odposlalo 18,631.570, došlo pa je 9,578.190. Časopisov je bilo v prometu 29,101.600. Poštne nakaznice se je oddalo 4,955.803 v skupnem znesku 357.13 milijonov kron, izplačanih pa je bilo 10,270.438 nakaznic v skupni vrednosti 412.01 milijonov kron. Brzobjav se je oddalo 3,850.608, došlo jih je 3,664.675. Telefonskih zvez je bilo 199,774.837. Od ostalih glavnih mest nas zanima še Celovec, ki izkazuje 12,151.900 oddanih in 8,135.600 došli pisemskih pošiljatev, 316.300 oddanih in 231.500 vrednostnih pisem in zavojev, 745.200 časopisov, 123.535 vplačanih poštne nakaznice z zneskom 6.62 milijonov kron, 186.091 izplačanih poštne nakaznice z zneskom 6.89 milijonov kron, 53.213 oddanih in 66.538 došli brzobjav in 546.272 telefonskih zvez; dalje Ljubljana, ki kaže 7,195.400 oddanih in 7,384.000 došli pisemskih pošiljatev, 353.400 oddanih in 337.100 došli vrednostnih pisem in zavojev, 955.700 časopisov, 124.515 vplačanih poštne nakaznice v skupnem znesku 8.95 milijonov kron, 261.236 izplačanih poštne nakaznice v skupnem znesku 10.65 milijonov kron, 71.124 oddanih in 73.169 došli brzobjav ter 696.600 telefonskih zvez; končno Trst, ki ima to-le sliko: 31,297.000 došlih in 27,384.000 oddanih navadnih pisem, 589.800 oddanih in 724.300 došli vrednostnih pisem in zavojev, 2,894.600 časopisov, 417.770 vplačanih poštne nakaznice v skupni vrednosti 32.2 milijona kron, 474.617 izplačanih poštne nakaznice v skupni vrednosti 33.71 milijonov kron, 496.837 oddanih in 651.749 došli brzobjav in 14,717.700 telefonskih zvez.

*

Statistika poljedelskih pridelkov l. 1913. Tozadevni sestavi poljedelskega ministrstva povzamemo te-le podatke: Obseg vseh njiv in polj v Avstriji je znašal 10.61 milijonov hektarjev ali za 14.997 ha manj kot l. 1912. Izmed najvažnejših kmetijskih pridelkov odpade na pšenico 1.21 mil. ha z letino 16.22 milj. q³, na rž 1.96 mil. ha z letino 27.04 mil. q³, na ječmen 1.09 mil. ha z letino 17.5 mil. q³, na oves 1.9 mil. ha z letino 26.77 mil. q³, na koruzo 0.28 mil. ha z letino 3.37 mil. q³, na fižol 0.26 mil. ha z letino 2.36 mil. q³, na krompir 1.27 mil. ha z letino 115.52 mil. q³.

na sladkorno peso 0.25 mil. ha z letino 69.62 mil. q³, na hran peso 0.16 mil. ha z letino 37.88 mil. q³ in deteljo 1.18 mil. ha z letino 42.63 mil. q³, 3.07 mil. ha njih je dalo 91.52 mil. q³ sena, 0.21 mil. ha vinogradov pa 4.35 mil. q³ vina. Na drevesnem sadju se je l. 1913. pridobilo: 8.56 mil. q³ jabolok, hrušk itd, 17.225 q³ orehov, 4.868 q³ mandeljnov, 29.692 q³ kostanja, končno 52.706 q³ fig. V primeri z l. 1912. je bila letina ugodnejša pri ječmenu za 0.43 mil. q³, pri ovsu za 2.47 mil. q³, pri detelji za 8.75 mil. q³, pri senu za 2.67 mil. q³ in pri vinu za 0.38 mil. q³. Neugodnejša pa je bila pri pšenici za 2.72 mil. q³, pri rži za 2.7 mil. q³, pri koruzi za 0.5 mil. q³, pri fižolu za 0.13 mil. q³, pri krompirju za 9.88 mil. q³, pri sladk. pesi za 9.6 mil. q³ in pri hranilni pesi za 0.32 mil. q³. Sadja se je pridobilo za 8.99 mil. q³ manj kot l. 1912.

*

Nove železniške proge v Avstro-Ogrski. L. 1913. se je v Avstro-Ogrski izročilo prometu za 507.606 km novih železniških prog z 149 postajami in postajicami, dalje 4 stranske proge obstoječih prog ter 22 zvez s progami drugih železniških uprav. Od novega železniškega omrežja odpade na Avstrijo 129.283 km in na Ogrsko 378.323 km.

*

Obseg državnega telefonskega omrežja. L. 1913. so se pomnožile krajevne postaje za 164 in jih štejemo sedaj v celem 1402. Postranske postaje so se pomnožile od 336 na 381 in javne govorilnice od 2254 na 2478. Javnih avtomatov se je postavilo na novo 133 in je znašalo njihovo stanje 31. decembra 1913 leta 461. Število abonentov se je povečalo za 11.857 in je znašalo 117.253, postranskih postaj je bilo za 5089 več (stanje 42.290). V interurbanem prometu je bilo za 114 naprav več (stanje 927). Celotna dolžina telefonskega omrežja je znašala koncem leta 1912. 36,465.249 km, prirastek novega omrežja l. 1913 ... 6,427.186 km, tako da je bilo 31. decembra 1913. za 42,892.435 km telefonskega omrežja.

*

Avstro-ogrsko zunanja in medsebojna trgovina l. 1912. Trgovinsko ministrstvo je izdalo meseca marca t. l. tozadevno statistiko, ki nas zanima predvsem radi pasivnosti naše trgovinske bilance. Medtem ko je znašal l. 1911. pasivum 692.6 milijonov kron, je znašal l. 1912. 743.2 milijonov kron. Ako primerjamo, v koliko ste pri tem udeleženi Avstrija in Ogrska, vidimo, da je razmerje za Avstrijo neugodno, saj se je zvišal pasivum Avstrije od 554.5 milijonov kron na 614.2 milijonov kron, medtem ko se je znižal ogrski pasivum od 138.2 milijonov kron na 129 milijonov kron. Tudi skupna avstrijska trgovinska bilanca (promet s carinskim inozemstvom in z Ogrsko) nam ne nudi ugodne slike: pasivum iz l. 1911. po 400.2 milijonov kron se je zvišal na 489.4 milijonov kron. Tozadevna ogrska bilanca pa kaže znižanje pasivnosti od 292.5 na 253.8 milijonov kron.

Uvoz iz carinskega inozemstva je l. 1912, znašal 210 milijonov q³ v vrednosti 3.669.9 milijonov kron. Na Avstrijo odpade 174.4 milijonov q³ v vrednosti 3.074.3 milijonov kron = 83.90%, na Ogrsko 35.6 milijonov q³ v vrednosti 595.6 milijonov kron = 16.10%.

Izvoz v carinsko inozemstvo pa je znašal 188.6 milijonov q³ v vrednosti 2.926.7 milijonov kron. Na Avstrijo pride 170. — milijonov q³ v vrednosti 2.460.1 milijonov kron = 84.10%, na Ogrsko 18.6 milijonov q³ v vrednosti 466.6 milijonov kron = 15.90%.

Celoletni uvoz v Avstrijo iz carinskega inozemstva in iz Ogrske je dosegel množino 228.3 milijonov q³ v vrednosti 4.532.2 milijonov kron. Pri tem je bilo udeleženo inozemstvo s 174.4 milijoni q³ vrednosti 3.074.3 milijonov kron = 67.80%, Ogrska pa z 53.9 milijoni q³ v vrednosti 1.457.9 milijonov kron = 32.20%.

Celotni izvoz Avstrije v carinsko inozemstvo in na Ogrsko pa je znašal 214.6 milijonov q³ v vrednosti 4.042.8 milijonov kron.

V inozemstvo je šlo 170— milijonov q^3 v vrednosti 2.460.1 milijonov kron = 60.9%, na Ogrsko pa 44.6 milijonov q^3 v vrednosti 1.582.7 milijonov kron = 39.1%.

Na Ogrsko se je iz carinskega inozemstva in iz Avstrije uvozilo v celem 80.2 milijonov q^3 v vrednosti 2.178.3 milijonov kron. Pri tem je udeleženo inozemstvo s 35.6 milijoni q^3 v vred- 595.6 milijonov kron = 27.3%, Avstrija pa z 44.6 milijoni q^3 v vrednosti 1.582.7 milijonov kron = 72.7%.

Izvozilo pa se je iz Ogrske v Avstrijo in v carinsko inozemstvo 72.4 milijonov q^3 v vrednosti 1.924.5 milijonov kron. Na Avstrijo odpade 53.9 milijonov q^3 v vrednosti 1.457.9 milijonov kron = 75.8%, na inozemstvo 18.5 milijonov q^3 v vrednosti 466.6 milijonov kron = 24.2%.

*

Poštno-avtomobilnih zvez v Avstriji je bilo l. 1912. štiri- trideset in sicer v okrožjih šestih poštih ravnateljstev. V pro- metu sta bila 102 voza za osebni promet in 4 priklopni vozovi za osebni promet; dalje 4 priklopni vozovi za tovorni promet. Vsi avtomobili so prevozili v označenem letu 1.341.569 km, oseb pa 518.728. Razentega so obstajale 3 bavarsko-avstrijske zveze s 14 avtomobili, ki so prevozili 140.584 km in 64.687 oseb. Končno je obratovalo še 26 zasebnih podjetij, ki so dobivala državno pod- poro. Ta podjetja so razpolagala z 59 osebnimi avtomobili in 1 priklopnim vozom, ki so prevozili 961.714 km in 604.162 oseb.

Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.

Posredovalnica. Kontorista se išče za Maribor, ki je popol- noma vešč hrvaščine, nadalje trgovskega sotrudnika za Slovenske gorice. Natančnejše se poizve pri društvu.

Društvene vesti.

Umrli je 31. marca t. l. večletni član našega društva g. Josip Počivalnik, bančni uradnik v Ljubljani. Dragemu pokojniku, katerega smo tako zgodaj izgubili iz naših vrst, bodi zemljica lahka in ohranjen prijazen spomin.

*

Izlet. Kakor smo že v zadnji številki poročali, priredi naše društvo skupno z društvenim pevskim zborom dne 21. maja t. l. celodnevni izlet v Zagorje ob Savi. Pri tej priliki si bomo ogle- dali tudi tamkajšnjo steklaro in vrhnje naprave premogokopa. Podrobnosti glede tega izleta bomo priobčili v prihodnji številki in v tukajšnjih dnevnikih. Gg. člane in prijatelje društva vabimo že danes k mnogoštevilni udeležbi.

*

Etabliranje. Član G. Anton Ravhek ar je prevzel trgovino Ivana Skofizh v Ljubljani, Pred škofijo. Podjetnemu članu želimo obilo sreče.

*

Podporni zaklad. Omizje v gostilni člana g. Rusa v Ljub- ljani je nabralo znesek K 14 za podporni zaklad. Darovateljem iskrena hvala!

*

Podpora. Gremij ljubljanskih trgovcev je nakazal našemu društvu za l. 1914 K 400 podpore. Slavnemu gremiju izrekamo najiskrenejšo zahvalo.

*

Gg. člane, ki so s članarino še na dolgu, prosimo, da nam jo čimprej vpošljejo, ker s tem prihranijo društvu mnogo nepo- trebnega dela in stroškov.

*

Ugodna prilika. Ob glavni cesti na Gorenjskem se odda v najem dobro upeljana trgovina pod zelo ugodnimi pogoji. Natan- čnejša pojasnila daje naše društvo.

*

Umrli je v Gradcu 14. t. m. član našega društva g. Viljem Kosem, poslovodja tvrdke Gričar & Mejač v Ljubljani. Dragemu pokojniku bodi zemljica lahka in ohranjen blag spomin.

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 2 potnika, 6 pomočnikov mešane stroke, 1 pomočnik železninske stroke, 4 po- močniki manufakturne stroke, 2 pomočnika špecerijske stroke, 2 pomočnika modne in galanterijske stroke, 2 kontoristinji, 6 pro- dajalk, 11 učencev in 4 učenke. — Službe išče: 3 knjigovodje, 2 korespondenta, 4 kontoristi, 3 poslovodje, 3 potniki, 8 skladi- ščnikov, 25 pomočnikov mešane stroke, 7 pomočnikov železninske stroke, 9 pomočnikov manufakturne stroke, 14 pomočnikov špece- rijske stroke, 3 pomočniki modne in galanterijske stroke, 16 kon- toristinj, 6 blagajničark, 25 prodajalk, 8 učencev in 3 učenke. — Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Seja dne 27. marca 1914.

Obolenje je naznanilo 35 članov, med katerimi sta bila sprejeta v deželno bolnico in Leonišče po 2 člana.

Bolniški stroški so se izplačali 12 članom v znesku K 683.89.

Dopisov se je rešilo 42.

Umrli sta gg. Vinko Pustovrh, trgovec v Celju dne 11. marca in Anton Schettin z, trgov. potnik na Dunaju dne 26. marca.

Književnost.

Knjižnica „Slovenskega ilustrovanega tednika“. Izdaja- teljstvo „Slovenskega ilustrovanega tednika“ začne izdajati elegantno knjižnico, ki bo prinašala zares dobre, zanimive izvirne novele, povesti, humoreske ter tudi skrbne prevode leposlovnih in poučnih del. I. zvezek je že dotiskan in sicer prinese: Radoslav Murnik: „Lovske bajke in povesti“. II. zvezek pa Milana Puglja novele in povesti: „Mimo ciljev“. Knjige bodo vse elegantno v platno vezane in bodo tako poceni, da stane navadno že sama vezava toliko, kolikor znaša kupna cena posa- meznih zvezkov knjižnice. Prvi letnik bo obsegal 5 elegantno v platno vezanih knjig vsako po 10 do 12 tiskanih pol (160 do 180 strani) v obliki male osmerke (širokost 13 cm in visokost 18 cm) ter stane vseh pet knjig 8 K, ki se lahko plačajo ali vseh 8 K takoj ali polovica sedaj in polovica, ko izide tretji zvezek, v za- četku maja t. l. Posamezni zvezki se tudi lahko naroče ter stanejo v upravnishtvu „Slovenskega ilustrovanega tednika (s poštino vred) in po knjigarnah 2.50 K. Elegantno vezana, zanimiva in originalna knjiga za samo 2.50 K, oziroma, če se naroči ves letnik, le samo 1.60 K, je tako nizka cena, kakor je še ni bilo na slovenskem književnem trgu. Ako najde vabilo na naročbo na „Knjižnico slo- venskega ilustrovanega tednika“ primeren odziv, se ustvari s tem podjetje, ki bo za razvoj in napredek slovenske knji- ževnosti velikega pomena. Priporočamo vsakomur, da se naroči na „Knjižnico slovenskega ilustrovanega tednika“.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem zrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija zrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Kar je dobrega, to se proda!

Zátkovi jajčni rezanci in makaroni,

Zátkov steliziran zdrob za otroke,

Zátkove drobtinice (prezelci) iz svežega pšeničnega prepečenca

so priznani izdelki, ki Vašega odjemalca nikdar ne prevarajo.

Monopol - Bratje Zátka, družba z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu zrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000.— Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 1/2 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Jrgovski dom“!

Ker že od nekdanj skrbno pazite na to, da zadovoljite Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo kavino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebške tovarne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.

Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sotrudniki, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVC

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštnine prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjčni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica.

Denarnega prometa koncem leta 1913	K 700,000.000.—
Vlog	„ 43,500.000.—
Rezervnega zaklada	„ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 1/2 %

brez odbitka. Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *Val. Žun*: Delniške družbe na Kranjskem v poslovnem letu 1912.
- 2.) *Dr. K. Hinterlechner*: Praktiška geologija.
- 3.) *J. Skalar*: O eskontiranju knjižnih terjatev in faktur.
- 4.) *O. S. B.*: Razsodbe obrtnih sodišč.
- 5.) *Just Piščanec*: Carinstvo.
- 6.) Raznoterosti:

Dobra letina — rešiteljica gospodarske situacije. — Kako naj dopisujemo? — Nekaj zanimivosti iz re-

klamaega predavanja za povečanje avstrijskega bro-dovja. — Znižanje tarif za srbske izdelke na — italijanskih železnicah. — Gospodarska vprašanja v ekspoziju ministra zunanjih del. — Iz lastne izkušnje.

7.) Statistika:

Avstrijsko rudarstvo 1. 1912. — Zvišanje državnega dolga.

8.) Slovensko trgovsko društvo v Celju.

9.) Društvene vesti.

10.) Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

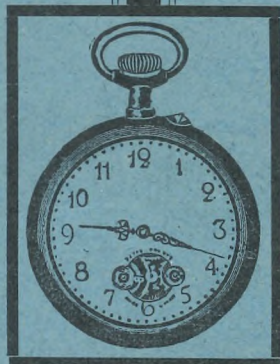
Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Ponatis dovoljen le ob navedbi vira.

H. Suttner, Ljubljana šte. 19

priporoča svojo **veliko zalogo**
zlatih, srebrnih, nikljastih
in jeklenih ur ter zlatnine
in srebrnine
po najnižjih cenah.

:: Razpošiljanje ::
blaga na vse kraje
sveta ter največja
eksportna trdka.

Zahtevajte moj novi
povečani cenik, ka-
terega dobite za-
stoj in poštne
prosto.

Lasna protokolirana tovarna ur v Švici.

„IKO“ Tovarniška znamka „IKO“

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti šte. 13

priporoča svojo izbrano zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.
Kartoni za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj
nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

Slovenci!
zahtevajte povsod
vžigalice
družbe
sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri trdki

Ivan Perdan
v Ljubljani.

Riunione Adriatica
di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:
trdka

Ivan Perdan
v Ljubljani.

Trgovina
s špecerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
nimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,

izpitani pomladanski :: :: ::

čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo

„MERKUR“

v Ljubljani

naznanja, da je založilo sledeče knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodrniku nujno potrebne.

Častite naročnike in bralce pro-
simo, naj se ozirajo pri nakupu svojih
potrebščin na oglase v našem listu.
„Slovenski Trgovski Vestnik“ mora po-
stati ognjišče organizacije slovenskih
trgovcev, zato se ravnajte po geslu
„Svoji k svojim!“

oooooooooooo

Tvrdka J. Kušlan v Kranju

➡ i š č e ➡

trgovskega sodrnika špecerijske stroke

ki bi bil več nekoliko knjigovodstva ter dober računar.
Plača po dogovoru. — Vstop takoj.

oooooooooooo

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice - v Ljubljani

r. z. z n. z.

Obrestuje hranilne vloge po

$4\frac{3}{4}\%$

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna kmečka posestva, radi tega je tudi ves denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19.000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo amerikanski umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

C. in kr. dvorni založniki

A. ZANKL SINOVI

tovarne barv, lakov in firnežev
LJUBLJANA.

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

na Dunaju, v Göstingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.

Priporočajo:

vse vrste oljate, suhe, emajlne in fasadne
barve, firnež, pristni kranjski, mavec (Gyps),
olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče,
steklarski in mizarski klej in druge v to
stroko spadajoče stvari.

Ceniki na razpolago!

Ceniki na razpolago!

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XI.

V Ljubljani, dne 15. maja 1914.

Štev. 5.

Delniške družbe na Kranjskem v poslovnem letu 1912.

V. Žun.

Na Kranjskem imamo delniške družbe, ki imajo svoj sedež in svoje obratovališče v deželi, poleg tega pa ima tudi nekaj delniških družb s sedežem zunaj dežele svoja obratovališča ali svoje podružnice v tej deželi. V naslednjih vrstah se hočemo ozirati le na tiste delniške družbe, ki imajo tudi svoj sedež na Kranjskem, o ostalih mislimo govoriti ob drugi priliki.

V poslovnem letu 1912 (oziroma pri nekaterih 1911/12) so bile na Kranjskem te-le delniške družbe:

a) v slovenskih rokah:

1. Ljubljanska kreditna banka, ustanovljena leta 1900.
2. Narodna tiskarna v Ljubljani.
3. Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg v Ljubljani, ustanovljena leta 1912.
4. Delniška stavbinska družba »Union« v Ljubljani, ustanovljena l. 1903.
5. Hotelska delniška družba »Triglav« v Ljubljani, ustanovljena l. 1909.
6. Ljubljanska delniška plinarna, ustanovljena leta 1861.
7. Delniška družba kranjskih opekaren v Trnovem pri Ilirski Bistrici, ustanovljena leta 1909.

b) V nemških ali deloma v nemških rokah:

8. Krainische Baugesellschaft v Ljubljani, ustanovljena leta 1874.
9. Krainische Industriegesellschaft v Ljubljani, ustanovljena leta 1869.
10. Aktiengesellschaft Stahlwerke Weissenfels, prej Göppinger & Ko. v Fužinah na Gorenjskem, ustanovljena leta 1897.

11. Brauereiaktiengesellschaft »Union« v Ljubljani, ustanovljena leta 1909.

V vseh naštetih delniških družbah je bilo leta 1912 vložene delniške glavnice 26,987.500 kron, in sicer je imela ljubljanska kreditna banka delniške glavnice 8 milijonov kron, Kranjska industrijska družba 14 milijonov, pivovarna Union 1 milijon, druge družbe pa pod 1 milijon (Narodna tiskarna 48.000 K, Žalec - Laški trg 840.000 kron, stavbinska družba »Union« 662.000 K, hotelska družba »Triglav« 100.000 K, parna opekarna v Trnovem 500.000 K, Kranjska stavbinska družba 900.000 K in Stahlwerke 937.000 K).

Poslovno leto 1912. je bilo za denarna, industrijska in trgovska podjetja splošno zelo neugodno, kajti negotovost v mednarodni situaciji po izbruhu balkanske vojne, delna mobilizacija v državi, proglašitev moratorija v balkanskih državah so bili povod rastočega vznemirjenja v kapitalističnih krogih, čemur je sledila splošna stagnacija v trgovini, obrtu in industriji, katerim je nedostajalo potrebnih denarnih sredstev.

To gospodarsko krizo so občutila več ali manj tudi podjetja na Kranjskem, kar se izrecno poudarja v nekaterih letnih poročilih, odseva pa tudi deloma iz številnih računskih zaključkov.

Denarni zavodi so morali »pod pritiskom neugodnih in težavnih denarnih razmer omejiti, oziroma sploh ustaviti dovoljenje novih posojil, restringirati obstoječe kredite in mobilizovati svoja lastna sredstva za morebitne nepričakovane dogodke«.

Tudi pri Ljubljanski kreditni banki se je kazala denarna kriza; posebno eskomptni oddelek je v drugem polletju izkazal znaten primanjkljaj na obrestih kljub visoki obrestni meri, ker »vladajoča kriza ni dovoljevala v interesu popolne likvidnosti banke izrabljati eskomptni kredit v taki meri kakor prejšnja leta«. Tudi kupčija z vrednostnimi papirji je v drugi polovici leta precej zaostala za uspehi prvega polletja, ko so bile politične in gospodarske razmere še normalne. Primanjkljaj čistega donosa pri eskomptu in vrednostnih papirjih je nekoliko paralizirala višja obrestna mera.

Z zadovoljstvom pa poudarja letno poročilo Ljubljanske kreditne banke, da se je v teh kritičnih časih jasno izkazala popolna likvidnost banki zaupanega denarja tako, da je bila celo v položaju priskočiti na pomoč s primernimi krediti nekaterim manjšim denarnim zavodom, ko se jim je nenadoma odpovedal kredit od drugih strani.

Sicer je bilo pa stanje Ljubljanske kreditne banke koncem poslovnega leta tako-le: Vložne knjižice so znašale 7.817.136 K 82 v (leta 1911. 7.782.386 K 55 v), vloge na tekoči račun in žirokonto 5.420.033 K 19 v (leta 1911. 5.470.503 K 38 v), menična listnica 6.298.565 K 02 vinaria (l. 1911 6.722.795 K 66 v), vredn. papirji 2.242.484 K 05 v (leta 1911. 1.791.316 K 84 v), rezervni zaklad 735.571 K 30 v proti 650.691 K 33 v koncem leta 1911. Splošni promet vseh bančnih oddelkov je znašal v poslovnem letu 1912. **1.167.858.374 K 06 v.** Čisti dobiček za leto 1912. znaša po odbitku vseh stroškov in bremen 616.363 K 84 v in všteti prenos dobička iz leta 1911. po 48.112 K 40 v, **skupaj 664.476 K 24 v**, kar odgovarja $8\frac{1}{4}\%$ obrestovanju delniške glavnice 8.000.000 K. Iz tega dobička se je izplačala delničarjem 5% dividenda in 1% superdividenda, kar znaša skupaj 480.000 K. Redni rezervni zaklad se je dotiral z 41.197 K 11 v, posebni rezervni zaklad za morebitne menične izgube pa s 100.000 K. Ljubljanska kreditna banka je imela leta 1912. podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju, ki so primerno prispevale k družbenem dobičku. Začetkom maja je banka otvorila agencijo za poletno sezijo v Gradežu.

Tudi železna industrija, katere glavni zastopniki sta na Kranjskem Kranjska industrijska družba s tovarnami na Savi in na Javorniku ter delniška družba »Stahlwerke Weissenfels« v gorenjskih Fužinah, je živo občutila gospodarsko krizo v drugi polovici leta 1912. Ker zaključujeta obe te družbi svoje poslovno leto s koncem junija, se v računskih zaključkih za leto 1911/12. (od 1. julija 1911 do 30. junija 1912) še ne kaže pogubni vpliv zunanjih dogodkov, temveč se v obeh letnih poročilih poudarja primeroma ugodna poslovna doba. Tako govori poročilo Kranjske industrijske družbe o ugodnih rezultatih, k čemur so pripomogli različni činitelji, kakor ugodni trg, ki se je zlasti v prvi polovici leta 1912. v tu- in inozemstvu zboljševal od meseca do meseca, pravočasno preskrbovanje za produkcijo potrebnih surovin in vedna zboljševanja in izpopolnjevanja podjetij, ki so imela vse poslovno leto dosti dela. V družbenem plavžu v Škednju se je izdelalo 105.852 ton surovega železa, ki se je porabilo v lastnih tovarnah ali razpečalo v tu- in inozemstvu. Že v tem letu so otvorili žičarno v Škednju, druge naprave v Škednju pa od leta do leta širijo in izpopolnjujejo, kar gotovo ni v korist razmeram na Jesenicah in na Javorniku. Podjetja na Gorenjskem in na Koroškem (v Bistrici) so bila nepretrgoma vse leto v obratu in se je izdelalo Martinovega jekla za 64.553 ton. Na izrednem občnem zboru dne 28. junija 1912 se je zvi-

šala delniška glavnica za 4 milijone kron. Čisti dobiček v poslovni dobi 1911/12 je znašal 1.656.408 K 05 v, delničarjem se je izplačala 10 odstotna dividenda v znesku 1.400.000 kron.

Tudi delniška družba Stahlwerke Weissenfels, ki se peča z izdelovanjem verig, govori o zelo živahnem prometu v poslovnem l. 1911/12. Zlasti se je povzdignil izvoz njenih izdelkov, ki so srečno konkurirali z nemškimi, angleškimi in belgijskimi fabrikami. Računski zaključek izkazuje 287.855 K 95 v čistega dobička (všteti prenos iz prejšnjega leta po 47.710 K), delničarji prejmo 16 odstotno dividendo. Delnice so večinoma v rokah nekaterih sorodnikov.

Zelo neugodno je bilo poslovno leto 1912. za pivovarniško industrijo, ker so se surovine, zlasti hmelj, nenavadno podražile. Poleg tega je pa na razpečanje piva vplivalo deževno in hladno vreme v najboljših poletnih mesecih. Delniška družba združenih pivovaren Žalec-Laški trg je zato nazadovala v poslovni dobi 1911/12 (od 1. oktobra 1911 do 30. septembra 1912) v prometu za eno tretjino in je zvarila za 2600 hl manj piva nego v prejšnjem poslovnem letu. V poslovnem letu 1911/12 se je zvarilo 29.069 hl in prodalo 29.322 hl, dočim se je leta 1910/11. zvarilo 31.669 hl in prodalo 29.696 hl. Računski zaključek te družbe za leto 1911/12. izkazuje zato precejšnjo izgubo (83.972 K 15 v).

Tudi poročilo delniške družbe pivovarne »Union« omenja neprimerne, še nikdar tako visoke cene hmelja in ječmena in pa slab konsum z ozirom na izvanredno hladno poletje. Pivovarna »Union« je zvarila v poslovni dobi 1911/12, 46 417 hl piva napram 36.764 hl v poslovnem letu 1910/11., prevzela je v tem poslovnem letu tudi Šmidovo pivovarno v Škofji Loki in kočevsko pivovarno v svojo last. Poslovni dobiček znaša samo 26.274 kron 46 vinarjev.

Kranjska stavbinska družba je izvršila leta 1912. več stavb v Ljubljani, Opatiji, Novem mestu in drugod in izkazuje 84.000 K letnega dobička (prenos iz leta 1911. 23.423 K 25 v), iz katerega se je izplačala 6% dividenda.

Delniška družba kranjskih opekaren v Trnovem pri Ilirski Bistrici je še-le v pričetku svojega razvoja; za leto 1912. še ni mogla izkazati dobička.

Poročilo delniške plinarne v Ljubljani pravi, da so bile v poslovnem letu 1912/13. dovršene vse naprave in preuredbe, ki so bile potrebne, da more plinarna zadoščati nanjo stavljenim zahtevam. Tri nove generatorske peči, vsaka z osmimi retortami, ki so se postavile namesto starih štirih, vsaka s petimi retortami, so se dobro obnesle. Plinohram št. IV. vsebuje po izvršenem teleskopiranju 3000 m³ plina in daje reservo, ki zadošča v mesecih z manjšo vporabo plina. Stari trije

plinohrami so se jemali v porabo le v mesecih največje porabe plina. Bilanca izkazuje dobiček v znesku 37.175 K 41 vinarjev, ki se s prištetim preostalim dobičkom iz prejšnjega leta poveča na 42.527 K 45 v. Izplačala se je 5% dividenda ali 20 K na vsako delnico. V upravnem letu 1911/12. se je vplnilo 3.476.000 kg premoga in proizvedlo 1.005.247 m³ plina, 2.259.000 kg koksa in 139.000 kg katrana.

Narodna tiskarna je bolj kulturno kakor na dobiček mereče podjetje. Dobiček v letu 1912. znaša s prenosom iz prejšnjega leta 38.547 K 92 v, iz katerega se je izplačala 5% dividenda. Za naročnino za časopise (»Slovenski Narod«, »Slovenski Dom« in »Ljubljanski Zvon«) se je prejelo 101.606 K 35 v, tiskarska dela so vrgla 62.762 K 03 v, naznanila pa 67.629 K 69 v.

S hotelskimi podjetji na delniški podlagi nimamo Slovenci sreče. Hotelska družba »Union« v Ljubljani izkazuje tudi v poslovnem letu 1912. veliko izgubo (99.162 K 33 v); tako, da znaša skupna izguba posameznih upravnih dob koncem leta 1912. 218.460 K. Gostilna in kavarna sta dali 23.955 K 10 v, hotel pa 41.464 K 02 v kosmatega dobička. Pasivno bilanco povzročajo visoke pasivne obresti in mnoga popravila.

Hotelska družba Triglav s tako lepimi objekti v Bohinjski Bistrici in najlepšimi parcelami ob Bohinjskem jezeru je radi pomanjkanja glavnice morala stopiti v likvidacijo. Ali bi se ne našlo nekoliko podjetnih hotelirjev in posestnikov, ki bi v zvezi s kakim denarnim zavodom ustanovili namesto deln. družbe družbo z omejeno zavezo, pri kateri bi mogli osebno vplivati bolj na razvoj podjetja kakor v delniški družbi? Vsaj po drugih deželah ravno hotelska podjetja pod tvrdko družbe z omejeno zavezo najbolj uspevajo.

Praktiška geologija.

Spisal dr. K. Hinterlechner.

Dalje.

Koroško. Tekom časa je bilo na Koroškem — v nemškem kakor v slovenskem ozemlju — več obratov, ki so se pečali z dobivanjem živega srebra. Dandanes je priglašeno uradno le še podjetje inženirja g. Fr. Zmrzlikarja. Ta ima rudarsko posest v Buchholzgraben pri Paternionu; občina Wiederschwing. Rudari se dandanes tudi tod ne.

M. V. Lipold trdi v svojem v predidoci številki tega lista citiranjem spisu, da je v najlepši (!) rudī (cinober) predmetnega nahajališča le 0,75 do 0,808% živega srebra. Ker se potrebuje za rentabiliteto povprek vsaj 0,5 do 1% živega srebra, je situacija docela jasna. — Cinober je tu deloma v lojevčevih skrilavcih (Talkschiefer) vrasel; navadno se pa nahaja kot tanek poprhl po razsedlinah in razpokah nekega apnastega kremenčevega

skrilavca (kalkiger Quarzschiefer). — Mestoma so se nahajale v tem kraju poleg cinobra tudi svinčene in bakrene rude.

Severozapadno od Bistrice ob Zili so dobivali baje nekdanj živosrebrne rude poleg bakrenih in srebrnih; okolica Črešnjic (Kerschdorf) in Trate. Ruda je bila cinober, našli so pa tudi čisto živo srebro. M. V. Lipold je preiskal v govoru stoječe ozemlje, našel pa ni sam niti sledu predmetne rude.

Zgodovinsko zanimiv rudnik na živo srebrne rude se je nahajal nekdanj v obližju kranjsko-koroške meje v Belski Kočni (Kotini), južno od Železne Kaplje. oziroma vzhodno od Jezerskega. — Od Bele (kopališče) je oddaljen približno eno uro hoda. Za časa francoskih vojn, ko je bila Idrija pod francosko vlado, je cvetelo baje rudarstvo v Kočni pod imenom »Nova Idrija« najbolj.

Kočevski rudnik se je nahajal na vzhodnem pobočju grebena, ki se vleče od Golega vrha 1789 m) preko Babe proti skupini Rinke in Skute. — Belska Kočna je zgrajena bistveno iz tvorb permske in triadne formacije. Jame so se nahajale v apnencih in dolomitih triadne formacije. Ondotna ruda je bila cinober, ki se je nahajal v neki svetli, dolomitasti, apneni brečiji. Cinober tvori najbrž žilo ali gnezda v brečiji; je pa tudi kot poprhl vrasel v njej. Iz slabše rude je dobil M. V. Lipold 0,272%, iz bogatejše pa 2,64% živega srebra.

Iz okolice Železne Kaplje je znano še eno nahajališče cinobra, namreč iz Vrekarce ob Lobniku.

Zaradi popolnosti naj sicer še omenim, da so izsledili cinober:

a) tudi na koroški strani Ljubelja, in sicer nižje od Sv. Jožefa in na levem bregu potoka kot impregnacijo v nekem sivem apnencu; b) jugovzhodno od Borovelj (Bajdišče, nem. Weidisch, in Sele pri Fari, nem. Zell bei der Pfarre); c) jugojugovzh. od Pliberka (Črna in Javorje); tu na obeh mestih v nekem rdečem skrilavcu; d) pri Vratih, severnovzhodno od Trbiža; e) pri Celovcu (Magdalenin hrib); f) Svineška Alpa; g) pri Reichenau na Zgornjem Koroškem in h) v Zgornjem Podravju (Dellach). Nahajališče na Stegovniku na kranjsko-koroški meji sem navedel med kranjskimi rudniki.

Dalmacija. Nekako leta 1900. so našli v skrajni južni Dalmaciji (pri Spiču) živo srebro in cinober. Posamezna predmetna nahajališča so: Donja glavica, Grabovnik in Peroč. Živo srebro in njegova ruda se nahajata na prvih dveh krajih v nekih dolomitih, ki jih prištevajo še werfenskim skladom. V teh nastopa navedena snov v gredah (Gänge), rekše v razpokah, ki so se napolnile z baritom ali težcem, dalje z apnencem in s kremencom (Quarz); poslednjega pa ni mnogo v gredah. Bistvena snov gred je sploh le barit.

Glavno nahajališče je Donja glavica. Smer posameznih, bivših razpok ali sedanjih gred je različna. Njih debelost se menjava od 1 do 2 cm in pol metra.

Cinober, ki je v vse imenovane minerale vrasel, je zelo nepravilno porazdeljen.

Mestoma ga je mnogo, ponekod le malo, krajevno ga pa tudi nič ni. Zlasti važno je, da se cinober ne nahaja v dolomitu poleg gred. Impregnacij, kakor so znane od drugih mest, torej tod ni.

Podobne razmere so pri Grabovniku.

Pri Peroču se nahaja nasprotno ruda v nižje ležečem peščeno-skrilavem kompleksu werfenskih skladov. Tu ni gred; vse ondotno ozemlje je zelo porušeno in s cinobrom neposredno prepojeno ali impregnirano,

V bogati rudi so našli 3.50 do 16.09%, v slabši pa le 0.18 do 1.30% živega srebra.

Po ustnih pojasnilih šefgeologa G. pl. Bukowskega, ki je preiskaval predmetno ozemlje in rudišče samo, se podjetje ne more rentirati. Faktično se tudi že od leta 1907. ne rudari več.

V teoretskem oziru naj omenim zadevno postanka dalmatinske živosrebrne rude, da je 1. ozemlje, kakor sem deloma že omenil, zelo porušeno, in 2., da se nahajajo v bližini eruptivne tvorbe. Torej razmere kakor skoro povsod drugje.

Tirolskih rudišč sploh ne mislim v tem spisu podrobno navajati. Omenim naj pa, da se v sem spadajočem, tamošnjem podjetju dandanes ne deluje.

Vse živo srebro, ki se producira v Avstriji, je torej idrijske provenience.

Svetovna produkcija živega srebra je bila leta 1909. ta-le:

Špansko	1393 t	3794 t leta 1909.
Italija	771 »	
Avstrija	637 »	
Zedinjene države (Amerika) . . .	713 »	
Meksika	200 »	
Ogrsko	80 »	
Rusija (leta 1908)	49 »	
Skupaj	3843 t	

(Dalje prih.)

O eskontiranju knjižnih terjatev in faktur.

Spisal J. Skalar.

2. Eskontiranje knjižnih terjatev z obveščanjem dolžnika.

Ta, drugi način je podoben prvemu, vendar nudi denarnemu (eskontujočemu) zavodu pravno varstvo v zmislu § 1396. sploš. drž. zak., glasom katerega ne sme dolžnik prvemu upniku pravomočno ničesar več plačevati, ako mu je znan oni, ki mu je odstopil prvi upnik terjatev (cesijonar).

Obveščanje dolžnika pa se vrši na dva načina in je odvisno od časa, kdaj se je terjatev denarnemu zavodu (banki) odstopila. Ako se odstopajo že fakturirane terjatve, tedaj se obvesti dolžnik (odjemalec) s priporočenimi pismi tako od strani dodajalca, kakor od strani banke. Tozadevna pisma se glasé n. pr. tako-le:

a) Obvestilo dolžnika od strani dodajalca o odstopu terjatve banki A.

Ljubljana, dne 191....

Gospod A. B.

v

Kranju.

Z ozirom na Vas naslovljeno pismo tukajšnje A. banke z dne Vas vljudno obveščam, da sem omenjene knjižne terjatve, dalje vse pravice, ki mi pristojajo iz dotičnih pravnih kupčij, odstopil pravomočno imenovani banki.

Prosim Vas tedaj, da plačate dotični znesek ob dospelosti naravnost A. banki.

Z odličnim spoštovanjem

Alojzij Pečar.

2. Obvestilo dolžnika od strani banke o odstopu knjižnih terjatev Alojzija Pečarju.

A. BANKA V LJUBLJANI.

Št. Ljubljana, dne 191....

Gospod A. B.

v

Kranju.

Vljudno Vam naznanjamo, da je gospod Alojzij Pečar v Ljubljani sledeče knjižne terjatve zoper Vas, in sicer:

K iz računa z dne 191..., plačljivo dne 191...
 » » » 191..., » 191...
 » » » 191..., » 191...
 dalje vse pravice, ki mu pristojajo iz dotičnih pravnih kupčij, odstopil pravomočno v našo last.

Prosim Vas tedaj, da plačate dotične fakturne zneske ob dospelosti naravnost nam, ter prilagamo v ta namen tri poštne položnice. Ob tej priliki si dovoljujemo Vas tudi opozoriti na § 1396 spl. drž. zak., glasom katerega imamo do omenjenih terjatev odsel izključno pravico le mi.

Z vljudno prošnjo, da nam izvolite potrditi prejem tega pisma na dodanem obrazcu, ostajamo

z odličnim spoštovanjem

A. banka.

Priporočeno.

3 položnice.

1 kuverta z znamko.

3. Potrdilo dolžnika A. banki o sprejemu obvestila pod 2/.

Kranj, dne 191.....

A. banki

v

Ljubljani.

Potrjujem prejem Vašega cenjenega z dne 191..... in Vam vljudno naznanjam, da sem vzel na znanje odstop knjižnih terjatev gospoda Alojzija Pečarja v Ljubljani do mene v Vašo last. Razume se, da smatram odslej Vas za svojega upnika.

S spoštovanjem

A. B.

Seveda je potrebna tudi korespondenca med trgovcem, ki je odstopil terjatve, in banko, vendar teh pisem radi enostavnosti ne navajam.

Na pravkar omenjeni način odstopa lahko trgovec ravnatako kakor pri tihi cesiji, kadar hoče poljubno število knjižnih terjatev. Iz zgoraj podanih pisem pa je razvidno, da je ta odstop precej kompliciran in da zahteva precejšnje delo.

Enostavnejši je odstop pravkar nastalih terjatev, v katerem slučaju se napravi tozadevna opomba kaj lahko takoj na računu. Ta opomba se glasi n. pr. tako-le: »Cedirano in plačljivo izključno A. banki v Ljubljani.« Mnogokrat se dostavijo tudi raznoteri predpisi o pošiljanju rimes itd. naravnost označeni banki i. j. Vse to je že lahko v besedilu računa ali pa se natisne s posebno tozadevno štampljo.

Mnogokrat pa se obvešča dolžnik (odjemalec) tudi s posebnim pismom, ki slôve n. pr.:

Gospod A. B.

v

Kranju.

2/. S priloženim računom smo izvršili Vaše cenjeno naročilo z dne 191..... in Vas vljudno prosimo, faktorni znesek K plačati ob dospelosti A. banki v Ljubljani, kateri smo odstopili to našo terjatev.

z odličnim spoštovanjem

Ravnihar & Ko.

Naj se pa že odstopajo terjatve iz starejših faktur ali pa ravnokar nastale, vedno se morajo faktorni zneski vplačevati naravnost pri banki. Za slučaj pa, da bi dolžnik vseeno plačal zapadli znesek trgovcu, je ta dolžan, prejeti znesek ali druge vrednosti oddati takoj banki, ne da bi zato prejel kakšno kompenzacijo. V tem slučaju trgovec ni pooblaščenec banke kot pri hitri cesiji, temveč mandatar dolžnika. Le če banka pismeno pooblasti trgovca za sprejem denarja ali

drugih vrednosti od strani dolžnika, se more smatrati kot njen pooblaščenec.

Prednost eskontiranja knjižnih terjatev z obveščanjem dolžnika leži tedaj v tem, da ima denarni zavod večjo pravno zaščito; dalje pa ima tudi boljši vpogled v vrednost in obstoj cediranih terjatev. Za trgovca, ki je odstopil terjatve, pa je vpostavitve tretje osebe — banke — nemalokrat v tem oziru pomembna, da se čuti odjemalec zdaj nekako moralčno primorana, pravočasno zadostiti svojim obveznostim.

Slabo stran tega načina — obliko dela z obveščanjem — sem še na kratko omenil, razentega trgovcu ni kot pri prvem načinu mogoče, cedirati starejših terjatev, ker polagajo banke veliko važnost na to, da so knjižne terjatve pravkar ali pred kratkim časom nastale.

3. Kredit na račune (fakture).

Tehnične ovire, ki nastajajo pri odstopu terjatev in ki osobito pri manjših fakturnih zneskih niso v nikakem razmerju z doseženim uspehom, so privedle do tretjega načina odstopa terjatev, ki tudi ni nič drugega kakor cesija.

Predpogoj za ta učin je pogodba med trgovsko tvrdko in banko, pri kateri išče tvrdka posojilo. Banka ga ji dovoli pod pogojem, da sme izdajati vse fakture (račune) pod svojim imenom. V tem slučaju nima banka samo pravice do računske protivrednosti, ampak tudi na morebitno vrnjeno blago.

Ako je stopila tvrdka z banko v tako zvezo, mora svoje odjemalce o tem primerno obvestiti. Tozadevna korespondenca bi bila n. pr. ta-le:

a) Obvestilo tvrdke, da je odstopila svoje terjatve banki A.

Gospod N. N.

v

O.

Dovoljujemo si Vam naznanjati, da smo vsled povečanja trgovine stopili v zvezo z A. banko v B.

Vsled te zveze bo od danes naprej omenjena banka izvrševala izključno fakturiranje naših blagovnih pošiljatev in so tedaj denarna plačila ali druge vrednosti pošiljati le na A. banko po navodilih iste, ker so prešle vse terjatve iz omenjenih faktur v izključno last banke.

Z vljudno prošnjo, da vzamete to obvestilo blagohotno na znanje, ostajamo, pričakujê Vaših nadaljnjih naročil,

z odličnim spoštovanjem

B. & Ko.

Razume se, da se tudi računi pri eskomptiranju knjižnih terjatev primerno razlikujejo od navadnih. Obrazec bi bil n. pr. sledeči:

b) Obrazec računa, ako so se knjižne terjatve odstopile banki in če se vrši fakturiranje potom banke.

A. banka v Ljubljani.

Ljubljana, dne 191.....

RAČUN.

A. banke v Ljubljani kot prodajalne pisarne
in cesijonar tvrdke

Alojzij Pečar v Ljubljani.

Gospod N. N.

v

Kranju.

Sklicuje se vljudno na tvrdki Alojzij Pečar v Ljubljani došlo naročilo, Vam pošiljamo tozadevni račun in Vas prosimo, da nam fakturni znesek K odkažete pod spodaj označenimi pogoji.

Z odličnim spoštovanjem

A. banka.

Tukaj sledi potem pravzaprav še le račun, ki ima navadno obliko: »Pošiljamo Vam po Vašem naročilu, na Vaš račun itd. itd.«

Razložek med kreditom na fakture in eskontiranjem, omenjenim zgoraj pod a) in b) leži predvsem v tem, da se tukaj ne eskontira poljubnega števila terjatev, ampak se izroči skoro vse tozadevno poslovanje eskontujočemu zavodu. Ta je takorekoč zdaj na podjetju sam udeležen; da skoro lahko govorimo o financiranju podjetja.

Zato bi pa tudi bančni ali sploh denarni zavod razmere tvrdke, kateri dá omenjeni kredit, temeljito preskusil. Dalje bo tudi posamezne točke pogodbe dobro pregledal in preračunal, če je zanj udeležba primerna in dovolj dobičkanosna.

Po navadi se določijo s tvrdko gotovi plačilni dnevi, n. pr. 10., 20 in 30. vsakega meseca. Te dneve dobi tvrdka od banke izplačane na račun gotove zneske, ki so v razmerju z izdanimi fakturami. V to služi posebni »račun knjižnih terjatev«.

Jasno je, da ima denarni zavod na ta način natančen vpogled v gospodarstvo trgovca in da je tudi zavarovan pred oškodovanjem s fingiranimi ali dvojnimi cesijami. Pa dobičkanosna je ta udeležba. Za trgovca pa je kredit na fakture prav imenitna denarna podpora, katere bi na drug način v takem znesku nikakor ne bil deležen. Edino kar govori proti tej vrsti kreditiranja od strani trgovca, je odvisnost tega od bančnega zavoda in sorazmerno visoki stroški pri poslovanju.

Na vsak način je pa eskontiranje knjižnih terjatev velike važnosti za trgovčevo gospodarstvo in

za razvoj trgovine sploh. Zatorej je le želeli, da se namesto iskanja dragega kredita, poskuša s to kreditno panogo po načelu: Iz trgovine za trgovino!

Razsodbe obrtnih sodišč.

(Dalje.)

4. Odpoved v zmislu zakona o trgovskih sotrudnikih je možna in dopustna vsak poljubni dan. Računanje odpovednega roka.

(Odločba obrtnega sodišča v Gradcu z dne 24. februarja 1911 Cr II 14/11.)

Glasom soglasnih strankinih navedb je tožnica vstopila v službo pri toženi firmi kot prodajalka dne 8. septembra 1909. Dogovorjena je bila mesečna plača 70 K in enomesečna odpoved, ki naj se izreče 1. in 15. vsakega meseca.

Dne 28. novembra 1910 je poslovodja odpovedal službo tožnici do 31. decembra 1910, a je umaknil odpoved, ker je tožnica prosila, da bi še dalje ostala.

Dne 3. decembra pa ji je poslovodja zopet odpovedal ter jo je odpustil dne 31. decembra 1910, meneč, da učinkuje odpust od 1. decembra 1910.

Tožnica ob priliki odpusta ni ugovarjala, šele tekom meseca januarja je rekla poslovodji, da odpoved tretji dan v mesecu ni veljavna, ampak le 1. in 15. dan meseca. Poslovodja je plačal nato tožnici zaslužek do 15. januarja 1911.

Tožnica zahteva sedaj s tožbo ugotovitev, da je neveljavna odpoved od 3. decembra 1910, katere itak ni nikdar smatrala za resno, da je bila torej dne 31. decembra 1910 brez vzroka odpuščena, vsled česar mora veljati odpovedni rok od 1. januarja do 31. januarja 1911. Tožena firma je torej dolžna plačati ji plačo za čas od 15. do 31. januarja 1911.

Tožbeni zahtevek gre na to, da se obsodi tožena firma v plačilo 35 K. Toženka je predlagala zavrnitev tožbenega zahtevka, trdeč, da odpoved od 3. decembra 1910 ni neveljavna, ampak da velja, toda le za čas od 15. decembra 1910 mesto od 1. decembra 1910. Ker pa je plačal tožnici mezdo do 15. januarja 1911, njena zahteva ni opravičena.

Tožbeni zahtevek se je zavrnil.

Razlogi: Glasom § 20 odst. 2 zakona o trgovskih sotrudnikih se odpovedni rok ne more pogodbeno določiti pod en mesec in mora nehati vselej 15. ali zadnji dan koledarskega meseca.

Med strankama pogojeni odpovedni rok ustreza tej določbi, katere ni možno s službeno pogodbo razveljaviti ali utesniti. Z odpovedjo od 3. decembra 1910 bi bil, če bi službeno razmerje moralo prenehati 31. decembra, odpovedni rok za tožnico prikrajšan. Vpraša se torej, ali sploh velja odpoved z dne 3. dec. 1910.

Temu je pritrčiti. Seveda se ne more smatrati, da ima odpovedni rok, ki mora obsegati poln mesec, veljavno od 1. decembra 1910, pač pa velja od prihodnjega odpovednega roka t. j. od 15. decembra 1910 do 15. januarja 1911. Zakon ne omejuje dan odpovedi, marveč le konec odpovednega roka s 15. ali zadnjim dnevom meseca. Ker je tožnica dobila mezdo plačano do 15. januarja 1911, ji ne gre ničesar več. Tožbeni zahtevek se je moral zavrčiti.

5. Dopustno je odsloviti brez odpovedi trgovskega pomočnika, ki si prepisuje iz knjig brez dovoljenja imena in naslove odjemalcev.

(Odločba obrtnega sodišča v Gradcu od 4. januarja 1911 Cr II 1/11.)

Tožbeni zahtevek na plačilo za odpovedni rok se je zavrnil.

Razlogi: Imena in naslovi odjemalcev, zlasti velikih odjemalcev, so ravnotako kakor nakupne cene raznega blaga trgovčeva tajnost, katero morajo upoštevati vsi uslužbenci.

Tožnik pa je skrivaj prepisoval imena in naslove odjemalcev, — kar je komaj dvomljivo — v namenu, da porabi zapiske v prid druge firme, pri kateri bi dobil službo potnika.

Tako ravnanje se znači kot huda zloraba zaupanja, ki utegne firmi prizadeti veliko, morda celo nepovračljivo škodo in opravičuje firmo v zmislu § 27 št. 1 zakona o trgovskih sotrudnikih, da je odpustila tožnika brez odpovedi, kajti ne more se od nje zahtevati, da bi čakala dotlej, dokler bi bil tožnik naslove prepisal.

O. S. B.

Carinstvo.

Spisal *Just Piščanec*.

(Dalje.)

105. Odprava praznih ovojev, vpeljanih, da se napolnijo.

Rabljene inozemske prevozne koše, ki se uvažajo v carinsko ozemlje, da se napolnijo s sadjem, zelenjavo in kokoni, nadalje rabljene zaznamovane sode iz lesa, ki so določeni, da se napolnijo v carinskem ozemlju in nato napolnjeni izvozijo, sme vsak carinski urad, ki ima ocarinjevalne pravice glavnega carinskega urada, obravnavati carine prosto, če se napovedo za napolnitev in za zopetni izvoz v napolnjenem stanju in ako ni nikakega dvoma o njih določitvi za ta namen.

Nove inozemske sode iz lesa, ki se napovedo za zopetni izvoz v napolnjenem stanju, smejo gori imenovani uradi proti zagotovitvi carine, pri novih sodih, ako se hkratu zaznamuje istost, odpravljati v uvoznem zabeležnem ravnanju z najdalje šest-

mesečnim rokom za zopetni izvoz; pri tem se lahko izvažajo tudi čez kak drugi carinski urad.

Za rabljene zaznamovane vreče iz grobih tkanin, ki vstopijo iz inozemstva ali iz carinskih izjemkov in ki so določene, da se napolnijo z žitom (tudi s sladom), napovedo po teži in številu vreč, je treba carino zagotoviti v zabeležnem ravnanju.

a) Carina se povrne v tisti meri, v kateri se vstopnemu carinskemu uradu dokaže, da je primerno število rabljenih zaznamovanih vreč, napolnjenih z žitom (tudi sladom) v dveh mesecih izstopilo iz carinskega ozemlja in v ta namen je v zabeležnicah razvidno napraviti omenjeno dvamesečno dobo veljavnosti.

b) Vreče lahko izstopijo tudi na kakem drugem uradu nego vstopnem in tudi v delnih pošiljativah.

Ko je izstopni urad izvršil ogled — pri tem se je treba prepričati o pravilnosti napovedanega števila vreč in njih vsebine ter o okolnosti, da so vreče zaznamovane — naj na ustno ali pismeno zahtevo stranke ali voznika blaga, ki jo zastopa, izda potrdilnico, ki ima datum izstopa po spodaj navedenem vzorcu, in jo izroči ali vrne priporočeno na razpolaganje pošiljatelju na njega račun na njegov naslov. Potrdilnica se glasi:

Zabeležna potrdilnica za vreče.

Spodaj imenovani carinski urad potrjuje, da so se na njem dne izvažale rabljene zaznamovane vreče iz grobih tkanin, in sicer: (število z besedami) vreč z domačim žitom.

sladom.

Pečat car. urada.

Podpis car. uradnika.

c) Da se potegne zagotovilo (varščina), je treba na vstopnem carinskem uradu najdalje v enem letu po izstopu pokazati potrdilnice, glaseče se na primerno število vreč (potrditi se morajo tudi na zabeležnici) o pošiljativah žita in slada, ki so izstopile v dvamesečnem roku. Potrdilnice, oziroma zabeležnice odvzame urad in jih porabi za vpisnikove izkaze.

č) Dvamesečni rok se začne z dnem izdaje zabeležnice; ako ostanejo vreče v carinskem uradu ali pod carinskouradnim nadzorstvom v kakem prehodnem skladišču, se začne rok šele z dnem, katerega zapuste pod carinskouradno kontrolo stoječe prostore.

d) Finančna oblastva prve stopnje morejo dovoliti povračilo ob vstopu v zabeležnem ravnanju zagotovljene ali položene carine izjemoma tudi tedaj, kadar se vreče niso zopet izvozile napolnjene, temveč prazne in se torej ni mogla izdati potrdilnica.

e) Za mali mejni promet ostanejo neizpremenjena v moči obstoječa določila glede prometa z vrečami za napolnitev v tuzemstvu.

106. Oproščanja po členu XI.

1. Predmeti umetnosti, znanosti in obrtne marljivosti, ki so določeni za javne zbirke znanstvenih, artističnih in občekoristnih zavodov; učila za javne šole, izvzemši porabne predmete; precizijski instrumenti za znanstvene namene; dela avstrijskih in ogrskih umetnikov, ki bivajo v inozemstvu.

Predmeti umetnosti, znanosti ali obrtne marljivosti ter učila proti potrdilu imenovanih zavodov; precizijski instrumenti za znanstvene namene, ako so določeni za javne zavode, proti potrdilu teh zavodov, v ostalem proti potrdilu političnega in deželnega oblastva kronovine, v kateri ima prosilec carinske oprostitev svoje bivališče. To potrdilo mora dokazati, da je instrument, ki se uvaža, določen za znanstvena dela stranke, ne pa za obrtovanje ali izvrševanje poklicne prakse ali za trgovino. Če se ti predmeti odstopijo drugim osebam ali zavodom, ne da bi se prej plačala carina, se to kaznuje po obstoječih predpisih za hud dohodarstveni prestop.

Dela umetnikov proti potrdilu c. in kr. zastopov v inozemstvu. Dovoljevati carinsko oprostitev za predmete člena XI., št. 1 do 3, oziroma znižanje carine, ako so dani pogoji navedeni v členu XI., oziroma § 30 izvršilne naredbe, so pooblaščenca finančna deželna oblastva.

2. Starinski predmeti (antike, starine), ako po njihovi kakovosti ni dvoma, da je njih vrednost poglavitno le v njihovi starosti in da niso za drug namen in drugo rabo, nego za zbiranje; — proti izpričevalom znanstvenih državnih ali deželnih zavodov. Posnetke starinskih predmetov je treba ocarinjevati po kakovosti tvarine.

3. Blago, ki se je na prevozu pod carinsko kontrolo ali v uradnih zalogah do celopokvarilo. Ako je blago samo toliko pokvarjeno, da ni več sposobno za svojo prvotno določbo, n. pr. vino, ki je porabno še za očet, se more zanj dovoliti carinska oprostitev, oziroma znižana carina se more dovoliti tudi za blago, ki je bilo uničeno pod carinsko kontrolo, oziroma se je tako preobrazilo, da ustreza v svoji izpremenjeni kakovosti drugi tarifni številki, nego v svojem prvotnem stanju, nadalje za blago, po poštni upravi že ocarinjeno, ki se je pokvarilo, še predno se je izročilo adresatu.

Ako se zahteva carinska oprostitev za blago, ki ga je poštna uprava že ocarinila in ki se je pokvarilo, še predno se je izročilo adresatu, je poštna uprava dolžna postaviti zadevno pošiljatev na urad, na katerem se je odpravilo ob uvozu ali, ako se to zaradi velike daljave ali zaradi drugih okoliščin ne more zgoditi, na bližnji carinski ali davčni urad in o tem podati naznanilo. Ta urad naj ustanovi

pravilnost navedenega dejstva, pokvarjeni predmeti se pod uradnim nadzorstvom uničijo in poštni upravi se da potrdilo o naznanilu, potem o tem, kar se je uvedlo in ukrenilo. S tem potrdilom se obrne poštna uprava na finančno oblast za povračilo carine.

Ako pa gre za znižanje carine, je treba dotično blago postaviti sicer prav tako, kakor je gori omenjeno, ostane pa v uradni hrambi dotlej, da se odloči o prošnji za delno povračilo carine, ki jo vloži poštna uprava na finančno oblast.

107. Oprostitev po členu XII. Ako so ozira vredne okoliščine, se sme nadalje dovoliti dobava naslednjih predmetov carine prosto ali po znižani carini:

1. Za bogočastje za revne cerkve in hiše božje različnih ver določenih predmetov (izvzemši orglje), potem gradiva za gradnjo ali napravo in opravo takih cerkev in hiš božjih.

2. Živil, oblek in drugih predmetov, ki prihajajo po ognju ali drugih elementarnih dogodkih ponesrečenim domačim prebivalcem kakor darovi za njih prehrano ali za zgradbo ali opravo njih zgradb in za njih gospodarstvo.

3. Starih predmetov, ki imajo na sebi znamenja rabe in ki jih dobivajo ubožne osebe kakor darove za svojo rabo iz inozemstva, ako so primerni njih razmeram.

Za dovoljenje celega ali delnega odpusta uvoznih pristojbin, za predmete čl. XII., 1 do 3, so pooblaščenca finančna deželna oblastva, ako pristojbine ne presegajo sto kron, v drugih primerih pa finančno ministrstvo.

108. Oprostitev po členu XIII. Začasno carine prosti uvoz surovin (izvzemši žito), polufabrikatov in industrijskih izdelkov za nadaljnje plemenčenje v carinskem ozemlju, se sme dovoliti:

a) v vseh primerih, v katerih se more ohraniti čistost za nadaljnje plemenčenje vpeljanega blaga s poplemenjenim blagom, ki se zopet izvaža;

b) v tistih primerih, v katerih bi se, če bi se ugotovila istost, pri posameznih iz gospodarskih ali industrijskih interesov zaželenih plemenilnih ali obdelovalnih postopkih pokazala take težkoče, ki so nevarne koristim ugodnosti, ki se podeli, je vlada pooblaščenca ustanavlja primerne kontrolne naredbe izjemoma izpregledati strogi dokaz istosti.

Za odpravo predmetov, deležnih začasne oprostitev, služi carinsko zabeležno (predznambeno) postopanje.

Poplemeniti v carinskem ozemlju izdelano blago v inozemstvu proti povratnemu uvozu s carinsko ugodnostjo, je le izjemoma dopustno, če tarifa glede tega nima posebnega določila, v tistih primerih, v katerih gre za že vdomačene take olajšave malega mejnega prometa.

109. Začasno prosti promet za plemenčenje. Dovolilo carine prostega prometa s surovinami, polufabrikati in fabrikati za plemenčenje ali obdelovanje v tuzemstvu, se podeluje le zaupanja vrednim in dohodarstveno neomadeževanim osebam in zavodom, ki jih obdelujejo v svojem obratu ali pod svojim jamstvom po tretjih osebah in ki dajejo popolno varstvo za obveznosti, ki jim nastanejo iz tega prometa nasproti carinski upravi.

Izvrševati carinsko ravnanje s predmeti za plemenčenje in obdelovanje, dopustno na podstavi trgovinskih pogodb, v pogodbenem obsegu ter v mejnem prometu, so pooblašteni carinski uradi po doslej podeljenih jim pristojnostih tudi nadalje in za izvrševanje tega prometa ni potreba posebnega pooblastila. V ostalem je izvrševanje tega prometa odvisno od posebnega dovolila. Prošnje za dovolilo je treba vložiti pri pristojni trgovski in obrtni zbornici, ki jih naj pošlje s svojim mnenjem tistim finančnim okrajnim ravnateljstvom, oziroma finančnim ravnateljstvom, v katerih področju je kraj obdelovanja.

Dovolila se podeljujejo praviloma na dobo treh let proti vsakočasnemu preklicu, in se odvzamejo takoj neodvisno od dohodarstveno-kazenskopравниh posledic, če se zloraba poistini.

V carine prostem prometu za plemenčenje uvažano blago se carinsko odpravlja, vporablja za beležno ravnanje, ako se zagotovi carina, ki se da v gotovini, v pripustnih vrednostnih papirjih ali s poroštvom. Rok za zopetni izvoz znaša 12 mesecev; vendar se more v ozira vrednih slučajih dovoliti podaljšanje roka na nadaljnih 12 mesecev. Dovolilo prometa za plemenčenje je vobče odvisno od verjetnega dokaza, da je sposobnost konkurence na inozemskem trgu odvisna bistveno od vporabe dotične inozemske neocarinjene tvarine.

(Dalje prih.)

Raznoterosti.

Dobra letina — rešiteljica gospodarske situacije. V slabih časih živimo. Avstrijska narodno-gospodarska bilanca je vedno pasivnejša, življenske razmere so vedno dražje. Ni čuda tedaj, da se obrača danes vsa pozornost na izid letošnje letine, ker bi le bogata letina nas mogla rešiti iz gospodarske depresije. Čudno se bo zdelo nepoznavalcu razmer, kako je to mogoče. Toda preteklost nam kaže, da je izborna letina že nešteto krat provzročila preobrat, rešila je situacijo. Saj ima letina v Avstro-Ogrski veliko vrednost! L. 1913. je znašala n. pr. vrednost ogrske letine 3.700 milijonov kron, medtem za 213 milijonov kron krompirja, za 554 milijonov kron koruze in za 629 milijonov kron sena. Avstrija seveda za Ogrsko mnogo zaostaja, vendar je tudi pri nas vrednost letine velike važnosti. L. 1912. smo imeli poljskih pridelkov za 1.745 milijonov kron, l. 1906., ko smo imeli slabo letino, pa le za 1.192 milijonov kron. Jasno je, da je tak razloček velike važnosti! L. 1910. je bila sicer vrednost avstrijske letine za približno 150 milijonov kron večja kot leta 1906, in vendar smo morali uvoziti k nam žita za 200 milijonov kron.

Da trpi pod slabo letino naša trgovska bilanca, je tedaj popolnoma jasno. Svoje dni smo naše poljske pridelke celo izvažali. Ali slabe letine in pomnožitev prebivalstva so privedle do tega, da celo v dobrih časih komaj izhajamo. Kakor hitro pa je letina slabjša, smo navezani na uvoz in pri izredno slabih letinah vpliva to na trgovsko bilanco naravnost katastrofalno.

Kakšna bo letina l. 1914?! Kdo more to danes reči? Prezimilo se je sicer dobro, vendar je končni uspeh odvisen od nadaljnih vremenskih sprememb. Mnogo skrbi je vzbudila aprilsko vročina, toda blagodejni dežek jih je zopet pregnal. Sedaj je stanje najboljše, kakšno bo čez par mesecev, Bog zna.

Upajmo najboljše! Ako nam nakloni nebo dobro letino, se bo mnogo spremenilo: Kupčevalna moč prebivalstva bo ojačena in s tem je rečeno vse. Kako dobro je bilo l. 1912., ko smo imeli izborna letino! Industrijska konjunktura je bila na višku in je bila pokvarjena še le ob izbruhu balkanske vojne. Letos, ko čutimo še vedno vpliv zadnjih političnih dogodkov, nam je dobra letina tem potrebnejša. Situacija industrije in trgovstva je v neposredni zvezi s tem, kaj nam bodo letos naklonili bogovi!

*

Kako naj dopisujemo? Nešteto krat smo že v našem listu opozarjali naše trgovstvo, naj se v pismeni zvezi s svojimi dobavitelji poslužuje izključno slovenskega jezika. Tudi naši politični listi so nas v tem podpirali. V zadnjem času pa čujemo zopet nebroj pritožb, da je stara slaba navada zopet prevladala in da je danes v mnogih ozirih celo slabše kot svoje dni. Čuli smo naravnost gorostasno dejstvo, da je slovenski trgovec na slovenski dopis odgovoril — nemško, čuli pa tudi, da se poslužujejo celo časopisi, ki so nastopili v zgoraj označenem zmislu, v občevanju z državnimi oblastmi — nemškega jezika. Velja to predvsem za dopisovanje s finančnim ministrstvom in pošto hranilnico. To se že vse neliha! V kakšni luči smo pred nemškim trgovcem, ki nam slovensko piše in dobi nemški odgovor in kako se nam morajo posmehovati po večini zagrizeni nemški uradniki, če dobe od slovenskih političnih listov nemške dopise ozir. pritožbe! Prav lahko se tedaj odklanjajo slovenski prosilci v zasebnih in državnih službah.

Vse drugače pa bi bilo, če bi naši trgovci in ostalo občinstvo občevalo s tujimi tvrdkami in s podeželnimi ter centralnimi uradi izključno v slovenskem jeziku! Te tvrdke in uradi bi morali nadaljevati slovenske moči in marsikdo bi prišel na ta način do primerne kruha. Opetovano tedaj prosimo cenj. čitatelje, da se naj ozirajo na ta naš opomin: To bo v dobro našim rojakom, slovenskemu narodu pa v čast!

*

Nekaj zanimivosti iz reklamnega predavanja za povečanje avstrijskega brodovja. Pred kratkim je predaval na Dunaju znani publicist dr. Weil (Homunkulus) o zgornjem predmetu in je pri tem povedal za našo trgovino nekaj značilnih zanimivosti. Dasi ima Avstro-Ogrska izredno mnogo naravnih produktov, vendar je na svetovnem trgu daleč zaostala. Vzroki so trije: Nasprotstvo narodov, ki okupira najboljše in najdelavnejše moči, dalje pristno avstrijsko zabavljanje, ki onemogočuje vsako velepotezno akcijo in končno pomanjkanje političnega zmisla, katero je smatral Bismarck za razumevanje življenskih potreb celokupnosti.

Na podlagi statističnih in zemljepisnih podatkov je pojasnjeval predavatelj, da so imeli prebivalci ob morju vedno nadvlado nad zaledniki. Anglija, ki ima izmed vseh evropskih držav največ morskega obrežja, vlada danes 1/4 sveta, vsaka druga ladja nosi angleško zastavo in polovica vseh na svetu izhajajočih časopisov se tiska v angleščini. Avstrija je zanemarjala do zadnjega časa svoje ozemlje ob morju, dasi so dani za plovbo najugodnejši pogoji. In vendar bi se dala povzdigniti avstrijska svetovna trgovina, ki znaša danes le 20%, medtem ko znaša ona Nemčije 120% in Anglije celo 500%! Predvsem je potreba vzbuditi v nas veselje do

podjetnosti. Sinovi naših večjih trgovcev in industrijcev bi se morali po hamburškem vzgledu naseliti za več let onkraj „velike luže“, da se seznani s prekmorskimi trgovci osebno in da spoznajo okus in željo tujih narodov. Vendar je v varstvo močnega trgovskega brodograjskega potrebno primerno vojno brodograjske ...

Tako publicist dr. Weil. Njegove besede so sicer namenjene vsemu avstrijskemu trgovstvu, vendar imajo zlasti za nas Slovence velik pomen že z ozirom na to, da prebivamo sami ob morju in smo — po večini — mejaši obmorskih pokrajin. Ako bi se naša velika podjetja ravnala po zgornjih migljajih in bi iskala osebnih stikov z daljnimi odjemalci, bi bilo to le njim in njihovem imenu v prid.

*

Znižanje tarif za srbske izdelke na — italijanskih železnicah. Belgrajski časopisi poročajo, da se vrše med srbskim železniškim ravnanjem in onim italijanskih železnic pogajanja na znižanje tovarnin za nekatere vrste srbskih eksportnih izdelkov.

*

Gospodarska vprašanja v ekspozéju ministra zunanjih del. Pri zasedanju zadnjih delegacij je podal grof Berchtold obsežen ekspozé, vsebujoč mnogo važnih gospodarskih vprašanj, ki so nastala vsled posestne spremembe na Balkanu. Avstrijo, oziroma njene delničarje zanima pred vsem vprašanje orientalske železnice in naša država navzlic raznoterim posredovanjem ne more priti v tem oziru s Srbijo „na zeleno vejico“. Družba orientalskih železnic namreč zahteva izročitev svojih prog od srbske države, ki si jih je ta prilastila med vojno, oziroma po dokončani vojni. Srbija bi rada obdržala te železnice zase, seveda proti plačilu primerne odškodnine. Tozadevno se vrše še pogajanja in se danes ne more ničesar reči, kakšen bo konec. V trgovsko-političnem oziru je povdarjal minister zunanjih del, da nameravamo stopiti tozadevno z Bolgarijo v čim tesnejšo zvezo. Naši diplomati so v Zofiji še na delu. Z Grčijo se vrše pogajanja glede trgovinske pogodbe, dalje parobrodstvene in železniške konvencije. Pri vseh merodajnih činiteljih prevladuje mnenje, da je potrebna ureditev teh važnih gospodarskih vprašanj in ker se kaže tudi dovolj dobre volje priti do sporazuma, je upravičeno pričakovanje, da bo posel posredovalcev imel kar najboljše vspehe. Gledé Turčije izraža ekspozé željo, da se naj že konsolidirajo njene razmere, saj je na tej ureditvi ležeče tudi naše politično zanimanje in ono gospodarskega značaja. Končno poskuša grof Berchtold vzbuditi pozornost državnih in družabnih faktorjev za gospodarsko nalogo monarhije. Z ozirom na žrtve, ki jih mora monarhija v zadnjih letih doprinesati, je povsem upravičena skrb za nadaljni razvoj vseh narodno-gospodarskih naprav in predpogojev za iste. Ministrstvo za zunanje zadeve je pripravljeno domačo podjetnost v inozemstvu vsepovsod podpirati in ji služiti z navodili, informacijami in dejanji. Ekonomično razkritje obsežnih dežel v drugih svetovnih delih je dalo nove vrednote in je razkrilo nova obzorja, ki nudijo tudi našemu podjetnostnemu duhu dovolj upanja na delo in zaslužek. Minister konstatira z veseljem, da se kaže v monarhiji za to vedno večje zanimanje.

K tem razmotrivanjem grofa Berchtolda pripomnimo sledeče: Dvomimo, da je ravno trgovsko-politično, približati se najbolj poraženi državi, ki bo potrebovala še dolgo vrsto let, da uredi svoje notranje razmere. Veliko bolj pametno bi bilo, iskati prijateljskega stika s Srbijo, saj vidimo, kam vodi dosedanja politična smer. Vse večje dobave, katerih Srbija ne more kriti iz lastnega, ne naračajo pri svoji sosedni Avstriji, temveč na Francoskem ali v Nemčiji, četudi so ponudbe avstro-ogrskih tvrdk nižje in je tudi prevoznina dokaj nižja. Videli smo, da je Srbija celo gramoz za nove železnice naročila na Francoskem. Kako vse drugače ravnajo druge države! Vse mogoče olajšave in udobnosti dovoljujejo Srbiji in

postopanje nemškega konzula v Belgradu v škodo avstrijskega trgovstva je dalo v zadnjih mesecih dovolj povoda za pritožbe. Vspehi te prijaznosti seveda niso izostali. Vse druge države so zvečale svoj uvoz v Srbijo in vsem prednači — Nemčija. Iz tozadevnih statističnih podatkov, ki smo jih že opetovano priobčili, vsak lahko spozna resničnost naše trditve.

Z izboljšanjem naših narodno-gospodarskih razmer tedaj pri sedanji politiki še dolgo ne bo nič in seveda tudi ne z inače lepimi nameni, z ozirom na večje žrtve avstrijskih davkoplačevalcev odpreti tudi nove vire dohodkov! Vsled nesrečne zunanje politike smo izgubili najboljšega odjemalca — Balkan in treba bo mnogo dela — seveda v dosedanji politiki nasprotnem zmislu! — da nam bodo zasijali zopet boljši dnevi!

Kar se pa tiče podpore avstrijskih trgovcev po naših diplomatičnih zastopstvih v inozemstvu, moramo ta namen le kar najtopleje pozdraviti, saj ni še dolgo temu, ko se je avstrijski trgovec, naseljen v inozemstvu, obrnil v jako važni trgovski zadevi na avstrijskega konzula. Po dolgem iskanju in čakanju ga je dobil, pa g. konzul je baje nosljajóče odgovoril: „Jaz se za take stvari ne brigam, pojdite k mojemu sosedu nemškemu konzulu“. In kar avstrijski konzul avstrijskemu trgovcu ni hotel, mogel ali znal urediti, izposloval je nemški konzul v najkrajšem času! J. S.

*

Iz lastne izkušnje ve vsak trgovec, kako zelo se je slovenskim odjemalcem priljubila Kolinska kavna primes. Ne da se pa tajiti, da je še marsikatera slovenska rodbina, kjer je še ne rabijo, dasi je Kolinska kavna primes najboljši in obenem edini pristno domači kavni pridatek; to pa iz enostavnega vzroka, ker tega dejstva ne vedo. Slovenskih trgovcev dolžnost je, da povedo onim svojim odjemalcem, ki Kolinske kavnne primesi še ne kupujejo, da je ta kavni pridatek izdelek Kolinske tovarne, akcijskega podjetja našega trgovstva, najboljše in edino pristno blago te vrste

Statistika.

Avstrijsko rudarstvo l. 1912. C. kr. ministrstvo za javna dela je izdalo tozadevno statistiko, ki vsebuje zanimive podatke gledé obratnih in delovnih razmer. V označenem letu je bilo 126.475 prostosledov, od katerih odpade 12.376 = 9.79% na državo in 114.099 = 90.21% na zasebnike. Število slednjih je padlo v l. 1912. za 69 = 3.63%. Površina vsega sveta, ki je služil prostosledstvu v Avstriji, je znašala 187.637.2 ha. Od tega odpade na prostosledstvo v jamah 186.237.3 ha na površju 1.399.9 ha. Na posamezne rude pa je razdelitev ta-le: 4.844.6 ha = 0.98% odpade na zlato in srebrno rudo, 11.892.7 ha = 6.34% na železni kamen, 155.550.6 ha = 82.9% na rudninski premog in 181.199.6 ha = 96.57% je posest 1199 zasebnikov. Pri vsem avstrijskem rudarstvu (izvzemši pridobivanje rudninskega olja) je bilo rudokopnih železnic za 3.854.606 metrov v jamah in za 1.054.158 metrov na površju, skupaj 4.908.764 metrov. — L. 1912. je obratovalo 421 (+ 10) rudokopov, kjer je bilo zaposlenih 5.689 nadzornikov in 144.837 delavcev, skupaj 150.526 oseb. Pri salinskih podjetjih je bilo nastavljenih 282 nadzornikov, 6578 moških, 305 ženskih in 229 mladostnih delavcev, skupaj 7.112 oseb. Nezgod je bilo: smrtnih 210 (+ 36) in težkih 2.024 (+ 115), skupaj 2.234 (+ 151). Na 1.000 moških delavcev odpade 1.41, (v prejšnjem letu 1.22) smrtnih, 13.6 (13.42) težkih nezgod.

*

Zvišanje državnega dolga. V zadnjih sejah kontrolne komisije za državni dolg se je podalo tudi poročilo o zvišanju avstrijskega državnega dolga za čas od 1. januarja 1907. do 31. decembra 1913.

Dorastek je bil ta-le: Rentni dolg	939.82 mil. kron
železniško posojilo iz l. 1913.	144.41 „ „
posojila pri zavarovalnih družbah	112.39 „ „
specielni dolgov	131.26 „ „
kavcije	0.11 „ „
delna hipotekarna nakazila	27.72 „ „
zakladni listi	253.53 „ „
kontokorentni predujem	3.09 „ „
Skupaj	1.612.33 mil. kron.

Odpadli pa so:

konsolidiran dolg brez vračilne obveznosti	0.38 mil. kron
„ „ „ vračilno obveznostjo	125.68 „ „
viseči dolg	0.28 „ „
odškodninske rente	0.01 „ „
Skupaj	126.35 mil. kron.

Pomnožil se je tedaj avstrijski dolg v 7 letih za okroglih 1.486 milijonov kron.

Slovensko trgovsko društvo v Celju.

VIII. redni letni občni zbor se je vršil 5. aprila 1914.

I. Predsednik g. Lukas otvori občni zbor, konstatira sklepčnost po pravilih, kajti zastopanih je 24 celjskih članov, pozdravi navzoče ter odda besedo tajniku g. Gobcu.

II. Poročilo tajnika: Ob velikem navdušenju celega spodnjega štaj. slov. trgovstva se je vršil 1. julija 1906 v mali dvorani „Nar. doma“ v Celju ustanovni občni zbor „Slov. trg. društva v Celju“. Zanimanje za novo stanovsko organizacijo je bilo splošno, dokaz, da je v teku treh mesecev pristopilo 4 ustanovniki, 111 rednih in 9 podpornih članov, ter da so posamezniki, kakor tudi društva in korporacije prispevale gmotno vsak po svojih močeh, da se je tako nabral precejšen zaklad, ki je do danes narasel na blizu 6000 kron.

Burno leto 1908 je prineslo društvu novo živahno delovanje, ki je pa polagoma poglelo, zanimanje za društvo je potihnilo, razni načrti društva so splavali po vodi, člani so začeli odstopati, nobeden članov ni hotel prevzeti kakega odborniškega mesta, tako da so se odbori konstituirali komaj z nekakim pritiskom. To je pa imelo ravno za posledico, da taki odbori ničesar niso storili. Izvoljeni odborniki so kmalu po občnem zboru odlagali odborniška mesta, občni zbori ob prvem sklicanju niso bili nobenkrat več sklepni, da celo večkrat sklicane seje so bile nesklepčne.

Žalostno je to za slovenski živelj v Celju, tembolj žalostno je pa, da se danes še odtegujejo društvenemu delovanju premnogi gospodje, ki bi imeli za to čas in sposobnost, le dobre volje jim manjka.

Prilično v takih razmerah preživeli smo tudi minulo leto, vendar pa se je tekom leta v marsičem obrnilo na bolje.

Na lanskem občnem zboru dne 6. julija 1919 izvoljeni odbor je prevzel težko nalogo, sanirati obstoječe žalostne razmere, kar se mu pa pri najboljši volji žalibog ni popolnoma posrečilo. Toliko je pa, da so vsi odborniki ostali celo leto na svojih mestih, da so se res pridno udeleževali sej, katerih je bilo sedem in pri katerih se je razpravljalo o najraznovrstnejših zadevah.

Došli dopisi so se točno reševali, kakor je tudi posredovalnica za službe vzorno vršila svoj posel.

Bodi mi na tem mestu dovoljeno v imenu društva izreči g. Petku za vodstvo posredovalnice posebno zahvalo.

Društvo je tudi v pretečenem letu nadaljevalo boj za pravice slovenskega jezika pri južni in državni železnici, urgiralo je

rešitev vloge z dne 14. septembra 1911 po slovenskih tiskovinah, nanovo se je pritožilo zoper samonemške tiskovine in pozneje zoper nemško-laška naznanila, a društvo do danes ni dobilo na vse te vloge od nikjer kake rešitve, edino kar je bilo, da so se nemško-italijanska naznanila nadomestila takoj zopet s samonemškimi, mesto nemško-slovenskimi.

Naše društvo je potom časopisja pozvalo javnost na sodelovanje pri tej akciji, da se strogo drži načela, povsod govoriti slovenski, zahtevati slovenske ali pa vsaj dvojezične tiskovine, vse druge zavračati ter vsako šikaniranje in izzivanje od strani prepotentnih nemčurjskih ulužbencev naznaniti našemu društvu, ki bo zbiralo tozadevni material, da ga o priliki uporabi. Dosedaj pa se je s primernim nasvetom odzval še le g. Veselič iz Ormoža, ta nasvet smo potem v časopisih objavili.

Za reklamo smo skrbeli to leto precej dobro; razposlal se je še reklamni plakat „Načrt mesta Celje“ v 1200 izvodih; na novo se je letos prvokrat izdal „Vozni red“ z inserati slovenskih trgovcev in obrtnikov, ki se je razposlal v 2000 izvodih. Denar je začasno založilo naše društvo, a je vsled plačil inserentov dotična vsota pokrita in bo še nekaj kronic preostajalo za eventualni primankljaj pri kakem drugem reklamnem načrtu.

Ob novem letu se je razposlalo „Okrožnico“ za pristop vsem takim slovenskim trgovcem na Spodnještajerskem od katerih se je pričakovalo, da pristopijo sami ali pa njih uslužbenci društvu kot člani, a odzvalo se jih je komaj 11, tako da šteje danes naše društvo 5 ustanovnikov, 52 celjskih rednih članov, 30 zunanjih rednih članov ter 9 podpornih članov, skupno torej 96, nasproti lanskemu letu s 84 člani.

Za učni tečaj se je priglasilo le 5 udeležencev, vsled česar se ta ni vršil.

Delovali smo na to, da bi se poučevalo srbščino, a do udeležitve te ideje nismo mogli priti, ker nismo imeli potrebne učne moči. Gosp. profesor Mladen Kempf — informator pri gosp. Adamoviču v Velenju (sedaj na počitnicah v Osijeku) nam je ravno pred par dnevi pisal, da pride začetkom julija zopet v Velenje ter da drage volje prevzame pouk samo proti povračilu gotovih izdatkov za vožnjo in eventualno prenočevanje. Zanimanje za ta tečaj je med celjskimi Slovenci splošno in bo naloga novega odbora tozadevno pričeto delo nadaljevati.

Za inventar so se naročile knjige: 2 zvezka „Eisenbahnbetriebsreglement“, 2 zvezka „Handelsgesetz“ in 1 zvezek „Gewerbeordnung“ iz „Manz“-ove zaloge, katere so cenjenim članom na razpolago; nadalje se je naročilo vse letnike „Slovenskega Trgovskega Vestnika“, ki se je vezal in je istotako članom na razpolago.

Časopisa „Der österreichische Kaufmann“ in „A, B, C des Kaufmannes“ ter dve jako dobri strokovni reviji sta se naročili in se bode ta dali članom „ad circulandum“ čitati.

Trgovski sotrudniki so priredili plesni tečaj v dobi od 16. oktobra 1913 do 5. februarja 1914; dne 7. februarja pa zaključni plesni venček, oboje bilo obiskano dosti dobro ter je tudi prebitek okoli 180 K zadovoljiv. Ta znesek se je naložil kot poučni in veselilni fond na posebno knjižico, vračunan pa je med razpoložnino.

Za tako povoljen izid, plesnega tečaja in venčka gre največja zasluga gospodoma Karolu Cerlini in Josipu Zabušek, ki sta vse od začetka do konca sama vodila.

V teku leta se je po prizadevanju in sodelovanju nekaterih članov našega društva ustanovila „Trgovsko-obrtna kreditna zadruga“, ki bo s časom velika opora našega trgovstva in obrtništva.

Za volitve v okrajno bolniško blagajno se je zanimalo tudi naše društvo, vendar v akcijo ni stopilo, ker kakor znano, ni prišlo do tega.

Dne 19. januarja 1914 je umrl v Zagrebu v bolnici dobro znani bivši trgovec v Celju gospod Pero Kostič, ki je zapustil znatno svoto nad 100.000 K v podporo trgovskemu in obrtnemu stanu in naraščaju na Slovenskem Štajerskem. Naše društvo sicer o tej oporoki oficijelno ni bilo obveščeno, vendar kakor se govori, bo pri razdelitvi podpor imelo tudi naše društvo soddločevati.

Tega blagega pokojnika se moramo hvaležno spominjati posebno še mi, ker je bil on prvi društveni predsednik. (Vsi navzoči v znak sožalja vstanejo).

V prerani grob je komaj pred par dnevi legel ravno tako zvest član našega društva g. Vinko Pustovrh. (Slava mu).

H koncu svojega tajniškega poročila priporočal bi — od strani mi izraženo željo, da si naše društvo nabavi nekaj strokovnih knjig in revij, ki si jih posameznik ne more sam nabaviti, od obstoječih bralnih društev pa kaj takega ne moremo zahtevati, ker njih člani za take reči nimajo zanimanja.

To bi bilo moje skromno tajniško poročilo ter le želim, da bi bilo prihodnje leto razveseljivejše.

To poročilo je bilo brez debate z odobravanjem vzeto na znanje, na kar se preide k točki

III. Poročilo blagajnika. Blagajnik g. Bovha poroča: Društveni dohodki so znašali v pretečenem letu . . . 1289 K 12 v izdatki pa . . . 377 „ 36 „ in znaša razpoložnina . . . 911 K 76 v.

Pri tem pa omenjam, da je precej članarine še za tirjati ravnotako so pa še neki mali računi za poplačati, kar se bo te dni uredilo.

Bilanca je sledeča:

Razpoložnina	911 K 76 v
temeljna glavnica	1066 „ 25 „
sklad bolniške blagajne	2622 „ 16 „
reklamni sklad	126 „ 18 „
poučni sklad	175 „ 96 „
skupno premoženje	5702 K 41 v.

Od te svote je naložen znesek 1866 K 25 v (temeljna glavnica) glasom združnih pravil pri posojilnici v Celju, pri poštni hranilnici 120 K 81 v in pri Trgovsko-obrtni zadrugi pa 3714 K 35 v.

To poročilo se je z malimi opazkami soglasno sprejelo, na kar poroča k poročilu računskih pregledovalcev g. Smertnik, da je v družbi z gg. Berkom in Strupijem pregledal račune, primerjal priloge in našel vse v redu ter predlaga odboru absolutorij. Sprejeto.

IV. Poročilo posredovalnega odseka.

Gospod Petek poroča: Od dne 3. oktobra 1913 do 5. aprila 1914 se je posredovalo 18 uslužbencem. Dopisov se je odposlalo 47 Prejemki znašajo . . . 12 K 30 v izdatki (izključno za znamke) . . . 5 „ 13 „ preostanek . . . 7 K 17 v

ki, je naložen na posebno knjižico in je stanje iste danes 80 K 94 v, katera gotovina se pa v blagajniški knjigi ne vodi. Sprejeto brez debate.

V. Volitev predsednika:

Na predlog g. Smertnika se izvoli stari predsednik g. F. S. Lukas soglasno ter nadalje dosednji odbor soglasno in sicer: gg. Emanuel Prica, Rudolf Stermecki, Dragotin Gobec, Franc Leskovšek, dr. Anton Božič, Ivan Bovha, Dragotin Cerlini, Josip Zabukovšek, Ludvik Petek. Zunanji odborniki: Anton Cvenkl, trgovec v Št. Petru, Lovro Petovar, trgovec v Ivanjkovcih, Uršič Franc, trgovec v Brežicah. Namestniki: Kramar Franc, Goričar Karel, Ivanšek Miloš in Mislej Anton, vsi trgovci v Celju. Računski pregledovalci: Josip Smertnik, Josip Berk in Franc Strupi, vsi v Celju.

VI. Slučajnosti:

G. Gobec predlaga pomnožitev knjižnice s strokovnimi knjigami in revijami. Se sprejme in naloži novemu odboru, da o tem sklepa. Na predlog g. Antona Kolenca se sklene, da odbor preskrbi

zmožno učno moč za pouk v srbskem in v ruskem jeziku, katera tečaja naj priredi naše društvo.

Ker ni nadaljnih nasvetov, zaključí predsednik ob 4. uri popoldne občni zbor.

Društvene vesti.

Himen. Poročil se je dne 7. t. m. dolgoletni član našega društva gosp. Lavoslav Jak v Ljubljani z gospo Pepino Nunberg-Verhunc. Novoporočencema naše najiskrenejše čestitke!

Izlet. Gg. člane in prijatelje društva opozarjamo vnovič na poučen zabavni izlet, ki ga priredi naše društvo skupno z društvenim pevskim zborom ob vsakem vremenu 21. t. m. v Zagorje ob Savi. Pri tej priliki si nameravamo ogledati steklaro in vrhnje naprave tamkajšnjega premogokopa. Odhod iz Ljubljane ob 7. uri 40 min. zjutraj. Ob 10. ogled podjetij in ob 1. kosilo. Popoldne ob 4. priredi društveni pevski zbor s prijaznim sodelovanjem tamšnjega seksteta v Sokolskem domu koncert, katerega vstopnina pripade ubožnemu zakladu občine Zagorje. Vstopnina 50 h za osebo. Povratek v Ljubljano ob 7. uri 50 min. zvečer. Dotičnike, ki se nameravajo izleta udeležiti, vabimo, da priglasijo svojo udeležbo najkasneje do ponedeljka 18. t. m.

Ugodna prilika. Na Spod. Štajerskem se odda v večjem kraju v najem dobro idoča pekarija. Nadalje se odda v najem ob glavni cesti na Gorenjskem dobro vpeljana trgovina pod ugodnimi pogoji. Natančnejša pojasnila daje naše društvo.

† **Umrli** je 10. t. m. član našega društva gosp. Fran Mataj c, poslovodja tvrdke Fr. Ks. Souvan v Ljubljani. Društveni pevski zbor mu je zapel zadnji pozdrav. Na krsto se je položil venec. Umrlemu članu bodi zemljica lahka in ohranjen prijazen spomin.

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 2 knjigovodja, 1 kontorist, 1 potnik, 6 pomočnikov mešane stroke, 3 pomočnike manufakturne stroke, 5 pomočnikov specerijske stroke, 2 kontoristinj, 6 prodajalk, 12 učencev in 3 učenke. — Službe išče: 3 knjigovodje, 2 korespondenta, 3 kontoristi, 5 poslovodij, 3 potniki, 8 skladiščnikov, 18 pomočnikov mešane stroke, 5 pomočnikov železninarske stroke, 10 pomočnikov manufakturne stroke, 13 pomočnikov specerijske stroke, 2 pomočnika modne in galanterijske stroke, 14 kontoristinj, 8 blagajničark, 17 prodajalk, 5 učencev in 3 učenke.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Seja dne 24. aprila 1914.

V društvo so bili sprejeti 3 redni člani.

Obolenje je naznanilo 34 članov, izmed katerih sta bila bila sprejeta 2 člana v Leonišče.

Bolniških stroškov se je izplačalo 23 članom v znesku 2721 K 24 h.

Umrli je 13. aprila t. l. v bolnišnici v Gradcu g. Viljem Kosem, poslovodja pri tvrdki Gričar & Mejač v Ljubljani.

Književnost.

Knjiga uradnih vlog. Obrazci političnih, vojaških, finančnih (davčnih), sodnih in drugih uradnih vlog za vsakdanje potrebe. Zbral Jakob Dolžan. Založila Katoliška bukvarna v Ljubljani. Cena vezani knjigi 4 K. Knjiga podaja vzorce za raznovrstne vloge. Knjiga je praktičnega pomena, vzorci so prirejeni v splošnem tako, da ustrezajo potrebam vsakdanjega življenja. Knjiga bode dobro služila vsakomur, ki ima opravka z raznimi oblastmi.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih.

Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4½%

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila.

Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Kar je dobrega, to se prodaja!

Zátkovi jajčni rezanci in makaroni,

Zátkov steliziran zdrob za otroke,

Zátkove drobtinice (prezelci) iz svežega pšeničnega prepečenca

so priznani izdelki, ki Vašega odjemalca nikdar ne prevarajo.

Monopol - Bratje Zátka, družba z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000. — Rezervni zaklad K 800.000. —

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompl in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4½% čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Ker že od nekdaj skrbno pazite na to, da zadovoljite Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo kavino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebške tovarne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.

Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVC

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštnine prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjčni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica.

Denarnega prometa koncem leta 1913 **K 700,000.000.—**

Vlog „ **43,500.000.—**

Rezervnega zaklada „ **1,330.000.—**

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 1/2 0/0

brez odbitka. Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *Ivan Mohorič*: Tarifna uprava Belokranjske železnice.
- 2.) *Val. Žun*: Konsumna društva in prodaja blaga neudom.
- 3.) *O. S. B.*: Razsodbe obrtnih sodišč.
- 4.) Iz železniške tarife.
- 5.) Anketa „Jugoslavije“ o rabi narodnega jezika v trgovini.
- 6.) Raznoterosti:

Zloraba patentnih agentur. — Med trgovci ni odesništva. — Carinsko-uradna izhodna potrdila za eks-

portno blago. — Avstro-ogrška trgovinska pogodba z Grško. — Gospodarsko-statistična kronika. — Amnestija po novem osebno-dohodninskem zakonu. — Pravica bančnih uradnikov do remuneracije. — Narodno premoženje veldržav. — Novi ogrski civilno-pravdni red in avstrijsko trgovstvo. — Sankcioniranje čekovne postave v Turčiji. — Letno poročilo avstrijske industrije. — Zakonita ureditev eskontiranja knjižnih terjatev v Avstriji. — Poučni tečaj za funkcioniranje obrtnih zadrug. — Priporočilo.

7.) Društvene vesti.

8.) Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravištvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

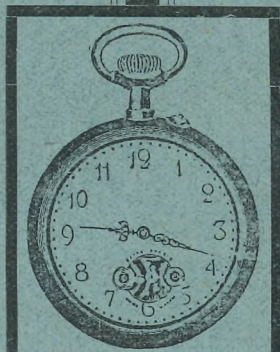

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: **Ivan Volk**.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

H. Suttner, Ljubljana štev. 19

priporoča svojo **veliko zalogo**
zlatih, srebrnih, nikljastih
in jeklenih ur ter zlatnine
in srebrnine
po najnižjih cenah.

:: Razpošiljanje :: Zahtevajte moj novi
blaga na vse kraje povečani cenik, ka-
sveta ter največja terega dobite za-
eksportna trdka. stonj in poštnine
prosto.

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.

„IKO“ Tovarniška znamka „IKO“

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti štev. 13

priporoča svojo izborni zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljublanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri trdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica
di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

trdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Trgovina
s specerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
nimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Vinko Majdič
lastnik valjčnega mlina v Kranju.
Priznano najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski :: :: ::
čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“

v Ljubljani

naznanja, da je založilo sledeče knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodniku nujno potrebne.

Naprodaj je v jako prometnem kraju
na Gorenjskem

enonadstropna hiša.

V hiši so jako dobro vpeljeni, že skozi 60 let obstoječi
obrti, prodajalna z mešanim blagom,
trafika, žganjetoč, gostilna in pekarija.
Naslov se izve pri Slov. trgovskem društvu „Merkur“
v Ljubljani.

□□□□□□□□□□

Proda se v Rečici pri Bledu
(Gorenjsko)

hiša z vrtom

v kateri je bila že več let trgovina in gostilna (križišče
cest) pod zelo ugodnimi pogoji. — Natančnejša po-
jasnila daje tvrdka Jos. Vodnik, Sp. Šiška pri Ljubljani.

□□□□□□□□□□

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice - v Ljubljani

r. z. z n. z.

Obrestuje hranilne vloge po

4³/₄ %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna kmečka posestva, radi tega je tudi ves denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19.000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

C. in kr. dvorni založniki

A. ZANKL SINOVI

tovarne barv, lakov in firnežev
LJUBLJANA.

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

na Dunaju, v Göstingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.

Priporočajo:

vse vrste oljnate, suhe, emajlne in fasadne barve, firnež, pristni kranjski, mavec (Gyps), olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče, steklarski in mizarski klej in druge v to stroko spadajoče stvari.

Ceniki na razpolago!

Ceniki na razpolago!

SLOVENSKI **TRGOVSKI** **VESTNIK.**

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XI.

V Ljubljani, dne 15. junija 1914.

Štev. 6.

Tarifna uprava Belokranjske železnice.

Piše *Ivan Mohorič*.

Po dolgotrajnem zavlačevanju je končno stopila v promet nova, kratka obmejna državna krajevna železnica preko Belokrajine. Že slavnostno razpoloženje otvoritve je imelo neenotno intonacijo, neenotne barve, v daljnem odmevu je izzvenelo že v teh dneh nekaj simptomov konfliktov in kolizij, ki so se pojavili v neposrednem začetku in tudi entuziastične vrste, napisane v dokument prehoda k novemu razvoju, niso prikrile vtisa, da se začenja šele sedaj konkretnejša konkurenca križajočih se interesov kot nov program dela.

Belokranjska zveza je bila stisnjena na nivo državne lokalke. Že na robu šestdesetih let so se z velikim entuziazmom navduševali narodni predaki za stavbo direktne transversalke, pa kriza in njene težke posledice od leta 1873. daleč preko osemdesetih let, so uničile zadnjo nado na izvršitev projekta v prvotnem obsegu. Ostal je končno po Pinovem dekretu samo del dolenjskih lokalan železnic »diskutabel« in po težavnih pogajanjih je bila s finančno udeležbo dežele, države in interesentov rešena delna prega iz Ljubljane do Grosuplja in dalje do Kočevja, in druga do Novega mesta in Toplice kot privatna lokalna, katero je prevzela državna železniška uprava v lastni obrat na račun lastnikov. Kot taka spada v drugi oddelek tretje skupine lokalnih z lastnim barémom in lastno tarifo za lokalni med- in izmenjalni promet ter je dalje v zvezi z morskimi pristanišči na Adriji še sprejeta v železnični tarifni kartel avstrijske jadranske zveze.

Pri Novem mestu se prekinja ta privatni barém in za belokranjsko progo veljajo tarifni predpisi, razreditev tovorov, izjemne in izvozne tarife lokalnega prometa c. kr. državnih železnic do državne meje za Metliko, kjer se začenja zopet tarifno politično samostojen barém prve jugozahodne krajevne železnice Bubenjanci, državna meja Karlovac-Caprag-Sisek, ki stoji v obratu ogrskih državnih železnic, s katerih glavno progo smeri Pešta-Zagreb-Reka se pri Karlovcu križa.

S temi razkosanimi barémi je razen najnavadnejšemu potniku očitnih neupoštevanj prometnih zahtev

v prometno-političnem oziru glede osebnega prometa še nevzdržljiva provizornost sedanjega gospodarsko-političnega položaja belokranjske lokalke na prvi pogled eklatantna. Stavba belokranjske lokalke je bila samo del tardivnega koraka zadostiti prometnim zahtevam avstrijskega juga in z ozirom na celoten sistem državnega železništva in možno važnost poznejšega stransverzalnega prometa v Dalmacijo in anektirane province je prehod k edini možni rešitvi južnega prometnega vprašanja, podražavljenju dolenjskih železniških prog in po gradbi transversalk z južne strani, k normalizaciji prehodnih ogrskih prog v glavne. Prvi moment je sicer že v finančni sestavi železniške družbe dolenjskih zvez dovolj motiviran, vendar ga reklamirajo v prvi vrsti tarifno-politični interesi.

V Ljubljani se pa v sočasno veljavnem režimu, izvzemši pozneje omenjenih, nekoliko ozkih postajnih tarif vsi barémi lomijo; južna ima lastni tarifni sistem, gorenjske državne proge zopet lastne in v smeri lokalnega prehodnega prometa na Dolenjsko veljajo s par izjemami zopet nove prekinjene voznine. Popolnoma jasno je laiku, ki brez podrobnejše tarifne tehnike in znanja diferenciacijnih detajlov, nazira omenjeno upravo, da tak tarifni režim Belokrajine ne more uspešno povzdigniti, ji odpreti in dati vse iniciative in impulze, katere bi pod spremenjenimi pogoji imela nuditi železnica kot najdovršenejša sestavina moderne komunikacije.

Za promet med posameznimi postajami Belokranjske železnice veljajo v splošnem vse določbe, prvotna razreditev blaga in postranske pristojbine po I. delu B lokalne tarife državnih železnic z neznatnimi deklasifikacijami splošnega zvezka II. dela blagovne tarife, dalje izjemne in izvozne tarife državnih železnic v lokalnem zmislu. V tem oziru se tarifni predpisi splošno krijejo z glavnimi progami državnih železnic, torej pri nas z Rudolfovo in Bohinjsko-Karavanško in velja zanje enotni barém treh vrst brzovoznega blaga in sicer navadnega, znižanega in posebej znižanega ter štirih vrst tovarnih pošiljatev. Prvo tvorijo kosovne pošiljatve pod težo 5 ton in obsegajo dva razreda, katerih prvi se tudi imenuje

normalni razred. Daljšo skupino tvorijo vagonске pošiljatve v treh stopnjah in sicer polvagonски razredi A, B in C, zadnjih dveh prvi za polfabrikate in drugi za surovine. Tem razredom sledijo tri posebne tarife, ki so navajane z arabskimi števkami 1 do 3. Prva velja v glavnem za nekatera krmila, slad, žito, riž, vreče in mlinarske proizvode. Druga za različne vrste lesa in lesnih produktov ter malaso. Tretja za odpadke kemične in pivovarske industrije, gnojila, navadni stavbni material, rude, žaganje in oglje. Posebno rubriko imajo končno tovari, ki imajo ob primeroma velikem obsegu ali površini neznatno težo in klasificirajo kot prostorno, voluminozno blago. Sem spadajo gledališke dekoracije, pohištvo, rakve, prazne košare, sodi, kartonaže in dolga vrsta drugih predmetov. Razen tega pa obstoja na progah c. kr. državnih železnic sočasno še 32 vrst izjemnih tarif, ki veljajo enako v medprometu postaj Belokranjske in katere v svrhu splošne orientacije tu le v najširših obrisih podajam.

Namen izjemnih tarif je omogočiti nekaterim množinskim tovorom, oziroma obratnim snovem posameznih industrij ali gospodarskih strok potom specialnih olajšav preko splošnega baréma, bodisi v vseh poljubnih postajnih relacijah in vsaki ambalaži ter množini, ali pa samo pod gotovimi pogoji prevoz po železnici do razpečevališča fabrikata, oziroma produkta. V izjemnih tarifah posameznih relacij je najbolje izražena dislokacija industrije, adjacento in produkcijske stroke pokrajine, zrcali se končno v njih celotni konkurenčni položaj gospodarstva njenega atracijskega ozemlja z ozirom na gospodarsko močnejše sosede in rivale.

Proga Belokranjske železnice je od Novega mesta do Metlike meja dolga 56 km in za tarifne odnose posameznih postaj je merodajen sledeči kilometrični kazalec:

Od postaje do	Dobravice	Gradac	Kandija	Metlika	Dež. meja	Rozalnica	Rožni dol	Rudolfovo	Semič	Črnomelj	Uršna sela	Virčna vas
Dobravice	—	5	48	5	7	7	28	49	23	11	34	41
Gradac na Kr.	5	—	44	9	12	11	24	45	18	7	30	37
Kandija	48	44	—	52	55	54	20	2	26	37	14	7
Metlika	5	9	52	—	3	2	33	54	27	15	39	46
Metlika meja	7	12	55	3	—	1	35	56	29	18	41	48
Rozalnica	7	11	54	2	1	—	35	55	29	17	40	48
Rožni dol - Pribišje	28	24	20	33	35	35	—	21	6	18	6	14
Rudolfovo	49	45	2	54	56	55	21	—	27	39	16	8
Semič	23	18	26	27	29	29	6	27	—	12	12	19
Črnomelj	11	7	37	15	18	17	18	39	12	—	24	31
Uršna sela - Toplice	34	30	14	39	41	40	6	16	12	24	—	8
Virčna vas	41	37	7	46	48	48	14	8	19	31	8	—

Temu kilometričnemu kazalcu odgovarja za barem normalnih tarif sledeča pristojbinska lestvica za 100 kilogramov navedene svote vinarjev:

Kilom.	Brzovozno		Tovorno blago					Specialni tarif		
	Na-vadno	(posebej) znižano	razred		vagonsko blago			1	2	3
			I	II	A	B	C			
1—6	40	20	18	17	14	12	10	12	11	10
7	45	23	20	19	16	13	11	13	12	11
8	50	26	23	21	18	14	12	14	13	12
9	56	29	26	24	20	16	13	16	15	13
10	62	33	29	27	22	18	15	18	17	15
11	65	34	30	29	23	19	16	19	18	15
12	69	36	32	30	24	19	16	19	18	16
13	72	37	33	31	24	20	17	20	19	16
14	76	38	34	32	25	21	17	21	19	17
15	79	40	36	33	26	21	18	21	20	17
16	82	41	37	34	27	22	18	22	20	18
17	86	42	38	35	28	23	19	23	21	18
18	89	43	39	37	28	23	19	23	21	19
19	93	45	41	38	29	24	20	24	22	19
20	96	46	42	39	30	24	20	24	22	20
21	99	47	43	40	31	25	21	25	23	20
22	103	49	45	41	32	26	21	26	23	21
23	106	50	46	42	32	26	22	26	24	21
24	110	51	47	43	33	27	22	27	24	22
25	113	53	49	45	34	28	23	28	25	22
26	116	54	50	46	35	28	23	28	26	22
27	120	55	51	47	36	29	24	29	26	23
28	123	56	52	48	36	29	24	29	27	23
29	127	58	54	49	37	30	25	30	27	24
30	130	59	55	50	38	31	25	31	28	24
31	133	60	56	51	39	31	26	31	28	25
32	137	62	58	52	40	32	26	32	29	25
33	140	63	59	54	40	32	27	32	29	26
34	144	64	60	55	41	33	27	33	30	26
35	147	66	62	56	42	34	28	34	30	27
36	150	67	63	57	43	34	28	34	31	27
37	154	68	64	58	44	35	29	35	31	28
38	157	69	65	59	44	36	29	36	32	28
39	161	71	67	60	45	36	30	36	32	29
40	164	72	68	62	46	37	30	37	33	29
41	167	73	69	63	47	37	31	37	33	30
42	171	75	71	64	48	38	31	38	34	30
43	174	76	72	65	48	39	32	39	34	31
44	178	77	73	66	49	39	32	39	35	31
45	181	79	75	67	50	40	33	40	35	32
46	184	80	76	68	51	41	33	41	36	32
47	188	81	77	70	52	41	34	41	36	33
48	191	82	78	71	52	42	34	42	37	33
49	195	84	80	72	53	42	35	42	37	34
50	198	85	81	73	54	43	35	43	38	34
51	201	86	82	74	55	44	36	44	39	34
52	205	88	84	75	56	44	36	44	39	35
53	208	89	85	76	56	45	37	45	40	35
54	212	90	86	78	57	45	37	45	40	35
55	215	92	88	79	58	46	38	46	41	36
56	218	93	89	80	59	47	38	47	41	36
57	222	94	90	81	60	47	39	47	42	36
58	225	95	91	82	60	48	39	48	42	36
59	229	97	93	83	61	49	40	49	43	37
60	232	98	94	84	62	49	40	49	43	37

V primeri s pristojbinami dolenskih železnic je ta barém državnih železnic v začetnih bazah do vagon-skega tovora B razreda dražji kot voznine dolenske; C razred in specialne tarife pa začenjajo s povprečno enakimi bazami. Vkljub nekonformni konstrukciji obeh lestvic obstoja ta tendenca tudi nadalje, pri relaciji Ljubljano-Novno mesto (76 km) pa so razen brzovoznega blaga vse tarife dolenske višje kot analogne postavke državnega baréma, kar zadostno motivira pravilnost poprej izrečenega nazora, ne glede na gromno važnost, katero dobivajo difference lestvic v daljnem prometu tarifnoenotnih železniških prog.

Enako tudi na ogrski meji začenja barém ogrske privatne lokalke, ki stoji v obratu ogrskih državnih že-

leznic, ki je na vseh razdaljah, posebno na najbolj frekventirani in za nas prometno najintenzivnejši do Karlovca (30 km), stalno nad našim državnolokalnim tarifom. Diference variirajo od 2 do 12 vinarjev na 100 kg. Pri Karlovcu končno se začenja v smeri Zagreb-Pešta in Karlovec-Reka na ogrski državni glavni progi tarifa Barosevega pasovnega zistema, kakoršen je veljal pred tarifno reformo leta 1910. analogno na avstrijskih progah, in ki ima ravno v najbližnjem lokalnem prometu velike neugodnosti. Kilometrični kazalec določa sledeče tarifno merodajne razdalje postaj prve južnozahodne mejne lokalne železnice:

Postaja od — do	Bubnjarci	Bubnjarci meja	Caprag	Glina	Grabovac	Hrastovica	Kamanje	Karlovac	Kraljevecani	Mahično	Moščenica	Ozalj	Petrinja	Rečica	Skakavec	Stanci sz.	Sisek	Topusko- Toplice	Utinja	Vojnić	Vrginmost	Zorkovac	Zorkovac- polje
Bubnjarci	—	1	131	92	106	117	6	29	112	23	127	14	121	41	47	123	145	80	56	63	71	18	18
Bubnjarci meja	—	—	132	92	106	118	6	30	112	24	128	15	122	42	48	124	146	81	56	64	72	19	19
Caprag	—	—	—	40	26	15	126	103	20	109	5	118	11	91	85	9	—	51	76	69	61	114	114
Glina	—	—	—	—	14	26	87	63	20	69	36	78	30	51	45	32	47	12	36	29	21	74	74
Grabovac	—	—	—	—	—	12	101	77	6	83	22	92	16	65	59	18	33	86	50	43	35	88	88
Hrastovica	—	—	—	—	—	—	112	89	6	95	11	104	5	77	71	7	21	37	62	55	47	99	100
Kamanje	—	—	—	—	—	—	—	24	107	18	122	9	116	36	42	118	139	75	51	58	66	13	13
Karlovac	—	—	—	—	—	—	—	—	83	7	99	16	93	12	18	95	—	52	27	34	42	11	12
Kraljevecani	—	—	—	—	—	—	—	—	—	89	16	98	10	71	65	12	27	32	56	49	41	94	94
Mahično	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	105	9	99	19	24	101	120	58	33	40	49	5	6
Moščenica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	114	6	87	81	4	10	47	72	65	57	110	110
Ozalj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	108	28	33	110	130	67	42	49	58	5	4
Petrinja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	81	75	3	16	41	66	59	51	104	104
Rečica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	83	101	40	15	22	31	23	24
Skakavec	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	77	95	34	9	17	25	29	30
Stanci sz.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	43	68	61	53	106	106
Sisek	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	59	86	78	69	125	126
Topusko-Toplice	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	18	10	63	63
Utinja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	16	38	38
Vojnić	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	45	46
Vrginmost	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53	54
Zorkovac	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Zorkovac polje	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Pristojbine se računajo po sledeči lestvici, katero navajam radi pomanjkanja prostora samo v najdaljši relaciji do Karlovca:

Kilom.	Brzovozno blago			Kosovno blago			Tovorno blago v polnih vozovih			Specialni tarif		
	na- vadno	zni- žano	posebno znižano	I	II	pro- storno	A	B	C	1	2	3
1—8	46	33	33	33	30	39	20	13	12	16	12	10
9	49	34	34	34	31	42	21	13	13	17	13	10
10	52	36	36	36	32	44	22	14	13	18	13	10
11	55	38	38	38	33	46	23	15	14	19	14	10
12	58	39	39	39	34	49	24	15	14	20	14	11
13	62	41	41	41	36	51	25	16	15	20	15	11
14	65	42	42	42	37	54	26	16	15	21	15	12
15	68	44	44	44	38	56	27	17	16	22	16	12
16	71	46	46	46	39	58	28	18	16	23	16	12
17	74	47	47	47	40	61	29	18	17	24	17	13
18	78	49	49	49	42	63	30	19	17	24	17	13
19	81	50	50	50	43	66	31	19	18	25	18	14
20	84	52	52	52	44	68	32	20	18	26	18	14
21	87	54	54	54	45	70	33	21	19	27	19	14
22	90	55	55	55	46	73	34	21	19	28	19	15
23	94	57	57	57	48	75	35	22	20	28	20	15
24	97	58	58	58	49	78	36	22	20	29	20	16
25	100	60	60	60	50	80	37	23	21	30	21	16
26	103	62	62	62	51	82	38	24	21	31	21	16
27	106	63	63	63	52	85	39	24	22	32	22	17
28	110	65	65	65	54	87	40	25	22	32	22	17
29	113	66	66	66	55	90	41	25	23	33	23	18
30	116	68	68	68	56	92	42	26	23	34	23	18

Preko Zidanega mosta in Zagreba sega na Hrvaško obsavska proga c. kr. priv. južne železnice do Siska. Ogrske državne železnice imajo peazo na progi Caprag-Sisek. Od Capraga pa obvladajo zopet M. A. V. (magyar állami vasutak) vse dohode v Bosno in do Srbskega. Prva linija vodi preko Bilinski Kut-Sunja Majno-Kostanjica-Volinja do Doberlina, kjer prehaja promet na c. kr. vojaško železnico Doberlin-Banja Luka, in druga proga pa vodi od Sunja preko Šaš, Dubica-Jasenovac Sava m.-Novska do Kapela nova-Batrina, kjer se začenja lokalna privatna zveza s Pleternico in Požego, dalje na Sibinj, Bosanski brod, ki je glavno prometno križišče na donedavno ozkotirne bosanske deželne železnice v Dolno Tuzlo, Sarajevo ter dalje na Metković v Dalmacijo, ter Dolnji Vakuf Kef, najglavnejše smeri razvijajočih se lokalnih zvez, ki imajo biti po projektih novega lokalnega zakona normalizirane, deloma v glavne linije enotnega zistema M. A. V. glavna proga gre dalje na Striživojna-Vrhopolje, kjer odločuje privatna lokalna na Osjek proti severu in na bosansko mejo pri Šamcu, preko Vinokovcev, kjer je važno križišče severnih zvez in lokalke

na Brčko, končno na Mitrovico, Rumo, Indijo in Zemun kot mejno postajo proti Belgradu. Sicer pa je za nas vodna zveza iz Trsta, kamor lahko dovažamo po globoko znižani avstrijskojadranski zvezni tarifi, preko Metkoviča, oziroma po novi upravi za Srbijo preko Soluna, neprimerno cenejša kot železniška zveza, ki tarifnopolitično ni enotna, ne glede na to, da dokler se gibljemo na Dolenjskem in v Beli Krajini v okvirju lokalke, o dovolitvi pomembnejše instradacijske kvote sploh govora ni.

Med tem, ko ima zamejna lokalke samo iz tehničnih ozirov sestavljene postajne tarife za vse tri prehodne točke, Caprag, Sisek, Karlovac, jih je v sedanji tarifi Belokranjske lokalke sestavljenih devet in sicer za postaje belokranjske na eni strani in sledeče postaje dolenjskih železnic:

1. Velika Loka,
2. Grosuplje,
3. Ljubljana (glavni kolodvor),
4. Ljubljana (dolenjski kolodvor),
5. Radohova vas,
6. Šmarje-Sap,
7. Zatičina,

I. 90, 86, 57, 45, 37, 45, 40, 35, 25, 23, 78, 72, 56, 51, 90, 29, 25, 30, 59, 35, 32, 30, 28,

II. 130, 130, 84, 69, 69, 69, 69, 54, 54, 49, 99, 99, 99, —, —, —, —, —, —, —, 59, 46, —,

Razlika med postajno in lokalno računano tarifo torej znaša:

15, 15, 20, 18, 36, 20, 35, 27, 33, 49, 8, 0, —, —, —, —, —, —, —, 30, 22, —,

kar pomenja važno atrakcijo na Dolenjsko, katere postaje so že skoro vse v jadranskem kartelu, da torej s prekaritiranjem na mejni postaji Dolenjske že velja zvezna zni-

8. Škofljica,

9. Višnja gora.

Postajne tarife začenjajo večinoma s celovagonskimi tovarnicami, katerih pospeševanje je njih glavni namen in pa z najvažnejšimi izjemnimi tarifami in nudijo znatne olajšave proti normalnemu računanju v lokalnem prevozu. Izjemne tarife, ki so v njih povsem zastopane, so pododelki druge, po kateri tarifira čreslo, oziroma lubje, in opeka, tretje, ki zbira kosovne pošiljatve v celovagonske, četrte za vseh vrst živino, devete za celulozni les in lesne produkte in desete za vino, pivo, mošt ter trinajste za umetna in naravna gnojila. Od državnoželezničnih izjemnih tarif jih velja na privatnih progah dolenjske železnice namreč samo osem in sicer 1 — za premog, 2 c za lubje, 2 d za navadno opeko, 3 a/b za kosovno blago pri polnem vagonu, 8 a in b za brzojavni in telefonski material, 9 g in i za jamski les in les sploh, 13 a in b za gnojila, 25 za semensko blago in četrta za živino. S postajnimi tarifami se je v tem oziru dalo prometnim razmeram omenjenih tovorov mnogo znosnejše predpogoje. V slučaju lomljenega kartiranja bi namreč znašale relacije Metlike do Novega mesta I. in Novega mesta - Ljubljane II.

žana izjemna tovarnina do pristanišča po avstrijski strani.

Postajna tarifa za Ljubljano, glavni kolodvor:

in postajo	Zažirano vazno blago	Razred I.	Vagonski tovari			Specialne tarife			I z j e m n e t a r i f e															
			A B C			1 2 3			2		3				4	9			10	11	13			
									c	d	a	b	c	d	d	a	b	c						
v v i n a r j i h z a 100 k g																								
Gradac na Kr. . .	—	—	121	96	70	94	74	62	46	44	—	—	119	109	188	56	48	54	134	57	61	54	46	
Kandija	—	—	—	—	70	—	74	—	46	44	—	—	—	—	—	56	48	54	—	57	61	—	46	
Metlika	205	201	121	96	70	94	74	62	46	44	169	156	119	109	188	56	48	54	134	57	61	54	46	
Metlika meja . .	205	201	121	96	70	94	74	62	46	44	169	156	119	109	188	56	48	54	134	57	61	54	46	
Semič	—	—	—	—	70	—	74	62	46	44	—	—	—	109	188	56	48	54	—	57	61	54	46	
Črnomelj	—	—	121	96	70	94	74	62	46	44	—	—	119	109	188	56	48	54	134	57	61	54	46	
Uršna sela . . .	—	—	—	—	70	—	74	62	46	44	—	—	—	—	—	56	48	54	—	57	61	54	46	
Virčna vas . . .	—	—	—	—	70	—	74	62	46	44	—	—	—	—	—	56	48	54	—	57	61	54	46	

Zamejna lokalke ima pet izjemnih tarif. Prvi velja za gotove vrste lesa, večinoma za kurjavo do dolžine 1:2 m, dalje nekatere produkte in surovega lesa, krompir, bodisi sveži ali sušen in neužiten ter kosti, ako so naslovljene na kako ogrsko gnojno tovarno, dalje koks iz rjavega premoga kot najglavnejših predmetih pri desettonski tovorih. Sem spadajo dalje še mavec, žgano vapno, surov magnezit, malta, surovo obdelano kamenje, robni, cestni, mejni kameni in končno opeka vseh vrst, izvzemši

šamotno, dolomitno, magnezitno. Karakteristično za ogrske obmejne krajevno železniške tarife je, da pripuščajo v slučaju izvoza posameznih produktov iz »dežel svete ograde krone« različne olajšave, oziroma sprejemne pogoje, dalje da so ogrske izjemne tarife napram našim, ki imajo splošno bazo, večinoma samo smerne in postajne in s tem kršijo v mejnem prometu načelo reciprocitete.

Druga izjemna tarifa jugozahodne lokalke velja za manganovec, žgan dolomit, železno rudo in ogorke

žveplenega kršca, ako so določene za železarno ali železarsko žgalnico v ogrskih deželah. Dalje vse surovine za produkcijo umetnih gnojil in naravna gnojila, ki služijo neposredno za gnojenje brez daljšega pripravljanja. — Končno raznih vrst prsti, poljska, vrtna, gredična, gozdna, dalje peski, ilovice, izvzemši faridin, aluminij in hydrosilikat, dalje surovo, lomljeno, neobdelano kamenje.

Tretja izjemna tarifa velja za stavbni material javnih cest, za stavbo in vzdrževanje municipalnih ali občinskih cest, opeko, lomljeni kamen in grušč, ako so pošiljatve naslovljene na državno ali municipalno oblast, ali občinski urad, ki ima svoj sedež na Hrvaškem, v Dalmaciji, oziroma Slavoniji.

Četrta izjemna tarifa, ki velja kot vse poprejšnje za vse relacije medprometa lokalke, obsega žito in mlevske produkte, slad, neluščeni riž in riževe odpadke, škrob, krompirjevo moko in tekstrin ter otrobi, ako so naslovljene na postaje dežel svete ogrske krone.

Zadnja izjemna tarifa velja samo v relacijah: iz Petrinje do Bubnjarcev meja, dalje Caprag, Karlovac in Sisak (loko in transito) v vsaki poljubni množini za sveže ali prekajeno, naloženo ali drugače pripravljeno meso, mesne konzerve, šunko, klobase, slanino, masti in loj po tovarnini A razreda.

Ozek okvir izjemnih tarif bo nadalje vplival s svojimi neugodnimi posledicami v tvorbi cen vsega blaga, ki se producira, oziroma konsumira v Beli Krajini in sedanji tarifni režim je še zelo oddaljen od funkcije, katero ima železnica vršiti za gospodarski razvoj in konkurenčno zmožnost desetletja prezrte in prometu nedostopne mejne črte, ki ima posredovati za najglavnejša direktna izhodišča Cislajtanije na vedno nemiren in problematičen Balkan, zvezati do danes odtrgane anektirane province in Dalmacijo z železnim okovom na enotni kompleks, z visoko razvitim industrijskim centrom in spremeniti dosedanje smer politike v južnem delu monarhije iz separatizma in diferenciacije v pozitivni gospodarski program.

Konsumna društva in prodaja blaga neudom.

Spisal Val. Žun.

Pretekli mesec so časopisi poročali, da je najvišje sodišče v nekem posebnem slučaju odločilo, da se konsumnemu društvu ne more odreči vpis v združni vpisnik ali združni register, čeprav ima v svojih društvenih pravilih določbo, da svoj obrat razteza tudi na neude, to je, da prodaja blago tudi neudom. Najvišje sodišče je s tem izreklo, da morejo konsumna društva poslovati tudi z neudi tako, da prejemljejo blago od neudov in je tudi prodajajo lahko neudom, ne da bi pri tem kršili zakon o pridobitnih in gospodarskih zdrugeth z dne 9. aprila 1873 drž. zak. št. 70.

Listi so se precej obširno bavili s to odločbo, čeprav po našem mnenju ne obsega ničesar novega. Res je sicer, da so nekatera trgovska sodišča odrekala konsumnim društvom, ki so po pravilih smela prodajati blago tudi neudom, vpis v združni vpisnik. Pri tem so se sklicevala na določbo združnega zakona, ki govori le o društvih, katerih namen je pospeševanje pridobitka ali gospodarstva **njihovih udov** skupnim poslovnim obratom, toda po našem mnenju se ta zakonska določba ne more razlagati tako ozkosrčno, kajti pridobitek ali gospodarstvo udov konsumnega društva se tudi pospešuje, če tvorijo en del odjemalcev neudje, kajti korist od tega morejo imeti samo udje.

Gotovo pa odgovarja bistvu konsumnih društev, da prodajajo svoje blago le udom, in vsi reformni načrti združnega zakona merijo na to, da se zakonito določi, da smejo pridobitne in gospodarske zadruge, in še zlasti konsumna društva, omejevati svoj obrat le na ude.

Združnodavčna novela z dne 3. januarja 1913 drž. zak. št. 5, ima kot pogoj za znižane davčne postavke izrecno določbo, »dokler se poslovni obrat drži v zakonitih in po pravilih določenih mejah«. Ker se sedaj po zakonu še sme obrat raztezati tudi na neude, dobi ta določba še-le pravi pomen, ako res postane zakon zakonski načrt, ki prepoveduje konsumnim društvom prodajati blago tudi neudom.

Dokler pa ta načrt ne postane zakon, je različno obdačevanje konsumnih društev, ki prodajajo blago udom, in tistih, ki raztezajo ta obrat tudi na neude, edino sredstvo, ki še kolikor toliko pomaga posameznikom pri njihovi tekmovalni zmožnosti.

Po zakonu o osebnih davkih iz leta 1896. in po združnodavčni noveli moremo glede obdačbe razlikovati tri vrste konsumnih društev in sicer:

a) taka, ki prodajajo svoje blago le neudom, in sicer dejanski in po svojih pravilih;

b) društva, ki prodajajo svoje blago udom in neudom, kar določajo izrecno tudi njihova pravila, in

c) taka društva, ki prodajajo blago tudi neudom, čeprav določajo društvena pravila, da smejo prodajati le udom.

Pri prvi vrsti konsumnih društev — omejevanje obrata na ude po pravilih in v resnici — zakon dovoljuje obširne davčne olajšave. Ako njihov, po davčnopравnih določbah vgotovljeni čisti letni donos ne presega 1200 kron, sploh ne plačujejo pridobninskega davka. Po davčnopравnih določbah se bilančnemu čistemu dobičku pri vgotovitvi davčne podlage prištevajo v splošnem tudi obresti vknjiženih dolgov, razna darila in ustanovni stroški, ki so se vpisali v breme računu izgube in dobička. Pri konsumnih društ-

vih, ki prodajajo blago le udom, in spadajo torej po davčnih določbah med ugodnostne ali pogodovane zadrage, pa se ravnokar naštetih postavki — obresti vknjiženih dolgov, darila in ustanovni stroški — ne smejo prištevati bilančnemu čistemu donosu ali dobičku. Istotako se pri ugodnostnih konsumnih društvih pri vgotovitvi obdačbene podlage odštejejo remuneracije, ki jih prejmejo udje načelnštva ali nadzorstva za službe, storjene konsumnemu društvu.

Pri vsem tem pa mora konsumno društvo blago oddajati udom, ki so v resnici pravi udje. Prav pogosto se namreč dogaja, da obsegajo društvena pravila določbo, da se udnina ne more plačevati v obrokih. Če se plača prvi obrok, recimo par kron, dotičnik že postane »ud« in se po navadi pozneje ne gleda dosti na to, da tak ud res vplača polni delež. Društvena pravila redoma pač določajo, da ima načelstvo pravico izključiti »uda«, ki je z vplačevanjem na delež več mesecev izostal, toda ta določba se po navadi prav milostno vporablja. Saj konsumna društva gledajo večinoma v prvi vrsti na to, da imajo kolikor možno udov, torej veliko odjemalcev, ali so pa to pravi udje, na to se posebno ne ozira, zlasti ako so deleži precej visoki, n. pr. 50 do 60 kron. Davčni zakon pa zahteva kot pogoj za ugodnosti v davčnem oziru popolno članstvo in po sedanjih praksi se konsumnim društvom ne priznava davčna ugodnost, ako se članarina ni vplačala vsaj tekom bilančnega leta. Vpisani udje morajo imeti tudi vsi enake pravice, torej zlasti pravico glasovati pri občnih zborih, voliti odbor in nadzorstvo in pravico biti voljeni, istotako pravico do dividende. Samo tedaj, če je kdo pristopil tekom bilančnega leta in po pravilih za to leto še nima pravice do dividende, določuje zadružnodavčna novela izrecno, da se radi tega konsumnemu društvu ne smejo odreči davčne ugodnosti, ki jih uživajo ugodnostne ali pogodovane zadrage. Sicer pa ne sme delati društvo nobenega razločka med udi, ki so vplačali deleže, najsi bodo ti tudi različni (n. pr. glavni deleži po 100 K, opravljeni deleži po 10 K). Kakor že omenjeno, taka ugodnostna konsumna društva sploh ne plačujejo nobenega pridobninskega davka, ako njihov, po davčnopравnih določbah ugotovljeni čisti letni donos ne presega 1200 K. Za čiste donose nad 1200 K pa velja ta-le davčna lestvica:

od več nego	do vseh	odstotek
	k r o n	
1.200	2.800	2,5
2.800	5.000	3
5.000	40.000	3,5
40.000	100.000	4
100.000	—	5

Druge vrste konsumna društva v davčnopравnem oziru so taka, ki prodajajo svoje blago udom in ne-

u d o m, ako obsegajo tudi pravila določbo, da se sme prodajati blago tudi neudom.

Na Južnem Tirolskem, kjer so pred nekaj leti zavetela konsumna društva tudi po vaseh, približno tako, kakor na Slovenskem, so pač doživeli večinoma ravno take bridke izkušnje, kakor pri nas. Da bi vsaj nekatera društva obvarovali pogina, izpremenili so jih v navadne, vsem pristopne trgovine, in tako tudi izpremenili svoja pravila, ki so se v tem zmislu brez zadržka tudi registrirala. Če konsumno društvo razteza svoj obrat tudi na neude, v kar mu je dovoljeno tudi po pravilih, ne uživa ugodnosti, kakor smo jih naštetih spredaj pri ugodnostnih konsumnih društvih, vendar pa jim dovoljuje zadružnodavčna novela nekatere olajšave glede davčnih postavkov. Pridobninski davek se z ozirom na čisti donos, ugotovljen po davčnopравnih predpisih, odmerja po tehle postavkah:

pri čistem donosu več nego	do vseh	odstotek
	k r o n	
—	2.8000	4
2.800	5.000	5
5.000	10.000	6
10.000	20.000	8
20.000	—	10

Slednjič imamo konsumna društva, ki prodajajo blago tudi neudom, ne da bi bila po pravilih v to upravičena. Pri takih društvih se od čistega donosa, ugotovljenega po davčnopравnih določbah, predpisuje vedno desetodstotni pridobninski davek, najsi bo čisti donos velik ali majhen. Obenem so pa davčna oblastva dolžna, da v takih slučajih, kadar se iz razmer spozna, da imajo pravila le zato določbo, da smejo prodajati le udom, da se jim na podlagi te določbe priznajo davčne ugodnosti, postopati proti takim društvom z vso strogostjo davčnega zakona in sicer s kazenskimi določbami radi davčne prikrajšbe. Davčna prikrajšba se kaznuje z globo v izmeri trojnega do deveternatega zneska, za katerega je bil davek prikrajšan ali pripravljen v nevarnost, da se prikrajša. Namesto te kazni stopi globa 100 K, ako se da iz okolnosti posneti, da se je neresnična povedba storila sicer vedoma, toda brez namena, prikrajšati davek.

Poleg tega obstoji za taka društva tudi vedno nevarnost, da se dodatno obdačijo tudi za nazaj za vsa leta, v katerih so prodajali tudi neudom v nasprotju z določbami društvenih pravil. Pravica države, da odmeri davek za kako leto, zastara pač redoma v štirih letih po preteku upravnega leta, v katerem je konsumno društvo zadostilo svoji nalogi in podalo napoved ter doneslo podlage za odmero ali predpis davka. Če se je pa vsled nepravilne odmere davek prenizko predpisal, zastara pravica, odmerjati dodatne davke redoma v dveh letih po preteku upravnega leta, v katerem je zapadel v plačilo prvotno odmerjeni davek. To štiriletno,

oziroma dveletno zastaranje pa ne velja za take slučaje, v katerih je stranka sama zakrivila nepravočasno ali nepravilno odmero. Ako konsumno društvo, ki sme po pravih prodajati le udom, v svoji napovedi ali drugače ne naznani davčni oblasti, da je raztegnila svoj obrat tudi na neude, tedaj se prične štiriletna doba zastaranja še-le s pričetkom tistega leta, ko je davčna oblast prišla v položaj, da davek odmeri pravilno. Na ta način se davek more predpisati tudi do trideset let nazaj za ves čas, ko se je v društvu prodajalo blago tudi neudom, dočim je davčna oblast predpisovala nižji davek v veri, da konsumno društvo omejuje svoje poslovanje tudi na neude. S takimi dodatnimi davki in davčnimi kaznimi je bilo že nekaj konsumnih društev občutno prizadetih.

Razsodbe obrtnih sodišč.

(Dalje.)

Pri službenih razmerah z določno in z naknadno nedoločno pogodbeno dobo stopijo v veljavo, če ni posebnega dogovora, zakonite določbe o prenehanju službenega razmerja (§ 20. zakona o trg. uslužbencih); trgovski uslužbenec obdrži pravico do plačila za dobo šestih mesecev, da si ni mogel službe opravljati radi bolezni, katere ni sam zakrivil.

(Odločba obrtnega sodišča v Ljubljani od 16. maja 1913, opr. št. Cr II 17/13.)

Tožnik je bil sprejet v službo pri toženki kot trgovski pomočnik s pismom od 19. oktobra 1912 za čas do 24. decembra 1912 z mesečno plačo 60 K in 2% provizijo. Odpoved je bila izključena. V drugi polovici meseca novembra 1912 je sporočila hči obolelega poslovođa v njegovem imenu tožniku, da ga obdrže po preteku dogovorjene službene dobe še naprej v službi pod istimi pogoji. Poslovođa je zagotovil pred svojim odhodom v zdravilišče tožniku, da mu bo plačo zvišal. Ker povišanja ni bilo, je tožnik opomnil poslovođa pismeno na obljubo in ga prosil, da mu zviša prejemke na 100 kron in da mu pusti provizijo. Poslovođa je odgovoril pismeno, da zviša plačo na sto kron, a brez provizije, če bi tožnik s tem ne bil zadovoljen, mora odpovedati službo do 15. maja ali pa potrditi, da sprejme novo ponudbo.

Tožnik na pismo ni odgovoril, ker bi bil s predlagano ponudbo na slabšem kakor prej, služil pa je naprej in je dobil še 1. marca 1913 mezdo s provizijo vred plačano.

Na nedeljo dne 2. marca 1913 popoldne pa je tožnik zbolel in je ostal doma tudi še 3. marca, ker bolezen ni odnehala, bolezni pa tudi ni javil, ker se je nadejal, da to kmalu bolje. Popoldne je povprašal pri tožniku po naročilu firme njen uslužbenec A, in tožnik je bil mnenja,

da bo utegnil nastopiti službo že prihodnji dan. Tožniku pa ni postalo bolje, moral je 20. marca v bolnico, kjer je bil operiran in kjer je ostal do 5. aprila 1913. Do 20. marca 1913 je obiskal uslužbenec A še dvakrat tožnika na stanovanju, dočim je le-ta iz bolnice sporočil svoje bivališče pismeno poslovođji.

Ko se je tožnik dne 27. aprila 1913 javil pri firmi, hoteč nastopiti službo, ga firma ni hotela več v službo, vsled česar je zahteval mezdo za šest tednov v znesku 120 kron. Firma je odklonila zahtevek, katerega sedaj tožnik s tožbo uveljavlja.

Toženka trdi, da je tudi za nadaljevano službeno razmerje izključena odpoved, to pa z ozirom na to, ker je toženec ostal še v službi po času, prvotno določenem, in sicer sporazumno pod prejšnjimi pogoji, pa tudi za to, ker se tožnik ni oziral na predlog, ki ga mu je stavil poslovođa glede načina za povišanje mezde, in ga torej ni smatrati za stalnega uslužbenca. Vrh tega je tožnik prostovoljno izstopil dan po dne 1. marca 1913 izplačani mezdi, ker dne 3. marca ni več v službo prišel in je toženka zvedela za bolezen še le po imenovanemu uslužbencu A. Tožbeni zahtevek torej ni utemeljen in se predlaga zavrnitev.

Zaslišane priče so potrdile tožnikove navedbe zlasti, da je uslužbenec A po naročilu firme dne 3. marca poizvedoval, kje da biva tožnik, in da je sporočil o njegovi bolezni, dalje, da je še dvakrat po naročilu firme vprašal tožnika, kakšen namen ima, ali bo prišel v trgovino, in da je tožnik to obljubil, kakor hitro bo ozdravel. To je priča A v trgovini sporočil. Poizvedelo se je tudi, da morejo pri toženki tisti uslužbenci, ki ostanejo v službi čez novo leto, izstopiti običajno le na podlagi odpovedi koncem četrtertletja.

Glasom zdravniškega spričevala je tožnik zbolel 2. marca 1913, po potrdilu okrajne bolniške blagajne pa je bil dne 19. aprila 1913 še izkazan kot bolnik.

Sodišče je ugodilo tožbenemu zahtevku.

Razlogi. Tožnik je bil sprejet v službo s pismom od 9. oktobra 1912 za čas do 24. decembra 1912, kar je nesporno. Službeno razmerje je bilo torej dogovorjeno za določen čas in bi nehalo v zmislu § 19. zakona o trgovskih uslužbencih, brez poprejšnje odpovedi, če bi se to tudi ne bilo posebej povdarjalo. Službeno razmerje se pa ni razrušilo ob določenem času, ampak nadaljevalo se je vsled dogovora, sklenjenega pred določenim končnim rokom med tožnikom in toženkinim poslovođjem.

Toženka niti ne trdi in tudi iz povedb prič ni posneti, da bi bil določen nov končni rok za nadaljevano službeno razmerje, vsled česar je smatrati, da je bilo nadaljevano službeno razmerje sklenjeno »brez časovne določbe«, to je za nedoločen čas, ki se more razrušiti le temeljem določbe § 20. zakona o trg. uslužbencih.

Glasom izpovedb zaslišanih prič je toženka sicer tožniku rekla, da utegne pod prejšnjimi pogoji v službi

ostati, toda to more imeti pomen le glede visokosti meзде, ne pa glede odpovedi, kajti za odpoved so določene v § 20 zakona o trgovskih uslužbencih določne meje. Odpovedni rok se ne more znižati pod dobo 1 meseca. S tem je tudi izrečeno, da je po zakonu nedopustno, izključiti odpoved. Če je toženka, oziroma njen namestnik imel namen, obdržati tožnika v službi tako, da bi bila izključena odpoved, in če bi se smatralo, da je tožnik temu molče pritrdil, »bilo bi to neveljavno, ker nasprotuje določbi § 20 odst. 2 navedenega zakona. V veljavo bi moral stopiti zakoniti odpovedni rok. (§ 20 odst. 1. navedenega zakona), ker bi v tem slučaju dogovor ne bil veljaven.

Tukaj se niti ne trdi, da sta tožnik ali toženka pravilno odpovedala. Zato se mora domnevati, da je bil tožnik v času, ko je zbolel, še v službi toženke. Tega si je bil tožnik glasom izpovedbe priče A tudi svest, kar dokazuje tudi dejstvo, da je sredi aprila 1913 svojo mezdo zahteval.

Če pa je službeno razmerje dne 2. marca še trajalo, potem je njegov tožbeni zahtev utemeljen po § 8 navedenega zakona, ker je zadostno izkazano z zdravniškim potrdilom, z izkazom bolniške blagajne in po priči A, da je tožnik zbolel 2. marca t. l. in da je bil oviran za dobo 6 tednov službo opravljati.

Ovržen pa je po pričevanju A toženkin ugovor, da je tožnik prostovoljno stopil iz službe, kajti ta priča, ki je povsem verodostojna, je potrdila, da je tožnik izjavil 3. marca in tudi še pozneje ponovno, da bo službo nastopil, ko ozdravi, kar je priča v toženkini prodajalni tudi povedal.

Tožbenemu zahtevku se je moralo ugoditi.

Iz železniške tarife.

Namembna postaja.

Ljubljana je kraj z več kolodvori. Zgodi se pa pogostokrat, da se ustavi nam poslano blago na onem izmed ljubljanskih kolodvorov, ki nam je glede na stanovanje ali trgovino najbolj od rok. Hkratu pa je tudi železniška voznina do tega nepripravnega kolodvora celo višja, kakor na priročno postajo. Da, trditi smemo, da trpimo ljubljanski trgovci često občutno škodo, ker naši dobavitelji in odpošiljatelji ne imenujejo na voznem listu pravega, za nas praktičnega kolodvora kot namebno postajo. Za ljubljanske konsumente je najpripravnější glavni kolodvor s svojimi lahko dostopnimi razkladnimi tiri in razmeroma prostornimi skladišči, nadalje zato, ker se tam nahaja c. kr. glavni carinski urad s carinskim skladiščem.

Zakaj pa ne prihaja naše blago vedno na glavni kolodvor, kakor bi bilo za nas praktično? Zaradi malo-

marnosti s katero je pisan vozni list. Naš dobavitelj ne pozna tukajšnjih krajevnih razmer ter zapiše kot namembno postajo državni ali pa glavni kolodvor, kakor se mu pač zdi, in spravi pošiljatev za trgovca v Vodmatu v Šiško na državni kolodvor, in narobe blago za trgovca iz Šiške na glavni kolodvor, tedaj zopet napačno. Drugi odpošiljatelj naslovi v Ljubljano »brez predpisa kolodvora«, kar pa tudi ni v vseh slučajih dobro.

Pošiljatve, ki se vozijo v Ljubljano preko Jesenic po državni železnici, se morajo ustaviti in oddati naslovljencem na državnem kolodvoru v Šiški, ako je naznačena na voznem listu namembna postaja le z besedo Ljubljana, brez dostavka državne ali južne železnice — to je prez »predpisa kolodvora«.

Blago pa, ki se dovaža v Ljubljano po južni železnici, — tedaj iz vseh postaj proge Dunaj - Trst, Št. Peter - Reka, Divača - Pulj, Trst - Poreč, nadalje iz vseh hrvatskih, slavonskih, bosansko - hercegovinskih in vseh ogrskih postaj preko Pragarskega in Zidanega mosta, se mora avizirati in oddati adresatom na glavnem kolodvoru, če je naznačena namembna postaja le z besedo »Ljubljana«. Kdor pa hoče, da se mu pripelje po južni železnici se vozeča pošiljatev v Šiško, mora poskrbeti, da se glasi namembna postaja »Ljubljana državni kolodvor«. Pošiljatve, ki se dovažajo k nam po državnih progah, se spravijo na južno železnico, če se glasi namembna postaja »Ljubljana glavni kolodvor«. Iz tega posnamemo, da ne smemo prepustiti, da določi odpošiljatelj namembno postajo za blago, ki nam ga pošilja, temveč ga moramo poučiti pravočasno sami, kako naj napiše naslov.

Za vse ljubljanske konsumente, izvzemši one, ki imajo v Šiški skladišča, je najpripravnější glavni kolodvor. Poskrbijo naj tedaj pravočasno, da se glasi namembna postaja »Ljubljana glavni kolodvor«, naj že pride pošiljatev iz katerekoli postaje. Na to morajo še posebej paziti trgovci, ki dobivajo iz inozemstva blago, ki je podvrženo carini.

Da more vsak sam presoditi, koliko izgubi, če se mu zapelje pošiljatev, navedemo pristojbino za prevoznino med imenovanimi kolodvoroma. Za pošiljatve, naslovljene glasom voznega lista v Šiško, ki so se prevajale do Ljubljane po južni železnici, je treba plačati voznino za prvi pas državnoželezniške tarife, ki znaša 10 do 18 h za vsakih 100 kg.

Prevoznina iz državnega na glavni kolodvor, za blago, ki se je pripeljalo po državni železnici, znaša 8 h za vsakih 100 kg.

Anketa „Jugoslavije“ o rabi narodnega jezika v trgovini.

Gotovo je, da je raba narodnega jezika v trgovini merilo razvoja in moči narodne trgovine. S tega stališča moremo splošno trditi, da naša narodna trgovina v pravem zmislu besede niti ne obstoja, odnošaji in vsa notranja in zunanja oblika ji dajejo tuj značaj. Knjigovodstvo, dopisovanje in vse poslovanje se vodi, ako ne izključno, žal, v veliki večini v tujem duhu in jeziku. To je postalo neko pravilo za vsakega trgovca in podjetje, ker ti niti izdaleka ne slutijo, kako na ta način škodujejo razvoju in ugledu svoje in naše narodne trgovine, ter dajejo za sluzka tujcu, a ne svojcem. Te grde navade, ta globoko vkoreninjena zla, splošno uničujejo sanje o gospodarski neodvisnosti naroda. Naše društvo je pred nedavnim časom provedlo pokret za trgovsko dopisovanje v narodnem jeziku v vseh jugoslovanskih časnikih in našlo primeren odziv. Uverjeni smo, da naše delo ne bi moglo imeti zaželenega uspeha, ako bi ostali osamljeni, brez pomoči od strani naših mnogobrojnih trgovskih in gospodarskih organizacij in krogov. Zaradi tega Vas najvljudneje prosimo, da bi nam v interesu napredka in ugleda naše narodne trgovine odgovorili na sledeča vprašanja:

1. Način in sredstva, prikladna, da se raba tujega jezika v naši trgovini odstrani in našem da dostojno mesto.

2. V koliko bi Vaše blagorodje pri tem sodelovalo.

Rezultati posameznih odgovorov se bodo priobčevali v »Slovenskem Trgovskem Vestniku«.

Okrožnica je razposlana vsem jugoslovanskim trgovskim organizacijam. Istočasno prosimo vse naše trgovce, ki se za to vprašanje zanimajo, da nam pošiljajo svoje dopise na naslov društva: Dunaj IX. Berggasse 16.

»Jugoslavija«, društvo jugoslovanskih slušateljev trgovskih ved na Dunaju.

Raznoterosti.

Zlorabe patentnih agentur. Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko nam je dala v informacijo interesiranih krogov na razpolago okrožnico „Društva za pospeševanje avstrijskih iznajdb“. Iz te okrožnice posnemamo: Početje patentnih agentur, katerih večina obstoji v inozemstvu, je zavzelo v zadnjem času tak obseg, da se je moralo opozoriti vse industrialne, komercialne in tehnične korporacije na to zlorabo, ki je narasla že v javno zlo.

V romanskih deželah zlasti na Francoskem, v Belgiji, Italiji in Švici ni izvrševanje poklicnega zastopstva v patentnih zadevah vezano na nikake zakonite določbe in je popolnoma svoboden obrt; v Nemčiji, kjer je zakon o patentnem zastopstvu že kakih 20 let v veljavi, obstoji vsled principa obrtne prostosti poleg od patentnega urada postavljenih patentnih zastopnikov (odvetnikov) veliko število patentnih agentur, ki jih sme vsakdo imeti.

Te razmere so tako v Nemčiji kakor v romanskih državah dovedle do tega, da je poleg v teh deželah naseljenih najboljše

kvalificiranih patentnih zastopnikov, ki so se tudi tam, kjer ni zakonite uredbe, skoro povsod združili v posebne pod strogo lastno kontrolo stoječe sindikate, nastalo večje število agentur, ki delujejo le s stališča najbrezobzirnejšega izkoriščanja strank.

V zadnjih letih so te agenture razširile svoje delovanje na avstrijske dežele, kjer porabljajo zlasti neinformirano provincialno časopisje za svojo propagando.

Lastniki mnogih takih agentur se ne zadovoljujejo le s tem, da opozarjajo interesente s časopisno reklamo nase, ampak si vzgojujejo nove interesente s tem, da zanašajo manjše kaj izumeti v kroge malih ljudi in skromne inteligence. To dosežejo zlasti s tem, da vzbujajo z inserati v dotičnih krogih mnenje, da čakajo gotove tehnične naloge rešitve, da so pripravljeni morebitnim interesentom naznaniti take naloge in da za njih dobre rešitve plačujejo velike vsote. Oni, ki se na te anonce oglašajo, dobe tiskan zaznamek tehničnih igrarij, ki so označene kot iznajdbeni problemi in katerih rešitev je možna tudi pri manj inteligentnih ljudeh in pri diletantih.

Dotični interesenti pošljejo v zmislu dobljenih navodil svoje na podlagi nalog izvršene iznajbe agenturam in dobe nato pismo, v katerem se rešitve označijo kot epohalne in izumitelju prorokuje najlepša bodočnost, če se le odloči, da žrtvuje primeren znesek za dosego patenta.

Da pa že naprej izpodbijejo vsako morebitno nezaupanje, gredo nekatere agenture še tako daleč, da pri zahtevi po denarju pripomnijo, da bi sicer rade same prevzele stroške patentne zglasitve, da jim je pa kot vpisanim patentnim zastopnikom prepovedano, udeleževati se pri takih poslih. Velika nesramnost tega knifa se mora spoznati v vsej velikosti le, če se predočuje, da imajo dotične agenture svoj sedež po večini v deželah (Švica, Francoska in Belgija), kjer sploh ni zakonov glede patentnih zastopstev in kjer že a priori ni govora o kakem vpisu in da se pisci takih pisem od vseh onih, ki resno izvršujejo poklic zastopstva, označujejo kot „agents vereux“ in smatrajo za ljudi, ki so zmožni vsakega brezvestnega dejanja.

Drug prav tako razširjen način leži v tem, da se izvid preiskovanja iznajdbe brzojavno sporoči dotičnemu izumitelju in drugi dan zopet brzojavno zahteva predjem stroškov z opazko, da je došla konkurenčna rešitev in da bo koristi iznajdbe le oni imel, ki bo poprej prosil za patentiranje.

Zopet drugi razširjajo po časopisih vest, da je ta ali ona prekmorska država razpisala nagrado za gotovo obnemu blagru namenjeno iznajdbo in da se vse podrobno poizve pri tem in tem podjetju.

Tudi na ta način se ljudje goljufajo, da se osebam, ki so priglasile svoj patent pri avstrijskem patentnem uradu ali priglasile nemški vzorec, naznani, da je dotično podjetje izvedelo o iznajdbi in da je prepričano, da se bo v inozemstvu lahko z velikim dobičkom spravilo v vrednost.

S tem pa še nikakor niso izčrpani vsi načini, katerih se take agenture poslužujejo, da si pridobe odjemalce.

Končni učinek vsega tega je pa ta, da osebe, ki so zašle v kremlje takih podjetij, porabijo vso svojo gotovino in tudi ono, ki jo morejo pri prijateljih dobiti, da dosežejo varstvo patenta za svojo „iznajdbo“. Marsikateri obrtnik ni le porabil vsega svojega premoženja, ampak se je celo zadolžil, kajti ti ljudje znajo „izumitelje“ še naprej obdržati v zmoti, da se končno taki reveži popolnoma odtujijo svojemu poklicu in gospodarsko ter moralno propadejo. Nikakor ni mogoče dognati vse naslove takih agentur, ker večkrat spreminjajo sedež in ime. Na zunaj se najbolj karakterizirajo s tem, da imajo doneče naslove, dočim se zastopniki po poklicu imenujejo le po imenu s pristavkom patentni zastopnik. Pred takimi podjetji se je treba torej vsakemu varovati in če se res kaj vrednega iznajde ali izumi, naj se vsakdo posvetuje s patentnimi zastopniki

po poklicu in naj nikoli ne stopa v zvezo z inozemskimi agenturami, ki imajo sicer lepo doneča imena, toda njih delovanje stremi vedno le za tem, da izkoriščajo vsakega do skrajnosti, ki jim pride v roke. Predvsem pa je svetovati, da se vsaka iznajdba najprej patentira v Avstriji, če se hoče doseči prioriteto tukaj.

*

Med trgovci ni oderuštva. Kasacijsko sodišče je izdalo pred kratkim razsodbo, ki je velike važnosti za trgovca. Šlo je za ta-le slučaj: Trgovec A. je potreboval večjo svoto denarja, da poravnava nekatere važne račune. Obrnil se je tozadevno na znanega trgovca B., ki mu pa ni mogel ali hotel poslati zahtevanega posojila v gotovini, pač pa se je ponudil, da mu pošlje blago, s katerega izkupilom bi naj obveznosti plačal. Trgovec A. je bil s tem zadovoljen in je za poslano blago v fakturni vrednosti po 4.842 K izstavil menico za 5.000 K. Blago pa je bilo slabo in nikakor ne toliko vredno. Ker se je dalo to dejstvo vgotoviti tudi po strokovnjakih, je tožil trgovec A. trgovca B. zaradi oderuštva, češ da je B. izrabil A.-ovo nesrečo in nepravilike. Prvo sodišče je tudi tožbi ugodilo in obsodilo trgovca B. na 200 K glčbe ali 14 dni zapora.

Zastopnik trgovca B. pa se je pritožil na kasacijsko sodišče in je poudarjal, da pri kreditni kupčiji zakon o oderuštvu ne more priti v poštev. Gre tu za dva trgovca in vsebuje v obliki blaga dano posojilo kupčijo na obeh straneh. Zgornji slučaj se more smatrati tedaj le za kreditno kupčijo, nikakor pa ne za posojilo. Vsled tega se mora B. oprostiti. Kasacijsko sodišče je ugodilo pritožbi in je trgovca B. popolnoma oprostilo, vpoštevajoč od njegovega zastopnika dana razmotrivanja.

*

Carinsko-uradna izhodna potrdila za eksportno blago. Eksportujoče kroge bo zanimala naslednja novost v eksportnem prometu. Znano je, da je možno izvažanje raznoterih izdelkov le tedaj, ako je tozadevna industrija v položaju, v to potrebne polizdelke in surovine dobivati za tako ceno, da lahko z inozemskimi izdelki uspešno konkurira. Odvisno je to dostikrat od dobre volje dobaviteljev za polizdelke ozir. surovine, ki z izdatnim popustom lahko mnogo pomorejo domači industriji. V interesu teh pa je zopet, da se cenejše oddano blago vporabi res le za one izdelke, ki so namenjeni za izvažanje. Oba dela — dobavitelji polfabrikatov in surovin kakor tudi končnih izdelkov — bosta polagala veliko važnost na to, da se ugotovi izvoz takih izdelkov v primerni, vsak dvom izključujoči obliki. Tej potrebi bo odgovarjala naredba, ki izide v kratkem v državnem zakoniku in bo vsebovala uvedbo izhodnih potrdil za izvozno blago potom carinskih narodov. Po tej naredbi bodo carinski uradi upravičeni, izdajati onim strankam, ki se izkažejo z dovoljenjem c. kr. finančnega ministrstva, potrdila o izvoženih izdelkih na podlagi notranje preiskave glede množine in kvalitete v istih predelanih polizdelkov in surovin.

*

Avstro-ogrška trgovinska pogodba z Grško je bila podpisana dne 23. m. m. v Atenah. Besedilu pogodbe sta dodani dve tabeli, ki vsebujeta doseženo medsebojno znižanje uvozne carine na raznotere predmete. Dalje se je ugotovilo besedilo za pogodbo glede plovbe in sporazume glede tobaka. Isti dan se je podpisala srbsko-grška trgovinska pogodba.

*

Gospodarsko-statistična kronika. C. kr. statistična centralna komisija na Dunaju je napravila poizkus konjunkturne statistike in to na podlagi raznoterih statističnih podatkov. Najprej govori o pregledu za leto 1913., ki nam nudi vsled posebnosti gospodarskega položaja, označenem po globoki depresiji brez pravih znakov krize, mnogo zanimivosti. Ta pregled ugotavlja na podlagi statis-

tičnih podatkov predvsem pomanjkanje denarja, brezposelnost, nazadovanje konzuma, dalje bogate letine l. 1912. in 1913. in njihove posledice. Dalje obravnava raznotere panoge narodnega gospodarstva kakor: Denarni trg, ustanovno in hranilno poslovanje, inozemsko trgovino, promet, letino, industrijo in produkcijo, delovni trg in cene. Končno daje pregled za prva dva meseca tekočega leta, ki kaže padanje obrestne mere in izboljšanje denarnega trga. Na mnogoterih panogah narodnega gospodarstva je pa šla depresija še dalje in je prevzela celo panogo, ki so bile l. 1913. v boljšem stanju. Posebno brezposelnost je za ta dva meseca karakterističen moment. Te zanimive objave namerava c. kr. statistična centralna komisija nadaljevati.

*

Amnestija po novem osebno-dohodninskem zakonu. V zadnji seji državnega zbora so interpelirali poslanci dr. Neumann in tovariši vodjo finančnega ministrstva, naj se izjavi, če se nanaša amnestija tudi na one davščine, za katere so bili plačilni nalogi izstavljeni sicer šele po pravomočnosti novele k osebno-dohodninskemu davku, vendar na podlagi pred to pravomočnostjo podanih podatkov. Te dni je odgovoril vodja finančnega ministrstva imenovanemu poslancu, da so bila vsa predsedstva po deželnih finančnih oblastvih glede amnestije obveščena, da imajo naknadne poprave osebno-dohodninskih izjav za l. 1913. in prejšnja leta odpasti, četudi bi stopile odmere še le po pravomočnosti imenovane postave v veljavo. S tem spadajo pod amnestijo tudi oni slučajji, o katerih govori zgornja interpelacija; sploh pa so deležni amnestije vsi, ki so eventualni delikt napravili pred objavljenjem novele.

*

Pravica bančnih uradnikov do remuneracije. Najvišje sodišče je izreklo pred kratkim zanimivo principialno razsodbo. Bančni uradnik, ki je zapustil pred potekom l. 1912. svojo službo, je zahteval izplačilo primerne delovne običajne remuneracije. Banka je to zahtevo zavrnila in tako je prišlo do tožbe pri pristojnem okrajnem sodišču. To je tožbi ugodilo in obsodilo banko v plačilo zahtevanega dela remuneracije in povračilo nastalih stroškov, ker je bilo mnenja, da ta remuneracija ni nikako „prostovoljno darilo“. Vzklicno sodišče, h kateremu se je banka zatekla, je ugodilo pritožbi, vendar je organizacija bančnih uradnikov iz principialnega stališča šla do najvišjega sodišča, ki je bilo mnenja prvega sodnika in je izdalo temu enako razsodbo.

Iz vzrokov navajamo to-le: Dejstvo, da delniške družbe in banke izplačujejo vsakoletno svojim nastavljenecem po občnem zboru remuneracije, dalje da je tudi tožitelj dobival svoji plači primerno remuneracijo, opravičuje zahtevo tožiteljevo, da se mu za leto 1912. izplača remuneracija in to iz običajnosti, kakor tudi v zmislu § 6. postave. V tem oziru bi bilo pripomniti, da se more remuneracija tudi na tistem pogoditi in da mora biti pri daljšem obstoju službenega razmerja najmanj tako visoka kot prejšnje, leto. V istini sta tudi oba dela — banka in njen uradnik — s to navadno, vsako leto izplačljivo remuneracijo računala ravno tako kot z ostalo domenjeno plačo. Ne gre tukaj za še le izplačljiva neobvezna remunačna darila v zmislu § 940. sploš. drž. zak., ampak za redno plačilo v navadni obliki. Da je mogel tožitelj tudi za l. 1912. računati z remuneracijo, se razvidi iz tega, da je občni zbor tožene banke dovolil primerno vsoto za ta namen. Čeprav pa je določil, da smejo te remuneracije biti deležni le oni nastavljenici, ki bodo do konca l. 1912. v službi, ni to za tožitelja merodajno, ker je ta sklep proti § 40. ozir. § 16. zak. Pravica do primerne delovne remuneracije bi se mu niti ne mogla vzeti pogodbenim putem, kaj še le vsled enostranskega sklepa toženke.

Pravno nevzdržljivo je pa tudi mnenje, da nima tožitelj več pravice do remuneracije, ker je prostovoljno izstopil iz službe. Tozadevni paragraf sploš. drž. zak. ne dela tukaj nobene razlike; pač

pa daje delojemalcu pravico do remuneracije, ne glede na to, od katere strani se je odpovedalo službeno razmerje.

*

Narodno premoženje veledržav. V industrialnem klubu na Dunaju je imel g. Steinmann-Bucher iz Berlina zanimivo predavanje o označenem predmetu, ki mu posnamemo to-le: Ameriško naselitveno vprašanje kaže, da sloni povečanje prebivalstva dostikrat na manjvredni priseljenosti. Rusija je sicer vsled nadštevilu porodov nevaren konkurent, vendar je tudi dober odjemalec za tuji trg. Angleška se bliža glede porodov zelo Franciji, ki ima navzlic vsem državnim poskusom vedno isto prebivalstvo. Razmere v Avstriji, še bolj pa v Ogrski so zelo ugodne, tako da moremo še nekaj let računati s pol milijonskim nadštevilom porodov. V tem oziru dosega Nemčija število 800.000. Trozveza ima danes 153 milijonov prebivalstva, države trojnega sporazuma pa 195.6 milijonov. Pri normalnih razmerah bi bilo razmerje v 20. letih 180: 242.

V Združenih severno-ameriških državah odpade od prebivalstva enak del na industrijo in poljedelstvo, v Angliji je za slednje jako neugodno razmerje, v Nemčiji sta se skoraj oba dela enaka, pri nas je večina zaposlena pri poljedelstvu. Narodno premoženje veledržav znaša približno: V Združenih severno-ameriških državah 550 milijard mark, v Nemčiji 376—400 milijard mark, v Angliji 300 milijard mark, v Franciji 225—233 milijard mark in v Avstro-Ogrski 107 milijard mark. Vendar je k slednji točki pripomniti, da je najbrž mnogo prenizka. — V debati, ki je sledila ravnokar podanim izvajanjem, je zlasti zanimivo konstatiranje, da je zaposlenih v obratih, ki imajo nad 50 delavcev, v Nemčiji 5, v Avstro-Ogrski pa le 1.4 milijonov ljudi. Sorazmeren je tudi izvoz fabrikatov, ki znaša v Nemčiji 7, pri nas pa le 1½ milijard kron.

*

Novi ogrski civilnopravdni red in avstrijsko trgovstvo. Novi ogrski civilnopravdni red bi bil moral prvotno stopiti v veljavo s 1. septembrom letošnjega leta. Ogrska vlada je pa sklenila, da se ta rok podaljša do 1. januarja 1915. Gotovo je bil vzrok za podaljšanje tega roka tudi ta, da je treba poprej skleniti še nekatere pravne pomožne pogodbe, da ne nastanejo kake komplikacije pri uveljavljanju novega zakona. To velja zlasti glede pravne pomožne pogodbe z Avstrijo. Za avstrijsko trgovino in industrijo ostane še sedanje pravno stanje za štiri mesece dalje, torej do 1. januarja 1915. v veljavi, in se bodo na podlagi v Avstriji sklenjenih razsodb do tega časa še naprej izvrševale eksekucije na Ogrskem, ne da bi ogrska sodišča preskušala razsodbe. Do tega časa bodo torej tudi še nadalje za ogrske odjemalce sodila avstrijska sodišča, ako se je tako zgodilo v fakturi. V pravni pomožni pogodbi med Avstrijo in Ogrsko se določa, da se še v prehodnem štadiju šestih mesecev po 1. januarju 1915 one razsodbe, ki so se sklenile v Avstriji pred 1. januarjem 1915, na Ogrskem izvršijo brez preskušanja ogrskih sodišč. Vendar bo pa dobro, ako se avstrijski trgovci in industrijci že sedaj ravnajo po določbah, ki jih bo imela pravno-pomožna pogodba pri takih poslih z Ogrsko, o katerih se ne ve, ali se bodo mogli še pred novim letom 1915 ev. sodno uveljaviti.

*

Po nameravani pravno-pomožni pogodbi se bodo na Ogrskem tudi še nadalje eksekvirale razsodbe, ki so jih izdala avstrijska sodišča proti ogrskim obtožencem na podlagi sporazuma, ki sta ga napravila pogodnika gledé kraja izpolnitve poslov. Če sta se torej kupec in prodajalec pri sklepanju pogodbe ali pozneje s kako komisijsko noto, naložnim listom itd. pismeno pogodila, da se smatra za kraj izpolnitve kak kraj v Avstriji, torej po navadi domovališče tožnikovo, sodilo bo tudi še v naprej avstrijsko sodišče in se bo

na podlagi take razsodbe eksekviralo na Ogrskem. Avstrijskim industrijcem in trgovcem bo treba torej kmalu paziti nato, da dobe od ogrskih odjemalcev podpisane naročilne liste, ki vsebujejo tako klavzulo o pogojenem kraju izpolnitve. Razen tega bo mogel avstrijski prodajalec tožiti ogrskega kupca ali obrtnika tekom dveh let po nastopu terjatve pri svojem, t. j. avstrijskem sodišču, ako gre za kako blagovno terjatev. Predpogoj zato je pa, da je odjemalec blago pismeno naročil in da se more dokazati, da se je blago v resnici prejelo. Da bi se avstrijskim prodajalcem omogočil poslednji dokaz, vrše se pogajanja med avstrijsko in ogrsko vlado, da bi bila ogrska železniška uprava primorana avstrijskim odpošiljalcem proti majhni pristojbini izdati pismeno potrdilo, da se je odpošiljalčevo blago dostavilo na Ogrskem.

V splošnem pa je novi ogrski civilno-pravdni red za avstrijsko trgovino občuten udarec, kar bo najboljše vedel tisti, ki je imel kdaj opraviti z ogrskimi sodišči.

— u —

*

Sankcioniranje čekovne postave v Turčiji. Turški uradni list je priobčil pred kratkim irade, s katerim se je sankcionirala postava o čeku. S tem je ustrezno živi potrebi turških trgovcev, pa tudi evropskih trgovskih krogov, ki so s Turčijo v kupčijski zvezi. Ček, ki je bil pri komercialnih transakcijah v Turčiji sicer v uporabi, ni imel dozaj nobene postavne pravice. Vlada je vpoštevala tozadevne želje trgovstva in je stopila s tem v krog modernih držav.

*

Letno poročilo avstrijske industrije (Jahrbuch der österr. Industrie) je izšlo v založbi „Kompassa“. To poročilo je za 200 strani obširnejše kot njegovi predniki in nam nudi vsako za praktično življenje potrebno informacijo. Poroča nam o osebnih razmerah, o izdelkih, bančni zvezi, o številu zaposlenih delavcev, o načinu in moči motorjev vsake posamezne tvrdke. Razentega vsebuje seznam raznih blagovnih vrst in izkaz 7000 predmetov obenem z naslovi vseh domačih tvrdk, ki jih izdelujejo.

*

Zakonita ureditev eskontiranja knjižnih terjatev v Avstriji. V št. 4 in 5. našega lista smo priobčili razpravo o eskontiranju knjižnih terjatev in faktur. Važnost te panoge narodnega gospodarstva se uvidi iz tega, da je sklicalo c. kr. justično ministrstvo pretečeni mesec enketo, ki naj bi se posvetovala o pravni ureditvi tega eskonta. Pri vprašanju, če bi bila negotovost in tajnost današnjega knjižnega eskonta odstranjena, ako bi se vpejalo obligatorično obveščanje tretjega dolžnika o odstopu knjižne terjatve, so bila mnenja različna. Večina udeležencev, posebno iz krogov trgovstva in srednje industrije, je bilo mnenja, da bi tak korak nikakor ne bil na mestu, ker bi trpela pri tem konkurenčna možnost onega, ki bi se posluževal označenega kredita. Tretji dolžnik bo v mnogih ozirih obtežen vsled menice upnikove in bo gledal, da ne stopi v kupčijsko zvezo z dobaviteljem, ki odstopa svoje knjižne terjatve denarnemu zavodu; rajše bo stopil v zvezo z boljše situiranim liferantom, kateremu ni treba iskati takega kredita. Od nasprotne strani pa se je poudarjalo, da bi bila vsled splošne vpeljave obveščanja tretjega dolžnika odstranjena dosedanja bojazen nekaternikov, ki nočejo odkrito priznati, da se poslužujejo kredita na fakture; dalje navajajo že dandanes mnogoteri podjetniki na računih plačilnico, ne da bi se nad tem odjemalci spodtikali in da se končno na onega, ki jemlje označeni kredit, ne more prisiljevalno vplivati. Ako se določi primerna prehodna doba, današnje kreditne razmere sigurno ne bodo oškodovane in polagoma se bo trgovstvo prilagodilo novim kreditnim razmeram. Govorilo se je dalje o tem, ali se naj obligatorično obveščanje ne omeji le na one tretje dolžnike, ki so trgovci ali obrtniki. Po po-

danih informacijah so v eskontiranje dane terjatve večinoma terjatve napram trgovcem in obrtnikom in je pri tem poslovanju udeleženo privatno občinstvo le z 10%. Vobče je prevladovalo mnenje, da se naj izposluje primerno pristojbino olajšanje za odstopljene knjižne terjatve. Konferenca je trajala štiri dni.

*

Poučni tečaj za funkcionarje obrtnih zadrug. Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko priredi na jesen drugi poučni tečaj za funkcionarje obrtnih zadrug v Ljubljani. Namen takega tečaja je dati osebam, ki kot zadržni odborniki opravljajo zadržne posle ali vodijo zadržno poslovanje, priliko, da se pouče in izobrazijo teoretično in praktično v zadržnem poslovanju ter si pridobe potrebno znanje onih zakonov, s katerimi imajo kot zadržni odborniki ali uradniki redno opraviti.

Obrtne zadruge imajo dandanes dokaj znatnejši pomen, sodelovati jim je v znatni meri pri obrtni upravi, redni tekoči posli pri obrtnih zadrugah stavijo do načelstva vedno večje zahteve, obilno je opravka z raznimi oblastmi, člani iščejo razna pojasnila pri svoji zadrugi. Zadruge morejo uspešno vršiti nalogo svojega delokroga, ako imajo na razpolago v zadržnem poslovanju izvežbane osebe. Posebne koristi za zadržne člane je, ako pri zadrugi sedelujejo kot odborniki ali zadržni uradniki osebe, ki imajo primerno poznanje obrtnega reda, davčnih zakonov ter različnih naprav in uredb, ki so namenjene obrtniku in obrtniškemu naraščanju.

Tečaj bo trajal tri dni. V poučnem tečaju se bodo obravnavali sledeči predmeti: 1. Poslovanje obrtnih zadrug, všteti blagajniško poslovanje. 2. Izbrana poglavja iz obrtnega reda s posebnim ozirom na obrtne zadruge in njih delokrog. 3. Davčni zakoni: Občna pridobnina in osebna dohodnina. 4. Delo države in drugih faktorjev na polju obrtnega pospeševanja. Izobrazba obrtnega naraščaja.

Potrebna učila, učne pripomočke in pisalne potrebščine dobe udeležniki brezplačno. Udeležnikom se plačajo na zahtevo dejanski potni stroški. Vnanji udeležniki dobe na zahtevo dnevnice po pet kron na dan, ljubljanski udeležniki prejmo v slučaju potrebnosti dnevnice po štiri krone na dan. Udeležniki dobe izpričevala, da so se udeležili tečaja. Udeležba je praviloma dovoljena le osebam, ki so zadržni funkcionarji, bodisi da opravljajo svoj posel kot odborniki ali pa da so zadržni uradniki, izjemoma tudi drugim zadržnim članom.

Zbornica prosi, da ji načelstvo obrtnih zadrug v najkrajšem času sporoči, ali in kdo od funkcionarjev, odnosno članov zadruge se želi udeležiti tega tečaja.

*

Priporočamo najtopleje vsem gg. trgovcem domačo Kolinsko kavno primes, kakor tudi druge izdelke Kolinske tovarne, namreč figovo kavo, praženo žito in pražen ječmen. Vsi izdelki Kolinske tovarne se odlikujejo po izvrstni kakovosti in so se zaradi tega kupujočemu občinstvu zelo priljubili. Lahko se reče, da se krog odjemalcev izdelkov Kolinske tovarne rapidno veča. — Vse gg. trgovce prosimo, da priporočajo svojim odjemalcem izdelke Kolinske tovarne kot najizvrstnejše izdelke domačega podjetja!

Društvene vesti.

Himen. Poročil se je 25. maja t. l. večletni član našega društva gosp. Franc Klemenc, trgovec in posestnik v Ljubljani, z gdč. Anico Medič. Na predvečer poroke je priredil naš pevski zbor nevesti podoknico. Tem povodom je gosp. Klemenc podaril našemu pevskemu zboru znesek 50 K, za kar mu izrekamo najtoplejšo zahvalo. Nadalje se je omožila 6. t. m. gdč. Fanči Schiffrer, hčerka našega dolgoletnega člana gosp. Frana Schiffrerja z gospodom Joškom Nabergoj, c. kr. orož. postajevojem. Pevski zbor

je istotako priredil nevesti podoknico. Gosp. Schiffrer je podaril pevskemu zboru znesek 20 K, za kar se mu najtopleje zahvalujemo. Novoporočencem naše najiskrenejše čestitke.

*

Izlet. Slov. trgovsko društvo „Merkur“ je priredilo 21. maja t. l. poučno-zabavni izlet v Zagorje ob Savi, ki je krasno uspel. Poleg velike udeležbe iz Ljubljane je bila častno zastopana podružnica v Kranju, dalje se je izleta udeležilo tudi celjsko trgovsko društvo. Takoj po prihodu so si udeleženci vsled ljubeznivega dovoljenja tovarniškega vodstva ogledali tovarno za steklo ter druge obratne naprave rudokopa. Po ogledu so se izletniki zbrali k skupnemu, vzorno prirejenemu obedu v Sokolskem domu. Po obedu je l. podpredsednik društva g. dr. Windischer pozdravil zbrane izletnike, posebej je pozdravil zastopnike Merkurjeve podružnice v Kranju s predsednikom g. Berjakom, ter zastopnike slov. trgovskega društva v Celju s predsednikom g. Lukasom. Ob 4. popoldne se je vršil v Sokolovi dvorani pevski koncert s sodelovanjem zagorskega godbenega seksteta. Društveni pevski zbor je zapel pod vodstvom pevovodje gosp. Prelovca 6 zborov. Vsaki točki je sledilo gromovito ploskanje, ki je doseglo svoj vrhunec pri pesmih „Ljubezen in pomlad“ ter „Ljubici pod oknom“. Te dve pesmi je moral zbor vsled splošne zahteve ponavljati. Enako pevskemu zboru je izvajal godbeni sekstet godbene točke precizno ter žel zaslužen priznanje. Udeležba pri koncertu je bila ogromna. Udeležili so se koncerta domačini v obilnem številu, prišlo pa je na koncert tudi veliko število prijateljev društva iz Trbovelj, Litije in Šmartna pri Litiji. Dvorana in galerija Sokolskega doma sta bili že pred začetkom nabito polni. Koncert se je priredil v prid občinskim revežem zagorskim. Dohodkov je bilo 146 K 70 v, kateri znesek je pevski zbor izročil pri koncertu navzočemu županu g. Koprivcu. Tako se je ta prireditel višila ob vzornem redu ter smo prepričani, da ostane izletnikom kakor tudi posestnikom koncerta ta dan v najboljšem spominu

*

Po „Slov. Narodu“.

Opozarjamo, da je nam prijavljenih več trgovin, ki se prodajo, ozir. oddajo v najem. Interesenti naj se obrnejo za natančnejše podatke na naše društvo.

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 2 kontorista, 1 poslovođa, 2 skladiščnika, 4 pomočniki mešane stroke, 1 pomočnik železninske stroke, 4 pomočniki manufakturne stroke, 3 pomočniki specerijske stroke, 1 pomočnik modne in galanterijske stroke, 2 kontoristinj, 5 prodajalk, 6 učencev in 3 učenke. Službe išče: 3 knjigovodje, 2 korespondenta, 4 kontoristi, 4 poslovođe, 3 potniki, 8 skladiščnikov, 19 pomočnikov mešane stroke, 7 pomočnikov železninske stroke, 10 pomočnikov manufakturne stroke, 14 pomočnikov specerijske stroke, 3 pomočniki modne in galanterijske stroke, 14 kontoristinj, 10 blagajničark, 20 prodajalk, 7 učencev in 2 učenke. Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Seja, dne 25. maja 1914. Obolenje je naznanilo 29 članov. Bolniških stroškov se je izplačalo 18 članom v znesku K 18 32 53.

Umrli so redni člani gg.:

Karel Karinger, zasebnik v Ljubljani dne 5. maja.

Fran Matajc, trg. poslovođa v Ljubljani dne 10. maja.

Karel Hubatschek, trg. pomočnik v Mariboru dne 19. maja.

Dopisov se je rešilo 52.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

 4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fature. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Kar je dobrega, to se proda!

Zátkovi jajčni rezanci in makaroni,

Zátkov steliziran zdrob za otroke,

Zátkove drobtinice (prezelci) iz svežega pšeničnega prepečenca

== so priznani izdelki, ki Vašega odjemalca nikdar ne prevarajo. ==

Monopol - Bratje Zátka, družba z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000.—. Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

== Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila. ==

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 1/2 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Priporočamo našim gospodinjam **pravi : FRANCKOV :**
kavni pridelek s tovarniško znamko : kavni mlinček :
iz zagrebske tovarne.

Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVC

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica.

Denarnega prometa koncem leta 1913	K 700,000.000.—
Vlog	„ 43,500.000.—
Rezervnega zaklada	„ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 1/2 %

brez odbitka. Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *Dr. Viktor Sušnik*: Novela o razbremenitvi sodišč in trgovci.
- 2.) *Dr. R. Marn*: Pokojninsko zavarovanje zasebnih nastavljenecv.
- 3.) Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.
- 4.) Iz železniške tarife za belokranjsko železnico.
- 5.) *J. Skalar*: Razvoj avstrijskega trgovskega šolstva v zadnjem desetletju.
- 6.) *Just Piščanec*: Carinstvo.
- 7.) Raznoterosti:
Važno za trgovce, ki imajo trgovske zveze na Ogrskem — Poštna konvencija z Bulgarsko. — Občinstvo vedno bolj povprašuje.
- 8.) Statistika:
Promet v sueškem prekopu l. 1913. — Tovorni promet na južni železnici l. 1913. — Vloge pri avstrijskih hranilnicah l. 1912. — Poštna hranilnica l. 1913. — Pridobitne in gospodarske zadruge ter združne zveze v Avstriji l. 1913.
- 9.) Penzijsko zavarovanje.
- 10.) Društvene vesti.

===== Izhaja petnajstega dne vsakega meseca. =====

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

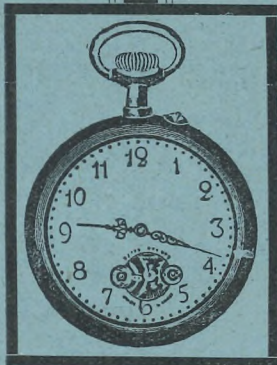

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

H. Suttner, Ljubljana štev. 19

priporoča svojo **veliko zalogo**
zlatih, srebrnih, nikljastih
in jeklenih ur ter zlatnine
in srebrnine
po najnižjih cenah.

:: Razpošiljanje ::
blaga na vse kraje
sveta ter največja
ekspozitna trdnica.

Zahtevajte moj novi
povečani cenik, ka-
terege dobite za-
stoj in poštnine
prosto.

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.

„IKO“ Tovarniška znamka „IKO“

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti štev. 13

priporoča svojo izborni zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri trdnici

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica
di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

trdnica

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Trgovina
s specerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
nimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznano najboljši

mlinski izdelki in zlasti

izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,

izpitani pomladanski :: :: ::

čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo

„MERKUR“

v Ljubljani

naznanja, da je založilo sledeče knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,

v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodrniku nujno potrebne.

Naprodaj je v jako prometnem kraju
na Gorenjskem

enonadstropna hiša.

V hiši so jako dobro vpeljani, že skozi 60 let obstoječi
obrti, prodajalna z mešanim blagom,
trafika, žganjetoč, gostilna in pekarija.

Naslov se izve pri Slov. trgovskem društvu „Merkur“
v Ljubljani.

Proda se v Rečici pri Bledu
(Gorenjsko)

hiša z vrtom

v kateri je bila že več let trgovina in gostilna (križišče
cest) pod zelo ugodnimi pogoji. — Natančnejša po-
jasnila daje tvrdka Jos. Vodnik, Sp. Šiška pri Ljubljani.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice - v Ljubljani

R. Z. Z. N. Z.

Obrestuje hranilne vloge po

➡ **4³/₄ %** ➡

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna kmečka posestva, radi tega je tudi ves denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19,000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

C. in kr. dvorni založniki

A. ZANKL SINOVI

**tovarne barv, lakov in firnežev
LJUBLJANA.**

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

na Dunaju, v Göstingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.

Priporočajo:

vse vrste oljnate, suhe, emajlne in fasadne barve, firnež, pristni kranjski, mavec (Gyps), olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče, steklarski in mizarski klej in druge v to stroko spadajoče stvari.

Ceniki na razpolago!

Ceniki na razpolago!

1883

300018192, 7

SLOVENSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XI.

V Ljubljani, dne 15. julija 1914.

Štev. 7.

Novela o razbremenitvi sodišč in trgovci.

Dr. Viktor Sušnik.

(Cesarski ukaz z dne 1. junija 1914., drž. zak. št. 118.)

Pod tem naslovom je izdala vlada na podlagi § 14. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867. novelo, obsegajočo celo vrsto izprememb in dodatkov k obstoječim predpisom glede organizacije sodišč, k civilnopravdnemu in izvršilnemu redu. Če naj verjamemo motivnemu poročilu, tedaj je namen novega zakona ta, razbremeniti sodišča številnih formalnih poslov, ki so se tekom časa izkazali kot nepotrebni.

V toliko bi šlo torej le za več ali manj interno stvar justice same. Trgovski stan, ki ima vsled svojih ozkih stikov s pravosodjem eminenten interes na tem, da justica točno posluje, pa bode gotovo z veseljem pozdravil vsak napredek na polju justične uprave, ki omogočuje sodiščem, da se preko neizogibnih formalnih poslov posveté svoji pravi funkciji — pravosodstvu.

Ne tajimo, da novela poleg številnih novotarij, ki so zgol internega ali sploh postranskega pomena, ne prinaša tudi nekaj dobrega. Za trgovski stan pride predvsem v poštev nova redakcija § 88. jurisdikcijske norme. Dočim je tožnik pred novelo, če je hotel tožiti pred sodiščem kraja izpolnitve pogodbe, moral imeti v rokah pismeno pogodbo, v kateri se je toženi pristojnosti tega sodišča podvrgel, zadostuje po noveli, da tožnik z listino dokaže, da se je med strankama, četudi le ustmeno dogovorilo, da se ima pogodba na tem kraju izpolniti. Novo besedilo istega paragrafa glede fakturne podsodnosti bode brez dvoma preprečilo marsikatero nepotrebno pravdo. Kakor znano, mogel se je toženi proti tožbi trgovca, vloženi pri sodišču kraja, označenega v istočasno z blagom, ali pred pošiljateljstvo istega poslani fakturi, braniti z ugovorom, da fakture ni brez graje sprejel. Nastalo je vprašanje, kedaj je toženi zadostil temu predpisu. Ali zadostuje, da fakture ali blaga sploh ne sprejme, ali mora grajati blago, fakturo (ceno in plačilni rok), ali na za tožbe pristojno sodišče se nanašajoči zaznamek. Iz te nejasnosti se je rodilo mnogo

nepotrebnih pravn. Prav je torej, če novela odpravlja te dvome s tem, da jasno določa, kaj mora toženi ukreniti, da z uspehom izključi fakturno podsodnost. V ta namen zadostuje sedaj, da toženi graja ali zaznamek (n. pr. plača in toži se v Ljubljani) ali fakturo sploh, pa tudi, če vrne fakturo brez pripombe ali če fakturirano pošiljatev kot nenaročeno zavrne. Za protokolirane trgovce važna je ustanovitev posebne podsodnosti za blagovne terjatve. (Gerichtsstand für Warenforderungen der Kaufleute.) Nekaj podobnega imeli smo že sedaj. Lastnike premogokopov, tovarn, trgovskih in obrtnih podjetij, ki imajo zunaj sedeža svojega podjetja posebne naselbine (podružnice), moreš že po (starem) § 87. jur. norme tožiti pred sodiščem kraja, kjer se naselbina (podružnica) nahaja. Vendar je to sodišče pristojno le za take spore, ki se nanašajo zgol na to naselbino. V primeri s to še veljavno določbo obsega § 87. a novele izdatno razširjenje te podsodnosti na korist protokoliranim trgovcem. Protokoliran trgovec bode namreč mogel svojo terjatev vtožiti pri sodišču naselbine tekom dveh let od dneva zadnjega naročila, če izvira terjatev iz take blagovne kupčije, ki se je izvršila v obsegu tožiteljevega trgovskega poslovanja in če tožnik z listino dokaže, da je bilo blago v resnici naročeno in prevzeto ali vsaj odpravljeno. Nemerodajno je torej, kje in za kaj je toženi blago porabil.

Tudi nekaj drugih določb je umestnih ter v korist trgovskim kakor splošnim interesom. Tako proti dopustnosti opominjevalnega postopanja do zneska po 1000 K pri nas ne bo resnega ugovora, dasi kontumaci iz maionarnosti ali nevednosti še niso iz navade prišli. Nepotrebna je bila posebna zgol formalna razprava v svrhu izdaje zamudne sodbe v postopanju pred zbornimi sodišči v slučaju, če toženi ni podal pravočasnega tožbenega odgovora. Ta razprava po noveli odpade. Pravična je določba, da more tožnik, če se zaeno tožbenemu zahtevku odpove, do sklepa sporne razprave brez privoljenja toženca tožbo umakniti, kar pred novelo ni bilo mogoče. Slednjič je odobravati dodatek k § 223. civ. pr. reda, ki dovoljuje obdržavanje takozvanih prvih narokov tudi v sodnih počitnicah, in dostavek k § 261. civ. pr. r.,

ki bo strankam prihranil nekaj nepotrebnih stroškov. Če si namreč pred novelo vložil tožbo pri nepristojnem sodišču, moral si po zavrnitvi tožbe radi nepristojnosti vložiti novo tožbo pri pristojnem sodišču. Po noveli pa ima tožnik pravico predlagati, da sodišče za slučaj, da ugovoru nepristojnosti ugotovi, tožbo odkaže drugemu, po tožniku označenemu sodišču, tako, da ni treba vložiti nove tožbe. Če še omenimo, da utegne postopanje pri zamudnih in priznalnih sodbah ter izvršilno postopanje vsi več posebnih, po justičnem ministrstvu vpeljanih formularjev, na katerih si je pa isto po našem mnenju neopravičeno pridržalo avtorske pravice, postati nekoliko enostavnejše, smo vrline novega zakona precej izčrpali in se upravičeno vprašujemo, je-li se je za te več ali manj malenkostne izpremembe res tako mudilo, da je vlada novi zakon vpeljala s pomočjo tihotapskega § 14.?

V resnici se je vlada prav dobro zavedala, da s tem zakonom ne sme pred parlament. Novela namreč na drugi strani brezobzirno posega v krog pošteno pridobljenih pravic tistih, ki so prisiljeni iskati pomoči pred sodiščem, in občutno zadeva njih pravdno stališče. Ta degradacija pravnih strank napram sodišču je tem bolj nekulturna, ker se je izvršila preko volje parlamenta potom zasilne cesarske naredbe. Zle posledice novega zakona pa bode zlasti občutil trgovski stan.

Pod pretvezo, da državi primanjkuje sodnikov, prelomila je vlada dvoje splošno priznanih in po novem civilnopravnem redu ravnokar vpeljanih načel. Predvsem načelo zbornega pravosodstva. Načeloma imela so namreč v prvi inštanci do novele soditi o tožbah, katerih predmet ni presegal vrednosti po 1000 K, okrajna, o vseh drugih tožbah pa deželna, oziroma okrožna sodišča. Dočim je o prvih odločeval posamezni sodnik, sodili so o slednjih kolegiji, obstoječi iz treh sodnikov. Po noveli sodil bode tudi pri sodnih dvorih prve instance v pravih, katerih sporni predmet ne presega vrednosti po 2500 K, posamezni sodnik in ne kolegij, ki nastopi še-le v pravih nad 2500 K. Dasi stojimo na stališču, da je kolegijalno sodstvo eno najuspešnejših sredstev za okrepitev zaupanja občinstva v nepristranost sodnikov, bi proti odpravi kolegijalnih sodb v pravih med 1000 K in 2500 K na sebi ne bilo mnogo ugovarjati z ozirom na to, da se pravdno postopanje vrši po istih predpisih, ki veljajo za vse druge pravde pred sodnimi dvori. Ali s tem, da je novela odpravila kolegijalne sodbe od 1000 kron do 2500 K, je obenem pogazila drugo načelo, ki je je vlada leta 1895. z novimi civilno-pravnimi zakoni slovesno proglasila kot enega glavnih principov modernega pravosodstva: to je načelo posebnega sodstva v trgovskih stvareh.

Kakor znano, ustanovili so se takrat za vse trgovske stvari (n. pr. za tožbe proti protokoliranim trgovcem), katerih predmet presega vrednost v znesku po 1000 K,

za menične tožbe itd., posebni trgovski senati, v katerih je mesto tretjega sodnika zavzemal sodnik-lajik iz trgovskega stanu. Sodnik-lajik je nastopal tudi v prizivnih senatih v takih trgovskih pravih, v katerih je z ozirom na 1000 K ne presegajočo vrednost spornega predmeta na prvi stopinji odločeval posamezen sodnik, dočim so iz senatov višjih deželnih sodišč in iz onih najvišjega sodnega dvora sodniki-lajiki ostali izključeni. Po razbremenilnem zakonu pa v pravih od 1000 K do 2500 K načelo posebnega sodstva v trgovskih stvareh sploh ne pride več do veljave. S tem, da so te pravde poverjene enemu samemu sodniku, odpade po sebi funkcija sodnika-lajika. Ker senati višjih deželnih sodišč in najvišjega sodnega dvora institucije sodnika-lajika, kakor rečeno, ne poznajo, rešile se bodo vse trgovske pravde od 1000 K do 2500 K pred navadnimi sodišči.

Jasno je torej, da je vsled odprave kolegijalnih sodb od 1000 K do 2500 K v prvi vrsti in prav občutno oškodovan trgovski stan.

To nemoderno in neutemeljeno omalovaževanje trgovskih interesov je tem krivičnejše, ker je novela s to novotarijo zabredla v naravnost nezmisljena nasprotja s še obstoječimi določili civilnopravnih zakonov iz l. 1895. Naglašati moramo namreč, da institucija sodnika-lajika v prizivnih senatih sodnih dvorov prve inštanice še obstoji. To se pravi, trgovska zadeva (ne nad 1000 K), o kateri je v prvi inštanci sodil posamezni (okrajni) sodnik, pride v slučaju priziva pred trgovski senat deželnega ali okrožnega sodišča. V teh pravih torej sodnik-lajik sicer ne sodeluje pri prvi, pač pa pri drugi (prizivni) sodbi. Pri pravih od 1000 K do 2500 K pa sodnik-lajik sploh ne sodeluje niti v prvi, niti v poznejših inštancah. Protokoliran trgovec bode torej napram tožbi za 2500 K na slabšem kakor napram tožbi za 1000 K. Dočim mu v slednji pravi morda le pomaga sodnik-lajik v prizivnem senatu, se bo v prvi zaman oziral po svojem stanovskem tovarišu. Mnenja smo, da taki nedosledni zakoni ne bodo utrdili zaupanja pravnih strank do sodišč.

Še mnogo tehtnejši pomislek pa imamo proti tej novotariji. Če smemo verjeti zatrevanju inicijatorjev razbremenilne novele, je ista le prvi korak k popolni odpravi kolegijalnega sodstva v prvi inštanci. Kakor hitro pa je ta princip dosledno izveden, pade ž njim naprava posebnega sodstva v trgovskih zadevah sploh. V tem tiči nevarnost za celokupni trgovski stan. Stvar trgovskih korporacij bode, da se pravočasno zavzamejo za interese svojega stanu ter rešijo komaj v življenje poklicano institucijo prenačle smrti.

Sploh je za novelo značilna tendenca, olajšati sodščem njih delo na stroške strank, načelo, ki je najstrožje obsojamo. Država, kateri je splošni blagor pri srcu, storila bode vse, da svojim državljanom da najza-

nesljuješe garancije za vestno pravosodje s tem, da vsakemu brez razlike omogoči apel na najvišjo inštanco. Z obžalovanjem konstatujemo, da je ravno najvišja inštanca sama pomagala v življenje noveli, ki se hudo pregrešuje proti načelu enakopravnosti. Ta greh je tem hujši, ker bi brez privoljenja najvišjega sodnega dvora novela nikdar ne bila mogla postati zakon. Kakor je namreč novela na ljubo sodnikom oškodovala stanovske interese trgovcev, tako je z omejitvijo revizijskega postopanja in drugih pravnih sredstev pravdne stranke sploh, zlasti pa revne in manj premožne sloje prebivalstva naravnost kruto zadela v njih najelementarnejših pravicah. Kakor znano, je bila pred novelo v vseh pravnih stvareh, katerih predmet je presegal vrednost zneska po 100 K (izvzemši posestne pravde), dovoljena revizija (pritožba na najvišje sodišče na Dunaju), naj sta bili prvi dve sodbi enaki ali ne. Novela pa revizijo izdatno omejuje. Ista namreč izključuje revizijo proti sodbama spodnjih dveh inštant v pravdah, katerih sporni predmet ne presega vrednosti čez 1000 K, če se sodbi enako glasita. Kdor torej zgubi pravdo za 1000 K pri okrajnem in prizivnem sodišču, ta nima nikakega pravnega sredstva več, pot na najvišji sodni dvor mu je zaprta. To novotarijo, ki se vrhu vsega znači kot kršitev državnega osnovnega zakona o sodni oblasti, pobijamo iz dveh načelnih stališč. Obsojamo jo predvsem zato, ker postavlja ekonomski interes nad stališče pravičnosti. Bogataš, velepodjetnik, ki ne bo uničen, naj si tudi izgubi pravdo za nekaj tisoč kron, bode imel boljšo pravico kot trgovec, mali obrtnik, ki se morda bori za svojih zadnjih tisoč kron. Na drugi strani pa ogroža ta določba enotnost pravosodja. Zakaj njena posledica bo, da si bode v pravdah do 1000 K vsako deželno, oziroma okrožno sodišče ustanovilo svojo posebno judikaturu. Sodbe najvišjega sodnega dvora dajale so do novele celotnemu pravosodju več ali manj enotno smer s tem, da so zakon v enakih slučajih enako tolmačile in uporabljale. S tem pa so dosegle, da so se tudi nižja sodišča ravnala po njih in pospeševala sigurnost in enotnost pravosodja. Po noveli utegnemo kmalu doživeti, da bodeš pravdo v Ljubljani zgubil, ki bi jo bil v Trstu z uspehom izpeljal. Odprava revizijske pritožbe je tem krivičnejša, ker civilnopravdni red že sam do skrajnosti omejuje pravice strank. Naravnost značilna je v tem pogledu sovražnost civilnopravnega reda napram navedbam strank pri zbiranju pravnega gradiva. Smelo smemo reči, da 50 odstotkov strank, ki niso zastopane po odvetniku, izgubi pravdo pred okrajnim sodiščem samo zato, ker se jim ne posreči, da bi mogle dejanski stan spora natančno opisati. Še odvetniku treba pogosto največje eneržije, da spravi okolnosti, ki se mu zde za izid pravde važne, »v protokol«. Sodišču je bilo seveda na prosto dano, da se na navedbe ozira ali ne. Vselej, naj so se tvoji dokazi tudi kot nepotrebni zavrnil, pa je moglo najvišje sodišče, če

jih je smatralo za odločilne, sodbo razveljaviti in odrediti popolnitev dokazov. Taka popolnitev pravnega materiala bo sedaj izključena, če prizivno sodišče v pravdah do 1000 K potrdi prvo sodbo. Še krivičnejša pa se nam zdi določba novega zakona, ki podeljuje celo višjim deželnim sodiščem pravico, da v prizivnem postopanju vrednost spornega predmeta v tožbah nad 1000 K eventuelno znižajo na 1000 K in s tem pravdni stranki zapro pot do revizije.

Da s kratkimi besedami označimo pomen novega zakona. Prednosti njegove ne pridejo v poštev spričo njegovim slabostim. Zakon se označuje kot poskus, razširiti avtoritativno oblast sodišč, katero je po našem mnenju novi civilnopravdni red že več kot preveč utrdil, na drugi strani pa izdatno omejiti pravice strank. Justica se boji popularnosti, se umika časovnim stremljenjem in potrebam ter odtuja mišljenju ljudstva.

Pokojninsko zavarovanje zasebnih nastavlencev.

Priobčil *dr. Rudolf Marn.*

Zakon z dne 16. decembra 1906, s katerim se je uvedlo prisilno pokojninsko zavarovanje zasebnih zastavljencev, je takoj ob pričetku uveljavljanja pokazal važne pomanjkljivosti, ki se tudi z judikaturu upravnega sodišča niso izpremenile. Na eni strani je namreč pri vseh deželnih mestih in vseh instancah do upravnega sodišča vladala nejasnost, kdo je podvržen pokojninskemu zavarovanju. Določba, da so podvrženi zavarovanju taki nastavljenci, ki jim gre uradniški značaj ali ki vobče opravljajo izključno ali po večini duševna dela, se je različno tolmačila in šele upravno sodišče je deloma s podrobnim naštetjem posameznih poklicev ustvarilo neko približno enotnost v tem oziru. Na drugi strani so se pa tudi pokazale strogosti, ki so bile nujno potrebne, da se omilijo in ublažijo, zlasti kdaj in pod kakšnimi pogoji se doseže pravica do invalidetne, oziroma starostne rente. Bili so pa še tudi drugi nedostatki in vzroki, ki so glasno klicali po remeduri in reformi zakona in zato se je vsled tozadevnih predlogov več poslancev moral državni zbor pečati z reformo.

Novi načrt zakona se je že dalj časa obravnaval v socialnem odseku in bil sprejet v zbornici poslancev, toda pred gosposko zbornico ni prišel, ker se je državni zbor odgodil. Država je pa uvidela nujno potrebo reforme, zato je na podlagi § 14 s cesarsko naredbo z dne 25. junija 1914 drž. zak. št. 138 uveljavila po odseku predlagane spremembe ter izdala celotni zakon o pokojninskem zavarovanju zasebnih uslužbencev, ki stopi v veljavo dne 1. oktobra 1914.

Člen I. cesarske naredbe sicer ne razveljavlja določila prejšnjega zakona, vendar pa določuje, da se ima prvotni zakon glasiti tako, kakor je v novem zakonu dolo-

čeno. In tudi člen V. odreja, da se vse, novi naredbi nasprotujoče, sedaj veljavne določbe s 1. oktobrom 1914 razveljavijo, zlasti tudi ministrska naredba z dne 28. decembra 1908, s katero so se nekatere skupine nastavljenecv oprostile zavarovanja.

Vsled važnosti nove naredbe priobčujemo določbe v celoti in opozarjali bomo na spremembe, ki so v nasprotju s poprej veljavnimi predpisi.

Obseg zavarovalne dolžnosti.

Zavarovanju so podvrženi v tuzemstvu zaposleni nastavljeni, ki so:

1. dovršili 18. leto starosti;
2. ki prejemajo od enega in istega delodajalca plačo, ki znaša na celo leto računana najmanj 600 K. V ta znesek je vračunati tudi stanovanjsko doklado, aktivitetne in opravilne doklade, kakor tudi vse vrste naturalnih prejemkov (prosto stanovanje, hrana, kurjava, svečava itd.);

3. ki imajo po načinu njih službe uradniški značaj ali pa redno ali pretežno opravljajo duševna dela.

Pretežno duševna dela so zlasti naslednja:

- a) vsako opravilo z vzgojevanjem ali poukom;
- b) izvrševanje prostih umetnosti, ne glede na umetniško vrednost njih del;
- c) vsako v naravi dovršenih študij ležeče opravilo absolventov onih študij, ki so po § 20 brambnega zakona oproščeni prezenčno služiti tretje leto, ter absolventov višjih študij, ki te presegajo;
- d) vodstvo obratov, obratnih oddelkov ali poslovalnic (filialk);
- e) višje nadzorstvo del drugih oseb;
- f) pisarniška in kontorna služba;
- g) višja kupčijska zunanja dolžnost.

Zavarovalna dolžnost zlasti ni vtemeljena:

- a) s poselsko službo;
- b) z neposrednim sodelovanjem pri izdelovanju blaga po obrtnih (v širšem zmislu), rudarskih, kmetijskih in gozdarskih delavcih in učencih.

Opravilo kot prodajalec in skladiščnik je le takrat podvrženo zavarovalni dolžnosti, če spada pod določbe, ki so našteje v točki 3., odstavki c do e.

Posamezni, zavarovanju podvrženi poklici.

Kot v tuzemstvu zaposleni ne veljajo zlasti nastavljeni tuzemskih obratov za čas njih zaposlenosti v kaki podružnici (obratovališču, poslovalnici, zalogi) inozemstva, kakor tudi potniki, ki so nastavljeni izključno le za inozemske odjemalce.

Kot organi višjega nadzorstva veljajo nastavljeni vseh poklicev, ki izvršujejo nadzorovalno ali čuvalno delovanje, ki je združeno s skrbjo za tehnično ali gospodarsko primerno delo, in ki le po strani opravljajo fizična dela, zlasti: delovodje, poslovodje, rudarski nadzorniki

(Steiger), pazniki v rudokopih in plavžih in njih stalni namestniki, polirji, skladiščni upravitelji, preskuševalci in prevzemniki blaga in višje ekonomijsko, gozdarsko, lovsko in vrtno osebje, kakor dvorni pazniki, gozdarski paznik, revirni lovec in višji vrtnar.

Zlasti ne veljajo kot organi višjega nadzorstva: nastavljeni, ki sami opravljajo fizična dela in imajo le zraven tega nadzorstvo čez druge, enako zaposlene delavce, kakor preddelavci, dalje osebe, ki imajo brez razpolagajoče oblasti nad tujimi delavskimi močmi bistveno skrbeti le za seštevanje in zaznamovanje ponavljajočih se enakih del drugih.

Kot pisarniško in kontorno opravilo velja zlasti: korespondenčna služba, sprejem in prepisovanje stenogramov, knjigovodstvo, računsko in blagajniško delo ter risarsko delo, dalje vsako popravilo v odvetniških in notarskih pisarnah.

Ne glede na zadnje omenjeno opravilo zlasti ne velja kot pisarniško in kontorno opravilo: pisanje po nareku brez stenografije, golo prepisovanje in pomnoževanje pisem, pisanje naslovov, pavziranje, šabloniranje in patroniranje, vsako pomnoževanje načrtov in risb za mehničnim ali kemičnim postopanjem, dalje opravilo blagajničark v odprtih prodajalnah, pomožnih pisarjev v loterijskih kolekturah, plačilnih natakarijev, kuhinjskih šefov in ključaric v gostilničarskem in krčmarskem obrtu, potem skladiščnikom in prodajalcem le v svrhu spolnitve njih delovanja pristoječe vodstvo zapisnikov in seznamkov.

Kot višja kupčijska zunanja služba velja zlasti: iskanje naročb, naročil in ponudb, torej delovanje nakupovalcev, potnikov in agentov, ki so podvrženi zavarovalni dolžnosti, če so nastavljeni s stalno plačo ali z zagotovljenim najmanjšim prejemkom, ne pa opravilo inkasantov in kolporterjev. Osebe, ki prestopijo ali so prestopile iz zavarovanju nepodvržene službe v poklic potnikov ali agentov, niso tudi nadalje podvrženi zavarovanju.

Kdo ni podvržen zavarovanju?

1. One osebe, za katere bi zavarovalna dolžnost prvič nastopila po dovršenem 55. letu starosti;

2. osebe, ki na podlagi kake prejšnje službe že uživajo preskrbo (pokojnino, provizijo i. e.), ki doseže temeljni znesek onega plačilnega razreda, v katerega bi se morali uvrstiti ti uslužbenci po svoji plači pri nastopu prvega na sebi zavarovanju podvrženega opravila;

3. otroci, dalje soprog (soproga) delodajalca in člani predstojništva juridične osebe, ki so v službenem razmerju k tej;

4. osebe, katerih delovanje v zavarovanju podvrženi službi tvori le postransko opravilo poleg drugih, stanih opravil z višjim dohodkom;

(Dalje prih.)

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko je imela dne 16. junija t. l. pod predsedstvom zborničnega predsednika, gospoda Ivana Kneza, svojo redno javno sejo. Po odobritvi zapisnika zadnje plenarne seje, ki se je natisnil in že razposlal, je predsednik poročal glede nujnega predloga zborničnega člana gosp. E. Franchettija, ki se tiče oddaje del ob prezidavi in razširitvi postajnih naprav Južne železnice v Ljubljani. Vsled tega predloga se je zbornica obrnila na razna mesta s prošnjo, da se oddado gradbena dela le domačim podjetnikom in obrtnikom. Iz odgovora, ki ga je prejela zbornica od c. kr. železniškega ministrstva, je razvidno, da je ministrstvo pozvalo upravni svet Južne železnice, naj pri oddaji del pritej gradbi vpoštevata po možnosti nastanjene podjetnike in obrtnike. Na prošnjo zbornično je o tej zadevi interveniral tudi deželni odbor kranjski in deželni glavar osebno.

Predsednik je nato naznanil, da je c. kr. trgovski minister potrdil volitev zborničnega predsedstva za leto 1914. Zbornični tajnik gosp. dr. Viktor Murnik je podal zbornici obsežno poslovno poročilo za dobo od zadnje seje. Zbornica je vzela poročilo, ki izide tiskano, na znanje.

Zbornični član gosp. Ivan Mejač je poročal v imenu združenih odsekov o zborničnem računskem zaključku za leto 1913 in o petih zborničnih zakladih za to leto. Zbornični redni dohodki so znašali 118.640 K 25 h, redni stroški pa 69.680 K 69 h, presežka je torej pri rednem prometu 48.959 K 56 h; izredni stroški so znašali 7204 K 10 h in so se pokrili iz presežka pri rednem prometu.

Po proračunu je bila potrebščina določena na 83.262 K, pokritje na 88.310 K; proračunjen je bil torej presežek 5048 K. Dejanski dohodki so proti proračunjenim dohodkom večji za 30.330 K 25 h. Dejanski stroški so proti proračun. stroškom manjši za 6377 K 21 h. Končni uspeh je proti proračunu ugodnejši za 36.707 K 46 h.

Po pokritju izrednih stroškov je od presežka pri rednem prometu v znesku 48.959 K 56 h preostal še znesek 41.755 K 46 h. Prištevisi denarno zalogo ob koncu leta 1912. v znesku 17.724 K 90 h, je ob koncu leta 1913. preostalo denarja 59.480 K 36 h. Razven tega je bila zbornica v posesti hiše, katere vrednost se je določila na 121.770 K. Skupno premoženje zbornice je tedaj ob koncu leta 1913. znašalo 181.250 K 36 h, ki pa je bilo obremenjeno z dolgom pri c. kr. finančnem erarju za povračilo zborničnih doklad v znesku 868 K 41 h in z dolgovi za hišo v ostanku 115.670 K 44 h, tako da je čisto zbornično premoženje ob koncu leta 1913. znašalo 64.711 K 51 h.

Pokojninski zaklad zborničnih uslužbencev je imel v letu 1913. dohodkov 8239 K 20 h, stroškov 620 K; pre-

sežek 7619 K 20 h se je pribil glavnici. Končno premoženje zaklada je znašalo 95.833 K 50 h. Ustanovni zaklad za onemogle obrtnike je imel v letu 1913. dohodkov 616 K 43 h, stroškov pa 600 K. Stanje zaklada ob koncu leta 1913. je znašalo 14.833 K 35 h. Zaklad za višjo trgovsko šolo se je pomnožil v letu 1913. za 3901 K 19 h in je znašalo njega premoženje s koncem leta 1913. 93.989 K 93 h. Zaklad za južnoavstrijsko razstavo v Ljubljani se je leta 1913. pomnožil za 2292 K 15 h; stanje ob koncu leta 1913. je znašalo 8576 K 55 h.

Zaklad za volitve, ki je bil ob koncu leta 1912. do cela porabljen, je prejel za leto 1913. dotacijo v znesku 1000 K. Ob koncu leta 1913. je znašalo njegovo premoženje z obrestmi 1003 K 10 h.

Zbornica je soglasno odobrila računske zaključke zbornice, pokojninskega zaklada, ustanovnega zaklada za onemogle bivše obrtnike, zaklada za višjo trgovsko šolo, zaklada za južnoavstrijsko razstavo v Ljubljani in zaklada za volitve. Računodajalcu je dala absolutorij.

Dopolnilne volitve zbornične. Po § 6 zakona o trgovskih in obrtniških zbornicah je vsako tretje leto izstopiti polovici zborničnih članov ter jih je nadomestiti z novimi volitvami. Ob določitvi članov, ki jim je izstopiti, in onih mest, ki jih je zasesti z novimi volitvami, je po zakonu razen onih članov, ki jim je potekla šestletna poslovna doba, všteti tudi prazna ali z namestniki zasedena mesta. Izstopiti bo torej koncem leta 1914. predvsem onim članom, ki so bili izvoljeni leta 1909. To so gospodje: Ivan Hribar in Ivan Knez iz prve trgovske kategorije; Ivan Mejač iz druge trgovske kategorije; Leopold Fürsager iz tretje trgovske kategorije; Kamilo Pammer iz prve obrtne kategorije; Josip Lenarčič iz druge obrtne kategorije; Josip Hafner, Ivan Kregar, Jernej Ložar iz tretje obrtne kategorije; dr. Edwin Ambrositsch in Maks Samassa iz četrte obrtne kategorije. Razun teh gospodov je izstopiti še v tretji obrtni kategoriji gospodu Engelbertu Franchettiju kot namestniku po gosp. Tomažu Pavšlarju. Na poziv c. kr. deželne vlade je zbornica dalje sklenila, predlagati za svoje zastopnike v volilno komisijo za zbornične volitve sledeče zbornične člane: Jernej Ložar, Ivan Mejač, Ivan Ogrin, Kamilo Pammer, Ivan Schrey, Fran Ks. Stare in za zapisničarja zborničnega tajnika gosp. dr. Viktorja Murnika.

Volitev za predlaganje člana v državnem železniškem svetu in njegovega namestnika. Pri tej volitvi je bilo oddanih 17 glasovnic. Od teh se je glasilo 11 na ime gospoda Ivana Kneza, oziroma gosp. Kamilo Pammerja, dočim se je glasilo na ime gosp. Jerneja Ložarja, oziroma gosp. Ivana Ogrina po 6 glasovnic. Za člana je torej izvoljen gosp. Ivan Knez, za namestnika gosp. Kamilo Pammer. Železniški minister je temeljem tega predloga že imenoval za člana železniškega sveta gosp. Ivana Kneza ter gosp. Kamilo Pammerja za njegovega namestnika.

Prošnje za podpore. Po poročilu zborničnega tajnika gosp. dr. Viktorja Murnika je zbornica dovolila sledeče podpore: 1. Zadrugi rokodelskih in sorodnih obrtov v Postojni za prireditev razstave vajenških del podporo v znesku 120 K. 2. Odboru za prvo lokalno razstavo vajenških del v Kočevju podporo v znesku 120 K. 3. Za obrtno razstavo v Radovljici 200 K. 4. Deželni zvezi gostilničarskih zadrug na Kranjskem podporo v znesku 200 K ter kranjskemu odseku zveze avstrijskih faktorjev za obisk tiskarske razstave v Lipskem podporo v znesku 50 kron.

Informacijski tečaj za združne funkcionarje v Ljubljani. Po poročilu zborničnega tajnika gosp. dr. Frana Windischerja, je zbornica sklenila sledeče: Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko priredi II. informacijski tečaj za združne funkcionarje v Ljubljani dne 16., 17. in 18. novembra 1914. Tečaj bo obsegal 22 učnih ur, prvi dan 8 ur, ostala dva dneva pa po 7 ur. Predavanja bodo ta-le: Poslovanje obrtnih zadrug, všteti blagajniško poslovanje (7 ur); izbrana poglavja iz obrtnega reda s posebnim ozirom na obrtne zadruge in njih delokrog (5 ur); občna pridobnina (3 ure); osebna dohodnina (uri); akcija države in drugih faktorjev na polju obrtnega pospeševanja (2 uri); izobrazba obrtnega naraščaja (vajenske razstave, obrtno-nadaljevalno šolstvo, državna obrtna šola (3 ure). — Število udeležnikov naj ne presega 50. Udeležniki dobe izpričevala, da so se udeležili tečaja. Udeležba je praviloma dovoljena le osebam, ki so zadržni funkcionarji, bodisi da opravljajo svoj posel kot odborniki ali pa da so zadržni uradniki, izjemoma tudi drugi zadržni člani. Potrebna učila, učne pripomočke in pisalne potrebščine dobe udeležniki brezplačno. Vnanim udeležnikom se plačajo na zahtevo dejanski potni stroški in pa dnevnice po 5 K na dan. Udeležniki iz Ljubljane in bližnje okolice dobe v slučaju potrebnosti dnevnice po 4 K na dan. O tem odloča vodja tečaja. Proračun stroškov v znesku 1435 K se odobri ter se stroški pokrijejo iz zborničnih sredstev, v kolikor presežejo subvencijo c. kr. ministrstva za javna dela. Vodstvo tečaja se poveri zborničnemu tajniku gosp. dr. Franu Windischerju. Predavali bodo gopodje: Ivan Šubic, c. kr. vladni svetnik in ravnatelj državne obrtne šole v Ljubljani; inženir Vladimir Remic, ravnatelj zavoda za pospeševanje obrta na Kranjskem; Martin Spindler, c. kr. finančni tajnik; zadržni instruktor Henrik Steska; dr. Rudolf Marn, c. kr. finančni komisar, in Engelbert Franchetti, zbornični član in načelnik Zveze kranjskih obrtnih zadrug.

Proti draginji žita in moke. Na predlog zborničnega predsednika gosp. Kamila Pammerja, ki je govoril o draginji žita, je zbornica sprejela sledečo resolucijo:

»Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko smatra za izključeno, da bi se neznosna draginja žita in moke,

tuga najvažnejšega živila, mogla omiliti, dokler se bo pri uvozu žita pobirala sedanja visoka carina, ki, če sploh, čisto gotovo v tej višini ni potrebna za varstvo poljedelstva. Visoka ta carina ščiti le veleagrarce, pa je v veliko škodo industriji, trgovini in obrti. Zategadelj se obrača trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko do c. kr. vlade, da se zavzame za to, da se v prihodnji trgovinsko-politični dobi ne naloži na žito nobena carina, vsaj pa ne v sedanji visokosti.

Zlasti pa letos pridelane množine žita nikakor ne zadoščajo potrebam prebivalstva. Neogibno treba je uvoza iz drugih držav. Ob veliki višini uvozne carine so poskočile cene žitu tako visoko, da je potrebna in upravičena izredna ukrenitev. Zbornica se zategadelj obrača do c. kr. vlade, da ob uporabi člena 8. zakona o carinskih tarifih razveljavi ali vsaj izdatno zniža žitne carine.«

Uvedba dveh novih brzovlakov na progi Dunaj - Trst in obratno. Zbornični član gosp. Josip Perdan je stavil samostojni predlog glede tega prometnega vprašanja in navajal: Brzovlak št. 7, ki odhaja ob 11. uri 25 minut dopoldne iz Dunaja ter prihaja v Maribor ob 4. uri 33 minut popoldne, bo vozil glasom poletnega voznega reda, v času od 27. junija do 15. julija ter ob času od 26. avgusta do 14. septembra do Trsta. Iz Ljubljane bo odhajal proti Trstu ob 7. uri 22 minut zvečer ter dohajal v Trst ob 10. uri zvečer. Korespondentno bode brzovlak št. 8, ki vozi sicer le med Mariborom in Dunajem z odhodnim časom 12. uri 19 minut opoldne iz Maribora in z dospetjem na Dunaj ob 5. uri 40 minut popoldne, v tem času v prometu na celi progi Trst-Dunaj. In sicer odhaja iz Trsta ob 7. uri zjutraj ter prihaja v Ljubljano dopoldne ob 9. uri 41 minut. S to novo uvedbo je Južna železnica ustregla načeloma, četudi le deloma stari želji, da se uvedeta na progi Dunaj-Trst v vsaki smeri po en dnevni brzovlak. Zbornica je po predlogu gosp. Josipa Perdana sklenila soglasno, obrniti se do generalnega ravnateljstva Južne železnice s prošnjo, da obdrži v bodoče trajno v prometu na progi Dunaj-Trst in obratno brzovlaka št. 7 in 8 ter naj hkratu po možnosti določi v smeri Trst-Dunaj brzovlaku št. 8 odhodni čas iz Trsta okoli poldne.

Proti obrtnemu delu v kaznilnicah in prisilnih delavnicah. S tem vprašanjem se je pečal zbornični član gosp. Engelbert Franchetti, ki je izvajal: »Častita zbornica! Že velikokrat so se razne obrtne organizacije pritoževale radi upravičene konkurence, ki jo delajo obrtnikom prisilne delavnice in kaznilnice. Kakor znano, je tudi častita zbornica že storila vse potrebne korake, da bi se obrtniško delo v prisilnih delavnicah opustilo, vendar ves ta trud ni imel pravega uspeha, kajti justično ministrstvo stoji na stališču, da morajo kaznenci nekaj delati. Mi obrtniki smo mnenja in sicer popolnoma upravičeno, da pripada to delo nam, da torej ne zadoščajo koraki, kateri so se dosedaj storili,

marveč, da nadaljujemo to svojo pritožbo toliko časa, dokler se s tem delom v kaznilnicah popolnoma ne preneha. Lansko leto smo opazovali v Ljubljani, kako so kaznenci slikali deželno sodišče. Gospoda! To delo spada ljubljanskim obrtnikom, ki plačujejo veliko davka, a imajo bore malo dela. Pred dvema letoma se je dogođil slučaj v Postojni, ki jasno kaže, na kakem stališču stoji justična uprava. V zaporih so imeli slučajno kaznenca, ki je bil črkoslikar, in ta je moral napraviti na tamošnjem sodišču vse nove napise, ker okrajno sodišče ni smatralo prej za potrebno, oddati to delo samostojnemu obrtniku, četudi so bili napisi komaj še čitljivi, marveč je čakalo, da dobi za to delo primerne kaznenca. Take stvari se še vedno ponavljajo. Kakor se čuje, namerava železniško ministrstvo oddati v najkrajšem času napravo službenih oblek uslužbencev pri državnih železnicah, in sicer za dobo treh let. Med pravosodnim in železniškim ministrom obstoja dogovor, da se odda polovica teh del kaznilnicam. Kakor je splošno znano, je narasla v zadnjih letih draginja, vsled denarnega pomanjkanja in jako dragega kredita je hudo prizadet obrtni stan. Zlasti trpi krojaški stan občutno pomanjkanje dela ob slabem in počasnem plačevanju. Razmere so ravno sedaj izredno slabe in zahtevajo posebnega uvaževanja. Na mestu bi bilo torej, da se z ozirom na res slabe razmere, v katerih se nahaja krojaški stan, odda to pot celotna potreba službenih oprav železničarjev v izvršitev krojačem. Poudarjam še enkrat, da se krojaškega dela že itak jako mnogo izvršuje v državnih kaznilnicah. Zato si dovoljujem vprašati častito predsedstvo, ali mu je kaj znanega glede oddaje teh del ter ali hoče v pritrdilnem primeru storiti korake v prilog krojaškemu obrtu?»

Zbornični tajnik gosp. dr. Fran Windischer je odgovoril, da je bila zbornica na oddajo službenih oblek za potrebe v upravi državnih železnic opozorjena ter se je obrnila na c. kr. železniško in pravosodno ministrstvo s prošnjo, naj celotno potrebščino izroči krojačem v izvršitev.

Za ustanovitev Deželne zadrage polno upravičenih tesarjev in zidarjev na Kranjskem. Vsled nujnega predloga zborničnega člana gosp. Ivana Ogrina, je zbornica sklenila, prositi c. kr. deželno vlado, da posreduje pri ministru radi odredbe proti ustanovitvi Deželne zadrage polnopravičenih tesarjev na Kranjskem. Na predlog istega predlagatelja je zbornica dalje sklenila, prositi c. kr. deželno vlado, da čim prej dovoli ustanovitev Deželne zadrage polnopravičenih zidarskih mojstrov na Kranjskem.

Za premembo voznega reda na Dolenjskih železnicah. Zbornica je po obširnem utemeljevanju soglasno sprejela nujni predlog zborničnega člana gosp. Franca Zorca, ki se glasi: »Predsedstvu trgovske in obrtniške zbornice se naroča, naj pri ravnateljstvu državnih železnic v Trstu izposluje, da se bodeta

na Dolenjski železnici osebni vlak št. 2217, ki vozi iz Ljubljane ob 6. uri 36 minut zvečer, ter osebni vlak št. 2214, ki vozi iz Novega mesta zjutraj ob 8. uri 24 minut proti ljubljani, ustavljala na postaji Radohova vas.«

Pri razpravi o tem predmetu je zbornični član gosp. Ivan Kregar opozarjal, da so sedaj jako na slabem kraju, ki so interesirani na železnični progi Grosuplje - Kočevje. Dočim se vsaj v glavne postaje proge Ljubljana - Novo mesto z večernim vlakom št. 2217 pride še za časom, je povratek, oziroma prihod na vse postaje od Grosuplja proti Kočevju mogoč le pozno v noč z vlakom št. 2315, ki ima zvezo z vlakom št. 2219. Govornikovemu predlogu, naj se poskrbi na progi Grosuplje - Kočevje za zvezo z vlakom št. 2217, je zbornica soglasno pritrdila.

Javni seji je sledila tajna. Nato je predsednik zaključil posvetovanje.

Iz železniške tarife za Belokranjsko železnico.

O razkosanosti tarif, po katerih se računa voznina iz postaj belokranjske železnice, se je v tem listu splošno že dosti povedalo, vendar pa menim, da sledeči podatki nikakor niso nepotrebni. Zaradi boljšega razumevanja navedem v obrazcu samo tarifne postavke za les in oglje iz Črnomlja v Ljubljano in Trst, primerjajoč jih z voznimi cenami za iste predmete v drugih relacijah s Trstom.

kilometri	iz	do	voznina za sledeče predmete v vinarjih če se plača voznina vsaj za 10.000 kg			
			deske trami	testoni tavoleti	drva	lesno oglje
115	Črnomelj	Ljubljana, glav. kolodvor	72 +8	72 +8	54 +8	62 +8
115		Ljubljana, glav. kolodvor transit.	72 +6	72 +6	54 +6	62 +6
260		Trst	72 6 } 148 70 }	72 6 } 148 70 }	54 6 } 122 62 }	62 6 } 131 63 }
221	Novo mesto	Trst	83	79	70	68
		Pulj	98		92	91
436	Wartberg-Mürzthal	Trst	146	za celulozni les 104	123	
439	Mitterdorf		146	104	123	
279	Spodnji Dravograd		102	91	102	
455	Mürzzuschlag		151	107	126	118
335	Sisek		za eksportni les 103			96

Iz te tabele razvidimo najprej, da se kilometerski razdalji odgovarjajoča voznina iz belokranjskih (in tudi dolenjskih) postaj zviša za pošiljatve, namenjene v Ljubljano, glavni kolodvor, za 8 h, za pošiljatve pa, ki se prevažajo od tu dalje po južni železnici, za 6 h pri vsakih 100 kg. Tarifni stavek v relaciji Črnomelj-Trst se tvori iz voznine do Ljubljane, iz prevoznine in voznine od Ljubljane do Trsta. Novo mesto ima tja ugodnejše, neposredno računanane vozne cene v »Jadranskem zveznem prometu«. Belokranjske postaje so zlasti, kar se tiče prometa z našimi prekmorskimi lukami, dosti na slabšem, kakor dolenjske. Niso namreč še sprejete v »Jadransko zvezno tarifo« in je niso deležne niti po dolenjski železnici, ker se je ukazalo, da se morajo prekartirati belokranjske pošiljatve šele v Ljubljani, namesto v Novem mestu.

Za 260 km dolgo progo Črnomelj-Trst se plača za 10.000 kg desk ali tramov 148 K voznine, iz gornještajerskih postaj, kakor Wartberg in Mitterdorf, ki so oddaljene od Trsta po 440 kilometrov, stane voznina za isti tovor le po 146 K. Da, neverjetno, toda resnično je, da znaša voznina za nekatere vrste lesa iz Mürzzuschlaga v Trst, to je za 455 km, skoraj 50% manj, kakor iz Črnomlja.

To sem moral povedati, da vidi vsakdo, da sedanji tarifni zistem ni samo neugoden ali slab, temveč tudi nezmišeln in nemogoč. Merodajni činitelji naj ukrenejo vse potrebno, da se uvedejo direktne izjemne tarife za blago, ki ga Belokranjska izvažajo ali konzumira, do vseh važnih tržišč.

Nadalje naj se z vso vnemo zavzamejo za to, da se vse postaje belokranjske proge sprejmejo v »Avstrijski-jadranski zvezni promet«.

Razvoj avstrijskega trgovskega šolstva v zadnjem desetletju.

Poroča J. Skalar, Dunaj.

Uradna »Wiener Zeitung« je priobčila v naučnem ministrstvu sestavljene podatke, iz katerih posnamemo ne le razvoj trgovskega šolstva v Avstriji sploh, temveč tudi onega v slovenskih krajih. Vidimo pa tudi, kako izredno je naraslo zanimanje za to praktično šolstvo pri vseh narodnostih in da je proniklo tudi med ženski spol.

A. Trgovski zavodi in tečaji, ki so nad srednješolsko stopnjo, kažejo v šolskem letu 1904/05 sledečo sliko:

učni jezik	število šol oz. tečajev	število slušateljev	število slušateljic	skupaj
Nemški . . .	5	441	—	441
Italijanski . . .	1	21	—	21
Skupaj . . .	6	462	—	462

Začetkom šolskega leta 1913/14 pa dobimo to-le podobo:

učni jezik	število šol oz. tečajev	število slušateljev	število slušateljic	skupaj
Nemški . . .	13	1731	14	1745
Češki . . .	5	395	—	395
Poljski . . .	2	192	—	192
Italijanski . . .	1	67	—	67
Skupaj . . .	21	2385	14	2399

Število slušateljev (moških in ženskih) se je tedaj v desetih letih zvišalo za 419%.

B. Višje trgovske šole (trgovske akademije) so imele v šolskem letu 1904/05 sledeče stanje:

učni jezik	število šol	učencev	učenk	skupaj
Nemški . . .	11	2376	—	2376
Češki . . .	6	1059	—	1059
Poljski . . .	2	157	—	157
Italijanski . . .	2	173	—	173
Skupaj . . .	21	3765	—	3765

Začetkom šolskega leta 1913/14 pa je bilo:

Učni jezik	število šol	učencev	učenk	skupaj
Nemški . . .	13	4599	149	4748
Češki . . .	8	2807	230	3037
Poljski . . .	2	255	—	255
Italijanski . . .	2	216	—	216
Skupaj . . .	25	7877	379	8256

Prirastek obiskovalcev teh šol znaša tedaj v zadnjem desetletju 119%.

C. Dvorazredne trgovske šole so kazale začetkom šolskega leta 1904/05 to-le sliko:

Učni jezik	število šol	učencev	učenk	skupaj
Nemški . . .	30	1872	1297	3169
Češki . . .	11	684	303	987
Poljski . . .	2	79	97	176
Italijanski . . .	1	—	67	67
Srbo-hrvaški . . .	1	—	27	27
Skupaj . . .	45	2635	1791	4426

Leta 1913/14 pa imamo sledeče podatke:

Učni jezik	število šol	učencev	učenk	skupaj
Nemški . . .	69	3213	4237	7450
Češki . . .	38	1232	1604	2836
Poljski . . .	9	414	452	866
Italijanski . . .	4	53	218	271
Srbo-hrvaški . . .	4	85	80	165
Slovenski . . .	3	160	22	182
Maloruski . . .	1	40	31	71
Skupaj . . .	128	5197	6644	11841

Prirastek znaša 168% in kaže zanimivo dejstvo, da prekaša število učenk onega učencev.

Č. Trgovski strokovni tečaji so bili leta 1904/05 tako-le obiskani:

učni jezik	število tečajev	moški obiskovalci	ženski obiskovalci	skupaj
Nemški . . .	28	1979	831	2810
Češki . . .	7	142	186	328
Poljski . . .	1	70	11	81
Italijanski . . .	2	54	40	94
Skupaj . . .	38	2245	1068	3313

Začetkom tekočega šolskega leta pa je bilo:

učni jezik	število tečajev	moški obiskovalci	ženski obiskovalci	skupaj
Nemški . . .	28	3713	782	4495
Češki . . .	8	215	255	470
Poljski . . .	6	45	187	232
Italijanski . . .	2	108	7	115
Slovenski . . .	1	50	—	50
Skupaj . . .	45	4131	1231	5362

Vpoštevana niso pri tem zasebna podjetja.

D. Trgovsko - nadaljevalne šole so imele ta-le razvoj: L. 1904/05:

učni jezik	število šol	vajenci	vajenke	skupaj
Nemški . . .	65	9.041	59	9.100
Češki . . .	43	2.270	367	2.637
Poljski . . .	2	154	—	154
Italijanski . . .	1	84	—	84
Slovenski . . .	1	81	—	81
Skupaj . . .	112	11.630	426	12.056

Za l. 1913/14 pa imamo te-le podatke:

učni jezik	število šol	vajenci	vajenke	skupaj
Nemški . . .	81	12.665	756	13.421
Češki . . .	60	3.175	907	4.082
Poljski . . .	10	586	122	708
Italijanski . . .	3	178	10	188
Slovenski . . .	1	130	—	130
Srbo-hrvaški . . .	3	91	8	99
Skupaj . . .	158	16.825	1.803	18.628

Število obiskovalcev se je tedaj zvišalo v označeni dobi za 54¹/₂% in je važno, da so zdaj tudi vajenke v večji meri deležne dobrot pouka na teh šolah.

Omeniti bi bilo še, da je učna uprava v zadnjem desetletju za razvoj trgovskega šolstva izredno mnogo storila. Ne le, da je sama ustanovila mnogo šol in je dajala ostalim primerne podpore, je tudi v organizacijskem oziru plodono delovala. Izdelala je leta 1913. načrt za abiturijentske tečaje na trgovskih akademijah, dalje leta 1913. normalni učni načrt za trgovske akademije, leta 1910. onega za dvorazredne trgovske šole in za trgovsko-nadaljevalne šole. Razentega je reorganizirala leta 1907. polaganje izpitov za višje trgovske šole in je v to svrhu ustanovila primerne tečaje na visokih šolah na Dunaju, v Pragi in na trgovski šoli »Revoltella« v Trstu. Za izobrazbo učnih moči na obrtno-nadaljevalnih šolah pa se vrše od leta 1910. dalje počitniški tečaji v raznih kronovinah.

Priznati se mora tedaj, da je proniklo zanimanje za boljše in smotreno trgovsko izobrazbo ne samo v praktične trgovske kroge, ampak tudi v fiskalično državno upravo. Ako bodo vsi merodajni činitelji ostali na tej poti, bo prišlo to v dobro ne le posamezniku, ampak celokupnemu trgovstvu in njegovemu ugledu.

Carinstvo.

Spisal *Just Piščanec.*

(Dalje.)

110. Oprostitve po členu XIV. Po tem členu so nadalje oproščeni:

a) Blago in predmeti, ki se uvažajo v carinsko ozemlje v popravo, s pogojem, da se popravljeno blago in popravljene predmeti izvozijo v gotovem, naprej določenem roku, in da se more ugotoviti istost uvoženega in izvoženega blaga. Blago in predmeti, ki se uvažajo v popravo v inozemstvo, ob zopetnem vstopu v popravljeno stanju, če se more ugotoviti njih istost; inozemski dodatki pa se morajo ocariniti po tarifi. Ta ugodnost se sme ukazoma razveljaviti za promet z državo, ki ne ravna po vzajemnosti.

Da se dosežejo gornje oprostitve, se morajo dotični predmeti podvreči primernemu carinskemu zabeležnemu ravnanju.

b) Blago in predmeti, ki se izvažajo v svobodna ozemlja ali carinske izjemke, da se tam plemené, popravijo ali obdelajo, in se iz dotičnega svobodnega ozemlja ali carinskega izjemka plemenjeni, popravljene ali obdelane zopet uvažajo v carinsko ozemlje. Tudi te predmete je treba privzeti primernemu carinskemu zabeležnemu ravnanju.

c) Blago, ki se iz carinskega ozemlja pod carinsko kontrolo (zabeležnim ravnanjem) izvažata in neizpremenjeno zopet uvažata. Blago, ki je bilo poslano v inozemstvo brez vporabe zabeležnega ravnanja, ne da bi bilo tam dano v svobodni promet. Če se pa iz držic se fabriških znamenj, znamk itd., ali, ako jih ni, iz zunanosti blaga brezdvomno vidi, da je blago iz inozemstva nazaj došli izdelek carinskega ozemlja in je s primernimi pripomočki verjetno dokazana identiteta izvažanega in uvažanega blaga, vstopi blago carine prosto tudi tedaj, če je to blago v inozemstvu stopilo v svobodni promet. Z ocarinjanjem v carinskem ozemlju nacionalizirano blago ni izvzeto od tega ravnanja.

č) Za blago, kateremu se je naložila uvozna carina, ki pa je dodatno dobilo določilo za zopetni izvoz, se more v ozira vrednih primerih dovoliti povračilo že plačane carinske pristojbine, ako ni dvoma glede istosti ocarinjenih in potem zopet izvažanih

predmetov. Povračilo carine, ako so dani zakoniti pogoji, se dovoli, ako so dotični predmeti po njih ocarinitvi ali ostali nadalje v hrambi carinskega urada ali kakega javnega prevoznega podjetja (poštne zavoda, železniškega ali plovstvenega podjetja), ali — če so že prišli podjetniku v roke — ako se pošljejo nazaj zaradi opaženih nedostatkov blaga in je izključena misel, da so se že naprej nameravali rabiti posojiloma.

d) Za predmete, ki prihajajo na razstave, dirke in tekmovalstva v tuzemstvu, nadalje za poskušnje, se more, če se zopet izvozijo, dovoliti začasna carinska prostost. V ta namen jih je privzeti primernemu carinskemu zabeležnemu postopanju. Dovolilo daje, ako gre za javni interes, deželna finančna oblast; drugače pa finančno ministrstvo.

e) Blago, ki se dobiva, da se dela po njem, in čigar določitev za to se verjetno dokaže. Tudi to blago se mora carinsko zabeležiti.

f) Pašna in delovna živina, t. j. živina, ki se uvaža ali izvaža čez carinsko mejo za začasno pašo (zimsko krmljenje), ali za začasno opravljanje kmetijstva. Tudi izdelki, ki se dobivajo od domače živine, gnane na inozemske pašnike (mleko, maslo, sir), potem v tem času prirasla mlada živina se sme uvažati carine prosto v carinsko ozemlje. — Tudi ta promet je pogojen z uvedbo zabeležnega ravnanja — kolikor glede tega ne obvelja prometna olajšava § 25. čl. 1 carin in drž. monopolnega reda. Ribe in druge vodne živali, ki jih nalove domači ribiči v obrežnem in mejnem vodovju v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel ogrske krone, ter iz njih dobljeni izdelki so tudi carine prosti.

g) Za gradnjo in opremo ladij potrebni predmeti v zmislu zakona z dne 30. marca 1873 (drž. zak. št. 51). Natančnejša določila o tem prometu obsega ministrski ukaz z dne 1. maja 1888 (drž. zak. št. 58).

Začetni zabeležno ravnanje v primerih popravilnega prometa, navedenih pod a) in b), nadalje pri predmetih pod e) in f) so pooblaščen carinski uradi po meri ocarinjevalnih oblasti, ki jih imajo glede dotičnih predmetov. Dovoljevati pod b) omenjeni promet za plemenčenje v svobodna ozemlja ali v carinske izjemke, je pridržano finančnim deželnim oblastvom.

Carine prosto uvozno odpravljanje blaga, ki se je izvažalo, uporablja izvozno zabeležno ravnanje, je načeloma omejeno na tiste carinske urade, ki so opravili zabeležno odpravo ob izstopu. Vendar smejo blago, ki se je poslalo v inozemstvo na izkupilo (negotovo prodajo), uporabljati zabeležno ravnanje, ako pride nazaj in se najde brez nedostatka, vsi carinski uradi odpravljati carine prosto, če so sploh pooblaščen ob uvozu ocarinjevati predmete te vrste.

111. **Tuzemsko povratno blago.** Blago, ki se je izvozilo brez uporabe zabeležnega ravnanja (glej št. 110 pod c) in pride v treh mesecih zopet nazaj, smejo pripustiti carine prosto vsi za uvozno ocarinjevanje blaga te vrste pooblaščen carinski uradi, brez ozira na znesek carine, ako se dokaže s potrdilom inozemskega carinskega oblastva, da to blago v inozemstvu ni prišlo iz shrambe carinskega urada, in ako ni nikakega dvoma o njegovi tuzemski provenienci in neizpremenjeni kakovosti.

Pogoj za carinsko prostost tuzemskega povratnega blaga je v vseh primerih, da je to blago iz svobodnega prometa avstro-ogrškega carinskega ozemlja.

V ostalem smejo blago tuzemske provenience, ki prihaja nazaj, carine prosto odpravljati pomožni carinski uradi I. razreda do carinskega zneska 10 K, glavni carinski uradi pa do zneska 30 K, ako od izvoza blaga še ni minula doba enega leta in ako so dani zakoniti pogoji.

V vseh drugih primerih je potrebno za carine prosto odpravo povratnega blaga tuzemske provenience posebno dovolilo, ki ga podeljujejo do pristojbinskega zneska 150 K finančna okrajna oblastva in nad ta znesek, finančna deželna oblastva.

Razširjene oblasti, ki jih imajo posamezni carinski uradi, ostanejo v moči. Tako smejo carinski uradi v Pragi, Bodenbach-Teschenu in Trstu odpravljati povratno blago do zneska 150 K carine prosto. Istotako smejo predstojniki carinskih oddelkov na Dunaju odpravljati tuzemsko povratno blago do zgoraj navedene pristojbinske višine. Ne pristojna pa tem predstojnikom pravica, povrniti že vplačano carino, ako so se take pošiljatve že ocarinile. Določila o carinski prostosti povratnega tuzemskega blaga veljajo tudi za kolesa (bicikle) tuzemske provenience, ako so se ista izvozila, ne da bi se bilo uporabilo predpisano legitimacijsko postopanje.

Enako ostanejo v veljavi obstoječi predpisi, nanašajoči se na carine prosto odpravo povratnih poštnih pošiljatev in sicer: Tuzemske ali inozemske ocarinane povratne poštnje pošiljatve, katerih inozemski naslovljenec ni sprejel, ki se niso mogle dostaviti, ali ki so se pomotoma poslale v inozemstvo, smejo, ako so se vrstile iz inozemstva z nedotaknjeno zaporo, odpraviti carine prosto vsi carinski uradi. Ako pa imajo te pošiljatve na sebi znake, da so bile že odprte, tedaj se smejo odpraviti carine prosto samo tedaj, ako se je donesel dokaz, da niso v inozemstvu stopile v prost promet.

112. **Zlatina in srebrnina kot povratno blago.** V carinskem ozemlju proizvajana zlatina in

srebrnina, ki se je izvažala v inozemstvo brez uporabe izkupilnega (car. zabeleženje) ravnanja in se zopet vrača v carinsko ozemlje, se sme ob tem zopetnem uvozu pripuščati carine prosto tedaj, ako ima imenski punec izdelovalca ali njegovo fabriško znamenje, potem uradnega punca, namreč čistinski punec in znamenje kontrolnega urada (§ 35 in 36 s cesarskim ukazom z dne 26. maja 1866 razglašenega zakona od 19. avgusta 1865 [drž. zak. št. 75] in izvršilnega predpisa z dne 30. novembra 1866 pril. A [drž. zak. št. 149]). Da se preskusi pristnost puncev, se pošljejo ti predmeti vselej kakemu puncevalnemu uradu, ki naj zabeleži izvid na dotični carinski listini.

(Dalje prih.)

Raznoterosti.

Važno za trgovce, ki imajo trgovske zveze na Ogrskem.

Novi ogrski civilnopravni red je onemogočil izvršitev avstrijskih sodb na Ogrskem na ta način, kakor je bilo to urejeno doslej. Med avstrijsko in ogrsko vlado pred kratkim sklenjena pogodba o izvršilni pravni pomoči ne omogočuje več navedbe avstrijske faktur in knjižne podsodnosti kot reciprocitetne podsodnosti proti ogrskim dolžnikom, vendar pa se je s tem, da se je za avstrijsko pravo nanovo ustvarila podsodnost za blagovne terjatve trgovcev ter da se je podsodnost kraja izpolnitve modificirala na način, primeren ogrskemu pravu, ustvaril nadomestek za podsodnosti, ki jih je doslej avstrijski kupčijski svet najraje navajal proti neplačujočim ogrskim dolžnikom kakor doslej v Avstriji izvesti. Kakor znano, so nove procesualne določbe v avstrijsko pravo že uvedene s cesarsko uredbo z dne 1. junija 1914, drž. zak. št. 118 (novela o razbremenitvi sodišč, člen IV.).

Odlej se bodo torej tožbe na ugotovitev obstoja ali neobstoja kakšne pogodbe, na njeno izpolnitev ali razveljavljenje kakor tudi na oškodnino radi neizpolnitve ali radi nepopolne izpolnitve mogle vložiti pri sodišču kraja, v katerem je po dogovoru strank izpolniti pogodbo. Taki dogovori morajo biti z listinami dokazani. Potemtakem bo najvažnejši pogoj za to, da se more porabiti avstrijska podsodnost izpolnitve, dejstvo, da se vsako posamezno naročilo, naj je že posredovano po potniku ali pa naj izhaja neposredno od naročnika, izvrši v pismeni obliki in obsega jasno, od naročnika ali za to z listino pooblaščen osebe lastnoročno podpisano klavzulo, po kateri je pogodbo naročniku izpolniti pred sodiščem kakšnega izrecno označenega avstrijskega kraja.

Dalje bodo na podlagi podsodnosti za blagovne terjatve trgovcev mogli protokolirani trgovci radi svojih terjatev iz prodaje, izvršene v obsegu njih trgovine, v teku dveh let od zadnjega naročila tožiti ogrske trgovce (protokolirane ali neprotokolirane) tudi pred sodiščem kraja svoje trgovine, če bodo mogli z listinami dokazati tako kot podlaga terjatve služee naročilo kakor tudi dejanski prevzem blaga. Tudi v tem primeru je potemtakem treba za to, da se more porabiti ta podsodnost, imeti za vsako posamezno naročilo pismo od ogrskega odjemalca lastnoročno podpisano naročilo. Ker pa se tu zahteva tudi lastnoročno po odjemalcu podpisano železniško ali poštnouradno prevzemno potrdilo, bo treba avstrijskemu trgovcu, oziroma spediterju natančno preiskati, če je tudi to prevzemno potrdilo podpisal imetnik kupčije sam.

Bati pa se je, da bodo ogrski odjemalci izdajali onih listin, ki so potrebne za ustanovitev podsodnosti kraja izpolnitve kakor

tudi podsodnosti za blagovne terjatve trgovcev, stavili ovire nasproti in si prizadevali, pridržati doslej običajni način, po katerem praviloma naročilnih listov niso popisovali. Le s tem pa, da avstrijsko trgovstvo postopa složno in skupno in blagovnih dobav ne efektira drugače kakor na podlagi pravilno izdanih naročilnih listin, bo moči doseči, da podsodnosti, omogočene po pogodbi z Ogrsko, dobe praktično vrednost, da bodo torej nanovo uvedene, oziroma modificirane podsodnosti tudi v resnici nudile primeren nadomestek za ne več vporabljive prejšnje podsodnosti. V lastnem interesu avstrijskih trgovcev je torej, da blagovnih dobav ogrskim kupovalcem ne efektuirajo nikdar drugače, kakor na podlagi pismene in od kupovalca podpisane klavzule izpolnitve na kakšnem določenem avstrijskem kraju, oziroma le na podlagi po potniku dobljenega, to klavzulo obsegajočega naročilnega pisma, ali naposled na podlagi po ogrskem kupovalcu lastnoročno podpisanega naročilnega pisma ob skrbi za to, da dobe lastnoročno podpisano prevzemno potrdilo.

*

Poštna konvencija z Bulgarsko. Pretečeni mesec so se vršila med bulgarskim generalnim poštnim ravnateljem Stojanovičem in med avstrijskim generalnim poštnim ravnateljem dr. Wagner-Jaureggom pogajanja zaradi ureditve poštnoprometnih razmer med Avstrijo in Bulgarsko. Pogajanja so bila uspešna in so prišla do zaključka. Obenem so se vršila pogajanja glede telegrafskih zadev. Obe pogodbi vsebujeta jako važne tarifne spremembe (znižanja pristojbin) ter mnogotere prometne olajšave avstro-bulgarski poštni in telegrafski zvezi. Glede poštne prometa je važno predvsem znižanje pristojbin v pismenem prometu od 25 vinarjev na 10 vinarjev, tedaj na stopnjo tuzemskega prometa; v Bulgarski oddano pismo v Avstrijo mora biti frankirano z znamko 15 stotink. Tudi taksa glede dopisnic se je znižala na 5 vinarjev odnosno 5 stotink. Za tiskovine, trgovske papirje in blagovne vzorce se je odločilo 5 vinarjev oziroma 5 stotink za 100 g. Pri poštinih ovojih odpade odlej dodatna taksa, kar pomeni znižanje za 25%. Važno je končno, da se je določil za poštne nakaznice najvišji znesek 1.000 kron ozir. 1.000 levov (doslej 500 kron odnosno 500 levov) in da se uvaža, dopustiti v bodoče povzetta po priporočenih pismih v medsebojnem prometu. Pri brzozavnem prometu se je znižala dosedanja pristojbina (13 vinarjev) na 10 vinarjev za besedo; razen tega nameravajo napraviti direktno brzozavno zvezo med Dunajem in Sofijo.

*

Občinstvo vedno bolj povprašuje po izdelkih Kolinske tovarne, ker so se mu zaradi izvrstne kakovosti priljubili. Konsum teh izdelkov vedno bolj narašča; gospodje trgovci pa bi morali po svojih močeh delati na to, da bi naraščal še bolj! Saj je vendar Kolinska tovarna edino domače podjetje te vrste, podjetje vsega našega trgovstva! Naj opozarjajo ono kupujoče občinstvo, ki izdelkov Kolinske tovarne še ne pozna ali ima proti njim neutemeljene predsodke, na te izdelke in na njih izvrstno kakovost pa na to, da je Kolinska tovarna domače podjetje. Pridobiti se bo dal še marsikateri odjemalec teh izdelkov, konsum bo rasel še bolj, končno korist od tega pa bo imelo naše trgovstvo in sploh naš narod.

Statistika.

Promet v sueškem prekopu 1. 1913. je obsegal 4.979 ladij proti 5.243 prejšnjega leta. Od teh ladij je plulo od severa proti jugu 2.368, v nasprotni smeri 2.611. Svetovne države so bile udeležene pri prometu s sledečim številom ladij: Anglija z 2.902,

Nemčija z 771, Nizozemska 338, Francija z 225, Avstro-Ogrska z 244 in Rusija z 109. Od ostalih manjših držav naj bo omenjena še Turčija z 11 ladjami.

*

Tovorni promet na južni železnici l. 1913. Iz poslovnega poročila južne železnice za l. 1913. posnamemo sledeče na avstrijske proge nanašajoče se podatke: Promet se je zvišal pri sadju za 121.422 ton, pri premogu in koksi za 73.926 ton, pri kamnih za 4.235 ton, pri surovih kovinah (razen železa) za 17.864 ton, pri pivu za 11.309 ton, pri rudninah (razen soli) za 21.652 ton, pri masti za 9.207 ton, pri živalskih produktih za 10.512 ton, pri sladkorju za 21.150 ton, pri špiritu, jesihu in mineralnih vodah za 13.273 ton. Znižal pa se je promet pri korenju in repi za 6.966 ton, pri opeki za 76.535 ton, pri žitu za 74.640 ton, pri železu in jeklu za 73.539 ton, pri cementu, mavcu in apnu za 60.403 tone, pri predmetih iz železa, jekla, pri strojih in rudninskih predmetih za 22.776 ton, pri vinu, moštu in grozdju za 12.230 ton, pri papirju za 5.522 ton in pri olju za 5.853 ton.

*

Vloge pri avstrijskih hranilnicah l. 1912. To leto ni bilo za hranilnice ravno ugodno. Prirastek na hranilnih vlogah je znašal samo 56 milijonov kron, medtem ko je znašal v letih 1909. do 1911. povprečno 300 milijonov kron. Vzrok tiči v balkanski vojni, radi katere je marsikdo dvignil svoje prihranke. Vlog se je vplačalo l. 1912. za 1.950 milijonov kron, vsota dvigov pa je znašala 2.149 milijonov kron, tako da se je skoraj 200 milijon kron več dvignilo kot dalo hraniti. Prirastek na kapitaliziranih obrestih je znašal 255 milijonov kron, tako da pridemo po odbitku vloge presegaajočih dvigov do omenjenega zvišanja 56 milijonov kron. V vseh avstrijskih hranilnicah je bilo l. 1912. naloženih 6.415.08 milij. kron.

*

Poštna hranilnica l. 1913. Tudi pri tej povdarja poročilo za l. 1913. vpliv balkanske krize. Vendar je uspeh zelo ugoden in znaša v primeri z dohodki po 22.110.780 K ozir. izdatki po 11.611.703 K 10.499.077 K. V hranilnem prometu je prirastlo 32.597 vlagateljev z 2.300.407 K. Končno stanje vlog 198.508.845 K. V čekovnem prometu je bilo 122.870 računov-imetnikov (prirastek 5.966); ves tozadevni promet je znašal 33.658.335.277 K. Terjatve računov-imetnikov so znašale pri čekovnem prometu 391.928.267 K. Pri poslovanju z državnimi papirji je bilo vlog (nakupov) za 136.041.496 kron, dvigov za 49.552.007 K. Koncem leta je bilo v zalogi državnih papirjev za 419.318.322 (+ 86.489.489) K. Lastni papirji so imeli vrednost 275.739.138 K. — Rezervni zaklad za hranilne vloge je znašal 4 milijone kron, oni za čekovni promet 4.14 milijonov kron.

*

Pridobitne in gospodarske zadrage ter združne zveze v Avstriji l. 1913. Novih zadrug se je ustanovilo 686, odpadlo pa jih je 433. Prirastek znaša tedaj 3·6‰ (l. 1912. je znašal 7·2‰, l. 1911. pa 10‰), odpadlo pa je zadrug za 2·3‰, (l. 1912. 1·8‰). Po Schulze-Delitschevem sistemu je prirastlo 3·5‰, po Reiffeisnovem sistemu 1·4‰, zadrug konzumnih društev 4·6‰, dalje kmetijskih zadrug za 5·7‰, obrtnih zadrug za 10·7‰, stavbinskih zadrug za 7·8‰ in ostalih zadrug za 10·7‰. Pri odpadku so udeležene: Zadrage Schulze-Delitschevega načina s 3‰, Rajfajznovke z 0·2‰ kmetijske zadrage s 3·2‰, stavbinske zadrage z 5·3‰, konzumna društva z 5·8‰, obrtne zadrage z 5·9‰ in ostale zadrage z 8·9‰. Posamezne kronovine so bile na razvoju združništva različno udeležene. Češka je udeležena na prirastku z 26·9‰ in 25·1‰ na skupnem odpadku; Galicija s 26‰ na prirastku in z 29·5‰ na odpadku, Moravska z 10·5‰ na prirastku in z 9·9‰ na odpadku. Število zadrug se je v odstotkih znižalo: na Kranjskem (0·2‰), v Trslu (4·6‰), na Goriškem (0·4‰), v Istri (3·2‰) in v Dalmaciji (1‰). V ostalih kronovinah je zaznamovati prirastek.

Penzijsko zavarovanje.

Vprašanje: Že od veljavnosti zakona o penzijskem zavarovanju zasebnih nastavlencev t. j. od 1. januarja 1909 sem zavarovana pri deželnem mestu v Gradcu in od tedaj ves čas do 1. marca letos plačevala premije. Ker mi je pa zdravnik prepovedal še nadalje opravljati kontorsko delo in je moje zdravje res tako, da ne morem več opravljati službe, sem definitivno opustila službo in nehala plačevati zavarovalne premije. Prosim sporočite mi

1. ali imam pravico do invaliditetne rente in

2. če te pravice nimam, kaj in koliko se mi povrne od zavarovalnice na plačanih premijah in kakšne listine moram priložiti tozadevni prošnji?

M. K. v Celju.

Odgovor. 1. Po dosedaj veljavnem zakonu se zahteva 10letna čakalna doba t. j. prispevati s premijami in zavarovan biti se mora najmanj 120 mesecev, da se doseže pravica do invaliditetne rente, razen v slučaju, da je zavarovanec vsled dokazano v službi dobljene telesne ali duševne hibe postal popolnoma nezmožen opravljati svoje delo. Tak dokaz pa je težko izvedljiv in bi se najbrž tudi Vam ne posrečil. Ker torej še niste zavarovani 10 let, nimate pravice do invaliditetne rente.

Pri tem Vas pa opozorimo na reformo zakona o penzijskem zavarovanju, izdano s cesarsko naredbo z dne 25. junija 1914, ki jo začnemo objavljati v današnji številki. Po tej naredbi zadostuje za dosego pravice do invaliditetne rente že čakalna doba 5 let. Žalibog stopi ta naredba šele s 1. oktobrom 1914 v veljavo, zato ne morete biti deležni te ugodnosti, ker že od 1. marca t. l. niste več zavarovani. Ako bi bili 1. oktobra 1914 še v službi, bi tudi imel pravico do rente in sicer do $\frac{2}{3}$ onega zneska, ki je določen za 10letno čakalno dobo.

2. Pravico pa imate do povračila vseh premij, ki ste jih plačali v pokojninski zavod, seveda le do onih, ki ste jih sami plačali oziroma bili po zakonu obvezani plačati, ne pa tudi do onih, ki jih je Vaš delodajalec moral za Vas vplačevati. V tovrsto vložite pri deželnem mestu v Gradcu prošnjo za povračilo prispevkov in tej prošnji morate priložiti potrdilo, da že od 1. marca t. l. zaradi bolezni niste v službi in da sploh ne boste več službe nastopili. Tako potrdilo naj Vam izda mestni magistrat, oziroma zadostuje tudi zdravniško izpričevalo v tem zmislu.

Društvene vesti.

Etabliranje. Dolgoletna člana našega društva gg. Srečko Tekavec in Josip Verlič sta prevzela špecerijsko in delikatesno trgovino gosp. Zvonimira Goldašiča v Zagrebu, Ilica 67. Podjetnima članoma želimo obile sreče.

*

Opozorjamo, da je nam prijavljenih več trgovin, ki se prodajo ozir. oddajo v najem. Interesentje naj se obrnejo za natančnejše podatke na naše društvo.

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 2 kontorista, 4 poslovodje, 4 potniki, 16 pomočnikov mešane stroke, 1 pomočnik železniške stroke, 3 pomočniki manufakturne stroke, 2 pomočnika specerij. stroke, 3 kontoristinj, 4 prodajalke, 14 učencev in 5 učenk. Službe išče: 3 knjigovodje, 2 korespondenta, 4 kontoristi, 5 poslovodij, 2 potnika, 6 skladiščnikov, 20 pomočnikov mešane stroke, 8 pomočnikov železniške, 6 pomočnikov manufakturne stroke, 14 pomočnikov špecerijske stroke, 3 pomočniki modne in galanterijske stroke, 12 kontoristinj, 8 blagajničark, 20 prodajalk, 12 učencev in 4 učenke. Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inl aco.

Filialka v Opatiji.

Kar je dobrega, to se proda!

Zátkovi jajčni rezanci in makaroni,

Zátkov steliziran zdrob za otroke,

Zátkove drobtinice (prezelci) iz svežega pšeničnega prepečenca

so priznani izdelki, ki Vašega odjemalca nikdar ne prevarajo.

Monopol - Bratje Zátka, družba z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000.—. Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugotovnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 1/2 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Ker že od nekdaj skrbno pazite na to, da zadovoljite Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo kavino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebške tovarne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.

Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

 Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVC

trgovina z manufakturnim blagom in kro-
jaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštnine prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa
po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo,
naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin
na oglase v našem listu. „Slovenski trgov-
ski Vestnik“ mora postati ognjišče organi-
zacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte
po geslu „Svoji k svojim!“

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica.

Denarnega prometa koncem leta 1913	K 700.000.000.—
Vlog	„ 43.500.000.—
Rezervnega zaklada	„ 1.330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 1/2 %

brez odbitka. Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

1.) <i>M.</i>: Svetovna vojna. 2.) Postavni predpisi ob. vojnem stanju, ki so važni za trgovce. 3.) Maksimalna tarifa na Kranjskem. 4.) <i>Dr. R. Marn</i>: Pokojninsko zavarovanje zasebnih nastavljenecv. 5.) <i>Dr. Fran Mohorič</i>: Nekatero opazke o trgovskem jeziku. 6.) Moratorij podaljšan! 7.) Raznoterosti:
Vojna in gospodarstvo. — Omejitev poštno-nakazilnega prometa v inozemstvo. — Potrdila za blago | <ol style="list-style-type: none"> poslano po železnici. — Vplačevanje davka za časa vojne. — Nova določila za prevažanje živil po železnici ob vojnem stanju. — Trgovina s pivom v steklenicah. — Razlika v obrtnih pravicah za vinotoč in vinotoč čez ulico. — Trgovina z žganimi opojnimi pijačami v zaprtih posodah. — Trgovina z vinom v zaprtih steklenicah. 8.) Penzijsko zavarovanje. 9.) Statistika:
Dobava zlata. — Nabiralnice c. kr. poštno-hranilničnega urada l. 1913. — Dohodki avstrijske loterije l. 1913. 10.) Društvene vesti. |
|--|---|

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brez plačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

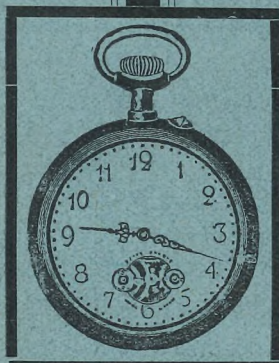

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

H. Suttner, Ljubljana štev. 19

priporoča svojo **veliko zalogo**
zlatih, srebrnih, nikljastih
in jeklenih ur ter zlatnine
in srebrnine
po najnižjih cenah.

„Razpošiljanje“ blaga na vse kraje
sveta ter največja
ekspozitna trdka. Zahtevajte moj novi
povečani cenik, ka-
terega dobite za-
stoj in poštnine
prosto.

Lasna protokolirana tovarna ur v Švici.

„IKO“ Tovarniška znamka „IKO“

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti štev. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica
di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Trgovina
s špecerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
nimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,

izpitani pomladanski :: :: ::

čebelni pítanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo
„**MERKUR**“

v Ljubljani

naznanja, da je založilo sledeče knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sotrudniku nujno potrebne.

Naprodaj je v jako prometnem kraju
na Gorenjskem

enonadstropna hiša.

V hiši so jako dobro vpeljani, že skozi 60 let obstoječi
obrati, prodajalna z mešanim blagom,
trafika, žganjetoč, gostlna in pekarija.
Naslov se izve pri Slov. trgovskem društvu „Merkur“
v Ljubljani.

□□□□□□□□□□

Proda se v Rečici pri Bledu
(Gorenjsko)

hiša z vrtom

v kateri je bila že več let trgovina in gostilna (križišče
cest) pod zelo ugodnimi pogoji. — Natančnejša po-
jasnila daje tvrdka Jos. Vodnik, Sp. Šiška pri Ljubljani.

□□□□□□□□□□

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

===== v Ljubljani =====

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte povsod **Ilirija kremo za čevlje** Zahtevajte povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo, lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

— Ljubljana — Vič. —

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice - v Ljubljani

R. Z. Z. N. Z.

Obrestuje hranilne vloge po

➡ **4³/₄%** ➡

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna kmečka posestva, radi tega je tudi ves denar pri njej popolnoma varno naložen.

— Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.: —

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19,000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo amerikanski umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah

— C. in kr. dvorni založniki —

A. ZANKL SINOVI

**tovarne barv, lakov in firnežev
LJUBLJANA.**

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

**na Dunaju, v Göstingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.**

— Priporočajo: —

vse vrste oljnate, suhe, emajlne in fasadne barve, firnež, pristni kranjski, mavec (Gyps), olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče, steklarski in mizarski klej in druge v to stroko spadajoče stvari.

Ceniki na razpolago!

Ceniki na razpolago!

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XI.

V Ljubljani, dne 15. avgusta 1914.

Štev. 8.

Svetovna vojna.

Umor našega priljubljenega prestolonaslednika in njegove preblage gospe soproge ni mogel in ni smel ostati brez posledic. Morilca so sicer prijeli in bo tudi kaznovan, toda preiskava z njim in sokrivci je dognala, da duševni povzročitelji vse obsodbe vrednega umora nele odidejo zasluženi kazni, ampak, da obstoja nevarnost propagande še nadalje in da ne bo miru poprej, dokler se ta propaganda, katere niti so se stekale v Belgradu, ne uniči in s korenino izruje.

Že zaradi notranjega miru kakor tudi spominu nedolžno umorjenega prestolonaslednika je bila Avstrija dolžna zatreti vse velesrbske pojave nele na svojem ozemlju, ampak tudi ognjišča v Srbiji. Zato je avstrijska vlada storila energične korake proti srbski vladi ter na podlagi po preiskavi dognanih dokazov zahtevala v svojo varnost odredbe, ki naj zatro na Srbskem obstoječe in proti naši monarhiji naperjene organizacije kakor tudi strogo preiskavo in kaznovanje sokrivcev napadalca in morilca Prinčipa.

Srbska vlada na to ni povoljno odgovorila in Avstrija je bila prisiljena napovedati vojno. Nele vsi Avstrijci, tudi vsak previden inozemec je moral priznati, da gre tu za pravično stvar in da Avstriji ni preostalo ničesar drugega, nego da z oboroženo roko doseže mir svojemu ozemlju.

Izprva se je mislilo, da ostane ta spor in vojno stanje lokalizirano na Avstrijo in Srbijo. Toda Rusija je začela rožljati z orožjem in obenem ko je prosila nemškega cesarja za posredovalca med Avstrijo in Srbijo, da se ohrani mir, je odredila oboroženje vseh svojih vojnih sil. Nemški cesar je bil po pravici užaljen nad takim zahrbtnim postopanjem in dal Rusiji ultimatum, na katerega ni došel nikak odgovor. Tedaj je Nemčija napovedala Rusiji vojno, obenem so pa tudi ruski zavezniki Francozi, ne da bi napovedali vojno, udarili na nemško ozemlje. Da se zavaruje proti zahrbtnim napadom, je morala Nemčija zavzeti Luksemburg in tudi izjavila, da pojde čez belgijsko ozemlje na Francosko.

Tega pa spet Angleška ni pripustila in je zato napovedala vojno Nemčiji. V vojno so zapletene vse velesile, Belgija, Srbija, Črna gora in morda store to še druge, kajti mobilizirale so skoro vse.

Sedaj imamo pričakovati požar po vsej Evropi, na kopnem in na suhem, kajti vsled medsebojnih zvez, vsled ohranitve nevtralnosti so se oborožile in mobilizirale sploh vse evropske države ne izvzemši Švice.

Ni naloga našega lista, da bi se pečal z vojnimi dogodki in pojasnjeval vzroke nove svetovne vojne, ki je menda še nikoli ni bilo v takem obsegu kakor se bo zdaj vršila. Toda to so zgodovinski dnevi, ki prinesejo na evropskem zemljevidu lahko važne izpremembe, in kot vestni kronisti smo zabežili početek in vzroke svetovne vojne tudi v našem strokovnem listu.

V neomajni zvestobi, ki smo jo Slovenci vedno pokazali našemu nadvse ljubljenemu vladarju in domovini, so se na poziv cesarja že zbrali naši fantje in možje, da branijo čast domovine in da nastopijo za pravično stvar naše države.

Vojna pa globoko poseže v gospodarsko življenje cele države in o tem so na tem mestu resne besede umestne.

Posledice vsake vojne so kar se tiče človeških življenj hude in težko občutne, toda neumno in brez vsake podlage je trditi, da bi se omajal gospodarski položaj tako posameznika kakor celokupnosti. Vsaka skrb in bojazen za lastnino in premoženje je nepotrebna in takorekoč otročja.

Ves, hranilnicam in drugim denarnim zavodom zaupan denar je varen, ker ga nihče ne bo in tudi ne more vzeti. Pomisliti je le, da hranilnice nimajo naloženega denarja v blagajnah, ampak ga imajo izposojenega na varnih zemljiščih in hišah, ki ohranijo svojo vrednost, oziroma se vrednost po končani vojni še poveča. Dokaze imamo, da se je po vsaki vojni v državah, ki so se vojskovale, nenavadno povzdignilo blagostanje in nastalo novo, sveže gospodarstvo, vse drugačno kakor poprej. Dokaz nam je za to Nemčija in Francoska po svoji vojni leta 1870/71; še bližji dokaz pa balkanske

države, ki so se skoro leto dni bojevale, doprinesle vse mogoče žrtve, toda se v kratkem času neverjetno okrepile. Slabotna turška država, o kateri je nepoučen in priprost človek mislil, da jo morajo žrtve za vojno uničiti, je brez vsakih posledic prebolela vso velikansko krizo in uživa po vojni več kredita kakor poprej.

Ali naj potem dvomimo, da bi gospodarsko konsolidirana in močna Avstrija ne prenesla vojne in žrtev, ki jih zahteva vojna? Nikakor ne, ampak ravno radi tega, ker je bil pritisk političnega položaja vsled nejasnosti zadnjih let, ko smo živeli ves čas kakor na trnju — med vojsko in mirom — že neznosen, se gospodarski položaj ni mogel razviti, podjetnost je bila malenkostna, kreditne razmere nevzdržljive.

In ko se položaj pojasni in razbistri z vojno, bo vse kakor pomlajeno; nastalo bo večje blagostanje kakor je zdaj in zlasti trgovski in obrtni stan, ki ga bo med vojno pred krizami ščitil moratorij, se bo razvil in okrepil in ne bo več tako vegetiral kakor je zdaj par let vsled negotovosti političnih razmer.

Z gospodarskega stališča nam ni torej treba imeti nikakega strahu, nikakega nemira! Naša lastnina in naše premoženje je varno in zato h koncu le resen opomin: Ne dajte se begati in nihče naj se ne boji za svoje premoženje, naj bo naloženo v papirjih ali v hranilnicah!

M.

Postavni predpisi ob vojnem stanju, ki so važni za trgovce.

I.

Določila cesarskega ukaza z dne 1. avgusta 1914, ki govori o popisu blagovnih zalog, o preskrbovanju občin z neobhodno potrebnimi rečmi, o prikrivanju blagovnih zalog ter o dražitvi blaga.

Ta cesarki ukaz ima namen omogočiti političnim oblastvom, da morejo ugotoviti zaloge blaga pri kupčijskih strankah in prometnih napravah, kakor so na primer javna skladišča. Nadalje navaja ta zakon določila, ki se obračajo proti pretiranim in neopravičenim cenam neizogibno potrebnih predmetov. Predmetni cesarski ukaz se je izdal pred vsem v obrambo konsumentov, da niso izpostavljeni izkoriščanju in odiranju ob težkih časih. Zakonita določila, ki so bila na razpolago oblastvom doslej, so bila jako pomanjkljiva ter v bistvu le omogočala, da se je nastopalo od strani kazenskih sodišč proti trgovcem in obrtnikom, kateri so odrekli oddajo in prodajo blaga iz svoje zaloge. Zakon je izreden ter velja za dobo, dokler trajajo izredne razmere, ki jih provzroča vojno stanje.

Besedilo predmetnega cesarskega ukaza je sledeče:

Popis blagovnih zalog.

§ 1.

Politično deželno oblastvo ima pravico zaukazati od primera ali pa redno se ponavljajoče popise zalog nepogrešno potrebnih predmetov.

Za nepogrešne predmete je smatrati pri tem ono blago, s katerim se krijejo ljudem potrebne življenske potrebščine, kakor tudi ono blago, ki služi kot živilo domačim živalim. Za nepogrešne potrebščine je smatrati tudi stvari, iz katerih se izdeluje navedeno blago.

§ 2.

Ko se razglasi ta ukaz, so proizvajalci, prodajalci, skladišča in prometna podjetja, katera imajo nepogrešne potrebščine v svojih ali tujih prostorih v zalogi ali jih hranijo za druge, dolžni političnemu okrajnemu oblastvu sporočiti zalogo po množini in kakovosti in sicer v onem času, ki ga določa razglas.

Kdor hrani zaloge, ki so last drugih, je dolžan navesti tistega, ki ima pravico razpolagati z njimi.

Politično okrajno oblastvo ima pravico tudi, ne da bi prej razglasilo, zahtevati od posameznih oseb ali podjetij, ki so zavezana dati pojasnila, da napovedo svoje zaloge, določivši jim določen rok za to.

Politično deželno oblastvo je upravičeno, da utesni v razglasu popis zalog na one kategorije v pojasnilo obvezanih oseb, pri katerih je po obsegu njihovega obrata predpostavljati večje zaloge, kakor tudi, da pooblašča politična okrajna oblastva v tako vtesnitev ob objavi razglasa.

Politično oblastvo sme zaloge vsak čas ogledati ter jih ugotoviti na stroške stranke, ako jih stranka sama ni naznanila ali pa jih je neresnično napovedala.

§ 3.

Kdor zahtevanih navedb ne poda v predpisanem roku ali kdor se brani odgovoriti na stavljena mu vprašanja ali pa odgovarja nepravilno, tega kaznuje politično okrajno oblastvo po svojem preudarku ali z globo do 1000 kron ali z zaporom do treh mesecev.

Preskrbovanje občin z nepogrešnimi potrebščinami.

§ 4.

Politično deželno oblastvo se pooblašča, da sme zahtevati od proizvajalcev in prodajalcev zaloge za preskrbovanje občin nepogrešnih potrebščin ter da sme proizvajalcem in prodajalcem naložiti dolžnost dobavljati take potrebščine, ako blaga po primerni ceni sicer ni mogoče dobiti. Politično deželno oblastvo se mora pred svojo odločitvijo sporazumeti z vojaško upravo. Glede potrebščin, ki so v hrambi javnih skladišč ali javnih prometnih podjetij, je dopustna taka ukrenitev samo z odobritvijo ali na ukaz ali na naročilo ministrstva za notranje stvari.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XI.

V Ljubljani, dne 15. avgusta 1914.

Štev. 8.

Svetovna vojna.

Umor našega priljubljenega prestolonaslednika in njegove preblage gospe soproge ni mogel in ni smel ostati brez posledic. Morilca so sicer prijeli in bo tudi kaznovan, toda preiskava z njim in sokrivci je dognala, da duševni povzročitelji vse obsodbe vrednega umora nele odidejo zasluženi kazni, ampak, da obstoja nevarnost propagande še nadalje in da ne bo miru poprej, dokler se ta propaganda, katere niti so se stekale v Belgradu, ne uniči in s korenino izruje.

Že zaradi notranjega miru kakor tudi spominu nedolžno umorjenega prestolonaslednika je bila Avstrija dolžna zatreti vse velesrbske pojave nele na svojem ozemlju, ampak tudi ognjišča v Srbiji. Zato je avstrijska vlada storila energične korake proti srbski vladi ter na podlagi po preiskavi dognanih dokazov zahtevala v svojo varnost odredbe, ki naj zatro na Srbskem obstoječe in proti naši monarhiji naperjene organizacije kakor tudi strogo preiskavo in kaznovanje sokrivcev napadalca in morilca Prinčipa.

Srbska vlada na to ni povoljno odgovorila in Avstrija je bila prisiljena napovedati vojno. Nele vsi Avstrijci, tudi vsak previden inozemec je moral priznati, da gre tu za pravično stvar in da Avstriji ni preostalo ničesar drugega, nego da z oboroženo roko doseže mir svojemu ozemlju.

Izprva se je mislilo, da ostane ta spor in vojno stanje lokalizirano na Avstrijo in Srbijo. Toda Rusija je začela rožljati z orožjem in obenem ko je prosila nemškega cesarja za posredovalca med Avstrijo in Srbijo, da se ohrani mir, je odredila oboroženje vseh svojih vojnih sil. Nemški cesar je bil po pravici užaljen nad takim zahrbtnim postopanjem in dal Rusiji ultimatum, na katerega ni došel nikak odgovor. Tedaj je Nemčija napovedala Rusiji vojno, obenem so pa tudi ruski zavezniki Francozi, ne da bi napovedali vojno, udarili na nemško ozemlje. Da se zavaruje proti zahrbtnim napadom, je morala Nemčija zavzeti Luksemburg in tudi izjavila, da pojde čez belgijsko ozemlje na Francosko.

Tega pa spet Angleška ni pripustila in je zato napovedala vojno Nemčiji. V vojno so zapletene vse velesile, Belgija, Srbija, Črna gora in morda store to še druge, kajti mobilizirale so skoro vse.

Sedaj imamo pričakovati požar po vsej Evropi, na kopnem in na suhem, kajti vsled medsebojnih zvez, vsled ohranitve nevtralnosti so se oborožile in mobilizirale sploh vse evropske države ne izvzemši Švice.

Ni naloga našega lista, da bi se pečal z vojnimi dogodki in pojasnjeval vzroke nove svetovne vojne, ki je menda še nikoli ni bilo v takem obsegu kakor se bo zdaj vršila. Toda to so zgodovinski dnevi, ki prineso na evropskem zemljevidu lahko važne izpremembe, in kot vestni kronisti smo zabežili početek in vzroke svetovne vojne tudi v našem strokovnem listu.

V neomajni zvestobi, ki smo jo Slovenci vedno pokazali našemu nadvse ljubljenu vladarju in domovini, so se na poziv cesarja že zbrali naši fantje in možje, da branijo čast domovine in da nastopijo za pravično stvar naše države.

Vojna pa globoko poseže v gospodarsko življenje cele države in o tem so na tem mestu resne besede umestne.

Posledice vsake vojne so kar se tiče človeških življenj hude in težko občutne, toda neumno in brez vsake podlage je trditi, da bi se omajal gospodarski položaj tako posameznika kakor celokupnosti. Vsaka skrb in bojazen za lastnino in premoženje je nepotrebna in takorekoč otročja.

Ves, hranilnicam in drugim denarnim zavodom zaupan denar je varen, ker ga nihče ne bo in tudi ne more vzeti. Pomisliti je le, da hranilnice nimajo naloženega denarja v blagajnah, ampak ga imajo izposojenega na varnih zemljiščih in hišah, ki ohranijo svojo vrednost, oziroma se vrednost po končani vojni še poveča. Dokaze imamo, da se je po vsaki vojni v državah, ki so se vojskovale, nenavadno povzdignilo blagostanje in nastalo novo, sveže gospodarstvo, vse drugačno kakor poprej. Dokaz nam je za to Nemčija in Francoska po svoji vojni leta 1870/71; še bližji dokaz pa balkanske

države, ki so se skoro leto dni bojevale, doprinesle vse mogoče žrtve, toda se v kratkem času neverjetno okrepile. Slabotna turška država, o kateri je nepoučen in priprost človek mislil, da jo morajo žrtve za vojno uničiti, je brez vsakih posledic prebolela vso velikansko krizo in uživa po vojni več kredita kakor poprej.

Ali naj potem dvomimo, da bi gospodarsko konsolidirana in močna Avstrija ne prenesla vojne in žrtev, ki jih zahteva vojna? Nikakor ne, ampak ravno radi tega, ker je bil pritisk političnega položaja vsled nejasnosti zadnjih let, ko smo živeli ves čas kakor na trnju — med vojsko in mirom — že neznosen, se gospodarski položaj ni mogel razviti, podjetnost je bila malenkostna, kreditne razmere nevzdržljive.

In ko se položaj pojasni in razbistri z vojno, bo vse kakor pomlajeno; nastalo bo večje blagostanje kakor je zdaj in zlasti trgovski in obrtni stan, ki ga bo med vojno pred krizami ščitil moratorij, se bo razvil in okrepil in ne bo več tako vegetiral kakor je zdaj par let vsled negotovosti političnih razmer.

Z gospodarskega stališča nam ni torej treba imeti nikakega strahu, nikakega nemira! Naša lastnina in naše premoženje je varno in zato h koncu le resen opomin: Ne dajte se begati in nihče naj se ne boji za svoje premoženje, naj bo naloženo v papirjih ali v hranilnicah!

M.

Postavni predpisi ob vojnem stanju, ki so važni za trgovce.

I.

Določila cesarskega ukaza z dne 1. avgusta 1914, ki govori o popisu blagovnih zalog, o preskrbovanju občin z neobhodno potrebnimi rečmi, o prikrivanju blagovnih zalog ter o dražitvi blaga.

Ta cesarki ukaz ima namen omogočiti političnim oblastvom, da morejo ugotoviti zaloge blaga pri kupčijskih strankah in prometnih napravah, kakor so na primer javna skladišča. Nadalje navaja ta zakon določila, ki se obračajo proti pretiranim in neopravičenim cenam neizogibno potrebnih predmetov. Predmetni cesarski ukaz se je izdal pred vsem v obrambo konsumentov, da niso izpostavljeni izkoriščanju in odiranju ob težkih časih. Zakonita določila, ki so bila na razpolago oblastvom doslej, so bila jako pomanjkljiva ter v bistvu le omogočala, da se je nastopalo od strani kazenskih sodišč proti trgovcem in obrtnikom, kateri so odrekli oddajo in prodajo blaga iz svoje zaloge. Zakon je izreden ter velja za dobo, dokler trajajo izredne razmere, ki jih provzroča vojno stanje.

Besedilo predmetnega cesarskega ukaza je sledeče:

Popis blagovnih zalog.

§ 1.

Politično deželno oblastvo ima pravico zaukazati od primera ali pa redno se ponavljajoče popise zalog nepogrešno potrebnih predmetov.

Za nepogrešne predmete je smatrati pri tem ono blago, s katerim se krijejo ljudem potrebne življenske potrebščine, kakor tudi ono blago, ki služi kot živilo domačim živalim. Za nepogrešne potrebščine je smatrati tudi stvari, iz katerih se izdeluje navedeno blago.

§ 2.

Ko se razglasi ta ukaz, so proizvajalci, prodajalci, skladišča in prometna podjetja, katera imajo nepogrešne potrebščine v svojih ali tujih prostorih v zalogi ali jih hranijo za druge, dolžni političnemu okrajnemu oblastvu sporočiti zalogo po množini in kakovosti in sicer v onem času, ki ga določa razglas.

Kdor hrani zaloge, ki so last drugih, je dolžan navesti tistega, ki ima pravico razpolagati z njimi.

Politično okrajno oblastvo ima pravico tudi, ne da bi prej razglasilo, zahtevati od posameznih oseb ali podjetij, ki so zavezana dati pojasnila, da napovedo svoje zaloge, določivši jim določen rok za to.

Politično deželno oblastvo je upravičeno, da utesni v razglasu popis zalog na one kategorije v pojasnilo obvezanih oseb, pri katerih je po obsegu njihovega obrata predpostavljati večje zaloge, kakor tudi, da pooblašča politična okrajna oblastva v tako vtesnitev ob objavi razglasa.

Politično oblastvo sme zaloge vsak čas ogledati ter jih ugotoviti na stroške stranke, ako jih stranka sama ni naznanila ali pa jih je neresnično napovedala.

§ 3.

Kdor zahtevanih navedb ne poda v predpisanem roku ali kdor se brani odgovoriti na stavljena mu vprašanja ali pa odgovarja nepravilno, tega kaznuje politično okrajno oblastvo po svojem preudarku ali z globo do 1000 kron ali z zaporom do treh mesecev.

Preskrbovanje občin z nepogrešnimi potrebščinami.

§ 4.

Politično deželno oblastvo se pooblašča, da sme zahtevati od proizvajalcev in prodajalcev zaloge za preskrbovanje občin nepogrešnih potrebščin ter da sme proizvajalcem in prodajalcem naložiti dolžnost dobavljati take potrebščine, ako blaga po primerni ceni sicer ni mogoče dobiti. Politično deželno oblastvo se mora pred svojo odločitvijo sporazumeti z vojaško upravo. Glede potrebščin, ki so v hrambi javnih skladišč ali javnih prometnih podjetij, je dopustna taka ukrenitev samo z odobritvijo ali na ukaz ali na naročilo ministrstva za notranje stvari.

Pritožba zoper odredbo političnega deželnega oblastva je nedopustna.

Politično deželno oblastvo lahko z odobrenjem ali na ukaz ministrstva za notranje stvari izvršuje to pravico tudi v ta namen, da preskrbi občino, ki ni v njegovem upravnem področju.

Odškodnino za zahtevano blago je določiti, pritegnivši imetnike in občino, za katero so določene zaloge, izvedencem po navadni vrednosti; ako se ne doseže drug dogovor, mora občina plačati ceno v gotovini pred izročitvijo ali pa zagotoviti plačilo, ki ga je dati v 14 dneh od dneva izročitve. Politična oblastva naj se za določitev odškodnine po možnosti poslužujejo sodno postavljenih izvedencev.

Kdor meni, da je oškodovan s ceno, ki so jo določili izvedenci, lahko v 60 dneh od dneva izročitve blaga uveljavlja svojo pravico na sodišču. Dolžnost dobaviti se s tem ne odloži.

Kršenje dobavne dolžnosti

§ 5.

1. Kdor namenoma krši dolžnost, ustanovljeno v pogodbi z javnim oblastvom ali v oblastvenem naročilu, izdanem na podlagi § 4., da dobavlja nepogrešne potrebščine,

2. poddobavitelj, posrednik ali uslužbenec pri taki dobavi, kateri nalašč s kršitvijo svojih dolžnosti spravlja dobavo v nevarnost ali jo prepreči,

se kaznuje zaradi pregreška s strogim zaporom od enega meseca do enega leta. Poleg kazni na svobodi se mu more naložiti globa do 20.000 kron.

Prikrivanje zalog.

§ 6.

Kdor proti dolžnosti dajati pojasnila namenoma oblastvu prikriva nepogrešne potrebščine, ki so v njegovi posesti ali njegovi hrambi, se kaznuje zaradi pregreška s strogim zaporom od enega meseca do enega leta. Poleg kazni na svobodi se lahko naloži globa do 20.000 K.

Isti kazni zapadejo osebe, ki ravnaajo nadomestujoč osebe, dolžne dajati pojasnila, ter zakrivijo tako prikrivanje.

Draženje.

§ 7.

1. Kdor zahteva izrablja izredne razmere, po vojnem stanju provzročene, za nepogrešne potrebščine očitno čezmerne cene, se kaznuje zaradi prestopka z zaporom od enega tedna do šest mesecev. Poleg kazni na svobodi se lahko naloži globa do dvatisoč kron.

2. Kdor tako greši v drugo, se kaznuje zaradi pregreška s strogim zaporom od enega meseca do enega leta. Poleg kazni na svobodi se lahko naloži globa do 20.000 kron.

§ 8.

1. Kdor kupuje nepogrešne potrebščine ali vtesnuje njih proizvajajo ali trgovino z njimi, da bi dvigal njih ceno do čezmerne višine,

2. kdor širi neresnične vesti ali vporablja kakšno drugo slepilo, da provzroči draginjo nepogrešnih potrebščin,

se kaznuje zaradi pregreška s strogim zaporom od enega meseca do enega leta. Poleg kazni na svobodi se lahko naloži globa do 20.000 kron.

Zapadejo zaloge in se izgubi obrtna pravica.

§ 9.

V primerih obsodbe po § 5 do 8 se v sodbi lahko izreče, da storilčeva zaloge zapade v korist državi. Država mora zapadle zaloge porabiti za preskrbovanje prebivalstva.

Tudi se lahko razsodi na izgubo obrtne pravice.

§ 10.

Postopanje zaradi kaznivih dejanj, navedenih v §§ 5 do 8, gre sodišču.

§ 11.

Vlada je pooblaščenca ta cesarski ukaz docela ali deloma z ukazom razveljaviti za celo ozemlje v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel ali samo za posamezne upravne okoliše.

Ukaz c. kr. deželne vlade za Kranjsko glede preskrbe živil.

Dne 3. avgusta 1914 je c. kr. deželna vlada izdala na podlagi navedenega cesarskega ukaza sledeči ukaz:

§ 1. Zaloge žita, riža, moke in premoga je takoj dognati po zmislu nastopnih določb.

§ 2. Proizvajalci in trgovci, ki imajo katero izmed v § 1. tega razglasa imenovano blago v lastnih ali ptujih prostorih shranjeno, so zavezani, da naznanijo množino in kakovost te zaloge pristojni politični okrajni oblasti v teku 48 ur po tem, ko jim dojde naravnost poziv od te oblasti.

§ 3. Skladišča in obratna podjetja, ki imajo v § 1. tega razglasa imenovano blago v lastnih ali tujih prostorih založeno ali za druge shranjeno, so zavezani, da naznanijo množino in kakovost te zaloge pristojni politični oblasti v teku 48 ur, po prijavi tega razglasa, ne da bi čakali kakega posebnega poziva.

Kdor ima shranjene zaloge drugih ljudi, je zavezan, da naznani onega, ki ima pravico razpolagati s to zalogo.

§ 4. Politična oblast sme te zaloge vsak čas pregledati in jih določiti na stroške dotične stranke, če se zaloga ni naznanila ali se ni napovedala resnično.

§ 5. Kdor bi se ne držal v §§ 1. in 2. izdanih odredb, ali bi jih ne izpolnil pravočasno, ga bo kaznovalo, če ne stopijo določbe §§ 6., 9. in 10. cesarskega zakona št. 194,

v veljavo, politično okrajno oblastvo po § 3. tega ukaza po svojem preudarku z denarno globo do 1000 kron ali z zaporom do treh mesecev.

II.

Moratorij.

V obče je v navadi, da se ob vojnem stanju razglasi v prizadetih državah moratorij. V balkanski vojski so razglasile moratorij Bolgarija, Srbija in Grška. Bistvo moratorija je dano v tem, da se odloži za čas, ki ga določi postava, izpolnitev pravnih obvez, kakor so n. pr. denarni dolgovi. Moratorij nima tega učinka, da bi prenehala obveznost ali da bi se odpustil dolg, marveč ostanejo vse obveznosti v veljavi, samo izpolnitev se postavno odloži spričo izrednih razmer, ki v javnem interesu terjajo prevdarno vpoštevanje nezakriviljenih težav, nastalih na strani obvezancev in dolžnikov. Moratorij velja le v onem obsegu, ki ga določa zakon. Namen moratorija je dalje, da obvaruje narodno gospodarstvo nepopravljive škode, ki more nastati, če zbegani ljudje začno dvigati brez potrebe iz denarnih zavodov svoje prihranke in naložbe. Denarni zavodi, ki plačujejo vložnikom obresti, morajo denar plodonosno nalagati. Posojajo ga na osebni kredit ter proti vknjižbi. Strašne bi bile posledice, če bi morali denarni zavodi pričeti splošno z odpovedovanjem dobrih kreditov vsled tega, ker bi ljudje vsesplošno terjali takojšnje izplačilo vložnega denarja. Moratorij je uredba za silo ob težkih časih, potrebna je za občni blagor. Moratorij ni razglašen sedaj le pri nas, marveč tudi v Nemčiji in Franciji, da o manjših državah niti ne govorimo.

Moratorij prihaja do veljave na ta način, da sodišča odrekajo tožnikom svojo pomoč ter zavračajo tožbe in izvršbe. Prostovoljno poravnanje doteklih računov ter plačilo zapadlih dolgov je seveda dovoljeno, zaradi gladkosti gospodarskega prometa je celo priporočati, da se v trgovini, kjer sredstva dopuščajo, plačuje dotekle obveze. Moratorij pa ne zabranjuje, da se ob novih naročenih zahteva za naročeno blago predplačilo ali pa za plačilo v gotovini. Če se kdo posluži moratorija in se odloži plačilo zapadlih terjatev, teko upniku obresti.

Za najemščino in za službene prejemke (plače, dnine) ne velja moratorij.

Ob razglasitvi moratorija je bilo objavljeno sledeče pojasnilo:

Uradna »Wiener Zeitung« priobčuje cesarjevo naredbu, ki je stopila s 1. avgustom t. l. v veljavo, ter določa kratko odložitev izpolnitev zasebno-pravnih obveznosti. V prvem trenutku bi utegnili ta naredba zlasti vlagatelje nekoliko vznemiriti. Zato je treba vedno iznova opozoriti na popolno varnost hranilnih vlog in na popolno likvidnost hranilnic in drugih denarnih in kreditnih zavodov. Če se je vlada odločila za ta korak, jo je

vodila skrb, da prepreči vsako škodljivo gibanje, ki bi vsled mobilizacije nastalo na gospodarskem polju in ki bi ogrožalo interese celokupnosti. Vlada je hotela s tem tudi zasigurati mirni in nemoteni trgovski promet. Moratorij torej ni samo zaščita posameznih dolžnikov, marveč tudi obrambno sredstvo za narodno gospodarstvo, torej tudi za upnike. Dolžniki, ki morajo z vpoklicom k vojakom računati s tem, da bo primanjkovalo delavnih moči in da ne bo mogoče dobiti denarja, naj se obvarujejo pred tem, da bi jih mogel kdo prisiliti k izpolnitvi privatnih obveznosti. Nad privatnimi interesi upnikov pa stoje višji interesi celokupnosti, ki prepovedujejo, da bi prisilno izterjanje podvzelo najpotrebnejše življenske pogoje. Da se odvrne ta skrb, tvori zelo važen psihičen in moraličen moment tudi za vpoklicano vojaštvo. Dolžnikom je prištevati tudi vse banke, hranilnice in druge denarne in kreditne zavode, ki upravljajo tuj denar. Pri teh zavodih pa pridejo z ozirom na njih naloge v javnem prometu tudi še drugi važni momenti v poštrev ter je v interesu celokupnosti, da se omeji vračanje denarja posameznim osebam. Izkušnje kažejo, da skuša ljudstvo kopičiti preko svoje potrebe denar, kar mora imeti neizbežno slabe posledice. Zato je bilo treba skrbeti za to, da zahteve posameznih do denarnih zavodov ne zrastejo v neomejeno in da morejo denarni zavodi nemoteno delovati naprej, da preprečijo gospodarske krize. S takim postopanjem pa se ščitijo na drugi strani tudi upniki. Pri tem je opozoriti na to, da hranilnice niso morda depozitni uradi, marveč, da so obenem tudi kreditni zavodi. Po določilih moratorija je mogoče dvigati hranilne vloge do 200 K, seveda pa se sme od hranilnih vlog potem šele čez 14 dni zopet dvigniti najvišji znesek 200 K. Na ta način se torej nikomur ne vzame možnost, skrbeti za svoj denar, ker niti vojna, niti moratorij ne zmanjša varnosti hranilnih vlog, ker moratorij le časovno in krajevno enakomerno začasno razdeljuje razpoložljivi denar.

Besedilo cesarskega ukaza, ki se tiče moratorija, je sledeče:

Cesarski ukaz z dne 31. julija 1914. l. o odlogu zasebnopravnih terjatev.¹

Na podstavi § 14 državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867. l. (drž. zak. št. 141) zaukazujem tako:

§ 1.

Pred 1. dnem avgusta 1914. l. nastale zasebno-pravne denarne terjatve se odlagajo, ako so postale plačilne pred tem dnem, do 14. avgusta, ako postanejo plačilne med 1. in 14. dnem avgusta, na 14 dni od dneva plačnosti.

Za menice in čeke, ki postanejo plačljivi v času od 1. dne avgusta do 14. dne avgusta, se odlaga plačilni čas,

¹ Moratorij je podaljšan do konca septembra t. l. Novi ukaz objavljamo na drugem mestu. O. u.

rok za prezentacijo v sprejem ali v plačilo in za protestiranje za 14 dni.

Ob računanju dobe odloga je všteti dan začetka in dan, katerega se konča rok odloga.

§ 2.

Določila § 1. ne veljajo za

1. terjatve na vrnitev zneskov do 200 K iz vlog pri kreditnih zavodih ali terjatev zoper nje iz tekočega računa;

2. terjatve iz službenih in mezdnih pogodb;

3. terjatve iz najemnih pogodb;

4. rentne terjatve in pravice do dajatev za preživljenje;

5. pravice do plačevanja obresti in glavninskih vračil iz državnih dolgov in po državi jamčenih dolžnosti.

Vlada se pooblašča ustanavljati nadaljne izjeme z ukazom.

§ 3.

Za čas, za kateri se vsled odloga odlaga plačilo, je plačevati zakonite obresti ali višje obresti, ki gredo po pogodbi.

§ 4.

Doba odloga se ne vračuni ob računanju roka za zastaranje in zakonitih rokov za vložitev tožbe.

Na Dunaju, 31. dne julija 1914.

III.

Postavna določila, ki govorijo o nedeljskem počitku v trgovini in obrtu.

Temeljna določila o nedeljskem delu vsebuje § 75. obrtnega reda. Ob nedeljah mora praviloma počivati delo v trgovini in obrtu. Spričo neogibnih potreb, ki jih prinaša življenje, pa navaja deloma obrtni red sam deloma pa ukazi upravnih oblastev izjeme tega pravila za gotove obrte ter za trgovino. Izredni položaj, ki je nastal vsled izbruha vojne, je pripravil osrednjo vlado, da je razveljavila začasno vse postavne predpise, ki omejujejo nedeljsko delo v trgovini in obrtu. Do preklica je sedaj dovoljeno delo ob nedeljah v trgovinskih in obrtnih obratih brez omejitve kakor ob delavnikih. Pričakovati je, da se poslužujejo kupčijski krogi te pravice le tam in v toliko, v kolikor je v resnici potrebno za pokrivanje konsumnih potreb. Resnična potreba naj bo regulator. Brez potrebe naj se ne sega po tej pravici, jako naporno delo med tednom nareka preudarno uvidevnost in vso blagovoljnost na strani principalov.

IV.

Delovni čas in zapiranje trgovin.

Razglas c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 29. julija 1914, št. 23.227, o delov-

nem času in zapiranju prodajalnic v trgovskih obratih in tem sorodnih obratih v mestnem ozemlju Ljubljane in v okolici slove:

§ 1.

Z ozirom na sedanje izredne razmere se v svrhu olajšave obrtnega prometa razglas c. kr. deželne vlade z dne 11. aprila 1913, št. 5040, dež. zak. št. 15, o delovnem času in zapiranju prodajalnic v trgovskih obratih in tem sorodnih opravičnih obratih v mestnem ozemlju Ljubljane in v okolici v polnem obsegu začasno razveljavi.

§ 2.

Za v gori imenovanem razglasu navedene obrate veljajo le določila zakona z dne 14. januarja 1910, drž. zak. št. 19. Glavna določila državnega zakona z dne 4. maja 1910 so sledeča:

V trgovskem in spedijskem obrtu in v prodajalnah produkcijskih obrtov se mora dovoliti po končanem dnevnem delovnem času pomožnim delavcem nepretrgan počitni čas najmanj 11 ur.

Tekom delovnega časa se mora dati pomožnim delavcem opoldanski odmor. Opoldanski odmor se lahko dovoli za vse pomožne delavce istega obrata istočasno ali pa potom menjavanja in mora znašati, ako znaša popoldanska delovna doba več kakor 4 ure, in ako pomožni delavec izven hiše, kjer se nahaja obrtovališče, obedi, najmanj eno in pol ure, sicer eno uro.

Pri obratih, kjer se vrši prodaja blaga v za odjemalce odprtih prostorih, morajo biti ti prostori skupno s pripadajočimi pisarniškimi prostori in skladišči zaprti od 8. ure zvečer do 5. ure zjutraj. Le pri trgovinah z jestvinami smejo biti ti prostori in skladišča odprti do devete ure zvečer.

Odjemalcem, ki so ob času zapiranja trgovine še v prodajalni, se sme še postreči.

Maksimalna tarifa na Kranjskem.

Ob pričetku mobilizacije je c. kr. deželna vlada za Kranjsko razglasila maksimalno tarifo za Ljubljano in za ostalo deželo Kranjsko. Maksimalna tarifa se opira na § 51 obrtnega reda ter ima namen, preprečiti samovoljno čezmerno in pretirano povišanje cen za blago, ki je neogibno potrebno za življenje, ob času izrednih razmer, kakor so nastopile. Maksimalna tarifa navaja najvišje cene, katere sme prodajalec ob prodaji blaga na drobno zahtevati. Maksimalna tarifa navaja samo najvišje dopustne cene za blago, ki je v tarifi navedeno. Dražje kakor po ceni, ki je navedeno v tarifi, se ne sme prodajati. Dovoljeno pa je vsakemu prodajalcu, da prodaja blago cenejše, kakor je določeno v maksimalni tarifi. Maksi-

malna tarifa ima namen preprečiti čezmerno dražitev blaga, ona postavlja mejo za ceno navzgor, daje pa popolnoma prosto roko prodajalcem v tem pogledu, da smejo prodajati po svojem preudarku tudi pod ceno, katera je v tarifi navedena. Sila in peza sedanjih časov nalaga vsakomur dolžnost vsestranske požrtvovalnosti. Krivo in trde obsodbe vredno bi bilo, če bi kdo ob prodaji blaga skušal na brezvesten način izkoriščati težke čase ter neopravičeno zahteval pretirane cene od kupovalcev. Od nikogar se ne zahteva, da bi prodajal v izgubo. Vsakdo ve, da je za gotove predmete neogibno v sedanjem kritičnem položaju dviganje cen, ali dražitve ne smejo iti čez ono mejo, ki je postavljena po upravičeni zahtevi do poštenega in primerne zaslužka ob preskrbovanju z blagom.

Maksimalna tarifa postavlja vodilo, izbira, kolikor je pač možno, srednjo pot. Vseh podrobnosti in vpoštevanja lokalnih posebnosti ni moč izražati v maksimalni tarifi. Poudarjamo ponovno, da maksimalne tarife ni umeti tako, kakor da bi se moralo prodajati le po cenah, ki jih navaja maksimalna tarifa, marveč je maksimalno tarifo umeti tako, da se ne sme zahtevati za predmete, naštetje v tarifi, višje cene, nego jo določa tarifa, pač pa sme vsak trgovec in prodajalec prodajati blago po svoji volji tudi za nižje cene.

C. kr. deželna vlada je razglasila dve tarifi, eno za Ljubljano, eno za ostalo deželo Kranjsko. Niže navajamo obe tarifi in sicer po stanju z dne 10. avgusta 1914.

A. Maksimalna tarifa

za deželno stolno mesto Ljubljana.

Predmet	Enota	Najvišja cena, katero se sme zahtevati	
		K	h
Pšenična moka št. 0	q kg	55 —	— 60
Pšenična moka št. 2	q kg	54 —	— 59
Pšenična moka št. 3	q kg	53 —	— 58
Ržena moka	q kg	40 —	— 44
Koruzna moka	q kg	28 —	— 30
Ajdova moka	q kg	56 —	— 60
Pšenični kruh	kg	—	58
Rženi kruh	kg	—	46
Mešani kruh	kg	—	42
Najfinejši riž	kg	—	80
Srednji riž	kg	—	64
Navadni riž	kg	—	50
Ješprenj	kg	—	38
Pšeno	kg	—	40

Predmet	Enota	Najvišja cena, katero se sme zahtevati	
		K	h
Fižol	kg	—	44
Leča	kg	—	64
Grah	kg	—	72
Krompir	kg	—	10
Kislo zelje	kg	—	14
Kisla repa	kg	—	12
Kava	kg	4	—
Čaj odprt	kg	7	—
Kakao	kg	6	80
Sladkor v kockah	kg	1	—
Sladkor (v kapi)	kg	—	96
Sol	kg	—	24
Navadno namizno vino	l	1	20
Pivo izvzemši specijelne vrste	l	—	48
Jesih	l	—	36
Namizno olje	l	2	—
Jedilno olje	l	1	20
Govejo meso I. vrste	kg	1	90
Goveje meso II. vrste	kg	1	60
Ovčje meso	kg	1	50
Svinjsko meso	kg	2	—
Kozje meso	kg	1	50
Telečje meso	kg	2	—
Prekajeno meso	kg	2	40
Salame	kg	5	50
Slanina	kg	2	—
Svinjska mast	kg	2	20
Surovo maslo	kg	4	—
Šir navadni	kg	2	20
Mleko	l	—	24
Jajca	kos	—	10
Les, trdi	m ³	12	—
Les, mehki	m ³	10	—
Premog kranjs.-štajerski	q	3	50
Petrolej	l	—	36

B. Maksimalna tarifa

za celo deželo Kranjsko, izvzemši stolno mesto Ljubljana.

Predmet	Enota	Najvišja cena, katero se sme zahtevati	
		K	h
Pšenična moka št. 0	q kg	55 —	— 60
Pšenična moka št. 2	q kg	54 —	— 59
Pšenična moka št. 3	q kg	53 —	— 58
Ržena moka	q kg	40 —	— 44
Koruzna moka	q kg	28 —	— 30

Predmet	Enota	Najvišja cena, katera se sme zahtevati	
		K	h
Ajdova moka	q kg	56 —	— 60
Pšenični kruh	kg	—	58
Rženi kruh	kg	—	46
Mešani kruh	kg	—	42
Ješprenj	kg	—	38
Pšeno	kg	—	50
Fižol	kg	—	44
Krompir	kg	—	08
Kava	kg	3	60
Čaj, odprt	kg	7	—
Sladkor v kepah	kg	—	96
Sladkor v kockah	kg	1	—
Najfinejši riž	kg	—	80
Srednji riž	kg	—	64
Navadni riž	kg	—	50
Sol	kg	—	24
Vino, navadno	l	1	12
Pivo	l	—	48
Jesih	l	—	24
Namizno olje	l	1	60
Goveje meso I. vrste	kg	1	68
Goveje meso II. vrste	kg	1	44
Ovčje meso	kg	1	48
Svinjsko meso	kg	1	80
Telečje meso	kg	1	80
Prekajeno meso	kg	2	—
Slanina	kg	2	—
Svinjska mast	kg	2	50
Surovo maslo	kg	3	60
Sir	kg	2	20
Mleko	l	—	24
Jajca	kos	—	10
Les, trdi	m ³	8	—
Les, mehki	m ³	6	—
Premog	q	3	—
Petrolej	l	—	36

Opomba. Glede cene za kavo je razumeti ceno za surovo kavo, glede slanine je pripomniti, da velja cena za svežo slanino.

V kolikor se vrši prodaja tega blaga v prostorih alinasejmskih stojnicah, morajo imeti obrtniki nabitenajvišje cene v svojih prostorih, oziroma na svojih stojnicah

Kdor bi se ne držal teh predpisov, se bo kaznoval najstrožje po določenih obrtnega reda za vsak posamezni slučaj z denarno globo do 1000 kron ali z zaporom do treh mesecev.

Pokojninsko zavarovanje zasebnih nastavljenecv.

Priobčil *dr. Rudolf Marn.*

(Dalje.)

5. Nastavljenci dvora in države ter teh zavodov in podjetij.

Nastavljenci dežel, okrajev, občin, zavodov zakonito priznanih verskih družb, ki so namenjene za verske, poučne ali dobrodne namene, javnih ali s pravico javnosti opremljenih učnih zavodov, javnih zakladov in onih korporacij, ki so po zakonitem predpisu določene za izpolnitev javnih nalog, potem nastavljenci železnic in njih pomožnih zavodov, ki služijo javnemu prometu, in sicer pod pogojem, da imajo omenjeni nastavljenci normalnoredne, to se pravi z njih službami zvezane penzijske pravice ali jih po preteku določene poskusne dobe ali začasnega nastavljenja dosežejo. Vendar so nastavljenci industrijskih, finančnih ali drugih pridobitnih podjetij, ki jih obratujejo dežele, okraji ali občine, ali ki jih ena teh korporacij ali država garantira, le takrat izvzeti iz zavarovalne dolžnosti, če se je, ne glede na izpolnitev gorenjega pogoja njih delodajalec napram pregledni oblasti enkrat za vselej obvezal, da bo za slučaj, da taki nastavljenci dosežejo v poznejši dobi brez poprejšnjega penzioniranja zavarovanju podvržene službe, nakazal pristojnemu zavarovalcu znesek v višini one premijske rezerve, ki bi se morala za te nastavljence nabrati, če bi bili v času njih nastavljenja pri tem delodajalcu člani splošnega pokojninskega zavoda za nastavljence.

7. Odvetniški in notarski kandidati ter v bolnicah in sanatorijih uslužbeni zdravniki, dalje nastavljenci civilnih tehnikov (civilni inženirji vseh kategorij in civilni geometri), ki so kot kandidati za enega teh poklicev predzaznamovani pri kaki inženirski zbornici, naposled v kakšnem stavbnem obrtu nastavljeni absolventi tehničnih visokošolskih študij vsaj med dobo njih praktične zaposlenosti, ki je predpisana za dosego pravice za samostojno izvrševanje dotičnega stavbnega obrta;

8. Nastavljenci avstro-ogrske banke.

9. Redni slušatelji visokih šol in sličnih zavodov, dalje dijaki na srednjih šolah in na srednjim šolam enakih in strokovnih učnih zavodih, ki jih naredbenim potom določi notranje ministrstvo v sporazumu z udeleženi ministri, za dobo njih študij.

10. Plesalci in plesalke, artistično osebje varietejev in cirkuških podjetij, dalje vsi nastavljenci onih gledaliških in orkesterskih podjetij, ki izvršujejo svoj obrt brez stalnega obratovališča.

11. Nastavljenci kakega inozemskega obrata, ki nima v tuzemstvu nikake podružnice (obratovališča, poslovalnice, zaloge), ter nastavljenci, ki bivajo v spremstvu kakega delodajalca, ki nima v tuzemstvu rednega bivališča, le začasno v tuzemstvu.

12. Nastavljenci takih trgovskih podjetij, ki izvršujejo izključno izvoz industrijskih izdelkov, izvzemši v knjigovodski ali blagajniški službi zaposlenih oseb.

Razdelitev zavarovancev.

Zavarovanju podvržene osebe so po izmeri njih letnih prejemkov uvrščene v šest plačilnih razredov, in sicer:

I. Plačilni razred z letnimi prejemki od 600 kron do 900 kron;

II. plačilni razred z letnimi prejemki čez 900 kron do 1200 kron;

III. plačilni razred z letnimi prejemki čez 1200 K do 1800 K;

IV. plačilni razred z letnimi prejemki čez 1800 K do 2400 K;

V. plačilni razred z letnimi prejemki čez 2400 K do 3000 K;

VI. plačilni razred z letnimi prejemki čez 3000 K.

Pri določitvi gorenjih plačilnih razredov je vračunati v plačo tudi stanarino, aktivitetne in opravilne doklade ter vse vrste naturalnih prejemkov.

Pri tem je naturalno stanovanje računati z 20 odstotki gotove plače, naturalno stanovanje s prosto kurjavo in svečavo s 25 odstotki, naturalno stanovanje s prehrano vred s 40 odstotki gotove plače. Vrednost drugih naturalnih prejemkov je vpoštevati po krajevnih povprečnih cenah.

Stalnim prejemkom je vračunati dogovorjene premenljive prejemke, kakor tantieme in druge od kupčijskega ali delovnega uspeha odvisne prejemke, če je zanje zagotovljen najmanjši znesek, s tem zneskom, sicer s povprečjem znekov, ki so se dosegli v zadnjih treh letih istega službenega razmerja, najmanj pa s petino stalnih prejemkov.

Nagrade (remuneracije) so, če so se dogovorile ali če se običajno redno vračajo, všteti med druge prejemke.

Več oseb, ki imajo sporazumno istega nastavljenca, čeprav proti ločenim odplačilom, v službi, jamči nerazdelno za zavarovanje tega nastavljenca na podlagi njegove celotne plače. Izvzemši ta slučaj je nastavljenec, ki je istočasno zaposlen pri večih delodajalcih proti ločenim odplačilom, podvržen zavarovanju le glede svojega glavnega opravila.

Kot glavno opravilo velja najvišje plačana služba. Ako pride za zavarovalno dolžnost več enako plačanih služb v poštrev, potem se določi glavno opravilo najprej po ožji zvezi ene ali druge službe s prejšnjim pridobitnim delovanjem ali izobrazbo nastavljenca, potem po daljši dobi službenega razmerja, naposled po drugih sposobnih znakih.

Predmet zavarovanja.

Predmet zavarovanja je čakanje:

za zavezanca:

1. na rento v slučaju nezmožnosti za delo (invaliditetna renta), oziroma na starostno rento.

Za ostale:

2. na rento za vdovo (vdovska renta);

3. na vzgojevalne prispevke za otroke;

4. na enkratno odpravnino ostale vdove, oziroma otrok ali potrebne matere.

Čakalna doba.

Za dosego pravice do pod št. 1 do 3 označenih dajatev je potreben poleg za to določenih pogojev pretek gotove čakalne dobe.

Ta zahtevke odpade, če je nezmožnost za delo ali smrt zavarovanca nastopila vsled nezgode, ki ga je zadela v izvrševanju službe.

Izmera zakonitih dajatev, pridobitev in izguba pravice do njih, pričetek in konec prejemkov.

Invaliditetna renta.

Pravico do invaliditetne rente ima zavarovanec ne glede na starost v slučaju nezmožnosti za delo (invaliditete).

Za delo nezmožen je, kdor ne more vsled kake telesne ali duševne hibe nadalje opravljati poklicne dolžnosti svoje zadnje zavarovanju podvržene službe.

Za delo nezmožen velja dalje zavarovanec, ki je dosegel 65. leto starosti, ako ni v nobenem zavarovanju podvrženem službenem razmerju.

Do invaliditetne rente pa nima oni pravice:

a) čigar zaslužek iz enega njegovim delovnim močem primerne posla presega tako znesek 600 K kakor tudi dve tretjini vračunljivih prejemkov, ki jih je imel v zadnjih 60 prispevalnih mesecih ali v morebitni krajši službeni dobi;

b) ki je povzročil delanezmožnost namenoma ali pri izvršitvi kakega sodnokazensko določenega zločina. V tem slučaju pa more invaliditetno rento docela ali deloma zavarovalec priznati rodbinskim pripadnikom, ki imajo zakonite vzdrževalne pravice do prejemnika.

Ako presega delovni zaslužek in invaliditetna renta skupaj povprečje vračunljivih prejemkov zadnjih 60 prispevalnih mesecev ali morebitne krajše službene dobe, se invaliditetna renta za presegajoči znesek krajša.

Ako nastopi delanezmožnost po preteku čakalne dobe 120 prispevalnih mesecev ali poprej vsled nezgode, obstoji invaliditetna renta iz temeljnega zneska, v prvem slučaju tudi iz zvišanega zneska.

Višina temeljnega zneska je v:

I. plačilnem razredu	180 K na leto
II. plačilnem razredu	270 » » »
III. plačilnem razredu	360 » » »
IV. plačilnem razredu	450 » » »
V. plačilnem razredu	720 » » »
VI. plačilnem razredu	900 » » »

Letni zvišani znesek se odmeri z osminko premij, ki so zapadle v prispevalni dobi, ki sledi 120. prispevalnemu mesecu.

Ako nastopi delanezmožnost brez nezgode po preteku najmanj 60, toda manj kot 120 prispevalnih mesecev, znaša invaliditetna renta dve tretjini ravnokar omejenih temeljnih zneskov.

Temeljni znesek in zmanjšana renta se odmerita po plačilnem razredu, v katerega se zavarovanec uvrsti po letnem povprečju onih vračunljivih prejemkov, ki jih je imel v zadnjih 24 prispevalnih mesecih pred potekom čakalne dobe 120 prispevalnih mesecev, oziroma pred poprejšnjim dospeljem invaliditetne rente. Ako nastopi nezgoda pred pretekom 24 prispevalnih mesecev, je letno povprečje vračunljivih prejemkov v dospelih prispevalnih mesecih vzeti za podlago.

(Dalje.)

Nekatere opazke o trgovskem jeziku.

Spisal dr. Fran Mohorič.

I.

Znano je, da marsiktera stroka daje tudi vsakdanjemu izražanju v obsegu stroke več ali manj svoj posebni značaj in pečat. Tako ima *lovska stroka* svoje izraze in svoja rekla, ki govore na prim. o srninem »predpasniku« itd. Znamenita v tem oziru je zlasti *rudarska stroka*, ki naziva n. pr.: jamske lestve = vožnje (Fahrten), ki ima svoje sklede (Schalen), odre (Bühnen) itd.

Najsplošnejša in najobsežnejša je v življenju dejanskih potrebščin *trgovska stroka*. Za to bi bilo čudno, ako tudi ta stroka ne bi imela svojega posebnega izražanja.

Toda pričujočim opazkam ni namen, govoriti o trgovskem strokovnem izražanju vobče in zlasti o trgovski skladnji in trgovskih strokovnih nazivih (terminih), marveč se jim je omejevati zgolj na jezik v *trgovskih napisih in nazivih*.

Prva potreba: otroku je treba imena. In ni vse eno, ali dobi otrok lepo ali nelepo ime. Zgodovina naših polikarpov daje vsakdanji dokaz o tem, da že samo ime pomeni često zlo usodo otrokovo. Otroku je torej treba lepega, prijaznega, prikupljivega in zlasti *pravičnega imena*.

V trgovski stroki se začne važnost posamezne trgovine že pri njenem imenu. Trgovsko ime, trgovska

tvrdka, trgovska znamka, je v mnogem oziru trgovski otrok, čigar ime najčešče odločuje obstoj in prospek trgovine ali ga vsaj pospešuje v izdatni meri.

Prva težnja vsakega trgovca je torej, svojemu podjetju, svojemu blagu in celo svojemu izdelku dati pristojno, prikladno in primerno ter zlasti pravilno trgovsko ime.

Trgovina v pravem pomenu je vir in steber narodnega gospodarstva in blagostanja. Prava, na visokem trgovskem vidiku stoječa trgovina se te svoje prosvetne in narodne važnosti tudi zaveda in daje svoji zavednosti tudi viden izraz v označbi svojega imena, to je imena svojega podjetja, svoje tvrdke, znamke trgovskega blaga in zlasti lastnega izdelka. V mnogem oziru ima torej svojo dejansko veljavo rek: *Že po imenu, tvrdki, znamki se spoznava vrednost, zavednost in narodnost trgovskega podjetja*.

Zavedno trgovstvo stremi tudi vestno po narodnem imenu svojega podjetja in po pravilnosti trgovskega imena. Mnoga trgovska imena, zlasti francoska, angleška in tudi nemška so svetovno znana. Dobro in primerno trgovsko ime samo po sebi ostane v ušesu, ker je prijetno; nepravilno spačeno trgovsko ime žali uho, žali pogled in odbija; je odbojne, ni privlačne sile. Potreba, dolžnost in narodna čast zahteva istotako od slovenskega trgovca pravilnega trgovskega imena v rodnem jeziku.

II.

Kaj in kako je pravzaprav trgovsko ime. Trgovska imena so predvsem: 1. osebna imena trgovskega podjetnika; 2. stvarna imena trgovskega podjetja; 3. posebna imena znamke trgovskega blaga, torej 1. osebna tvrdka, 2. stvarna (blagovna) tvrdka podjetja, 3. stvarna tvrdka znamke. Seveda je tvrdka lahko enovrstna, samo osebna ali samo stvarna; možna pa je tudi sestavljena tvrdka podjetnika in podjetja (1 + 2) ali tudi podjetnika, podjetja in znamke (1 + 2 + 3) = mešana.

Pravilnost trgovskega imena se najredkeje zgreši, kadar je trgovsko ime zgolj osebno, na primer: Vaso Petričič, E. Kavčič, Anton Souvan sin, Gričar in Mejač.

Toda kakor hitro se dodaja osebnemu trgovskemu imenu kak *dostavek*, nastaja že nevarnost nepravilne tvorbe v večji meri in obstoja nepravilnost lahko a) v nepravilni besedni zvezi, b) ali pa v nepravilni skladnji.

Nemški način tvorbe trgovskega imena ne more biti slovanskemu trgovskemu imenu za vzorec, kajti zveza in sklanja besed v nemščini je zgrajena na drugih temeljih, osobito že zaradi rabe člena nego v slovenščini. Zlasti je velik razloček pri sestavi imen v nemščini in slovanščini. Nemščina pozna sestavljenke: Ernte-Zeit, Dorf-Kokette, Garten-Haus, (sklopke) in neprave sestavljenke: (des) Bürgers-Frau, (der) Wörter-Buch — das

Buch der Wörter. Slovan bi se smešil, če bi sestavljal: Žetva-čas; vrt-hiša, ali: Petrovčič-hiša, vas-cerkva, besed-knjiga itd.

Slovenščina zahteva točno slovniško zvezo ali odvisnost posameznih besed ene skupine; na primer v priredni zvezi: Grkman in Lenasi (trgovsko Grkman & Lenasi), Brata Eberla, Bratje Hlavki, Brata Vokača in ne Brata Eberl, Hlavka, Vokač. Pri sestavljenem imenu je vedno eno ime glavno, drugo pojasnilno.

Pojasnilno (dostavno) ime je lahko:

1. samostalniško in sicer ali priredno (priredni pridevek; 2. ali podredno (podredni pridevek). Priredni pridevek se mora vjemati z glavnim imenom vsaj v sklonu (po možnosti tudi v številu). Mesto Vineta, stotnik Maselj, svetnik Petrič (pri čemer je glavno ime: Vineta, Maselj, Petrič, pojasnilno ime pa: mesto, stotnik, svetnik; namreč mesto Vineta ne krstno ime osebe, stotnik Maselj, ne župan Maselj itd. V tem zmislu so torej pravilna trgovska imena: zobozdravnik Ravnik, sedlar Stupica, Brata Eberla, Bratje Majdiči.

Navadno stoji pojasnilno ime (pridevek) pred glavnim imenom: sedlar Stupica, trgovec Kupčič.

Včasih stoji pridevek za glavnim imenom, zaradi posebnega poudarka: Stupica, sedlar; dr. X., odvetnik; v takih primerih je pridevek stopnjevan v pristavek (apozicijo). Za glavnim imenom stoji osobito pridevek, ki je nastal iz pridevnika: kosmati, tacasti medved = medved-tacar, medved kosmatinec, kača ropotača.

Zlasti pa stoji za glavnim imenom razširjeni pristavek: Matija Prodavčič, trgovec in izvedenec; Matija Prodavčič, trgovec z lesom; Matija Prodavčič, trgovec z mešanim blagom in s poljskimi pridelki na drobno in debelo.

(Dalje prih.)

Moratorij podaljšan!

Ob zaključku lista smo dobili vest, da je izšla cesarska naredba, s katero se moratorij podaljša do konca septembra t. l.

Raznoterosti.

Vojna in gospodarstvo. Guverner avstrijskega zemljiško-kreditnega zavoda, tajni svetnik dr. Rudolf Sieghart je obelodanil članek o vplivu vojne na narodno gospodarstvo. Dr. Sieghart je eden izmed najbolj poklicanih mož v tej stroki. Njegovo prepričanje je, da se prebivalstvo lahko popolnoma zanaša na državno gospodarstvo. Avstrijsko gospodarstvo je zavarovano proti vsem slučajem vojne. Kar je bilo slabega in negotovega, to se je podrlo že s ponovnimi krizami v zadnjih mesecih; ostalo je le, kar je bilo trdnega. Vsaka skrb in vsak strah za imetje, ki je bilo zapu-
pano postavnim organom avstrijskega finančnega gospodarstva, je

brezmiselna. V trenutku vojne si je treba pred vsem zapomniti, da slede vojni kakor kažejo izkušnje, vedno dobe velikega gospodarskega razvoja. To se je posebno sijajno pokazalo po nemško-francoski vojni. Novodobno gospodarstvo ima pač v sebi čudovito moč, da se izredno hitro poživljuje in pomladi. Pred vsem pa ni pozabiti, da gre pri vojni s Srbijo za gospodarske koristi, ki so bile doslej vedno ogrožene vsled političnih dogodkov.

Guverner dr. Sieghart pribija s posebnim poudarkom, da se ni čisto nič bati ne za našo valuto, ne za državne zadolžnice. Naš denarni sistem ima ravno tako trdno podlago, kakor katerikoli drugi v Evropi. Naša renta nese pri sedanjih kurzihi dobrih 50%, kar pomeni nenavadno visoko rentabiliteto, posebno ker na kako konvertiranje v doglednem času sploh ni misliti. Kdor vzlic temu rento prodaja, dela škodo sebi samemu in državi. Še bolj neumno pa je, dvigati vloge iz hranilnic, iz bank in iz posojilnic. Tako dviganje je brezmiselno in pravi greh, zakaj varnost avstrijskih hranilnic in bank je vzvišena nad vsak dvom. Tisti ljudje, ki dvigajo denar iz hranilnic, iz bank in iz posojilnic, izgube obresti in provzroče, da zmanjka v gospodarskem življenju denarja. Ravno tako je obsodbe vredno, če ljudje iz strahu pred vojno, svoje delnice za vsako ceno prodajo. Akcije kake železarne, kakega premogokopa itd. so varne, da bolj ne morejo biti. Pri nas ni nikakih vrednostnih papirjev brez vrednosti, nikakih Potemkinovih akcij: kdor akcije zdaj prodaja, oškoduje sebe in državo in pomaga do nezaslužene bogastva tistim, ki bodo tako pametni, da bodo pobirali proč vržene zaklade.

*

Omejitev poštno-nakazilnega prometa v inozemstvo.

Trgovinsko ministrstvo je odredilo, da sme en odpošiljatelj en in isti dan oddati v inozemstvo (v nevtralno državo) samo po eno nakaznico za najvišji znesek, ki je za dotično državo dovoljen. Izjeme so dopustne le tedaj, če odpošiljatelj brezdvomno dokaže (z nesaldiranimi računi itd.), da ima obvezna plačila. Ako se zdi poštному uradu dokaz zadosten, je plačilo sprejeti in se mora dokazilna listina opremiti s poštnim pečatom. Ako pa je dokaz dvomljiv ali če poštni urad iz kateregakoli vzroka denarja ne sprejme, se mora odpošiljatelj obrniti na poštno in brzojavno ravnateljstvo. Enako se mora postopati, ako je upravičen sum, da se hoče na ta način obiti zgorajšnjo ministerielno določbo.

*

Potrdila za blago poslano po železnici. Z ozirom na razbremenilno novelo sodišč in pravovarstveno pogodbo z Ogrsko, ki sta stopili 1. julija t. l. v veljavo, so važne odločbe, s katerimi se daje razpošiljajočemu industrialcu možnost, dobiti za po železnici poslano blago oddajna potrdila (potrdila o prejemu od strani adresata). Ta potrdila so potrebna, ako se hoče ozirati na novo pristojnost sodišča, ker se mora naročilo, ki je podlaga terjatve, in pa faktični prejem blaga (oddaja) dokazati potom listin. Tak dokaz pa glede prejema blaga dozdej ni bil mogoč, ako je bilo blago dostavljeno po železnici, ker so železnične uprave le tedaj obveščale oddajnika, ako adresat blaga ni sprejel. V onih slučajih, kjer se je blago prevzelo, pa dozdej ni bilo nobenega obvestila od strani železnice. Na tozadevno vlogo „Zveze avstrijskih industrialcev“ hoče železniško ministrstvo v kratkem vpeljati prejemno-potrdilne karte, s katerimi bo odslej potrjen prejem blaga po adresatu tudi od železnice. Tudi ogrsko trgovsko ministrstvo, ki so mu podrejene na Ogrskem železnice, hoče za blago, namenjeno na Ogrsko, vpeljati te karte. S temi odločbami merodajnih faktorjev je tedaj omogočeno, tako proti tuzemskim kakor tudi proti ogrskim odjemalcem ugotoviti za blagovne terjatve pristojno sodišče.

*

Vplačevanje davka za časa vojne. V nekaterih krogih prebivalstva je razširjeno napačno mnenje, da se davki med vojno ne bodo pobirali. Finančna ravnateljstva razglašajo, da ni nobene

izpremembe glede zapadlosti in dolžnosti vplačevanja ter da s cesarsko naredbo od 1. avgusta t. l. izdani moratorij uvaža le odložitev izpolnitve privatno pravnih plačil. Plačati se morajo pridobinski, dohodninski in rentni davki, ki so zapadli dne 1. junija in 1. julija in koncem julija in vsakega poslednjega meseca zapadli zemljiški in hišni davki, da se izogne eksekuciji in da ni treba plačati obresti, seveda po zapadu roka. Ako plačilni nalog za leto 1914. še ni dostavljen, se ima vplačati po izmeri prejšnjega leta. Prebivalstvo mora biti na jasnem, saj je pokazalo svoj patriotizem v tem izrednem slučaju, da država, katero čakajo sedaj velike finančne zahteve, ne more pogrešiti svojih rednih davčnih dohodkov.

*

Nova določila za prevažanje živil po železnici ob vojnem stanju. Povodom mobilizacije je bil na železnici utesnjen, oziroma ustavljen civilni promet. Prvotno je bilo določeno, da se sprejemajo kot blagovne pošiljatve le imenoma naštetih najpotrebnejši predmeti in sicer le za prevoz v imenoma določena večja mesta. Dosedanja določila, ki urejujejo aprovizacijski promet na železnici, je železniška uprava dne 7. avgusta t. l. izpremenila ter določila, da sprejemajo aprovizacijski vlaki, ki so v prometu, vsa živila in za vse postaje. Potrdila občine, za katero so pošiljatve namenjene, odpadejo. Ostali predmeti, ki so navedeni v aprovizacijskem razglasu, se pa sprejemajo samo za transport v one kraje, ki so naštetih v razglasu. V seznamu so bili že sedaj sledeči predmeti: kurivo, to je premog, les za kurjavo, petrolej, špirit, žito in moka, mleko, meso, mast, žive živali, sol, sladkor, krompir, surovo maslo, jajca, zelenjava, pivo in vino, bencin, sir, čeva za izdelavo klobas. Seznam predmetov, ki so bili doslej po aprovizacijskem razglasu dopuščeni za železniški prevoz, je dopolniti z naslednjimi: sočivje (fižol, grah), testenine, čaj, dišave, specerijsko blago, ekstrakt mesa, konzerve, kocke za juhe, vžigalice, koks.

*

Trgovina s pivom v steklenicah. Za te obrate velja ukaz ministrstev za trgovino in notranje stvari z dne 20. marca 1899, drž. zak. št. 64. Trgovino s pivom v steklenicah je smatrati za svoboden obrt, katerega je obrtnemu oblastvu posebej prijaviti. Za zaprte posode (§ 17 obrtnega reda) je v prodaji piva v steklenicah smatrati le take steklenice, v katerih vrat je probkov zamašek, ki nosi ime, oziroma firmo upravičenega pretočevalca razločno vžgan, tesno in tako vtisnjen, da leži na njegova zunanja plošča in rob steklenične glave približno v eni ravnini. Steklenic s takozvano patentno zaporo, pri kateri služi pocelanstvo zamašek s kavčukom na premični napravi za zaporo steklenice, tudi tedaj v razpečavanju piva v steklenicah ni smatrati za zaprte posode po določilih obrtnega reda, ako je zapora ali njen ovoj zvezana z glavo steklenice. Tudi ni dovoljeno za prodajo piva v steklenicah porabljati steklenice, ki so imele takozvano patentno zaporo ali na katerih je poleg predpisane zapore tudi še kaka patentna zapora.

Raba steklenic s takozvano patentno zaporo je dovoljena samo gostilničarjem in krčmarjem (§ 16, lit. c obrtnega reda) upravičenim v točenju piva, v prometu s konsumentom, oziroma pivovarjem v prometu z gostilničarji in krčmarji.

*

Razlika v obrtnih pravicah za vinotoč in vinotoč čez ulico. Vinotoč je koncesioniran obrt v zmislu § 16, črka d) obrtnega reda. Kdor ima koncesijo za vinotoč, je po § 17 obrtnega reda upravičen dajati gostom vino v prostoru, določenem za izvrševanje obrta, ali čez ulico v odprtih posodah ter prodajati vino v zaprtih posodah v kakršnihkoli množinah. Kdor ima obrtni list glaseč se „prodaja vina čez ulico v odprtih steklenicah“ ali „vinotoč čez ulico“, ima pravico glede točenja vina omejeno in sicer v toliko, da ne sme vina dajati oziroma točiti v svojih obratnih

prostorih, ampak ga oddajati v odprtih posodah čez ulico ter je dalje upravičen prodajati vino v zaprtih steklenicah v poljubnih množinah. Kdor ima obrtni list za prodajo vina čez ulico v odprtih steklenicah, ne sme točiti vina gostom v svojih obratnih prostorih. V obrtni praksi se postopa tako, da tudi ne sme dovoliti ljudem, ki so vino kupili, da bi ga uživali v prostoru ali svetu, glede katerega ima on razpolagati. Razloček med vinotočem brez omejitve ter med vinotočem čez ulico, ali kar je isto, prodajo vina v odprtih steklenicah je povsod isti v Ljubljani kakor na deželi. Merodajen je zato obrtni red, ki je postava za celo državo. Končno pripomnimo, da je po obrtnem redu mogoča tudi trgovina z vinom v zaprtih steklenicah. To je svoboden obrt, ki ga sme proti zglašitvi izvrševati vsakdo. Kdor ima obrtni list za trgovino z vinom v zaprtih steklenicah, sme vino prodajati samo že v pripravljenih steklenicah, ki morajo biti zaprte, kakor je v trgovini navada.

*

Trgovina z žganimi opojnimi pijačami v zaprtih posodah je po zakonu z dne 23. junija 1881, drž. zak. št. 62 prost obrt. Po določilih obrtnega reda (§ 38 obrtnega reda) pa spada sedaj žganje v zaprtih steklenicah (detajlna trgovina z žganimi opojnimi pijačami) med pridržane predmete. Kdor prodaja žganje na drobno, se mora izkazati s sposobnostnim dokazom, ki velja za trgovino z mešanim, specerijskim, kolonialnim in materialnim blagom. Če se prodaja žganje v zaprtih posodah v množinah enega litra in pod enim litrom, je treba plačevati za to posebno davščino, (točilni davek, Schanksteuer).

*

Trgovina z vinom v zaprtih steklenicah je prost obrt. Vprašanje, kakšne zapore na buteljkah in sploh na steklenicah za vino je smatrati v trgovini z vinom v zaprtih steklenicah za v trgovini običajne ter vprašanje, na kakšen način se mora vršiti trgovina z vinom v zaprtih steklenicah, da ne postane iz nje vinotoč, se je že večkrat pretresalo ter je bilo od poklicane strani podano sledeče mnenje: V trgovini z vinom v steklenicah je smatrati zapore na steklenicah in buteljkah takrat za v trgovini običajne, kadar zamašek, potisnjen v grlo steklenice ne presega roba steklenice in je preko zamaška čez vrh steklenice ali pritrjena kapica iz pločevine ali papirja ali pa je steklenica s pečatnim voskom zapečatena. Firme poočititi na kapici ni potrebno.

Trgovca z vinom v zaprtih steklenicah mora imeti vino že pripravljeno v steklenicah, zaprtih kakor višje povedano. Značilno za trgovino z vinom v zaprtih steklenicah je zlasti to, da je steklenica vedno last trgovca in ne kupovalca ter da se prodaja steklenica z vinom vred. Ako pa trgovec z vinom v zaprtih steklenicah odtoči strankam vino šele v njih prisotnosti ob vsakokratni prodaji v steklenice, ki so last strank, prestopi mejo svojih obrtnih pravic, kajti tak način prodaje ni več trgovina v zaprtih steklenicah, marveč je vinotoč čez ulico.

Penzijsko zavarovanje.

Presoja invalidnosti. Dunajska „Kaufmännische Zeitschrift“ je prinesla zanimivo razsodbo najvišjega sodišča o tem predmetu. Izvajanjem omenjenega časopisa posnamemo sledeče: Ako postane zavarovanju podvržen nastavljenec vsled v službi prizadete nezgode za delo nezmožen, ima pravico do invaliditetne rente, ne oziraje se na to, če je čakalna doba 120 mesecev dopolnjena ali ne. V slučaju, da umrje vsled posledic nezgode, imajo zaostali pravico do vdovske ozir. invaliditetne rente. Katero stanje je pa smatrati kot za delo nezmožno? Po obstoječih postavah se smatra za delo nezmožnega onega, ki ne more „dosedanjih stanovskih dolžnosti“ več izvrševati vsled telesne ali duševne hibe. Omejena je ta določba v toliko, da dotičnik „vsled svojim delovnim močem primerne opravila“ ne zasluži več kot znaša invaliditetna renta,

najmanj pa ne 600 K. Preosnova postave bo v tem oziru prinesla natančnejše določbe. Ne nezmožnost dosedanje stanovske dolžnosti v splošnem izpolnjevati bo odločilna, pač pa se bo onega smatralo za delo nezmožnega, „ki ne more izpolnjevati stanovskih dolžnosti svoje zadnje zavarovanju podvržene službe“.

Po teh izvajanjih prehaja omenjeni list na razsodbo najvišjega sodišča. Razsodba je za trgovstvo vsekakor zelo zanimiva, čeprav ne gre za zahtevke po pokojninski postavi, ampak na odškodnino od strani železničnega erarja. Vprašanje, če je bil dotičnik „v splošnem“ ali le „stanovsko“ invaliden, je bilo najbolj pereče. In za to vprašanje gre le prepogostokrat pri pokojninski postavi!

Služaj je bil sledeč: Neki potnik je imel vsled železniške nesreče hude živčne bolečine. Sodni zdravniki so izjavili, da je s 75% delazmožen in da more svoje stanovske dolžnosti kot trgovski potnik izpolnjevati. Potnik bi dobival tedaj le $\frac{1}{4}$ svojih dohodkov kot rento. Tej izjavi je oporekal potnikov zastopnik, češ, da je poklic potnika za usnje sploh, še posebej pa iz kušenega potnika za usnje ene prvih tvrdk tak, da ga more izvrševati le popolnoma zdrav človek, čigar delo ne sme biti v nobenem oziru omejeno. Izkušnja v usnjarski stroki in zahteve, ki se stavijo na potnika te stroke (zmožnost potovati po dnevi in po noči, po zimi in poleti, pravilna kalkulacija, pravočasen obisk odjemalcev, potreba, posvetiti vso pozornost kupčiji, potreba, ostati v nepretrgani zvezi z gospodarjem) so take, da ni na mestu potnik, ki je le deloma zmožen, izvrševati svoj poklic. Le deloma zdrav potnik omenjene stroke pa tudi ne šteje pri konkurenci izpraznjenih služb. Potnikov zastopnik je ponudil dokaz po strokovnjakih iz usnjarske stroke in ti so izvajanja zastopnikova potrdili v polnem obsegu.

Zanimivo je, da so vse tri sodne instance pripoznale potniku polno 100% rento. Najvišje sodišče je vtemeljilo svojo razsodbo tako-le:

„Pridobitvena nezmožnost ima ravnotako kot pridobitvena zmožnost svojo subjektivno in objektivno stran. Poškodovanec, ki je s 25% za zaslužek nezmožen, ne bo v splošnem pridobil ostalega dela svojega prejšnjega zaslužka, četudi je s 75% v to zmožen. Stanje pridobitvene nezmožnosti, ki je ugotovljena po zdravniških izvidih, se daleko ne krije s pravo gospodarsko zmožnostjo t. j. s faktično zmožnostjo pridobivanja (zaslužka). Pač pa je nalogo sodnikov, vgotoviti, če ni dana popolna nezmožnost zaslužka, četudi so strokovni zdravniki izrekli le delno pridobitveno zmožnost. V danem slučaju so prišla sodišča na podlagi izjav strokovnjakov iz usnjarske stroke in ostalih dokazov podanih pri obravnavi, do prepričanja, da je samo 25% pridobitvena nezmožnost nepravilna. Ni bilo treba nobenega drugega dokaza, da potnik (tožnik) nima več onih lastnosti, ki so potrebne za potnika omenjene stroke“.

J. S.

Statistika.

Dobava zlata. Statistika za l. 1913. nam kaže, da se je zlata v tem letu manj pridobilo. L. 1906. se je na celem svetu pridobilo zlata v približni vrednosti 1.600 milijonov mark; l. 1908. je narasla vrednost celo za 240 milijonov mark. Poznejša leta je bil prirastek le prav neznamenit in še le l. 1912. ima pridobljeno zlato vrednost 1.950 milijonov mark. Pretečeno leto nam kaže zmanjšanje vrednosti za 45 milijonov mark. Med „zlatimi“ deželami zavzema prvo mesto Južna Afrika (Transvaal), kjer se je pridobilo zlata za 730 milijonov mark = 40%. Potem pridejo Združene ameriške države s 354 milijoni mark, Avstralija z 216, Rusija s 120, Mehika s 71, Kanada s 60, Rodezija s 56 in Indija s 45 milijoni mark. Vse druge dežele so pridobile zlata v skupni vrednosti 232 milijonov mark.

*

Nabiralnice c. kr. pošto-hranilničnega urada l. 1913. Vseh nabiralnic je bilo 7.100. Na posamezne kronovine se razdele

tako: Nižje Avstrijsko 799, Gornje Avstrijsko 390, Solnograško 113, Tirolsko 515, Štajersko 480, Koroško 213, Kranjsko 188, Primorsko 229, Dalmacija 209, Češko 1806, Moravsko 716, Šlezija 203, Gališko 1.059 in Bukovina 167. Razen tega je poslovalo 13 nabiralnic na ladjah. Koncem l. 1913. je odpadla na Nižje Avstrijskem ena nabiralnica na 24.81 km² in 4420 prebivalcev, na Gornje Avstrijskem na 30.72 km² in 2.187 prebivalcev,

na Solnograškem na 63.30 km² in 1.900 prebivalcev,

„ Tirolskem	„ 56.86	„ „ 2.120	„
„ Štajerskem	„ 46.71	„ „ 3.009	„
„ Koroškem	„ 48.48	„ „ 1.860	„
„ Kranjskem	„ 52.94	„ „ 2.798	„
„ Primorskem	„ 34.79	„ „ 3.903	„
v Dalmaciji	„ 61.39	„ „ 3.089	„
na Češkem	„ 28.76	„ „ 3.748	„
„ Moravskem	„ 31.03	„ „ 3.662	„
v Šleziji	„ 25.35	„ „ 3.729	„
na Gališkem	„ 74.12	„ „ 7.578	„
in v Bukovini	„ 62.52	„ „ 4.701	„

Povprečno je prišla v Avstriji ena nabiralnica na 42.33 km² in 4.032 prebivalcev.

*

Dohodki avstrijske loterije l. 1913. Stavilo se je v 98.258.800 slučajih 39.191.007 K, na eno stavo odpade tedaj povprečno 40 vinarjev. Pri vpoštevanju vsega prebivalstva na dan 31. decembra 1912 pride na vsakega prebivalca 3.3 stav in 1 K 35 h stavljenе vsote (l. 1912 1 K 40 h stavljenе vsote in 3.5 stav). Dobitkov je bilo 1.369.612 v skupni vrednosti 22.068.867 K = 56% (proti 54.4% l. 1912.). Čisti dohodek loterije je znašal tedaj 17.122.230 K. Seveda moramo odšteti od tega zneska še upravne stroške, ki znašajo glasom proračuna za l. 1913. 2 $\frac{1}{2}$ milijona kron, tako da znaša dohodek države 14.622.636 K proti 16.726.519 K v prejšnjem letu. Največ se je stavilo na Nižje Avstrijskem, najmanj pa na Koroškem in v Dalmaciji. V splošnem se opaža nazadovanje v preteklem letu, kar je pripisovati novi razredni loteriji.

Društvene vesti.

Društvena pisarna. Društveni uradnik g. I. Delacorda je vpoklican v vojake, zato odpadejo v društveni pisarni dopoldanske uradne ure. Popoldne so uradne ure od 2. do 5. in se uradni posli nemoteno vrše naprej, kar velja zlasti glede posredovalnice, ki prav tako posluje kakor prej.

*

Za Rdeči križ in za uboge rodbine vojaških vpoklicancev je naše društvo darovalo 100 K, v vsak namen po 50 K.

*

Darilo. Trgovski gremij je nakazal društvu 400 K podpore za l. 1914. Srčna hvala!

*

Knjižica. V zadnji seji je društveni odbor dovolil knjižničarju 250 K kredita, da izpopolni knjižico z najnovejšimi izdajami slov. in drugih primernih knjig.

*

Volilo † Frana Babiča v znesku 441 K 42 v (po odbitku pristojbin) se je izplačalo prejšnji mesec našemu društvu. Slava blagemu pokojniku tovarišu!

*

Gremij trgovcev v Ljubljani razpošilja okrožnico, v kateri pravi: Mestni magistrat opozarja, da se je pri šolskih vodstvih priglasilo znatno število ljudsko- in srednješolskih dijakov, ki bi bili pripravljeni, prevzeti namesto vpoklicanih rezervistov primerna dela. Kdor torej reflektira na pomožne mlade moči, naj se oglasi pri c. kr. deželnem predsedništvu v Ljubljani.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Kar je dobrega, to se proda!

Zátkovi jajčni rezanci in makaroni,

Zátkov steliziran zdrob za otroke,

Zátkove drobtinice (prezelci) iz svežega pšeničnega prepečenca

== so priznani izdelki, ki Vašega odjemalca nikdar ne prevarajo. ==

Monopol - Bratje Zátka, družba z o. z.

Česke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000.— Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

== Eskompl in inkasso menic. — Borzna naročila. ==

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 1/2 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Ker že od nekdaj skrbno pazite na to, da zadovoljite Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo kavino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebške tovarne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.

Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani“

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica.

Denarnega prometa koncem leta 1913	K 700,000.000.—
Vlog	„ 43,500.000.—
Rezervnega zaklada	„ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 1/2 0/0

brez odbitka. Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo **c. kr. deželne vlade.**

Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) Položaj našega trgovstva.
- 2.) Moratorij.
- 3.) Izvozne prepovedi.
- 4.) Maksimalna tarifa na Kranjskem.
- 5.) *Dr. R. Marn*: Pokojninsko zavarovanje zasebnih nastavljenecv.
- 6.) *Dr. Fran Mohorič*: Nekateri opazke o trgovskem jeziku.

7.) *Just Piščanec*: Carinstvo.

8.) Raznoterosti:

Izprememba zakona o pokojninskem zavarovanju zasebnih uslužbencev vsled vojne. — Izpolnitev obstoječih določb. — Varstvo avstro-ogrskih podanikov in interesov v sovražnih državah. — Varstvo podanikov in interesov sovražnih držav v avstro-ogrski monarhiji.

9.) Društvene vesti.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

H. Suttner, Ljubljana šte. 19

priporoča svojo **veliko zalogo**
zlatih, srebrnih, nikljastih
in jeklenih ur ter zlatnine
in srebrnine
po najnižjih cenah.

:: Razpošiljanje ::
blaga na vse kraje
sveta ter največja
ekspozitna trdka.

Zahtevajte moj novi
povečani cenik, ka-
terega dobite za-
stoj in poštne
prosto.

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.

„IKO“ Tovarniška znamka „IKO“

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti šte. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje
Kartoni

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
dr drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tovarnici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica
di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Trgovina
s specerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
nimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski :: :: ::
čebelni pítanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo

„MERKUR“

===== v Ljubljani =====

naznanja, da je založilo sledeče knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
===== v treh delih. =====

- I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.
- II. del: Cena vezani knjigi 2 K.
- III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sotrudniku nujno potrebne.

Naprodaj je v jako prometnem kraju
na Gorenjskem

enonadstropna hiša.

V hiši so jako dobro vpeljani, že skozi 60 let obstoječi
obrati, prodajalna z mešanim blagom,
trafika, žganjetoč, gostilna in pekarija.
Naslov se izve pri Slov. trgovskem društvu „Merkur“
===== v Ljubljani. =====

Proda se v Rečici pri Bledu
===== (Gorenjsko) =====

hiša z vrtom

v kateri je bila že več let trgovina in gostilna (križišče
cest) pod zelo ugodnimi pogoji. — Natančnejša po-
jasnila daje tvrdka Jos. Vodnik, Sp. Šiška pri Ljubljani.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice - v Ljubljani

r. z. z n. z.

Obrestuje hranilne vloge po

➡ $4\frac{3}{4}\%$ ➡

brez odbitka rentnega davka, katerega pla-
čuje posojilnica sama za svoje vložnike.

**Posojilnica posojuje svoj denar na varna
kmečka posestva, radi tega je tudi ves
denar pri njej popolnoma varno naložen.**

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19.000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški
umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši
nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do
6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

C. in kr. dvorni založniki

A. ZANKL SINOVI

tovarne barv, lakov in firnežev
LJUBLJANA.

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

na Dunaju, v Göstingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.

Priporočajo:

vse vrste oljnate, suhe, emajlne in fasadne
barve, firnež, pristni kranjski, mavec (Gyps),
olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče,
steklarski in mizarski klej in druge v to
stroko spadajoče stvari.

Ceniki na razpolago!

Ceniki na razpolago!

1883

3000 18192, 9

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XI.

V Ljubljani, dne 15. septembra 1914.

Štev. 9.

Položaj našega trgovstva.

Z razglasitvijo mobilizacije in pričetkom vojnega stanja je nastopil za nas trgovce jako težaven položaj. Kot dobri državljani jemljejo trgovci breme in pezo težavnih časov nase z brezpogojno pripravljenostjo. Mnogo jih je šlo na vojsko in v kritičnem položaju prepustilo skrb za podjetje drugim rokam. Zopet drugi morajo pogrešati najboljše osebje, delati morajo mnogi z nevednim osebjem, nemale težave jim je povzročila okolnost, da so morali izročiti vprego. Posebno težavo nareja kreditno vprašanje. V zadnjem desetletju se je razjedla navada, da se le redko plačuje v gotovini. Udomačil se je položaj, da je treba upati z odprto roko in dolgo čakati na plačilo. Vojni dogodki so nankrat izpremenili razmere, ki so se uživile. Naš trgovec, ki ima razupanega mnogo denarja, je seveda pri svojih dobaviteljih in zalagateljih tudi iskal in našel kredit. Ko pa je začela vojna, so usahnili kreditni vrelci. Ne samo da denarni zavodi ne dajo več posojil in da dovoljene kredite zadržujejo, mahoma je nehala kreditiranje v blagovni trgovini. Plačevanje blaga v gotovini, če ne celo zahteva pošiljati kupnino naprej, je stopilo na mesto kreditnih kupčij. Trgovske organizacije in korporacije so zategadelj morale oglasiti se s pozivi, naj tudi občinstvo odneha z odlaganjem plačil in se potruji jemati blago proti gotovini. Mučne skrbi povzročajo seveda našim trgovcem, ki nimajo na razpolago velikih kapitalij, nove kupčijske razmere, to pa tembolj, ker je trgovec vsled proglasitve moratorija celo na tem, da ne more niti do onega svojega denarja, ki ga ima v denarnih zavodih. Položaj trgovca je v sedanjih časih v resnici težaven in zasluži vseobče vpoštevanje. Napačno ravnajo tisti, ki delajo našega trgovca odgovornega za draginjo. Naš trgovec ne dela draginje, ali če blago drago kupuje, ne more blaga oddajati ceno. Trgovstvo naše se zaveda svoje dolžnosti in se zadovoljuje s skromnim zaslužkom, dasi je neogibno, da zadenejo z vojno trgovce številne izgube pri odjemalcih. Kdor mirno in pravično presoja

situacijo, bode priznal brez pridržka, da pri nas vobče ni bilo v trgovini nikakih pretiranih zahtev in nikaškega brezvestnega izkoriščanja položaja. Trgovina je storila požrtvovalno svojo domovinsko dolžnost, trudila se je po svojih najboljših močeh zadostiti zahtevam vojaštva kakor prebivalstva. Pokazalo je naše trgovstvo, da je kos tudi težavnim situacijam, če prav nastopijo nepričakovano naglo.

Poglavitna težava nastaja v blagovni kupčiji zaradi moke. Žito in moka sta predmeta, ki igrata veliko vlogo v času vojnih zapletkov. Položaj pa je tak, da cen za žito in moko ni presojati lokalno, marveč so za razmere v tej stroki kupčije merodajne tržne razmere v monarhiji. Pridelek žita v naših deželah za tvoritev cen vsled svoje neznatnosti ni merodajen. Ker se pri nas vzdržuje carina za žito tudi ob času vojne, je gospodar situacije Ogrska. Cene za žito kakor moko imajo že celo leto vzpenjavo tendenco ter so se zlasti meseca julija, avgusta in septembra z malimi presledki dvigale stanovitno. Živahno povpraševanje po blagu in pa transportne težave na železnicah so silno ojstrile položaj. Cene za moko so dosegle veliko izmero, kakor je ni pomniti. To je položaj, na katerem ne more naš trgovec izpreminjati ničesar.

Moratorij.

Dne 14. avgusta 1914 je bil moratorij podaljšan. (Glej Slovenski trgovski vestnik št. 8 stran 88). Niže navajamo besedilo cesarskega ukaza z dne 13. avgusta 1914, drž. zakonika št. 216 pod I., nadalje besedilo cesarskega ukaza z dne 25. avgusta 1914, drž. zak. št. 223 pod II. in besedilo cesarskega ukaza dne 5. septembra 1914, drž. zak. št. 237, pod III. Ukaza pod II. in III. dopolnjujeta cesarski ukaz pod I.

I.

§ 1.

1.) Pred 1. dnem avgusta 1914. I. nastale zasebnopravne denarne terjatve, vštevši terjatve iz me-

nic ali čekov, nadalje terjatve iz zavarovalnih pogodb, ki so bile sklenjene pred tem dnevom, se odlagajo, ako so postale plačljive pred 1. dnem avgusta 1914. l. do 30. dne septembra, ako so postale ali postanejo plačljive med 1. dnem avgusta in 30. dnem septembra, pa na 61 dni od dneva plačljivosti.

2.) Za menice ali čeke izdane pred 1. dnem avgusta 1914. l., ki so postali ali postanejo plačljivi v času od 1. dne avgusta do 30. dne septembra, se odloga rok za prezentacijo v sprejem ali v plačilo in za protestiranje za 61 dni.

3.) Preračunaje dobo odloga je všteti dan začetka in dan, katerega se konča rok odloga.

§ 2.

Določila § 1. se ne uporabljajo na:

1. terjatve iz službenih in mezdnih pogodb (§§ 1151 do 1163 o. d. z.);

2. terjatve iz najemnih in zakupnih pogodb;

3. pravice do plačevanja obresti in letnin od terjatev, ki so knjižno zavarovane na zemljiščih, danih v najem ali zakup, ako dolжник ne dokaže, da resnično vplačane najemnine in zakupnine, odbivši davke in javne davščine, ne zadoščajo za plačevanje obresti in letnin;

4. rentne terjatve in pravice do dajanja za preživljanje;

5. terjatve, ki gredo družbi Rdečega križa, nadalje zakladu za podpiranje svojcev mobilizovancev ali za drugo pripomaganje o priliki vojne neposredno ali na podstavi nakazila (§ 1408 o. d. z.);

6. pravice iz pogodb o zavarovanju življenja, da se odkupijo ali da se dovoli posojila do višine 200 K, in pravice do plačila zavarovalne svote do višine 500 K, nadalje iz zavarovalnih pogodb, ki so bile posebej sklenjene za primer smrti v vojni, do višine polne zavarovalne svote in pri vseh drugih zavarovalnih strokah do odškodnine do višine 400 K;

7. pravice do plačevanja obresti in vračil glavnice iz državnih dolgov in po državi jamčenih dolžnosti ter iz zastavnih pisem in drugih zadolžnic, ki so pripuščene za nalaganje novcev varovancev;

§ 3.

1.) Na terjatve iz tekočega računa se uporabljajo določila § 1 z omejitvijo, da se more v teku koledarskega meseca pri deželnih in delniških bankah zahtevati plačilo do višine treh odstotkov 1. dne avgusta 1914. l. obstoječe terjatve, najmanj pa 400 K, pri drugih kreditnih zavodih, izvzemši raiffeisenovke (zakon z dne 1. junija 1889. l. [drž. zak. št. 91]), plačilo do višine dveh odstotkov tiste terjatve, najmanj pa 200 K in pri raiffeisenovkah plačilo do višine 50 K.

2.) Plačilo višjih nego spredaj oznamenjenih zneskov se lahko zahteva iz terjatev v tekočem računu:

1. Brez omejitve na določen znesek, ako je vračilo;

a) kakor je potrjeno, potrebno za izplačevanje plač in mezd v lastnem obratu ali za plačilo najemnin ali zakupnin, ki jih dolguje upnik;

b) potrebno za plačevanje davkov in javnih davščin s tem, da se preodkazuje ali pošlje blagajnici, kateri je poverjeno pobirati jih;

c) ako ga terjajo dežele, okraji, občine, da izpolnjujejo svoje dolžnosti, vštévši obrestovanje in razdolžbo deželnih in komunalnih dolgov, ali javnopravni zavarovalni zavodi, da izpolnjujejo svoje dolžnosti nasproti zavarovancem in njihovim svojcem;

2. v vsakem koledarskem mesecu do višine pet odstotkov 1. dne avgusta 1914. l. obstoječe terjatve iz tekočega računa, kolikor je vračilo, kakor je potrjeno, neobhodno potrebno za vzdrževanje upnikovega obrata;

3. v času od 1. dne avgusta do 30. dne septembra 1914. l. do višine 50 odstotkov 1. dne avgusta 1914. l. obstoječe terjatve iz tekočega računa, kolikor se vračilo dokazno potrebuje, da se izpolni hranilnici ali kreditni zadrugi po tem cesarskem ukazu naložena dolžnost za vračila iz tekočega računa ali iz vlog na vložno knjižico.

3.) V drugem odstavku, št. 1, 2 in 3, označeni zneski se lahko terjajo drug poleg drugega. V teku istega koledarskega meseca pa se morejo v prvem in drugem odstavku označeni zneski terjati drug poleg drugega samo do najvišjega zneska, ki ga je kreditni zavod dolžan izplačati ali na podstavi določil prvega ali drugega odstavka.

4.) Zoper zahtevo, naj se terjatve iz tekočega računa predodkazujejo na obstoječe račune ali na račune, ki se začno na novo pri istem kreditnem zavodu, se ne more ugovarjati s tem, da velja odlog; toda izplačilo preodkazanih zneskov se ne more terjati, dokler traja odlog.

§ 4.

Na terjatve, naj se vrnejo vloge na vložno knjižico, ki so se vložile pred 1. dnem avgusta 1914. l., se uporabljajo določila § 1 z omejitvijo, da se more od iste vloge v teku enega koledarskega meseca zahtevati pri deželnih in delniških bankah ter hranilnicah plačilo do višine 200 K, pri drugih kreditnih zavodih, izvzemši raiffeisenovke, plačilo do višine 100 K in pri raiffeisenovkah plačilo do višine 50 K.

§ 5.

1.) Zneski, ki so se vrnili od vlog na vložno knjižico v času od 1. do 14. dne avgusta 1914. l. se lahko vračunijo v znesek, ki se more po § 4 tega cesarskega ukaza terjati v teku meseca avgusta.

2.) Ako je kreditni zavod po 1. dnevu avgusta 1914. l. na podlagi tekočega računa plačal več, nego se more terjati po § 3 tega cesarskega ukaza, lahko vračuni presežek tudi v naslednjem koledarskem mesecu, ako se znova zahteva plačilo.

§ 6

Terjatve za povračilo za tretjo osebo plačanega dolga davkov ali javnih davščin so odložive, v konkurzu pa uživajo predpravo plačane terjatve.

§ 7.

Vlada se pooblašča z ukazom določiti nadaljne izjeme od občega zaukaza odloga, ter omejiti v § 2, št. 1 do 6, §§ 3 in 4 tega cesarskega ukaza določene izjeme.

§ 8.

Za menice in čeke brez razlike plačilnega kraja, ki so bili izdani po 31. dnevu julija 1914. l. in glede katerih onemogoča zaradi vojnih dogodkov nastala nepremagljiva ovira (višja sila) prezentacijo za sprejem ali za plačilo in protestiranje, se odlaga plačilni čas, rok za prezentacijo v sprejem ali v plačilo in za protestiranje za toliko, kolikor je potrebno, da se izvrši meničnopravno dejanje, ko odpade ovira, najmanj pa dotlej, da poteče deset delavnikov potem, ko je odpadla ovira. V protestu je, kolikor mogoče, dognati oviro in njeno trajanje.

§ 9.

Za čas, za katerega se vsled odloga odlaga plačilo, je plačevati zakonite obresti ali višje obresti, ki gredo po pogodbi.

§ 10.

Doba odloga se ne vračuni ob preračunu roka zastaranja in zakonitih rokov za vložbo tožbe.

§ 11.

Z odpovedjo denarne terjatve, ki se je izjavila med 1. dnem avgusta in 30. dnem septembra 1914. l. in na katero se uporablja ta cesarski ukaz je ravnati tako, kakor da bi se bila izjavila 1. dne oktobra 1914. l.

§ 12.

1.) Sodnega postopka o tožbah, s katerimi se zahteva plačilo odloženih terjatev, ni nadaljevati dotlej, da poteče rok odloga, razen ako toženec predlaga nadaljevanje prekinjenega postopka. Ako se je pa že pred 1. dnem avgusta 1914. l. vršil prvi narok v zmislu § 139 c. p. r. ali ustna sporna razprava, je nadaljevati sodni postopek in v razsodbi določiti rok za plačilo, všteti pravdne stroške, tako, da se začne s potekom roka odloga.

2.) Po začetku veljavnosti tega cesarskega ukaza vložene tožbe za plačilo odloženih terjatev je zavračati.

§ 13.

1.) Izvršilnih dejanj, všteti izvršilo za zavarovanje v prid odloženim terjatvam ni dovoljevati v roku odloga, že dovoljenih pa ni izvršiti. Tekočega izvršilnega postopka, izvzemši prisilno upravo in prisilno dajanje v zakup ni nadaljevati. Že vročeni preodkazni sklepi ostanejo v moči. Z izvršilom poterpjane zneske je razdeliti.

2.) Izvršilna dejanja, ki so se opravila, predno se je na izvršilnem sodišču izvedelo za ta cesarski ukaz, ostanejo v moči.

3.) Začasne odredbe v prid odloženim terjatvam se lahko dovoli in izvrše.

§ 14.

Ako morejo avstrijski upniki v drugi državi uveljavljati zasebnopravne terjatve samo v manjši izmeri ali z večjimi omejitvami, nego je določeno v tem cesarskem ukazu, so terjatve pripadnikov takih držav podvržene enakim omejitvam.

§ 15.

1.) Ta cesarski ukaz dobi moč 15. dne avgusta 1914. l. Hkratu izgubi moč cesarski ukaz z dne 31. julija 1914. l. (drž. zak. št. 193).

II.

Na podstavi § 7 cesarskega ukaza z dne 13. avgusta 1914. l. (drž. zak. št. 216) se ukazuje:

Določila § 1 cesarskega ukaza z dne 13. avgusta 1914. l. se nadalje ne uporabljajo na denarne terjatve za prodane reči ali dobavljeno blago na podstavi pogodb, ki so bile sklenjene pred 1. dnem avgusta 1914. l., ako se je izročitev ali dobava izvršila ali se izvrši šele po 31. dnevu julija 1914. l., razen ako jo je bilo opraviti pred 1. dnem avgusta 1914. l.

§ 2.

Na podstavi § 7 cesarskega ukaza z dne 13. avgusta 1914. l. (drž. zak. št. 216) se določa, da je z izrazom »zemljiščih« v § 2, št. 3, tega cesarskega ukaza umevati tudi hiše.

III.

Na podstavi § 7 cesarskega ukaza z dne 13. avgusta 1914, drž. zak. št. 216 o odlogu zasebnopravnih denarnih terjatev se izpremene sledeče določbe tega ukaza:

§ 1.

V § 2 je uvrstiti pod št. 2 a) sledeče določilo:

»2 a) Denarne terjatve za prodane stvari ali dobavljeno blago na podlagi pogodb, ki so bile sklenjene pred 1. avgustom 1914, ako je bila izročitev ali dobava stoprav po 31. juliju 1914 izvedena ali bode izvedena, izvzemši da jo je bilo izvršiti pred 1. avgustom 1914«.

§ 2.

V § 2 je uvrstiti pod št. 2 b) sledeče določilo:
 »2 b) Terjatve društvenih bolniških blagajnic (§ 60 zakona z dne 30. marca 1888, drž. zak. št. 33) in nadomestnih zavodov (§ 65 zakona z dne 16. decembra 1906, drž. zak. št. 1 iz 1907 in cesarskega ukaza z dne 25. junija 1914, drž. zak. št. 138 na plačilo prispevkov za bolniško in penzijsko zavarovanje.«

§ 3.

§ 2, št. 3 se mora glasiti:

»3. Zahtevki na plačilo obresti in anuitet

- a) na podstavi terjatev, ki služijo kot prednostno kritje zastavnih pisem in pupilarno varnih fundiranih bančnih obveznic,
- b) na podstavi knjižno zavarovanih terjatev hranilnic in skupnih sirotinskih blagajnic,
- c) na podstavi terjatev hranilnic proti občinam in drugim javnim korporacijam,
- d) na podstavi drugih terjatev, ki so knjižno zavarovane na v najem ali zakup danih hišah in zemljiščih, v kolikor dolжник ne dokaže, da dejansko plačane najemščine in zakupnine po odbitku davkov in javnih dajatev ne zadoščajo za poravnanje obresti in anuitet.«

§ 4.

§ 3, odst. 2, št. 1, *lit. a)* se mora glasiti:

»a) Kakor je potrjeno, potrebno za izplačilo plač in mezd v lastnem obratu upnika ali za poravnanje od upnika dolgovanih najemščin in zakupnin ali obresti in anuitet, ki so po § 2, št. 3 izvzete iz odloga.«

§ 5.

§ 3, odst. 2, št. 1., *lit. c)* se mora glasiti:

»c) Ako ga terjajo dežele, okraji, občine v izpolnitev svojih obveznosti, všteti obrestovanje in plačilo deželnih in komunalnih dolgov, nadalje banke in zavodi, ki so izdali zastavna pisma ali druge pupilarnovarne zadolžnice, za izpolnitev svoje iz tega nastale obveznosti za obrestovanje in plačilo ali javnopravni zavarovalni zavodi za izpolnitev svojih obveznosti napram zavarovancem in njihovim svojcem.«

§ 6.

§ 4 je pridejati sledeči odstavek:

»Ako pred 1. avgustom 1914 pri kaki deželni ali akcijski banki ali pri kaki hranilnici vložena vloga dne 16. septembra 1914 še presega znesek 2000 K, se lahko razen tega zahteva nazaj 20% ostale vloge za plačilo davkov in javnih dajatev potom preodkaza ali pošiljatve blagajnici, kateri je poverjeno pobiranje.«

§ 7.

Paragrafu 11 je dodati sledeči odstavek:

»Upniku za primer nepravočasnega plačila obresti in anuitet pogodbeno priznane pravice do odpovedi

ali takojšnje izterjatve glavninskih zneskov se ne more uveljavljati, ako je dolжник v zastanku le za obresti in anuitete, ki so pred 30. septembrom zapadle ali bodo zapadle.«

§ 8.

§ 2 tega ukaza stopi v veljavo z dnevom razglasitve.

§§ 1, 3–7 stopijo v veljavo dne 16. septembra 1914. Hkratu izgubi veljavo ukaz z dne 25. avgusta 1914, drž. zak. št. 223. (V listu pod II.)

Izvozne prepovedi.

Ko se je pričelo vojno stanje, je tako naša vlada kakor so tudi vlade drugih držav izdale posebne prepovedi, ki zabranjujejo eksport določenih in v posebnih zakonih naštetih predmetov. Take prepovedi so ob vojnih zapletkih potrebne, kajti svobodna kupčijska izmenjava blaga, kakor se vrši v mirnih časih, ob času vojne ni mogoča. Država mora imeti pred seboj skrb za obrambo lastne dežele pred sovražnikom ter mora zategadelj skrbeti, da se iz državnega ozemlja ne izvaža nobeno blago, ki je posredno ali neposredno potrebno za obrambo. Na drugi strani pa je treba državi imeti pred očmi, da uvoz raznega blaga iz inozemstva ob času vojne ni mogoč ter da je vsled tega treba poskrbeti za to, da blago, ki služi človeškemu uživanju in človeški porabi, ne uhaja iz državnega ozemlja. Imeti je treba ozir na potrebe lastne preskrbe, zakaj ob času vojnih zapletkov je treba predvsem misliti na to, da se mora država prehraniti do časa, ko nastopijo zopet normalne razmere, s tem, kar se v državi sami pridobiva in proizvaja. Žito, ki se pridelava v monarhiji, ne bo država pripuščala eksportirati izven lastnih mej, tudi če bi se dobilo zanj najboljše cene, ker je žito nujno potrebno za aprovizacijo.

Ker je seznam blaga, ki se ne sme izvažati, za kupčijske interesente jako važen, ter ga ni lahko dobiti v roke, objavljamo nižje seznam, ki navaja vse važnejše predmete. Pri tem poudarjamo, da je izvozno prepoved treba strogo ločiti od prepovedi, ki so nekaj časa veljale za transport blaga po železnici. Lahko se dogaja, da kakega blaga ni mogoče izvažati iz monarhije zaradi tega, ker manjka transportnih sredstev na primer ladij, dasi izvoz dotičnega blaga ni prepovedan.

Med predmeti, katerih ni dovoljeno izvažati, je pod točko 28. naveden tudi les. Eksport lesa, ki gre iz naše dežele ponajveč v Italijo, je velikanske gospodarske važnosti za našo deželo. Številnemu krogu prebivalstva daje les delo in zaslužek. Lesa, zlasti rezanega, je v deželi veliko pravljenega. V

tuzemstvu ga je težko spraviti denar. Denar pa je lesni trgovini in industriji živo potreben, ako naj sedaj vzdrži obratovanja in daje ljudem zaslužek. Trgovska zbornica se je zategadelj obrnila na centralno vlado ter prosila, da se dvigne prepoved za izvoz lesa. Prepoved kot taka se ni dvignila, pač pa je vlada pripravljena dati v posameznih primerih izvozno dovoljenje. V prošnji, katero je vložiti pri c. kr. finančnem ministrstvu, je navesti množino in kakovost blaga, nadalje adresata v inozemstvu ter naš obmejni carinski urad. Umestno je, da se hkratu prosi c. kr. trgovinsko ministrstvo za podpiranje pri finančnem ministrstvu vložene prošnje.

Prepoved obsega sledeče prepmete :

§ 1.

Izvoz nastopno imenovanih reči sploh in njih prevoz na Srbsko se prepoveduje :

I.

1. Žito (pšenica, napolica, pira, rž, ječmen v hektolitrski teži pod 65 kg [ječmen za klajo], oves, koruza, ajda, prosó), 2. sočivje, (fižol, grah, leča, grašica, bob), 3. riž, 4. moka in mlinarski izdelki vsake vrste carinske tarifne št. 33, toda za izvoz izvzemši fino pšenično moko, to je pšenična moka tipa št. 1 ali finejša, ako se predložijo izkaznice pristojne trgovinske in obrtne zbornice o številki finosti, 5. posušene zelenjave in konserve z zelenjavo izvzemši konserve za luksuz, 6. sveže in pripravljeno meso, mesene klobase, konserve z mesom, 7. armadni in ladijski prepečenec (cvibak), 8. konserve s kavom, 9. kruh in testenine, 10. jajca.

II.

1. Govedo, svinje, ovce in koze, 2. konji, mule, mezgi in osli, 3. golobi, 4. seno, slama in rezanica, 5. premog, vštrevši koks, 6. kože z dlako, in brez dlake, sirove, 7. Olivno olje, 8. železniški pragovi in telegrafski drogi, 9. bencin, 10. težka olja t. št. 178, 11. bombaž, sirov ali beljen, 12. ovčja volna, sirova ali oprana, 13. bombaževa preja od št. 12 do 36 angleško, grebenana volnena preja od št. 12 do 29 metrske, 14. odeje za vozove in druga pregrinjala iz grobega blaga, tudi impregnirana, izvzemši tiste odeje, ki se rabijo v rednem železniškem in plovstvenem prometu, nadalje šotori in platneni cvilhi za šotore t. št. 207 a 2 v teži 500—550 g za m², 15. vrvi debele od vštrevši 10 do 25 mm, 16. volnene odeje in koci, 17. gotove uniformske sorte vsake vrste, 18. grobe (krtače za konje), 19. jerbasi za omote in nošo, 20. strešna lepenka, 21. obločja in stojala za sedla, 22. nosila za Transporte na konjih itd., 23. usnje vsake vrste izvzemši galanterijsko usnje, 24. sedlarsko, jer-

menarsko in torbarsko blago, kolikor je pripravno za vojaško rabo, 25. moški čevlji, par težji od 9 g, nadalje opanke, 26. kožuhovina iz navadnih kož, 27. les in sicer :

okrogli les in rante, evropski navadni plohi, debeli 5 cm ali več, iz jelovine, hrastovine ali bukovine, trami obtesani ali žgani :

- a) dolgi 6 do 16 m in debeli 12/12 cm ali več, jelovi, hrastovi ali bukovni ;
- b) rožanci, kvadratnega prereza 7/7 do 12/12 cm, jelovi, bukovni ali hrastovi, žaganice (deske in late) dolge 3 m ali več za napravo mostov in in za navadne stavbe, jelove, hrastove, bukovne ali jesenove ;

28. barake in gotove sestavine barak, lesene ladjice, vesla, nadalje kuhalni zaboji in samokolnice, 29. izolatorji za gradnjo telegrafov in telefonov, montirani ali nemontirani, 30. železne, jeklene, bakrene in bronaste žice, in sicer : žica za telegrafske in telefonske vode 0.3 do 5 mm premera, izolirane žice v bakrenem prerezu do 2 mm, telegrafski in telefonski kablji, vse ostale žice, tudi pokositrane ali pocinkane 2 do 6 mm debele, bodičasta žica vsake vrste, 31. nosilci, težki 16 do 186 kg in nosilci težki 8.7 do 50.5 kg na meter, 32. železna in jeklena pločevina, 0.7 do 2 mm debela, 1000 do 3700 mm dolga in 360 do 850 mm široka, dalje taka pločevina, če je debela 10 do 12 mm, 33. žičnate vrvi, debele 8 do 35 mm, 34. konstrukcije mostov, tudi razložene, 39. krampi in lopate, 40. sekire in kladiva, kos težek več nego 500 g, črno ali navadno obdelana, 41. konjska česala iz pločevine, 42. podkve, štole in žebliji za podkve, 43. sidra (z dvema ali več kavlji), ogeljniki (fasonirano železo), 25×25 do 60×60 dolgi in 3 do 7 mm debeli, 45. večji merilni traki v škatlji, 46. pile, izsekane v dolžini 250 mm ali več, 47. svedri vseh vrst, vzvodi in dleta, dolbila, ključi za vijake, ki so težki več kot 250 g, 49. žage, izvzemši žage za rezljanje, 49. železne verige s členki, debelimi 8 do 10 mm, 51. orožje, stojala za orožje, in sestavine orožja vsake vrste, izvzemši lovsko orožje in orožje za luksuz, 56. antimon, svinec, baker, med, nikelj, kositer in cink, ali v palicah, pločah in pločevinah, 57. parni cestni valjarji, vozni lokomobili, lokomotive, 58. ne posebej imenovani motorji, toda za izvoz izvzemši motorje za industrijske in kmetijske namene, ako se predloži izkaznica pristojne trgovske in obrtniške zbornice, oziroma kmetijske glavne korporacije (na Ogrskem kmetijskih društev), 60. električni kondenzatorji, 61. galvanski elementi vseh vrst, akumulatorji, 62. tovarni vozovi, vozne kuhinje in vozne peči za peko, vozovi za prevažanje bolnikov, 63. sesalke vročega zraka, pulsoometri, 65. zabijala vsake vrste, koloturniki, škripci

vinte, vozni žerjavi, stroji za obdelovanje kovin, 66. kolesa (biciklji), avtomobili (tudi motorna kolesa) in avtomobilski motorji, nadalje zračna plovila vsake vrste, blagovni in osebni vozovi za železnice, 67. ladje lesene in železne, parniki, 68. kirurški in medicinski instrumenti, 69 instrumenti za niveliranje, planimetri, kotni bobni, 70. kukala, daljnogledi, reflektorji in merila za razdaljo, optiški znamenilni aparati in njihove sestavine, 72. žveplo in žveplena kislina, soliter in solitrova kislina, kalbijev karbid, nitrotoluol, glicerini sirov in čiščen, aceton, anhidrit žveplene kisline in pikrinova kislina, 73. Vodik in kisik stisnjen ali tekoč, 74. sledeče zdravilne tvarine in zdravilno blago: antipirin, aspirin, atropin voda iz grenkih mandeljnov, kokain, katgut, kirurška svila, fuksin, jod, jodov kali, jodoform, jodna tinktura, jodno živo srebro, morfij, opij, opijeva tinktura, fenacitin, strofantus, strihnin, stiraks, sulfonal, veronal, vizmut, potem prirejena obvezila in vazelin. 75. municija in sestavine municije vsake vrste, izvzemši patrone s svinčenimi zrni, 76. raznesilne snovi, streliva, raznesila in užigala vsake vrste, 77. otrobi ter krepka krmila vsake vrste (oljčne, tropinje, pesni odrezki, krepko krmilo iz melase i t. d.

Finančno ministrstvo je pooblašeno v posebnih primerih sporazumno s c. kr. vojnim ministrstvom dovoliti izjeme od teh propovedi.

Italijanska vlada je izdala izvozno prepoved za sledeče predmete: žito, moka, posušeno zelenjavo, fige, trd sir, živino in ovce, nosilnice in material za železnice.

Naša zaveznica Nemčija je izdala za veliko število predmetov izvozno prepoved. Seznama tukaj ne moremo navajati, ker je preobširen. O tem, kaj je prepovedano iz Nemčije izvažati, se vsak interesent lahko informira pri trgovski in obrtniški zbornici za Kranjsko. Po naših informacijah je mogoče dobiti izjemoma dovoljenje, da se iz Nemčije v našo monarhijo importira blago, ki je praviloma od eksporta izključeno. V takih primerih treba vložiti prošnjo na naše trgovinsko ministrstvo. Povedati je treba natančno za kakšno blago gre, odkod pride, v kakšni množini, kam je namenjeno in po kakšni poti se ga želi prejeti.

Maksimalna tarifa na Kranjskem.

Dne 1. septembra je c. kr. deželna vlada izdala za mesto Ljubljano in za ostalo deželo novo maksimalno tarifo. O maksimalni tarifi smo izpregovorili v 8. številki tega lista (str. 89). V naslednjem navajamo samo posamezne postavke.

A. Maksimalna tarifa

za celo deželo Kranjsko, izvzemši stolno mesto Ljubljana.

Predmet	Enota	Najvišja cena, katera se sme zahtevati	
		K	h
Pšenična moka št. 0	q kg	55 —	— 60
Pšenična moka št. 2	q kg	54 —	— 59
Pšenična moka št. 3	q kg	53 —	— 58
Ržena moka	q kg	40 —	— 44
Koruzna moka	q kg	28 —	— 30
Ajdova moka	q kg	56 —	— 60
Pšenični kruh, izvzemši žemlje in drugo luksurijozno pecivo	kg	—	58
Rženi kruh	kg	—	46
Mešani kruh	kg	—	42
Riž najfinejši	kg	—	80
Riž srednji	kg	—	64
Riž navadni	kg	—	50
Ješprenj	kg	—	38
Pšeno	kg	—	50
Ješprenjček debel	kg	—	48
Ješprenjček fin	kg	—	64
Fižol	kg	—	44
Krompir, izvzemši kraje, ki se zanje določijo posebne izjeme	kg	—	08
Kava	kg	3	60
Čaj, navaden odprt	kg dkg	7 —	50 10
Sladkor (v kockah)	kg	1	—
Sladkor (v kapi)	kg	—	96
Sol	kg	—	26
Vino navadno	l	1	12
Pivo (navadno), izvzemši kraje, ki se zanje določijo posebne izjeme	l	—	48
Jesih	l	—	24
Namizno olje	l	1	60
Jedilno olje	l	1	20
Goveje meso, I. vrsta	kg	1	68
Goveje meso, II. vrsta	kg	1	44
Ovčje meso	kg	1	48
Svinjsko meso	kg	1	80
Telečje meso	kg	1	80
Prekajeno meso	kg	2	—
Slanina	kg	2	—
Svinjska mast, čista	kg	2	50
Surovo maslo	kg	3	60
Sir	kg	2	20
Mleko	l	—	24
Jajca	kos	—	10
Les, trdi	m ³	8	—
Les, mehki	m ³	6	—
Premog	q	3	—
Petrolej	l	—	40

B. Maksimalna tarifa

za mesto Ljubljana.

Predmet	Enota	Najvišja cena, katero se sme zahtevati	
		K	h
Pšenična moka št. 0	q kg	55 —	— 60
Pšenična moka št. 2	q kg	54 —	— 59
Pšenična moka št. 3	q kg	53 —	— 58
Ržena moka	q kg	40 —	— 44
Koruzna moka	q kg	28 —	— 30
Ajdova moka	q kg	56 —	— 60
Pšenični kruh, izvzemši žemlje in drugo luksurijsno pecivo	kg	—	58
Rženi kruh	kg	—	46
Mešani kruh	kg	—	42
Riž zdrobljen	kg	—	52
Riž srednji	kg	—	68
Riž italijanski 6/a	kg	—	80
Riž Karolina	kg	—	94
Ješprenj	kg	—	38
Pšeno	kg	—	40
Ješprenček debel	kg	—	48
Ješprenček fin	kg	—	64
Fižol	kg	—	44
Grah	kg	—	72
Krompir	kg	—	10
Kislo zelje	kg	—	14
Kisla repa	kg	—	12
Kava	kg	4	—
Čaj, navaden odprt	kg dkg	7 —	50 10
Kakao	kg	6	80
Sladkor (v kockah)	kg	1	—
Sladkor (v kapi)	kg	—	96
Sol	kg	—	24
Navadno namizno vino	l	1	20
Pivo, izvzemši specialne vrste	l	—	48
Jesih	l	—	36
Namizno olje	l	2	—
Jedilno olje	l	1	20
Govejo meso, I. vrsta	kg	1	90
Govejo meso, II. vrsta	kg	1	60
Ovčje meso	kg	1	50
Svinjsko meso	kg	2	—
Kozje meso	kg	1	50
Telečje meso	kg	2	—
Prekajeno meso	kg	2	40
Salame	kg	5	50
Slanina	kg	2	—

Predmet	Enota	Najvišja cena, katero se sme zahtevati	
		K	h
Svinjska mast, čista	kg	2	20
Surovo maslo	kg	4	—
Sir, navadni	kg	2	20
Mleko	l	—	24
Jajca	kos	—	10
Les, trdi	m ³	13	—
Les, mehki	m ³	10	—
Premog, kranjski-štajerski	q	3	50
Petrolej	l	—	38

Pokojninsko zavarovanje zasebnih nastavlencev.Priobčil *dr. Rudolf Marn.*

(Dalje.)

Vendar se ne sme temeljni znesek z manj nego z eno četrtino premije, ki je do preteka čakalne dobe, oziroma do nastopa nezgode zapadla, in reducirana renta z ne manj nego s šestino premije, ki je zapadla do nje pripadnosti, odmeriti.

Pod katerimi pogoji se v zavarovanju podvrženem poslu dosežena službena doba všteje za odmero rente, določuje poglavje o prigrisatvi zavarovancev.

Mesečni znesek rente se okroži na 10 h na ta način, da se zneski do 5 h ne vpoštevajo in višji zneski kot 10 h računajo.

Prejem invalidne rente začenja s prvim dnevom onega koledarskega meseca, ki sledi pripadu rente. Če se v postopanju glede invalidnosti ne dožene čas izgube pridobitne zmožnosti, velja dan prigrisatve kot dan izgube.

Če ima zavarovanec na podlagi svoje zavarovalne dolžnosti pri kaki v zmislu zakona o bolniškem zavarovanju urejeni bolniški blagajni ali pri kaki bratovski skladnici pravico do bolnišnine ali kot od politične oblasti po § 4 zakona z dne 30. marca 1888, drž. zak. št. 33 od zavarovalne dolžnosti oproščena oseba pravico do delodajalca, da se mu nadalje izplačuje plača, začenja prejem invalidne rente 20 tednov po pričetku pravice do bolniške podpore.

Prejem invalidne rente ugasne:

1. s smrtjo upravičenca;
2. z zopetno pridobitvijo pridobitne zmožnosti;
3. če so dani pogoji, ki smo jih omenili glede oseb, ki nimajo pravice do invalidne rente.

Starostna renta.

Invalidna renta pristojna brez dokaza pridobitne nezmožnosti kot starostna renta:

1. moškim zavarovancem po 480 prispevalnih mesecih;

2. ženskim zavarovancem po 430 prispevalnih mesecih, toda ne pred doseženim 55. letom življenja;

3. moškim zavarovancem, ki so dosegli 65. leto življenja in najmanj 60 prispevalnih mesecev.

Za pripadnost starostne rente je brez vpliva, če zavarovanec še nadalje ostane v svoji službi. V tem slučaju ni treba več plačevati premij.

Prejem starostne rente se sme z uspehom odložiti, da se med tem zviša za oni znesek, ki odgovarja prirastku premijske rezerve.

Vdovska renta.

Pravico do vdovske rente ima vdova zavarovanca, ki je pri svoji smrti prejemal invalidno ali starostno rento ali, ki je imel pričakovati tako rento. Vdovska renta znaša polovico rente, oziroma pravice zavarovanca.

Pravica do vdovske rente pa ne obstoji v naslednjih slučajih:

1. ako od dneva, ko je zavarovanec sklenil zakon, še ni preteklo 6 mesecev, razen, da se je smrt zavarovanca povzročila vsled nezgode, ki je nastopila po sklenitvi zakona;

2. ako je zavarovanec sklenil zakon po dovršitvi 50. leta;

3. ako je zavarovanec ob času sklenitve zakona prejemal kakšno zgoraj omenjeno invalidno ali starostno rento;

4. ako se je ob času smrti moža vdova od njega vsled njene krivde sodno ločila;

5. Če se je vdovi vsled kazenskosoodne razsodbe dokazalo, da je namenoma povzročila smrt moža, ali da je bila sokriva smrti.

Vzgojevalni prispevki.

Pravico do vzgojevalnega prispevka ima vsak otrok pod 18 leti v slučaju smrti zavarovanega očeta ali zavarovane matere, ako je umrli takrat prejemal invalidno ali starostno rento, ali imel pravico do take rente. Vendar nimajo nezakonski, neligitimirani otroci in otroci, ki izhajajo iz zakona, ki ga je zavarovanec sklenil, ko je že užival invalidno in starostno rento, nobene pravice do vzgojevalnih prispevkov.

Vzgojevalni prispevek znaša za vsakega enostransko osirotelega otroka tretinjo, za vsakega obojestransko osirotelega otroka dve tretinji onega zneska invalidne rente, do katere je imel umrli oče ali mati pravico, ne da bi se znesek zvišal.

Za vsakega obojestransko osirotelega otroka, čigar oba starša sta bila zavarovana, je odmeriti vzgojevalni prispevek v višini polne invalidne rente do katere je imel višje zavarovani del starišev pravico, ne da bi se znesek zvišal.

Vsota vzgojevalnih prispevkov enostransko osirotelih otrok ne sme v slučaju in dokler oče še živi 50 odstotkov, v slučaju dokler uživa mati vdovsko rento 75 odstotkov, pri obojestransko osirotelih otrocih pa 200 odstotkov zgoraj omenjenih pravic presegati po razmerju, da tvori v vsakem slučaju ona renta, ki jo je zavarovani oče ali mati dosegla ali uživala v času smrti, najvišjo izmero vseh vzgojevalnih prispevkov.

Posamezne vzgojevalne prispevke je vsakokrat po najvišji meri razmeroma prideliti.

Enkratna odpravnina.

Pravico do enkratne odpravnine imajo vdova, in če ni vdova živa, po enakih delih otroci zavarovane osebe, če je ta, ne da bi nastopila kaka nezgoda, pred potekom 60 prispevnih mesecev umrla in so drugače dani pogoji za prejem vdovske rente ali vzgojevalnega prispevka.

Ako niso niti vdova niti upravičeni otroci zaostali, ima zaostala potrebna mati, za katere preživljenje je zavarovana oseba skrbela, pravico do enkratne odpravnine.

Kot enkratna odpravnina pristojna vdovi oziroma otrokom dvojni, potrebni materi enkratni znesek one invaliditetne rente, ki je s pretekom 120 prispevalnih mesecev dololočena v plačilnem razredu, v katerem je bil zavarovanec ob času svoje smrti.

Prenos (cesija), zastavodaja in rubežen pravic zavarovancev in njih rodbinskih pripadnikov so le v toliko dopustni in pravnega učinka, če nastopijo:

1. v pokritje pravic onih oseb, ki imajo zakonito pravico do dajatve preživljenja proti prejemnikom rent;

2. v pokritje predujmov, ki jih dajejo upravičencem na njih prošnjo delodajalci ali zavarovanec na račun zavarovalnih pravic po njih pripadnosti, toda predno se nakažejo.

Izplačilo, mirovanje in zastaranje prejemkov; posledice neopravičenega prejema.

Vse rente in vzgojevalni prispevki se naprej izplačujejo v mesečnih obrokih. Ako konča pravica med mesecem, se sprejeti zneski ne vrnejo.

Upravičenci morajo na zahtevo pred vsakim izplačilom donesti potrdilo, da so še pri življenju ali če so vdovci (vdove).

Odpravnine je izplačati takoj po donosu dokaza, da se ima pravico do nje.

Pravica prejema invaliditetne, vdovske rente in vzgojevalnih prispevkov miruje, dokler prejema upravičenec na podlagi predpisov o prisilnem zavarovanju zoper nezgode kakšno rento, in sicer do višine iste.

Pravica prejema vseh rent ter vzgojevalnih prispevkov miruje:

1. dokler je upravičenec sodno dalje kakor en mesec zaprt pri čemer je pa starostne, in invaliditetne vdovske rente nakazati rodbini, ki ima zakonite pravice do preživljenja od strani upravičenca;

2. dokler biva upravičenec brez privolitve zavarovalca trajno v inozemstvu. V tem slučaju se mu lahko da odpravnina in sicer polovica kapitalne vrednosti njegovih pravic.

Ako je kakšna oseba neopravičeno dosegla vžitek poprej omenjenih dajatev, se ji mora ta odtegniti; neopravičeno prejete zneske je s 4 odstki vred vrniti brez ozira na kazenskopravno zasledovanje.

Zdravljenje.

Obči pokojninski zavod za nastavljenca in nadomestni zavodi so upravičeni, uvesti zdravljenje, da se zopet doseže delazmožnost kakega prejemnika invaliditetne rente.

V to svrhu more zavarovalec na lastne stroške zavarovanca spraviti v kakem zdraviliškem zavodu (bolnica, zdravilišče) ali na kakem drugem za zdravljenje primernem kraju, in sicer brez privoljenja zavarovanca v onih slučajih, v katerih se po § 8 zak. o bolniškem zavarovanju lahko odredi zdravljenje v bolnici.

Med dobo zdravljenja se invaliditetna renta lahko popolnoma ali deloma ustavi. Ima pa tudi tak zavarovanec rodbinske pripadnike, za katerih preživljenje je doslej znatno prispeval, potem je pripadnikom dovoliti podporo najmanj polovico rente, ki je pristojala zavarovalcem.

Ako se prejemnik rente odtegne zdravljenju, ki ni odvisno od njegove privolitve, potem se mu prejem cele ali dela invaliditetne rente od časa do časa lahko ustavi.

O sporih med zavarovalcem in prejemnikom rente, ki so v zvezi z odredbo zdravljenja, odločuje pristojno razsodišče oziroma redno sodišče.

Ugasnitev zavarovalne dolžnosti, vračanje premij, zopetni vstop v zavarovalno dolžnost.

Zavarovalna dolžnost ugasne:

1. čim se kakšen pogoj iste nič več ne izpolnjuje,
2. kadar pripade zavarovancu invaliditetna oziroma starostna renta.

Pravice do zavarovanja pa ostanejo 18 mesecev po ugasnitvi zavarovalne dolžnosti ohranjene in sicer v višini v tem času že pridobljenih oziroma, če so se medtem premije povrnila, za toliko skrajšanih pravic.

(Dalje.)

Nekatere opazke o trgovskem jeziku.

Spisal dr. Fran Mohorič.

(Dalje.)

Semkaj spadajo izpustivno skrženi pristavki (eklipsični) Fran Souvan sin = Fran Souvan (Frana Souvana sin. Svoji svrhi ne bi služilo dobro razvrščanje: Sin Fran Souvan. Treba je posebnega poudarka, posebnega stopnjevanja: Fran Souvan sin v označbo razlike. Tako tudi izven sorodstva v poklicnem nasprotju: Fran Suvan, sedlar; Fran Souvan, kolar.

Včasih je možen prosti pridevek in prilastkov pridevek: trgovec Fran Močnik in Fran Močnik, trgovec. In vendar je med obema sestavoma razlika. V sestavu trgovec Fran Močnik, je poudarek na osebnem imenu Fran Močnik, pri prilastkovem sestavu pa leži poudarek na besedi trgovec. Fran Močnik, trgovec. Pravzaprav je že v besednem reku: Fran Močnik, beseda Fran pojasnilni pridevek imena Močnik. Ker so oebna imena sestavljena iz priimka in krstnega imena, pomenja priimek s krstnim imenom osebno enoto in zato je možen še nadaljni prosti, predstojni pridevek te enote. Paziti je treba pri sestavljenem oziru skrženem trgovskem imenu, kjer se pa vendarle nahaja samo prosti predhodni pridevek. Pravilno je: Brata Anton in Fran Hlavka; krivo je: Brata Hlavka, mesto brata Hlavki. Pravilno istotako: Bratje Fran, Janez, Anton Hlavka, namreč Bratje: Fran Hlavka + Janez Hlavka + Anton Hlavka in zato najkrajše Bratje Hlavke, bratje Vaniči.

2. Priredno pojasnilo samostalnika je kot pridevek lahko tudi pridevnik in sicer vedno le predhodnik, namreč vedno le nov klobuk, zelen travnik, sladki koren; drugače pri razširjenem pridevku pristavek: klobuk, nov in drag; travnik, velik, zelen; ali travnik, lep in zelen. Fantič, lep in mlad. Kakor hitro je pridevek stopnjevan in podaljšan v prilastek.

Pri trgovskih imenih je zlasti čestokrat v rabi svojilni pridevnik na primer: Majdičev paromlin, Knezova opekarna. Toda ravno pri takih imenih se največkrat delajo napake. Svojilni pridevnik stoji namesto podrednega pridevka golega osebnega imena, ki nima pojasnila niti pred seboj, niti za seboj. Klobuk očeta, sin Boga se glasi prisiljeno in ne lepo. Zato se spremeni podredni pridevek osebnega imena v svojilni (ali svojilnemu sorodni) pridevek: očetov klobuk, božji sin. Nasprotno pa tudi svojilni pridevnik ne more stati, kadar ni edin namestnik osebnega imena. Svojilni pridevnik osebnih imen se sme rabiti pravilno istotako le tedaj, kadar stoji sam, to je edin in ne sme praviloma stati nikoli, kadar ima pojasnilo pred ali za seboj. Kakor je napaka: Paromlin Majdiča, opekarna Kneza = mesto Majdičev paromlin, Knezova opekarna, prav tako in še bolj napačno bi bilo: moj — očetov klobuk, ali stari oče-

tov klobuk, mesto klobuk mojega starega očeta; ali Vinko Majdičev paromlin ali brat Franov klobuk; Fran Geršakovi sinovi, namesto: klobuk brata Frana (brata Frana klobuk), paromlin Vinka Majdiča ali Vinka Majdiča paromlin, sinovi Frana Geršaka (Frana Geršaka sinovi); zato tudi Frana Josipa cesta, Marije Terezije cesta. Povsem napačna torej: Janez Trdinova ulica, mesto Janeza Trdine ulica, ali sploh samo Trdinova ulica . . . kakor pravilno Prešernova ulica, Gregorčičeva ulica, Erjavčeva cesta, Levstikova ulica, Čopova ulica; prava spaka je Doktor Valentin Zarnikova ulica, mesto: doktorja Valentina Zarnika ulica ali sploh zadostno Zarnikova ulica. Istotako napačno se glasi: Simon Gregorčičeva knjižnica, mesto Simona Gregorčiča knjižnica, ali sploh kratko in zadostno Gregorčičeva knjižnica.

Enako napačno se glasi: Jurčič-Tomšičeva ustanova, mesto: Jurčičeva-Tomšičeva ustanova, namreč: Jurčičeva (in) Tomšičeva ustanova.

Enako napačno: Dom in Svetov letnik, mesto: Doma in Sveta tudi ne gre pisati »dom in svetov« letnik, kajti »dom in svet« je nemogoča sestavljenka, kakor je enako nemogoče jablan in hruška, vrt in njiva. Svojlnemu pridevniku je v nekaterem zmislu soroden pridevnik na končnico ski pri osebnih imenih možno je: Komenska ulica, ali Komenskega ulica, nikoli ne Jan Amos Komenska ulica, ampak le Jana Amosa Komenskega ulica. Nemogoče je Josipina Turnograjska ulica mesto Josipine Turnograjske ulica.

Popačenost zveze: Doktor Valentin Zarnikova ulica se kaže najbolj pri ženskem svojlnem pridevniku na in. Prav vso isto veljavo in uporabo kakor moški svojlni pridevnik na ov ima ženski svojlni pridevnik na in: očetov, materin, sinov, hčerin. Očetov dom, materina hiša, sinov konj, hčerin svet. Lepoglasno in pravilno: Pavlinina hiša, grdo in spačeno: Pajk Pavlinina hiša, lepo in pravilno Pavline Pajkove hiša ali hiša Pavline Pajkove. Enako grdo in spačeno: Marija Terezijina ulica, lepoglasno in pravilno Marije Terezije cesta. Možno, a zaradi ponavljanja iste končnice dolgočasno in ne običajno bi se glasilo: Marijina Terezijina cesta, kakor Frančeva Jožefova cesta ali Janova, Amosova Komenska ulica. Toda svojlni pridevnik kot pridevek stoji vedno le sam in edin; s pojasnilom pred ali za seboj se spremenja v podredni pridevek v roditelju: Marije Terezije cesta, Franca Jožefa cesta. Toda treba je priti zopet k ožjim trgovskim imenom. Kakor pri uličnih, tako nahajamo tudi pri trgovskih napisih enake napake na primer A. Zankl-novi sinovi, namesto zgolj Zanklovi (Zankljevi) sinovi, odnosno Antona (= A) Zankla sinovi. Samo slovnica ima v svrhu pouka pravico sestavljati deblo in končnice, ime in sklonilo, nikoli pa ne pisava in tudi ne pravilna gladka, ne jecljajoča govorica ali celo jecljajočo govorico oponašajoča pisava. Samo pisava glotujočih jezikov (kineščine, ja-

ponščine, turščine, madžarščine itd.) ima pravico do zlogovanja in razčlenkovanja posameznih zlogov v pisavi, ker pomen besede nastaja in se ne preminja s pritikanjem zlogov: Jang-tse-kiang, Tien-tsin.

Toliko naj zadostuje glede osebnega trgovskega imena.

(Dalje prihodnjič.)

Carinstvo.

Spisal *Just Piščanec.*

(Dalje.)

V inozemstvu izdelana zlatnina in srebrnina, ki se je uvozila v carinsko ozemlje in privzela v čistinsko punciranje ter uvozno ocarinitev, potem pa izvozila v inozemstvo in pozneje zopet uvozila v carinsko ozemlje, se more ob tem zopetnem uvozu pripustiti carine prosto le v tem primeru, če se je v inozemstvo izvozila v izkupilnem zabeleženem ravnanju in se v predpisanem roku zopet uvozi v carinsko ozemlje. Posredovanja puncevalnega urada v tem slučaju ni treba, če se je carinsko-uradni izkupilni pečat našel nepokvarjen in tudi sicer ni nikakega pomisleka.

Določila glede zlatnine in srebrnine, na kateri se nahajajo tuzemski čistinski puncji za inozemske takšne predmete, veljajo tudi za poštno pošiljatve in bo tudi tedaj, ako gre za pošiljatve, ki niso prešle iz uradnih rok (shrambe). Pravilo, po katerem se ima smatrati inozemsko ocarinjeno blago enakim tuzemskemu blagu, se za nacionalizirano zlatnino in srebrnino ne vporablja. Nasprotno bi se pa nepuncirana inozemska zlatnina in srebrnina, ki se je izvozila v inozemstvo, vporablja carinsko spremnično ravnanje, ter se od tam zopet vrača, ki v inozemstvu ni izšla iz uradnih rok inozemskega poštnega zavoda, in ki je bila od odpošiljanja do povratka zmirom pod carinsko kontrolo, odpravila po predpisih za povratno blago.

Določila za odpravo povratnega tuzemskega blaga se vporablja tudi za odpravo vračajočih se predmetov, ki so iz kake pomote bili poslani v inozemstvo ter se vračajo, ko se je pomota zapazila. Ako stranke, ki so deležne kakega prometa za plemenitenje (št. 108, 109, 110 b), zahtevajo odpravo blaga iste vrste, kakor ga proizvajajo v lastnem plemenitnem prometu, na podlagi člena XIV., odpravi se isto carine prosto le tedaj, ako se je po poizvedbah dognalo, da ne izhaja blago iz prometa za plemenitenje.

Povratne pošiljatve obuval za tuzemske proizvajalce obuval se odpravljajo carine prosto; n. pr.: originalne pošiljatve vzorcev, ki so se poslali

v inozemstvo na ogled odjemalcev, a jih je naročnik zavrnil, dalje pošiljatve na izbero, ki so bile v inozemstvu ter se vračajo; končno pomanjkljivo in že obnošeno obuvalo, ki se uvaža v popravilo, se odpravlja carine prosto, ne da bi trebalo za to natančnih dokazov, ako je iz tovarniške znamke, ovoja, prejemka itd. posneti, da je pošiljatev tuzemske provenience ter niso znane okoliščine, ki bi opravičevale kak sum. Te olehkocene carinske odprave so deležni fabrikanti in izdelovalci obuval in tudi mali obrtniki, dočim se pri povratku pošiljatev za prekupčevalce obuval postopa z vso opreznostjo in natančnostjo. — Za carine prosto odpravo povratnih pošiljatev ni potrebno, da se je predstavilo pri izvozu pri ravno istem carinskem uradu kakor pri uvozu. — Za preračunanje roka za carinsko prosto odpravo je merodajen dan uradne izvozne odprave na eni, in čas povrnitve blaga iz inozemstva na drugi strani. Dan izvoza se lahko dokaže pri poštnih pošiljativah s poštnimi spremnicami, dobavnimi listi, korespondenco itd. — Za carine prosto uvaževanja povratnih pošiljatev tuzemskega hmelja, oziroma za povračilo carine za tak hmelj, je potrebno dovolilo finančnega ministrstva.

113. Inozemsko povratno blago. (Pogoji za oprostitev glej št. 110 č). Dovoljevati povračilo carine so pooblaščenca finančna deželna oblastva. Enako blago se lahko izvozno odpravlja tudi pri drugem uradu nego pri onem, po katerem se je uvozilo. Pri zopetnem izvozu se mora dognati in potrditi istost blaga s prejšnjim, čeprav se je blago do izvoza hranilo v carinski hrambi. Drugače je potrebno za povračilo carinskih pristojbin dovolilo finančnega ministrstva.

Ako se mora zlatnina in srebrnina po § 33., odstavek 2., zakona o punciranju z dne 19. avgusta 1865 po sklenjenem carinskem ravnanju spraviti čez mejo nazaj, so carinski uradi, ki imajo oblast ocarinjevati inozemsko zlato in srebrno orodje, pooblaščenca pobrani znesek carine brez obzira na njega višino izplačati samostojno po prihodu uradnega izstopnega potrdila, in držé se navadnih opreznosti.

114. Oprostitev po členu XV.

V mejnem okraju so z ozirom na kmetijski promet na zemljiških posestvih, čez katere gre carinska meja, k njim spadajoča gospodarska živina in gospodarsko orodje, ter semensko žito za polja, potem na njih dobljeni izdelki poljedelstva in živinoreje carne prosti.

Posebne olajšave v mejnem prometu so dogovorjene v trgovskih pogodbah z Nemčijo, Italijo, Romunijo, Švico i. dr.

115. Oprostitev po členu XVI.

Vlada se pooblašča o priliki mednarodnih dogovorov, s katerimi se za ugotovitev železniških zvez dogovori, da se mora skupna mejna in obratna menjalna postaja napraviti tostran carinske meje, zagotoviti carine prosti uvoz:

- a) za vse gradivo, opravo in druge predmete, ki so potrebni za izvršitev gradnje in obratne uredbe menjalne postaje ter slične proge, ležeče med njo in carinsko mejo, ako je priprava teh potrebščin naložena inozemskim oblastvom ali inozemskemu železniškemu podjetju, ker je po pogodbi prevzelo zadevne naprave;
- b) za obratna sredstva, orodja in porabno gradivo, ki ga rabi inozemsko železniško podjetje za oskrbovanje prevzete obratovalne službe, všteti vzdrževanje, potem ki ga rabijo inozemski mejni uradi za službene namene, v množinah, ki so dokazno potrebne v ta namen;
- c) za selitvene reči ter službene potrebščine v tuzemskem carinskem ozemlju nastavljenih uradnikov in uslužbencev inozemske železniške uprave in razen tega udeleženih službenih strok uprave sosednje države.

(Dalje prih.)

Raznoterosti.

Izpremema zakona o pokojninskem zavarovanju zasebnih uslužbencev vsled vojne. V listu priobčujemo zakon o pokojninskem zavarovanju na podlagi ces. naredbe z dne 25. junija 1914, ki stopi v veljavo dne 1. oktobra 1914. Najvažnejša izpremema je gotovo ta, da se je čakalna doba skrčila od 10 na 5 let. Toda tudi ta odločba stopi v veljavo šele 1. oktobra t. l. Zato bi bili te ugodnosti deležni le oni zavarovanci (oziroma njih zaostali), ki bi bili dne 1. oktobra dejansko še v zavarovanju in bi do tedaj plačevali premije, ako bi po tem času nastopila njih delanezmožnost ali smrt. Veliko število, ako ne večina onih zavarovanih podvrženih nastavljenec, ki so vsled vojnih dogodkov poklicani pod orožje, bi vsled tega, čeprav so že več kot pet let zavarovani, izgubili to ugodnost. — Zato je vlada izdala novo naredbo, vsled katere se je veljavnost cesarske naredbe z dne 25. junija v kolikor se tiče dajatev penzijsko-zavarovalnega zakona pomaknila nazaj na 1. avgust 1914. To je za vse vpoklicane, ki so k zavarovanju že 60 mesecev prispevali, največje važnosti, kajti to jim bo v veliko pomirjenje, če vedo, da imajo sami ali njih ostali pravico vsaj do skromne rente penzijskega zakona, ako postanejo v boju za domovino delanezmožni ali ako celo store junško smrt na bojnem polju.

Pravico do invaliditetne rente ima oni, ki radi kakšne telesne ali duševne hibe ne more več izpolnjevati dolžnosti svojega poklica. Kdor je torej v vojni tako ranjen, da je trajno oviran izvrševati dosedanj poklic, bo lahko dobil invaliditetno rento, seveda le toliko časa, da ne bo v kakem drugem poklicu zaslužil več kakor dve tretjini one plače, ki jo je dobival v prejšnji zavarovanju podvrženi službi. Pogoji, pod katerimi se doseže vdovska renta, so obrazloženi v današnji številki našega lista. Pomembna je pri tem določba, da pristojna vdovi vdovska renta, če je od sklenitve zakona preteklo šest mesecev, razen — kakor pravi

zakon — če se je smrt zavarovanca povzročila po nezgodi, ki je nastopila po sklenitvi zakona. Ta zadnja določba je važna, ker je mnogo oseb sklenilo zakon tik pred odhodom na vojno, kajti smrt na bojnem polju se bo morala smatrati kot nezgoda v zmislu zakona. Tudi morebitnim po takem zakonu legitimiranim otrokom bodo pristojali vzgojevalni prispevki.

S to cesarsko naredbo ni jasno izrečeno, če naj bodo le oni zavarovanci, ki so bili še v avgustu 1914 zavarovani, deležni ugodnosti naredbe ali tudi oni, ki so zaradi prve mobilizacije že pred 1. avgustom izstopili iz zavarovanja podvržene službe in bili odglašeni. Zato se priporoča, da se taki zavarovanci prostovoljno še za avgust 1914 zavarujejo; obči pokojninski zavod bo taka prostovoljna zavarovanja izpeljal tudi, če jih nastavljenec sam ne priiglasil, ampak če jih priiglasijo njegovi pripadniki ali prejšnji službodajalec. Službodajalci bodo s tem najbolj pokazali domovinsko ljubezen, da za v juliju vpoklicane nastavljenke še avgustovo premijo plačajo in tako zagotovijo uslužbencu omenjene ugodnosti. To naj se čimprej izvrši, kajti ako nezgoda (ranitev ali smrt) poprej nastopi, se prostovoljno zavarovanje ne bo dopustilo. Končno se je določilo z novo naredbo, da bo nadomestnim zavodom ali delodajalcem, ki so s svojimi nastavljenki sklenili nadomestne pogodbe, obči pokojninski zavod na zahtevo povrnil povratno zavarovanje. To je za zavarovance pri nadomestnih zavodih zelo važno, kajti vsled nezgod v vojni bo marsikateri nadomestni zavod zelo prizadet ali celo v nevarnosti, da preneha s svojim delovanjem.

*

Izpolnitev obstoječih določb. Spričo vojnega stanja je nastalo obilo nejasnosti o tem, ali sklenjene pogodbe in zlasti tudi sklenjeni trgovski sklepi obdrže veljavo. V splošnem je opomniti, da je vobče dolžnost vsakega, izpolniti obstoječe pogodbe in seveda tudi kupčijske sklepe. Moratorij zadeva le odložitev izpolnitve denarnih terjatev. Kar se tiče višje sile (vis major, force majeure), je pripomniti, da vojska kot vis major ne prihaja v poštev vobče in za vsakogar, ampak je vprašanje višje sile presojati individualno, ako prizadene posameznega trgovca ali posamezno podjetje. Ako je bil začasno promet na železnici ustavljen, s tem še ni nastopil položaj, ki opravičuje razveljavljenje pogodbe. Kdor se danes ne drži pogodb, je proti njemu postopati prav tako kakor ob času, ko ni vojne. Če svojih obveznosti ne poravnava zlepa, ne preostaja drugo kakor pot tožbe. V pravi se pokaže, ali velja ugovor višje sile ali ne. V kupčiji z mlevskimi izdelki so razmere posebno težke in predlaga se poravnanje nastalih diferenc na ta način, da se dogovori posebna cena, ki upošteva težavni položaj, kajti jasno je, da je trdo naprtiti vso škodo prodajalcu, ko je vendar jasno, da ob času sklepov kupčij ni ena ne druga stran računala s tem, da nastanejo vojni zapletki.

V tem vprašanju vojnih dogodkov in dobavnih pogodb je vlada izdala posebno razglasilo, ki pravi: „Od raznih strani se je vprašalo, kakšen učinek ima pričetek vojnih dogodkov na dobavne pogodbe, ki so bile sklenjene pred 1. avgustom, pa jih je izpolniti po 31. juliju. Zlasti za take proizvajalne in trgovinske stroke, v katerih se običajno sklepajo terminske kupčije ali dolgoročne dobavne kupčije, se je zastopalo mnenje, da je s takimi pogodbami kratkomalo ravnati kot z neveljavnimi, ali da jih je razdreti mogoče proti gotovim dajatvam. Na podlagi natančne presoje razlogov, ki govore za in proti taki ureditvi, je prišla vlada do prepričanja, da ni priporočljivo izdati moratorija za druge kakor denarne terjatve ali pa proglašiti dobavne pogodbe naravnost za razveljavljene. Dobavne dolžnosti temeljem pogodb, ki so bile pred 1. avgustom 1914 sklenjene, je torej presojati po splošnih pravnih načelih. Izključno pravosodstvu je prepuščati, da v vsakem posameznem primeru presodi, kakšen učinek imajo vojni dogodki na obstoječo dobavno dolžnost, osobito ali je vsled njih dejansko postala nemogoča pogodbeni dajatev.“

*

Varstvo avstro-ogrskih podanikov in interesov v sovražnih državah.

Sovražna država, v kateri se varujejo avstro-ogrski podaniki in interesi:		Država, ki je prevzela varstvo:
1	Srbija *)	Zedinjene države Severne Amerike (amerikanski poslanik za Srbijo rezidira v Bukarešti)
2	Rusija	Zedinjene države Severne Amerike
3	Francija	Zedinjene države Severne Amerike
4	Anglija	Zedinjene države Severne Amerike
5	Črna Gora	Grčija (sedaj provizorično Italija)

*) Pripomba: V Novi Srbiji je prevzela varstvo avstro-ogrskih podanikov in interesov Italija.

*

Varstvo podanikov in interesov sovražnih držav v avstro-ogrski monarhiji.

Sovražna država, katere podaniki in interesi se varujejo v avstro-ogrski monarhiji:		Država, ki je prevzela varstvo:
1	Srbija	Španija
2	Rusija *)	Španija
3	Francija	Zedinjene države Severne Amerike
4	Anglija	Zedinjene države Severne Amerike
5	Črna Gora	Grčija

*) Pripomba: V Budimpešti, Karlovih Varih, Pragi in Trstu so prevzeli varstvo ruskih podanikov in interesov ameriški konzuli, ki rezidirajo v navedenih mestih.

Društvene vesti.

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 knjigovodja, 6 pomočnikov mešane stroke, 1 pomočnik manufakturne stroke, 3 pomočnike špecerijske stroke, 4 prodajalke, 7 učencev in 1 učenka. Službe išče: 1 knjigovodja, 2 kontorista, 1 trgovski potnik, 2 poslovodje, 1 skladiščnik, 49 pomočnikov, 1 sluga, 7 kontoristk, 1 blagajničarka, 29 prodajalk, 11 učencev in 4 učenke. Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Plačajte članarino! Mnogo članov zaostaja z naročnino izgovarjajoč se na izredne razmere. Opomniti moramo, da naše društvo kot stanovsko še vedno v istem obsegu vrši svojo delavnost kakor poprej in sicer v prvi vrsti posredovalnica in potem podporni sklad. Ako bi se eno ali drugo delovanje ustavilo, bi bila to neprecenljiva škoda, kajti člani, ki iščejo službe, in rodbine vpoklicanih članov bi težko pogrešali eno kakor drugo. Prosimo torej za poravnanje zaostale članarine.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih.

Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Kar je dobrega, to se proda!

Zátkovi jajčni rezanci in makaroni,

Zátkov steliziran zdrob za otroke,

Zátkove drobtinice (prezelci) iz svežega pšeničnega prepečenca

== so priznani izdelki, ki Vašega odjemalca nikdar ne prevarajo. ==

Monopol - Bratje Zátka, družba z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000.—. Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

== Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila. ==

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 1/2 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Priporočamo našim gospodinjam **pravi : FRANCKOV :**
kavni pridatek s tovarniško znamko : kavni mlinček :
iz **zagrebške tovarne.**

Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani“

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodelavniki, priporočajte ta izvršni slovenski izdelek!

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica.

Denarnega prometa koncem leta 1913	K 700,000.000.—
Vlog	„ 43,500.000.—
Rezervnega zaklada	„ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 1/2 %

brez odbitka. Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo **c. kr. deželne vlade.**

Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

<p>1.) Zvestoba za zvestobo.
 2.) Vojna in plačevanje davkov.
 3.) <i>Dr. Viktor Snšnik</i>: Zakon o poslovanju pod nadzorstvom.
 4.) Trgovski koledar za l. 1915.
 5.) Maksimalna tarifa na Kranjskem.
 6. Izvozna prepoved za Avstro Ogrsko in lesna kupčija.
 7.) <i>Dr. Fran Mohorič</i>: Nekatero opazke o trgovskem jeziku.
 8.) <i>Just Piščanec</i>: Carinstvo.</p> | <p>9.) Iz trgovske prakse.
 10.) Književnost.
 11.) Raznoterosti:
 Moratorij. — Odprava carine na žito in sočivje. — Industrija in vojna. — Financielno oboroženje v vojni. — Izjemne določbe vsled vojne glede varstvenih znamk. — Popravki. — Darila v trgovini. — Varstvo nastavljenecv proti razžaljenju sotovarišev. — Uspehi trgovskih visokih šol.
 12.) Statistika.
 13.) Društvene vesti.</p> |
|---|--|

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

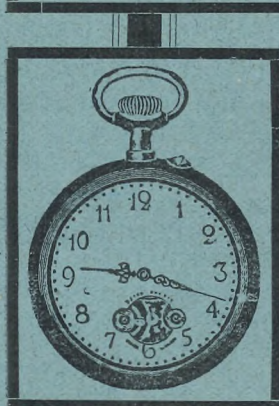

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

H. Suttner, Ljubljana šte. 19

priporoča svojo **veliko zalogo**
zlatih, srebrnih, nikljastih
in jeklenih ur ter zlatnine
in srebrnine
po najnižjih cenah.

„Razpošiljanje“ blaga na vse kraje sveta ter največja eksportna tvrdka. Zahtevajte moj novi povečani cenik, katerega dobite za stonj in poštne prosto.

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.

„IKO“ Tovarniška znamka „IKO“

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti šte. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn, zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke, okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica
di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Trgovina
s specerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
nimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obrato m.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši

mlinski izdelki in zlasti

izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,

izpitani pomladanski :: :: ::

čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“

===== v Ljubljani =====

naznanja, da je založilo sledeče knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,

===== v treh delih. =====

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodelavniku nujno potrebne.

Naprodaj je v jako prometnem kraju
na Gorenjskem

enonadstropna hiša.

V hiši so jako dobro vpeljani, že skozi 60 let obstoječi
obrati, prodajalna z mešanim blagom,
trafika, žganjetoč, gostilna in pekarija.

Naslov se izve pri Slov. trgovskem društvu „Merkur“
===== v Ljubljani. =====

□□□□□□□□□□

Proda se v Rečici pri Bledu
===== (Gorenjsko) =====

hiša z vrtom

v kateri je bila že več let trgovina in gostilna (križišče
cest) pod zelo ugodnimi pogoji. — Natančnejša po-
jasnila daje tvrdka Jos. Vodnik, Sp. Šiška pri Ljubljani.

□□□□□□□□□□

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice - v Ljubljani

R. Z. Z. N. Z.

Obrestuje hranilne vloge po

4³/₄ %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna kmečka posestva, radi tega je tudi ves denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19.000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo amerikanski umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

C. in kr. dvorni založniki

A. ZANKL SINOVI

tovarne barv, lakov in firnežev
LJUBLJANA.

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

na Dunaju, v Göstingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.

Priporočajo:

vse vrste oljnate, suhe, emajlne in fasadne barve, firnež, pristni kranjski, mavec (Gyps), olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče, steklarski in mizarski klej in druge v to stroko spadajoče stvari.

Ceniki na razpolago!

Ceniki na razpolago!

1883
3000/18192, 10

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XI.

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1914.

Štev. 10.

Zvestoba za zvestobo.

(Slovensko trgovsko društvo »Merkur« — svojim članom.)

Redke so prilike, da se na tem mestu obračamo do svojega članstva. Naši člani se sami zavedajo, koliknega pomena je zanje čvrsta organizacija. Do neznatnih izjem vrše sami od sebe društvene dolžnosti, ker vedo, da more društvo vršiti naloge svojega delokroga le, če ima na razpolago potrebna sredstva. Zvestoba za zvestobo! To vodilo je veljalo pri nas in med nami. Vodilo to veljaj tudi sedaj za razmerje med društvom in posameznimi člani. Kar se tiče društva, lahko brez resnega ugovora trdimo, da deluje redno dalje ob dnevih vojne. Celotno društveno poslovanje je ostalo ves čas, odkar so nastopili težki dnevi, v rednem teku. Društvena posredovalnica posluje stanovitno in redno. Člani so dobivali ves čas pravna pojasnila in vsakovrstne informacije. Društveno glasilo »Slovenski Trgovski Vestnik« izhaja v starem obsegu dalje ter objavlja vse one številne zakone in ukaze, kateri so bili izdani vsled vojnih dogodkov. Nikjer drugod ne dobi slovensko trgovstvo teh prepotrebnih postavnih predpisov zbranih v polnem obsegu. Tudi »Trgovski koledar«, ki je postal tekom let našim trgovskim krogom ljub in nepogrešen tovariš, ne izostane. Navzlic težavam je društvo vstrajalo. »Trgovski koledar« za leto 1915 je že gotov, bogato vsebino ima kakor vsa leta in je okusno opremljen. Cena je stara, eno krono velja. Društvo se nadeja, da bo kmalu razprodan. Nelepo bi ravnali naši trgovci in trgovski sotrudniki, če bi odklanjali nakup te praktične knjižice. Toda pri dosedanjem delokrogu naše društvo ni ostalo. Izredni časi in izredne razmere so zahtevale neodbitno, da društvo razširi svoje delo na dobrotvornem polju. Skrbno naše gospodarstvo in članska požrtvovalnost sta omogočila, da smo tekom let zbrali lep sklad za dobrotvorne namene. Tako nam je sedaj mogoče ob izrednih potrebah biti v pomoč in zaslonbo potrebnim članom in njih svojem. Že pred leti smo oživotvorili po-

seben »Podporni sklad«, namenjen podpiranju članov, ki so brez svoje krivde brezposelni, ter ubogim udovam in sirotam bivših članov. Pravica do teh podpor gre našim članom kot takim že iz naslova rednega članstva, ne da bi se od njih razen članarine zahtevalo kakih prispevkov. Vojna je izpremenila mahoma stare in oživljene gospodarske razmere ter po vpoklicu rodbinskega očeta vzela ali saj utesnila mnogim rodbinam navadni vir dohodkov. Kakor v drugih poklicih, tako je tudi v trgovstvu in zlasti med trgovskimi sotrudniki obilno družin stopilo v nov položaj: odpadel je očetov zaslužek in dal mesto skromnim podporam. Videli smo nove potrebe in mnogo družin v pomanjkanju. Naše društvo je imelo praktično korist članstva vedno kot prvoredni cilj pred seboj. Tudi sedaj ni zaostalo in brez mnogih besed pokazalo svoj resnični patriotizem v dejstvih. Dobrotvorno svoje delo je razširilo ter podpira sedaj številne rodbine vpoklicanih članov z rednimi mesečnimi dajatvami. Če je tako društvo »Merkur« v teh dnevih izkušnje ne le vstrajalo pri svojem rednem delovanju, marveč celo za svoja sredstva izdatno razširilo svoje delo na dobrotvornem polju v prid rodbinam, ki so bile navezane na osebni zaslužek očetov, nastaja za naše članstvo sveta in neogibna dolžnost, da vstrajajo tudi za časa vojne kot zvesti društveniki pri svoji stanovski organizaciji, ki se je popolnoma izkazala na svojem mestu. Po starem in lepem vodilu »Zvestoba za zvestobo« ostanite resnični člani, ki izpolnjujejo svoje društvene dolžnosti. Oklenite se svoje organizacije še zvestejše, pokažite svojo dejansko kolegialnost napram svojim tovarišem, ki so v velikem in težkem boju za obstoj in bodočnost domovine. Podpirajte društveno vodstvo, ki ga je izbralo naše zaupanje, ob vršitvi prelepe naloge. Ne dajte, da bi vsled vaše slabosti moralo prenehati človekoljubno naše podporno delo, ki je za mnoge rodbine naših članov nepogrešno potrebno.

Trgovski koledar za l. 1915
je izšel! Naročite in kupite ga!

Vojna in plačevanje davkov.

Velike zahteve se stavijo ob času sedanje vojne na državo. Bojevati se mora z ogromnimi na razpolago ji danimi močmi na dve strani, poleg tega pa ima paziti, da ne zastane kolo, ki goni državni ustroj, in da narodno gospodarstvo ne trpi prevelike škode.

Državljeni imajo ob teh izrednih časih dolžnost, da še posebej pokažejo svoje patriotično mišljenje tudi s tem, da svoje davke plačujejo redno in v polnem obsegu. To velja seveda v prvi vrsti za tiste, ki niso poklicani, da na bojnem polju branijo svojo domovino pred zunanjimi sovražniki. Seveda pa nastajajo ravno ob teh izrednih časih večkrat razmere, ki posameznikom onemogočujejo izpolnjevanje njihovih dolžnosti napram državi. Ako namreč usahne vir dohodkov, tudi davki ne morejo prihajati redno v državno blagajno; zato že dosednji zakoni za take izredne slučaje dovoljujejo nekatere olajšave, ki jih hočemo navesti v naslednjih vrstah.

Po zakonu z dne 24. oktobra 1896 št. 223 drž. zak. se more **hišno-najemni davek** ali **hišna najemnina** odpisati radi neizterljivosti najemščine, ako se je s sodno izvršbo dokazalo, da hišno-najemni davek ni izterljiv. Ker se pa proti osebam, ki so v vojni, ne more vršiti eksekucija ali izvršba—in kdo bi sploh take osebe eksekvirali—čeprav ne plačujejo hišne najemščine, bi se torej moralo kljub temu plačevati hišno-najemni davek? To bi bilo pač nekoliko prehudo. Zakon dovoljuje, da sme izjemoma finančno (deželno) ravnateljstvo po svojem preudarku dovoliti odpis hišne najemščine na podlagi drugačnih dokazil, ako bi sodna eksekucija previdoma ostala brezuspešna. Ob sedanji mobilizaciji bi bilo tako dokazilo n. pr. naznanilo hišnega lastnika, da se odpove najemščini za določeno dobo, ako je bil hišni najemnik o taki odpovedi obveščen in najemnik, oziroma njegov namestnik sam potrdi, da se mu je najemščina odpustila. To bi bila torej nekaka odpovedna pogodba, ki naj se predloži davčnemu oblastvu I. stopnje (okrajnemu glavarstvu, oziroma davčni administraciji). Take prošnje za odpis hišne najemnine so kolka proste in se morajo predložiti vsaj 6 mesecev po preteku časa, v katerem najemščina ni bila izterljiva. Seveda mora hišni lastnik naknadno naznaniti najemščino, ki bi jo morda kljub temu prejel potem, ko se mu je že davek radi neizterljivosti najemščine odpisal.

Tudi pri občni pridobnini ali obrtnem davku zakon z dne 25. oktobra 1896, drž. zak. št. 220, dovoljuje nekatere izjeme od splošnega pravila, da odmerjeni davčni postavek velja za vso dveletno priredbeno dobo in da izpremembe v obratnih razmerah, ki nastanejo v teku priredbene dobe, nimajo vpliva na že odmerjeni davek. Drugi odstavek § 73. omenjenega zakona se namreč glasi: Vsled bistvenega motenja v obratu po smrti ali bolezni imetnikovi, po požaru, povodni ali

drugih izrednih okoliščinah, sme vendar finančno deželno oblastvo deloma, ali, če je bil obrat ustavljen skozi celo četrtletje, popolnoma odpustiti enega ali več četrtletnih obrokov. Da spada mobilizacija med »druge izredne okoliščine«, o tem pač ni nobenega dvoma, seveda mora nastati vsled mobilizacije v resnici bistveno motenje v obratu. To se dogaja n. pr. če je imetnik obrta, ki je sam delal v obrtu, sam poklican v vojaško službovanje, ali če so n. pr. pri rokodelskih obratih pomočniki poklicani k vojakom in lastnik ne dobi nadomestila, ali če zastane promet vsled tega, ker se blago ne more izvažati, ali po železnici prevažati. V takih slučajih se morejo (kolka proste) prošnje vlagati pri davčnih oblastvih prve stopnje, ki prošnje predlagajo finančnemu (deželnemu) ravnateljstvu, katero o njih odločuje. Zoper odlok finančnega ravnateljstva je dovoljen priziv na finančno ministrstvo.

Če se pa vsled mobilizacije obrat popolnoma in trajno ustavi, naj davčni zavezanec tekom štirih tednov po ustavitvi obrta naznani pri davčnem oblastvu, da se je obrt popolnoma in trajno opustil, nakar mu davčno oblastvo odpiše pridobninski davek od prihodnjega četrtletja dalje. Ako se je pa obrat popolnoma ustavil vsled smrti imetnikove, ima davčno oblastvo dolžnost, da uradoma odpiše pridobnino od prihodnjega četrtletja, vendar naj pa dediči, če le možno, ustavitev obrata sporoče davčnemu oblastvu, ker le-to večkrat šele čez več časa izve za smrt lastnika obrta in torej ne more davka takoj odpisati, kar provzroča večkrat nepotrebno nevoljo pri davkoplačevalcih.

Tudi glede dohodnine ali osebnega davka ima § 232 zak. o osebnih davkih neko izjemo od splošnega pravila; da premembe v dohodninskih razmerah tekom davčnega leta ne vplivajo na odmerjeni davek. Ta izjemna določba se glasi: Osebe, katerih dohodki so se vsled izpadka dohodninskega vira ali vsled nesreč ali vsled drugačnih izrednih okoliščin tekom davčnega leta dokazno znižali na manj kakor dve tretjini zneska, ki je vzet v podlago obdačbi, in katere so potrebne takega izpregleda, smejo zahtevati razumno znižanje za preostanek dotičnega davčnega leta odpisanega davka.

Take prošnje se morejo vložiti vsaj tekom 14 dni po nastopu dogodka, na katerega se nanaša prošnja za izpregled, pri pristojnem davčnem oblastvu prve stopnje. O prošnjah, ki jih ni treba kolkovati, odločuje finančno (deželno) ravnateljstvo. Zoper odločbo finančnega ravnateljstva je dopustna pritožba na finančno ministrstvo. Ob času mobilizacije takih prošenj pač ne bo treba še prav posebno utemeljevati. Ako se je kak obrat ustavil, treba je navesti samo to dejstvo.

Ker v sedanjih časih osebe, ki so poklicane vsled mobilizacije v vojaško službovanje, ponajveč ne morejo pravočasno sporočiti davčnim oblastvom dejstev, ki so

merodajna za izpregled davkov, in tudi ponajveč niso pustile posebnih pooblastil v davčnih zadevah drugim osebam, bi v največ slučajih te izjemne določbe zanje bile brez posebnega pomena.

Istotako se v vojaški službi se nahajajoče osebe ne morejo po navadi pravočasno pritožiti zoper odmero davka, ali ne morejo pravočasno naznaniti svojega izstopa iz službe, da bi se jim na podlagi tega odpisala dohodnina itd. Zato je pa velike važnosti odredba finančnega ministrstva z dne 15. septembra 1914 (drž. zak. št. 246), ki je izšla na podlagi splošne cesarske naredbe z dne 29. avgusta 1914, drž. zak. št. 227. Po tej odredbi se za osebe, vpoklicane v vojaško službovanje, za čas, dokler so v vojaški službi, predpisani rok za vlaganje naznanil, napovedi in izjav, prošenj in prizivov, sistira ali ustavi, tako da ta rok poteče šele 14 dni potem, ko preneha zadržek, to je, ko so omenjene osebe odpuščene iz vojaškega službovanja. Če pa je davčni zavezanec postavil kakega pooblaščenca, tedaj ravnokar omenjena olajšava ne velja, razen če je pooblaščenec tudi sam poklican v vojaško službovanje.

Glede sodne eksekucije proti osebam, poklicanim v vojaško službovanje, odreja § 6 cesarske naredbe z dne 29. julija 1914, drž. zak. št. 178, da se ta ne more vršiti, dokler so v vojaški službi. Ali naj se proti takim osebam ne uvede, oziroma ustavi tudi eksekucija radi zaostalih davkov, o tem presoja davčno oblastvo na podlagi splošnega gospodarskega položaja davčnega zavezanca. Gotovo se davek ne bo izterjaval, ako se rodbina vpoklicanca nahaja v gospodarski stiski.

Sicer pa davčni zavezanci že po doslej veljavnih postavnih določbah lahko prosijo, da se jim za plačevanje dospelega davka rok do gotovega časa podaljša, ali da se jim dovoli plačevanje zaostalih davkov v obrokih, ako jim radi nesreč ali drugačnih vzrokov ni mogoče plačati pravočasno dospelih obrokov. Take prošnje se morejo vložiti pri davčnih (finančnih oblastvih), pri davkarijah ali županstvih, pismeno ali se morejo podati tudi ustno na zapisnik. O njih odločuje do gotovega zneska davčno oblastvo prve stopnje, sicer pa finančno (deželno) ravnateljstvo.

—

Zakon o poslovanju pod nadzorstvom.

Dr. Viktor Sušnik.

Dva zakona naj povodom svetovne vojne uravnata in ublažita zasebno-pravne odnose med avstro-ogriškimi državljani. Predvsem naredbe o odlogu plačil (moratoriju), v zvezi z njimi pa še zakon o poslovanju pod nadzorstvom. (Cesarska naredba z dne 17. septembra 1914.) Dočim naj moratorij ob času splošne pro-

metne stagnacije varuje dolžnika pred nasilnimi upniki s tem, da mu dovoljuje odlog vsaj nekaterih plačil, je namen poslovnemu nadzorstvu pred vsem ta, da štiti upnika za dobo moratorija pred zapravljivim početjem dolžnika.

Ne da se namreč tajiti, da more upnik vsled moratorija pri lahkomišelnem ali malovestnem dolžniku (odjemalcu) priti v veliko nevarnost za svojo terjatev. Dočim namreč svoje terjatve od dolžnika ne more izterjati, nima na drugi strani nikakega sredstva pri rokah, če dolžnik med moratorijem svoje premoženje zapravi, n. pr. svojo zalogo, posestvo, terjatve itd. proda. Zgoditi se mu more, da po preteku moratorija z eksekucijo nima na kaj seči.

Preprečiti tako zvijačno, hudobno zlorabo moratorija s strani dolžnika, je glavni namen novega zakona in njega bistvo obstoji v tem, da podeljuje upniku, ki dokaže, da spravlja dolžnikovo poslovanje v dobi zokonitega moratorija njegovo terjatev v nevarnost, pravico, predlagati pred sodiščem, naj se postavi celo dolžnikovo gospodarstvo (trgovina, obrt itd.) pod nadzorstvo osebe, ki jo imenuje sodišče. Za nadzornika je lahko postavljen ogroženi upnik sam, ali pa kaka druga oseba. Sodišče ima nadzorstvo odrediti, če je tako obstoj terjatve kakor tudi preteča nevarnost izkazana. Ni pa potreba, da je ogrožena terjatev že v plačilo zapadla, da je torej dolžnik s plačilom v zamudi. Dovolj, da dolžnik z lahkomišelnim ravnanjem, torej predvsem z zapravljanjem bodoče izterjanje terjatve ogroža.

Naloga sodno imenovanega nadzornika je, podpirati in nadzorovati dolžnika v njegovem poslovanju, predvsem torej skrbeti za to, da se obrat redno nadaljuje in da se obstoječe premoženje ne pogubi. V to svrho podeljuje zakon nadzorniku jako dalekosežne pravice. Po previdnosti nadzornika more sicer dolžnik še dalje voditi svoje podjetje. Vendar je pri tem v marsikakem oziru podvržen strogi kontroli nadzornika. Brez njegovega privoljenja ne sme namreč dolžnik ničesar od svojega premoženja niti prodati, niti sicer odtujiti, ali spraviti v stran, ne sme dalje svojega premoženja (n. pr. posestva) obremeniti, nikakih poroštev sklepati, ali komu kaj podariti. Celo navadna, k vsakodnevnu obratu spadajoča opravila (n. pr. najetje novega pomožnega osebja) mora opustiti, če nadzornik istim ugovarja. Ta je po potrebi celo opravičen, dolžnika kratkomalo odstaviti in obrat vzeti popolnoma v svoje roke, ali ga pa izročiti tretji osebi. Nadzornik ima torej prav uspešna sredstva na razpolago, da prepreči lahkomišelnost uničevanje dolžnikovega premoženja, na drugi strani pa omogoči redno nadaljevanje poslovanja. Imeti pa ima pred očmi predvsem dobrobit podjetja samega, ki naj se na ta način reši pred propadom. Zato postavlja zakon nad-

zornika pod kontrolo sodišča. Nadzornik ima polagati račun, proti njegovemu poslovanju je odprta pritožba na sodišče. Dohodki nadzorovanega gospodarstva se imajo v zmislu zakona (§ 8) porabiti predvsem za nadaljevanje obrata in za skromno preživljanje dolžnika in njegove rodbine. Preostanek služi v pokritje dolgov, pri čemer se je, podobno kakor v konkurzu, ozirati na vse upnike. Nadzornik ima pravico do primerne nagrade. Kadar je gospodarstvo zopet v rednem teku in upniki izven nevarnosti, sme dolžnik predlagati, da se nadzorstvo odpravi.

Rekli smo zgoraj, da je namen novemu zakonu predvsem, ščititi interese ogroženega upnika napram lahkomišelnemu dolžniku. To mnenje zastopamo, dasi je zakonodajalec z na novo ustvarjenim institutom poslovanja pod nadzorstvom očitno hotel dati tudi dolžniku samemu v roko sredstvo, s katerim se vsaj za dobo moratorija reši pred konkurzom. Zakon namreč izrecno določa, da sme tudi dolžnik, pri katerem je vsled vojnih dogodkov nastopila neplačevitost (Zahlungsunfähigkeit), zaprositi pri sodišču, ki je sicer pristojno kot konkurzna oblast, za postavitev njegovega poslovanja pod nadzorstvo. Mnenja pa smo, da dolžnik ne bo rad posegel po tem sredstvu. V zmislu novega zakona je namreč prisilna kakor prostovoljna postavitev poslovnega nadzorstva javen uraden čin, ime nadzorovanca in nadzornika se sodno javno razglasi kakor otvoritev konkurza. Dolžnik, ki ni pasiven in se nahaja le trenutno vsled izrednih razmer v zadregi, ali v stanju neplačevitosti, bo že z ozirom na svoj ugled in kredit rajši posegel po vsakem drugem sredstvu, samo da svojo zadrego javnosti prikrije. To določbo je tem bolj obžalovati, ker bi uvedba prostovoljne postavitve podjetij pod nadzorstvo sicer zadostila očitni potrebi. Koliko trgovin in podjetij stoji samo radi tega, ker je moral gospodar z vsem osebjem na vojno! Ti vsi bi bili zakonodajalcu hvaležni, da jim je omogočil vsaj v gotovih mejah, nadaljevati njih obrat.

Vtisk imamo torej, da se bo prostovoljno postavil pod nadzorstvo le tak dolžnik (podjetnik), ki stoji neposredno pred konkurzom, ki je torej pasiven. Takemu pasivnemu dolžniku nudi zakon dvojje ugodnosti. Predvsem ni več po zakonu zavezan, predlagati otvoritev konkurza o svojem premoženju, kakor hitro se je prostovoljno postavil pod nadzorstvo. Druga ugodnost pa je ta, da upniki po razglašeni postavitvi pod nadzorstvo radi svojih, pred tem časom nastalih terjatev proti dolžniku ne morejo voditi nikake izvršbe. To velja tudi za primer, če je bil dolžnik vsled upnikovega predloga postavljen pod nadzorstvo. Za vse pozneje nastale terjatve pa je eksekucija seveda dovoljena.

V slučaju prostovoljne in prisilne postavitve pod nadzorstvo, je končni glavni uspeh torej ta, da se materialni dolžnikov položaj vsaj poslabšati ne more in da so

upniki, če hočejo v doglednem času priti do svojih terjatev, več ali manj prisiljeni, od istih nekaj popustiti. Pasivnega podjetnika seveda tudi najvestnejši nadzornik mnogokrat ne bo rešil pred konkurzom, enostavno iz razloga, ker ne bo mogel doseči dohodkov, s katerimi naj nadaljuje obratovanje in poplača dolgove. Pripomnimo, da je zakon ustvarjen po vzorcu podobnega v nemški državi za čas vojne izdanega zakona. Slednji se odlikuje pred našim predvsem s tem, da pozna le prostovoljno postavitev pod nadzorstvo na predlog dolžnika in da na drugi strani ne predpisuje javne razglasitve. Vsaj slednja določba bi bila tudi za nas umestna.

Trgovski koledar za l. 1915.

Zvesti spremljevalec slovenskih trgovcev — naš koledar — za prihodnje leto je zopet izšel. Izredne razmere, v katerih živimo, niso mogle biti ovira izdaji, kar je odboru »Merkurja« v tem večjo zaslugo zapisati. Pri vseh izdajah knjig, časopisa in koledarjev ni imel odbor nikoli namena, iskati dobiček; imel je pred očmi vedno le izobrazbo svojih članov, dati tem pripomočke v maternem jeziku in izpolniti velike vrzeli na polju slovenske strokovne literature.

Ako bi izdaja koledarja letos izostala, bi večina članov težko pogrešala malo rdečo knjižico, ki je vsakemu kolikortoliko služila v praktičnem življenju kot svetovalec.

Vsebinsko novega koledarja priobčujemo na drugem mestu. Tukaj hočemo le mimogrede opozarjati na nove stvari, ki jih prinaša koledar. Predvsem pride v poštev zvišanje užitnine vsled deželnih doklad in izpremembra osebnih davkov.

V štirih tabelah je razvidna užitnina za mesto Ljubljana od vseh predmetov, za katere se užitnina pobira. V nadaljni tabeli so užitninski postavki za meso in vino izven Ljubljane. Ta tabela velja za vse kraje v Avstriji, kjer se pobira užitnina, izvzemši zaprta mesta. Za Kranjsko, kjer se je užitnina vsled 145% deželnih doklad zvišala, velja opomba pod tabelo z vsemi sedaj veljajočimi postavkami.

Druga, še važnejša novost našega koledarja je, poljudna razlaga osebnih davkov z vsemi izpremembami, ki jih je novi zakon o osebnih davkih uveljavil. Priliko smo že večkrat imeli v »Vestniku«, da smo priporočali studiranje teh zakonov in ravnanje po njih, kajti omalovaževanje teh predpisov je že marsikdo čutil na lastni koži in marsikdo se je že kesal, da ni večje pozornosti obračal na davčne predpise. Z uvedbo novih predpisov se je natančnost še podvojila in s tem, da se sme pod gotovimi pogoji naložiti davkoplačevalcu dolžnost, da dokaže pravilnost napovedi s knjigami, sicer sme davčna oblast na podlagi pripo-

močkov odmeriti davek, je dana finančnim oblastvom velika moč. Res je, da so se trgovski in industrijski krogi na vso moč upirali tej uvedbi, toda prodrli niso.

Po našem mnenju je pa ravno dokaz s knjigami edino in glavno sredstvo, s katerimi se dokaže pravilnost davčne napovedi, oziroma s katerim se uspešno nastopi proti vsem pomislekom in očitkom davčnih oblasti. Le s knjigami se davkoplačevalec lahko ubrani prevelikemu obdavčenju, zato naj pa tudi pazno prečita sestavek v koledarju »V pogled v knjige«, iz katerega bo razvidel, kdaj in kako lahko davčna oblast zahteva vpogled v knjige.

V koledarju so se nadalje izpopolnili tudi drugi sestavki ter tekom leta nastale izpremembe vpoštevale. Tako pri vojaški taksi, pri nedeljskem počitku na Kranjskem, poštno določbe in penzijsko zavarovanje zasebnih nastavljenecv itd.

V podrobnosti se ne bomo spuščali, toda kakor je vsak dosedanji koledar zadostil in v polni meri ustregel potrebam naših trgovcev in nastavljenecv, tako bodo odjemalci tudi lahko novega koledarja veseli in ga priklopili k drugim kot del izobraževalne knjižnice, ki jo naše društvo izdaja pod skromnim naslovom: Trgovski koledar. Vsak letnik, ki jih je izšlo doslej devet, ima svojo trajno vrednost in v vsakem se nabira vrsta izobraževalnih del, ki niso še izšla v šlovenskem jeziku. Zato mora vsakdo, ki ima prejšnje letnike, pridružiti tem še letošnjega, sicer ne bo imel popolne strokovne knjižnice. Česar v letošnjem koledarju ne dobi, bo lahko poiskal v prejšnjih, zato tudi vedno priporočamo, da se stare koledarje shranjuje in večkrat pregleda njih kazalo, da se takoj ve, kam je treba seči v slučaju potrebe po informacije.

Sicer je pa najbolje, da si vsak trgovec in trgovski nastavljenec kakor tudi vsak obrtnik nabavi ta koledar in potem bo lahko sam presodil njegovo vrednost. Letos še posebno priporočamo njegovo nabavo deloma iz poprej omenjenih vzrokov, deloma pa tudi, ker je več koledarjevih odjemalcev v vojni in si torej ne morejo nabaviti koledarja, vsled česar bi društvo »Merkur« lahko trpelo znatno škodo. Ker se je pa koledar tekom let že tako vdomačil, da ga vsakdo težko pogreša, upamo, da si ga bodo tako stari odjemalci kakor novi za majhno ceno 1 K prav radi sami omislili.

Maksimalna tarifa na Kranjskem.

C. kr. deželna vlada je vpoštevata izpremembe na blagovnem trgu ter izdala z razpisom z dne 6. oktobra t. l. novo maksimalno tarifo za Kranjsko in za mesto Ljubljano. Opomniti je, da posebne cene, ki so se dovolile posameznim občinam in krajem, ostanejo za tiste kraje nadalje v veljavi. Cene veljajo za promet v de-

taljni prodaji. Kakor iz niže navedenega tarifa razvidno, novi tarifi ne vsebujeta več dveh zelo važnih predmetov: moke in kruha. Za moko in kruh sedaj ne obstoja več maksimalna tarifa. Valovanje cen za žito in moko je preveliko, da bi se dalo držati za daljši čas primerne maksimalne cene za moko in kruh. Pozivljamo pa trgovce in obrtnike, da se varujejo navzlic temu kar najskrbnejše vsakega pretiravanja cen. Neupravičeno draženje cen se kaznuje po § 7. cesarskega ukaza z dne 1. avgusta 1914, drž. zak. št. 194. (Glej »Trgovski Vestnik« leto 1914, stran 87!)

A. Maksimalna tarifa

za celo dežele Kranjsko, izvzemši stolno mesto Ljubljano.

Predmet	Enota	Najvišja cena, katera se sme zahtevati	
		K	h
Riž, zdrobljen	kg	—	46
Riž srednji	kg	—	62
Riž, italijanski 6/a	kg	—	74
Riž Karolina	kg	—	88
Ješprenj	kg	—	46
Pšeno	kg	—	50
Ješprenjček, debel	kg	—	48
Ješprenjček, fin	kg	—	64
Fižol	kg	—	46
Krompir, izvzemši kraje, ki se zanje določijo posebne izjeme	kg	—	08
Kava	kg	4	—
Čaj, navadno tržno blago (izvzemši finnejše vrste)	kg dkg	7 —	50 10
Sladkor (v kockah)	kg	1	—
Sladkor (v kapi)	kg	—	96
Sol	kg	—	26
Vino navadno	kg	1	12
Pivo iz soda, izvzemši špecijske vrste in izvzemši kraje, ki se zanje določijo posebne izjeme	l	—	48
Jesih	l	—	24
Namizno olje	l	2	—
Jedilno olje	l	1	36
Goveje meso, I. vrsta	kg	1	68
Goveje meso, II. vrsta	kg	1	44
Ovčje meso	kg	1	48
Svinjsko meso	kg	1	80
Telečje meso	kg	1	80
Prekajeno meso, navadno domače	kg	2	—
Slanina	kg	2	—
Svinjska mast, čista	kg	2	20
Surovo maslo	kg	3	60
Sir, navadni	kg	2	40
Mleko	l	—	24
Jajca	kos	—	10
Les, trdi	m ³	8	—
Les, mehki	m ³	6	—
Premog	q	3	10
Petrolej	l	—	46

B. Maksimalna tarifa
za deželno stolno mesto Ljubljana.

Predmet	Enota	Najvišja cena, katero se sme zahtevati	
		K	h
Riž zdrobljen	kg	—	52
Riž srednji	kg	—	68
Riž italijanski 6/a	kg	—	80
Riž Karolina	kg	—	94
Ješprenj	kg	—	46
Pšeno	kg	—	50
Ješprenček debel	kg	—	48
Ješprenček fin	kg	—	64
Fižol	kg	—	46
Krompir	kg	—	10
Kislo zelje	kg	—	14
Kisla repa	kg	—	12
Kava	kg	4	—
Čaj, navaden odprt	kg dkg	7 —	50 10
Kakao	kg	6	80
Sladkor (v kockah)	kg	1	—
Sladkor (v kapi)	kg	—	96
Sol	kg	—	24
Navadno namizno vino	l	1	20
Pivo iz soda, izvzemši specialne vrste	l	—	48
Jesih	l	—	36
Namizno olje	l	2	—
Jedilno olje	l	1	36
Govejo meso, I. vrsta	kg	1	90
Govejo meso, II. vrsta	kg	1	60
Ovčje meso	kg	1	50
Svinjsko meso	kg	2	—
Kozje meso	kg	1	50
Telečje meso	kg	2	—
Prekajeno meso, navadno domače . .	kg	2	40
Slanina	kg	2	—
Svinjska mast, čista	kg	2	20
Surovo maslo	kg	4	—
Sir, navadni	kg	2	40
Mleko	l	—	24
Jajca	kos	—	10
Les, trdi	m ³	13	—
Les, mehki	m ³	10	—
Premog, kranjski-štajerski	q	3	60
Petrolej	l	—	44

V kolikor se vrši prodaja tega blaga v prostorih ali na sejmskih stojnicah, morajo imeti obrtniki nabite najvišje cene v svojih prostorih, oziroma na svojih stojnicah.

Kdor bi se ne držal teh predpisov, se bo kaznoval najstrožje po določilih obrtnega reda za vsak posamezni slučaj z denarno globo do 1000 k r o n ali z zaporom do treh mesecev.

Izvozna prepoved za Avstro-Ogrsko in lesna kupčija.

Kakor v mnogih drugih državah, je bila tudi v naši monarhiji ob pričetku vojnega stanja razglašena izvozna prepoved. Nareka jo skrb za redno kritje lastnih potreb. Veliko število predmetov je prepovedano eksportirati. Med prepovedanim blagom je bil naštet tudi les, stavbni in rezani. Tavoletе in testoni so bili prosti od početka. Za naše gospodarske razmere je bila ta odredba jako dalekosežnega pomena. Kranjska ima iz lesne kupčije velike dohodke. Ker je bilo lesa v izobilju v državi, je trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko zaprosila centralno vlado, da dvigne prepoved glede lesa saj za prijateljske in nevtralne države. Vlada se tedaj ni odločila za razveljavljenje prepovedi vobče, pač pa je izrekla pripravljenost, da izdaja izvozna dovolila od primera do primera proti specialni prošnji. Mnogo interesentov je dobilo dovoljenje za eksportiranje, ali navzlic temu je bila ta uredba velika ovira za redno kupčijo poslovanja, zlasti ob času, ko je bilo trdo pomanjkanje vagonov. Po preteku nekaj tednov se je ponovila akcija za razveljavljenje izvozne prepovedi glede lesa. In vlada se je spričo novih razmer postavila res na drugo stališče. Ukaz z dne 2. oktobra t. l. prinaša izpremenjeno izvozno prepoved. Za našo lesno trgovino in industrijo je prvoredne važnosti, da novi ukaz ne prepoveduje več eksporta lesa in lesne robe. Eksport za les, izvzemši nekaj najpomembnejših kvalitет, je sedaj prost. Trgovina ima odprto pot in se more prosto gibati. Odahne si marsikdo, zakaj v lesnih zalogah je vezano veliko denarja. V tuzemstvu pa ni zadostnega trga in odjema. Trgovina in industrija se bo mogla prostješe gibati, četudi ponekodi le v vtesnjenem obsegu. O p o m n i t i j e, da je eksport lesnega oglja v i n o z e m s t v o v e d n o š e p r e p o v e d a n. Kdor želi lesno oglje eksportirati, prositi mora pri c. kr. finančnem ministrstvu za posebno dovolilo. Ker se oglja pri nas producira mnogo, je upati, da bo dobiti dovoljenje. Za to blago so dobri odjemalci južna mesta, zlasti pa Italija. Domača poraba ni velika, produkcija v deželi Kranjski pa je jako znatna.

Nekatere opazke o trgovskem jeziku.

Spisal dr. Fran Mohorič.

(Konec.)

B. Trgovsko ime je nadalje šestokrat stvarno ime, in sicer zgolj ime pridelanega, ali razpečavanega blaga, na primer: Predilnica, kovačnica, papirnica, livarna, tiskarna, lekarna, to je: predilna tovarna, kovačna delavnica, papirna tovarna, tovarna, v kateri se kovine

lijo in zlivajo v razna orodja; delavnica, kjer se tiska; kjer se pripravljajo in hranjujejo leki itd.

2. Čestokrat je trgovsko stvarno ime sestavljeno a) iz blaga in b) njemu posebej danega imena; na primer: Krema Ilirija, to je: Krema (znamka, imena) Ilirija; sveče (znamke Apolon).

V nemščini tukaj dobro služi zloženka. Nemec lahko reče: Ilirija-Kreme, Apollo-Kerzen. Slovan se tako ne more izražati. Zloženka je Slovanu možna s pomočjo organskega veznika o (za trdimi) ali e (za mehki) soglasniki: vodotok, licemer; pri tem so samostalniške zloženke zlasti z neglagolskim samostalnikom jako redke. Zloženke brez veznika torej slovanščina izvzemši redkih neposnemalnih izjem: tičmiš (mesto tičomiš) ne pozna. Taki zverženi zvezi pravimo sklopek, ki je spaka in potvora slovanskemu jeziku.

In vendar se ravno v trgovskem jeziku žal pogostoma nahajajo. Po naših dnevnikih jih kar mrgoli. Drugi listi, zlasti na primer »Trgovski Vestnik« »Kmetovalec« itd. imajo včasih pravilna, a vendar poleg njih in celo kar v eni sapi tudi potvorjena imena.

c) Pravilno na primer »Kmetovalec« z dne 15. aprila 1914 št. 4:

d) Trtne škropilnice (z imenom . . .) Korona, Mars, Hero Leda, Danubia, stroj za beljenje in škropilnica za sadno drevje King. Grdo in spačeno bi bilo: Korona, škropilnica itd.;

b) ali motor na surovo olje 16 P. S. parotvorec »Xido«, hladilnik za led in vodo (Bergerdorf); hladilnik za smetano, vse lepo pravilno, naenkrat pa spačeno: Alfa posnemalnik, mesto: Posnemalnik Alfa (posnemalnik znamke Alfa), kakor trgovec (z imenom Majdič, postrešček Turkuš, kralj Ferdinand).

c) Karola (napačno Karol) Kavška (Kavš(e)ka) naslednik N. N. prodaja kosilne stroje Mac Cormick Deering in Zmaj = (znamke, imena, z imenom Mac Cormick, Deering, Zmaj).

d) Napačno je: panin-krmila za perutnino, mesto pravilnega: krmila za perutnino: Panin, osobito nelep je: panin maščobni gres (?) za perutnino, mesto prav: maščobni zdrob za perutnino (z imenom) panin (Panin).

e) Fr. Stupica ima (pravilno): edino založništvo priznано nenadkriljujočih (pač nenadkriljivih, ali nenadkrilnih) izvirnih ameriških strojev »Deering« za košnjo (če je Deering osebno ime, bi se dobro reklo tudi »Deeringovih« strojev) in prodaja elektromotorje, pluge in bencinmotorje; možno bi bilo pač bencinomotorje, toda zloženke z neglagolskimi samostalniki niso našemu jeziku priljubljene, zato se je izražati boljše, motorje na bencin, ali s pridevnikom bencinske, bencinove ali bencinovne motorje (kakor na primer v »Trg. Vestniku« prav: toaletno milo, stearinove in parafinove

sveče, lipov, bukov les itd. naznanja I. Pilnaček. V »Trgovskem Vestniku« priporoča domača tovarna kemičnih izdelkov Ilirija kremo (primerjaj spako: flobert-puško) mesto prav kremo: (z imenom, znamko; ali: imena znamke) Ilirija. Na neki izložbi ljubljanski se nahaja napis Aika-foto-potrebščine. Napačnost tega napisa je posebno značilna. Beseda potrebščina je sama na sebi zloženka predloga: po s samostalnikom: **trebščina** (po + treba), in zloženke ni smeti zopet zlagati. Skovane po nemškem vzorcu: Gesichts-Vorsprung, Reinigungs-Fetzen so v slovanščini nemogoče. Že sklopek dveh besedi je za slovanščino spaček, sklopek več besed pa je višek jezikovne barbarščine. Pravilno se ima napis glasiti: Fotografske potrebščine Aika.

Popper čevlji mesto Popperjevi čevlji, gumi petniki, mesto gumijevi petniki; šef-zdravnik, mesto zdravnik vodja X. Y. ali zdravniški vodja.

V »Slovenču« sem čital napis brzojavke: pri Panama kanalu. Mesto: pri Panamskem kanalu.

Kako lahkomišno in nevedno postopa pri napravi slovanskih napisov dandanašnja nova »filološka stroka«, naj pojasni nastopni slučaj.

Trgovska tvrdka je naprosila slovanskega filologa (in notabene književnika), naj bi ji napravil hrvaški napis po nemškem napisu »Anker-Remontoir-Uhr«. In sedaj bo vsak radoveden, kako je slovanski filolog, ki vsak dan uči srednješolce, kako je treba izražati tuje sestavljene na primer: Volksbuch, Reitpferd, Windmühle, Brustharnisch itd. (če se ne dajo enostavno označiti s primernim pridevnikom: veterini mlin, ali celo s samostalniškim stopnjevanjem: veternik (motor, mlin, veternik), namreč knjiga za ljudstvo, konj za ježo, mlin na sapo, oklep za prsi (prsni oklep, prsni), ruta okoli vrata, ovratna ruta, ruta ovratnica.

Prizadeti slovanski filolog je prav enostavno po vzorcu: flobert puška, Paganetmatilda, rešil svojo nalogo, pohrativši: Anker-Remontoir-Uhr z Anker-Remontoir-sat. Dolžnost njegova bi bila, da bi se na primeren način poučil o pomenu besede remontoir, morda pri kakem inženjerju in če tam ni našel ugodnega pojasnila, bi porabil tuje ime — slovanski (hrvaški). Po Janežičevi slovnici §§ 225, 247 bi lahko prestavil: Anker-Uhr, pravilno: ura na sidro (mlin na sapo) in končno bi dobil izraz remontoirni (remontoarni) sat na sidro.

Pri trgovskih napisih je vobče razlikovati dva načina:

1. Napise v tekočem pravilnem stavku, na primer:

Jernej Bahovec prodaja papir, papirnate vreče, pisalno in risalno orodje, šolske knjige in zvezke, kipe slovenskih pisateljev itd.

ali: Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah in se priporoča za obilna naročila.

1. Ali: Največja zaloga železnine v Ljubljani je pri Francu Stupici (ne: pri Franc Stupica) na Marije Terezije cesti, zraven Figovca;

ali: Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški Trg priporoča svoja svetla in črna piva.

2. Brez stavkovne zveze v pretrganih podarnicah, na primer:

Valjni mlin v Domžalah.

I. Bončar, Ljubljana;

ali: Škatlice za shranjevanje blaga.

Kartoni za razpošiljanje: klobas, masla, oblek, perila.

Škatljice za čaj.

Ljubljanska kartonažna tvornica.

I. Bonač, Ljubljana.

Ali: Fran Sax, elektrotehnik, Ljubljana, Gradišče 7.

Oblastveno koncesionirani strokovnjak (inštalater) za: električne naprave, luči, prenos sile, dalje za hišna zvonila, telefone itd. za strelovodne naprave.

Poprava v stroko spadajočih del.

V zalogi blago prve vrste. Proračuni na razpolago.

Opremljenost (opremljen sem) z najboljšimi in najnovejšimi preskuševalnimi pripravami (aparati).

Cene in delo solidno.

3. Možna je seveda tudi mešanica obeh vrst napisov, deloma v stavkovi zvezi, deloma v pretrganih podarnicah. Primerjaj v tem oziru zadnji primer pod 2. Fran Sax Opremljen sem odnosno Opremljen je

V stavkovem stiku bi se seveda moralo glasiti:

Fran Sax, elektrotehnik v Ljubljani sem (je) opremljen (in ne: opremljen je, kar za zapostavljenje pomožnika: je — ob navedbi osebk ni povoda; le kadar osebk ni, je čestokrat treba stavek začeti s poudarjeno besedo).

Enako je razločevati: 1. zgolj osebne napise; 2. zgolj stvarne, in 3. mešane napise, na primer:

1. Vinko Majdič, lastnik valjičnega mlina v Kranju; priznано najboljši izdelovatelj mlinskih izdelkov in trgovec z izborna pšenično moko na drobno in debelo.

2. Valjični mlin v Kranju.

Priznано najboljši mlinski izdelki in zlasti izborna pšenična moka. Lastnina Vinka Majdiča.

3. Vinko Majdič, lastnik valjičnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši mlinski izdelki in zlasti izborna pšenična moka.

Naj bi te opazke vsaj nekoliko pripomogle za dosegov pravih trgovskih napisov.

Carinstvo.

Spisal Just Piščanec.

(Dalje.)

IX. Carinski krediti.

116. **Pojem o carinskih kreditih.** Odpadajoča carinska pristojbina se praviloma ne pripušča na upanje. V kolikor se pa vsled posebnih predpisov za določene predmete dovoljuje upanje (kredit) carine, je vsako tako dovolilo vsikdar preklicljivo. Carinsko kreditiranje obsegajo ona določila, po katerih nekatere osebe in podjetja ne plačujejo carine, pripustnine in obče carinske doklade takoj v gotovini, pač pa se tem osebam in podjetjem označene pristojbine puščajo na upanje proti zavarovanju državnega zaklada.

117. **Katerim osebam in podjetjem se dovoljujejo krediti.**

Carinski krediti se dovoljujejo trgovcem, fabrikantom, prevoznim, rudniškim in kmetijskim podjetjem, kakor tudi drugim trgovcem in obrtnikom, ki dobivajo iz inozemstva večje množine blaga in kateri niso bili obsojeni radi kakega iz dobičkaželjnosti izvirajočega zločina, pregreška ali prestopka te baže, niti so bili obtožbe oproščeni radi nezadostnih dokazov. Daljna ovira za dovoljenje kredita je obsodba radi tihotapstva ali težkega dohodarstvenega prestopka, vendar je pa nezmožnost za doseg carinskega kredita v tem, kakor tudi v prvem primeru, omejena na dobo treh let po izdani obsodbi. Izključene iz dovolitve kredita so tudi osebe, o katerih solidnosti in plačljivosti obstojajo dvomi. Daljni pogoj za dovolitev carinskih kreditov učinja dokaz, ki ga ima donesti stranka, da je kreditjemalec v pretečenem upravnem letu plačal na uvozni carini (vštevši pripustnino in užitnino) vsaj 2380 kron.

Za podelitev kredita se prosi pismeno pri tistem carinskem uradu, pri katerem se želi imeti odprt kredit. Prošnje se kolkujejo z 1 K ter jim je priložiti kot dokaz, da se je v poteklem letu plačevalo vsaj 2380 K carine, dotične carinske listine, kakor tudi potrdilo političnega oblastva prve inštanice, da je prosilec glede na spredaj navedene izključujoče vzroke neoporečen ter da se o njega imovini ni otvoril konkurz.

Navadno se carinski kredit dovoli za polovico tistega zneska, ki ga je kreditjemalec v poteklem upravnem letu na carini vplačal.

Odločba o prošnjah za podelitev carinskih kreditov, kakor tudi obvestila o prenehanju, vzetju ali suspenziji kreditov se morajo dajati pismeno. O solidnosti in plačljivosti jemalca kredita se ne zahtevajo posebni dokazi, temveč naj urad te okolnosti po svojih osebnih vednostih in po zaupnih poizvedbah pri zanes-

ljivih osebah, sam dožene in potrdi. V tem se najbolje poizveduje pri trgovskih in obrtniških zbornicah in bančnih filialkah. Oblastvo se prepriča pri prvi prošnji o znesku v poteklem upravnem letu vplačanih carin kreditojemalca iz priloženih carinskih listin in njega obrtnih knjig; pri poznejših prošnjah se to razvidi iz kontov (računov) o dovoljenih kreditih. Nikakor se ne sme za donos dokazila o tem znesku zateči k posredovanju računskih oblastev.

O vsaki prošnji za dovolilo kredita se posvetujejo višji uradniki carinskega urada. Navadno se udeleže tega posvetovanja vsi višji uradniki; kjer je več kontrolnih uradnikov, zadostujejo ti. Tudi ako komu kredit preneha, se mu odvzame ali suspendira, mora prvi višji uradnik delati sporazumno z ostalimi višjimi uradniki.

Tam, kjer pravico kreditiranja ne podeljuje urad sam, temveč njemu predstoječe okr. oblastvo, se temu predloži zapisnik, ki ga je o tem urad sestavil; oblastvo napiše svojo odločbo na ta zapisnik. Priziv na odločbo prve inštanice se zmirom vloži pri deželni finančni oblasti; proti dvema enako se glasečima odločbama ni dopusten daljni rekurz.

118. Kdo sme dovoliti carinske kredite. Upravičeni dovoljevati carinske kredite so predstojniki carinskih uradov na Dunaju, v Pragi, Trstu in Bodenbach-Tešen, dalje okrajna finančna oblastva do zneska 35.700 K, deželna finančna oblastva do 142.000 K, v drugih primerih pa finančno ministrstvo. — Uradi, ki so pooblašteni dajati carinske kredite, se objavljajo v seznamu uradov.

119. Pristojbine, ki se smejo kreditirati.

Po členu XVIII. f. z. se morejo na prošnji strank in proti primerni zagotovitvi carinske in postranske pristojbine, všteti užitnine, dopustnine, carinske in užitninske doklade do šestih mesecev dajati na upanje po načinih, ki se določijo ukazoma, za obrestovanje, ki ga vsak čas sporazumno ustanovita obojestranski finančni ministri. Postranske pristojbine se dajejo na upanje samo, če se odmerjajo obenem s carinsko pristojbino. Carinske varščine ne izgube značaja carine ter se smejo vsled tega dajati na upanje. Tudi izvozne carine se smejo kreditirati, ne pa užitninski davek v zaprtih mestih in fakinaža.

Carinskim kreditom se ne prištevajo: dovolila javnim prevoznim zavodom in skladiščnim podjetjem od primera do primera in iz posebnih ozirov, da smejo plačevati dodatno uvoznino, ki je v tem času narasla, tedensko ali mesečno, dalje kontacijskim skladiščem zagotovljeno naknadno plačevanje blaga, ki se je v obračunski dobi oddalo v svobodni promet.

120. Kreditna doba. Krediti se dovoljujejo do dobe šest mesecev tako, da so pristojbine, ki so bile

dane na upanje za blago v teku enega meseca, plačljive koncem tretjega, oziroma šestega meseca, računajoč od sledečega meseca po dnevu sprejetega blaga. Za kreditirano dobo se plačajo obresti, ki se do preklica odmerjajo z 2%. Ako je zadnji dan meseca, v katerem zapade plačilo, nedelja ali praznik, plačajo se zapadle kreditirane pristojbine šele prihodnji delavnik. Prenos kreditov na prihodnje upravno leto je dopusten. Obresti tečejo od prvega dne tistega meseca, ki sledi mesecu, v katerem se je ocarinitve vršila, do zadnjega onega meseca, v katerem se je plačalo, čeprav bi se bilo vplačalo nekoliko dni poprej. Pravica kreditiranja se lahko podeli za določeno dobo (za eno ali več let) ali pa na nedoločen čas do odpovedi, ter v poslednjem primeru ni treba vsako leto prositi za obnove. Dovolilo pa preneha takoj, ako nehajo pogoji, na katere se je dovolilo vezalo.

121. Zagotovitev carinskih kreditov. Dovoljeni carinski krediti morajo biti vsikdar popolnoma zavarovani in sicer:

- a) z vloženimi vrednostnimi papirji;
- b) z zemljejnijnimi varščinami ali
- c) s solidarnimi poroštvnimi izjavami najmanj dveh akreditiranih tvrdk trgovskozborničnega okraja, ki nista izključeni od upravičenosti kreditiranja.

Dnevni kurz vrednostnih papirjev, ki so se vložili kot varščina, se posname iz borznega kurznege listka, ki ga s seboj prinese prosilec kredita ali pa iz kurznege lista v uradni »Wiener Zeitung«.

Vinkulacija vrednostnih papirjev, ki so se dali v varščino, ni potrebna, temveč zadostuje v ta namen predložena listina (Widmungsurkunde).

Da se sprejme zemljejnijnja varščina, naj kreditoprosilec navede vrednost hipoteke ter donese zemljejnijnji izvleček. Sodne cenvite v tem slučaju ni treba, temveč zadostujejo kot oporišče za precepitev prejšnji kupi in prodaje. Ako se ponudi kot varstvo solidarna jamščina več akreditiranih tvrdk, presodi se plačljivost in trdnost vsake posamezne tvrdke. Hipotekarne varstvene listine se sprejmejo le tedaj, ako jih je preizkusila gledé na njih pravno obliko finančna prokuratura ter jih tozadevno označila. Za solidarno jamstvene, posvetilne in druge listine ni treba, da jih je preizkusila prej finančna prokuratura, ker morajo biti sestavljene natančno po obstoječih vzorcih. — Imetlju kredita je dano na prosto vporabiti pravico kreditiranja do kreditne višine naenkrat ali s posameznimi sprejemki. Pravica do kredita preneha po preteku dobe, za katero se je bila dovolila ali po prenehanju ali odpovedi tvrdke.

122. Za zagotovitev carinskih kreditov pripuščeni vrednostni papirji.

- a) po dnevnem kurzu, vendar pa ne čez nominalno vrednost se smejo sprejeti:
- aa) avstrijske zadolžnice drž. dolga,
- bb) vse obligacije za razbremenitev zemljišč tostranske državne polovice,
- cc) vsi efekti kr. ogrsk. drž. dolga, vštevši državne srečke, Tisine srečke (Theisslose), zemlje razbremenilne, urbarialne i. d. obligacije in obrestovane zakladnice.
- b) Za dve tretjini dnevnega kurza se sprejemajo:
- aa) Zadolžnice (Pfandbriefe) in akcije avstr.-ogrsk. banke,
- bb) zadolžnice gališkega stalnega kreditnega zavoda,
- cc) zadolžnice, ki so jih pod državnim nadzorstvom izdali hipotekarni zemljiškokreditni zavod ali drugi zavodi ustanovljeni za promet hipotekarnih posojil,
- čč) prioritete obligacije v polnem obratu se nahajajočih železnic, ki uživajo poroštvo avstrijske in ogrske države,
- dd) obligacije gališkega posojila.

(Dalje prih.)

Iz trgovske prakse.

Če kupec zavrne pošiljatev zaradi pomanjkljive kakovosti, mu mora prodajalec ponuditi takoj brezhibno blago.

Neki trgovec je kupil 600 kosov platna s pogojem, da mu prodajalec pošlje naprej 10 kosov kot vzorec. Prodajalec je poslal teh 10 kosov, toda kupec ni bil zadovoljen z blagom in zategadelj tudi ni hotel prevzeti ostalih 590 kosov.

Čez leto dni pa dobi v roko tožbo, glasom katere toži prodajalec platna na plačilo ostalih 590 kosov, katere drži na razpolago kupca. Prodajalec je s tožbo propadel. Sodišče se je po svojih izvedencih prepričalo, da ima blago napake, tedaj da ni odgovorjalo pogodbi.

Tožitelj bi moral takoj po nastopu diferenc ponuditi kupcu brezhibno blago in če bi ta ne prevzel, bi tudi lahko glasom § 373 trg. zak. prodal na račun kupca in od tega zahteval razliko v ceni. Ali vse to bi pa bil moral prodajalec napraviti takoj, ne pa šele čez leto dni tožiti kupca za plačilo. Prodajalec ni primoran prodati blaga za račun kupca, pač pa lahko zahteva izpolnitev pogodbe, ali kakor že zgoraj omenjeno, mora nastopiti s svojimi zahtevami takoj po nastopu diferenc, ne pa čez več časa.

Na razpolago stavljeno blago.

Mnogo je še takih trgovcev, ki mislijo, da lahko pošiljatev kratko malo vrnejo prodajalcu, če po njih mnenju blago ne odgovarja natančno pogodbi. Toda kupec ne sme nikoli brez privoljenja prodajalca poslati blaga nazaj na naslov prodajalca, ker prodajalec lahko porabi blago kje drugje. Vrhtega ne sme kupec misliti, da je nezmisljiv in ima le on prav. Če pride stvar pred sodišče in imajo besedo izvedenci, so ti lahko drugačnega mnenja.

Če pustiš blago na razpolago, ne pošiljaj nazaj, ampak piši v priporočenem (rekomandiranem) pismu, zakaj pošiljatev ne prevzameš, kakšne napake ima, ki jih grajaš itd. Ako na pismo ne prejmeš odgovora, te to naj ne skrbi in tudi ne jezi. Blago naj le

leži „na razpolago“. Če pošiljatelj ne razpolaga, moraš pošiljatev spraviti z vestnostjo rednega trgovca. Ako vsled tega nastanejo stroški, jih mora povrniti prodajalec in kupec lahko izroči pošiljatev šele tedaj, kadar dobi povrnjene te stroške.

Prejemnik pa ne sme blaga prodati ali porabiti sam, sicer mora plačati blago po pogodbi.

Shranjujte trgovske listine.

Zopet je moral neki trgovec plačati račun dvakrat, ker je potrdilo prvega plačila izgubil in ni mogel dokazati, da je že plačal. Prodajalec je pa trdil, da plačila ni prejel in tako je tiral svojega dolžnika pred sodnika. Tam toženec ni mogel pokazati potrdila, tudi ni mogel dokazati s svojimi trgovskimi knjigami, da je plačal, ker knjig ni imel in zato je bil obsojen v plačilo. Seveda se je jezil in pridušal, da ne bo nikoli več kupil pri tem trgovcu, ali vse to ni nič pomagalo, plačati je moral 560 kron.

Ne vemo sicer, če je ta dolžnik res plačal že poprej in se je motil prodajalec; mogoče je tudi, da je bil v zmoti dolžnik in se mu je dozdevalo, da je že plačal.

Ta slučaj nam naj bo opomin, da se morajo shranjevati vsi dopisi in potrdila, sicer lahko nastanejo sitnosti in stroški. Vrhtega je nujna potreba voditi trgovske knjige. Niti najmanjša trgovina bi ne smela biti brez trgovskih knjig.

Višina kredita.

Trgovca, ki sta trgovala že precej časa med seboj, sta se enkrat sprla zaradi kredita. Prodajalec je pisal kupcu, da ne pošlje novega blaga, dokler ni plačan star račun. Kupec je spet odgovoril, da se ne pusti na tak način žaliti, ampak hoče blago naprej in bo plačal staro pošiljatev, kakor hitro mu bo mogoče. Prodajalec pa je ostal neizprosni in zategadelj se je kupec odločil plačati stari račun takoj. Imel je namreč blago kupljeno po ugodni ceni in je bila dnevna cena precej višja.

Prodajalec ima pravico zahtevati plačilo starega računa pred novo pošiljattvijo, ako se glasi pogodba tako, ali če je stari račun že zapadel plačilu.

Književnost.

Trgovski koledar za leto 1915. Cena koledarju 1 K po pošti 10 vin. več. Vsebina: Slov. trgovsko društvo „Merkur in odbor. — Posredovalnica. — Trgovski dom. — Izvleček iz pravil podpornega zaklada. — Koledar za l. 1915. — Kolkovne lestvice. — Obrestne tabele. — Kovani denar raznih držav. — Preračunjevalne tabele. — Tabela za preračunanje domačega in tujega denarja. — Preračunavanje anuitet in sestavljanje arnotizačnih načrtov. — Amortizačni načrt. — Anuitetni faktorji. — Tabela za izračunavanje dni od enega datuma do drugega. — Mere za sukno. — Uteži. — Dolgotna mera. — Vojaška taksa. — Tabela za razredčenje alkohola. — Tabela za preračunavanje alkohola iz kilogramov v litre. — Užitninska tarifa za mesto Ljubljana. — Užitninska tarifa za meso in vino izven zaprtih krajev. — Osebn. davki — Vpogled v knjige — Dopustnost trgovskega potovanja. — Prodaja žganih opojnih pijač na drobno. — Samostojno izvrševanje trgovinskih obrtov. — Trgovina z mešanim, špecerijskim, kolonialnim in materialnim blagom. — Izpregled sposobnostnega dokaza. — Prodaja storjene obleke in čevljev. — Nedeljski počitek v trgovinskih obrtih na Kranjskem. — Zapiranje in odpiranje trgovin v Ljubljani, Spodnji in Zgornji Šiški, Udmatu, Selu, Mostah in na Glincah. — Delovni čas v trafikah in zapiranje trafik. — Poštne določbe. — Pokojninsko zavarovanje zasebnih uslužbencev. — Koledar je uredil dr. R. Marn. Društveni odbor najtopleje priporoča nabavo tega koledarja.

Raznoterosti.

Moratorij. Cesarski ukaz od 27. septembra t. l., državnega zakonika št. 261 je podaljšal veljavnost moratorija v Avstriji. Tudi na Ogerskem je moratorij podaljšán. Cesarski ukaz je jako obširen in navaja mnogo podrobnih določil. Plačilo pred prvim avgustom nastalih zasebno-pravnih denarnih terjatev, vštevši terjatve iz menic ali čekov, nadalje plačilo denarnih terjatev iz zavarovalnih pogodb, sklenjenih pred 1. avgustom t. l., je vobče odloženo, vendar pa je četrtino terjatve in vsaj 100 kron z obrestmi cele terjatve do plačilnega dneva vred in postranskimi pristojbinami plačati 14. oktobra, če je terjatev najpozneje 14. avgusta t. l. zapadla v plačilo; ako je terjatev zapadla v plačilo med 15. avgustom 1914 in 30. septembrom 1914, je plačati omenjeni del terjatve 61. dan po dnevu zapadlosti; ako terjatev zapade med 1. oktobrom in 30. novembrom, je plačilo opraviti na dan zapadlosti, vendar ne pred 14. oktobrom 1914. Za ostali del terjatve se plačilo odloži do 30. novembra 1914, ako je terjatev pred 1. oktobrom zapadla, za 61 dni od dneva zapadlosti računjeno, ako zapade terjatev med 1. oktobrom in 30. novembrom 1914. Iz teh določb je razvideti, da ima moratorij namen, privesti postopoma do normalnih plačilnih dolžnosti. Paragraf 2 tega ces. ukaza navaja razne izjeme. Moratorij na primer ne velja za terjatve iz službenega razmerja ter iz najemniških in zakupnih pogodb. Posebna določila veljajo za zavarovalne pogodbe ter za zahteve do denarnih zavodov. Ko to pišemo, se čujejo vesti o bližnji korekturi teh določil; v interesu malih kupčijskih krogov utegne odpasti določilo, da mora znašati odplačilo pri vsaki terjatvi saj 100 kron.

* * *

Odprava carine na žito in sočivje. Ministrski ukaz odpravlja začasno carino za žito (pšenica, ječmen, rž itd.), oves, koruzo, ajdo, proso, fižol, grah, lečo, za moko in mlevske izdelke. Ukrep je pozdravljati, dasi je prišel odločno prepozno in je v današnjih razmerah težko pričakovati, da pride kaj prida žita in moke v monarhijo. Na žitnem trgu ni imel doslej merodajnega učinka. Temeljita odpomoč proti stanovitni dražitvi žita in moke bi se dalo doseči le z uvedbo maksimalnih cen za žito in moko v celi monarhiji. Proti temu je pa Ogrska.

* * *

Industrija in vojna. Iz posameznih gospodarskih poročil in naznanil posnemamo o stanju avstrijske industrije tekom sedaj že dva meseca trajajoče vojne to-le: dočim meseca avgusta ni bilo opazati skoro nobenega življenja, ker je vojaška uprava zasegla vsa občila, se more sedaj reči, da produkcija dosega približno polovico tega, kar znaša v mirovnem stanju. To se vidi že iz tega, da je blagovni promet na železnicaх znašal v septembru okoli 50 % rednega prometa v mirnih časih. Ker je veliko število delavcev v vojni, bi se večja produkcija skoro težko dosegla. Zato se mora smatrati sedanje stanje spričo izrednih razmer še zadosti ugodno. Iz tega vzroka tudi ni opazati toliko brezposelnih ljudi, kakor se je bilo bati.

To dejstvo je je tembolj razveseljivo, ker je vsa sedanja produkcija vezana le na vojaštvo in na domače civilno prebivalstvo, dočim se z izvozom skoro ne more nič več računati. Izvaža se še sladkor v Švico, za les se je pot v Italijo odprla, toda tudi pri tem izvozu se prav občutno poznajo negotove razmere.

Skora vsa industrija živi v sedanji dobi od države, največ faktur se glasi na državo. Že iz tega se vidi, kako ogromne zahteve se stavijo na državo. Predvsem žive usnjarji in čevljarji v visoki konjunkturi; država zahteva naravnost ogromne množine čevljev, gamaš in raznih drugih usnjenih izdelkov; zato imajo delavci, zaposleni v čevljarjskih tovarnah, pa tudi v manjših

delavnicah dovolj dela. Cene nekaterim usnjenim izdelkom so izdatno poskočile.

Tudi tekstilna industrija ima ponekod primeroma prav ugodne čase radi velikanskih dobav za državo. Tovarne, ki že več let dobavljajo državi izdelke iz bombaževine in volne, so porabile že vso svojo zalogo ter delajo s pomnoženimi delavskimi močmi, vendar ne morejo same zadostiti vsem naročilom. Zato so morale potegniti v svoj krog še druga podjetja, ki sicer ne delajo za državo, s čimer je mnogo delavstva ostalo še nadalje zaposlenega.

Tudi konfekcijska industrija nima slabih časov. Ker ne morejo zavodi za uniforme izvršiti vseh naročil, poprijela so se tudi konfekcijska podjetja, ki so delala doslej izključno ali skoro izključno za civ. prebivalstvo, izdelovanje vojaških potrebščin. Istotako varne perila izdelujejo vojaško perilo; krznarji imajo prav veliko opraviti z izdelovanjem kožuhastih telovnikov. Kemiška industrija izdeluje tudi veliko predmetov za vojne potrebe, saj se porabi ogromna množina azetona, smodnika in razstreljiv. Isto velja tudi za petrolej in petrolejske izdelke. Za vojaštvo se tudi rabi veliko število pnevmatikov (gumijska industrija) in emajlnih posod, kar ugodno vpliva tudi na tozadevno industrijo.

Železna industrija je zaposlena vsaj toliko, da ne odpušča delavcev, ki so ostali doma, če tudi ne dosegajo prejšnje plače, pri premogu vojska ne vpliva neugodno. Slabo se godi stavbnim obrtom, najslabše pa stekleni, svilni industriji in sploh podjetjem, ki so izdelovala le razkošne predmete in ne morejo dobiti nadomestila pri vojaških naročilih.

* * *

u—

Financierno oboroženje v vojni. Tajni finančni nadsvetnik Hugo Hartung, član upraviteljstva nemške državne banke v Berlinu je imel predavanje o finančnem oboroženju vojskujočih se držav in je to predavanje izšlo tudi v posebni brošuri. O finančnem položaju v Avstro-Ogerski pravi: „Z nami zvezani Avstro-Ogerski državi so se, predno je prišlo do sedanje vojne, vsled postopanja Ruske z malimi presledki trikrat vsilila bremena mobilizacije. Čeprav je država pod tem hudo trpela, je ta položaj vendar povzročil hladen mir v prebivalstvu napram grozam vojne. Utegnilo se je, različne možnosti mirno presoditi. Iz tega je izšla za monarhijo neprecenljiva ugodnost, da so burni, lahko k splošni paniki vodeči pojavi na denarnem in kreditnem trgu, ki se pojavijo ob pričetku vsake vojne, tukaj le v oslavljeni meri nastopili. K temu je prišlo, da ima monarhija v avstro-ogerski banki osrednje notni zavod, ki je svoje naloge rešil na popolnoma odličnem način. Banka je uresničila s tem le sloves, ki ga ima že veliko let v Evropi. Njeno vodstvo je že od nekdaj vzorno, njene naprave so služile deloma tudi za našo nemško državno banko kot vzorec. Okolnost, ki je sicer vrednotnim teoretikarjem pripravila že mnoge pomisleke, je avstro-ogerski banki pri vojnem oboroževanju prišla v posebno korist: v monarhiji se, kljub večletnemu ugodnemu položaju banke, bankovci po zakonu še vedno ne zamenjajo z zlatom. Vsled tega je bilo občinstvo že dolgo navajeno plačevati s papirnim denarjem in drugod se ponavljajoči pogrom na bančne blagajne v svrhu dosege zlata je v Avstro-Ogerski odpadel. Povpraševanje po manjših plačilnih sredstvih namesto tudi v monarhiji povsod pridržanega srebra je banka ugodila z izdajo bankovcev po 2 K. Zaklad zlata Avstro-ogerske banke je znašal 23. julija t. l. 1238 milijonov kron, katerim je prišteti še 60 milijonov kron menic na zlato na inozemstvo. Da je potreba po kreditu v monarhiji začetkom vojne močno nastopila, je bilo pričakovati. Pa tudi tej potrebi je banka zadostila zlasti z dovoljenimi lombardnimi predujmi. Res je morala banka diskont zvišati od 5 na 6 in potem na 8 odstotkov. Toda kako drugače se je banka držala, kakor toliko hvalisana angleška centralna banka! Pri tej brezmejno odbijanje z dovoljenimi in nedovoljenimi sredstvi

v monarhiji pa mirno postopanje z odprtim obrazom. Bančno delovanje čez mero utesnujoči predpis, da morajo biti bankovci 40% z gotovino kriti, se je razveljavil. V Nemčiji je predpisan 33 3/4%, na Francoskem pa sploh ne obstoji predpis za kritje. Že danes se mora reči, da je finančno oboroženje Avstro-Ogerske prestalo skušnjo, pri čemer služi deželi tudi izborna poštna hranilnica.

* * *

Izjemne določbe vsled vojne glede varstvenih znamk. Kakor znano traja varstvena doba registriranih znamk 10 let. Ako se po preteku te dobe znamka ne obnovi in iznova ne plača taksa, se znamka v znamkovnem registru izbriše. Cesarska naredba z dne 29. avgusta 1914 drž. zak. št. 227 o vplivu vojnih dogodkov na roke in postopanje velja tudi za varstvene znamke in sicer določuje posebna odredba ministrstva za javna dela, da se za znamke, ki jih je obnoviti v času od 26. julija do vstevši 31. decembra 1914, podaljša doba za obnovitev do 1. februarja 1915. Desetletna doba na ta način oziroma med podaljšano dobo obnovljene znamke pričenja z dnevom, katerega bi se morala sicer brez ozira na podaljšano izjemno dobo obnoviti. Ako se je kaka znamka, ki bi se morala po 26. juliju 1914 obnoviti, vsled opusta obnovitve izbrisala iz znamkovnega registra, je smatrati izbris, ako se znamka med zgoraj določeno dobo obnovi, kot neizvršen in ga je razveljaviti. Tudi glede vložitve tožb zaradi kršenja varstvene znamke oziroma teh pravic veljajo roki, ako je dotični v vojni službi, kakor v drugih zadevah.

* * *

Popravki. V septembrsko številko našega lista so se vrinile nekatere tiskovne pomote. V uvodniku je nadomestiti v osmi vrsti prvega stolpca besedo „nevednim“ z „neuvedenim“ na zadnji strani se mora glasiti zaglavje „Izpolnitev obstoječih pogodb“ mesto „Izpolnitev obstoječih določb“.

* * *

Darila v trgovini. Z odpravo novoletnih daril se je odpravila grda razvada odjemalcev, ki so od trgovca naravnost zahtevali, da jim je o Novem letu dal večjo vrednost blaga, sicer so šli k drugemu trgovcu. Vendar ta razvada ni popolnoma prenehala, kajti so še trgovci, ki med letom dajejo strankam darila ter na ta način ustvarjajo umazano konkurenco. V tem oziru so nemški trgovci bolj energični. Stavili so v nemškem državnem zboru dodatek k zakonu o umazani konkurenci, ki se glasi: Kdor daje v posameznem prometu bodisi zase ali kot posredovalec kupovalcem blaga doklade ali v blagu obstoječa darila ali jih obljubi v javnih objavah ali v obvestilih, ki so določena za večji krog oseb, se kaznuje z denarno kaznijo do 150 mark ali z zaporom. Neznatne malenkosti, katerih dajatev je splošno običajna ter običajni rabat, se ne smatrajo kot doklade v smislu teh predpisov. Položaj v nemškem državnem zboru je bil tak, da se ta predlog z večino sprejme.

* * *

Varstvo nastavlencev proti razžaljenju sotovarišev. Poslovodja neke tvrdke je z besedami razžalil prodajalko iste tvrdke. Ta je prosila šefa, naj ji preskrbi zadoščenje od poslovodje. Šef je poslovodjo tudi pozval in mu ukazal, naj se zlepa poravna in da zadoščenje. Poslovodja je pa stvar odlašal in zato je prodajalka izstopila iz službe, ker ni dobila zadoščenja in zahtevala pri sodišču povračilo plače za odpovedno dobo. Tožbi se je ugodilo in razlogi navajajo: Razžaljenje poslovodje je bilo težko. Tako razžaljenje od strani šefa ali sonastavljencev opravičuje v zmislu § 26. sotrudniškega zakona delojemalca, da lahko takoj zstopi iz službe, če ga šef ne vzame v varstvo. To varstvo se mora pa takoj, ko je bil šef obveščen, izvršiti in se ne sme odložiti na poznejši čas. Temu predpisu lastnik firme ni ugodil, ako je poslovodjo pozval, naj se zlepa poravna. Ako sam ni hotel dati razžaljenki zahtevano zadoščenje, je bila njegova dolžnost, čuvati

in skrbeti, da je to poslovodja storil. Ta se pa ne more s tem opravičevati, da je radi tega odložil zadoščenje na drugi dan, ker je šla razžaljenka v drug prostor. Tožiteljica je bila torej opravičena zapustiti takoj službo.

* * *

Uspehi trgovskih visokih šol. Na štirih pruskih trgovskih višjih šolah v Berlinu, Kolinu, Frankfurtu in Königsbergu se število dijakov vedno množi. V poletnem semestru je imel Kolin najvišje število dijakov in slušateljev, namreč 1518, nadalje sledi Berlin s 1082, Frankfurt 1010 in Königsberg z 229. Število inozemcev je znašalo na omenjenih visokih šolah 353. Večina dijakov išče boljše izobrazbo za trgovsko prakso. Ker pri tem ne gre kakor pri študiranju na vseučilišču in deloma na tehničnih višjih šolah za državne izpite s sledečimi pravicami, se more uspeh določiti le po tem, kaj dosežejo dijaki pozneje v trgovinskem poklicu. V tem oziru daje povpraševanje, ki ga je vprizoril ravnatelj Kolinke visoke šole deset let po ustanovitvi, dragocene podatke. Po teh poizvedbah ima veliko število nekdanjih slušateljev odgovorna mesta, mnogi so v ravnateljstvu velikih podjetij, drugi so zopet s samostojnimi podjetji imeli srečo in uspeh. Poslane navedbe o življenju izkazujejo razmeroma jako hitro napredovanje iz začetniških služb v bolj plačana in bolj odgovorna mesta.

Statistika.

Produkcija zlata in srebra v Avstriji. Leta 1912 se je dobilo v celi Avstriji 301.902 metrskih centov zlatih rud, torej za 5450 met. centov več kakor prejšnje leto. Vsa pridobitev odpade izključno na zasebne rudnike na Češkem. Skupna vrednost rud je znašala 603.840 K, za 10.900 več kakor v l. 1911. Povprečna vrednost 2 K metrski stot je ostala nespremenjena proti prejšnjemu letu. Plavžarsko izdelovanje zlata, ki je ostalo tudi na Češko omejeno, je znašalo 202.51 kg v vrednosti 662.775 K, za 1.82 kg v vrednosti 14.62 K manj kakor v prejšnjem letu. Poprečna cena za 1 kg je znašala 3256 K 66 h. V tej poprej omenjeni množini pa ni obseženo fino zlato, ki se je izdelalo iz avstrijskih rud v kraljevem plavžu v Freibergu na Saksonskem v množini 63.0589 kg. Od skupne produkcije odpade 190.58 kg, to je 93.74 % na zasebne obrate in 12.73 kg, to je 6.26 % na državne plavže. Srebrne rude se je pridelalo 217.935 metrskih stotov v vrednosti 4.076.000 kron za poprečno ceno 18 K 71 h za metrski stot in sicer tudi izključno le na Češkem. Proti prejšnjemu letu se je skupna pridobitev zmanjšala za 23.493 metrskih stotov in vrednost za 21.040 kron. Celotna produkcija odpade izvzemši 30 metrskih stotov na državne rudarske obrate. Izdelalo se je pa 49.355 kg srebra v vrednosti 4.905.000 K, torej za 889.41 kg manj, v vrednosti pa za 549.688 K več. Poprečna cena srebra je bila za 1 kg 99 K 39 h proti 86 K 69 h v letu 1911. Od skupne produkcije odpade 98.540 % na državne in 1.460,0 % na zasebne plavže.

Društvene vesti.

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 4 pomočnike meš. stroke, 4 manufakturne stroke, 6 specerijske stroke, 2 prodajalki, 1 kontorist, 1 skladiščnik. Službe išče: 2 knjigovodji, 1 knjigovodkinja, 3 kontoristi, 9 kontoristk, 1 trgovski potnik, 1 poslovodja, 1 skladiščnik, 43 pomočnikov, 1 sluga, 4 blagajničarke, 37 prodajalk, 9 učencev, in 5 učenk, 1 korespondentinja.

Posredovalnica posluje za delodajalce, člane, društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih.

Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila.

Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Kar je dobrega, to se proda!

Zátkovi jajčni rezanci in makaroni,

Zátkov steliziran zdrob za otroke,

Zátkove drobtinice (prezelci) iz svežega pšeničnega prepečenca

so priznani izdelki, ki Vašega odjemalca nikdar ne prevarajo.

Monopol - Bratje Zátka, družba z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000. — Rezervni zaklad K 800.000. —

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 1/2 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Priporočamo našim gospodinjam **pravi : FRANCKOV :**
kavni pridelek s tovarniško znamko : kavni mlinček :
iz zagrebske tovarne.

Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

➡ Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek! ➡

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštnine prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjčni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica.

Denarnega prometa koncem leta 1913 **K 700,000.000.—**

Vlog „ **43,500.000.—**

Rezervnega zaklada „ **1,330.000.—**

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 1/2 %

brez odbitka. Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

1.) Proti druginji žita in moke. 2.) <i>B. Skalický</i>: Letošnja trgatev in vinska trgovina. 3.) <i>Dr. Viktor Sušnik</i>: Zakon zoper oderuštvo. 4.) <i>Dr. Rudolf Marn</i>: Pokojninsko zavarovanje zasebnih nastavlencev. ¶ 5.) Omejitve pri izdelovanju in zamenjavanju kruha pri obrtnikih. 6.) <i>J. Skalar</i>: Vojne posojilnice in vojne kreditne banke.	<p>7.) <i>Just Piščanec</i>: Carinstvo.</p> <p>8.) Raznoterosti:
Vojno posojilo. — Moratorij. — Ustavitev plačil med moratorijem ni vzrok za otvoritev konkurza. — Popust na občni pridobnini vsled vojnih dogodkov. — Trgovski običaj pri tratah. — Rekordno leto gradnje avstrijskih trgovskih ladij.</p> <p>9.) Statistika.
Produkcija zlata v Avstriji. — Donos davka na vino in meso.</p> <p>10.) Društvene vesti.</p> |
|--|---|

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: **Ivan Volk**.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

„IKO“ Tovarniška **„IKO“**
znamka

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Blagovoli se naj povprašati.

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Trgovina
s specerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
nimi pridelki.

Ljubljana **A. ŠARABON** Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
električnim obratom.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Vinko Majdič
lastnik valjčnega mlina v Kranju.
Priznano najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski :: :: ::
čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“

v Ljubljani

naznanja, da je založilo sledeče knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,

v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

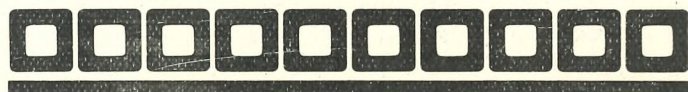
Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodniku nujno potrebne.

Naprodaj je v jako prometnem kraju
na Gorenjskem

enonadstropna hiša.

V hiši so jako dobro vpeljani, že skozi 60 let obstoječi
obrtni, prodajalna z mešanim blagom,
trafika, žganjetoč, gostilna in pekarija.

Naslov se izve pri Slov. trgovskem društvu „Merkur“
v Ljubljani.

Proda se v Rečici pri Bledu
(Gorenjsko)

hiša z vrtom

v kateri je bila že več let trgovina in gostilna (križišče
cest) pod zelo ugodnimi pogoji. — Natančnejša po-
jasnila daje tvrdka Jos. Vodnik, Sp. Šiška pri Ljubljani.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice - v Ljubljani

R. Z. Z. N. Z.

Obrestuje hranilne vloge po

4³/₄ %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna kmečka posestva, radi tega je tudi ves denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19.000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo amerikanski umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

C. in kr. dvorni založniki

A. ZANKL SINOVI

tovarne barv, lakov in firnežev
LJUBLJANA.

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

na Dunaju, v Göstingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.

Priporočajo:

vse vrste oljnate, suhe, emajlne in fasadne
barve, firnež, pristni kranjski, mavec (Gyps),
olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče,
steklarski in mizarski klej in druge v to
stroko spadajoče stvari.

Ceniki na razpolago!

Ceniki na razpolago!

1883

c

300018192, 11

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XI.

V Ljubljani, dne 15. novembra 1914.

Štev. 11.

Proti draginji žita in moko.

Dne 23. oktobra t. l. je imela trgovska in obrtniška zbornica pod predsedstvom zborničnega predsednika gospoda Ivana Kneza svojo redno plenarno sejo. Po obsežnem poročilu predsednika in tajnika je zbornica odobrila proračun za leto 1915. ter sklenila, da se pobira zbornična doklada v dosednji izmeri. V proračun so sprejete navzlic sili časov vse podpore za učne namene in za vzdrževanje raznih zavodov. O poteku seje so dnevnik poročali. Smatramo pa za potrebno, priobčiti dobesedno izvajanja in resolucijo zborničnega člana gospoda Josipa Perdana v zadnji zbornični plenarni seji v zadevi draginje žita in moko. Vprašanje cen za moko je vedno težavnejše ter vsled vedno se še dvigajočih cen trpijo zlasti trgovci-detajlisti. Izvajanja gospoda Josipa Perdana so bila jako na mestu. Zahteve, ki jih stavlja resolucija, gredo vprašanju do jedra. Brez maksimalnih cen za žito v celi monarhiji tega vprašanja ne bo moč zadovoljivo rešiti. Trgovci pa imajo največji interes na tem, da se naredi konec vedno neznosnejšim cenam za moko. Spekulativno zadrževanje blaga silno škodljivo vpliva.

Zbornični član gospod Josip Perdan je izvajal tako-le:

Preskrbovanje prebivalstva z žitom, mlevskimi izdelki in kruhom v potrebni meri in po sprejemljivih cenah nareja v izrednih razmerah, v katerih se nahajamo, poglavitno skrb c. kr. vlade in vseh faktorjev, ki jim je skrb za interese prebivalstva. Cene za žito in v posledici za moko so šle letošnje leto skoro konstantno kvišku ter zlasti hitro naraščajo, odkar se je začelo vojno stanje. Konstantno dviganje cen za žito in moko naravno hudo zadene celokupno prebivalstvo ravno glede najvažnejšega živila. Naravno je zategadelj, da se skuša z raznimi sredstvi priti v okom trdi draginji. Trgovci in živilni obrti, kakor so peki, sami trpijo pod visokimi cenami, ki se zahtevajo za moko, kajti na nje, ki stopajo v dotiko z zadnjo roko — konsumentom, pada ves odij nezadostno poučenih odjemalcev. Je pa krivično delati domačo trgo-

vino in obrt odgovorno za visoke cene moko in kruha, zakaj v tem pogledu ne prihajajo v poštev lokalne razmere, marveč položaj na merodajnem trgu za žito, to je na Ogrskem. Naša domača produkcija, kranjska kakor tudi avstrijska sploh, ne zadošča za potrebe celo v letih dobre letine. Merodajna je Ogrska in to vodilno vlogo za žitno trgovino ima zlasti sedaj, ko vsled vojnih razmer import iz inozemstva ni mogoč. Iz poročila gospoda zborničnega predsednika povzamete, da se je zbornica zavedala težavnega položaja ter zahtevala na merodajnih mestih odpravo carine na žito ter pozneje tudi uvedbo maksimalnih tarif za žito in moko za celo državo ob sočasnem normiranju obvezne prodaje žita tudi na strani producentov. Carina se je suspendirala nedavno tega žal prepozno, da bi bila imela še efektiven učinek na cene. Maksimalne tarife za žito in moko za celo državo, kakor so bile zahtevane od industrialnih korporacij pri deputaciji dne 29. septembra 1914 na Dunaju, se doslej niso še uvedle. To vprašanje je še v stadiju posvetovanja pri osrednji vladi. Gotovo je pa, da more zatreti konstantno dviganje žitnih cen na borznih tržiščih le uvedba maksimalnih tarif za celo državo ter naredba, ki ukazuje prisilno oddajo žitnih zalog tudi na strani producentov. Kajti dejstvo je, da spričo velikega povpraševanja po blagu provzroča ravno spekulativno zadrževanje blaga neprestano dviganje cen in s tem rastočo draginjo za moko in kruh. Tudi na Nemškem se pričakuje od dne do dne, da stopi v veljavo tak ukaz. Pri nas se, kakor rečeno, tudi vrše posvetovanja o tem. Čuje se pa, da se namerava uvesti maksimalne tarife vsled odpora Ogrske eventualno samo za Cislajtanijsko. Taka naprava, tak korak bi bila popolnoma pogrešena in brez učinka, pljus v vodo, ki vsled naše odvisnosti glede žita od Ogrske ne bi mogla izpremeniti kritičnega položaja. Smatram za umestno, da se v posebni resoluciji opozori na to okolnost osrednjo vlado, ter prosim, da častita zbornica sprejme sledečo resolucijo:

»Ker z ministrskim ukazom z dne 9. oktobra 1914 izvršena začasna suspenzija carine na žito in mlevske pridelke efektivno ni zniževalno učinkovala na cene za

žito in moko in se prejkoslej občuteva konstantno dviganje cen za te najvažnejše živilne predmete ter vsled trde draginje zadeva huda obremenitev prebivalstvo, se usoja trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko nujno prositi c. kr. osrednjo vlado, da blagovoli čimprej poskrbeti za uvedbo maksimalnih cen za žito in moko v celi monarhiji in za sočasno odreditev prisilne oddaje žitnih zalog tudi pri producentih. Spričo notorične odvisnosti tostranske državne polovice od Ogrske glede zalaganja z žitom in mlevskimi pridelki se usoja trgovska in obrtniška zbornica hkratu s poudarkom opozarjati, da uvedba maksimalnih cen za žito in moko ter normiranje prisilnih oddaj samo za Cislitvansko nikakor ne bo mogla ustaviti hude draginje in prinesiti izboljšanje trdih razmer. Resnična in nujno potrebna odpomoč je le mogoča, če se predlagana prepotrebna uredba raztegne na celo monarhijo.«

Zbornica je resolucijo soglasno sprejela.

Letošnja trgateg in vinska trgovina.*)

Piše c. kr. vinarski nadzornik za Kranjsko B. Skalický.

Če pogledamo po vinorodnih deželah Avstrije, vidimo, da ima letošnja trgateg povsem drugačno lice kot v pretečenem letu. V severnih deželah bo vina več, v južnih pa v splošnem manj kot lani, povsod pa bo letos kvaliteta veliko boljša od lani.

Po poročilu, ki ga je na podlagi vesti iz posameznih dežel sestavil koncem pretečenega meseca dvorni svetnik v poljedelskem ministrstvu Karl Portele, je situacija sledeča:

Na Nižjem Avstrijskem so spomladni mrazi in za njimi razne bolezni na trti napravile precej škode, vkljub temu pa pričakujejo letos 837.000 hl vina proti lanskemu pridelku 536.000 hl.

Na Češkem in Moravskem bodo pridelali okoli 49.000 hl vina, tedaj nekaj manj od lani.

Na Štajerskem pričakujejo letos 703.000 hl pridelka, proti 324.840 hl lanskega leta.

Na Kranjskem se je lani pridelalo 192.234 hl vina, letos se pričakuje 240.000 hl.

Tirolsko bo dalo letos 800.000 hl vina, lani 1.011.761 hl.

Na Goriškem pričakujejo 300.000 hl in v Istri 341.150 hl, lani so pridelali na Goriškem 548.940 hl in v Istri 503.160 hl vina, tedaj je pričakovati letos v obeh deželah skupaj od lani le dve tretjini pridelka.

Dalmacija bo dala letos 1.150.000 hl vina, lani 1.154.000 hl.

V celi Avstriji se je tedaj lani pridelalo okoli 4.352.000 hl vina, letos se ga pričakuje 4.428.190 hl, tedaj za 75.342 hl več od lani.

*) Za zadnjo številko prepozno.

Pri nas na Kranjskem je situacija sledeča:

Vipavska je trpela v splošnem vsled deževja v cvetju, potem v mnogih občinah vsled toče in nekaj tudi vsled peronospere.

Pridelka bo v splošnem polovico manj od lani, ampak kvaliteta bo veliko boljša.

Na Dolenjskem je bilo vreme v cvetju ugodno, pač pa so se po mnogih krajih razvile bolezni na grozdju, zlasti plesnoba, vsled česar bo nekaj vpadka. V nekaterih krajih, zlasti pa v okolici Št. Jerneja, je bila huda toča. K sreči ni zadela velik okoliš, koder pa je potokla, ne bodo pridelali niti veder vina na oral. V splošnem je pa na Dolenjskem — všteti Belokrajino — pričakovati dobro srednjo trgateg, v celem bo pa vina najmanj dvakrat toliko kot lani. Grozdje je zdravo in sladko, tedaj je pričakovati tudi veliko boljše kvaliteto, zlasti ker se je s trgatvijo pozno pričelo. Na Belokranjskem je zdaj (10. oktobra) trgateg v teku, na ostalem Dolenjskem se pa šele v prihodnjem tednu prične.

V splošnem bo tedaj dala Kranjska dosti in dobrega vina in žeteti bi bilo, da bi se tudi v denar spravilo, kar je pri sedanjih izrednih razmerah res uvaževanja vredno. Vina se čimdalje manj konzumira, brezmejni protialkoholni fanatizem se čimdalje bolj širi in če bo konzum vina še dlje nazadoval, bo naše vinogradništvo pred propadom — vendar pa moramo pomisliti, da je mnogo tisoč malih eksistenc zavisnih le od vinogradništva. Naj le kdo pomisli, kaj bi bila na pr. Vipava brez vina? Lakote poginiti, ali izseliti bi se ljudje morali! In zato navdaja zlasti naše pridne Vipavce resna skrb, kaj bo letos z vinom. Lani se je v tem času trlo tujih, zlasti dunajskih trgovcev, ki so, čeprav po nizki ceni, nakupili veliko mošta.

Letos, ko je pridelka vrh tega še manj kot lani, ni nikogar, dasi je kvaliteta pridelka mnogo boljša.

Vzrok temu je predvsem gotovo ta, da se vsled negotove situacije vinski trgovci v severnih krajih naše monarhije ne marajo z vinom v velikem zalagati, poleg tega pa tudi ta okolščina, da dobe letos bližje doma več vina in boljše kvalitete kot lani.

S prodajo mošta ne bo tedaj na Vipavskem nič. Razvila se bo pozneje šele kupčija z vinom. Kako se bo trgovalo in kakšne bodo cene, je sedaj težko povedati, vendar ni pričakovati, da bi bila cena nižja od lani, ker je pridelka manj in je boljši kot lani. Osnovna cena navadnega namiznega vina bo najbrž 30 h.

Na Dolenjskem in Belokranjskem bo, kakor rečeno, vina še enkrat toliko kot lani in to bo tudi veliko boljše kakovosti od zadnjih let sploh. Ker se ni nihče z dolenjcem v zadnjem času zalagal, in so stare zaloge razprodane, je upanje, da se bo na Dolenjskem o sv. Martinu razvila živahnejša kupčija z vinom.

Na Dolenjskem kupujejo vino le domači trgovci in zlasti gostilničarji iz nevinorodnega dela naše dežele. Zadnja leta, ko je bilo vina malo in še to je bilo kislo in nestanovitno, se je mnogo trgovcev odvrnilo od Dolenjske. Upajmo, da se bodo letos, ko je pridelek vsestransko zadovoljiv in dober, ti bivši odjemalci zopet vrnili. Tudi tukaj bo cena najbrže znašala nad 30 v za liter.

Če bo potreba nanesla, se bodo v posameznih krajih, zlasti v krškem in novomeškem okraju ter v sedaj po železnici lahko dostopni Belikrajini, katere zelo dobri vinski pridelki so bili vsled neugodne zveze doslej skoro nepoznani, priredili tudi vinski semnji, pri katerih imajo vinski trgovci in gostilničarji priliko v kratkem času in brez velikega truda, seznaniti se z vinogradniki-producenci in s pridelkom, ki je v teh krajih na razpolago.

Danes, v teh tudi gospodarsko zelo težkih časih, apeliramo še posebno na geslo »svoji k svojim« v tem zmislu, da bi se, ker je na razpolago, naši trgovci in gostilničarji letos tem bolj zalagali z domačim, kranjskim pridelkom. Pomagali bodo s tem svojim sodeželanom, da ne propadejo v najhujšo bedo.

Iz vinorodnih dežel po vino izven mej te dežele hoditi, dokler se dobi dobra kapljica po primerni ceni doma, je neopravičeno! Dokler se dobi — doma kupovati, bi moralo biti načelo vsakega rodoljubega vinskega trgovca in gostilničarja in še posebej z ad n j e g a. Žalibog je celo v vinorodnih krajih, zlasti na Dolenjskem — Vipavec tega ne bi nikdar storil — dosti gostilničarjev, ki točijo izključno ali večinoma le tuja vina in silijo celo svoje goste iz krogov vinogradnikov, da pijejo tuja vina. Kaj takega je gotovo le pri nas mogoče, ker so ljudje predobri in to trpe. Drugod bi bilo to izključeno. A tudi pri nas pride čas, ko bodo organizirani vinogradniki po razmerah prisiljeni, da se upro uvozu nepotrebnih vin. Zato bi bilo umestno, da vinotržci in gostilničarji neprisljano vpoštevajo položaj naših vinogradnikov in kupujejo v prvi vrsti domača vina po geslu: s v o j i k s v o j i m !

Zakon zoper oderuštvo.

(Cesarska naredba z dne 12. oktobra 1914, štev. 275 drž. zakona.)

Dr. Viktor Sušnik.

Ni je človeške slabosti, ki bi umela tako dobro se skrivati pred očesom zakona kakor je ravno oderuštvo. Najpogostejše nastopa v podobi krvavih posojilnih pogodb, ali tudi kupna, menjalna pogodba, menica ali celo na videz veljavna sodba služi oderuhu kot plašč, s katerim pokrije pred svetom svoje pravo obličje.

Zato mu pravzaprav ni tako lahko priti do živega. Brezdvomna zasluga nove cesarske naredbe je, da je dala sodiščem uspešna sredstva v roke, da zatro ode-

ruštvo, naj se pojavi v kakoršnikoli obliki. Predvsem se zakon odlikuje v tem, da ustanavlja za oderuštvo pojem, ki ga bo sodnik z uspehom mogel vporabiti v vsakem še tako zamotanem slučaju. Oderuh ni tisti, ki posojuje proti oderuškim obrestim ali ki si za danih sto pusti vrniti dvesto i. t. d., oderuh v zmislu zakona je sploh vsakdo, ki izkorišča joč lahkomiselnost, silo (denarno zadrego), slaboumnost, neizkušenost ali duševno razburjenost drugega, pusti sebi ali tretji osebi za dajatev obljubiti ali dati tako protidajatev, ki stoji po svoji vrednosti z dajatvijo v vidnem nesoglasju. Način torej, kako oderuh v posameznem slučaju izvrši svoj nepošteni posel, je postranska stvar. Glavno je, da je imel pri tem namen, osebne okoliščnosti svoje žrtve izkoristiti v svoj prid.

S kakimi sredstvi skuša zakon zatreti oderuštvo?

Predvsem s tem, da izreka vsako pravno opravilo (kupno, posojilno pogodbo itd.), ki vsebuje gori opisane splošne znake oderuštva, za nično. To se pravi, tako pogodbo smatra zakon tako, kakor bi se ne bila nikdar sklenila. Iz sklenjene in še ne izvršene pogodbe torej ne nastanejo nikake pravice, pa tudi nikake obveznosti. Če sem oderuhu za smešno ceno prodal svojega konja, pa mu ga še nisem izročil in tudi ne kupnine prejel, tedaj kupec na podlagi pogodbe ne more od mene zahtevati konja, nasprotno seveda tudi jaz kupnine ne. Če se je pa pogodba bodisi eno- ali obojestransko izvršila, tedaj predpisuje zakon, da mora vsaka stranka vrniti vse to, kar je iz ničnega oderuškega opravila prejela v svojo korist. Vrniti moram torej pod oderuški pogoji prejetjo posojilo z zakonitimi obrestmi, nasprotno pa mi mora oderuh vrniti vse, kar je od mene prejel. Zakon torej stoji na stališču, da naj, v kolikor gre za zasebno-pravne posledice, iz oderuškega opravila nikomur ne nastane niti korist niti škoda.

Občutnejše pa so javnopravne posledice oderuškega postopanja. Zakon namreč označuje oderuštvo kot javen delikt, ki ga imajo sodišča, kakor nanesejo okoliščnosti, uradoma zasledovati kot prestop, pregrešek in celo kot hudodelstvo, ki se kaznuje s prav občutnimi kaznimi.

Redno se oderuštvo kaznuje kot pregrešek (Vergehen) s strogim zaporom. Kazniv pa ni samo tisti, ki neposredno sklepa oderuške (posojilne, kupne, menjalne) pogodbe, ampak tudi vsak drugi, ki, ne da je pri oderuškem opravilu neposredno udeležen, vedoma isto izrablja v svojo korist. Tako tisti, ki vedoma pridobi oderuško terjatev v namenu, da jo uveljavlja ali prenese na drugega, istotako, kdor tako terjatev dejanski uveljavlja (iztožuje) ali drugemu odstopi. Taka dejanja se kaznujejo kot pregrešek s strogim zaporom od treh mesecev do enega leta. Enako se okrivi pregreška, kdor zakrije oderuško opravilo (n. pr. si pusti pismeno potrditi pre-

jem posojila po 1000, dočim je v resnici odštel le 500) ali kdor si pod prisego, častno besedo ali podobnim zagotovilom pusti obljubiti oderuško dajatev ali pa si preskrbi izvršilni naslov (sodbo, poravnavo, notarski akt itd.) o terjatvi, ki še ne obstoji. Ž njim vred so kaznivi vsi, ki vedoma pridobe take terjatve v namenu, da jih iztožujejo ali na druge prenesejo kakor tisti, ki jih dejanski iztržujejo in drugim odstopajo. V vseh teh slučajih se oderuštvo kaznuje kot pregrešek s strogim zaporom od šestih mesecev do treh let. Ista kazen zadene tistega, ki se je že večkrat okrivil oderuštva ali, ki je izvršuje obrtoma. Če je pa iz njegovega oderuškega poslovanja nastala škoda večim osebam, tedaj se kaznuje radi hudodelstva z ječo od enega do petih let. Poleg zaporne kazni more sodišče v vsakem slučaju krivcu naložiti še denarno kazen do zneska po 20.000 kron in v slučaju, da je krivec inozemec (n. pr. ogrski državljan), odrediti, da se iz tostranske državne polovice izžene. Obsodba radi oderuštva ima tudi tedaj, če je oderuško dejanje tvorilo le pregrešek, iste častne posledice kakor obsodba radi prestopka goljufije (izgubo javnih služb, mandatov i. t. d.).

Kot samostojno kaznivo dejanje in nedopusten način izkoriščanja ustanavlja novi zakon zlorabo takozvane častne besede pri gotovih osebah. Kdor si namreč pusti od osebe, ki more vsled prelomitve častne besede izgubiti javno službo (n. pr. od častnika) obljubiti izpolnitev obveznosti iz kreditnega opravila pod častno besedo ali podobnim zagotovilom, ta se kaznuje radi prestopka s zaporom od enega tedna do šestih mesecev. Poleg kazni na prostosti se mu more naložiti tudi denarna kazen do 2000 kron in eventualno odrediti izgon. Odsiej je torej prepovedano, častnikom pod častno besedo dajati posojila.

Pokojninsko zavarovanje zasebnih nastavljenecv.

Priobčil *dr. Rudolf Marn.*

(Dalje.)

Osebe, katerih zavarovalna dolžnost ali prostovoljno zavarovanje je iz kateregakoli vzroka, ne glede na poprej omenjene vzroke, ugasnilo, dalje one osebe, ki so se vsled neobstoja zavarovalne dolžnosti izločile iz zavarovanja, imajo, če so potem najmanj šest mesecev ostale brez zavarovanju podvrženega opravila, pravico do povračila onega dela zanje dejansko vplačanih premij brez obresti, ki odpade po določenem ključu nanje, in sicer v najvišjem znesku premijske rezerve, bodisi tudi, da se delodajalec ni poslužil svoje pravice do odbitka.

Ako pa se je zavarovancu vračunala službena doba na podlagi njegovih lastnih vplačil ali ako je zavarovanec

od časa do časa zavarovanje prostovoljno nadaljeval, potem se mu mora od po teh zavarovanjih nastale premijske rezerve vrniti 75 %, najmanj pa znesek, ki je enak polni premijski rezervi po odbitku letne premije onega plačilnega razreda, v katerem je bil zavarovanec najzadnje. Pravica do povračila je pa tudi v teh slučajih zračunati po poprejšnjem odstavku, ako je to za zavarovanca ugodnejše. Osebi ženskega spola, ki se tekom dveh let po izstopu iz zavarovanja omoži ali tekom dveh let po možitvi izloči iz zavarovanja, se mora povračilo dopolniti na 80 % premij, ki so se zanj dejansko vplačale.

Te pravice smejo le zavarovanci uveljaviti. Pravice ugasnejo, če se tekom treh let po izpolnitvi pogojev niso uveljavile pri pristojnem zavarovalcu, kakor tudi v slučaju, če je oseba, predno jih je uveljavila, zopet prevzela zavarovanju podvrženo opravilo. Že uveljavljene pravice te vrste podedujejo dediči upravičencev.

Delno povračilo vplačanih premij velja, ako doseže ali preseže višino premijske rezerve, kot popolni odpravek. Sicer ima za posledico skrajšanje čakanja, oziroma vračunljive prispevalne dobe v razmerju vrnjenega zneska do nabrane premijske rezerve.

Pri zopetnem nastopu zavarovanja se nova čakanja zračunajo v zvezi s poprej pridobljenimi, bodisi neokrajšanimi ali v zmislu prejšnjega odstavka skrajšanimi čakanji, če je bilo prekinjenje zavarovanja posledica, da je pripadla invaliditetna renta, ali pa če je največ 12 let po zapadlosti zadnje premije trajalo.

Sicer je pa pri zopetnem nastopu zavarovanja všteti le dospelost čakalno dobo v najvišji meri petih let.

Iz najmanj 120 prispevalnih mesecev pridobljene čakalne pravice se lahko v višini, v kateri so bile pri ugasnitvi zavarovalne dolžnosti, proti priznalni pristojbini letnih 4 K, plačljivih v dveh polletnih obrokih naprej, ohranijo z učinkom, da bodo zavarovalne pravice čez določeno 18mesečno dobo časovno neomejeno ostale v veljavi.

To zavarovanje čakalnih pravic ugasne brez pravice do povračila že plačanih priznalnih pristojbin, ako je zavarovanec ostal z enim obrokom dlje kakor šest mesecev po njih dospelosti v njih zaostanku. Prvi obrok priznalne pristojbine, ki zapade prvi dan 19. meseca po ugasnitvi zavarovalne dolžnosti, se pa mora tekom 14 dni po dospelosti plačati, sicer ugasne pravica do zavarovanja čakalne pravice.

V aktivno vojaško službo vpoklicani so za dobo vpoklicanja prosti plačevanja priznalne pristojbine, če za to prosijo.

Prostovoljno zavarovanje.

Osebe, katerih zavarovalna dolžnost je iz kakšnih vzrokov — izvzemši, da imajo invaliditetno ali starostno rento — ugasnila, pravtako one, ki so se radi neobstoja zavarovalne dolžnosti izločile iz zavarovanja, so, ako

niso morda zahtevale povračilo prispevkov, upravičene, prostovoljno nadaljevati zavarovanje.

V podružnicah inozemstva trajno zaposleni nastavljenici tuzemskih obratov se smejo primerno višini njih prejemkov in v zmislu določil tega zakona pripustiti k prostovoljnemu zavarovanju pri občem pokojninskem zavodu za nastavljenice, ako so pri pokojninskem zavodu zavarovani tudi nastavljenici tuzemskega obrata.

Naposled so osebe, ki poklicno zasebno poučujejo ali na privatnih učilnicah delujejo, če niso še prekoračili 45. leto življenja in ki iz več službenih razmerij dobivajo prejemke, od katerih sicer posamezen ne dosega ali presega zneska 600 K, pač pa vsota vseh, na podlagi od njih napovedanih skupnih prejemkov pri občem pokojninskem zavodu za nastavljenice, pripuščene k zavarovanju v posebnem oddelku po tarifah, ki veljajo za ta oddelek.

Prostovoljni zavarovanec ima skupno premijo na predpisan način vplačevati.

Z vplačilom skupne premije se nadaljuje obstoječe zavarovanje, ne da bi bilo treba izrecne izjave strank. Nevplačilo prispevkov skozi šest mesecev velja, da se s tem hočeš odreči pravici do nadaljevanja zavarovanja.

Prostovoljno zavarovanje ugasne, če zavarovanec:

1. priglasi svoj izstop;
2. zaostane s premijskim vplačilom 6 mesecev;
3. ima trajno bivališče v inozemstvu, ne da bi bil v službi kakega tuzemca.

Glede posameznih držav lahko notranji minister v tem oziru odredi izjeme.

V bodoče obstoji pravica zavarovancev do zvišanja njih čakalnih dob čez normalno izmero s priračunanjem službenih let le še povodom prenosa provizijskega zavarovanja pri kaki rudarski bratovski skladnici na pokojninsko zavarovanje ter v zvezi s preodkazom premijske rezerve za one, ki prestopijo iz javnih služb v zavarovanju podvržene službe. V obeh slučajih ni vračunanje službenih let niti glede dobe, ko to store, niti glede veljavnosti za skrajšanje čakalne dobe omejeno.

Zagotovitev pravic.

Na stalnih premijah je plačati za vsak plačilni (prispevalni) mesec:

v	I. plačilni stopnji		6 K
»	II. »	»	9 »
»	III. »	»	12 »
»	IV. »	»	18 »
»	V. »	»	24 »
»	VI. »	»	30 »

Od teh premij pridejo v prvih štirih plačilnih stopnjah delodajalcu dve tretjini, zavarovancu ena tretjina, v višjih stopnjah vsakemu na polovico v breme.

Ako presegajo v premijsko odmero vračunljivi letni prejemki zavarovanca 7200 K, mora premije iz lastnega plačati.

Ako se doseže invaliditetno ali starostno rento, neha obveznost, plačevati premije.

Premije je prvi dan vsakega koledarskega meseca naprej plačevati.

Ako začenja ali konča zavarovanje tekom meseca, je kljub temu plačati celo mesečno premijo.

Več delodajalcev, ki se med prispevalnim mesecem menjajo, jamči solidarno za premijo v višini plačilne stopnje, ki nanje odpade. Plačnik ima regresno pravico do drugih delodajalcev za razumno odškodovanje.

Zastaranje. Pravica do vgotovitve obstoja premijskih terjatev zastara tekom treh let od dneva, ko premija zapade.

Zastaranje vgotovitvene pravice se prekine z vsako, v svrhu vgotovitve izvršeno odredbo v onem času, ko zazna obvezanec o tem.

Pravica do izterjanja vgotovljenih premijskih dolgov zastara tekom treh let po obveščenju zavezanca o izidu vgotovitve.

Zastaranje izterjevalne pravice se prekine z dostavitvijo kakega na zavezanca naslovljenega plačilnega poziva, z uvedbo izvršbe, z dovolitvijo plačilnih rokov in z odrejenimi predpisi v zmislu konkurznega reda.

Pred veljavnostjo te odredbe začeto, a še ne dopolnjeno zastaranje je presoditi po predstojećih določbah.

Dolžnost plačevanja premij je odvisna od prejšnjih izdanih tozadevnih odlokov ali odločb ter od nastopa pravomočnosti.

Premije mora oddati delodajalec.

Ako je tej obveznosti zadostil, je upravičen, odtegniti delni, na zavarovanca odpadajoči znesek od tega plače.

Ta pravica odtegotovanja se mora izvršiti, sicer ugasne, tekom treh mesecev po prvem zapadlosti premije sledečem plačilu plače.

Neopravičeno vplačane obresti mora zavarovalec s štiriodstotnimi obrestmi vrniti. Delojemalec ima v tem slučaju pravico do povračila od njega dejansko plačanih prispevkov in lahko zahteva, da jih neposredno njemu s štiriodstotnimi obrestmi vred plača zavarovalni zavod.

Zaostale premije je obrestovati s 4 odstotki; obresti se lahko s politično ali sodno izvršbo izterjajo in uživajo v izvršenem in konkurznem postopanju prednost kot davčni zaostanki.

Neizterljivost zaostankov nima z edino omejitvijo, ki jo še navedemo, za posledico, da se izgubi pravica do zavarovalnih dajatev.

Organizacija obrata.**A. Obči pokojninski zavod za nameščence.**

(Pokojninski zavod.)

Obči pokojninski zavod za nameščence lahko v svojem imenu pridobi pravice, sklepa obveznosti, pred sodiščem toži in je lahko tožen.

Sedež ima na Dunaju.

Redna sodna pristojnost je stvarno pristojno sodišče na Dunaju.

Člani pokojninskega zavoda so oni delojemalci, za katere je imenovani zavod pristojen, in njih vsakokratni delodajalci.

Predstojništvo izbere iz svoje srede dva namestnika predsednika. Eden mora biti iz skupine delodajalcev, drugi iz skupine delojemalcev. Volitev se vrši ločeno po skupinah članov, ki spadajo k enim ali drugim v predstojništvu.

Člane predstojništva voli občni zbor iz srede opravičenih članov pokojninskega zavoda. Člani predstojništva morajo biti avstrijski državljani. Najmanj dve petini iz posameznih skupin voljenih članov morajo imeti bivališče na Nižje Avstrijskem.

V predstojništvo ne smejo biti voljene osebe, ki ne smejo voliti ali voljene biti v državni zbor.

Opravična doba voljenih članov predstojništva ne sme presegati pet let. Odstopivši odbor ostane do prevzema opravil po novem odboru v veljavi.

Deželna mesta.

Pristojnost h kakemu deželnemu mestu pokojninskega zavoda se ravna po službenem kraju zavarovanja.

V dvomu velja kot službeni kraj sedež podjetja, oziroma dotične podružnice.

Delodajalci, ki imajo obrate v ozemlju večih deželnih mest, spadajo k vsem dotičnim deželnim mestom.

Odbor voli iz svoje srede dva načelnikova namestnika. Eden mora biti iz skupine delodajalcev, drugi iz skupine delojemalcev. Volitev se vrši ločeno po skupinah.

Člane odbora voli občni zbor iz srede vseh, deželnemu mestu pripadajočih članov pokojninskega zavoda.

Odborovi člani morajo biti avstrijski državljani.

V odbor se ne smejo voliti one osebe, ki nimajo aktivne ali pasivne pravice za državni zbor.

Najmanj dve petini iz posameznih skupin voljenih članov morajo imeti svoje bivališče na sedežu deželnega mesta ali v najneposrednejši bližini tega.

Tudi za te odbornike ne sme opravična doba presegati pet let.

V svrhu sklepanja o vseh na to odredbo ali na z njo premenjeni zakon se opirajočih pravic zavarovancev

in njih rodbinskih pripadnikov do pokojninskega zavoda se iz srede odbora določi rentna komisija. Ta obstoji iz odborovega načelnika ali enega izmed namestnikov kot predsednika in iz dveh članov, od katerih mora biti po eden iz skupine delodajalcev in drugi iz skupine delojemalcev. Pri glasovanju rentne komisije glasuje tudi predsednik. Ako se ne doseže soglasni sklep komisije na priznanje ali odklonitev kake pravice, ali o izmeri te, končno o odtegnitvi kake rente, pristoji odločitev predstojništvu penzijskega zavoda.

S plačami nastavljeni uradniki se zaprisežejo in so podložni disciplinarni oblasti načelnika. Definitivne uradnike nastavlja in odpušča predstojništvo pokojninskega zavoda po zaslišanju odbora deželnega mesta.

Med volilno dobo najmanj enkrat sklican občni zbor sestoji iz odposlancev. Odposlanci in namestniki morajo biti člani pokojninskega zavoda.

Zadnji se morajo voliti pismeno in sicer ločeno po skupinah delodajalcev in delojemalcev iz srede upravičenih članov.

Število odposlancev in namestnikov je odvisno od števila pripadajočih članov na ta način, da odpadeta na tisoč članov po dva odposlanca in dva namestnika. Drobci pod tisoč se ne vpoštevajo.

Število voljenih odposlancev znaša najmanj trideset in največ sto.

(Konec prihodnjic.)

Omejitve pri izdelovanju in zamenjavanju kruha pri obrtnikih.**I. Omejitev pri uporabi pšenične in ržene moke ob obrtovalnem izdelovanju kruha.**

(Ukaz ministrstev z dne 31. oktobra 1914, drž. zakona št. 301.)

§ 1. Ob obrtovalnem izdelovanju kruha se sme za dobo po vojnem stanju provzročenih izrednih razmer uporabljati le mešano moko, ki vsebuje največ 70% pšenične ali ržene moke ali po poljubnem mešanju le največ 70% pšenične in ržene moke. Ostanek sme obstajati iz ječmenove, koruzne ali krompirjeve valjčne moke ali krompirjeve kaše.

§ 2. Ako vsebuje za peko kruha uporabljana močna zmes krompirjevo valjčno moko ali krompirjevo kašo, je podana temeljem zakona o živilih dolžnost, da se ob prodaji kruha naznani ali poočiti, da gre za mešano pecivo.

Ta dolžnost odpade, ako se primeša ječmenova ali koruzna moka. Politična deželna oblastva smejo za primer potrebe, vpoštevajoč kakovost in težo mešanega kruha in ozirajoč se na obstoječe razmere, določiti prodajno ceno.

§ 3. Za obrtovalno je smatrati po tem ukazu vsako izdelovanje kruha, ki se vrši z namenom, oddajati ga proti plačilu tretjim osebam.

§ 4. Kruh tuzemske provenience, ki ga prodajajo trgovci in drugi prodajalci, mora biti narejen iz tako zmešane moke, kakor ukazuje ta ukaz.

§ 5. Določila tega ukaza ne veljajo za izdelovanje in prodajo belega peciva.

§ 6. Prestopke tega ukaza kaznuje obrtno oblastvo z globami do 2000 K ali zaporom do treh mesecev, ako ne pride do preganjanja od strani kazenskega sodišča. Ako zakrivi prestopke obrtnik, je mogoče, v kolikor so podani predpogoji § 133 b, odst. 1., črka a obrtnega reda, odtegniti mu obrtno pravico.

§ 7. Ta ukaz stopi glede § 2., odstavka 2, na dan razglasitve, to je 1. novembra 1914, v ostalem pa 1. decembra 1914 v veljavo.

II. Prepoved, da se zamenjava in nazaj sprejemlje kruh, ki je bil dobavljen gostilničarjem in krčmarjem.

(Ukaz ministrstva z dne 31. oktobra 1914, drž. zakona št. 302, veljaven za dobo po vojnem stanju provzročenih izrednih razmer.)

§ 1. Prepovedano je, zamenjavati in nazaj sprejemati pecivo, ki so ga peki gostilničarjem in krčmarjem ter trgovcem dobavali.

§ 2. Obrtno oblastvo kaznuje kršitve tega ukaza tako na strani gostilničarjev in krčmarjev ter trgovcev kakor na strani pekov z globami do 500 K ali zaporom do enega meseca.

§ 3. Ukaz stopi v veljavo na dan razglasitve (1. novembra 1914).

Vojne posojilnice in vojne kreditne banke.

Spisal J. Skalar.

Vsled vojne so brezdvomno najbolj prizadeti industrija, trgovina in obrt, ako izločimo one panoge, ki imajo opraviti z raznovrstno preskrbo vojaštva. Popraševanje po blagu in izdelkih je neznatno, vsak hrani in se desetkrat vpraša, predno se odloči za nakup. Velika večina trgovin počiva in to ima za posledico brezposelnost neštete števila delazmožnih rok. To je politično in gospodarsko najhujša posledica vojne in merodajni faktorji morajo gledati na to, da jo pravočasno odpravijo. Mogoče je to le na ta način, da se po možnosti ohrani produkcija, trgovina in promet, katere najbolj ovira pomanjkanje kredita. Pod tem trpimo ne le mi, ampak tudi vse države, ki so posredno ali neposredno udeležene pri vojni. Plačila izostajajo, trgovci pa mora v denarju plačati naročeno blago.

Da se odpomore tej zadregi, so se tudi pri nas ustanovile primerne kreditne organizacije. Prednačila nam je pri tem Nemčija, ki je takoj začetkom vojne ustanovila državno vojno posojilnico, kateri so kmalu sledile vojne kreditne banke. Po nemškem vzorcu je bila tudi v Avstriji ustanovljena vojna posojilnica in to s cesarsko naredbo z dne 19. septembra 1914, drž. zak. št. 248. Tudi vojna kreditna banka ji je v kratkem sledila.

V naslednjem naj orišem na kratko razložek med obema kreditnima organizacijama.

a) Vojne posojilnice.

Vojna posojilnica je uradni državni zavod, ki ga vodi avstro-ogrska banka v imenu in na račun državne uprave. Namen te posojilnice je, olajšati kreditno zmožnost posebno trgovcem in obrtnikom, ki trpe vsled vojne. Ta namen naj se doseže z dovolitvijo posojil proti zastavi blaga ali vrednostnih papirjev. V § 6. cesarske naredbe z dne 19. septembra t. l. so v zastavljenje pripuščene natančno označene blagovne vrste. Te so: 1. raznotero blago, dalje raznovrstni izdelki, ki niso podvrženi pokvari in ki se nahajajo v avstrijskih kronovinah. Vendar blaga in izdelkov ni treba izročiti vojni posojilnici, temveč zadostuje, ako se zastavitev označi na primeren način, n. pr. z vidnimi tablam i. n. Posojilnica da posojilo do polovice, izjemoma tudi do dveh tretjin cenilne vrednosti.

2. Vrednostni papirji, ki pa morajo biti tuzemski in izdani od države ali z dovoljenjem države. Pri vinkuliranih papirjih se mora označiti prenos na vojno posojilnico. V kakšni višini se bodo dajala posojila na vrednostne papirje, omenjena cesarska naredba ničesar ne določa. V pravilniku za posojilnico bodo pa že primerna tozadevna določila.

3. Druge vrednote, katere bo določilo za sprejem ravnateljstvo posojilnice ali finančno ministrstvo.

4. Blago, ki je podvrženo veliki izpremenitvi cen, se sprejme v zastavo le tedaj, ako je tretja oseba porok za plačilo.

Vojna posojilnica ima svoj sedež na Dunaju, vendar se bodo po potrebi z dovoljenjem finančnega ministrstva ustanovljale poslovalnice tudi v ostalih avstrijskih kronovinah. Državna uprava (finančno ministrstvo) si je določila primeren vpliv na poslovanje posojilnice in so bili imenovani v ravnateljstvo posojilnice vladni zastopniki. Isto bo tudi pri poslovalnicah, ki bodo v prostorih avstro-ogrske banke.

Najmanjše posojilo iz vojne posojilnice je 100 K, ki se mora navadno vrniti v treh mesecih, izjemno v šestih mesecih. Posojilnica je upravičena, preskušati namen zaprosenega posojila in sme dovoliti posojilo le pod takimi pogoji, da se tudi doseže označeni namen. Tudi ni vezana, podati razlogov, zakaj je kakšno tozadevno prošnjo odklonila. Za zastavljeno blago dobi trgovec bla-

gajniške liste v višini dovoljenega posojila. Popis teh listov se mora pravočasno priobčiti. Več kot za 500 milijonov blagajniških listov ne sme biti izdanih. V tem oziru ima primerno nadzorstvo kontrolna komisija za državni dolg v državnem zboru, vendar pri izdanih blagajniških listih ni potreba sopedpisa od strani te komisije. Vse državne blagajnice in vsi državni uradi morajo blagajniške liste sprejemati v polnem znesku v plačilo; v isto je obvezana tudi avstro-ogrška banka, ki mora razen tega tudi izvršiti zahtevano menjavo.

Obrestna mera za dana posojila znaša 1% več, kakor pri avstro-ogrski banki v isti dobi veljavna obrestna mera za eskontiranje menic. Zastavljeno blago jamči za posojilo, obresti in stroške. Ako se posojilo v pogodnem času ne vrne, ima vojna posojilnica pravico, brez nadaljnjega sodnijskega dovoljenja prodati zastavljene stvari.

Po končani vojni se razdruži posojilnica, nakar določi finančno ministrstvo primerno dobo za vpoklicanje izdanih blagajniških listov.

b) Vojne kreditne banke

nimajo v nasprotju z vojnimi posojilnicami uradnega značaja. Njihova ustanovitev izvira iz zasebne iniciative in iz razmotrivanja, da vojne posojilnice z ozirom na velike varnostne predpise pri dovolitvi posojil, ne pridejo v celoti v dobro srednjim krogom industrije, trgovine in obrta. Ti krogi so glede kredita navezani na osebni kredit in na neposredne uspehe svojega dela, na zunanje terjatve. Da se odpomore tem krogom, so merodajni činitelji delali na ustanovitev novega denarnega zavoda, vojne kreditne banke za Dunaj in Nižje Avstrijsko. Vsled podpore dunajskega mesta, zastopnikov industrijskih, trgovskih in obrtnih korporacij, predvsem pa dunajskih velikih bank, je bila hitra ustanovitev omenjenega zavoda mogoča. Dolžnost poklicanih faktorjev v provinci je tedaj, da slede temu vzgledu in eventualno za več kronovin skupaj ustanove podobno banko.

Z ustanovitvijo vojnih kreditnih bank je mogoče diskontirati pri tej banki menice, ki jih ima trgovec v posesti ali ki jih lahko izstavi na podlagi obstoječih trgovskih zvez. Vojna kreditna banka pa lahko te menice zopet diskontira pri avstro-ogrski banki, čeprav se bo morda tuptam dogodilo, da bo morala menice sama akceptirati. A ne samo trgovci, ki delajo z menicami, ampak tudi oni, ki zastavljajo svoje knjižne terjatve, bodo deležni kredita pri vojni kreditni banki, ki je pripravljena prevzeti tudi to panogo narodnega gospodarstva.

Važnost nove banke leži na dlani. Manjšemu in srednjemu trgovcu in obrtniku bo naenkrat zopet omogočeno, dobiti na svoje menice in terjatve primeren kredit. Lahko bo zopet zadostil v današnjih razmerah

zahtevanemu plačilu v gotovini, dobival bo zopet blago, s katerim bo lahko uspešno trgoval. In kar bo posamezniku v prid, bo tudi celokupnosti v dobro: Naše tuzemsko narodno gospodarstvo se bo zopet okrepilo!

Carinstvo.

Spisal *Just Piščanec.*

(Dalje.)

- ee) obligacije posojila dunajske občine;
- ff) obligacije posojila graške občine;
- gg) delne zadolžnice posojila za regulacijo Donave;
- hh) obligacije 4% deželne posojila za Bukovino;
- ii) delne zadolžnice za prioriteto posojilo akcijskega društva »Dolenjske železnice«;
- jj) zadolžnice posojila za dunajske prometne naprave;
- kk) železniške obligacije deželne banke kraljevine Galicije in Vladimirije in Krakovske nadvojvodine;
- ll) dolžna pisma deželne banke kraljevine Češke;
- mm) železniška dolžna pisma deželne banke na Češkem;
- nn) 4% obligacije kategorije A c. kr. avstrijskega kreditnega zavoda za obratna podjetja in javna dela na Dunaju;
- oo) komunalne in železniške zadolžnice deželne kulturne banke na Moravskem;
- pp) 4½% komunalne obligacije III. in IV. izdaje deželne banke kraljevine Galicije in Vladimirije z nadvojvodino Krakov;
- rr) obligacije posojila stolnega mesta Dunaj za napravo in obrat mestnih elektrarn;
- ss) vsi avstrijski pupilarno varni vrednostni papirji.

123. **Uradno odvzetje pravice kreditiranja.** Ta pravica se uradoma lahko odvzame:

- a) ako je proti kreditojemalcu nastala spredaj označena okolnost, po kateri je izključen od dovolila kredita;
- b) če je imetelj kredita prišel v konkurz ali je ustavil ali suspendiral plačevanje;
- c) če se ni vložila predpisana carinska menica do 10. dne meseca, v katerem se je upanje vršilo.

Pravica do kredita se suspendira (začasno ustavi):

- a) če je nastal proti enemu ali več sodolžnikih slučaj, po katerem je njih plačovitost omajana ali če se je vrednost vložene kavicije tako zmanjšala, da niso kriti že kreditirani zneski. Suspendacija traja, dokler se ne doprinesejo novi sodolžniki, ki dajejo

zadostno varnost, ali dokler se ne spopolni ali premeni varščina;

- b) ako se je proti kreditometelju začela preiskava radi kaznivih činov, ki bi ga izključili od dovolila kredita. V tem primeru traja supenzija do dovršitve preiskave, nakar se ali kredit odtegne, ali pa stopi kreditna pravica zopet v veljavo. Lahko se suspenzija tudi izreče, ako se po krivdi stranke ni vložila predpisana carinska menica do 5. meseca, ki sledi mesecu, v katerem se je ocarinjevalo.

Uradi, pri katerih se dovoljujejo carinski krediti, naj predlože koncem vsakega četrtertletja seznam o kreditih, ki so jih sami ali finančna oblast v teku četrtertletja dovolili, odtegnili, suspendirali, ali, po odpravi suspenzujočih vzrokov, zopet uveljavili za tekočo kreditno dobo, potem okrajnega finančnega oblastva na deželno finančno oblastvo; istotako koncem oktobra vsakega leta seznam kreditnih pravic, podeljenih tekom upravnega leta za bližnjo kreditno dobo.

124. **Postopek pri carinskem kreditiranju.** Stranke, katerim se je kreditiranje dovolilo, smejo isto uporabljati ne glede na višino carine pri posameznih ocarinitvah.

Če stranke pri ocarinanju uporabljajo kredit, dovoljen bančnim zavodom, mora ta bančni zavod carinskemu uradu doposlati pritrdilno izjavo, ali pa od primera do primera podpisati dotične pismene blagovne deklaracije. V pisemnih deklaracijah mora stranka, ki ima pravico kredita, navesti oznambo »na carinski kredit«. Če stranka uporablja bančnim zavodom dovoljen kredit, imajo pismene deklaracije nositi zaznamek »na carinski kredit (ime bančnega zavoda)«. Tudi carinski uradi oznamujejo uradna potrdila (pregledni izvid) z označbo pod zneskom pristojbin »na car. kredit« ali pa »na car. kredit (ime bančnega zavoda)«.

Za vsakega imetelja kredita se pri uradu vodi poseben kreditni register s pavziranim drugopisom. Bančnim zavodom, ki dovoljujejo uporabljanje svojega kredita drugim strankam, so drugopisi kreditnega registra za evidenco uporabe kredita vsak dan na razpolago. Sicer se pa ti drugopisi kreditnega registra dostavijo ob sklepu meseca zaeno z meničnimi tiskovinami kreditojemalcem. V kreditnem registru naj se začetkom meseca razvidno navede še razpoložljivi kredit. V tem mesecu kreditirani zneski se vpišejo zaporedoma, a kreditni register pod številke, tekoče vse leto in razdele med različne stolpce tega registra.

125. **Menice za kreditirane carinske pristojbine.** Stranke, katerim je v zmislu čl. XVIII. zak. k car. tarifi dovoljeno carinsko kreditiranje, morajo akceptirati koncem vsakega meseca za vsoto carinskih pri-

stojbin poteklega meseca doštevši šestmesečne obresti za dobo šest mesecev, po eno menico o pristojbinah, ki jim jih je plačati v zlatu ali v bančni vrednoti. Če se je za pokritje kredita dala hipotekarna varnost, potegne menico neposredno državna uprava na imetelja kredita. Ako se je zagotovilo dalo s solidarnim jamstvom dveh porokov, izgotovi menico en porok, drugi jo pa žirira na državno upravo. Menice so plačljive v zlatu ter se glase »efektivno« na deželne zlate novce ali pa na tuzemski ali inozemski zlat denar, ki je pripuščen za plačevanje carine (glej št. 89). Menice se izstavijo kot plačljive na kraj v državnemu zboru zastopanih kraljevin in dežel, kjer se nahaja kakšen bančni zavod (glavni zavod, filialka ali pobočnica) avstrijsko-ogrske banke.

Menice, ki se izdajejo v zmislu gornjega predpisa o priliki kreditiranja carinskih pristojbin, so po tar. post. 102 lit c) zakona od 9. februarja 1850 (drž. zak. št. 50) kolka proste.

Na željo strank se lahko izstavi čez skupno mesečno dolžno vsoto v zlatu in bančni vrednoti ena sama menica, glaseča se na zlato. Menice se glase na najmanjšo vsoto 100 K; zneski pod 100 K se morajo takoj plačati v gotovini in zaračunati, v kolikor stranka rajši ne vloži, po seštetju zneskov v zlatu in bančni vrednoti, eno samo menico, glasečo se na 100 K v zlatu.

Za carinske menice se rabijo izključno samo uradni obrazci. Snopiči obrazcev za menice obstajajo iz jukst, pobotnic o vloženih menicah in meničnih obrazcev ter so strogo zaračunljivi. Izstavljeni menični obrazci se vzporedno z dotičnimi jukstami (protipisi) in pobotnicami numerirajo z vse leto naprej tekočo številko. Po uporabi vseh meničnih obrazcev se snopič s protipisi predloži z mesečnimi računi strokovnemu računskemu oddelku III. za carino c. kr. fin. ministrstva.

Če se je za kritje carinskega kredita dala hipotekarna varnost, ali če so se zastavili vrednostni efekti, ali se je carinsko upanje dovolilo izvanredno brez zahtevanja kakega varstva, izpolni carinski urad menico popolnoma ter jo predloži kreditojemalcu, da jo sprejme (akceptira).

Pri izstavljanju menic je postopati z največjo natančnostjo in paziti posebno na nastopno:

- kraj, dan, mesec in leto izstavitve morajo se navesti na predtiskanem mestu;
- neizogibno potreben je vpis dneva zapadlosti na predtiskanem mestu pod datumom izstavitve. Zapadli dan se ustanovi zmerom na zadnji dan šestega meseca po mesecu, v katerem se je dalo na upanje. Ni dovoljen samo vpis mesečnega dne z okrajški ali pridevki n. pr. 31./III. t. c. ali a. s.

Ako se menica izstavi v zadnjih mesecih leta, je treba paziti, da se letna številka napačno ne zapiše.

- c) Kreditirani znesek se vpiše na desno zgoraj v številkah in na v besedilu določenem mestu v besedah. Menice, ki se glase na zlate novce, se izstavijo, ako ni stranka pred sklepom meseca glede zlatih novcev, v katerih želi izvršiti plačilo, drugače predlagala, v deželnih zlatih kronске veljave. V obeh primerih je dostaviti tako znesku v številkah kakor onemu v besedah »efektivno v zlatu«.

Ako stranka želi izstavitev menice v kaki zlati vrednoti tu- ali inozemski, pripuščeni za vplačevanje carin, preračuni carinski urad znesek v željeno vrednost ter vpostavi izračunan znesek v menico.

Na menicah, izstavljenih v bančni vrednoti, se navede menični znesek v kronah brez daljnjega dostavka.

- č) Na sprednji strani menice, na desno spodaj, pod meničnim besedilom, se podpišeta odgovorna računodajalca carinskega urada kot izstavljalca menice, kakor sledi:

L. S. »C. kr. carinski urad v«

N. N. (služb. značaj.) N. N. (služb. značaj.)

- d) Ker se morajo vse carinske menice predlagati v plačilo na kraju, kjer obstaja zavod (glavni zavod, podružnica ali pobočnica) avstrijsko - ogrske banke, naj kreditojemalec od primera do primera ali enkrat za vselej carinskemu uradu naznani, kam naj se menica predloži v plačilo. Da morejo presojati menice v tem pogledu, se carinskim uradom izroči seznam krajev, ki pridejo v poštev, in njega dodatke.
- e) Poprave in premembe na meničnem obrazcu niso dopuščene; napačno izstavljeni obrazci se prekrižajo, nadene se jim oznamba »neveljavno« in se puste v snopiču obrazcev.
- f) Redno izstavljene menice se predlože (presentirajo) imetelju kredita, da jih akceptira s podpisom na mestu v obrazcu označenem s predtiskom »sprejem« (na levo). Pri protokoliranih tvrdkah se mora podpis akcepta vjemati s trgovsko - sodno registriranim podpisom tvrdke. Stranke naj že o priliki prošnje za carinski kredit prineso s seboj izpiske iz trgovskega registra, naj naznani v dvojnem izvodu prvotni podpis, oziroma originalno tvrdkino oznamenilo imetelja kredita in njegovih namestnikov, opravičenih podpisovati menice ter od primera do primera obveste carinski urad o premembah.

Če je bila varnost dana s solidarnim jamstvom, vpiše carinski urad v uradni me-

nični obrazec samo menične zneske v številkah in z besedami, dalje zapadli dan po gornjih določilih pod a) do c) ter pošlje ta tako izpolnjeni menični obrazec koncem meseca imetelju kredita, da ga izstavi. Menico izstavi en porok, akceptira jo imetelj kredita, potem se ista žirira na drugega poroka in potem pošlje na carinski urad. Te menice sme carinski urad sprejeti samo, če ni nobene nerednosti v formelnem in materielnem pogledu, posebno tudi glede na izbero kraja, kjer je menica plačljiva. Za presojo teh menic, posebno tudi glede na podpis imetelja kreditov je paziti natančno na določila točke d) do f).

Menice, ki jih imajo vlagati c. kr. priv. kreditni zavod za trgovino in obrt, c. kr. Länderbanka, Unionbanka na Dunaju, anglo-avstrijska banka, dunajski Bankverein in nižjeavstrijska eskomptna banka za carinske kredite, dovoljene tem zavodom, izstavlja do daljne določbe carinski urad tudi tedaj, ako se je varnost dala s solidarnim jamstvom ter jih akceptirajo dotični bančni zavodi. Izjemoma ni tudi potrebno, da carinske menice omenjenih bančnih zavodov soppisujejo poroki. Carinski krediti, ki so se odprli podružnicam bank in kreditnih zavodov, se smatrajo kot dovoljeni dotičnim zavodom samim ter so vsled tega uradniki, ki jih je centrala, oziroma ravnateljstvo banke ali kreditnega zavoda naznanilo, kot pooblaščne podpisovati menice, opravičeni akceptirati carinske menice ter se vsled tega originalni podpisi teh uslužbencev, ki se naznanjajo carinskim uradom, morajo vzeti na znanje ter predznamovati.

Z odlokom finančnega ministrstva z dne 3 oktobra 1913, št. 51.601, se je dovolilo v namen dokaza, katere osebe so opravičene podpisovati menice za tvrdko, ki prosi za kredit, da se zadovolji — namesto izpiskov iz trgovskega registra — tudi s potrdilom trgovskega sodišča v tej opravičenosti.

V onih primerih, v katerih od slučaja do slučaja predpisuje blagovne deklaracije banka sama kot kreditometeljica, ni potrebno, da te deklaracije podpisujejo osebe, ki so glasom trgovskega registra opravičene podpisovati za bančni zavod, temveč zadostuje, da te blagovne deklaracije podpisujejo uradniki banke, ki jih je bančni zavod v to pooblastil s posebnim pooblastilom, vloženim pri carinskem uradu.

Carinske menice se vložijo najpozneje do 5. dne meseca, ki sledi mesecu ocarnitve. Če se stranka po lastni krivdi ni držala tega roka, ji sme carinski urad začasno ustaviti uporabo carinskega kredita. Če se pa menica ni

vložila do 10. dne meseca po mesecu ocarinitve, napravi carinski urad ovadbo na oblastvo, ki je kredit dovolilo, da dovoljenje eventualno prekliče.

Nepopolno izstavljene menice se vrnejo stranki, da jih izpopolni v razmerno kratko določenem roku. Korigirane in pogrešene menice se uradno prečrtajo, opremijo z oznambo »neveljavne« ter prilože snopiču meničnih obrazcev. Stranki se v teh primerih dostavi nov menični obrazec, da ga takoj izstavi. Vsem udeležnikom carinskih kreditov, zagotovljenih po solidarnem jamstvu — izvzemši spredaj že omenjene bančne zavode — se pripozna, z ozirom na izgubo časa, združeno z dostavljanjem menic v podpis, vložitev menice do 10. dne po mesecu ocarinitve obče kot nepovzročeno prekoračenje normalnega petdnevnega roka ter se zato ne smatra za zadržek niti se vsled tega kreditiranje ustavi.

O vloženi menicah se strankam izroče pobotnice iz snopiča meničnih obrazcev. Urad zabeleži dan, v katerem se je menica vložila, v pripadajoči juksta v snopiču, odpiše v uradnem novčnem seznamku menično vsoto pri »kreditiranih pristojbinah« ter jo pripiše pri »carinskih menicah«. Carinske menice se morajo v zmislu obstoječih blagajniških predpisov odposlati vsak mesec najdalje do 12. meseca c. kr. centralni državni blagajni. Predno jih odpošlje, žirira carinski urad menice z navedbo na zadnji strani: »Za nas na ukaz c. kr. centralne državne blagajne«. Odpošiljatev se zaračuna v kontokorent-journalu.

126. **Računovodstvo o kreditih.** Za vsakega imetelja carinskega kredita se pri carinskem uradu vodi poseben konto (račun). Če se je kredit zagotovil deloma z zastavo (vrednostnimi papirji ali hipoteko), deloma s solidarnim jamstvom, vodita se dva konta (račun o zastavi, račun z jamstvom). V kontu se predpišejo takoj po sklepu kreditnega registra menične vsote kot kredit v breme in v stolpcu »opombe« se razvidno vpišejo obresti, ki odpadajo zneskom v zlatu in bančni veljavi. Ako se za eno stranko vodita dva konta, se obremeni predvsem zastavni konto in šele po popolnem izčrpanju tega, tudi jamstveni konto.

(Dalje prih.)

Raznoterosti.

Vojno posojilo. Predpriprave za najetje vojnega posojila so v finančnem ministrstvu že končane. Pogoji so se že v časopisih obelodanili. Posojilo se bo pokrilo z zakladnimi listi novega tipa. Finančni minister bo oddal 5½ odstotne zakladne liste z relativno kratkim dospelkom. Ker so ti zakladni listi določeni le za avstrijski trg, so izstavljeni le na avstrijsko veljavo. Občinstvu se nudijo za kurz 97½ odstotka in če se vpoštevata dobiček pri vračilu po polni nominalni vrednosti (100) bodo zakladni listi dajali obresti nekaj več kot šest odstotkov. Subskripcija se je istočasno z ono za ogrsko posojilo izvršila. Pogoji posojila so za kapitaliste zelo ugodni, kajti šestodstotni donos se že leta in leta ni v Avstriji dosegel. Subskripcija se podeli na najširši podlagi. Avstroogrška banka in vojna posojilnica bosta dajali na zakladne liste subskribentom posojila pod izredno ugodnimi pogoji. Ako pomislimo, da je bilo v Nemčiji subskribiranih čez tri milijarde kron vojnega posojila, je pričakovati tudi od nas, da bomo pridno subskribirali, ker to ni le dobra naložba kapitala, ampak tudi patriotična dolžnost imovitejših slojev. V Ljubljani se lahko pri vseh bankah subskribira, zato pa opozarjamo na to subskripcijo z željo, da bi tudi v naših trgovskih in obrtnih krogih našla vspešen in znaten odmev.

* * *

Moratorij. Cesarski ukaz z dne 27. septembra 1914, drž. zak. št. 261 in ukaz celokupnega ministrstva z dne 13. oktobra 1914, drž. zak. št. 280 določata v bistvu sledeče: Plačilo pred 1. avgustom nastalih zasebnopravnih denarnih terjatev, všteti terjatve iz menic ali čekov, nadalje plačilo denarnih terjatev iz zavarovalnih pogodb, sklenjenih pred 1. avgustom 1914, je vobče odloženo, vendar pa je pri menicah in čekih plačati 25% terjatve in najmanj 100 K 14. oktobra 1914, ako je menica zapadla najpozneje 14. avgusta 1914; ako je menica zapadla med 15. avg. in 30. septembrom 1914 61. dan, ki sledi dnevu zapadlosti; ako menica zapade med 1. oktobrom in 30. novembrom 1914 na dan zapadlosti, ampak najprej 14. oktobra 1914. Glede drugih terjatev je plačati 100% terjatve 14. oktobra 1914 in nadaljnih 150% 14. novembra 1914, če je terjatev zapadla najpozneje 14. avgusta 1914; 250% terjatve 61. dan po dnevu zapadlosti, če je terjatev zapadla med 15. avgustom in 30. septembrom 1914 ter končno na dan zapadlosti, toda najranejše dne 14. oktobra 1914, ako je terjatev zapadla med 1. oktobrom in 30. novembrom 1914. Ostanek terjatve je glede plačila odložen do 30. novembra 1914, ako je terjatev pred 1. oktobrom 1914 zapadla, za 61 dni od dneva zapadlosti, ako terjatev med 1. oktobrom in 30. novembrom 1914 zapade. Koncem novembra se poda nov položaj. Nadejati se je na vsak način, da dotlej izda vlada nove, času primerne določbe.

* * *

Ustavitev plačil med moratorijem ni vzrok za otvoritev konkurza. Najvišji sodni dvor je dne 22. preteklega meseca izdal za trgovce zelo važno odločbo v vojnih časih. Dne 8. avgusta je neka tvrdka sodišču naznanila, da ustavi plačila, ker so nekateri upniki izvršili pri nji mobiliarno eksekucijo; obenem je tvrdka vložila v zmislu konkurznega reda seznam vseh aktiv in pasiv in tudi ponudila trgovske knjige na razpolago. Nato je sodišče razglasilo otvoritev konkurza o premoženju tvrdkine lastnice. Ta je pa vložila priziv, v katerem je opozorila na to, da je bila vsled izvršenih eksekucij prisiljena ustaviti plačila, da pa ni prezadolžena in da naj se konkurz ne otvori o njenem premoženju, ker njena neplačovitost ni nastopila vsled prezadolženosti, ampak le vsled vojnih dogodkov. Temu prizivu dunajsko nadsodišče ni ugodilo. — Revizijskemu prizivu tvrdke je pa najvišji sodni dvor ugodil ter naročil konkurznemu sodišču takojšnjo razveljavljenje konkurza. Razsodba se utemeljuje sledeče: S cesarskimi naredbami odrejeni moratoriji nudijo dolžnikom privatnopravnih terjatev odlog,

Trgovski koledar za l. 1915

je izšel! Naročite in kupite ga!

orej plačilni rok brez, ali celo proti volji njih upnikov. Že iz pojma odloga sledi, da se o ustavitvi plačil, ki bi tvorila povod za otvoritev konkurza, tam ne more govoriti, kjer dolжник ne zadosti svojim odloženim obveznostim. Ustavitev plačil v zmislu konkurznega reda stavi za predpogoj, da je dolжник nehal svoje zapadle obveznosti vsled svoje neplačovitosti izpolnjevati, torej zato, ker so mu manjkala sredstva. O ustavitvi plačil torej ne more biti govora, če so dolžniku lastne, če tudi morda važne in zapadle obveznosti, vsled moratorija odložene. Najsi se tudi prizna, da bi od lastnika protokolarne tvrdke pri sodišču vloženo naznanilo o ustavitvi plačil v normalnih razmerah zadostovalo za otvoritev konkurza, je to naznanilo pod danimi razmerami vsled veljavnosti moratorija popolnoma brez učinka in nesposobno, da bi povzročilo otvoritev konkurza. Torej manjka pri tem zahteva § 198 konkurznega reda, namreč pogoj prave ustavitve plačil.

* * *

Popusti na občni pridobnini vsled vojnih dogodkov. S cesarsko naredbo z dne 19. oktobra 1914 drž. zak. št. 293 se je § 73 zak. o osebnih davkih glede znižanja in popusta obče pridobnine deloma spopolnil. § 1. te naredbe pravil, da morejo dobiti davčni zavezanci, pri katerih je vsled vojne nastal v razmerju z njihovim skupnim obratom bistven motež pri obratu, za dobo izrednih razmer, provzročenih po vojnem stanju, delni odpis pridobnine za eno ali več četrletij, če se je pa obrat popolnoma ustavil vsaj za eno četrletje, tudi popolni odpis za to četrletje. O takih prošnjah, ki se imajo vložiti pri davčnih oblastvih prve stopnje, je doslej odločevalo finančno (deželno) ravateljstvo. Po imenovanju cesarski naredbi pa odločuje o njih posebna komisija na sedežu okrajnega glavarstva, ozir. davčne administracije, obstoječa iz predsednika pridobninske komisije za dotični razred in dveh komisijskih članov, ki jih izbere predsednik. Izmed izbranih članov naj bo eden voljen, eden pa imenovan član ozir. namestnik dotične pridobninske komisije. Ako se pa prošnje za popust davka nanašajo na obrte, ki še niso uvrščeni v davčno družbo (nekontingentirana občna pridobnina), odločuje o njih davčna oblast prve stopnje, to je okrajno glavarstvo ozir. davčna administracija. Proti odločbam posebne pridobninske komisije je dopusten v 30 dneh po vročitvi odločbe priziv na posebno komisijo na sedežu pridobninske deželne komisije, ki obstoji iz predsednika pridobninske deželne komisije in iz dveh voljenih ter dveh imenovanih članov ozir. namestnikov te komisije. Proti tem odločbam ni dopusten nadaljni priziv. Ako pa odločuje o prošnjah za popust davčna oblast (pri takozvani nekontingentirani občni pridobnini), dopusten je priziv na finančno (deželno) ravateljstvo, ki o prošnjah končno odločuje. Ta odredba je stopila v veljavo dne 24. oktobra 1914.

* * *

Trgovski običaj pri tratah. Neka trgovska zbornica je oddala naslednje mnenje: Ako upnik dolžnika obvesti; da bo svojo terjatev na določen dan terjati s trato, ako dolжник ne ugovarja tekom določenega roka potegu menice, velja pri trgovcih po splošnem trgovskem običaju opust odgovora kot privoljenje, da se menica trasira. Če se trata pri stalnem kupčijem prometu avizira ali pa le prilično prve kupčije med dvema trgovcema, je brez pomena.

* * *

Rekordno leto gradnje avstrijskih trgovskih ladij. V letu 1912 se je zgradilo enajst trgovskih parnikov s 35800 registr. tonami, v letu 1913 je pa priraslo avstrijskemu trgovskemu ladjevju 17 parnikov, torej se je zvišalo za 71.760 registrskih ton. V tekočem letu 1914 bo dograjenih le šest parnikov, ki pa bodo trg. ladjeve pomnožili za 49000 registrskih ton. Čeprav so ti podatki za nas razveseljivi, vendar zaostaja Avstrija za drugimi ladjevji, n. pr. nemškemu ladjevju je v l. 1913 priraslo 162 ladij s 465000 tonami, v Severni Ameriki 205 parnikov (276000 ton), na Nizo-

zemskem 95 ladij (104000 ton), v Italiji 38 ladij (50366 ton), v Belgiji 54 ladij (30000 ton). V celem se je zgradilo 1062 ladij z 1.400.800 tonami, med njimi 423 jadrnic s 131000 tonami. Avstrijski delež znaša 4.29 odstotkov svetovnega števila trgovskih ladij. Največji rekord v velikosti ima Nemčija s parnikom „Vaterland“ s 56000 tonami.

Statistika.

Produkcija zlata v Avstriji. Leta 1913 se je pridobilo v Avstriji 359.940 metrskih stotov zlate rude in sicer izključno v zasebnih rudnikih, leta 1912 je bilo 301.920 metrskih stotov železne rude. Skupna vrednost je znašala 719.880 kron in se je torej proti prejšnjemu letu zvišala za 116.040 kron, povprečna vrednost 2 kroni za met. stot je ostala nespremenjena. Izdelovanje kovinskega zlata se je vršilo na Češkem, Solnograškem, Moravskem in Tirolskem in je znašalo 283.5878 kilogramov, torej za 80.0742 kilogramov več kakor prejšnje leto. Skupna vrednost zlata je znašala 919.773 kron, torej za 256.998 kron več. Povprečna vrednost kilograma finega zlata je znašala 3243 kron 34 vin., v letu 1912 pa 3256 kron 66 vin. Od skupne produkcije odpade 90.8 odstotkov na zasebne, ostanek na državne obrate. Največji del produkcije, namreč 266.87 kilogramov, v skupni vrednosti 866.169 kron izhaja s Češkega. Iz avstrijskih zlatih rud se je poleg tega pridobilo še 75.88 kilogramov finega zlata v vrednosti 186.162 kron v kraljevem plavžu v Freibergu na Saškem; ta množina pa ni omenjena v gorenjih podatkih.

* * *

Donos davka na vino in meso. V letu 1913 je znašal davek na vino, vinski in sadni mošt v Avstriji 12.363.072 kron in sicer za 1.199.876 kron manj kakor v letu 1912. Nekaj več kot polovico se je pobralo po tarifi, ostalo po odkupu in zakupu. Najmočnejši davkoplačevalec je bilo mesto Dunaj, ki je dalo 4.787.631 kron po tarifi in 9657 kron potom odkupa. Temu sledi Nižje Avstrijsko, mesto Trst in Štajersko. — Davek na meso in klavno živino je znašal l. 1913 19.042.832 kron in sicer za 223.825 kron več kakor v letu 1912. Največ je plačal Dunaj z 8.772.097 kron, potem Češka, ki je dala 2.928.400 kron tega davka.

Društvene vesti.

Trgovski koledar za 1915. Cena 1 K, po pošti 10 h več. Priporočamo iznova, naj si ta koledar nabavi vsakdo, ki ga še nima, ker je neprecenljive praktične vrednosti. Tudi v teh izrednih razmerah, v katerih živimo, je dolžnost naših trgovcev in nameščencev, da podpirajo stremljenje društvenega odbora, ki nele ni prav nič prekinil delovanja, ampak še pomnožil agende s podpiranjem družin vpoklicanih.

*

Članarina. Kdor še ni poravnal naročnine za letošnje leto, naj to stori, da ne bo treba ponovno opominjati. Zavedajte se, da ste člani organizacije, ki stoji v vseh razmerah z Vami in za Vami.

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 korespondent, 1 poslovodja, 1 skladiščnik, 4 pomočniki mešane stroke, 2 pomočnika špecerijske stroke, 2 pomočnika špecerijske in železninarske stroke in 2 učenca. — Službe išče: 1 kontorist, 1 skladiščnik, 32 pomočnikov, 12 kontoristk, 30 prodajalk, 1 blagajničarka, 2 učenca in 5 učenk. Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Kar je dobrega, to se proda!

Zátkovi jajčni rezanci in makaroni,

Zátkov steliziran zdrob za otroke,

Zátkove drobtinice (prezelci) iz svežega pšeničnega prepečenca

so priznani izdelki, ki Vašega odjemalca nikdar ne prevarajo.

Monopol - Bratje Zátka, družba z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000.—. Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugotovnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 1/2 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Ker že od nekdaj skrbno pazite na to, da zadovoljite Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo kavinovino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebske tovarne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.

Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikoriја iz „Prve jugoslovanske tvornice za
kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sotrudniki, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVC

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica.

Denarnega prometa koncem leta 1913	K 700,000.000.—
Vlog	„ 43,500.000.—
Rezervnega zaklada	„ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 1/2 0/0

brez odbitka. Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *Dr. Viktor Sušnik*: Avstrijsko dedno pravo in novela k občemu državljanškemu zakoniku.
- 2.) Vojno posojilo.
- 3.) Maksimalne cene za žito in moko.
- 4.) *Dr. Rudolf Marn*: Pokojninsko zavarovanje zasebnih nastavlencev.
- 5.) *Just Piščanec*: Carinstvo.
- 6.) Raznoterosti:
Nove določbe glede moratorija. — Podaljšanje ogrskega moratorija. — Prepoved sladkornega uvoza

na Angleško. — Prepoved plačil Rusije na Avstrijce in Nemce. — Nekaj važnih razsodb obrtnih sodišč. — Nedovoljeno prekoračenje dopusta za cel delovni dan. — Pomožno službeno razmerje za gotovo dobo je dopustno. — Ako se trgovski sotrudnik brani, sopodpisati inventuro. — Nov konkurzni red. — Detaljna trgovina z žganimi opojnimi pijačami v zaprtih steklenicah se ne more brez donosa sposobnostnega dokaza izvrševati. — Opravilna doba članov trgovskih in obrtnih zbornic se podaljša.

7.) Društvene vesti.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brez plačno.

Cena oglasom: Peti vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.

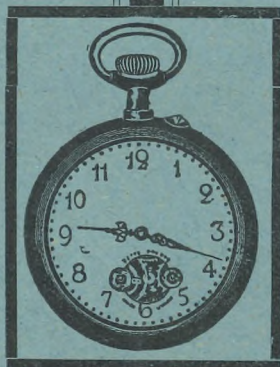

Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

H. Suttner, Ljubljana šte. 19

priporoča svojo **veliko zalogo**
zlatih, srebrnih, nikljastih
in jeklenih ur ter zlatnine
in srebrnine
po najnižjih cenah.

„Razpošiljanje“: blaga na vse kraje
sveta ter največja
ekspozna trdka. Zahtevajte moj novi
povečani cenik, ka-
terega dobite za-
stoj in poštne
prosto.

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.

„IKO“ Tovarniška znamka „IKO“

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti šte. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

**Škatlje
Kartoni**

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

**Riunione Adriatica
di Sicurta.**

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Trgovina
s specerijskim
blagom.

Trgovina z
moko in dežel-
nimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba!

Na drobno in na debelo!

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
elek tričnim obratom.

Zaloga brinja
in sliv za
žganjekuho.

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,

izpitani pomladanski :: :: ::

čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“

===== v Ljubljani =====

naznanja, da je založilo sledeče knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
===== v treh delih. =====

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodrudniku nujno potrebne.

Naprodaj je v jako prometnem kraju
na Gorenjskem

enonadstropna hiša.

V hiši so jako dobro vpeljani, že skozi 60 let obstoječi
obrati, prodajalna z mešanim blagom,
trafika, žganjetoč, gostilna in pekarija.
Naslov se izve pri Slov. trgovskem društvu „Merkur“
===== v Ljubljani. =====

oooooooooooo

Proda se v Rečici pri Bledu
===== (Gorenjsko) =====

hiša z vrtom

v kateri je bila že več let trgovina in gostilna (križišče
cest) pod zelo ugodnimi pogoji. — Natančnejša po-
jasnila daje tvrdka Jos. Vodnik, Sp. Šiška pri Ljubljani.

oooooooooooo

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice - v Ljubljani

r. z. z n. z.

Obrestuje hranilne vloge po

4³/₄ %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna kmečka posestva, radi tega je tudi ves denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19.000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo amerikanski umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah.

C. in kr. dvorni založniki

A. ZANKL SINOVI

tovarne barv, lakov in firnežev
LJUBLJANA.

Centrala: Gradec.

Centrala: Gradec.

Tovarne in podružnice:

na Dunaju, v Göstingu, Trstu, Ljubljani,
Ljubnem in v Leitendorfu.

Priporočajo:

vse vrste oljnate, suhe, emajlne in fasadne barve, firnež, pristni kranjski, mavec (Gyps), olje za pod in stroje, karbolinej, čopiče, steklarski in mizarski klej in druge v to stroko spadajoče stvari.

Ceniki na razpolago!

Ceniki na razpolago!

SLOVENSKI **TRGOVSKI** **VESTNIK.**

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik XI.

V Ljubljani, dne 15. decembra 1914.

Štev. 12.

Avstrijsko dedno pravo in novela k obćemu državljskemu zakoniku.

Spisal dr. Viktor Sušnik.

Spremembe, ki jih ustanavlja cesarska naredba z dne 12. oktobra 1914 drž. zak. št. 276 na polju dednega prava, nanašajo se zgolj na slučaj dedovanja po zakonu, t. j. na slučaj, da zapustnik ni poklical k dedščini nikakih testamentarnih dedičev, redoma torej, če ni napravil nikake poslednje volje ali če je obstoječi testament iz drugih razlogov neveljaven.

Po obćnem državljskem zakoniku bili so k dedščini poklicani zapustnikovi sorodniki šesterih vrst tako, da je bližja vrsta izključevala naslednjo od dedščine. V prvi vrsti bili so torej poklicani zapustnikovi otroci in drugi potomci (vnuki in pravnuki). Če je zapustnik umrl brez potomcev, tedaj ima dedščina preiti na drugo vrsto t. j. na zapustnikove starše in njih potomce, torej na zapustnikove brate, sestre, nečake itd. Če iz te vrste ni nikakih sorodnikov, poklicani so k dedščini zapustnikovi stari starši (dedi) in njih potomci, torej zapustnikovi strici, tete in teh potomci. Vrsta zakonitih dedičev se je tako nadaljevala do tretjih pradedov: v četrti vrsti so bili poklicani zapustnikovi prvi pradedi, v peti vrsti zapustnikovi drugi pradedi in v šesti in zadnji vrsti zapustnikovi tretji pradedi z njihovimi potomci.

Novela izdatno omejuje krog zakonitih dedičev. K dedščini so odslej po zakonu poklicane samo prve tri vrste sorodnikov, zaporedoma in druga drugo izključujoč, torej predvsem otroci in njihovi potomci, na to starši in slednjič stari starši z njihovimi potomci. Od četrte vrste pa so poklicani edino-le zapustnikovi (prvi) pradedi, ne pa več njihovi potomci. Teh slednjih torej novela sploh ne šteje več med sorodnike. Ta omejitev dednega nasledstva na prve pradede iz četrte vrste je docela utemeljena. Njen namen je, preprečiti, da se na sebi znatna zapuščina razkosa na tako neznatne dele, da za posameznika sploh nimajo nikake koristi. Zlasti za slučaj, da zapustnikov zakonski drug še živi, je pravičnejše, da zapuščina v celoti pripade njemu, kakor pa

da se razdeli med sorodnike, ki se svojih skupnih sorodstvenih vezi morda že davno niso več zavedali.

Posebno odobravati je spremembo določil dednega prava na korist nezakonskim otrokom. Po § 754. obč. drž. zak. so bili nezakonski otroci kot zakoniti dediči poklicani zgolj k materni zapuščini, ne pa tudi k zapuščini drugih maternih sorodnikov. Obratno pa je po nezakonskem otroku dedovala le njegova mati, ne pa tudi drugi njeni sorodniki. Po novem besedilu § 754. obč. drž. zak. pa so nezakonski otroci glede vojih dednih pravic napram sorodnikom njihove matere popolnoma enako-pravni z zakonskimi otroci. Pred novelo ni imel nezakonski otrok do zapuščine svoje stare matere z matrine strani nikake pravice. Sedaj jo podeduje z enako pravico kakor drugi njeni zakonski potomci. Obratno pa po noveli pristojna sorodnikom nezakonske matere do zapuščine njenega nezakonskega otroka enaka pravica kakor do zapuščine njenih zakonskih potomcev. Od očetove zapuščine in zapuščine njegovih sorodnikov pa ostanejo nezakonski otroci slej ko prej izključeni. Obratno seveda tudi ti do zapuščine nezakonskega otroka nimajo nikakih pravic.

Najbolj se pa novela odlikuje po svojih določbah v korist dednih pravic preživečega zakonskega druga (moža ali žene). Zakonita dedna pravica pri življenju ostalega zakonca je bila sicer v obćem državnem zakoniku v gotovih mejah od nekdanj priznana. Po § 757. obč. drž. zak. šel mu je, če se je iz zakona rodilo troje ali več otrok, užitek z vsakim otrokom enakega dednega deleža, če je pa preostalo manj kot troje otrok, tedaj mu je pristojala pravica do užitka četrte zapuščine. Lastnina je ostala v obeh slučajih otrokom. Šele tedaj, če iz zakona ni bilo nikakih otrok, je dobil preživeči zakonski drug poleg drugih zakonitih dedičev čertino zapuščine v last in šele potem, če iz vseh šestih vrst zapustnikovih sorodnikov t. j. do tretjih pradedov in njihovih potomcev ni bil nikdo poklican k zapuščini, je pripadla ostalemu zakoncu cela zapuščina v last.

Po noveli pa je pozicija preživelega zakonskega druga izdatno ugodnejša. Preživeli zakonski drug namreč

sedaj izključuje od dednega nasledstva vse zapustnikove sorodnike tretje in četrte vrste razen zapustnikovih starih staršev. To se pravi: Preživeli zakonec deli zapuščino samo z zapustnikovimi otroci, starši in njihovimi potomci (brati, sestrami, nečaki itd.) in z zapustnikovimi starimi starši. Če takih sorodnikov ni, pripade mu cela zapuščina v last, torej mu ni treba deliti zapuščine z zapustnikovimi strici, tetami, bratranci, sestričinami itd.

Pa tudi tedaj, če preživeli zakonski drug konkurira z zapustnikovimi sorodniki prve ali druge vrste, oziroma z njegovimi starimi starši, je po noveli na boljšem kot prej. Poleg otrok, oziroma njih potomcev (vnukov, pravnukov itd.) pripade mu ena četrtnina, poleg zapustnikovih staršev ali njihovih potomcev (zapustnikovih bratov, sester, nečakov) ter starih staršev pa polovica zapuščine v last. Če pa tekmuje preživeli zakonski drug edinole z enim parom zapustnikovih starih staršev, tedaj mu pripade tudi tisti del, ki bi odpadel na umrli par starih staršev. V veljavi pa je ostala določba, da si mora preživeli zakonski drug v vseh teh slučajih v dedni delež pustiti vračunati vse tisto, kar mu gre iz zapustnikovega premoženja na podlagi ženitnih ali dednih pogodb. Kljub temu se mora priznati, da nova uredba dednih pravic zakoncev bolje odgovarja sedanjim razmeram in upošteva po zaslugi neprimerno večji pomen ozkih stikov zakoncev s pridobljenim premoženjem, napram že precej zastarelemu principu krvnega sorodstva.

Vojno posojilo.

Še vedno veljajo besede, ki jih nekateri pripisujejo grškemu govorniku Demostenu, da je za vsako uspešno vojskovanje v prvi vrsti potreben denar, denar in zopet denar. Saj že splošna mobilizacija zahteva v modernih državah denarnih žrtev, o katerih v starem in srednjem veku niso imeli niti približnega pojma. Seveda so stroški tem večji, čim večja je razlika med številom vojaštva v mirovnem in v vojnem času, čim manjša je v miru zaloga raznih potrebščin za vojsko, čim dražji je prevoz vojaštva na bojišče itd. Vojskovanje samo pa zopet zahteva veliko več stroškov nego znašajo stroški za vojsko v miru, ker se radi večjega števila vojaštva izdatno zvišajo izdatki za plače in preskrbo vojaštva, ki radi velikih naporov zahteva tudi z ozirom na posameznika večjih bremen. Municija in orožje se morata vedno nadomeščati, izdatki za lazarete, raznovrstni prevoz, za vojne vjetnike znašajo pri milijonskih vojskah ogromne vsote. Sicer pa vidimo dan na dan na lastne oči, kako je v sedanjosti dobi pri nekaterih podjetjih do malega edina odjemalka država. Celo po končani vojni trajajo še nekaj časa izredni izdatki, tako za demobilizacijo, za nadomestilo izgubljenih in pokončanih vojnih potrebščin, za po-

pravo trdnjav, ladij itd., za odškodnino poškodovanih oseb, pokrajin itd.

Koliko so stale vojne v prejšnjih letih, je pač mogoče le v nekaterih slučajih dognati. Atence je n. pr. stalo obleganje Potideje v 27 mesecih 2000 talentov, Francija je izdala za vojsko v l. 1542/3 12 milijonov zlatih tolarjev, kar bi v sedanji francoski veljavi znašalo kakih 680 milijonov frankov. Stroški Anglije so znašali med špansko nasledstveno vojno letno čez 5 $\frac{1}{2}$ milijonov funtov šterlingov. Po Napoleonovem proračunu za l. 1802 je znašal vojni etat v vojni le 40 milijonov frankov več nego v miru, to pa zato, ker se je vojna vodila na stroške sovražne dežele, tudi v vojnem letu 1806 je bilo stroškov le okoli 40 milijonov čez proračun, v l. 1807 58 milijonov. Stroški angleške krimske vojne so se uradno cenili na 56-77 mil. funtov šterlingov. Avstrijo je stala vojna leta 1848/49 po uradni ceni 106 milijonov goldinarjev čez mirovno potrebščino, italijanska vojna leta 1859 okoli 210 do 220 milijonov goldinarjev, t. j. za vsak dan kake 3 milijone čez normalne potrebe za vojaštvo.

Ako gledamo s stališča svetovnega gospodarstva, znači pač vsaka vojna veliko množino uničenega narodnega premoženja, drugače je pa, če se postavimo na stališče ene ali druge države. Saj tvori v mnogih slučajih srečna vojna pogoj za bodoče blagostanje, koristi torej še poznejšim rodovom, ki v več slučajih še-le morejo prav uživati sadove, ki so jih rodile žrtve očetov in dedov.

Izredni izdatki, ki jih ima vojskujoča se država, se ne morejo pokrivati z rednimi dohodki. Če država zviša svoje davke ob vojnem času, nastane lahko gospodarska katastrofa pri mnogih državljanih, katerih dohodki se ravno vsled vojne izdatno krčijo. Sicer pa davki prihajajo prepočasno v državne blagajne in ravno za vojno velja še posebno stari pregovor, da dvakrat da, kdor hitro da.

Kakor se tudi zlasti v sedanjih zgodovinskih momentih kaže požrtvovalnost prebivalstva pri zbiranju prostovoljnih prispevkov za vojaške namene, vendar pri milijardnih izdatkih za vojno taki prostovoljni prispevki ne morejo odtehtati toliko, kolikor bi sicer v mirnih časih.

V srednjem veku so si vladarji zbirali vojne zaklade, da so imeli ob izbruhu vojne takoj na razpolago potrebna sredstva, ker je bilo kreditno gospodarstvo še v povojih. Toda ravno s temi zakladi se je narodnemu gospodarstvu odtegnilo veliko razpoložljivih denarnih sredstev, zaklad je ležal mrtev in ni donasal nobenih obresti.

Stari beneški pregovor pravi, da nič ne škodi, če ima država malo denarja, če so le državljani bogati. Resničnost tega pregovora se kaže tudi v sedanjosti svetovni vojni. Države so pač pričele vojno z izdatnimi sredstvi, toda pri ogromnih zahtevah, ki jih stavi mo-

derna vojna na državo, se tudi največji prihranki izčrpajo. Treba je zopet stopiti pred državljane, da ne-le s svojo krvjo, temveč tudi s svojo imovino branijo domovino pred vnanjimi sovražniki.

V prejšnjih stoletjih so v takih kritičnih časih vladarji večinoma posegli po prisilnih posojilih, ki stoje nekako v sredi med davki in prostovoljnimi posojili. Tako se je na Angleškem pod Jakobom I. moglo reči, da že več stoletij ni mogla nobena vlada shajati brez prisilnih posojil. Tudi francoska in avstrijska zgodovina moreta veliko povedati o prisilnih posojilih. Zanimivo je bilo francosko prisilno posojilo iz l. 1708., ki se je izvedlo na ta način, da so se večinoma vsi državni izdatki iz l. 1708 odložili na l. 1709. Tudi na ta način si je država pomagala, da je pobrala zlatnino in srebrnino pri tistih državljanih, ki niso imeli denarja in jim za to izdala zadolžnice.

Že po »petition of rights« iz l. 1628 se je na Angleškem zahtevalo za vsako prisilno posojilo odobrenje parlamenta. Z razširjajočo se kulturo in z rastočim denarnim in kreditnim gospodarstvom pa so si države v stiskah vedno bolj pomagale s prostovoljnimi posojili. Ta so se prvotno večinoma najemale v tujih državah po načelu, da mora vsaka država gledati na to, da pride kolikor možno denarja v tuzemstvo. Sedaj se države v splošnem ravnaajo po načelu, da se posojilo najame tam, kjer je najceneje.

V sedanji vojni naša država pač ni mogla misliti na to, da bo posojilo najela v kaki drugi državi, ker so razen Nemčije, ki sama rabi milijarde za vojskovanje, druge kapitalistiške države v vojni z nami samimi. Zato se je obrnila do lastnih državljanov, apelujoč na njihova patriotska čuvstva, ob enem jim pa tudi nudeč najugodnejše pogoje za plodonosno nalaganje denarja. Čez dve milijardi podpisanega posojila je najboljši dokaz za to, da se je to vojno posojilo v vsakem oziru posrečilo, obenem pa tudi dokaz, kako velika gospodarska moč tiči v prebivalstvu naše monarhije.

Že pri drugih državnih posojilih v zadnjih letih smo videli, kako veliko vlogo igra naša poštna hranilnica. Glavno nalogo sedanjega vojnega posojila, da se namreč podpisovanja udeleže najširši krog, je izvršila poštna hranilnica pri svojih tisočih nabirališč naravnost sijajno. Ljudstvo, kateremu so bili poprej državni vrednostni papirji do malega tuji, se je z velikim zanimanjem udeleževalo subskripcije in ravno zneski, ki so jih podpisali neimoviti sloji, kažejo, da je država ukrenila prav, ko se ni oprijela prisilnih sredstev, temveč apelirala na prostovoljno posojilo s strani svojih podanikov. Naj bi tudi v bodoče požrtvovalnost prebivalstva prihranila državi neprijetnosti prisilnega posojila, ako bodo razmere zopet prisilile vladu, da si išče sredstev za uspešen izid vojne z novim posojilom.

Maksimalne cene za žito in moko.

Po dolгих pogajanjih med avstrijsko in ogrsko vlado je izdala naša vlada dve cesarski naredbi o maksimalnih cenah za žito in moko ter o izdelovanju in prometu moke. Ti odredbi sta bili v sedanjih razmerah neobhodna potreba, ker so se cene žita in moke dvigale v neverjetno višino. Zato je bilo treba omejiti gibanje, ki je najvažnejša živila ljudstva v nenavadni meri podraževalo.

Vendar se niso za celo državo postavile enotne maksimalne cene, ampak različno za posamezne krovine, ker so v teh drugačni pogoji za žitne cene dani. Češka in Moravska pridelata več kakor potrebujeta, dočim se mora v alpske dežele žito dovažati in so zato cene vsled dovoza višje. Zato pa imajo politična deželna oblastva sama po dani smeri določiti za veletrgovino najvišje cene.

V boljše razumevanje priobčujemo besedilo tozadevne cesarske naredbe in pa določbo deželne vlade kranjske, s katero se uveljavljajo najvišje cene za žito in moko.

Naredba se glasi:

Na podlagi cesarske naredbe z dne 10. oktobra 1914, drž. zak. št. 274 se za dobo vsled vojnega stanja povzročenih izrednih razmer odredi:

§ 1. Politična deželna oblast ima v svojem upravnem ozemlju za veletrgovino z žitom, ržjo, ječmenom in koruzo (seveda suho ali umetno posušeno) določiti postavke cen, ki se pri prodaji teh predmetov ne smejo prekoračiti. Preizkušnja teh najvišjih cen je pridržana trgovskemu ministrstvu v sporazumu s poljedelskim ministrstvom. Najvišja cena za žito in rž je na podlagi povprečja v zadnjih dveh tednih meseca oktobra 1914 v veletrštvu dotičnega upravnega ozemlja plačanih cen, ona za ječmen in koruzo na enak način na podlagi povprečja prvih dveh tednov meseca novembra 1914 poizvedeti. Začasna, vsled izrednih okoliščin (prehod čet, ustavitve železniškega prometa itd.) povzročena abnormna zvišanja cen se pa pri poizvedbi povprečne cene ne smejo vpoštevati. Določitvi najvišje cene je pri pšenici hektoliterska teža 76 kilogramov, pri rži hektoliterska teža 70 kilogramov vzeti v podlago. Ako znaša teža hektolitra pšenice ali rži več ali manj nego 76 ali 70 kilogramov, se zviša, oziroma zniža od politične deželne oblasti določena najvišja cena za vsak polni kilogram hektoliterske teže pri pšenici za 20 vinarjev, pri rži za 15 vinarjev od metrskega stota. Ti pri- in odbitki pa ne nastopijo čez tri kilograme večje, oziroma nižje teže.

§ 2. Veletržci smejo prodajati moko le za cene, ki ne presegajo najvišjih cen, dognanih po predpisu naslednjih odstavkov. Najvišja cena pšeničnega zdroba in fine pšenične moke za peko znaša za 67,5 odstotkov

od meterskega stota več kakor najvišja cena za metrski stot pšenice, ki se je določila za dotično upravno ozemlje.

Na enak način se določi najvišja cena: za pšenično moko za kuho za 57·7 odstotkov, za pšenično moko za kruh za 17·4 odstotkov, za pšenično enotno moko za 22 odstotkov, za rženo moko za 35·3 odstotkov, za ječmenovo moko za 57·8 odstotkov in za koruzno moko za 45 odstotkov višje kakor določena najvišja cena dotičnega surovega izdelka. Najvišje cene za one mešane moke, ki so se v zmislu §§ 3—5 ministerialne odredbe z dne 28. novembra 1914, drž. zak. št. 324 napravile iz predstojećih močnih vrst, se zračunajo po odstotnem razmerju močnih vrst, ki se porabijo za zmešanje.

§ 3. Kot velika trgovina v zmislu te naredbe ima veljati promet med izdelovalci, trgovci in obdelovalci.

§ 4. Najvišje cene je razumeti za kraj pogodbene dobave brez vreče proti plačilu v gotovini (netto per Kassa). Ako kupec ne da vreč, je prodajalec dolžan, dobaviti z vrečo in ima v popolnoma porabnem stanju vrnjeno vrečo v dobi šestih tednov po izvršeni dobavi za svoj čas poračunjeno ceno nazaj vzeti. Za vreče sme politična deželna oblast določiti najvišjo ceno. Najvišje cene za žito in moko vsebujejo stroške za nakladanje in prevoz do prekladalne postaje.

§ 5. Politična deželna oblast je pooblaščen, za malo trgovino z v tej naredbi imenovanimi predmeti določiti najvišje cene, ozirajoč se na najvišje cene, ki so določene za veletrgovino.

§ 6. Posestnika v tej naredbi imenovanih predmetov more politična deželna oblast pozvati, da jih dobavlja po določenih najvišjih cenah, v kolikor niso potrebni za lastno domačo porabo. Poljedelcem in produkcijskim obrtnikom je pustiti množine, ki so potrebne za nadaljevanje njih gospodarstva, oziroma njih obrtnih obratov. Ako se posestnik brani, ugoditi temu pozivu, sme politična deželna oblast dotične predmete na račun in stroške posestnika prodati; prodajno ceno določi končno-veljavno politična deželna oblast, ozirajoč se na najvišjo ceno, dobroto in vrednost predmetov zaslišavši izvedence.

§ 7. Ta naredba se ne ozira na dobavo žita in moke iz carinskega inozemstva.

§ 8. Za promet s semenjem more poljedelski minister na predlog kake kmetijske korporacije ali c. kr. semenske kontrolne postaje na Dunaju dovoliti izjeme določb te naredbe.

§ 9. Prestopke določb te naredbe in na nje podlagi izdanih predpisov od strani prodajalcev kaznujejo politične oblasti prve stopnje z denarnimi kaznimi do 5000 K ali z zaporom do šestih mesecev.

§ 10. Ta naredba stopi z dnem razglasitve v veljavo.

Izvršujoč to naredbo je izdala c. kr. dež. vlada za Kranjsko dne 7. dec. 1914, št. 34.721 naslednji razglas:

Izvršujoč ministrsko naredbo z dne 28. novembra 1914, drž. zak. št. 325, se določajo na Kranjskem za veliko trgovino nastopne najvišje cene:

A. Za žito.

	kron
Za 1 metr. stot pšenice s 76 kg hektoliter. teže	41·50
» 1 » » rži s 70 kg hektoliter. teže . .	33·50
» 1 » » ječmena	30·80
» 1 » » koruze, izvzemši činkvantin in belo koruzo, naravno suhe ali umetno posušene	25·50

Ako je teža hektolitra pšenice večja ali manjša kot 76 kg, se zviša, oziroma zniža spredaj določena najvišja cena pri vsakem celem kilogramu hektolitrske teže za 20 vinarjev. — Pri rži, ako je hektoliter težji ali lažji nego 70 kg, se zviša, oziroma zniža najvišja cena pri vsakem celem kilogramu za 15 vinarjev od metrskega stota.

To zvišanje in znižanje pa ne nastopi preko 3 kg večje, oziroma manjše teže.

B. Za moko.

	od metr. stota
	kron
Pšenični zдроб in fina pšenična moka	
za peko	69·50
Pšenična moka za kuho	65·35
» » » kruh	48·70
» enotna moka	50·65
Ržena moka	45·35
Ječmenova moka	48·60
Koruzna moka	37—

Te cene se razumejo za kraj pogodbene dobave brez vreče proti plačilu v gotovini (netto per Kassa).

Najvišje cene za v zmislu §§ 3—5 ministrske naredbe z dne 28. novembra 1914, drž. zak. št. 324, iz spredaj navedenih vrst moke napravljene mešane moke se izračunajo po odstotnem razmerju posameznih vrst moke, ki so se porabile za zmes.

Te najvišje cene veljajo od 10. decembra 1914 naprej.

Pokojninsko zavarovanje zasebnih nastavlencev.

Priobčil dr. Rudolf Marn.

(Dalje.)

Volilno pravico imajo vsi zavarovanci, ki so bili na določen dan člani dotičnega deželnega mesta, ter njih delodajalci. Zavarovanci in delodajalci tvorijo po eno

posebno volilno skupino, katerih vsaka voli polovico v volilnem razpisu določenega števila odposlancev in namestnikov.

Ako šteje kaka volilna skupina več kakor 10.000 volilnih upravičencev, se morajo za nje teritorialno ali stanovsko ločene volilne kategorije napraviti. Tudi sicer je dopustna tvoritev več volilnih kategorij. Število odposlancev in namestnikov, ki jih ima voliti ena volilna skupina, se porazdeli na več volilnih kategorij po razmerju volilnih upravičencev, ki pripadajo vsaki volilni kategoriji.

Doba opravilne dobe odposlancev ne sme prekoračiti pet let.

Volitev odposlancev razpiše načelnik deželnega mesta pred pretekom opravilne dobe z določitvijo volilnega dne. Istočasno se razpoložijo sezname članov (volilni kataster) po stanju določenega dne, ločeni za delodajalce in zavarovance, na vpogled in se določi volilna komisija.

Reklamacije proti volilnemu katastru je najdlje tekom 14 dni po razpisu volitve vložiti pri volilni komisiji; ako se zahteva sprejem volilnih upravičencev, morajo reklamacije imeti datum in število odloka penzijskega zavoda, ki je zavarovanca sprejel.

Volilna komisija sestoji iz načelnika deželnega mesta ali iz od tega označenega namestnika kot predsednika in iz nekaj odborovih članov, ki jih je po polovici vzeti skupinam delodajalcev in zavarovancev.

Volilna komisija odločuje končno veljavno o vloženih reklamacijah.

Med zadnjim dnevom reklamacijske dobe in volilnim dnevom mora biti rok najmanj osem dni.

O volitvi je pisati zapisnik. Izid volitve mora načelnik deželnega mesta takoj razglasiti.

Načelnik deželnega mesta mora voljenim odposlancem in namestnikom izročiti legitimacije.

Izpodbijati volitev je dopustno tekom 14 dni po volilnem dnevu pri politični deželni oblasti na sedežu dotičnega deželnega mesta. Odločba te oblasti je končno veljavna.

Natančnejše določbe o uvedbi in izvršbi volitve odposlancev vsebujejo poslovni redi posameznih deželnih mest.

Drugačna izpolnitev zavarovalne dolžnosti.

Zavarovalni dolžnosti se zadosti tudi z zavarovanjem pri kakem nadomestnem zavodu ali z nadomestnimi pogodbami (nadomestne uredbe).

Zavarovalca izbira delodajalec. Vendar morajo biti praviloma vsi zavarovanju podvrženi nameščenci istega obrata, oziroma delodajalca zavarovani pri enem in istem zavarovalcu, v kolikor je to mogoče po delokrogu dotičnega zavarovalca.

Notranji minister lahko v ozira vrednih slučajih dovoli izjeme od tega pravila po zaslišanju udeleženih zavarovalcev. Take izjeme je vsekakor dovoliti, če so v to določene, da posameznim nameščencem omogočijo nadaljevanje s prejšnjo službo vezanega zavarovanja pri penzijskem zavodu ali kaki nadomestni uredbi s privolitvijo dosedanjega zavarovalca.

Sprejeta pristopna izjava delodajalca h kakemu nadomestnemu zavodu, oziroma k zavarovalnemu zavodu, ki izvršuje zavarovanje z nadomestnimi pogodbami, ima za posledico, da postane ta zavod v mejah njegovega priznanja kot nadomestni zavod pristojen za vse zavarovanju podvržene zavarovance tega delodajalca, oziroma onega obrata ali onega obratnega oddelka kakega delodajalca, za katere se je pristop izvršil in da nosi za vse pripadnike jamstvo, ki izhaja iz prisilnega zavarovanja.

Ako izpremeni kak obrat oznamenilo ali imetelja (izprememba tvrdkinega naslova, preosnova juridične osebe, prehod lastnine vsled prodaje, daritve, podedovanja), ostane dosedanja zavarovalna pristojnost nastavljenecv toliko časa v veljavi, dokler delodajalec tega izrecno ne izpremeni.

Delodajalci, ki so se nadzorovalni oblasti zavezali, da zavarujejo vse svoje zavarovanju podvržene nastavljenecv z nadomestnimi pogodbami, jamčijo glede zavarovanja teh nastavljenecv ravnotako kakor nadomestni zavodi za svoje pripadnike.

Vsi zavarovanju podvrženi, za katere se ni na naveden način določila pristojnost nadomestnega zavoda, so pristojni v zavarovanje pokojninskega zavoda.

S predstoječo uravnavo zavarovalne pristojnosti ali z drugimi obveznimi predpisi tega zakona morda nasprotujoče si določbe nadomestnih zavodov se razveljavijo in nadomestijo do primerne izpremembe pravil z določbami tega zakona.

Glede vseh nastavljenecv, za katere je pristojen nadomestni zavod, ima ta pravico izdajati pravomočne odloke v enakem obsegu kakor pokojninskemu zavodu glede njegovih pripadnikov, izvzemši pravico, izdajati odloke, s katerimi se za poljuben čas odreče zavarovalna dolžnost.

O vprašanju zavarovalne dolžnosti v slučajih zavarovanja z nadomestnimi pogodbami ter v slučaju, da nadomestni zavod kot zavarovalec ne smatra zavarovalne dolžnosti kot dane, potem o vprašanju, kateri zavarovalec je pristojen v danem času za kakega nastavljenca, odločuje neposredno politična deželna oblast službenega kraja nastavljenca v rednem pravnem potu, ne da bi zavarovalec poprej o tem izdal kak odlok.

Kot nadomestni zavodi se v bodoče priznajo pokojninski zavodi, pokojninske in provizijske blagajne in enake, ako so po za zavarovalna društva veljavnih predpisih ustanovljene in urejene, dalje registrirane pomožne

blagajne, ki so dne 1. januarja 1909 že obstajale, in sicer pod naslednjimi pogoji:

1. Po zavarovalnotehničnih načelih zračunana vrednost pravic, ki so zavarovanju podvrženim članom in njih preostalim zagotovljene, mora vrednost za pokojninski zavod določenih rent najmanj za eno petino presegati. S tem je rečeno, da rente, ki jih nudi nadomestni zavod, v nobenem slučaju ne smejo biti manjše kakor one občega pokojninskega zavoda, in da se mora tudi za preostale umrlega zavarovanca enako skrbeti kakor obči pokojninski zavod.

2. Prispevki zavarovanju podvrženih članov ne smejo presegati one izmere, ki velja za pokojninski zavod.

3. Odločitev o sporih glede po pravilih določenih prispevkov in njih višine je pridržana po sedežu nadomestnega zavoda krajevno pristojnemu razsodišču penzijskega zavoda ali rednemu sodišču.

4. Vsako peto leto, najprej leta 1915., se mora izvršiti tehnična revizija zakladov (zavarovalnotehnična bilanca) in poskrbeti za obveznost, da se v slučaju, ako se vgotovi primanjkljaj nasproti potrebnemu pokritju predpisanih dajatev, izvršijo za saniranje potrebne odredbe.

5. Ako zavod ne šteje najmanj sto članov, mora fmeti zadostne, po zavarovalnotehničnih cenitvah od slučaja do slučaja poizvedene varnostne rezerve ali pa nuditi drugačne garancije.

One določbe zakona z dne 16. julija 1892, drž. zak. št. 202, glede registriranih pomožnih blagajn, ki nasprotujejo izpolnitvi predstojećih pogojev, se ne vporabljajo na one člane registriranih pomožnih blagajn, za katere veljajo te kot nadomestni zavod.

Kot nadomestne pogodbe se v bodoče, ako se izpolnijo pod 1., 2. in 3. določeni pogoji, lahko priznajo pogodbe:

a) ki jih sklenejo delodajalci o zavarovanju njih nastavljenecv s tuzemskimi ali za opravljeni obrat v tuzemstvu pripuščenimi zavarovalnimi zavodi;

b) ki jih sklenejo delodajalci s svojimi nastavljeneci o preskrbovalnih pravicah poslednjih in njih preostalih.

Zavarovalci obstojećih nadomestnih zavodov morajo svoje dajatve spraviti v soglasje z določili tega zakona na ta način, da je po zavarovalnotehničnih načelih zračunana vrednost zagotovljenih pravic najmanj enaka vrednosti rent in oskrbovalnih dajatev, ki jih daje pokojninski zavod.

V svrhu take enakosti potrebna izprememba pokojninskih predpisov mora priti tudi že poprej zavarovanim v dobro, ne da bi jim bilo treba doplačevati.

Oni zavarovalci, ki najdlje tekom enega leta po razglasitvi tega zakona ne prosijo za odobrenje izpremembe pokojninskih predpisov v tem zmislu, izgubijo z gori označenim časom priznanje kot nadomestni zavodi.

Nadomestni zavarovanci, za katere nastopi v času med uveljavljenjem tega zakona in izpremembo zavarovalnih pogojev ali ugasnitvi nadomestnega zavarovanja, konec zavarovanja, imajo pravico najmanj do onih dajatev, kakor bi jih v enakem slučaju dal pokojninski zavod.

V slučaju prestopa kake zavarovanju podvržene osebe od pokojninskega zavoda h kakemu nadomestnemu zavodu je odkazati premijsko rezervo pokojninskega zavoda na nadomestni zavod.

Pri drugih izpremembah zavarovalne pristojnosti brez poprejšnjega povračila premij mora dosednji zavarovalec novemu zavarovalcu preodkazati najmanj oni znesek, ki odgovarja premijski rezervi, ki bi bila za tega nastavljenca že zbrana v slučaju, če bi bil nastavljenec med celo za zavarovanje vračunljivo prispevalno dobo pri pokojninskem zavodu zavarovan, prištevši prispevke, ki jih je zavarovanec med nadomestnim zavarovanjem plačal več kakor znašajo one, ki bi jih moral po poprejšnjih pravilih preodkazujećega zavoda plačati.

Morebitne statutarne ali pogodbene pravice zavarovanca proti prejšnjemu zavarovalcu na preodkaz višjega zneska na poznejšega zavarovalca preidejo na poslednjega.

Po tem predpisu preodkazani znesek se v slučajih povračila delne premije zniža na znesek one premijske rezerve, ki odgovarja dajatvam in čakalni dobi zavarovanca, toda ne sme biti nikoli manjši od onega, ki bi ga moral penzijski zavod preodkazati naslednjemu zavarovalcu, če bi bil prestopajoči nastavljenec pri njem zavarovan, in napram njemu uveljavljati dotične pravice.

Vsak preodkaz se ima izvršiti tekom štirih tednov po dobljenem naznanilu o sprejemu z obveščanjem vseh za dosedanje zavarovanje in preodkaz merodajnih okolnosti. Znesek, ki se ima preodkazati, je od dneva vstopa pri novem zavarovalcu začenši, obrestovati s 4 odstotki.

Zavarovanec doseže napram novemu zavarovalcu načeloma one pravice, ki odgovarjajo po zavarovalnih pogojih novega zavarovalca preodkazanemu znesku. Te pravice je ob nedostajanju oblastveno odobrenih računskih podlag določiti po onih, ki jih ima obči pokojninski zavod za nastavljenca. Vendar se s prestopkom k drugemu zavarovalcu nikoli ne more podaljšati čakalna doba 60 prispevalnih mesecev.

Ako prekorači preodkazani znesek višino one premijske rezerve, ki jo je napraviti od novega zavarovalca na podlagi dosedanje vračunljive prispevalne dobe, potem je višji znesek po volji zavarovanca ali temu izročiti ali porabiti na višje dajatve za prostovoljno zavarovanje ali pa zavarovancu v dobro vpisati, pri zopetnem prestopu preodkazati in pri koncu zavarovanja izročiti s 4 odstotnimi obrestmi vred.

Ako je zavarovanje nastavljenca po nadomestni pogodbi vsled izstopa službe ugasnilo, mora delodajalec

predstoječim določilom primerno premijsko rezervo po preteku 18 mesecev predkazati pokojninskemu zavodu.

Novi zavarovalec mora prejšnjemu naznaniti zopetni vstop kakega nastavljenca v zavarovanje tekom štirih tednov od časa priglasitve; ta jamči za škodo, ki bi nastala vsled zakriviljenega opusta naznanitve.

Druge, ne kot izpolnitev zavarovalne dolžnosti smatrane preskrbovalne uredbe.

S predstoječimi določili ostanejo pravne razmere nedotaknjene, ki obstojajo med zavarovanju podvrženo osebo in samostojno obstoječimi zavarovalnimi zavodi, samostojno obstoječimi podpornimi, provizijskimi in podobnimi blagajnami.

Če je pa delodajalec zavarovanju podvrženemu nastavljenцу neposredno ali posredno (z od njega docela ali le deloma vzdrževanim nesamostojnim zakladom) zagotovil preskrbovalne užitke, ne da bi poprej dosegel priznanje kot nadomestni zavod, sme iz prisilnega zavarovanja izhajajoče dajatve na pogojene dajatve v onem razmerju vračunati, v katerem je v pokritje prvih pripeval.

Prenos zavarovalnih zalog in celotno pozavarovanje takih.

Za prenos zavarovalne zaloge kakega nadomestnega zavoda ali vseh iz pogodbenega razmerja kakega delodajalca izhajajočih preskrbovalnih pravic za pokojninski zavod ali na drug nadomestni zavod je potrebno državno privoljenje.

Prenos se sme le tedaj dovoliti, če se pokojninskemu zavodu, oziroma nadomestnemu zavodu izroči glavnic, ki zadošča po zavarovalnotehničnih načelih za polno pokritje dotičnih pravic in zahtevkov.

Prevzemnik nastopi vse pravice in obveznosti prenositelja in zadnji postane prost.

Regresne pravice zavarovalcev.

Odškodninske pravice, ki pristojne po predstojećih določilih radi nastopa invalidnosti ali smrti zavarovanca tozadevnim osebam proti tretjim osebam, se prenese na zavarovalca do višine dajatvene dolžnosti zavarovalca, ki se, če je treba, kapitalizira po računskih podlagah pokojninskega zavoda.

(Dalje prihodnjič.)

Carinstvo.

Spisal *Just Piščanec.*

(Dalje.)

Da se prepreči prekoračenje dovoljenega kredita, se po potrebi tudi med mesecem notranje skleneta kreditni register in kreditni konto ter se poočiti še prost kredit. Koncem meseca se zračuni

še prost kredit ter se razvidno vpiše v konto. Ti konti se vpošljejo februarja meseca vsakega leta strokovnemu računskemu oddelku III. Poprej se pa prenese kredit obremenjujoči ostatki, to je posamezni zneski ne še vplačanih carinskih menic z navedbo zapadlega roka, točko za točko v konto za bodoče upravno leto.

Na dan zapadlosti se smatrajo carinske menice kot plačane ter se v dotičnem stolpcu kreditnega konta odpišejo. Če želi stranka plačati menico pred dnem zapadlosti, zahteva carinski urad menico od centralne državne blagajnice ter vplačano menično vsoto primerno zaračuna. Vplačanje menične vsote se pravilno potrdi na menici z dostavkom »pour acquit« ter se vplačilo v kreditnem kontu v razbremenitev kredita zabeleži. V teh primerih so carinski uradi pooblašćeni, povrniti stranki v lastnem delokrogu obresti, ki odpadejo na menično vsoto primerne dobi predčasnega plačila. Tako povračilo obresti zabeleži carinski urad na dotični menici ter obrestne zneske v uradnih žurnalih primerno zaračuni.

127. **Delna vplačila na carinske menice.** Ako stranka hoče plačati samo en del menične skupne vsote, smejo carinski uradi enaka plačila sprejemati, zaračunati v kontokorent-journalu ter ista zaznamovati v kreditnem računu kreditojemalca kot »delno plačilo«. Zaeno se o tem vplačilu obvesti državna centralna blagajna, da vsoto na menici odpiše ter dopošlje pobotnico za meničnega dolžnika. Za dobo do dospetja te pobotnice izgotovi carinski urad stranki kot dokaz izvršenega vplačila začasno uradno pobotnico. Ker je pa s takimi delnimi vplačili združeno zamudljivo postopanje, naj carinski uradi sami skrb, da stranke to upravičenost uporabljajo samo v izvanrednih primerih. Pri delnem vplačanju menic se zaračunane obresti ne odbijajo.

128. **Povračilo kreditiranih pristojbin.** Morebitna povračila kreditiranih pristojbin pred ali po plačilu menic se izvrše pravilno, v gotovini, prištevši šestmesečne obresti, odpadajoče na vsoto, ki se ima vrniti. Pridržano je finančnim oblastvom ukazati, da se povračilo večjih zneskov sme izvršiti stoprav po vplačilu menice. O priliki povračila kakega kreditiranega zneska se kredit v kreditnem kontu ne razbremeni. Povračilo v gotovini se sme dati samo tedaj, če je bila dotična menica za časa povračila že vložena.

Glede na postopek pri vraćanju kreditiranih pristojbin veljajo sledeća navodila:

a) Povračila iz upravljanja tekočega meseca se rešujejo s tem, da se popravi napačno zaračunitev, oziroma da se sprejmejo v poseben povračilni seznam ter odpišejo od skupne mesečne vsote v kreditnem registru.

- b) Restitucije, ki ne izhajajo iz upravljanja tekočega meseca, se izvrše do vsote 100 K s pripadlimi šestmesečnimi obrestmi v gotovini. Zneski od 100—1000 K se povračajo takoj v gotovini le tedaj, ako se je stranka s posebno pismeno opombo na lastnem sprejemnem potrdilu povračilu šestmesečnih obresti odrekla. Zneski čez 1000 K se vračajo zmerom sprav po vplačilu menice v gotovini s pripadlimi obrestmi vred.
- c) V vseh primerih, navedenih pod b) je stranki pripuščeno zahtevati, namesto povračila v gotovini, da se povračljivi zneski in pripadajoče jim obresti prejmejo v povračen seznam ter potem odpišejo od menične skupne vsote tekočega meseca. V pristojne uradne jourmale se vpiše samo čista vsota (po odbitku). Da se služba olajša, ukazuje se dalje, da pri povračilih na carinske menice ni delati razlike, ali gre za definitivno vplačljive carinske zneske, ali za carinske zavarščine, dane na kredit. Po tem takem se vračajo carinske varščine za zabeleženo blago, ki so razbremenljive po plačilu menice, enako s kreditnimi obrestmi vred.
129. **Mesečno vplačevanje zneskov, plačljivih v gotovini.** Vsote, ki se poleg kreditiranih pristojbin morajo plačati v gotovini, se vpišejo v zato namenjene stolpce kreditnega registra ter se napravlja sklep glede teh pristojbin vsak dan. Te pristojbine se pri nekaterih v to opravičenih carinskih uradih odrajujejo sumarično vsak teden ali vsak mesec.
130. **Uporabljanje carinskih kreditov.** Carinsko kreditiranje se lahko uporablja tudi:
- a) pri ocarinitvah po oglednem izvidu izvemši ocarinitve, ki jih izvršuje poštni zavod v imenu stranke. Da se pri ocarinitvah po oglednem izvidu sme uporabiti kredit, dovoljen bančnim zavodom, morajo ti naravno poprej pri carinskem uradu vložiti dotično pritrdilno izjavo.
- b) Tudi za varščine v zabeležnem prometu se smejo rabiti carinski krediti in to tudi v tistih primerih, v katerih je bila poprej izrecno zaukazana položitev varščine v gotovini. Pri uporabi kredita za varščine vodi carinski urad za vsako opravičeno stranko posebej posebni zabeležni register, koncem meseca se skupna vsota iz zabeleženega registra prenese v kreditni register prejemkov, prišteje mesečni vsoti tega registra in se čez vso vsoto izstavi ena menica.
- Če se je blago deloma ali docela zopet izvozilo, predno je bila menica vplačana, se glede na povračilo varščine ravna po zgoraj pod št. 128 navedenih navodilih. Če se je pa izstop zabeleženega blaga izvršil po plačilu menice, vendar pa v teku zabeleženega roka, povrne se

za varščino vplačani znesek v gotovini, dočim se vplačane obresti definitivno zaračunajo.

Enako se postopa tudi v slučaju, ako se je carinski kredit rabil za položitev zagotovila v spremnem postopanju.

- c) Tudi dodatne terjatve h kreditiranim pristojbinam se lahko prijavijo na kredit ter se potem vknjižijo neposredno v kreditni register prejemkov.
131. **Več jamstvenih kreditov za eno stranko pri istem uradu** je sicer dopustno. Tako ima n. pr. ena in ista stranka pri istem carinskem uradu odprtih dva ali več kreditov, ki so zajamčeni po različnih porokih. Za razvidnost mora v tem primeru urad voditi za različne kredite tudi različne konte, za vsak zajamčeni kredit posebej. Stranki je dovoljeno, da ocarinitev izvrši na tisti konto, ki ga sama izbere. Glede na okolnost pa, da obstoj različnih jamstvenih kreditov za eno stranko pri istem uradu uradovanje otežuje ter ima za posledico preveliko razpršenje v carinsko-kreditnem upravljanju, paziti je kolikor mogoče, da ima ena stranka pri istem uradu po možnosti samo po en jamstveni kredit.
132. **Odpoved varstvenega kredita po vložilcu varščine.** V primerih, v katerih kaka stranka (banka) vloži za drugo za kredit opravičeno stranko v kritje varstvenega kredita potrebne vrednostne papirje, ni zapreke, da se v dotično posvetilno listino sprejme nastopen dostavek: »Vpoštevajoč zahteve c. kr. erarja, so pridržane lastninska pravica in pravica dviganja obresti (izkupila kuponov) (vlagateljici efektov)« Dalje se sme v enakih primerih sprejeti v posvetilno listino tudi nastopni dostavek: ». . . . (stranka, opravičena za carinsko kreditiranje) pripušča s tem glede na začetkom omenjeno kreditiranje carinskih in postranskih pristojbin, všteti užitninski davek, pripustnine, doklade na carino in užitnino (lastnici efektov) kot polagateljici varščine nepreklicljivo pravico, vsikdar pri (ime carinskega urada) prositi za prekinjenje carinskega kredita.
- (Polagateljica varščine) pa razbremenjuje že naprej c. kr. erar vsakega jamstva za mogoče izgube, ki bi ji utegnile nastati s tem, če bi se po nji zaprošeno prekinjenje kredita iz katerega koli vzroka pravočasno ne moglo izvršiti.«
- Solidarne jamstvene in zastavne (posvetilne) izjave se sestavljajo sicer po natančno določenih predpisanih obrazcih ter ni treba, da jih pred vložitvijo v formalnem oziru presodi finančna prokuratura. Obrazci so objavljeni v ukazniku finančnega ministrstva št. 82 iz leta 1906. V primerih varnosti s hipotekarno kavcijo ali solidarnim jamstvom se carinski krediti podeljujejo samo za dobo enega leta,

čeprav je glasom zastavnih listin uporaba kredita določena na več let.

133. **Zamudne obresti za kreditirane zneske.** Ako se kreditirani znesek s pripadlimi obrestmi vredni vplačal v poteklem določenem roku, mora jemalec kredita plačati ne samo eventualne stroške za iztožitev kreditiranega zneska, temveč tudi pet odstotne zamudne obresti. Obveza, plačati zamudne obresti nastane, ako se pristojbina, pripuščena na upanje, ni poravnala na dan zapadlosti od dneva, ki sledi temu dnevju. Zamudne obresti se zaračunajo za vsak dan zamude.

134. **Jamčenje uradnikov.** Uradniki, ki so dovolili pravico kreditiranja, ne da bi bili za to dani predpisani pogoji ali ki so sprejeli izjavo jamstva, ali ki so opustili, odvzeti ali prekiniti (suspendirati) podeljeni carinski kredit v primerih, v katerih bi bili po obstoječih predpisih primorani to storiti, jamčijo solidarno za škodo, ki so jo povzročili državi s tem dejanjem ali opustom. Istotako jamčijo za nastalo škodo tisti uradniki, ki ne vodijo po predpisih predpisanih seznamkov, računske knjige (Kontobuch), ali ki sploh puščajo v nemar kako za carinsko kreditiranje predpisano določilo.

135. **Kolekovanje v zadevah carinskih kreditov.** Prošnje za podelitev kredita se kolekujejo z 1 K kolka, njih priloge s 30 vin. Kolka proste so pa vse zagotovitne listine, ki so se vložile za doseg carinskega kredita; istotako zemljejknjižne, varstvene, solidarno jamstvene, zastavljalne listine in listine kreditnih papirjev, ki so sestavljene po obrazcih, proglašeni v naredbeniku. Tudi legaliziranje teh listin je v zmislu t. p. 117 r. pristojbinskega zakona kolka prosto.

136. **Naknadno plačevanje carinskih pristojbin pri c. kr. poštnih zavodih.** Vse one carinske in postranske pristojbine, ki se nanašajo na ocarinitve, ki so bile izvršene s posredovanjem poštnih uradov, se vplačujejo ali dan po izvršitvi ocarinitve in zadnjega dne meseca še isti dan v gotovini, ali se pa pri v to oblastveno določenih uradih do konca meseca pripuščajo na upanje. Carinske pristojbine, ki jih je pošta vplačala zadnjega dne meseca po dnevnem sklepu, se sprejmejo v register za prihodnji mesec ter se ta okolnost v registru primerno označi. Pristojbine poštnim uradom do zadnjega dne meseca dovoljene na upanje, se ne vplačujejo v gotovini pri dotičnih carinskih blagajnicah, temveč se vpošiljajo po poštni hranilnici na račun deželne finančne blagajnice. Te pristojbine se vknjižujejo v posebni register prejemkov za oproščene poštna pošiljatve ter sprejemajo vsak dan v posebno sklepno polo; dnevne vsote mora poštni uradnik, ki je bil navzoč pri ocarinitvah, pripoznati z lastnoročnim podpisom. Koncem meseca se izstavi mesečna sklepna pola v dvojnem

izpisu, katerih enega dobi poštni zavod, drugi izvod pa ostane s priznanjem poštnega urada s podpisom in pritisom uradnega pečata, pri carinskem uradu. Sklep registra prejemkov za oproščene poštna pošiljatve se izvrši navadno zadnji dan meseca. Če je pa prvi dan prihodnjega meseca nedelja, se sklenejo register kakor tudi vsi drugi seznamki na predzadnji dan meseca. Če je končno zadnji dan meseca nedelja ali praznik, se izvrši sklep registra prejemkov za oproščene poštna pošiljatve šele ta dan. Po sklepu mesečne vsote prejemkov pošlje carinski urad deželni blagajnici dve odpošiljki (Gegenscheine), v katerih so navedeni skupna mesečna vsota kreditiranih pristojbin in podatki, pod katerimi se je vsota vpisala in zaračunala v registrih in žurnalih. Kadar je bila vsota po poštni hranilnici deželni blagajnici že izkazana (plačana), jo deželna blagajna primerno vknjiži ter navede podatke sprejema na eno gornjih odpošilk, katero vrne carinskemu uradu. Ako to potrdilo do 10. dne meseca ni dospelo še na carinski urad, mora ta začeti takoj potrebne poizvedbe pri pošti, oziroma pri deželni blagajnici in v primeru izostankov ali kake razlike poročati o tem deželnemu oblastvu. Eventualna povračila carinskih pristojbin, ki se plačujejo vsak mesec naknadno, uporabljaje poštno-hranilniški nakazni promet, se izvrše zmirom tako, da se te povračljive pristojbine odpišejo od mesečne dolžne vsote.

137. **Naknadno plačevanje pristojbin za vzorce konsumptibilij.** Pri nekaterih večjih carinskih uradih (n. pr. Dunaj, Trst, Praga itd.) se dovoljuje trgovcem in agentom naknadno plačevanje pristojbin za vzorce konsumptibilij (užitnih predmetov) proti vsakočasnemu preklicu pod nastopnimi pogoji:

- Trgovci, ki prosijo za to ugodnost, morajo položiti zagotovilo v višini pristojbin, ki bi bile odmeriti za na mesec dobavljeno blago.
- Dnevni prejemki takšnih vzorcev se vpisujejo v posebno kreditno knjižico (plačljivo tiskovino), v kateri se razvidno vpišejo kakovost vzorcev, teža in odpadajoča carinska pristojbina.
- Po vpisu v kreditno knjižico se vzorci izročijo stranki ali pošti, ne da bi se prej vpisali v register prejemkov in ne da bi se bila izstavila posebna carinska pobotnica.
- koncem meseca se izvrši obračun ter se skupna vsota vpiše v register prejemkov za dodatno vplačane pristojbine. Kreditne knjižice se hranijo uradno pod ključem. Za vsako stranko, ki uporablja tak kredit, se vsako leto izgotovita dve kreditni knjižici, ki se uporabljata menjaje vsak mesec. Koncem meseca se knjižice izroče carinskemu uradu, ki jih pošlje neposredno strokovnemu računskemu oddelku najdalje do 15. janu-

arja. Vzorci, dobljeni na kreditne knjižice, se ocarinjujejo po kosmati teži.

138. Naknadno plačevanje carin pri železnicah je tudi dovoljeno. Tozadevni predpisi se bodo pa v kratkem, po prenovljenju vsega železnisko - carinskega reda, menda temeljito predrugačili; radi česar jih prinesemo pozneje v novi obliki.

139. Kreditiranje carin plovstvenim podjetjem. Z dovoljenjem finančnega ministrstva se smejo dovoliti mesečni krediti carine in postranske pristojbine, ki jih imajo plačati plovstvena podjetja. Ti krediti se vpišujejo pri carinskem uradu v poseben register premikov. Vplačevanje teh kreditiranih vsot se lahko vrši pri carinskem uradu, pri katerem so bile kreditirane, ali pri kakem drugem uradu. Če se ima vplačilo in zaračunitev vršiti pri drugem uradu, nakaže jih prvi urad s carinsko spremnico drugemu uradu, kjer se potem vplačilo in zaračunitev izvršita. Nakazani urad vpošlje nakazujočemu primerno potrjen unikat carinske spremnice. Morebitna povračila carin tem plovstvenim podjetjem se smejo izvršiti šele potem, ko so bili upani zneski že vplačani.

X. Zabeležno ravnanje.

140. Pojem zabeležnega ravnanja. Za zabeležno ravnanje razumevamo ona uradovanja, na katerih podlagi se strankam dovoli pravica uvažati carine prosto v carinsko ozemlje inozemske neocarinjene predmete proti svoječasnemu zopetnemu izvozu, ali pa pravica izvažati v inozemstvo ali v carinske izjemke tuzemske izdelke oziroma ocarinjeno inozemsko blago v določene namene s pridržkom carine prostega zopetnega uvoza.

141. Zabeležno ravnanje se uporablja:

- a) v mejnih okrajih pri:
 - aa) pašni in delavni živini na začasno pašo (zimsko krmljenje) ali začasno opravljanje kmetijstva ob uvozu in izvozu;
 - bb) na podlagi sklenjenih državnih pogodb: za živino za tehtanje in proti Nemčiji za kmetijsko orodje in stroje; v obmejnih okrajih proti Nemčiji, Švici in Italiji tudi za nekatere druge predmete tako pri uvozu, kakor pri izvozu za plemenčenje ali obdelovanje.
- b) V prometu s prostimi ozemlji in carinskimi izjemki:
 - blago za plemenčenje, obdelavo ali popravo — o b i z v o z u istega.
- c) V skupnem carinskem ozemlju:
 - aa) blago za popravo — ob uvozu in izvozu;
 - bb) blago na negotovo prodajo (izkupilo) o b i z v o z u; ob uvozu samo za določene predmete na podlagi trgovinskih pogodb z Nemčijo, Švico, Italijo in Srbijo;

cc) blago za obdelavo (pripravo), predelavo in plemenčenje ob uvozu samo na podlagi posebnih dovolil;

čč) blago za začasno porabo ob uvozu in izvozu pod posebnimi določili.

142. Blagovne deklaracije pri zabeleževanju. Podlago carinskega zabeleževanja tvori blagovna deklaracija, ki jo vloži stranka. Za te deklaracije veljajo predpisi, ki so obče merodajni za deklaracije pri uvoznih ocarinitvah. Smejo se torej zabeleževalni predmeti po njih kakovosti in množini prijavljati p i s m e n o ali u s t m e n o. Razen predpisanih označb, kakor znakov, števila in kakovosti ovoja, kosmate teže, števila komadov, mora obsegati zabeležna deklaracija zmirom pravo čisto težo, poleg imenovanja blaga po tarifi tudi njegovo v trgovini navadno označbo, namen zabeležnega ravnanja (n. pr. v popravilo, negotovo prodajo, živina na pašo, vzorci na pokaz sirovo železo za prelitje v strojne dele itd.), dalje podatke morebitnih dovolil, pri uvoznem zabeleževanju, navedbe kako se bode položilo zagotovilo, predlog kako naj se varuje istost blaga, predlog roka, v katerem se bo vršil zopetni uvoz ali izvoz blaga in, izvoznem zabeleževanju, poleg tega oznamenitev mejnega carinskega urada, čez katerega se bode blago izvozilo.

Pismena deklaracija se vlaga v dveh izvodih ter se v ta namen lahko uporablja pavziranje.

143. Rok za zopetni uvoz oziroma izvoz. Rok, v katerem naj se zopet izvažata ali uvažata blago odpravljeno v zabeležnem ravnanju, se določi z ozirom na kakovost namena, za katerega se vrši uvoz ali izvoz, na okolnostim primerno časovno dobo. Navadno se vpoštevata glede na določitev roka zahteva stranke, v kolikor ne obstoje v tem oziru posebni predpisi. Najdaljši rok, ki se sme dovoliti za zopetni uvoz, oziroma izvoz zabeleženega blaga, je eno leto; samo v primerih izvoza blaga v izvenevropske dežele se rok za zopetni vstop lahko določi z dvema letoma. Podaljšanje roka smejo dovoliti tisti carinski uradi, ki so blago zabeležili, do četrtega dela prvotnega roka; finančna oblastva I. stop. do časovne dobe enega leta všteti že podeljeni rok; dalje deželna finančna oblastva v vseh drugih primerih, ako se roki niso ustanovili s posebnim zakonom, naredbo ali drugačnim navodilom. Podeljeni rok za zopetni izstop v zabeležnem ravnanju se smatra neprekoračen, ako se je blago, ki se mora izvoziti, v teku zabeležnega roka praviloma stavilo dotičnemu uradu ali organu, da je pri izstopu carinsko odpravi, če bi prav fiktivni izvoz blaga sledil v poznejšem času.

144. Pregledovanje zabeležnega blaga. Blago, ki se odpravlja v zabeležnem ravnanju pri uvozu, ali izvozu, se natančno pregleda po določilih, predpisanih ob

uvozni ocarinitvi. Osobito je treba poistiniti njegovo čisto težo in v primerih, da se identiteta varuje po številu komadov, treba tudi te poistiniti. Pri pregledovanju je tudi uvaževati, ali je po stranki predlagan način varovanja identitete izvršljiv ter če zadostuje za doseg namena. Če je izvršljivo, se zabeleženi predmeti opremijo z razločnim znakom, ali se opišejo, eventualno se njih istost ustanovi na drugačen način (gl. št. 145).

Pri pregledovanju blaga ob zopetnem uvozu ozir. izvozu je paziti, če so nadejana identitetna znamenja nedotaknjena ali če je dana identiteta, ki se je drugače ustanovila.

145. Varovanje identitete pri zabeleženem blagu. Vobče se predmeti odpravljeni v zabeležnem postopanju ob uvozu ozir. izvozu poistovetijo z vidnim uradnim znamenjem. Samo pri tistih predmetih, ki niso sposobni za pritisk znamenja, ali ki nadalje ne pripuščajo z ozirom na njih nadaljno obdelavo, se zadovoljuje ali v lastnem delokrogu ali z dovoljenjem pristojnega oblastva, s kakim drugim načinom vzdrževanja istosti.

Po njih kakovosti se zabeležni predmeti poistovetujejo:

- a) z vtisom uradnega trdega pečata t. j. jeklenega vtisnega pečata z oznamenilom car. urada in cesarskega orla. Taki pečati se rabijo za zaznamovanje železnih in kovinskih predmetov;
- b) z nadtjem svinčenih zapor, voščenih pečatov, ali z odtisom uradnega pečata;
- c) s pritiskom apreturnega pečata n.pr. pri tkaninah. Apreturni pečat ima začetnice car. urada, podatke dneva in leta odprave in postavko zabeležnega registra na sebi.
- č) Pri kožah in usnju se rabijo posebni pečati z ostrim rezilom ali iglami;
- d) s takozvanim izkupilnim pečatom (Losungsstempel) t. j. malimi rdečimi papirčki, ki se zavežejo na tkanine s konopcem, čigar konci se zapečatijo z voskom;

(Dalje prihodnjič.)

Raznoterosti.

Nove določbe glede moratorija. S cesarsko naredbo z dne 25. novembra 1914 se je moratorij zopet nekoliko spremenil in odlog plačil podaljšal. Za pred 1. avgustom 1914 nastale privatnopravne denarne terjatve, všteti terjatve iz menic ali šekov in terjatve iz zavarovalnih pogodb, ki so se pred tem dnevom sklenile, se odloži plačilo, vendar je iz odloga izvzetih 25 odstotkov terjatev, ki so zapadle najkasneje dne 31. avgusta 1914, pri menicah in šekih pa znesek najmanj 100 K, ta del je plačati dne 14. decembra 1914, če je terjatev zapadla najkasneje 14. avgusta 1914, če je zapadla med 15. in 31. avgustom 1914, jo je delno plačati v decembru 1914 in sicer oni dan, ki odgovarja dnevu zapadlosti v avgustu. Dalje je 25 odstotkov terjatev in iz menic in šekov najmanj 100 K plačati v januarju 1915 za terjatve, ki so zapadle

septembra in oktobra. Plačilo drugih terjatev, ki so zapadle v novembru in bodo zapadle v decembru 1914 ter v januarju 1915, se odloži do 31. januarja 1915.

Iz odloga teh plačil so popolnoma izvzete: 1. terjatve iz službenih in mezdnih pogodb; 2. terjatve iz najemnih in zakupnih pogodb; 3. terjatve za prodane stvari ali dobavljeno blago na podlagi pogodb, ki so se sklenile pred 1. avgustom 1914, če se je izvršitev ali dobava izvršila šele po 31. juliju 1914, izvzemši, da jo je bilo izvršiti pred 1. avgustom 1914; 4. terjatve društvenih bolniških blagajn in nadomestnih zavodov do plačila prispevkov za bolniško ali pokojninsko zavarovanje; 5. zahtevki do plačila obresti in anuitet: a) na podlagi terjatev, ki služijo zlasti za kritje zastavnih listin in fundiranih bančnih zadolžnic, b) na podlagi knjižno zavarovanih terjatev hranilnic in skupnih sirotinskih blagajn, c) na podlagi terjatev hranilnic do občin ali drugih javnih korporacij; d) na podlagi drugih knjižno zavarovanih terjatev; 6. rentne terjatve in pravice do vzdrževalnih dajatev; 7. terjatve, ki jih ima družba Rdečega križa, dalje kak zaklad za podpiranje pripadnikov mobilizirancev ali za druge pomoči povodom vojne neposredno ali na podlagi kakega nakazila; 8. terjatve na plačilo obresti in na vračila glavnice iz državnih dolgov in državnozajamčenih obveznosti; 9. terjatve na plačilo obresti in na vračila glavnice iz zastavnih listin, fundiranih bančnih obveznic in delnih zadolžnic; 10. terjatve iz zastavnih posojil zastavljalcin in obrtnih zastavljalcov; vendar se pa v zastavljalnem obrtu zastavljena stvar ne sme poprej kakor šest mesecev po prvotno določenem dospelku prodati; 11. terjatve kreditnih zadrug proti osebam, ki so v javni ali zasebni službi stalno nastavljeni, in katerih službeni prejemki se od 1. avgusta 1914 niso znatno znižali, na plačilo obresti in na vračila glavnice iz posojila.

*

Podaljšanje ogrskega moratorija. Ogrski moratorij se je za vse one denarne obveznosti, ki se z moratorijem ne izključujejo, podaljšal do 31. januarja 1915.

*

Prepoved sladkornega uvoza na Angleško. Takoj po izbruhu vojne sta Avstrija in Nemčija prepovedali izvoz sladkorja, toda ko sta zvedeli, da se je angleške vlada za več mesecev prekrbela s sladkorjem, sta prepoved dvignili. Zato je pa Angleška prepovedala uvažati avstrijski in nemški sladkor, pač pa se sme uvažati iz nevtralnih držav.

*

Prepoved plačil Rusije na Avstrijce in Nemce. Brez posebnega dovoljenja finančnega ministra je sploh vsako za avstrijske, nemške, ogrske, in turške zavode in državljane namenjeno plačilo ali izročitev gotovega denarja, vrednostnih papirjev, srebra, zlata, plemenitih kovin in dragih kamenov kakor tudi dragocenosti prepovedana. V inozemstvo sploh pa take pošiljke ne smejo za posamezen naslov presegati vrednosti 500 rubljev. Od zgoraj imenovanih zavodov in državljanov pooblašene osebe tudi ne smejo razpolagati z denarjem, spravljenim v bankah. Vsa plačila na avstrijske, ogrske, nemške in turške podanike, ki bivajo izven Rusije, toda imajo v Rusiji trgovine ali zemljišča, se izvršujejo po pooblaščenih, že pred vojno zakonito imenovanih. Tudi se bodo izdatki in prejemki akcijskih družb, ki so ustanovljena v imenovanih deželah, toda prepuščena v Rusiji, kontrolirali. Naša vlada je s 14. t. m. odgovorila z enako plačilno prepovedjo.

*

Nekaj važnih razsodb obrtnih sodišč. Med odpovedno dobo se ne sme nastopiti nove službe, sicer ugasnejo služb. prejemki pri prejšnji tvrdki. Šlo je za kontorista, ki je odpovedal službo, ker se mu ni izplačal zaproseni predjajem. Tvrdka je vzela odpoved na znanje, zabranila pa mu je nadaljnje poslovanje in mu je obenem prepovedala, nastopiti drugo službo, češ, da v tem slu-

čaju ugasne pravica do službenih prejemkov. Kontorist ni prepo-vedil vpošteval, nastopil je drugo službo, nakar mu je prejšnja tvrdka ustavila plačo. Na ta način je prišlo do tožbe in zgornje razzodbe.

*

Nedovoljeno prekoračenje dopusta za cel delovni dan je povod za odpust iz službe. Tožnik (trgovski sotrudnik) se je opravičeval s tem, da ni mogel v soboto odpotovati, ker bi s tem žalil verska čustva svojcev. Tudi ga je v soboto bolela glava in ker se je iz teh vzrokov odpeljal šele v nedeljo, je moral dopust prekoračiti. Sodišče je bilo mnenja, da je nastavljenec opustil službovanje „precejšen“ čas. Ako se je hotel ozirati na verska čustva svojcev, bi lahko odpotoval že poprej; malenkostno nerazpoloženje, kot glavobol, pa odraščeni nikakor ne more ovirati pri potovanju.

*

Pomožno službeno razmerje za gotovo dobo je dopustno, ako se označi vzrok istega. Pri sprejemu nastavljenca, ki je bil po podatkih tvrdke sprejet na mesto obolelega uradnika registrature, je bilo — tako trdi tvrdka — pogodeno, da je odpoved vsak čas mogoča. Nastavljenec je bil odpuščen brez odpovedi in sicer iz vzroka, ki sodišče ni smatralo za važnega. Sodišče je obsodilo tvrdko v izplačilo plače za čas odpovedi iz teh razlogov: „Pomožno službeno razmerje ima za predpogoj časovno omejitve iz vzroka, ki se ga mora navesti. Ako se je to zgodilo, potem konča službeno razmerje brez odpovedi v trenutku, ko je odpadel vzrok pomožnega službovanja. Vendar se more službeno razmerje v prvem mesecu odpovedi v enotedenskem odpovednem roku (§ 20, sotrud. zak.) V danem slučaju pa ne gre za tako pomožno službovanje, ker tožena tvrdka ne more trditi, da je povedala tožniku, da je sprejet le za oni čas, dokler bo prejšnji uradnik bolan. Dalje pa tožnik tudi ni bil odpuščen za to, ker je oboleli uradnik zopet ozdravel; končno tvrdka imena obolelega uradnika niti navesti ni mogla. Pogojena izključitev službene odpovedi je bila po § 20, vrsta 2 sotrud. zak. neveljavna.

*

Ako se trgovski sotrudnik brani, sopodpisati inventuro, se ga zaradi tega ne sme odpustiti. Tožnik (prodajalec) je vzel že enkrat nase polovico primanjkljaja, ki se je konstatiral pri inventariziranju blaga. 9. julija so inventarizirali zopet v trgovini, ki jo je vodil tožnik, šef trgovine, tožnik in neki M. K. Tožnik se je branil podpisati inventuro in je bil na to od toženca (šefa) odpuščen. Sodišče ni videlo v tej zabranitvi podpisa nobenega važnega vzroka za takojšen odpust iz službe, češ, da se je nastavljenec bal zopetne poravnave škode. Razentega pa bi se dejansko stanje trgovine dne 9. julija lahko dokazalo s pričjo M. K. in je bil tedaj podpis tožnika na inventuri postranskega pomena.

*

Nov konkurzni red. S 1. januarjem 1915 stopi v veljavo nov konkurzni red, s katerim se uravnava izpodbijalno konkurzno pravo in uvede poravnalno postopanje izven konkurza. Ko so vsled balkanskih homatij nastopile ovire in moteži gospodarskega življenja, so trgovske korporacije izrekle nujno željo, naj bi se odstranili nedostaki konkurznega postopanja in uvedla po vzorcu inozemskih zakonov predporavnava v svrhu odvritve konkurza. Ta želja je povzročila, da se je začelo delati za preosnovo konkurznega reda, ki bi se tekom tega leta predložil državnemu zboru. Ko je izbruhnila vojna, so trgovski krogi nujno prosili vlado, naj ne odlašja več z nameravano reformo. Vlada ni hotela z ozirom na gospodarske ovire več čakati na normalne razmere in je zdaj izdala nov konkurzni red, čigar temeljni reformi sta odstanitev nedostatkov in uvedba poravnalnega postopanja. V poravnalnem

postopanju se načeloma ne bo premoženje postavilo pod poravnalnega upravitelja. Dolžnik ne postane nezmožen razpolagati s premoženjem, ampak je v tem le omejen. Cilj poravnave je, priti z upniki do sklenitve poravnave, ki ima učinek prisilne poravnave, da se s tem dolžniku omogoči nadaljnje redno gospodarjenje. Poravnalno postopanje torej ni nič drugega kakor postopanje za sklenitev prisilne poravnave brez predidčega konkurza, s katerim je združeno zmanjšanje kredita in vrednosti blaga. Najmanjša kvota, ki znaša v konkurzu 10 odstotkov, je zvišana na 25 odstotkov. Poravnalno postopanje je v dobi omejeno in se mora tekom 90 dni končati. V izjemnih slučajih sme rok 90 dni justični minister podaljšati. Novi izpodbijalni red odgovarja novi preosnovi konkurznega reda. — V prihodnji številki priobčimo iz strokovnjaškega peresa obširnejši članek o tem.

*

Detajlna trgovina z žganimi opojnimi pijačami v zaprtih steklenicah se ne more brez donosa sposobnostnega dokaza izvrševati. Upravno sodišče je dne 7. oktobra t. l. izdalo jako važno razzodbo, ki zadeva tako trgovce kakor na drugi strani gostilničarje, ki so bili vedno nasprotniki temu, da bi kdo drug kakor gostilničarji prodajal opojne pijače.

Obrtna novela iz l. 1907. je v § 38. uvedla za izvrševanje trgovine s kolonialnim, specerijskim in materialnim ter mešanim blagom sposobnostni dokaz.

Sposobnostni dokaz učinkuje na ta način, da se delovanja, spadajoča v delokrog obrta, ki je zanj uveden sposobnostni dokaz, brez dokaza predpisane sposobnosti, od nikoga ne smejo obrtoma izvrševati. Zakon pa ni hotel s tem izreči, da morajo le oni obrtniki donesti sposobnosti dokaz, ki prodajajo v zakonu izrecne vse navedene predmete, niti da bi se moral za vsak navedeni predmet posebej donesti sposobnostni dokaz. Ako je v zakonu navedena podrobna prodaja sladkorja, kave, čaja, začimb, mineralnih olj, materialnega blaga in barv, je s tem jasno povedano, da je treba za prodajo teh predmetov sposobnostnega dokaza. Glede detajlne prodaje žganih opojnih pijač v trgovsko zapečatenih steklenicah ni v zakonu izrecno rečeno, da je za njih prodajo treba dokazila sposobnosti; toda na noben način ne gre, da bi se iz tega, ker ti predmeti niso izrecno navedeni v zakonu, smelo sklepati na to, da se zahteva po sposobnostnem dokazu ne nanaša na prodajo žganih opojnih pijač, ampak da je to le razširjenje obsega pravic dotičnega detajlnega trgovskega obrta. Tako mnenje je po razzodbi upravnega sodišča popolnoma napačno in je edini pravilen le sklep, da je za prodajo žganih opojnih pijač prav tako potreben donos sposobnostnega dokaza kakor za prodajo sladkorja, čaja, kave i. t. d.

*

Opravična doba članov trgovskih in obrtnih zbornic se podaljša. Cesarska naredba z dne 15. novembra 1914 odreja, da se opravična doba onih pravih članov trgovskih in obrtnih zbornic, katerih mandat poteče z 31. decembrom t. l., podaljša do 31. decembra 1915.

Društvene vesti.

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 korespondent, 2 skladiščnika, 7 pomočnikov mešane stroke, 1 pomočnik železninske stroke, 1 voditeljica filialke, 2 prodajalki, 5 učencev in 1 učenka. Službe išče: 1 kontorist, 2 poslovodji, 32 pomočnikov, 12 kontoristik, 1 blagajničarka, 25 prodajalk, 5 učencev in 7 učenk. Posredovalnica služe za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

 4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Kar je dobrega, to se proda!

Zátkovi jajčni rezanci in makaroni,

Zátkov steliziran zdrob za otroke,

Zátkove drobtinice (prezelci) iz svežega pšeničnega prepečenca

so priznani izdelki, ki Vašega odjemalca nikdar ne prevarajo.

Monopol - Bratje Zátka, družba z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000. — Rezervni zaklad K 800.000. —

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 1/2 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Priporočamo našim gospodinjam **pravi : FRANCKOV :**
kavni pridatek s tovarniško znamko : kavni mlinček :
iz zagrebske tovarne.

Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek!

J. KOSTEVC

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica.

Denarnega prometa koncem leta 1913	K 700,000.000—
Vlog	„ 43,500.000—
Rezervnega zaklada	„ 1,330.000—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 1/2 0/0

brez odbitka. Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**